

U y t

Archiv for Søværnet.

Udgivet

af

H. D. Dahlerup,

Commandeur-Capitain i Sø-Statens,
Ridder af Dannebrogens.

Tredie Bind.

Kjøbenhavn.

Frykt paa Udgiverens Forlag
hos S. G. Brill.

1844.

Indhold af Bdie Bind.

	Pag.
To historiske Actstykker fra Convoisystemets Tid, under den franske Revolution	1
Fragmenter af Ober-Secretair for Marinen, Geheimeraad Rosenfranzes Papirer	18
Problem ved 3 i Nærheden af Meridianen observerede Solhøider o. s. v. at bestemme saavel Længden ved Chronometer som Bredden. Af Capitain Tegner (Rettelser see Pag. 230) . . .	27
Stilbring af Australiens Urboere	38
Om Springkøbens Indskydelse paa Beiret	95
Et Par Ord i Anledning af Skibene Reliance og Conquerors Forliis	99
Sir William Burnetts Middel imod „Dry Rot“ eller Fyr i Tømmer	102
Blaxlands nye „Propeller“	106
Anviisning for at besøge Havnene ved de danske vestindiske Øer m. m. Af Capit. Scher	117
Bemærkninger til en Stranding ved Helsingborg. Af Contre-Admiral Bille	141
Sunda Strædet og Passagen fra Anjer til Batavia	151
Notitser om et Sø-Uhr af en ny Construction. Af Hr. Louis Urban-Jürgensen	171
Om Olie, som Middel til at stille Søen og til at gjøre Vandet giennemfigtigt	183
To interessante Expeditioner, foretagne af den pavelige Marine i 1840 og 1842	189
Maplin Fyrtaarn bestrevet	194
Om Skibes Bugsering	197
Strobemærkninger om Dampskibe	201
Den nordamerikanske Opdagelsesexpedition i Harene 1838—1842	204
Et Brev fra Capitain Frederik Holsteen til Landskøbsding Grev Rosen	214

II

	Pag.
En Kalkflint ved Dover bortsprængt med Krudt	216
Om „Rollers“ paa Den Ascension	219
Om Planter og Dyrs Fordeling og Udbredelse over Jordkloben .	231
Nyt Problem til at bestemme sin Plads ved Solhøide udenfor Meridianen	295
Bemærkninger om Gibraltar Strædet og den sydlige Kyst af Spanien	301
Om Dampkedlers voldsomme Sprængning	311
Om det nye Tjenestereglement for den norske Marine. Af Udg. .	322
Optegnelser fra Briggen Ormens Expedition i 1843—1844. Af Cap. Lieut. Volber	359
Beretning om Niger-Expeditionen i 1841 og 1842 efter officielle Documenter	413
Om Svovlbrint og Miasmer paa Afrikas Vestkyst	452
Grev Danneberg i 1739 indgivne Plan til at skære et Løb for Linieskibe indenom Amager	461
Bemærkninger til Problemet Pag. 295. Af Fr. Lieut. Marstrand	475
Problem for Målvildningen, Klokketættet og Længden. Af Com. Capt. Seidelin	480

Æfterretninger for Søfarende:

Fyrskib ved Calfhot-Spitt, Southampton	108
Indsejlingsmærker ved Cherbourg	—
Nyt Fyr ved St. Jago de Cuba	—
Martins Rev østenfor Guadalupe	109
Nyt Mærke ved Indløbet til Shields	—
Fyre ved Aberdeen	—
Flydende Fyr ved Verbice	110
Forandret Løb paa Yarmouth Banker	111
Forandring ved Fyrene ved Cherbourg	—
Fyr ved Guadalupe	—
Fyr ved Dangig	112
Forandret Fyr paa Kronborg	—
Opdaget Grund i Østersøen	223
Nyt Fyr paa Hansholmen, Sjælland	224
Svenske Fyre i Kattegattet	—
Promontore Fyr, Adriatiske Hav	225
Crookhaven Fyr, Sydvesten af Irland	—

	Pag.
Mærkværdig Ækvatorial-Strøm	225
Forandret Fyr ved Neapel	226
Sømærke paa Rundestene, udfor Landsend	—
Nyt Fyr ved Cap Bonavista, Newfoundland	—
Nyt Fyr ved Terneuzen, Holland	—
Bigia paa 45° 1' N. Br. 25° 45' Egd. B. f. Gr.	—
Blindt Skær ved Plymouth	227
Boie ved Port Royal, Jamaica	—
Dybdaget Klippe paa 25° 30' N. Br. 37° 12' B. f. Gr.	228
Sømærker i Galsmarfund	—
Rev imellem Tabago og Trinidab	312
Fyr paa Cap Corvoeiro, Portugal	—
Forandret Dagmærke ved Galloper og Kentish-Knoc Fyrskibe	343
Boier ved Indløbet til Smyrna og Indsejlingsmærker	—
Fyr paa Den Nevis	345
Fyr paa Little-Rofs Island, Skotland	—
Falsterbo Fyr forandret	—
Sømærke ved Norrköping	—
Farlig Grund i Galsmar Sund	346
Dybdaget Skær paa Svenskefyften i Stagerraf	—
Dünkerke og Gravelines Fyre	—
Forandring ved Honfleur Fyre	347
Folkestene Fyr forandret	—
Forslag om Fyrskibe paa Varne og Ridge	—
Fare paa 28° 16' N. Br. 62° 7' Egd. B. f. Gr.	—
Forbedring ved Gledser Fyr paa Falster	—
Fyrskib ved Sandyhooft forandret Plads	—

Blandinger:

Det engelske Dampskib Solway's Forlis ved Corunna i 1843	113
Fregatten Penelope forandret til Dampskib	114
Lav Prøis paa Chronometere i England	115
Forsøg paa at lodde Havet paa 4000 Favnes Dybde	—
Frictions-Svovlsifters Farlighed ombord i Skibe	116
Mere om Dampfregatten Penelope	229
Ulykkelig Hændelse paa Linieskibet Camperdown	—
Rettelser til Problemet Pag. 27 og ff.	230

IV

	Pag.
Lidsignal i Valparaiso og Forslag om et ved Glasgow	318
En Bandhose beskrevet paa Stedet af et Dievidne	349
Frankrigs Marine i 1843	353
Dampskibsejre fra England til Madras	354
Mærkeligt Phænomen ved Lynildens Nedslag i et Skib	—
Hurtighed i den engelske Koffardisfart	356
Opbrændelse af den amerikanske Dampfregat Missouri	—
Ny opfundne Torpedo eller submarin Mine	357
Rodgers Anker	358

Officielle Deel.

	Pag.
Liste over Sø-Etaten den 1ste Januar 1844	1
dito over Flaaden	22
Avancement, Ansættelse, Afgang, Uocommando ic. 24, 29, 33 og 35	24, 29, 33 og 35
Dødsfald	35
Kongelige Rescripter og Resolutioner samt Collegii. Befalinger ic. 21, 31, 34, og 36.	21, 31, 34, og 36.

Til Archivets Subskribentere.

Efter at jeg havde tilkiendegivet et æret Publikum min Beslutning, at ophøre med Udgivelsen af „Archiv for Søvesenet“, modtog jeg fra flere Sider Opfordring til at conservere Sø-Etaten et Tidsskrift, som, engang bestaaende og anlagt efter en Plan, der var funden svarende til Forholdene hos os, ikke uden Vanskelighed og maaskee først efter længere Tids Forløb vilde kunne ventes erstattet med et nyt. Man anførte, at Sø-Etaten vilde savne et Tidsskrift; et Saadant var nu engang blevet en af vor Tids Fordringer, deels som Middel til at vedligeholde Interessesen for nautisk Literatur og literair Beskæftigelse, deels som Opbevaringssted for officielle Kundgiørelser og andre for Sø-Officiere nyttige Optegnelser.

Vrende denne Opfordring, har jeg stræbt at formaae en Anden til at overtage et Arbeide, jeg nu, efter 11 Mars Beskæftigelse dermed, maa finde mig mindre oplagt til. Af egen Erfaring overbeviist om, at Samlingen til „Archivet“ og dets Udgivelse optager mere Tid for en enkelt Mand, end de fleste kunne antages at have til deres Disposition, var det mit Ønske, at Tvende vilde forene sig om Arbeidet, og af flere Grunde, hvoriblandt den, at Tidsskriftet kunde være sikret for Afbrydelse ved dets Udgivers Udcommando, troede jeg det gavnligt om den ene af Udgiverne var en af Sø-Etatens civile Embedsmænd.

Det er lykkedes mig at formaae Hr. Nung, Fuldmægtig i Sø=Statens Commissariatscontoir, til at overtage Udgivelsen af „Archiv for Søvæsenet“, og jeg har givet ham Lovte om, for det Første at være ham behjælpelig ved Redactionen og med Bidrag, medens han vil bestræbe sig for at vinde sig en Medarbejder iblandt Statens Officierer. I Skriftets Plan saavel som i Principerne for Redactionen vil der saaledes for det Første ikke skee nogen Forandring, og den nye Udgiver smigrer sig med det Haab, at „Archivets“ Belyndere ikke ville unddrage det deres Tillid og Understøttelse.

I det jeg altsaa astræder Udgivelsen af „Nyt Archiv for Søvæsenet“ til en Mand, hvis Interesse for literair Bestieftigelse af den herhen hørende Art er mig bekendt og borger for hans Held i det Foretagende, han er indgaaet paa, tager jeg herved en ærbødig og venlig Afsted med „Archivets“ Læsere og tillader mig at yttre det Ønske, at den Gunst og Tillid, som hidtil stienkedes dette Tidsskrifts Udgiver og Redacteur maa uformindsket gaae i Arv til min Efterfølger.

S. B. Dahlerup.

Do Historiske Actstykker fra Convoisystemets Tid, under den franske Revolution.

(3) Begreb med at røbbe vor Lust, skulle vi meddele flere ikke uinteressante og forhen utrykte eller lidet bekiendte Archivstykker, vi ere i Besiddelse af. Vi gjøre Begyndelsen med nedenstaaende Correspondance imellem Chefen af et af vore convoierende Krigsskibe og de engelske Auctoriteter paa St. Helena, samt en Forhørs-Instrux, der synes at være oversat fra det Engelske. Om denne Sidste kunne vi ikke give videre Dplysning, men meddele den saaledes som vi have fundet den imellem en afdød Officers Papirer; den er uden Datum, men af et paa samme Papir forefundet Aars-tal troe vi, den er fra 1795. Begge Documenter forekomme os at være ikke uden Interesse, som tienende til at kaste Lys over Forholdene imellem Danmark og England i Perioden før 1801. Af det Første — Correspondancen — have vi ubeladt Navnene paa de Personer, imod hvem Englænderne fremsførte Beskyldninger: det tilhører Historiegranskeren at udfinde, hvorvidt disse Beskyldninger vare grundede eller ikke.

1.

Til Chefen af den Orlogsmænd under dansk Flag, som er indkommen i St. Helenas Havn.

Min Herre! Jeg begiærer herved at underrettes om, hvad Fuldmagt eller Ordre der er betroet Dem, i hvilket Grinde De er commanderet hid i disse Farvande og i hvad Hensigt De er lobet ind her i Havnen? De offentlige Sagers Stilling er saa critisk i dette Dieblit, at saavel Gouvernementet som den her Nylt Archiv. 3die Bind 1ste Hefte.

commanderende Sø-Officier maae anmode Dem om, usfortøvet at besvare disse Spørgsmaal. Jeg har den Ære ic.

St. Helena d. 15de Oct. 1798.

Robert Brooke
Gouverneur.

2.

Til Gouverneuren paa St. Helena.

Min Herre! Jeg giver mig den Ære at svare Gouvernementet paa St. Helena paa dets Skrivelse af Dags Dato, at jeg alene er indlobet her i Havnen efter Hans Danske Majestæt, min Konges Ordre 1) for at convoiere danske Handelskibe, som gaae hjem til Danmark; 2) for at fylde Vand, og 3) for at bringe Hs. Majestæts Skib i Stand til Heimreisen. Saasnart som muligt efter Vandfyldingen har jeg besluttet at gaae herfra igien. Jeg har den Ære ic.

Hs. Danske Majestæts Skib Ditmarsken
d. 15de Oct. 1798. *)

Just Bille
Commandeur.

3.

Til Chefen af den Delogsmand under dansk Flag, som er indkommen i St. Helenas Havn.

Min Herre! Jeg har havt den Ære at modtage Deres Svar, og da jeg er overbevist om, at den britiske og den danske Nation ere i den meest venstabelige Forstaelse med hinanden, saa have Hs. Danske Majestæts Undersaatter at befale over enhver Opmærksomhed, det staaer i min Magt at vise dem; men det er nødvendigt at De strax bringer eller sender authentiske Beviser i Land, hvoraf Deres Fuldmagt og Deres Missions Lovlighed kan sees. Jeg har den Ære ic.

St. Helena d. 15de Oct. 1798.

R. Brooke
Gouverneur.

*) Ditmarsken var et Linieskib paa 64 Kanoner. Brevene fra den engelske Gouverneur ere her fordanstede af os; Billes Breve, derimod, som ere skrevne i et mindre correct Engelsk, har han selv vedfæstet en Oversættelse af, hvilken vi her ordret følge.

Til Commandeur Bille, Chef for Hs. Danske Majestæts Linieskib
Ditmarcken.

Min Herre! Jeg begiærer at vide, om det Skib under dansk
Flag, som kalder sig Christianstad, har forlangt Deres Bestyt-
telse som en virkelig og regelmæssig dansk Koffardimand, bestemt
til Kiøbenhavn, og om De anseer den for en Saadan. Jeg
har den Ære at være ic. K. Brooke.

St. Helena d. 19de Oct. 1798.

Til Gouverneuren paa St. Helena.

Min Herre! Capitainen paa det danske Skib Christianstad har
endnu ikke besluttet om han vil gaae under min Convoi eller
ikke; men om han ønsker det, saa forsikkrer jeg Dem, min Herre,
at jeg ikke skal give ham min Bestyttelse, hvis hans Papirer ikke
ere i den bedste mulige Orden, efter min Konges Instruction, og
han ikke gaaer med mig lige til Kiøbenhavn. Jeg har den
Ære at være ic. J. Bille.

20de Oct. 1798.

Til Commandeur Bille, Chef for S. D. M. Skib Ditmarcken.

Min Herre! Siden jeg sidst havde den Lykke at see Dem
har jeg hørt sige, at det Skib, som kalder sig Christianstad og
nu ligger her i Havnen under dansk Flag, er i Sierningen et
Skib der farer med falske Papirer. Jeg skrev strax til Dem for
at faae at vide, om det havde begiært Deres Bestyttelse og om
det virkeligen var bestemt til Kiøbenhavn. De gjorde mig den
Ære at svare, at Capitainen endnu ikke havde taget nogen Be-
slutning, om han vilde gaae under Deres Convoi til Kiøbenhavn;
men at De ikke vilde tage ham under Deres Convoi, om han ikke gjorde
dette eller om hans Papirer ikke vare i behørig Orden. Men, et For-
hør er idag optaget af Raadet og Capitain Alexander, hvorved
det er oplyst, at Skibet Christianstad aldrig har været i Danmark

for, at dets Navn var Ganges og at de Papirer, det har, ere saadanne, som nu kunne faaes tilkøbs i Tranquebar, Serampore og flere Steder, hvortil de udsendes fra Danmark i Blanketter, for i Indien at udfyldes af visse Personer, som give sig af med en ulovlig Handel, der strider imod de aabne og redelige Grundsaetninger, enhver Nation bør følge. Hvad det omhandlede Skib angaaer, da vil dets Fremgangsmaade bedst sees af vedlagte Afskrift af det idag optagne Forhør. Jeg er fuldkommen overbevist om, at naar de erfarer, at dette Skibs Besætning bestaaer af engelske Udersaatter, som ere gaaede ud med det fra England til Indien, at der i dette Dieblik kun er en eneste Danst derombord og at det først vægrede sig ved at lægge sig under Deres Convoi, vil De af disse og flere andre Omstaendigheder strax see, hvorledes det i Virkeligheden forholder sig, og De vil, i Følelsen af hvad der skyldes den Konges og Nations Flag, som De tiener, med Oprigtighed sige mig, hvad De tænker om dette Skib og om De kan antage det for en ægte danst Koffardimand, der som saadan har Krav paa Deres Beskyttelse, eller ikke; thi hvis De kan svare for at den virkelig er dette og at De antager den derfor, skal jeg, med fuld Tillid til Deres Hærsord, gjøre mig en Fornøielse af at fremlægge Deres Erklæring for Raadets Medlemmer og Capitain Alexander, som alle nære de samme oprigtige Dnsker som jeg, at vi maae forene os om at træffe den rette Fremgangsmaade paa Englands og Danmarks Vegne, to Lande, der ere forenede ved de stærkeste Venstabsbaand, som jeg inderligen onsker maae forblive uløsnede til den fildigste Alder. Jeg har den Hre at være ic.

Robert Brooke.

20de Oct. 1798.

7.

Ved en Raadsforsamling, holden d. 20de October 1798 i Castelllet, vare nærværende: Oberst R. Brooke, Gouverneur, Oberstlieutenant F. Robson, Vicegouverneur, W. Doveton, Medlem af Raadet, og Capitain T. Alexander, Chef af Hs. M. Skib Sphynx.

Da Skibet Christianstads Papirer bleve undersøgte d. 16de

D. M. underrettede vi Hr. —, som kalder sig Capitain derombord, at endskiøndt vi ikke fandt fornævnte Papirer aldeles fyldestgørende, kunde han dog underlægge sig den danske Orlogsmænd, om han fandt forgodt; men da der siden ere opstaaede nye Omstændigheder, som vække Mistanke om, at Skibet farer under falsk Flag (being an illicit trader) tilskrev jeg Capitain Wille som følger:

(Her følge de allerede bekendte Skrivelser No. 4 og No. 5.)

Hvorpaa Hr. Patrickson, der siges at være Passageer ombord paa Skibet Christianstad, blev fremstillet for Raadet og adspurgt, om dette Skib ikke forhen havde baaeret Navnet Ganges, hvoraf han havde været Medrheder? Svar: Jo! og solgt til Hr. — i Serampore afvigte Marts Maaned, saavidt han erindrer; at han er Passageer ombord, men at han ved alle Leiligheder tager Deel i Navigeringen af Skibet. Hr. Patrickson tilstaaer, at han ikke har nogen Papirer med sig, som Beviser for at han har solgt Skibet Ganges; han efterlod dem i Calcutta.

Hr. — (den foregionne Capitain) blev spurgt om, hvormange Danske der vare ombord i Christianstad? Han svarede: Kun han alene.

Hr. Patrickson blev adspurgt, om han betragtede sig selv som britisk Undersaat? Svar: Ja. Tilhører nogen Deel af Ladningen Dem? Svar: Nei der gjør ikke.

Leel Allum og Imaun Bux, begge fødte i Bengalen, bleve spurgte om Hr. — eller Hr. Patrickson var Capitain af Skibet? Svar: Hr. Patrickson.

Hr. J. Froome, 3die Officier (eller Styrmand) paa Skibet Christianstad, forhyrede sig med Capitain Patrickson i Umboyna, da omtalte Christianstad endnu har Navnet Ganges, og har bestandig været med Skibet siden; han vedkiender sig at være britisk Undersaat, tilstaaer at Skibet blev solgt i Calcutta, at han da ansaae Hr. — for Capitain, men tilstaaer, at Capitain Patrickson assisterede i Skibets Navigering og at han undertiden har adlydt fornævnte Capitain Patricksons Befalinger. Hr. Froome

forklarede videre, at han ikke med Sikkerhed kunde sige, naar Skibet Ganges blev solgt eller dets Navn forandret til Christianstad; han veed ikke for hvis Regning Ladningen er indtaget. Ladningen blev indtaget i Izaree, omtrent 3 engelske Miil nedenfor Serampore.

Thomas Hunt, 2den Styrmand paa Skibet Christianstad, født i Masulipatam, hans Fader en Englænder, kom ud med Skibet som 3die Styrmand fra England, da det førte Navnet Ganges, har aldrig været i Danmark, og har været bestandigt ved Skibet lige siden det forlod England; han troer at Skibets Navn blev forandret i Izaree; han tilstaaer, at Capitain Patrickson assisterer ved Navigeringen af Skibet og at han har adlydt hans Ordre heri.

Peter Maurice, første Styrmand paa Christianstad, født i Skotland, gik ud med Skibet fra England, da det førte Navnet Ganges, og var i samme Skib da Navnet blev forandret i Calcutta, efter at det var solgt til Hr. — i Serampore; indtog Ladningen i Izaree, omtrent $1\frac{1}{2}$ engelsk Miil fra Serampore; tilstaaer at Officiererne ere de samme som hørte til Skibet før det blev solgt, alle undtagen Captain —; Underofficiererne fik de i Calcutta; nogle af Folkene ere Lascarer, som have været med Skibet paa hele Reisen fra England; o. s. v.; at Capitain Patrickson assisterer ved Skibets Navigering, og han har fulgt hans Anviisninger i denne Henseende, men ikke videre. Capitain — hyrede ham som første Styrmand for Reisen.

Raadet hævede derpaa Forsamlingen til næste Dags Formiddag Kl. 11.

For Afstriftens Rigtighed

G. Doveton.

Secretair.

8.

Til Oberst Rob. Brooke, Gouverneur paa St. Helena.

Min Herre! Paa Deres venstabelige Brev, af Gaars Dato, giver jeg mig den Ære at svare, at efter min Kundskab om Ski-

bet Christianstad, er Varsagen, hvorfor Capitainen ikke strax bestemte sig til at gaae under min Convoi, fordi hans hele Bemanding bestaaer af Vascarer og jeg ikke med Visshed kunde sige ham, om han kunde faae nogen Hjælp af Folk fra mig, isaldt Hiemreisen skulde gaae nordenom Høtland, da han frygtede at hans sorte Folk ikke kunde taale Vinterens Kulde. Varsagen, hvorfor der ikkun er een Dansk ombord, formener jeg at være, at der ikke var flere danske Undersaatter at bekomme i Indien, og den største Deel Ostindiefarere have sorte Folk ombord som Matroser. Og hvis hans Papirer ere danske og i Overeensstemmelse med de danske Passer, saaledes som de bør udstedes af Raadene paa de danske Colonier i Indien, saa har jeg ingen Tvivl om, at han jo virkeligen gaaer til Kiøbenhavn. Efter hvad Capitain — sagde mig ved sin Ankomst her i Havnen, saa kan jeg ikke tvivle om, at han er Capitainen paa Skibet, og han gav mig alene tilkiende, at han havde Passagerer af Mandfolk og Fruentimmer ombord, hvilket nu er meget almindeligt, fordi de have mere Sikkerhed i et neutralt Skib. Jeg henholder mig til mit Svar af Gaars Dato, at hvis hans Papirer ere i den rigtige Orden og overeensstemmende med danske Passer, saa kan jeg ikke negte at tage ham under min Convoi til Kiøbenhavn, efter at han er bragt i Orden med Gouvernementet her. Jeg er forsikket at slige Vanskeligheder ikke vil skade det sande Venstabs imellem begge vore Konger og vore Nationer, og at Alt, i Henseende til ovenmeldte Skib, vil blive bragt i Rigtighed paa den venstabeligste Maade. Jeg har den Ære o. s. v.

J. Bille.

d. 21de October 1798.

9.

Til Capitain Bille, Chef for Hs. Danske Majestæts Skib Ditmarsken.

Min Herre! Gouverneuren og Raadet befaler mig at underrette Dem om, at paa Grund af Deres Brev til Oberst Brooke, af Dags Dato, samtykker Raadet, i Overenskomst med Capitain Thomas Alexander af Hs. M. Sø-Stat, i, at Skibet Ganges eller

Christiansand*) skal tillades at fortsætte Reisen til Kiøbenhavn under Deres Convoi, efter at have underrettet Dem.

De maae behage at betragte Dem selv, i dette Tilfælde, som ansvarlig i Deres offentlige Capacitet, som Chef af en dansk Dr-logsmand, for at tage denne Convoi paa Dem efter den Underretning De har faaet, at fornævnte Skib Ganges eller Christiansand hverken er byggt eller nogensinde har været i Danmark, at dets Papirer, som man troer, ere kjøbt i Serampore, hvorimod de borde have været leverede umiddelbar i Danmark, som det formodes, og ikke andensteds, og ligeledes at det ikke navigeres overeensstemmende, som man troer, med de Tractater, der bestaae imellem England og Danmark, men med engelske Undersaatter fra en engelsk Havn, som De tilstaaer at der kun er een Dansk ombord paa fornævnte Skib; alle disse Punkter er det saa meget mere nødvendigt at urgere paa, som Regieringen i England har faaet Underretning om, at en ulovlig Handel forsøges drevne imellem nogle Herrer af Commerce-Collegiet i Kiøbenhavn**) og Agenter i Indien. Efter Gouverneurens og Raadets Befaling, har jeg den Ære o. s. v.

J. D. Sountain

Under-Secretair.

Brevene 10 og 11 vedkomme ei denne Sag, de angaaer 3 Deserteurers Signalement med Begjæring om deres Anholdelse.

*) Forunderligt nok bliver Navnet her og i det Følgende forandret fra Christianstad til Christiansand. Correspondancen fra engelsk Side er i det Hele ført i et paafaldende udannet Sprog, som maa forundre, uagtet Den dengang (ligesom nu atter, troe vi) styredes af Compagniets, ikke den Kongelige Regierings, Embedsmænd. Som Exempel anføre vi af denne Skrivelse: the Council in co-operation with Thomas Alexander Esq. Captain &c. og flere sære Benævnelser, som vi have stræbt at giengive i Oversættelsen. Udg.

**) Det er ikke umærkeligt, at her bruges den danske Benævnelse: College of Commerce, hvilken for en Engländer klinger besynderlig, da College betyder en Skole, hvorimod board of commerce eller board of trade vilde være det Udtryk, en Engländer vilde benytte. Dette tyder paa, at Angivelsen neppe er kommen fra en Engländer.

Udg.

Til Commandeur Bille ic.

Min Herre! Den 21de d. M. blev dette Gouvernements Secretair befalet at tilskrive Dem, for at giøre Dem opmærksom paa det Ansvar, De maatte paadrage Dem, som Befuldmægtiget fra Hs. Danske Majestæt, dersom de tog Skibet Ganges eller Christiansand, som det nu kaldes, under Deres Convoi, efter at man har forelagt Dem Omstændighederne i denne Sag.

Den regelmæssige Handel fra Danmark paa Indien er i Giærningen vel bekiendt, og Grundsetningerne, efter hvilken den bør føres, ere klart fremsatte i Tractaterne mellem England og Danmark, Tractater, som fastsætte, at et dansk Skib, bestemt til denne Handel, skal være forsynet med Papirer i Kiøbenhavn, efter aflagt Eed, at Eiendommen i det Dieblik er dansk og at det bliver navigeret af et passende Antal af Statens Undersaatter; men alt dette maa være Dem velbekiendt, og at de ikke har sendt mig noget Svar paa det ovenberorte Brev, beviser tilfulde Deres agtværdige Uvillie til at sanctionere nogen urigtig og ulovlig Handling, som den det omtalte Skib synes at have indladt sig paa; og da Capitain Alexander og jeg fuldkommen vel indsee det Delicate i Deres Stilling, ville vi endnu forsyne Dem med nye Beviser for de imod Huset — & Comp. fremsatte Facta, til hvem dette Skib er configneret, paa det at De kan være istand til at giøre det indlysende for Deres Hof, hvor nedværdigende for en stor Nations Ære det vilde være, om den vilde sanctionere saadanne Mennesters Fremgangsmaade. Vi skulle ogsaa foreslaae, at der uopholdeligen indledes yderligere Undersøgelser, angaaende Ganges eller Christiansand, for at al mulig Fyldestgiørelse kan blive Dem til Deel, angaaende dette Skib, og hvorvidt det fremdeles kan blive beviisliggiort at det er en ulovlig Handlende, der er uværdig til at være en Giensstand for Reclamation eller Bestyttelse af en med England i nøie Venstab forenet Magts hæderværdige Befuldmægtigede.

Da jeg oprigtigen ønsker at vise Dem enhver Høflighed og

Opmærksomhed, der staaer i min Magt, maa jeg nødvendigen underrette Dem om, i Fortrolighed, at der ved vor Flaades Ankomst hertil østerfra vil blive lagt Embargo paa alle Skibe uden Forssiel, paa en ubestemt Tid. Jeg har den Ære at være ic.

25de October 1798.

Rob. Brooke.

13.

Til Oberst Brooke, Gouverneur paa St. Helena.

Min Herre! I mit sidste Brev af 21de d. N. gav jeg mig den Ære at svare, at jeg tog den danske Ostindiefarer, kaldet Christiansand, under min Convoi, naar hans Affairer vare bragte i Orden med Gouvernementet her og hans Papirer vare overeensstemmende med mine Copier af rigtige og gode danske Papirer, og ligeledes at forestille Dem, at Marsagen, hvorfor der ikke var saa stort et Antal af danske Undersaatter derombord, som der skulde være efter Tractaterne, var fordi Skibet var kiøbt i Indien, hvor saa mange danske Undersaatter ei ere at bekomme. Nu giver jeg mig den Frihed at underrette Dem, at hans Papirer, hvilke ere mig foreviste, ere aldeles overeensstemmende med de Copier, som jeg har med mig. Og for øvrigt henholder jeg mig til mit sidste Brev af 21de Ds. „at jeg er villig til at tage ham under min Convoi, naar han er bragt i Rigtighed med Gouvernementet paa St. Helena“ og ifølge Gouvernements-Secretairens Skrivelse har taget ham under min Convoi, og at jeg venter at gaae herfra næste Loverdag eller Søndag i det seneste, da jeg haaber at mine scorbutiske Folk skulle være restituerede. Jeg har den Ære at være ic.

J. Bille.

25de October 1798.

Engelsk Forhørs-Instrux for Opbringelsestilsælde, udstædt i 1795.

Titelen er: Tillæg til de Spørgsmaal, der skulle gives i Præliminairforhørene over fremmede Skibe, som nu eller herester

bringes ind i dette Riges Havne, ladte med Korn eller andre Provisioner, Orlogs- eller Krigs-Fornødenheder, fra danske eller norske Havne eller fra andre det nordlige Europas Havne.

1.

Enhver Deponent skal adspørges: Veed I ikke, har I ikke hørt eller troer I ikke, at meget betydelige Contracter ere indgaaede af visse Folk i Danmark og Sverrig og i Hamborg og andre (og hvilke) Pladser, med Personer, bemyndigede fra fransk Side, at forsyne de Franste med alle Slags Provisioner, Orlogs- og Krigs-Fornødenheder under nærværende Krig? Af hvem, naar og hvor ere saadanne Contracter eller Aftaler giorte, paa hvilke Vilkaar og Conditioner, eftersom I veed, troer eller har hørt?

2.

Veed I ikke, har I ikke hørt eller troer I ikke, at alle eller den største Deel af de Ladninger med Provisioner samt Orlogs- og Krigs-Fornødenheder, sendte fra Danmark og Sverrig, og fra Hamborg og andre nordlige Havne, og bestemte til Frankrig, ere betalte tilligemed disse Ladningers Fragt af de franske Agenter i disse Lande førend Skibenes Ufgang paa deres forskiellige Reiser, eller at Betalingen virkelig er tilpligtet og stillet Sikkerhed for af de Franste eller paa deres Vegne, førend saadan Reises Begyndelse; eller at de Danske og Svenske og andre Dyvennævnte ere paa anden (og da paa hvilken) Maade holdt skadesløse for al Mexico paa saadanne Reiser, af de Franste, deres Agenter eller Factorer?

3.

Veed I ikke, har I ikke hørt og troer I ikke, at alle eller den største Deel danske og svenske Skibe saavel som Hamborgere og andre de nordlige Staters Skibe, ladte med Provisioner, Orlogs- eller Krigsfornødenheder, hvis Bestemmelse efter Skibspapirerne synes at være til Lissabon, Corunna, Genua eller andre neutrale Havne i Europa og ikke til Frankrig, ere i Virkeligheden bestemte for de Franste og at føres til Frankrig enten directe eller indirecte, som Omstændighederne tillade? Har ikke denne Slags Col-

lusion og Dølgen af den sande Bestemmelse ved falske Papirer været meget ofte praktiseret for at forebygge Opbringelsen af Skibe, ladte paa forommeldte Maade?

4.

Veed I ikke ic. ic. at om, i saadanne Tilfælde, Godtgjørelsen af Belobet af saadanne Ladninger tilligemed Fragt og andre Udgifter har allerede været eller herefter vil blive tilstaaet Reclamanterne, da ere disse Godtgjørelser tilligemed Fragten betalte til eller skal herefter betales til de Franste, deres Agenter eller Factorer ifølge de forinden Skibenes Afseiling fra deres respective Havne, af de franste Agenter eller Factorer udstødte Betalinger eller Forpligtelser saavel for Ladning som for Fragt og andre Udgifter? Siig frem Alt hvad I veed, troer eller har hørt, angaaende saadanne Contracter eller Ustaler, og betænk eders Ged.

5.

I ethvert Tilfælde, hvor Skibets Bestemmelse sees af Papirerne at have været til nogen anden end en fransk Havn, skal Deponenten adspørges:

Var ikke Skibets virkelige Bestemmelse paa den Reise, I blev opbragt, til Frankrig? Havde ikke Skipperen eller nogen anden Person ombord, og hvilken, private Instructioner eller anden Autoritet for at bringe Skibet i en fransk Havn om muligt? Og i Tilfælde det blev visiteret af en engelsk Krydser, var da ikke Skipperen eller en anden Person bemyndiget til at angive, at Havari, formedelst haardt Veir eller andet Uheld, eller Mangel paa Vand var Ursag i at Skibet var afvejet fra sin foregivne Reises Cours og søgte fransk Havn? Og har ikke disse Undskydninger af Havari, ved haardt Veir eller andet Uheld, eller Mangel paa Vand, almindeligen været brugt af Skipperne paa de Skibe, som bruges til at tilføre Frankrig Ladninger af Provisioner eller Drøgs- og Krigs-Fornødenheder for fransk Regning under falske eller opdigtede Papirer?

6.

I ethvert Tilfælde som det sidstnævnte skal Deponenten adspørges:

Derfom J var ankommet i nogen fransk Havn, til hvem skulde da J (eller nogen anden Person ombord) henvende eder i de forskiellige franske Havne, for at aflevere eders Ladning? Hvo har givet eder (eller nogen anden Person ombord) Ordre eller Anvisning for denne Aflevering i saadant Tilfælde og hvad var Indholdet af disse Ordre, saavidt J veed, troer eller har hørt?

7.

Veed J ikke, har J ikke hørt eller troer J ikke, at eders Skibs Ladning var contraheret for af nogen fransk Agent og hvem, og naar og hvor, og med hvem, og var ikke bemeldte Ladning saavel som Skibets Fragt virkelig betalt eller stillet Sikkerhed for af en saadan fransk Agent eller Agenter? Og ville de angivne Giere af bemeldte Skib og Ladning eller de Franske blive de Ta-bende, i Tilfælde at Ladningen blev confiseret og ingen Fragt eller Omkostninger tilkiendt Skipperen? Siig det Hele frem efter eders faste Kundskab, Vidende og Tro.

8.

J ethvert Tilfælde som det sidstnævnte skal enhver Deponent adspørges:

Veed J, eller troer J, eller har J hørt og af hvem, at den nævnte Modtager eller Modtagerne af eders Skibs Ladning, i den angivne Bestemmelses-Havn, har nogen og hvilken Underretning (og fra hvem, naar og ved hvilke Midler eller paa hvilken Maade) om Skibets tilfattede Reise til saadan Havn, saavel som om Tiden naar det kunde forventes at ankomme med saadan Ladning? Har der passeret nogen og hvilken Brevverling i den Henseende, saavidt J veed, troer eller har hørt, enten over Land eller ved noget andet Skib eller Skibe?

9.

Var der nogen Person, og hvem, ombord i det omspurgte Skib, paa nærværende Reise eller en Deel af den, enten som Supercargo eller i anden og hvilken Egenkab, hvis Ordre Skipperen skulde følge i Henseende til Skibets Bestemmelse eller andet, og hvad er hændet i Henseende til Reisen eller Ladningen ombord?

10.

Harde I eller nogen anden Person eller Personer ombord, og hvilke, nogen Ordre til at fore eller lade Skibet komme til franſke Krydsere, eller at nøle, ligge bi eller forhale eders Reife paa nogen Maade, i den Henſigt at blive opbragt af de Franſke, eller at begive eder til en D eller anden Plads paa Kyſterne af Frankrig, for at modtage Ordre fra nogen Person eller Personer i Henſeende til eders videre Beſtemmelse?

11.

Var I eller nogen anden Person ombord, og da hvem, i Beſynderlighed tilholdt at ſtye engelſke Krydsere, og om det ſkulde hælde at I mødte ſaadanne Krydsere, hvad Svar ſkulde da I eller nogen anden Person ombord give paa deres Efterſpørgſel angaaende eders Skib eller Ladning, eller dets Giere og Beſtemmelse? Skulde I give det ſamme Svar baade til engelſke og franſke Krydsere, eller hvori ſkulde iſær Svarene være forſkiellige og afvige fra hinanden?

12.

Skulde noget Brev eller andre Papirer, angaaende det omſpurgte Skib og Landning, ſendes over Land fra Nogen, og hvem, til nogen Plads i Frankrig, indeholdende Ordre eller Inſtructioner, ſom I eller nogen anden ombord ſkulde modtage ved at ſøge ind eller blive ført ind i en franſk Havn? Siig frem Alt, hvad I veed, troer, eller har hørt, herom, og betænk at I er under eders Ged.

13.

Paa hvad Maade ſkulde I eller nogen anden, og hvem, modtage Betaling for Ladningen i det omſpurgte Skib, og af hvem? Skulde denne Betaling ſtee ved Bøxer og da af hvem ſkulde de trækkes og paa hvem? Harde I eller nogen anden, og hvem, ſaaet mundtlig eller ſkriftlig Forholdsordre, forend Skibets Afſeiling, angaaende Betalingsmaaden for Ladningen? Med hvem ſkulde I eller nogen anden ombord correſpondere herom? Skulde I eller nogen anden, og hvem, correſpondere med Befragteren efter eders Ankomſt til eders beſtemte Havn? Eller ſkulde I eller en ſaadan

anden Person afgive Ladningen til Modtageren uden videre Notice, eller hvorledes ellers var I beordret at handle i Henseende til Afleveringen af og Betalingen for bemeldte Ladning? Siig alting reent ud og betænk, I er under eders Sed.

14.

Veed I ikke, har I ikke hørt eller troer I ikke, at Messrs. de la Marre, Duveprier og Castera, franske Commissionairer eller Agenter i Kiøbenhavn, har, i hele forrige Aar og indtil denne Tid, fragtet et meget stort Antal danske, svenske, Hamborger og andre Skibe, og har udsendt dem fra danske, svenske og andre nordiske Havne med Ladninger af Provisioner og Orlogs- og Krigsfornodenheder, for at forsyne Frankrig, for fransk Regning, under Papirer, som vare opdigtede saavel i Henseende til Ladningernes Giere som til Bestemmelsen? Hvor mange saadanne Skibe have de saaledes fragtet, hvad hed Skibene og Skipperne eller nogle af dem, efter eders bedste Kundskab, Vidende og Tro?

15.

Kiender I eller har I havt nogen Handelsforbindelse med Mr. Eliakim Backman eller Messrs. Fournier, Kiøbmænd i Gothenborg; Mr. Sieveling, Messrs. Dennar & Lubbert, Mr. Ernst, Mr. Parish, Mr. Amberg, Mr. Chapeaurouge, Mr. Olivier, Mr. Pierre Boué og Sonner, Mr. Jacob Burmester; Raadsherrerne: Rucker, Klender, Poppe Westphal, Adami, Henry Westphal, Mr. Gabe, Mr. Mackelers, Pierre, Springhorn, Mr. Glashoff den yngre, Jan David Bredermann, Mr. Wippe, Mr. Wiper, Mr. Wilcke, Jacob Pahn, Pierre Hansen, Henry Hansen, Henry Doltz, alle Kiøbmænd i Hamborg; Mr. Otto Matthies, Mathias Mattheies, Jan Ernst Matthesen, Henry Kuper, Bohne Hansen, Mr. Theden, Mr. Tandau og Mr. Vickers, alle Kiøbmænd i Altona; de franske Agenter: Albite, Honnore, Delamair og Ceteray, boende i eller nær Altona; Messrs. Hansen, Kiøbmænd i Randers; eller Mr. J. Summer, Kiøbmand i Stockholm, eller nogen, eller enkelte og hvilke, af dem? Veed I ikke, har I ikke hørt eller troer I ikke, at een eller flere af ovennævnte Personer,

eller nogen anden Person eller Personer, og da hvem isærdeleshed, ikke navngiven i Skibets Papirer, har nogen og hvormegen Deel i, eller Opsyn over, eller Forbindelse med Ladningen af det omspurgte Skib, enten directe eller indirecte. Tor I paatage eder, bestemt at sværge paa, at ingen saadan ovennævnt Person eller nogen anden Person eller Personer ubenævnt i Skibets Papirer har nogen saadan Deel i, Opsigt over, eller Forbindelse med den omspurgte Ladning?

16.

Derksom Deponenten har opgivet hvad han troer angaaende Eiendommen af Ladningen, ifølge det 15de Spørgsmaal af Præliminairforhøret, da skal han adspørges: Hvad er eders egentlige Grund for at troe, at Ladningen tilhører den eller de Personer, I har nævnt som Eier eller Eiere af den? Siig frem alle eders Grunde for denne Tro.

17.

Veed I ikke, har I ikke hørt eller troer I ikke, at adskillige andre Skibe ere nylig affeilede eller gjort klar til at affeile fra de danske og svenske eller andre nordiske Havne, ladt med Provisioner, Drlogs- og Krigsfornödenheder for fransk Regning? Siig frem Navnene af saadanne Skibe, af deres Skippere, deres Ladninger og Bestemmelser, efter eders bedste Kundskab, Vidende og Tro.

18.

Har I eller har I ikke, siden Begyndelsen af Fiendtlighederne imellem Storbritannien og Frankrig, gjort, eller været forhyret til, nogen Reise eller Reiser paa Frankrig førend denne Reise? Om saa, hvad Tid eller Tider bleve saadanne Reiser giorte eller forsøgte, paa hvad Skib eller Skibe var I saaledes forhyret? Fra hvilken Havn eller Havne seilede I, og til hvilken Havn eller Havne var I bestemt, hvilken eller hvilke vare eders Ladninger paa saadan eller saadanne Reiser? Ved hvem og for hvis Regning bleve Varene indskibede og til hvem egentligen vare de adresserede og hvorledes eller paa hvad Maade og ved hvem bleve de betalte. Siig alting reent ud, og betænk I er under eders Eed.

19.

Veed I ikke, har I ikke hørt eller troer I ikke, at det er en almindelig Skib eller meget ofte bruges af Skibsrederne, som forsyne Frankrig med Orlogs- og Krigsfornødenheder og andre Artikler af den Slags, at de give deres Skibe Documenter, som om de vare bestemte til en neutral Havn, omendstiondt de virkelig ere bestemte til Frankrig; og bliver ikke, for at faae Paaskud til at afvige fra den rette Cours af deres foregivne Reise, Skibene affendte fra deres respective Havne med et utilstrækkeligt Forraad af Proviant og Vand til saadanne foregivne Reiser, og løbe ikke Skipperne af saadanne Skibe altid ind i franske Havne, naar nogen Leilighed tilbyder sig, og i Tilfælde de blive stoppede eller hindrede heri af engelske Krydsere, undskyldte de da ikke bestandig saadanne Afvigelser, ved at anføre deres Mangel paa Vand og Proviant, der svigagtigen og underfundigen er anlagt og iværksat af deres Rhedere eller andre som bestyre Reiserne? Var ikke eders Skib i ovenanførte Tilfælde paa den Reise det blev taget? Veed I, eller har I hørt om noget Skib isærdeleshed, der var saaledes utilstrækkeligen provianteret? Om saa, da siig frem Navnet eller Navnene af slikt Skib eller Skibe, tilligemed Skippernes Navne og Havnen eller Havnene fra hvilke de affeilede.

20.

Veed I ikke, har I ikke hørt eller troer I ikke, at det er en almindelig Maade, som bruges af Skibsrederne, som forsyne de Franske med Provisjoner, Orlogs- og Krigsfornødenheder fra de nordlige Lande af Europa, at de, istedetfor at sende dem ved en ordentlig Seilads igiennem Canalen, beordrer dem at gaae Norden om for at undgaae de engelske Krydsere? Veed I eller har I hørt om noget Skib eller Skibe i Besynderlighed, som under nærværende Friendtligheder har været sendt Norden om til Frankrig eller til noget og hvilket af de franske Lande? Om saa, da siig frem Navnet eller Navnene af saadant Skib eller Skibe, tilligemed Skippernes og Havnenes Navne fra hvilke de
 Nytt Arkiv. 3die Bind 1ste Hefte.

seilede og til hvilke de vare bestemte. Havde I nogen Forholdsordre fra Nogen og hvem, at gjøre eders Reise Norden om, eller var eder givet frit Valg i Henseende til eders Cours? Siig alting reent ud og omstændelig, og betænk I er under'eders Tied.

Fragmenter af Ober-Secretair for Marineen, Geheimeraad Rosenkranges Papirer.

At tiene til Bevaringssted for private Optegnelser fra ældre Dage, Marineen vedkommende, eller selv saadanne enkelte officielle Actstykker, som vel kunne findes i vedkommende Archiver, men ere Mængden ubekjendte og utilgængelige, og hvoraf Afskrifter undertiden findes efter afsode Officierer, men sædvanligt blive spredte omkring som unyttigt Macusatur — dette er ogsaa en af Bestemmelserne for dette Tidskrift, som dets Navn antyder. Sandsynligt er det, at Savnet af et saadant Bevaringssted har været en Hovedbaarsag til, at saa saa private Bidrag til Oplysning om Forholdene i Marineen i ældre Tider ere komne til os. Saaledes, for kun at nævne Enkelte, hvor ere den stedsse gransende og experimenterende Winterfeldts, hvor den geniale og adle Frederik Brodtschillings efterladte Papirer? Skulde der ikke i dem have været Meget, der vilde have været Esterlagten baade klart og interessant at læse? De her meddeelte, tildeels fragmentariske Ofsatser af Geheimeraad Rosenkrang, der var Obersecretair eller Minister for Marineen fra 12te Mai 1784 til 3die Juli 1788, have vel ikke stor Betydning for Historien, men uden Interesse finde vi dem ikke at være, idet de bidrage til at kaste Lys over hine Tidens Anskuelser saavel i politisk og militair som i administrativ Henseende.

Betænkning underdanigst overleveret S. R. S. Kronprindsen i Maret 1784.

Foruden, ved en paakommende Krig, at sende Fienden en veludrustet Flaadè imøde i Østersøen, er det af stor Bigtighed at

kunne holde den danske Flaade i Søen, uden at Mangel paa Vand, Forfriskninger eller det som udfordres til at sætte den i Stand efter en Bataille eller en Storm skal nøde den til at søge Risøgebugt eller Risøbenhavn. Naar Christiansø blev sat istand til at forsvare sig, og de fornødne Indretninger bleve giorte der, kunde Flaaden paa denne De bekomme Vand, Forfriskninger, Tougværk og videre, som den kunde trænge til, og i det der indrettede Hospital afgive sine Dvæstede og Syge, saa at den kunde forblive i Østersøen og følge Fienden.*)

Fire velselende Cuttere, om de havde, eller Snauer, der dog saavel som Luggere ere mindre stikede dertil, synes det meget vigtigt at have stationerede ved Christiansø, for at krydse derfra paa den svenske og pommerke Val, at forbyde de svenske Kapere at opsnappe Koffardi- og Proviantskibe, hindre Communicationen imellem Skaane og Pommern, saavel som andre Havne i Østersøen, gjøre den svenske Koffardifart al umulig Afbræk og bringe Rapport til Flaaden og til Risøbenhavn, om Alt hvad der forefalder, samt tilbringe Flaaden Ordre.**)

Ventelig vilde det findes tienligt at udstæde Kaperbreve med Tilstaaelse af saadanne Fordele, som kunde opmuntre Handelscompagnierne til at udruste deres Skibe, sende dem i Østersøen og Nordsøen og paa egen Bekostning forsyne dem med Mandskab, Armatur og Ammunition. Adskillige Ciere af svære Skibe vilde formodentlig ligeledes udruste Kapere, naar de havde Udsigter til at høste Fordeel deraf. Christiansø var en ypperlig Havn for Kapere, naar den kunde forsvare dem. Desuden have i Øster-

*) Efter at dette er blevet indgivet er i min Ober-Secretair Embedsstid en Commission af Ingenieur-Capitain Rawert og Escapitain Bigandt sendt til Christiansø. Deres Raart og Forslag til Fæstningsværkerne vare endnu ved min Afgang hos General Puth til Bedømmelse. Overflaget over Beføstningerne beløber sig til 71,623 Rdlr.

**) Snauer ere ikke Beføstningen værd, uden i Hensende til Bølsterne.

soen tvende Havne, som kunde være tienlige til en Retraite for Fregatter, mindre Krigsfartøier og Armateurs, den ene ved Neustadt, lige overfor Travemünde, hvilken havde den Fordeel at gjøre denne Lübeck's Havn, endstjøndt neutral, unyttig for Fienden; den anden, Præsto Havn; men begge mangle Defension. Seiladsen til Kiel er vanskeligere og længer fraliggende.

Det er visseelig meget ilde, at vi ikke kiende vore egne Kyster og Farvande nøie, som vi borde. Den Anstalt, som var foiet til Søkaarters Optagelse, er siden 1769 ophævet. Men da, efter den nøieste Beregning af den Plan, som jeg anseer for den tienligste til at gaae frem efter, ved Kaarters Optagelse og Befordrelsen af Kundskab i denne Green blandt Officiererne, omtrent 7000 Rdlr. aarlig vilde udfordres, og da denne Udgift borde som stadig indføres i Reglementet, paa det at dette Arbeide kunde blive usforrykket og Nar efter andet udvides til alle Kyster og Havne i Danmark og Norge, saa har jeg ikke dristet mig til, endnu at gjøre noget Forslag derom.*)

Næst efter Østersøen maa Drogden komme i Betragtning. Dette er en meget vigtig Post at forsvare; thi saalænge Fienden kan holdes i Østersøen, kan Kiøbenhavn og Rheden være sikke. Derfor maatte Flaaden være samlet her i Kiøbenhavn, for at

*) Siden dette blev indgivet har Generaladjutant Fister og Captain Poul Birch, og mig synes Generaladjutant Koefod, seilet igiennem Bælterne og indleveret Kaart og Dplysninger. Generaladjutant Fister har ligeledes optaget alle smaa Havne i Christiania Bugt og lige til Lindersnæs, saavel som indsendt gode Dplysninger over Svenskesiden fra Koster og til Svinesund. Lieutenant Grove har indsendt to Kaart over Farvandet fra Trondhiem og til Christianfund. Jeg har meget ønsket, at hans Arbeide maatte forfættes lige til Lindersnæs, da vi derved bekom et godt Kaart ved Samling af Generaladjutant Fisters og Lieutenant Groves Arbeider over hele den Kyst af Norge. Finantscollegium har tilstaaet, dog med Betingelser, 6000 Rb. til en Officierfregats Udrustning og Kaarters Optagelse.

kunne med sin fulde Magt gaae Fienden indde i Østersøen. Meget vilde det bidrage til Sikkerheden, naar 4 Batterier som „Kampen“, der fører 18 Stykker 18pdg. Kanoner, og to Skytpramme, omtrent som „Spjdstagen“, der berømmes fra sidste Krig, vare i Beredskab, 4 af dem at bruges i Lobet og lægges paa Grundene, og 2 til at forhindre Fienden i at benytte sig af Lobet imellem Malmsø og Saltholmen, naar han, for at undgaae Batterierne, vilde gaae den Vej, hvilken er vanskelig, men ikke umulig for Linieskibe at gaae igiennem.*) Naar der tillige paa bequemme Steder blev anlagt nogle Waterbatterier, som kunde tiene til Retraite for disse Skytpramme, vandt Rheden stor Sikkerhed for Angreb fra Østersøen, thi endstøndt en driftig Fiende, med god Vind og Strøm, kan trænge sig igiennem dette snævre Løtsfarvand, saa kan jeg visse ikke troe, at han prøvede det; thi uden at lide betydelig Skade kunde han ikke vente at det kunde skee, og hvad kunde han haabe at udrette med beskadigede Skibe? Hvad maatte han ikke frygte, da han formedelt Vind og Strøm ikke kunde gaae tilbage og ingen Havn havde, hvor han kunde reparere, nærmere end Gothenborg. Disse svære Pramme vilde følge ham herind paa Rheden, og vor egen Flaade maatte jo ogsaa gøres Regning paa at være i Nærheden. Med 7 Skibe og 2 Fregatter holdt Vice-Admiral Raas den svenske Flaade ude, da den, 18 Skibe og nogle Fregatter stærk, i 1716 vilde gaae igiennem Drogden, mellem Amager og Saltholm. Raas havde nemlig posteret sig tværs over Farvandet.

Til Forsvar for Rheden er Sø-Staten nu desuden beløvet paa at udlægge Blokskibe, flydende Batterier med 128 Stykker 24pdg., 46 Stykker 18pdg. og 101 Stykker 12pdg. Kanoner,

*) De her omtalte Batterier ere bygte sværere end Kampen, men ere ikke lykkes vel, og den ene Skytpram eller synkefri Fartoi, byggt af Fabrikmester Stibolt, er et herligt Fartoi og fører baade Morterer og 36pdg. Kanoner; det er betænkt til at bombardere Landskrona Fæstning.

hvortil endnu kommer foransførte flydende Batterier, naar de ikke behøvedes til Drogdens og Købets Tilspærring imellem Saltholmen og Malmø.*)

Siden Mudderet endnu forhindrer Linieskibene fra at lægge ud med deres fulde Rustning, synes det tienligst, strax naar Fienden kunde ventes, at udlægge disse flydende Batterier til Rhedens og Drogdens Defension, medens Søfolket blev samlet og Flaaden fuldkommen istandsat til at søge Fienden i Søen.

Naar man var sikker paa at holde den svenske Flaade i Østersøen, blev en Landgang paa Slaane, her fra Kiøbenhavn eller fra et andet Sted, ikke vanskelig, hvortil disse seilende Batterier med stor Nytte kunde bruges. Der er to Steder, hvor den, efter Kaartet, synes at kunne stee: det ene, ved Raa Kirke, imellem Helsingborg og Landskrone; det andet, ved Barsøbæk Fiskerleie, imellem Lund og Landskrone. Men det første anseer jeg for det tienligste, efterdi Communicationen med Siælland og Udsejlingen af Rytteriet meget lettedes, naar man strax, ligesom i Aaret 1676, kunde bemægtige sig Helsingborg.

Da Kong Christian 5te i Aaret 1676 gjorde Landgang ved Raa den 29de Juni, under Vedækning af nogle Krigsskibe og bevæbnede Fartøier med 8700 Mand Infanterie og omtrent lige saa meget Cavallerie, synes Tiden at have været udsøgt. Da var den svenske Flaade saa godt som ødelagt under Dland. Stattholderen i Norge var den 16de Juni rykket ind i Bahus Lehn med nogle Tusinde Mand, og Admiral Tromp, som var gaaet i dansk Tjeneste og commanderede Flaaden, var befalet at gjøre Landgang ved Hstad, hvilken By han ogsaa bemægtigede sig den 27de Juni.

Aar 1709 stete ogsaa en Landgang; men derom høves ingen

*) De heransførte Fartøier vare paa rebe Saand at udlægges imod Fienden i 1781. Derefter ere Skjyprammene eller Flaadebatterierne tilføiede saavel som det synlefrte Defensionsfartøi.

videre Oplysning, end at den flete under en Bedækning af 12 Linieskibe og 6 Fregatter, hvilke strax derefter bleve beordrede at gaae i Østersøen, for at erfare om den svenske Flaade var i Søen. Ventelig var der ingen Fiende, thi Krigen blev først declareret d. 28de Octeber og den 11te November skedte Landgangen. Man sionner dog, at der længe forud er giort Anstalter dertil. Der Hayes en Optegning paa 87 Skibes Navne og Drægtighed, paa hvilke kunde overføres 3097 Heste med Foursage for 14 Dage og Staldrequisiter.

Skulde nogensinde en Landgang befales, da Hayes her i Kiøbenhavn (1784) af Fartoiere brugelige dertil:

14 Ballastbaade til omtrent 30 Mand hver,	rumme	420 Mand.
17 Ristebaade	50	510 —
6 Steenjagter	50	300 —
3 Færgejagter	50	150 —
6 Lørvebaade	30	180 —
15 Koffardibaade	20	300 —
10 Jagter	80	800 —
Fra Holmen Barkasser, som kunne indtage . . .		330 —
Med Skibsbaade		1000 —
		<hr/> 3990 Mand.

Endnu Hayes her ved Kiøbenhavn, ved Dragør og Helsingør andre 366 maadelige Fartoiere, som kunde bruges til Transport, og naar man fraregner 100 Fartoiere til at overføre (i Proportion af ovenansførte Fartoiers Beregning) 3500 Mand Cavallerie, bleve endnu 266 Fartoiere tilovers, som vist kunde i en Dag overføre 15,000 Mand Infanterie, hvormed ogsaa mere Cavallerie kunde overbringes. Desuden kunde de samme Fartoiere i een Dag gjøre flere Vendinger, da Dørfarten er saa kort; ligesom der ogsaa altid forefindes her i Havnen og paa Rheden et Antal Fartoiere fra Provindserne, som kunde tages med til Hiælp.

Fregatter, Snauer, Skytpramme og Kanoneerbaade*), naar de tilligemed Bombardererne havde jaget Fienden fra Strandbredden, kunde ligeledes sætte Mandskab i Land. Siden, naar det ilandsatte Mandskab havde taget Post, landes Artillerie, Ammunition, Proviant o. s. v.

Notater til egen Efterretning, Marinens Bestyrelse angaaende.

1.

Holmens og Høllens Renselse og Opnyddring samt Defensionsværkers Anlæggelse, for at frie Havnen for at kunne forsænktes og derved at sætte Kiøbenhavn i Sikkerhed for et Bombardement fra Søsiden, som og at Skibene i Flaadens Leie kunne equipere saaledes, at de selklar kunne lægge ud igiennem de tvende Løb.

2.

Hvor mange Linieskibe, Fregatter samt andre armerede Fartøier der skulle bygges, for at bringe Flaaden op til det Antal, der eragtes tjenlig og fornøden.

3.

Holmens indvortes Deconomie, hvorledes og paa hvad Maade hver Ting især hastigst, lettest og mindst bekosteligt kan foretages og udføres, samt hvor stærkt Mandskab hertil udkræves.

4.

Hvilke af de nuhavende Magaziner, Værksteder og øvrige Bygninger, der nødvendigt behøves, og, derimod, ved Forandring af Indretninger kunde til større Nytte anvendes eller nedlægges.

*) Af Kanonbaade ere 10 byggede, som føre 2 Stykker 18pdg. Kanoner, hvilket troes at være det rette Skyts, siden det rækker langt indenfor Strandkanten, og Fienden ikke vel kan frembringe og forflytte Kanoner af saa svær Caliber til Lands.

5.

Hvad Terrain ved Indpæling og Opfyldning kan indvindes til Tømmerets Opstabling og Henlæggelse.

6.

Hvormeget aarlig til Materialernes Indkøb bør fastsættes for at bygge og bringe Alt i complet Stand, saa og at faae det proportionerede Forraad af alle Ting, at man kan være forsynet til Flaadens stadige Vedligeholdelse.

7.

En høistnødvendig Sag, at Skibenes Reparations-Aar ei overstrides og at en ny Dok anlægges, for at Skibene kunne reengjøres uden at maatte kiothale dem.

8.

De bedrovelige Folger, naar Kiøbenhavn alene er Oplagsstedet for Orlogsflaaden, at alle andre Steder ere blottede, hvor ved i Krigstider Tilførsel af Provisioner og andre Fornødenheder til Kiøbenhavn kan vorde afstaaen.

9.

Om en eller anden Havn i Norge bør indrettes til Oplagssted, og hvor mange armerede Skibe, der høistnødvendigt behøves til Landenes Defension og i hvilken Havn eller hvilke Havne de bør være oplagte.

10.

Om Midler til de indrullerede Matrosers rigtige Udfriyng og Sikkerhed for at bekomme det fornødne Mandskab til Flaadens Bemanding, samt Divisionernes Mandskab holdes i Farten saa meget som muligt.

11.

Om Forandringer og nye Indretninger, der ere skete i England og Frankrig, hvorved Flaadens Forøgelse, Vedligeholdelse, Armering og Istandsættelse, til at gaae imod Fienden eller paa lange Togter, kan befordres.

12.

Om Contoirerne ved Collegiet og Hølmene, deres Arbeide og hvad af dem bør bestrides.

13.

Middel til at conservere en veløvet Marine og vedligeholde Kundskab og Habilitet paa den bekvemmeste Maade, enhver i sit Fag, ligeledes at oplække dygtige og kyndige Mænd til at bruge ved forefaldende Vacancer.

Om Indførelsen af en sværere Caliber paa vore Linieskibe.

Da de Svenskes Flaade egentlig skal bestaae af 64 Kanon-skibe, synes det ikke nødvendigt at udelukke denne Klasse Skibe af den danske Flaade, hvilket vil være til overmaade stor Bekostning for den Kongelige Kasse, fordi

1. Alt hvad ikke deraf er anvendeligt ved 74 Kanon-Skibe maatte aldeles casteres.
2. Sommer-Leverandøren ikke kan levere idel Sommer til 74 Kanon-skibe.
3. De, som i Fremtiden bygges, kunne indrettes til at føre samme Caliber som de Svenske.
4. Forskiellen i Bemanningen af disse to Classer Skibe er betydelig her, hvor ikke haves Overflodighed af Søfolk.

Jeg formoder, at den Forskiel af 9 Spd. 11 Lpd. 12 Pd., som paa 26 Kanoner findes imellem de gamle 24pdg. Kanoner og de nylig støbte og prøvede 36pdg. i lige Antal ikke er saa betydelig, at jo vore 64 og 60 Kanon-Skibe kunne føre dem.

Om de 18pdg. Kanoners Vægt kan, efter det nu opsendte Rits formindstes saameget, at det kan føres paa øverste Batteri, vil Erfaringen vise og Udfaldet af de Støbninger som nu foretages.

Eslebvig troer jeg, lige saavel som de 60 Kanon-Skibe, kan

føre 36pdg. Kanoner paa underste Batterie, siden den nu fører 24pdg., naar de 60 Kanonskibe kunne taale det.

Naar der nu efter Dunsteholdes Visshed om 36pdg. og øvrige Calibres Styrke, uagtet deres mindre Vægt, hvilket jeg især haaber af Jernets høiere Gradering, da maatte dette giøre en saa stor Forandring saavel i Bygningstouren, som i Beføstningen, at en stor, ja den største Deel af den beregnede Summa ikke behøvede at anvendes.

To Skibes Bygning aarlig, synes mig, kunde blive tilstrækkelig til at sætte vor Flaade istand til at gaae den svenske Flaade imøde; og dette uden anden Forhøielse af Beføstning, end Forskiellen af Udgiften imellem et 74 Kanon=Skib og et 64, fra Begyndelsen af betænkt at føre en Armatur liig de Svenskes og de nu approberede Tegninger. Men hvad Artilleriet og Raporter ic. angaaer, da blev det nødvendigt at forsyne Flaaden hermed.

Problem

ved tre i Nærheden af Meridianen observerede Solhøider og Tidsintervallerne imellem disse at bestemme saavel Længden ved Chronometer som Bredden, naar Datum og Stedets omtrentlige Beliggenhed ere bekiendte.

Naar man ombord ikke kiender Tiden nøiagtig, er Methoden, ved tre i Nærheden af Meridianen observerede Solhøider og Tidsintervallerne imellem disse, at bestemme saavel Længden som Bredden, anbefalelig.

Opøsning.

Betegnes Solens tre Center-Centralhøider ved $H, H + h, H + h'$, de tilsvarende Ulyklokseslet respective ved $K, K + t,$

$K + t'$; den reducerede Center-Central-Meridianhøide ved $H + c$ og det tilsvarende Uhrklokkeslet ved $K + T$, saa er:

Differentien imellem Culminations-Uhrklokkeslettet og ethvert af de tre Uhrklokkeslet respective $= T, T - t, T - t'$.

Differentien imellem den reducerede Center-Central-Meridianhøide og' enhver af de tre Center-Centralhøider respective $= c, c - h, c - h'$.

De ubekjendte men søgte Størrelser ere:

c , som er Differentien imellem den reducerede Meridianhøide ($H + c$) og den første Høide H , og

T , som er den første Høides Timevinkel.

I det Foregaaende (18 Probl., Pag. 101) har man beviist, at Høidedifferentierne imellem Meridianhøiden og enhver anden nærliggende Høide forholde sig som Timevinklernes Quadrater, eller, at

$c: c - h = T^2: (T - t)^2$, og $c: c - h' = T^2: (T - t')^2$, hvoraf følger, at

$$c = \frac{h T^2}{t(2T-t)} \dots (I) = \frac{h' T^2}{t'(2T-t')} \dots (II),$$

$$\frac{h}{t(2T-t)} = \frac{h'}{t'(2T-t')} \text{ og}$$

$$T = \frac{t^2 h' - t'^2 h}{2(t h' - t' h)} = \frac{1}{2} \left(t + \frac{(t' - t)}{1 - \frac{t h'}{t' h}} \right) \dots (III).$$

Ved Equation (III) kan nu T , og ved Equation (I) eller (II) c findes, t, t' og T maae være Dele af samme Tids-Enhed (Minut eller Second); h, h' og c Dele af samme Bue-Enhed (Minut eller Second).

Da Udtrykket „i Nærheden af Meridianen“ er en variabel Timevinkel, som er afhængig af Stedets Bredde, Solens Declination og den Grad af Noiagtighed, man fordrer, saa maa dens Grændser bestemmes for de forskjellige Tilfælde. Disse Grændser har jeg beregnet og de findes i efterfølgende Tabel:

Grændserne imellem hvilke de tre Høider bør maales.

Naar ☉ Meridianhøide er	maales Høiderne i Tidsrummet før og efter Sandmiddag.
10° 65 ^m , 3
20° 38 ^m ,
30° 26 ^m , 9
40° 20 ^m , 4
50° 15 ^m , 6
60° 12 ^m , 5
70° 8 ^m , 4
80° 4 ^m , 8

I vanskelige Tilfælde kunne de anførte Grændser respective fordobles, uden at forårsage stor Feil i Stedbestemmelsen. Naar Meridianhøiden $>$ end 80° er denne Methode ubrugelig.

Regelen for Observationen og Beregningen af Længden og Bredden.

1. Observationsuhret sammenlignes med Chronometeret kort før og efter Observationerne.

I det efter ovenstaaende Tabel bestemte Tidsrum maales tre Solhøider med omtrent 5^m Interval (mindre eller større, eftersom Solens verticale Bevægelse er større eller mindre) og Observationsuhr-Klokkeslettene noteres for enhver Høide især.

2. De maalte Høider reduceres til Center-Centralhøiderne ved Tabel 5 (Tegners Navigation); Tidsæquationen og Declinationen findes til Observationsstedets Sandmiddag. *)

3. Den første Center-Centralhøide subtraheres saavel fra den anden Center-Centralhøide som fra den Tredie, agtende, at give Høidedifferentserne h eller h' Minus-Tegnet, naar den anden eller tredie Høide er mindre end den Første.

Ligeledes subtraheres det først noterede Observationsuhr-Klokkeslet, saavel fra det andet noterede Observationsuhr-Klokke-

*) Declinationen skal, strengt taget, findes til det første Observationsmoment.

flet som fra det Tredie, agtende at disse Intervaller t og t' altid ere positive.

4. Dernæst beregnes den første Høides Timevinkel T efter denne Formel:

$$T = \frac{1}{2} \left(t + \frac{t' - t}{1 - \frac{t h'}{t' h}} \right).$$

5. Dernæst beregnes Correctionen c , som skal adderes til den første Center-Centralhøide for at faae den reducerede Center-Central-Meridianhøide, efter en af efterfølgende Formler:

$$c = \frac{h T^2}{t(2T - t)}, \text{ eller } c = C T^2, *$$

idet C udtages af Tabel 27 (Tegners Navigation) med den omtrentlige Brede og Declination som Argumenter.

6. Dernæst er:

det førstnoterede Observationsuhr-M. + den beregnede Timevinkel = $(K + T)$ = Uhrklokketallet, som svarer til Observationsstedets Sandmiddag.

Den første Center-Centralhøide + den beregnede Correction = $(H + c)$ = den reducerede Center-Central-Meridianhøide.
Længden.

Til Observationsstedets Sandmiddag findes saavel Stedets tilsvarende Middellokketlet, ved at anvende Tidsaequationen, som Greenwichs tilsvarende Middellokketlet, ved paa Uhrklokketallet, svarende til Sandmiddag $(K + T)$, at anvende Observationsuhrets Stand mod Chronometeret samt Chronometerets Gang og Stand mod Greenwichs Middellokketlet.

Dernæst er Forskiellen imellem Observationsstedets og Greenwichs Middellokketlet multipliceret med 15 Observationsstedets Længde, som bliver Øst eller Vest, efter som Observationsstedets M. > eller < Greenwichs.

Breden.

Solens reducerede Center-Central-Meridianzenithdistance +

*) Formelen $c = C T^2$ kan bruges, naar T er mindre end 13^m .

eller — Solens Declination, efterfom de ere af samme eller modsat Navn, er Bredden, der er af samme Navn som den Største.
Bemærkninger.

Forandrer Skibet Sted imellem Observationerne, hvilket saa vidt muligt bør undgaaes, saa reduceres alle Høiderne til det sidste Observationssted (23 Probl. Pag. 120), og vil i ethvert Tilfælde den beregnede Længde og Brede svare til det sidste Observationssted og Moment.

Der maa ikke observeres nærmere Meridianen, end at man ved Solens Høideforandring nøiagtigt kan bestemme Tidsmomentet, omtrent 2' i 1^m.

Man bør tage to eller flere Sæt Observationer, hvis enkelte Resultaters Overensstemmelse vil være en Prove paa Nøiagtigheden. Viser der sig Differentser, maa man undersøge, hvilke af Observationerne, der ere mindre gode, udstøde disse og dernæst tage Middeltallet af de resterende.

Man maa vel agte paa Tegnene i Formlerne, og henvises den, som er mindre bekendt med Tegnenes Betydning og Anvendelse, til efterfølgende 3 Exempler, nemlig:
det Første, hvor alle 3 Høider ere maalte Øst for Meridianen,
det Andet, hvor alle 3 Høider ere maalte Vest for Meridianen og
det Tredie, hvor den første Høide er maalt Øst og de to sidste Vest for Meridianen.

1. Exempel.

Den 6te Februar 1835, Nord Brede og 30° E. B. Grw.,
befandtes:

da Obsuhr-Kl. var	Solens Center-Centralhøide at være:
$K = 11^{\circ} 42^{\text{m}} 48^{\text{s}}$	$H = 52^{\circ} 19' 30''$ D. f. Meridian.
$K + t = 11. 47. 24$	$H + h = 52. 26 20$ "
$K + t' = 11. 53. 22$	$H + h' = 52. 32. 10$ "

Chronometeret No. 223 Stand mod Grw. M. Md. d. $2^{\circ} 35'$
— 2^m 10^s, 0 og dets daglige Gang — 2^s, 5. Chr. — Obsuhr
= 2' 16^m 20^s.

Skibet forandrede ikke Sted imellem Observationerne.

Sind Observationsstedets Længde og Brede.

Obsstedets L. B. Grw.	30°0'		Zidsæquationen.		Solens Syd Declination.
	i Tid	2 ^h 0'	S. Md. i Grw. d. §35 . . .	14 ^m 23 ^s ,6	S. Md. i Grw. d. §35 . . .
Obsstedets Eff. d. §35	0,0		Cor. for 2 ^h 0	+ 0,3	Cor. for 2 ^h 0
Lilsv. Eff. i Grw. d. §35	2 ^h 0		Til Obsmt.	+ 14 ^m 23 ^s ,9	Til Obsmt.

$$t = 4^m 36^s = 4^m, 6; \quad h = 6' 50'' = 6', 83; \quad t h' = 58, 28;$$

$$t' = 10. 54 = 10, 9; \quad h' = 12. 40 = 12, 67; \quad t' h = 74, 45.$$

$$T = \frac{1}{2} \left(t + \frac{t' - t}{1 - \frac{t h'}{t' h}} \right) = \frac{1}{2} \left(4^m, 6 + \frac{6^m, 30}{1 - \frac{58, 28}{74, 45}} \right) = 16^m, 8.$$

$$c = \frac{h T^2}{t (2T - t)} = \frac{6', 83 (16, 8)^2}{4, 6 \times 29, 0} = 14', 4. *)$$

*) Eller $c = C T^2$, idet C findes i Tab. 27 (Tegners Navigation) med Argumenterne: omtr. Brede og Declination. I ovenstaaende Tilfælde vilde $C = 3''$, altsaa $c = 3'' \times 16, 8^2 = 847'' = 14', 1$. Denne Regning udføres beqvemt ved Logarithmer med 5 Decimaler.

Længden.

Sigt gradiv. 3die Rindes 1ste Seite.	$K = 11^{\circ} 42^m 48^s$ $T = + 16. 48$ <hr/> $K + T = 11. 59. 36.$ $+ 2. 16. 20$ $- 2. 10$ $- 35$ <hr/> $2^{\circ} 13^m 11^s$ $0. 14. 24^s$ <hr/> $1^{\circ} 58^m 47^s$ <hr/> $29^{\circ} 41^m \frac{3}{4}$	Observationsuhr-Kl., da Øbstedets Skl. d. $\frac{1}{2}$ 35 var $0^{\circ} 0^m 0^s$ Chr. — Obsuhr. Tidsæquationen $+ 14. 24$ Chr. No. 22 Stand mod Grw. M. Md. d. $\frac{2}{7}$ 35. Chr. Gang i 14^d Grw. Mkl. d. $\frac{1}{2}$ 35, da Øbstedets M. Kl. d. $\frac{1}{2}$ 35 var $0^{\circ} 14^m 24^s$ Tidsforstieffen imellem Greenwich og Observationsstedet. Observationsstedets Længde Vest for Grw. da Skl. d. $\frac{1}{2}$ 35 var $11^{\circ} 54^m 46^s$ F. Md.
---	---	--

53

Breden.

Solens første Center-Centralhøide	$52^{\circ} 19', 5$
Correctionen	$+ 14, 4$
Solens reduc. Center-Central-Meridianhøide . .	$52. 33, 9 S$
Solens reduc. Center-Central-Meridianzenithdistance	$37. 26, 1 N$
Solens Syd Declination	$15. 42, 8 S$
Observationsstedets Nord Brede var	$21^{\circ} 43', 3 N,$
da Skl. d. $\frac{1}{2}$ 35 var	$41^{\circ} 53^m 46^s$ F. Md.

2. Exempel.

Den 6te Februar 1835, Nord Bredde og 30° E. B. Grw., befandtess:

da Obsuhr-Kl. var

Solens Center-Centralhøide at være:

$$K = 0^{\circ} 5^m 30^s \dots\dots H = 52^{\circ} 32' 10'' \text{ N. f. Meridianen.}$$

$$K + t = 0.11. 48 \dots\dots H + h = 52. 26.20$$

$$K + t' = 0.16. 24 \dots\dots H + h' = 52. 19.30.$$

Chronometerets Stand, Gang og Sammenligning som i første Exempel.

Find Observationsstedets Længde og Bredde.

$$t = 6^m 18^s = 6^m, 3; \quad h = - 5' 50'' = - 5', 83; \quad t h' = - 79,82;$$

$$t' = 10. 54 = 10, 9; \quad h' = - 12,40 = - 12',67; \quad t' h = - 63,55.$$

$$T = \frac{1}{2} \left(t + \frac{t' - t}{1 - \frac{t h'}{t' h}} \right) = \frac{1}{2} \left(6^m, 3 + \frac{4^m, 60}{1 - \frac{-79,82}{-63,55}} \right) = - 5^m, 9.$$

$$c = \frac{h T^2}{t(2T-t)} = \frac{-5', 83 (-5,9)^2}{6,3 \times (-18,1)} = 1', 78.$$

Længden.

$K = 0^{\circ} 5^m 30^s$

$T = - 0. 5. 54$

$K + T = 11^{\circ} 59^m 36^s$ Observationsuhr-Kl., da Obsstedets Ell. d. $\frac{1}{2}$ 35 var $0^{\circ} 0^m 0^s$

+ 2. 16. 20 Chr. — Obsuhr. Tidsæquationen + 14. 24

— 2. 10 Chr. No. 22 Stand mod Grw. M. Nd. d. $\frac{1}{4}$ 35.

— 35 Chr. Gang i 14^d.

2^h 13^m 11^s Chr. Mfl. d. $\frac{1}{2}$ 35, da Obsstedets Mfl. d. $\frac{1}{2}$ 35 var $0^{\circ} 14^m 24^s$

0. 14. 24

1^h 58^m 47^s Tidsforskjellen imellem Grw. og Obsstedet.

29° 41 $\frac{3}{4}$ ' Obsstedets L. B. Grw., da Ell. d. $\frac{1}{2}$ 35 var $0^{\circ} 16^m 48^s$.

Breden.

Solens første Center-Centralhøide $52^{\circ} 32', 2$

Correctionen + 1, 8

Solens reduc. Center-Central-Meridianhøide . . . $52^{\circ} 34, 0 S$

Solens reduc. Center-Central-Meridianzenithdistance $37. 26, 0 N$

Solens Syd-Declination $15. 42, 8 S$

Observationsstedets Nord Brede var $21^{\circ} 43', 2 N,$

da Ell. d. $\frac{1}{2}$ 35 var $0^{\circ} 16^m 48^s$

3. Exempel.

Den 6te Februar 1835, Nord Brede, 30° E. V. Grv., befandtes, da

Udsuhr-Kl. var Solens Center-Centralhoide at være:

$$K = 11^{\text{m}}53^{\text{s}}42^{\text{s}} \dots H = 52^{\circ}32'10'' \text{ D. f. Meridianen,}$$

$$K + t = 0.11.48 \dots H + h = 52.26.20 \text{ B. f. } "$$

$$K + t' = 0.16.24 \dots H + h' = 52.19.30 \text{ B. f. } "$$

Chronometerets Stand, Gang og Sammenligning som i første Exempel.

Find Observationsstedets Længde og Brede.

$$t = 18^{\text{m}} 6^{\text{s}} = 18^{\text{m}}, 1; \quad h = - 5'50'' = - 5', 83; \quad t h' = - 229, 33;$$

$$t' = 22. 42 = 22, 7; \quad h' = - 12.40 = - 12', 67; \quad t' h = - 132, 34.$$

$$T = \frac{1}{2} \left(t + \frac{t' - t}{1 - \frac{t h'}{t' h}} \right) = \frac{1}{2} \left(18^{\text{m}}, 1 + \frac{4^{\text{m}}, 60}{1 - \frac{-229, 33}{-132, 34}} \right) = 5^{\text{m}}, 9.$$

$$c = \frac{h T^2}{t (2 T - t)} = \frac{- 5', 83 (5, 9)^2}{18, 1 \times (- 6, 3)} = 1', 78.$$

Længden.

K	\equiv	$11^{\circ}53^m42^s$	
T	\equiv	$0. 5. 54$	
$K + T$	\equiv	$11.59. 36$	Obsuhr=Sk., da Obsstedets Skl. d. $\frac{1}{2}$ 35 var $0^{\circ} 0^m 0^s$
	$+$	$2.16. 20$	Chr. — Obsuhr. Tidsæquationen $+$ 14.24
	$-$	$2. 10$	Chr. No. 22 Stand mod Grw. W. Wd. d. $\frac{2}{4}$ 35.
	$-$	35	Chr. Gang i 14^d .
		$2^{\circ}13^m11^s$	Chr. Wkl. d. $\frac{2}{2}$ 35, da Obsstedets Wkl. d. $\frac{2}{2}$ 35 $0^{\circ}14^m24^s$
		$0.14. 24$	
		$1^{\circ}58^m47^s$	Tidsforskjellen imellem Grw. og Obsstedet.
		$29^{\circ}41\frac{3}{4}'$	Obsstedets L. B. Grw., da Skl. d. $\frac{1}{2}$ 35 var $0^{\circ}16^m48^s$.

Breden.

Solens første Center-Centralhøide	$52^{\circ}32',2$
Correctionen	$+ 1,8$
Solens reduc. Center-Central-Meridianhøide . .	$52. 34, 0 S$
Solens reduc. Center-Central-Meridianzenithdistance	$37. 26, 0 N$
Solens Syd-Declination	$15. 42, 8 S$
Observationsstedets Nord Bredde var	$21^{\circ}43',2 N,$
da Skl. d. $\frac{1}{2}$ 35 var $0^{\circ}16^m48^s$.	

Kjøbenhavn d. 7de April 1843.

P. W. Seegner.

Skildring af Australiens Urbeboere.

(Uddragen af Major Mitchells „Three Expeditions into the Interior of eastern Australia“ og Captain Greys „North western and western Australia“)

„Min Erfaring — siger den første Forfatter — berettiger mig til at tale i de gunstigste Udtryk om de Aboriginer, som man gjør stor Uret, naar man vil bedømme dem efter de usle og for-dærvede Individuer af deres Race, der leve i stadig Samqvem med den blanke Befolkning.“ Man har længe været vant til at tænke sig dem som den svageste, meest forknytte og dyriske af alle os hidtil bekjendte Menneſkeracer; men Intet kan være urigtigere, thi tvertimod ere de i Almindelighed af en kraftig Legemsbygning, med stærkt udviklede Muskel og hoi Væxt. Major Mitchell traf meget hyppigen Folk, der vare over 6 Fod høie.

Følgende Skildring fremstiller ret levende for os Billedet af Menneſket i sin Vildhedsstand. „Medens jeg var beſtjæftiget med, fra Toppen af en Høi at overſkue Egnen, for at udføge mig en Plads til at opſlaae vor Leir paa, fik jeg Die paa en Indfødt paa den anden Side af Floden. Han havde ikke ſect mig, ſaa jeg her havde Leilighed til at betragte det vilde Menneſke, hvorledes det gebærder og beſtjæftiger ſig i ſit Hiem. Hans Hænder, ſtedſe parate til at gribe enhver levende Ting; hans Gang, let og lydloſ ſom en Skygges, mindede om Kooddyret, der liſter ſig paa ſit Bytte. Hvert lille Spor, hvert Mærke paa Jorden efter de ringere Dyr opfanger hans ſkarpe Die; men Træerne over hans Hoved var det iſær ſom fængſtede hans Opmærkſomhed: der, dybt i Hiertet af den overſte Trætop, lurede „Dpoſſumen“ der ſkulde tiene ham til Maaltid. Vinden blæſte kold og ſarp langs Flodbredden, men hiin firſtaarne, muſfuloſe Vildmand var aldeles nogen. Havde jeg været ubevæbnet, vilde jeg langt hellere have mødt en Løve paa min Wei, end hiint ſenefulde tobenede Dyr. Jeg betragtede ham længe med ſamme Interesſe ſom den, hvormed man i en Fraſtand betragter et ædelt Kooddyrs

Bevægelser; da jeg derpaa raabte ham et Hølloi! til, over Flo-
den, stod han stille, faae saameget som en Minut paa mig og
fiernede sig derpaa bort i det frie, springende Skridt, som ligger
midt imellem at løbe og at gaae, og hvori man seer en elastisk
Kraft og Lethed, som kun tilhører Lemmer, der aldrig generedes
af det ringeste Klædningsstykke. Det er i dette Skridt og ved
denne lette Springen, at den Vilde behændigt og med forøget
Kraft kan kaste Spydet efter Emuen og Kængærnen, og ofte dræbe
dem i Flugten.“

Den hurtige Fatte-Evne, de Indsødte i det Indre af Lan-
det viste, var meget mærkværdig. Intet af alle de for dem frem-
mede og kunstige Sager, Major Mitchell førte med sig, forbausede
dem, og med en mageløs Lethed begreb de Brugen af dem. De
viste sig aldrig ledede eller bly, men deres Unstand og Opførsel
var i denne Henseende uendelig langt over alt, hvad Forfatteren
har seet af blanke eller europæiske Bønder i hvilket som helst Land.
De besidde et overordentligt Talent for Mimik, og deres Klogt og
Snildhed skinner igiennem selv det usuldkomne og simple Sprog
de have. I det Hele ere de meget behagelige som Selskab. „En
Morgen — fortæller Major Mitchell — blev jeg meget forundret
ved at høre en Skotlænderindes Stemme i Leiren. Den eien-
dommelige Accent og hurtige Udtale kunde jeg umulig tage fejl
af, og jeg raabte ud af Teltet for at faae at vide, hvo den Frem-
mede var, da man til min store Forundring sagde mig, at det
var ingen anden end „Thomas Komsidst“*), der efterabede en
skotsk Kone, som havde været blandt Colonisterne i Portlandbay,
da vi vare der, og som havde været meget god imod Thomas.
Efterabelsen var i den høieste Grad stoffende, igiennem alle
Modulationer af denne eiendommelige Accent, og det uden at
udtale et eneste forstaaeligt Ord. Jeg fik ved samme Leilighed

*) En vild Dreng, der i nogen Tid havde fulgt med vore Rejsende
som Beiviser, og hvem Folkene havde givet hiint Navn for at ad-
skille ham fra en anden Dreng, der tidligere var stødt til dem og
som de ligesledes havde givet Navnet Thomas.

at vide, at Enken*) ogsaa undertiden kunde more mine Folk, ved at agere min Person, som naar jeg maalte Vinkler, tegnede efter Naturen o. s. v.

Den Liighed i Dialecten, der hersker paa hele den sydlige Kyst, er et Factum, værd at lægge Mærke til, med Hensyn til Sprogoprindelsen og om andre Folkestammer og Dialecter muligt senere skulde være indførte fra de nordligere liggende Lande. Det er ikke Major Mitchell bekjendt, at man har opdaget nogen Liighed, hvad de enkelte Ord angaaer, imellem Sproget paa Australien og det paa de polynesiske Øer, med Undtagelse af to Ord: „Murroa“, Navnet paa den eneste vulkaniske Crater, der hidtil er funden paa Australien, og „Mouna-roa“, Vulkanen paa Sandwichsøerne, samt „Tao“, Navnet paa en lille Kartoffelart, som spises af de Indfødte i Australien, og „Taro“, Navnet paa 33 Varieteter af en spiselig Rod, som findes paa de fleste Øer i Sydhavet.

De Indfødte paa Van Diemens Land, det eneste beboede Land syden for Australien, siges at have været lige saa mørke som Negerracen og at have havt Uldhaar ligesom denne. De stakkels Urindbyggere af Tasmania — som Van Diemens Land ogsaa kaldes — ere nu udryddede til den sidste Mand, og hvad man veed om deres Sprog og Charakter er saa godt som Intet, hvilket er stor Glæde, da Kundskab herom vilde have sat os istand til at slutte os til det australiske Folks gradvise Udbredelse. Man har i den sildigere Tid skildret de nu forsvundne Tasmanier som grumme og vilde i højeste Grad; men Cool giver dem en ganske modsat Charakter, og rimeligt er det, at Europæernes senere Anmaselser eggede dem til Modstand og Hæv.

Der hersker den mærkværdigste Liighed i Sæder og Etikke blandt alle Urindbyggere over hele Australien, og af hvad man veed om dem paa Van Diemens Land vare de ogsaa her de

*) Et indfødt Fruentimmer, som med sit Barn ligeledes undervejs var født til dem og blev dem til stor Nytte som Veiviser og Loff.

samme, ligesom der af geologiske Tegne er Grund til at antage, at denne De ikke altid har været skilt fra det større Land ved Vass-Strædet. Saa fuldkommen var Liigheden imellem de Indfødte paa Van Diemens Land og dem af det nordlige Australien at de første Europæere antog dem, lige saa vel som Rængærnen, for at være komne fra den nordlige Deel af Landet, og da de ingen Baade eller Canoer havde, troede man ogsaa i Begyndelsen at begge Lande vare sammenhængende, indtil Vass-Strædet blev opdaget.

Mændene bære Vælder, almindeligviis giorte af Dpossum-Dyrets Uld, fra hvilke en kort Strimmel af samme Stof hænger ned for og bag, hvilket er det eneste Klædningsstykke, der tyder paa Begreb om Blufærdighed. Væltet selv tiener desuden til at understøtte de nederste Indvolde, hvilket blandt alle Vilde synes at være fundet nødvendigt for det menneskelige Legeme. De bære ogsaa et smalt Bind om Panden, eller rettere to, det underste rødt og over dette et andet som er hvidt af Pibeleer, hvormed de bestryge det ligesom Soldaten hos os pudser sit Vandoleer. Denne ganske almindelige Skik er til ingen Nytte, idetmindste naar Haaret er kort, hvorfor man maa formode, at der ligger en Dvertro til Grund for den. Men endnu forunderligere er den Skik, at slaae en af Fortænderne ud ved Indtrædelsen i Mandbarhedsalderen. Hermed ere visse religiøse Skikke forbundne: de unge Mænd forlade da Stammen og opholde sig paa eensomme Steder i mange Dage før Ceremonien, for at forberede sig til den ved Sorgen og Fasten. Tanden bliver ikke trukket men slaaet ud af en gammel Mand eller „Coratschi“, et Slags Præst, hvilket skeer ved Hjælp af en Træmeisel, som han sætter paa Tanden og slaaer paa med en Steen saa haardt at Tanden afbrækkes. Af samme religiøse Betydning er uden tvivl den Skik hos Fruentimmerne, at afhugge det nederste Led paa den lille Finger, og sælleds for begge Kion er den, at giennem-bore Brusten imellem Næseborerne og bære et lille Been eller et Stykke Rør deri, naar de troe en eller anden Ulykke forestaar.

At bemale og tatovere Legemet, ligesom ogsaa at tilføie sig selv blodige Saar og Snit, som Tegn paa Sorg ved Nærpaarørendes Død, ere Skikke, fælleds for alle Indbyggere over det hele store australske Continent. Lige saa udbredt og almindelig er Respekten for Alderdommen. Gamle Mænd og selv gamle Qvinder øve stor Myndighed iblandt de forsamlede Stammer. Unge Mænd blive optagne i de Gamles Orden efter visse Regler og Ceremonier, som deres „Coratschier“ eller Præster holde hemmelige for Andre. Ingen ung Mand tør spise Riødet af Emuen eller dens Æg, en Lækkerbid, der er forbeholdt de Gamle. For at faae Tilladelse hertil er det nødvendigt at undergaae en Ceremonie, som bestaaer i at gnides over hele Kroppen med Emu-Fedtet, hvilket maa udføres af en gammel Mand. Uden denne Ceremonie vilde det unge Menneſte, der spiser af dette Riød, blive bedækket af Saar over hele Legemet — troe de.

I disse Skikke og mange andre, som Maaden hvorpaa de bære deres smaa Børn, bygge Hytter af Bark, Grene og Straa — finder stor Liighed Sted med de tidligste Skildringer af Menneſket, vi finde i den hellige Skrift. Men jo nærmere de vilde Stammer af Menneſteslægten staae Dyrene i deres Tilstand, desto større er Liigheden imellem dem indbyrdes. Denne eensformige Stillestaen i Skikke og Sæder synes at være en naturlig Folge af den udyrkede Tilstand, hvori deres Landsbyer befinde sig.

Capitain Grey har, i sin meget interessante Reisebeskrivelse, stienket et heelt Capitel til Undersøgelser over Sproget, af hvilke han kommer til det bestemte Resultat, at alle Dialecter, der tales over hele Australien, have en fælleds Rod. En Liste, han giver paa omtrent 40 Ord, viser saa godt som ingen eller en hoist ubetydelig Forſkiellighed i Sproget, der tales af de Indfødte ved Evansfloden, Kong Georgs Sund, Syd-Australien og Sydney. Der ere adskillige Omstændigheder — siger han — som ved disse Undersøgelser fortiene at komme i Betragtning. Paa en saa overordentlig stor Strækning Land, som den der indesluttet imellem de nysnævnte Punkter, var det naturligt at man vilde vente at finde

store Dialectafvigelfer. Seer man blot hen til den Forftiel i Dialecter, der finder Sted i de forftiellige Provindfer i England, hvor meget ftorre maatte man ikke vente fig Ufvigelferne i et Land, der er imellem 6 og 8 Hundrede geographifte Mile tværs over, hvor intet Skriftfprog findes og ingen Forbindelfe imellem Indbyggerne af de fiernere Egne. Men endnu mere: over denne ftorre Strækning herfter der forftiellige Climater; Vegetationen bliver aldeles forftiellig; Fugle, Kryb og Dyr beboe en Deel af Continentet, medens de ere aldeles ubekiendte i en anden; hele Naturen undergaaer paa denne ftorre Strækning den fuldkomneftte Forandring. Under diife Omftændigheder maatte mange nye Ord og Benævnelfer opfindes, alt fom Befolkningen udbredte fig tværs over Landet; og naar Forbindelfen ophørte imellem de nybefolkede og de ældre Dele af Landet, vilde de Forandringer i Sproget, fom den forandrede yd e Natur havde givet Anledning til, forblive de tilbageblevne Indbyggere aldeles ubekiendte. Antog man f. Ex. at Landet forft havde modtaget fine Indbyggere fra Norden eller de tropifte Egne, maatte de til de fydlige Dele Henvandrede have opfundet Navne for Sne, Is, Hagl, Frost osv. lige faa vel fom for hvert Træ og Plante, hver Fugl, Fiift, Dyr, Kryb og Insect, fom de her traf faa aldeles forftiellige fra_hvad der findes i de Egne de havde forladt. Af diife Benævnelfer og Ord maatte igien udspringe en Mængde andre, Afledsord og Composita, faavel fom Bøininger, hvorved der i denne Deel af Sproget maatte opftaae en Grundforftiellighed imellem Sydens og Nordens Sprog. Denne finder ogsaa Sted; men alle almindelige Ord, faafom de der betegne Legemet's Dele, Menneftet i dets fimple Relationer, Pronomina, og faadanne Verber, der udtrykke almindelige Handlinger, ere over det hele ftorre Continent i en høift mærkværdig Grad bevarede eens i alle Dialecter. Ifær er dette Tilfældet med Pronomina, fom i Singularis, Pluralis og Dualis næften aldeles ere de samme i Vef=Australien, Syd=Australien og Sydney.

Af denne nu fuldkomne godtgiorte Overeensftemufelfe i

Sproget saavel som i Legemsdannelse, Skikke og Ceremonier over denne hele Verdensdeel, er man berettiget til at antage en fælleds Oprindelse for dens Urindbyggere. Men to Spørgsmaal opstaae da: Hvorledes ere de blevne udbredte over dette umaadelige Continent? og til hvilken Tid og fra hvilken Kant ere de komne hertil? Endnu har intet Menneſte formaaet at besvare dem paa en Maade, der ikke paa det Klareſte og Beſtemteſte modsagdes af diſe Aboriginers eiendommelige Tilſtand, hvori de synes at befinde ſig ligesom komne umiddelbar fra Skaberens Haand — af alle de dem omgivne Naturforhold, ja af deres hele Levemaade, Skikke og Sæder. Om diſe giver Capitain Grey os den fuldstændigſte Beretning, ſom hidtil har været publiceret, og et Capitel heraf, indeholdende Betragtninger over Menneſket i dets Wildhedsſtand, finde vi ſaa intereſſant at vi vilde afſkrive det her.

„Intet Spørgsmaal er, ſaavidt jeg formaaer at opfatte det, blevet ſaa aldeles miſforſtaaet ſom det, der angaaer de Skikke og traditionelle Love, man finder hos vilde Folkeſlag. Deiſtiſke Skribentere og Philoſopher af ſtort Navn, men ringe Erfarenhed, have opført Theorier og fra falſke Præmiſſer demonſtreret med en ſaadan Kløgt, at ſelv den meeſt Uvillige har begyndt at tvivle om Sandheden af, hvad han hidtil har tilraſionneret ſig fra Betragtninger af Menneſket i dets Natur- eller Wildhedsſtand. At troe, at Menneſket i Wildhedsſtanden er begavet med Frihed, enten i Tanke eller i Handling, er feil i den yderſte Grad. Menneſket er i Virkeligheden paa dette Trin undergivet beſteinte kunſtige Love, der ikke alene berøve det enhver Frihed i Tanke, men tillige hemmer enhver Udvikling af de intellectuelle og moralſke Evner; de holde ham fængſlet i en haabløs Tilſtand af Barbarie, hvorfra det er umuligt for Menneſket at udryde ſig, ſaalænge han er bundet ved viſſe Skikke, der paa den anden Side ere ſaa kunſtigen udtænkte at de have en directe Tendens til ſelv at tilintetgjøre ethvert Forſøg paa at kuldklaſte dem.“

„Dette Folk forkaſter, i Praxis, enhver Idee om Liighed, for Claſſer ſaavel ſom for Perſoner; de vide vel ei at give nogen For-

Klaring herom ved Ord, og spørger man dem, om alle Mennesker ere lige? ville de ikke engang fatte Meningen af Spørgsmaalet; men der er ingen Race som har paalagt visse Classer i Samfundet en mere fortrædelig Evang, end denne."

"Hele Tendentzen af deres Overtroe og deres traditionelle Levereabler er, at frembringe den Virkning, at berøve visse Classer saadanne Goder som andre ere forbeholdte Nydelsen af, og denne Monopoliseren antager ofte, iblandt Bilde, en Charakter, der krænker vor Naturs heiligste Følelser og vækker en Modbydelighed, som ikke klæber ved den i det civiliserede Liv. Vel see vi, i dette, Privilegier, tillagte Classer og Personer, endog ved Arv; men for den Svage som for den Stærke, for den Rige som for den Fattige, den Unge og den Gamle, staae hæderlige Veie aabne, ad hvilke de kunne erhverve sig de samme Rettigheder, medens man her i Bildhedsstanden finder Qvindelønnen, den Unge og den Svage, blot fordi de ere forsvarsløse, fordømte til en haabeløs Nedværdigelses Tilstand og en vedvarende Berøvelse af visse Goder. Hvad man har berøvet disse er igjen skænket andre, blot fordi de ere gamle eller stærke; og dette skeer ikke ved nogen personlig Vold, som kan beroe paa en siebliffelig Lune eller individuel Disposition (i hvilket Tilfælde det kunde betragtes som en naturlig Folge af en Liighedsstand) men det er Australiens Indfødte paatvunget ved traditionelle Love og Sædvaner, der for dem ere lige saa heilige og bindende som vore Love ere for os."

"Disse Love og Sædvaner kunne ikke betragtes som blot locale, thi Reisende og Bosatte i de nordlige Provindser af Colonien Ny-Sydwaales skildre de der herskende Skikke ganske som de findes hos de Indfødte paa det vestlige Continent; mine egne Erfaringer, Samkvem og Samtaler med Indfødte fra de forskellige Kanter af Landet have overtydet mig om denne mærkværdige Dvereensstemmelse. Vi finde saaledes i Australien det mærkelige Factum, at Indbyggerne af en Landstrækning, der er over 500 geographiske Mile bred, have ganske de samme Love, samme Skikke og Sæder, og det ikke fjerne Troesartikler, som en Stam-

med Hovding kan fortolke og modificere efter Tykke, som Tilfældet er med Tilhængerne af Koranen s. Ex.; men her have vi blotte mundtlige Traditioner, Lovregler og Straffe for deres Overtrædelse, nedsegne fra Fader til Søn, igiennem vi vide ei hvor mange Generationer, og rodfæstede i dette Folks Aand, som hellige og urokkelige."

„Man har ofte tænkt sig det vilde Menneſte ſom løsladt paa Jorden, uden at have undergaaet nogenſomhelſt forberedende Dannelse for den Skueplads han ſkal betræde, og man følger ham da paa Banen, hvor han, ansporet af ſine Fornødenheders Trang og veiledet af ſine Sandſer, efterhaanden opdager de Naturproducter, der tiene ham til Subſiſtens, og de Kunſter, der baade tilfredsſtille hans Fornødenheder og ſtabe ham nye, og man følger ham ſaaledes Skridt for Skridt, indtil han har naaet den hoiſte Epidſe af Civiliſation. Men dette er kun et Billede, udkaſtet i Studeerkammeret; denne Theorie kuldklaſtes af Erfaringen, idetmindſte hvad Austra lien angaaer. At de forſte Indfødte, ſom bleve ſatte paa dette Continent, maae have været underviſte om, hvorledes de ſkulde forſkaffe ſig deres Fornødenheder, danne ſig Vaaben og Redſkaber, paſſende til Omſtændighederne, hvilke Rodder de ſkulde vælge ſig til Føde og hvorledes de ſkulde fange de Dyr, der vare dem tienlige at ſpiſe, dette har aldrig været mere indlyſende beviſt, end ved Exemplet med den Trop af mit Reiſſeſelskab, ſom under Hr. Walkers Anførelſe vandrede over Land fra Gantheaume Bugten til Perth.*) Her vare 6 fuldvorne Menneſter, forſynede med Knive, Fiſkekroge og Liner, en Kiedel, Kar til at giemme Vand og koge deres Føde i, Vaaben med nogen Ammunition; de fleſte af dem vare veløvede og erfarne i dette Slags Feltliv; og dog maatte de alle ſom een Mand have omkommet af Hunger, derſom man ikke i Tide var kommen dem

*) En Beretning om denne beſværſlige Vandring igiennem Landet, efter at deres Vaad var forliiſt, og al den Glendighed de maatte udſtaa, ſkal blive meddeelt længerhen. Udg. N. f. Søv.

til Hiælp. Dette kom af deres Uvidenhed om, hvilke af de mange Producter, der omringede dem, vare tienlige til Livets Ophold, ikke af nogen Forsømmelse af at gjøre Forsøg for at skaffe sig Kundskab herom, thi de Stakler aade Alt, hvad de kunde finde, der saae ud som det var spiseligt. Det samme Resultat har ofte fundet Sted under lignende Omstændigheder. Naar da Mænd, fuldvorne, i fuld Besiddelse af alle Legems og Aands-evner, forsynede med Jld og mange nyttige Redskaber, og endeligen i Besiddelse af betydelig Erfaring — naar de, af Uvidenhed om Landets naturlige Producter og Midlerne til at forskaffe sig dem, døde af Sult, før de kunne lære at hiælpe sig selv, er det da rimeligt, at et ubevæbnet, nøgent, vankundigt Naturmenneske, som ikke engang forstod at benytte sine Sandser ret, før Erfaringen havde lært ham det, skulde kunne undgaae den samme Skæbne?"

„Dette Folks Love ere aldeles upassende for en enkelt isoleret Families Styrelse, da nogle af dem blot tage Hensyn til Reguleringen af en Samling af Familier; de kunne derfor ikke have været en Række af Lovregler givne af den første Familie-fader til hans Born, ligesaa lidt som Lovregler givne af en Samling af Fædre til deres Born, for der ere de mærkværdige Træk ved dem, at nogle ere af en saadan Natur, at de maae tvinge dem, der underkaste sig dem, til at forblive i en Tilstand af Barbarie, medens andre ere afpassede efter vilde Racers Fornødenheder og Larv, samt til at forebygge for nære Ægtefæber iblandt et Folk, som ikke er i Besiddelse af vore Midler til Opbevarelse, Slægtregister, skrevne Love, Optegnelser o. s. v. I alle disse Tilfælde blive Hensigterne opnaaede ved de simpleste Midler, saa at vi ere nødte til at indrømme, at da disse Regler bleve udkastede, var det forudsæet, at den Race, der underkastedes dem, maatte være Vilde, hvortil nødvendigt Hensyn blev taget.“

„Vi kunne ikke argumentere, at denne Race oprindeligen har været i en Civilisations-Tilstand og at, ved at indføre visse Love iblandt den, hvis Tendents var at reducere den til en Barbaries-

Tilstand, eller af en eller anden Aarsag, er den gradvæis ned-sunken i dens nærværende Forsatning; thi hvorledes kunde, i et saadant Tilfælde, disse Love, der ene og alene tage Hensyn til et Folks Fornødenheder, som befinder sig i dettes nærværende Tilstand, hvorledes kunde de være blevne indførte iblandt dem? Ikkeheller kunne de være opfundne som naturlige Følger af en Wildhedstilstand selv; thi under saadanne Omstændigheder er det umuligt, at de kunde blive udbredte og holdte i Kraft over saa stor en Strækning af Kloden og iblandt en vidt omspredt Race Barbarer, af saa forsiellige Dispositioner, og som ikke erkiende nogen Høvdings eller Lovgivers Herredomme, men tvertimod have en saa karakteristisk Modbydelighed for enhverformhelt Evang."

„Uden her at ville indlade mig paa at bygge nogen Theorie paa disse Anstuelser, skal jeg kun fremsætte den Tanke, at det af de australassiske Indfødtes Love og Sædvaner synes som, at dette Folk har været bestemt til at forblive i det nærværende Tilstand indtil en vis Tid, hvilket selvsagt ikke kan være Resultatet af et blindt Tilfælde eller af Menneskets naturlige Constitution. Af deres Samsfundsordens eiendommelige Natur var det umuligt, at de kunde udrydde sig af Barbariet, saalænge disse Love bleve i Kraft; og ved den usvælgelige Strengthed, hvormed de overholdes, og den stærke Magt, de udøve over den udannede Mand, synes det lige saa umuligt, at de skulde kunne ristere den ringeste Forandring, førend Folket, som adlød dem, kom i Berøring med et civiliseret Samsfund, der kunde udøve en høiere Indflydelse over dem, for hvilken det gamle System maatte vige."

„Peri, forekommer det mig, ligger et Beviis for, at Civilisationens Udbredelse over Jordkloden har været styret, begrændset og reguleret efter visse bestemte Love, dannede af Skaberens uendelige Wiisdom; og skøndt Mange ville holde mig for en Sværmer, naar jeg siger det, holder jeg mig dog overbeviist om, at disse Love ere lige saa faste og bestemte, som dem der styre de himmelske Legemers Bevægelser. Jeg troer, endmere, at de i en vis Grad lade sig studere og bringe i System ligesom hine,

endstøndt intet Forsøg herpaa hidtil har været gjort. Vilde Folkeslags Institutioner, deres sandsynlige Oprindelse, deres Indflydelse paa Menneskene, Beviserne for den Plan, der ligger i dem, og andre lignende Punkter ere de man fornemmeligen ved dette Studium maa henrette Opmærksomheden paa."

"Skøndt Begivenhedernes Gang og de hurtige Fremskridt, Videnskaber og Kunster gjøre i vort Fædreland, ere forbausende, ere de det ikke mindre i den østlige Hemisphære i nærværende Dieblit. Christendommen og Civilisationen strider frem over Jordkloden med en Hurtighed, som Ingen ahner eller kiender. Englænderne vide neppe, hvad der er udrettet ved deres egne Missionairer og Handel, og de ere aldeles uvidende om, hvad der er skeet og skeer ved Amerikanere, Hollændere og Portugisere."

De Indfødte over hele Australien ere deelte i visse Stammer eller store Familier, hvis Medlemmer alle bære det samme Slægtsnavn, hvortil de, foruden Fornavnet, soie et Local- eller Districtsnavn, hvorved ikkun betegnes en vis Green af den samme Slægt.

Disse Slægtsnavne vedligeholdes og udbredes over Landet, ved to eiendommelige og mærkværdige Love: den ene, at Børnene af begge Køn altid tage Slægtsnavn efter Moderen; den anden, at Giftermaal ikke kan finde Sted imellem Personer, der have samme Slægtsnavn.

Eigesaa mærkværdigt er det, at ganske den samme Slægtskabslov findes hos de nordamerikanske Wilde. Disse ere ogsaa, efter Archæologia americana, deelte fra umindelige Tider i visse store Slægter eller Nationer, som atter have deres „Clans" eller Undersafdelinger, varierende hos de forskjellige Nationer fra 3 til 8 eller 10, og hvis Lemmer ere spredte om over hele Nationen. En usfravigelig Lov er det, at Ingen kan gifte sig i sin egen Clan, og at Børnene stedse høre til Moderens Clan.

En lignende Blodsforbudslov findes der Spor til i Bibelen, i Abrahams Svar til Abimelech, Genesis 20—12:

„Hun er dog ogsaa i Sandhed min Søster, min Faders Datter, men ikke min Moders Datter, og hun er bleven mig til Hustru.“

Opriindelsen til disse Slægtsnavne angives paa forskjellig Maade af de Indfødte; men Europæernes Kundskab herom er endnu for ringe til at drage nogen bestemt Slutning af. En hyppigt forekommende Ytring er den, at Navnet er taget efter en Plante eller et Dyr, som var meget udbredt i den Egn, Stammen beboede. Hver Stamme har saaledes virkelig en eller anden Plante eller Dyr til deres Slægtsmærke eller „Kobong“, som de kalde det; skøndt Capitain Grey finder det mere rimeligt at disse have faaet Navn efter Slægten, end omvendt. Der hersker en vis mysteriøs Forbindelse imellem Stammen og dens „Kobong“, saa at Ingen f. Ex. vil dræbe det Dyr, hvortil hans Kobong hører, om han finder det sovende, og overhovedet kun nødtigt dræber det, ligesom han, om Kobongen er en Plante, ikke tør nyde den, uden under visse Omstændigheder og til visse Aars-tider. En ganske lignende Skik hersker ogsaa iblandt Nordamerikas Vilde.

Børn af Qvindeskønnet blive allerede saa Dage efter Fødselen bortgivne i Egtteskab, og fra det Dieblik have Forældrene ingen Myndighed over Børnets fremtidige Bestemmelse; Pigen drager til sin tilkommende Mand og følger ham fra saa tidlig en Alder som hun selv vil. Naar en Mand dør, arver den af hans Brødre, som bærer samme Slægtsnavn, hans Koner og Børn. Brødre ere, efter deres Begreber, i Virkeligheden kun de der ere Søner af samme Moder, og herfra udspringer den mærkelige Lov, der paalægger alle paa Modronesiden Beslægtede at slutte sig til hinanden, naar det gælder Forsvar eller Hevn. Da Faderen har flere Koner, som oftest af forskjellige Slægter, ere Børnene saaledes ideligen splittede i indbyrdes Stridigheder. Intet fra Faderen udgaaende Baand, som det patriarchalske, eksisterer imellem dem, og dette Træk alene vil forklare Umuligheden af, at et Folkeslag med saadanne Love nogenstinde skulde kunne hæve sig ud over Bildhedsstanden.

Hvad deres Begreb om Eiendomsretten angaaer, da er det nu fuldkommen afgjort, at Landet paa det Bestemteste er deelt imellem dem som Eiendom. Ikke alene at et vist District tilhører en vis Stamme, men det er igien deelt imellem de mandlige Individuer af denne, med en saadan Noiagtighed, at hver Mand kan angive sin Eiendoms bestemte Grændser. Skøndt denne Folkerace udelukkende lever af Jagt og Fiskeri, vilde Rødder og nu og da vild Honning — Jordens Dyrkning er dem aldeles ubekendt — ere deres Omvandringer dog indskrænkede til et vist begrændset District, som aldrig overskrides, undtagen for at føre Krig eller deeltage i Giæstebud. Dette sidste finder Sted, naar Gieren af et Stykke Land vil affvie Græsset, hvilket skeer deels for at staffe en ung og finere Græsbævt frem, deels for lettere at fælde de gamle Dyr; ikke alene blive da alle Stammens Medlemmer, men hele andre Stammer fra andre Districter indbudne til Jagtpartiet og den derpaa følgende Giæstereren og Dands, eller „Corrobory“.

En Fader deler sit Land i hans Levendeliv, noie udstykkende det imellem hans Søner, og disse kunne allerede i det 14de eller 15de Aar vise, hvilken Strækning de engang i Tiden skulle arve. Har Faderen ingen Søner, deles Landet imellem Døttrenes Søner.

Jager Nogen paa en Andens Grund, straffes han uskravigt med Døden, om greben paa fersk Gierning; men er dette ei Tilfældet, og han opdages paa Fodsporene eller ved andre Dinstændigheder, bliver han ligeledes efter al Rimelighed dræbt, om man kan overraske ham; men moder han, ledsaget af Slægtninge eller Venner, for at underkaste sig en Slags mindelig Afgjørelse, slipper han med at blive stukket igiennem eet eller begge Laar med et Spyd, paa den Maade som nærmere skal forklares under Straffe.

Andre Love gives der, som have til Hensigt at beskytte imod Levnetsmidlernes Misbrug og Formindskelse, saasom at ingen Plante, der tiener dem til Føde, maa plukkes eller sankes i den

Tid, den bærer Frø; at visse Glasfer Indfødte ikke maae nyde visse Fødemidler; (lig vore Jagtlove, der gaae ud paa at bevare mere delicate og fældne Episcartikler fra at blive almindeligen efterstræbte og udryddede). Ogsaa gives der visse Fødemidler, som de Indfødte i visse Egne ikke ville nyde, medens de i andre Egne spises; en eller anden Overtro er Grunden hertil.

De Indfødte have en ganske særegen Forestilling om Døden. De troe nemlig, at der ikke gives nogen saadan Ting som det vi kalde naturlig Død; var det ikke for Mordere og Troldmænd, vilde Mennesket leve evigt. Døer En iblandt dem af Sygdom eller et ulykkelig Tilfælde, bruge de en Mængde overtroiske Cereemonier for at udfinde den Kant af Landet, hvor Troldmanden, hvis Ondskab de tilskrive Slægtingens Død, opholder sig; dernæst bestemme de, ved Gisninger og af foregaaende Omstændigheder og Sammentræk, Individet, der er Ulgjerningsmanden, og saasnart Begravelsesceremonierne ere endte drage Alle afsted for at tage Høvn.

Bliver En dræbt forsætlig af en Anden, dræbe de enten Morderen eller hvem anden af hans Slægt de kunne faae fat paa. Steer Drabet af Vaadegjerning, straffes Drabsmanden efter Omstændighederne; som f. Ex. om Nogen, ved at spidde en Mand igiennem Laarene til Dod for en Forseelse, kommer til at bestaa Pulsaaren, saa at han døer, bliver Drabsmanden dømt til at spiddes igiennem begge Laar.

Et Hovedprincip, med Hensyn til al Straf, er det, at Forbryderens Slægtinge, i det Tilfælde at han ei er at finde, ere deelagtige i hans Brode; kan man derfor ikke faae fat paa ham selv, vil hans Broder eller Fader næsten lige saa godt tiene til at svare Undgiældelse, og i Mangel af dem enhver anden mandlig eller qvindelig Slægting, som maatte falde i Hænderne paa Høvndommerne. Naar det derfor bliver bekendt iblandt de Indfødte, at en Forbrydelse, som maa drage en svær Straf efter sig, er begaaet, hersker der stor Forfærdelse vidt og bredt omkring, og faaer man dernæst at vide, at den Skyldige er undvægen, fyldes

Enhver, der i fierneste Grad er beslægtet med ham, af Skræk og Angstelse, da det er umuligt at sige hvor Hevnens Slag vil træffe. Brodrene af den Skyldige betragte sig selv som i fuldeste Maade hans Medskyldige, og kun de der ere „Tschideit“ eller aldeles udenfor enhver Slægtskabsforbindelse med Ugierningsmanden vide sig sikke. Vorn paa 7—8 Aar, naar de midt i deres Lege faae at høre om et Mord, der er begaaet, kunne i samme Dieblik sige om de ere „Tschideit“ eller ikke, og tage, selv i denne unge Alder, dieblikkeligen deres Forholdsregler derefter.

I det Dieblik et Mord eller en anden svær Forbrydelse er begaaet, opløste de der ere Vidne dertil høie Raab, som gientages af Enhver, der i en Fraastand hører dem, og saaledes er Efterretningen i saa Dieblikke udbredt vidt og bredt omkring i Landet, selv med alle de nærmere Omstændigheder, og skryt tage saavel den Myrdedes som Morderens Slægtninge de nødvendige Forholdsregler.

Den helligste Pligt, der paahviler en Indfødt, er at hevne sin nærmeste Slægtnings Drab, og man lader ham ingen Ro for han har opfyldt den. De gamle Qvinder ophøre ikke med deres Stikkerier; hans Koner, om han har nogle, vilde snart forlade ham; er han ugift, vil ingen ung Pige tale til ham; hans Moder vil græde og beklage at hun har givet en saa vanflægtet Søn Livet; Faderen vil vise ham Foragt, og Intet uden Bebreidelser og Spaan moder ham, hvor han staaer og gaaer.

Qvinderov straffes almindeligviis med Døden; Hoer ligesledes; og Egteskab i de forbudne Led, der, som oven anført, blot giælde Modrenesiden, er dem af alle Forbrydelse den vederstyggeligste.

Enhver anden Forbrydelse kan affones, ved at den Skyldige fremstiller sig og underkaster sig den Dom, enten at alle de han har fornærmet kaste Spyd paa ham, hvorved det er tilladt ham ved sin Behændighed at undvige Rastet, eller at han maa lade sig spidde med Spyd igiennem forskellige Dele af Legemet,

som igiennem et eller begge Aar, igiennem Læggen eller under Armen, hvilken Legemsdeel er noie bestemt for enhver Forbrydelse.

Naar en Forbryder, efter at have holdt sig skjult i nogen Tid, kommer frem igien for at underkaste sig sin Straf, finder en stor Forsamling Sted, bestaaende saavel af hans Venner som af Modpartiet. Deres Legemer ere bemalede med de meest fantastiske Figurer, deres Vaaben ere stærpede og polerede. Gamle og Unge strømme til Stedet. Misdæderen stilles frem for at modtage sin Straf. Den forsamlede Mængde udbryder i larmende Bifaldsraab, hvergang han enten behændigt asparerer eller ved Spring og Kroppens Dreininger undgaaer den Hagl af Spyd, der kastes paa ham. Blicher han saaret i en Grad, der ansees svarende til hans Brode, saa ansees denne for at være fuldkommen affonet; ligeledes er den ham eftergivet om ingen af Spydene træffe ham, og det Antal, Enhver maa kaste, er bestemt efter Forbrydelsens Grad. Men ikke saasnart er denne Hovedceremonie til Ende, for 2—3 Dueller gierne finde Sted imellem Personer, der have en Krætte imellem sig at afgjøre. Efter at nogle Spydskast ere verlede, styrte da ialmindelighed Venner af Vegge frem og holde dem, hvorved deres Vresbegreber fordre, at de skulle anstille sig som de stræbte af alle Kræfter at rive sig løs og fornye Kampen; men snart lade de sig berolige, og Affairen er nu forbi. De Indfødte vise den største Ligegyldighed for Saar, de modtage enten i Tvekamp eller som Straf; de læges ogsaa langt hurtigere, end Tilfældet er med os Europæere.

Capitain Grey har fundet mange Exempler paa, at de Indfødte i Australien opnaae en hoi Levealder. Ved en simpel og rimelig Beregning af Slægtsleddene, fandt han saaledes ikke saa iblandt dem, hvis Alder maatte være 70 Aar og derover, og som desuagtet vare ranke og hvad man vilde kalde velconserverede i deres Alderdom. Man har ialmindelighed antaget, at Naturstanden ikke var gunstig for et langt Liv; men hos disse Folk maa Alderdommen snarere være lykkeligere, end enhver anden Periode af Livet. Gamle Folk vises den største Verbodighed; de ere for-

beholdte visse fortrinlige Fødemidler, som de Yngre ikke tør nyde; de tage ingen activ Deel i de Yngres Stridigheder og Kampe, og de Skrobheligheder og Sygdomme, som Alderdommen ialmindelighed er underkastet hos os, synes de steldent at lide af. Hvad der imidlertid bringer Siennemsnitsalderen for det menneskelige Liv langt under det, den er iblandt civiliserede Nationer, er den store Mængde Dødsfald, der indtræffe i Barndomsalderen. En Dødsaarssag er der, som er aldeles ubekendt iblandt dem, det er Selvmord; de have aldeles intet Begreb om, at noget Menneffe kan falde paa at stille sig selv ved Livet, og hvergang Capitain Grey udsurgte dem herom, loe de bestandig ad ham og betragtede hans Spørgsmaal som en dem uforstaaelig Spøg.

Et Fruentimmer, der er i Besiddelse af meer end almindelig Legemsskionhed, maa fore et ulykkelig Liv i hendes tidligste Ungdom; Skionhed er for hende det Modsatte af en lykkelig Gave af Naturen. VortgIVEN i hendes spædste Barndom til en Mand, som allerede da er ikke ung længer, bevogtes hun af ham, alt som hun nærmer sig Mandbarhedsalderen, med en stedse vorende Skinsyge. Heraf kommer det, at saa mange af dem ere hengivne til Intriguer, som, naar de opdages af Ægtemanden, draager Døden eller et Spyd igiennem en eller anden Legemsdeel efter sig; ja den blotte Mistanke om Utroskab er nok til at paa- drage dem den grusomste og brutaleste Behandling. Derfor maae de, saalænge de ere unge, følge om med Manden paa alle hans Omvandring, hvad enten de ere frugtommelige eller ei, og ere saaledes underkastede voldsom og vedholdende Anstrængelse paa en Tid, da Rolighed er dem meest tienlig.

Men selv om et Fruentimmer ingen Opmuntring giver til hendes Veundrere, er hun idelig en Gienstand for Vortførelsesplaner, og i de Kampe, som opstaae heraf, er hun næsten altid vis paa at faae en eller anden Legemsbestadigelse, thi enhver af de Kæmpende befaler hende at følge ham, og adlyder hun ikke, kaster han et Spyd efter hende. En berømt Skionheds Liv er derfor en Række af Lidelser: Fangenskab snart hos en, snart hos en

anden; farlige Saar; Dmflakken med fremmede Familier; iilsom Flugt; slet Behandling af andre Fruentimmer, hun som en Fremmed og Fange indføres imellem, og sieldent seer man derfor et Fruentimmer af ualmindelig smuk Skabning uden dybe Furer og Ar efter svære Saar og Mishandlinger. Ofte vandrer et Fruentimmer over 100 Mile bort fra det Sted, hvor hun tilbragte sin Barndom, ved stedse paany at blive rovet og bortført til fiernere og fiernere Steder.

Uf disse Aarsager ere utidige Fodfles hyppigere iblandt dem, end iblandt civiliserede Nationer, og Qvindens Skionhed er ialmindelighed salmet før hun endnu har faaet Børn. Eigesom alle Naturmennesker føde de med største Lethed; det nysødte Barn indsvobes strax i Dpossum-Skind, og Strimler af samme Slags Skind blive bundne om BARNETS Haaendledd og Ankler, for at gjøre det smukt og stærkt. En Drengs Fodfel ere de altid stoltere af end en Piges. Frugtbarheden iblandt dem er ikke stor, hvortil den Omstændighed ogsaa maa bidrage, at de vedblive at give Børnene Die til de ere 2—3 Aar gamle. Imidlertid fandt Capitain Grey af 41 Mødre 3, der havde havt 7 Børn hver; alle tilsammen havde de imellem sig havt 188 Børn, og med Undtagelse af een havde de alle havt flere end eet Børn. Disse Mødre vare alle ude over den Alder at de kunde faae Børn. Tvillingfodfles ere ikke sieldnere iblandt disse Mennesker end hos Europæerne. Vanstaaede Børn dræbes kort efter Fødselen; i det Par Tilfælde af denne Art, som kom til Capt. Greys Kundskab, blev BARNET druknet.

Den meget ulige Fordeling af Qvindeskionnet, som Fleerloneriet affstedkommer, gjør Qvinderov meget almindelig iblandt Australiens Indsødte, og da Fruentimmer sættes megen Priis paa, ikke blot for den personlige Tilboielighed, Manden kan have fattet til dem, men for det Arbeide de gjøre, saa følger deraf, at der passes paa dem med den største Skinsyge, for at forhindre dem fra at stifte Bekjendtskaber, der kunne lede til deres Bortførelse. Hvor flere Familier ere samlede, leire de sig vel sam-

men; men hver Familie har sin egen Hytte, eller to. I en saadan Hytte sover Familiefaderen, hans Koner, de Pigebørn der endnu ikke ere flyttede til deres tilkommende Mand, og meget unge Drengene. Undertiden sove ogsaa qvindelige Slægtninge, der af en eller anden Aarsag temporaert ere uden mandlig Beskyttelse, ved samme Ild; men de unge Mænd og Drengene paa 10 Aar og derover sove i en egen Kant af Leiren, hvor de selv, eller som oftest deres Modre, opføre nogle Hytter, i hvilke de efter deres forskjellige Slægtskabsgrader boe og sove sammen.

Fremmede, som med deres Familier ere i Besøg hos dem, sove i deres egne Hytter, der paa samme Maade have Plads imellem de andre gifte Folks; men ere de ikke ledsagede af deres Koner eller de ere ugifte, sove de iblandt de unge Mænd. Under intet Tilfælde saaer en Fremmed Lov til at nærme sig en gift Mand's Ild. Om Dagen jage de eller ere beskæftigede imellem Mændene, og om Natten sidde de ved deres egen eller de unge Mænd's Ild. Da Hytterne altid ligge et Stykke fra hverandre, kunde ingen Samtale eller selstabelig Samqvem finde Sted, dersom de ikke havde opfundet et eget Middel hertil; det bestaaer i et Slags Sang eller Recitativ, hvori de samtale med hinanden fra Hytte til Hytte. Afsteningen tilbringes, i en saadan Leir, med, at de unge Mænd underholde hinanden med at fortælle Historier eller deres Elskovsventyr; de gamle Mænd lives med deres Koner eller lege med deres Børn; pludselig lyder i dybe Toner en Sang: en Nysankommen beretter sin Reises Hændelser, eller en gammel Mand minder dem om et Drab, som er uhyævnet. Alle tie i det Dieblif, Sangen begynder, og stelden eller aldrig afbryder man ham; men naar han har endt, svarer en Anden ham paa samme Maade, indtil Conversationen er gaaet rundt og bliver almindelig. Enkelte, saavel Mandfolk som Fruentimmer, benytte sig imidlertid af Leiligheden, vandre om fra Ild til Ild, aflægge Besøg og bringe Sladder fra den Ene til den Anden. Her finde da de unge Fruentimmer Leilighed til deres Smaaintriguer; men vee den, hvis Mand opdager Noget, der

vækker hans Skinsyge! Et Spyd igiennem Læggen er den mindste Straf hun kan vente sig.

En meget almindelig Wildfarelse, man hidtil har været i om Australiens Indfødte, er den, at deres Subsistensmidler ere ringe og at de derfor ofte lide stor Mangel. Dette reiser sig maaskee deraf, at Næringsmidler, den europæiske Rejsende undertiden har fundet i deres Hytter, have forekommet ham saa usle, at han deri saa et Beviis paa den yderste Nød, medens de virkeligen udgiøre de Indfødtes lækkreste Spise og hverken mangle Velsmagenhed eller nærrende Egenskaber. Dette var Tilfældet med Capitain Sturt, som fortæller i sin Reisebeskrivelse (vol. 1 Pag. 118). „Iblandt andre Ting fandt vi en Mængde Truge af Bark, som vare fyldte med Gummi af Mimosastræet, og paa Jorden laae en stor Mængde Rager, lavede af denne Gummi. Heraf sluttede jeg, at disse stakkels Menneſter vare bragte i den yderste Nød for Fødemidler, og af Mangel paa Andet havde været nødt til at tye til denne usle Føde.“ Men Mimosa-gummen er netop en Hjulingspise for de Indfødte, og paa den Aarstid, naar den er bedst, samles de paa saadanne Steder, som Capitain Sturt netop beskriver, for i Forening at indhøste og giøre sig tilgode med denne Lækkerhedspise.

I Almindelighed taget have de Indfødte fuldt op af Føde; i nogle Districter kan der vel til visse Aarstider herſke Mangel, men i saa Tilfælde drage de bort derfra, og kun i den hedeste Sommertid og naar Regntiden er paa sit Høieste ere de undertiden udsatte for at lide Hunger. I den første af disse Aarstider gjør Heden dem saa overordentlig dorſte, at de ikke gide røre sig, før Nøden tvinger dem dertil, og i den anden lide de saa meget af Regnen og Kulden, at man har ſeet dem i to hele Døgn ikke at forlade deres Hytter, og naar de krybe ud føre de altid en tændt Brand med sig, hvilket meget hindrer dem paa Jagten og i deres Bevægelser. Til alle andre Tider kunne de almindeligviis i 2—3 Timer forſkaffe sig tilstrækkelig Føde for hele Dagen; men det er deres sædvanlige Stil, at ſentre lige-

gyldigt om fra Sted til Sted og kun indsanke Føden idet de saaledes vanke om.

Fødemidlerne variere imidlertid med hver Bredegrad, kan man næsten sige. Dette er især Tilfældet med Planterigets Frembringelser; men selv med Dyrerigets finder det Sted, som f. Ex. i Continentets sydlige Deel finder man paa Xanthorrea Træet et uudtømmeligt Forraad af en vellugtende spiselig Larve eller Orm, som den største Epicuræer vilde finde en Delicatesse, naar han kunde overtale sig til at spise den; alt som man kommer mere nordlig, aftage disse Træer i Størrelse og Kraft, indtil de ganske forsvinde omtrent paa Parallelen af Gantheaume-Baien; her finder altsaa den Indfødte ikke længer dette velsmagende og nærende Fødemiddel, og saaledes gaar det med Rodder og andre Ting. Capitain Grey har en Liste paa de forskjellige Producter af Dyr- og Plante-Riget, der tiene de Indfødte i Sydvest-Australien til Føde; disse ere: Kængærner 6 Slags; Dpossum 2 Slags; vilde Hunde; Emuer, vilde Kalkuner og alle Slags Fugle; 29 Slags Fisk; een Slags af Hvaler og 2 af Sælhunde; 3 Slags Skildpadder; 11 Slags Froer; 4 Slags Ferskvands Muslinger; alle Slags Saltvands Muslinger og Skælffisk, undtagen Østers; 4 Slags Larver eller Orme; 16 G af alle Slags Fugle og Fjirbeen; 5 Slags Dyr, der ere lidt mindre end Kaniner; 8 Slags Slanger; 7 Slags Iguaner (store Fjirbeen); 9 Slags Muus og smaa Rotter; 29 Slags Rodder; 7 Sorter Svampe, 4 Sorter Gummi og 2 Sorter Manna; 2 Slags „Bei-ju“ eller Rodden af Jamia Palmen; 2 Species af Planten Mesembryanthemum; 2 Slags Rodder; 4 Slags Frugt; Blomsterne af flere Species af Banksia; Frøsprøene af adskillige Planter; en Slags Jord, som de stode og blande med en Rod, de kalde „Mene“.

De Indfødte føre næsten stedse deres hele rørlige Eiendom om med sig, og den australiske Jæger er udrustet paa følgende Maade: rundt om Livet er viklet et Reeb, spundet af Dpossum-haar, hvilket danner et varmt, blødt og elastisk Vælte af en Tom-

mes Tykkelse; i det er stultet hans Dyr, hans „Keile“ eller „Bumerang“ og en kort, tyk Stok til at kaste efter Smaadyr. Dren er given en saa vel valgt Plads, at Hovedet af den accurat stotter imod Midten af Ryggen, og dens korte og tynde Skaft hviler langs ned ad Rygraden. I Haanden bærer han sin Kaste-kiæp*) og nogle Spyd, tilspidsede paa forsiellige Maader, baade til Krig og til Jagt. Et varmt Kængærusskind som Kappe udgjør Resten af hans Equipering i de sydlige Provindser; men norden for 29° Syd Brede seer man aldrig Noget bære en Kappe.

Disse Vaaben, skjøndt tilsyneladende saa simple, ere ikke desto mindre overmaade vel stikkede til det Brug de tiene til. Spyd, fremslynget ved Hjælp af Kaste-kiæppen, er ligesaa virksomt et Vaaben som Piil og Bue, er lettere at holde vedlige og kan desuden bruges til at stille ned i hule Træer efter Dopsunddyret og Kængæru-Rotten, banke Gummien af de øverste Trætoppe eller rive Froeglerne af Vankfia-Træerne o. s. v. Dren benyttes til at hugge de store Dyr, han sælger, op med, til at hugge Huller i Træer han vil klatre op i, m. m. „Keilen“ kastes iblandt en Flok vilde Høns eller Papegoier, og med „Do-ufen“, en kort tung Stok, kastes efter Smaadyr for at lamme eller bedøve dem, omtrent som Wildttyve i England bære sig ad for at tage Hare og Kaniner.

Saaledes equiperet, spanker Familiefaderen afsted, og bagefter, i ærbodig Afstand, følge Fruentimmerne: en lang, tyk Stok, hvis Spids er hærdet i Ilden, bære de i hver Haand; et Barn eller to rider paa Skulderen eller sidder i en Pose paa Ryggen, og dybt i Folderne af disse hemmelighedsfulde Poser stiuales allehaande Sager, der udgjøre den australiske Wildes Rigdomme. Men disse Posers Indhold fortjener nærmere at beskrives, for at

*) Dette et egentlig en Kaste-kiøffel, forskjellig fra den oven nævnte korte Stok af tungt og haardt Træ, som kastes efter Fugle og Smaadyr for at dræbe eller bedøve dem. Mere om disse forskjellige Vaaben længerhen.

give et Begreb om, hvad der horer til en Huusholdning iblandt disse Naturborn.

Først kommer en flad Steen til at knuse Rødder med; dernæst Jord til at blande med de stødte Rødder; Quartz Stykker til at gjøre Spydspidser og Knive af; Steen til Dyr; præparerede Gummifager til at reparere Vaaben og andre Ting med; Rængæru-Sener til Spydenes Omvikling og til at sye med; Naale hertil, gjorde af Rængæruens Beenpiber, med hvilke Naale de sye deres Kapper, Poser o. s. v.; Haar af Opossum Dyret til at spinde Vælder af; Stumper af Rængæru Skind til at polere Spyd o. a. med; et Slags Mussingskaller til at klippe Haar med; en Dre og Knive af deres egen Forarbeidelse; Pipeleer, rød Dkerjord og gul ditto; et Stykke Bark til at tage Vand i; Vælder og andre Prydelser, henhørende til deres Pynt; Froteglerne af Vankstræet eller Stykker af en hvid Træsamp til hurtigt at gjøre Ild med, eller at bære tændte om med sig; Fedt af et Dyr eller en Hvalfisk, om de kan faae det; deres Mands Reserve-Vaaben eller Træet hvoraf de gøres; de Rødder, de have samlet i Dagens Lob, o. s. v. De Skind, der endnu ikke ere tilberedte til Kapper, bære de almindeligviis imellem Posen og Ryggen som en Pude. I Almindelighed bærer enhver af dem en tændt Brand under Kappen eller i sin Haand.

I det Dieblik den australiske Wilde begynder Dagens Jagt, undergaaer hans hele Væsen og Udseende en mærkelig Forandring: hans Blik, som før var tungt og uden Liv, klarer op og farer fra Gienstand til Gienstand; hans Gang og Bevægelser, der nys vare dorste og langsomme, blive hurtige, rafløse og lette som Styggen; han strider hurtigt, men let og lurende, frem som Ratten, idet Dinene bevæge sig stottende fra den ene Side til anden. Jorden, Vandet, Træerne, Luften, Alt spejder hans skarpe Blik efter Bytte, og den ubetydeligste Omstændighed er ham et ubedrageligt Tegn. Hans Hoved hæver sig og hans Gang sagtnes — pludselig standser han og staaer som forstenet, ikke et Lem eller en Mussel bevæger sig, kun hans Dine rulle vildt i

Hovedet fra den ene Side til den anden. Hans Koner, som ere et Stykke bag efter ham, falde til Jorden som de vare skudte, i det Dieblik de see ham i denne Stilling; Børnene dukke ned imellem dem og holde sig lige saa ubevægelige som de andre — en Europæer kunde passere forbi den hele Gruppe i saa Skridts Afstand uden at blive et levende Væsen vaer. En sagte Hvielen af en af Konerne tilkiendegiver at hun seer en Kængæru ikke langt fra Manden. Maaskee et Hundrede Skridt fra ham sees den, siddende opreist paa Bagdelen og støttet af Halen, saa at Hovedet rækker henved 3 Alen fra Jorden. Dens korte Forbeen hænge ned; den spidser Dren og lytter med samme spændte Opmærksomhed som den vilde Mand; et lille Hoved titter frem af Pungen under dens Bug, for at see hvad det er der forstrækker Moderen. Men Jægeren rører sig ikke, og som han der staaer kunde man tage ham for Stumpen af et afbrændt Træ. Endelig tager Kængæruen Mod til sig igjen, falder ned paa Forbenene, gjør et Par klodsede Spring og giver sig til at græsse paany. Manden rører sig imidlertid ikke endnu for Dyret atter har lyttet et Par Gange, kradsat sig i Siden med Forpoten, ligesom en Ubekat, lugtet til Ungen og gnedet den med Snuden, hvorpaa det atter i god No giver sig til at græsse. Nu sætter Jægeren Spydet i Kastestokken og hæver Armene til Kastet, hvilken Stilling de ikke forlade for Kængæruen har fundet sin Død eller flygter. Han stiaeler sig nu sagte ind paa sit Bytte; ikke et Lem bevæger sig uden Venene, og hvergang Dyret seer sig om, staaer han atter ubevægelig som en Støtte. Denne Scene gientages mange Gange, indtil han endelig troer sig nær nok og slynger det dræbende Spyd i Dyret. Sloven gienlyder nu af de Vildes Raab; Koner og Børn springe op og forfølge det saarede Dyr, som, afkræftet af Blodtabet og standset i Flugten af det lange Spyd, der hvert Dieblik hænger fast i Bustene, endelig holder Stand imod dets Forfølgere og, støttet med Ryggen imod et Træ, staaer parat til med de lange Bagbeen og Klør at rive Larmene ud af Livet paa den der nærmer sig, medens det griber og holder ham

med de korte Forbeen. Men Jægeren vogter sig vel for en saa farlig Omfavnelſe; i et Par Alens Afſtand holder han ſig og ſætter ſaamange Spyd i Bryſtet paa Rængærueu, at den tilſidſt ſegner Død om. Konerne hjælpe nu til, og Manden tager Dvrets Forbeen over den ene Skulder og Bagbenene over den anden, og flæber afſted med ſin Byrde til en eller anden beqvem Plads, hvor de kunne nyde deres Maaltid.

Rængærueu tilberedes paa to Maader. Den ene er, at grave et Hul i Sandet og tænde et Baal deri; naar Sandet er vel ophedet og en ſtor Mængde Afſe er ſamlet, ſtræbes Hullet reent og hele Dvret lægges derned med Skind og Alt ligesom det blev dræbt. Det bedækkes derpaa med Afſen, og en jevn Ild holdes vedlige ovenpaa. Naar det er ſtegt tages det ud og lægges paa Ryggen; Bugen ſnittes op og Indvoldene udtages; Saften af Riødet, ſom bliver tilbage i Huulheden, opſamles forſigtigt og Kroppen ſtiæres i Stykker og ſpises. Den anden Maade beſtaaer ſimpelthen i at drage Skindet af Dvret og ſtiære Kroppen i Stykker, ſom ſteges over en Ild. Viſſe Dele betragtes ſom Lækkerbide og diſſe er det de unge Menneſker forbudt at ſpiſe, ſaasom Blødet, Indvoldene og Marven. Blødet ſamle de i en af Larmene til en lang Polſe, og heraf ſpiſe kun de fornemſte gamle Mænd, ſom ere nærværende.

Rængæru-Jagten drives ogſaa i det Store, naar flere Familier eller en heel Stamme forener ſig til Jagt, hvilket ſkeer efter Indbydelse fra Eieren af Jagtrevieret. De omringe da en vis Strækning, ſtilke Ild paa Græsſet og Buſkene, og under Strigen og Larmen drive de det forſtrækkede Wildt ſammen. Forſkiellige andre Maader bruges ogſaa at fange diſſe Dyr paa, ſaasom i Net, i Faldgruber, at ligge paa Luur eſter dem ved Vandſtedet, og endelig at forfølge Sporene af et Dyr indtil det er ſaa udmattet at Jægeren kan nærme ſig det og ſætte ſit Spyd i det. Denne ſidſte Maade er den der iſær kalder det vilde Menneſkes hele Energie i Virkſomhed; naar et Spor opdages forfølger Jægeren det, indtil han ſaaer Die paa Dvret,

som nu forstræffet flygter bort; han forfølger det nye Spor — Dyret flygter atter, og saaledes gientages det indtil Natten bryder frem, da Jægeren tænder sig en Ild og sover paa Sporet. Med tidligste Daggry er han paa Venene igien, og enten mod Slutningen af den anden eller i Lobet af den tredie Dags Jagt falder Kængærueen et Offer for Menneffets store Udholdenhedskraft. Denne Slags Jagt er meest i Vre af alle og bringer den øvede Jæger i stor Anseelse.

Et af de smukkeste Syn, man kan see af deres Jagtovelser, er Pappegoie Jagten med „Keilæ“ eller „Bumerangen“. En Jæger faaer Die paa en Flok Pappegoier i en Lund, der omgiver en lille So. Han kaster sin Kappe fra sig, trækker Bumerangen frem af Væltet og med sit lette, elastiske og lydlyse Trin nærmer han sig Lagunen eller Soen, suigende sig fra Bust til Bust, fra Træ til Træ, for saa lidt som muligt at forstyrre Fuglene. Deres Skildtvagter blive imidlertid opmærksomme; de Fugle der ere længst borte fra Vandet flyve hen i de Træer, der staae ved Kanden af det, og saaledes trække de sig sammen meer og meer, som Jægeren nærmer sig. Endelig er Forfølgeren næsten ved Bredden, og nu flyve de forstrækkede Fugle op med et bedøvende Skrig. I samme Dieblik hæver Jægeren sin høire Haand høit iveiret og tilbage over Skulderen, han gjør et Par Spring fremad for ret at give Kraft til Kastet, og Waabenet flyver ud af hans Haand i en Retning som om det skulde staae an med Vandfladen; men ligesom det næsten er i Berøring med denne, spinder det rundt med utrolig Fart, hæver sig iveiret og gjør de forunderligste Svingninger i Lusten. Forgiæves stræbe de forstrækkede Fugle at undgaae det: det farer i vild og usikker Flugt affted, og saa excentriske ere dets Bevægelser, at man, ved at betragte det, næsten kommer til at troe, at det er et levende Væsen, der forfølger sit Bytte, hvoraf altid nogle ere visse paa at blive bragte strigende til Jorden.

Forfatteren giver meget livlige Skildringer af de Indsødtes forskiellige Maader at jage de forskiellige Slags Vildt paa, som

unge Svaner, Vildbønder og andre Fugle, hvorved de benytte, foruden ovennævnte Bumerang, saavel Kastespyd som Daa-ul'en", en kort Stok af tungt Træ, som kastes med største Sikkerhed, ligesom de med et Spyd sjældent forseile en Due paa 30 Stridts Afstand. Dpossumdyret jages ved at klattre op i Træet, i hvis Huulheder det skjuler sig. Dyret drives ud ved at stille et Spyd ind i Hullet, eller ved at ryge det ud, og naar det kommer frem, griber Jægeren det i Palen og slynger det mod Jorden. Dyret kan give et smerteligt og farligt Bid, hvorfor man maa være forsigtig og behændig med at gribe det. Et Træ ved denne Jagt viser de Indfødtes Skarpfindighed. Det er umuligt for en Europæer at sige, om der i dette eller hiint Træ skjuler sig en Dpossum; men den Wilde gaaer op til Træet med Hænderne skjodesløst paa Ryggen; hans skarpe Blik farer hen over Stammen, og pludselig seer han de smaa Huller og Rister i Barken, som Dyrets Negle har efterladt idet det klattede op. Han undersøger nu flere af disse Spor, og finder han et, hvorved der klæber et Par Sandstorn, blæser han sagte paa Sandet; lader det sig ikke let blæse bort, er det Tegn paa at Dyret endnu samme Dag har bestegnet Træet, siden der endnu er saa megen Fugtighed ved Sandet at det kan klæbe fast.

Froer og Ferskvands Skiaelfisk fanges i Mængde, naar Smaasøer og Sumpe tørres ud i den hede Aarstid. Larver samle de fra Græstræet eller Xanthorrea og nogle andre Træer; de, der findes i Græstræet, have en fiin kryddret Lugt og smage som en delicat Noddetierne. Disse Orme findes ikke i Træet forend naar Toppen af det er udgaaet; de Wilde bryde derfor Toppen af paa en vis Aarstid, for at skaffe sig saa meget større Overflodighed af denne meget yndede Føde. Dette kan kun skee paa en Mandts eget District; men ere der flere, som have sælleds Jagtret paa et Stykke Land, og en af dem præparerer nogle Træer paa denne Maade, tør Ingen tage Larverne af dem uden han. Her har man det første svage Spor til et agerdyrkende

Liv, der bringer Mennesket til at sørge for en kommende Tid og give Naturens productive Kraft en vis Retning i dette Tiemeed.

En meget mærkelig Artikel af deres Fodemidler er „Bei-ju“, Pulpen eller Yderkiødet af Nodden af en vis Palmeart. Baade Pulpen og Kiernen af denne Nød er en stærk Gift, der virker yderst voldsomt til Brækning og Ufføring; men de Indfødte have en meget kunstig Maade at tilberede den paa, hvorved den bliver en sund og behagelig Spise. Capitain Cook omtaler denne Nød og at Sviin, som aade den, døde af Giften. Nødderne, der ere som store Kastanier, men runde, lægges nemlig i Vand i flere Dage; naar de have ligget længe nok, graves, paa et tørt, sandigt Sted, Huller, der ere henved 3 Fod dybe og en Fod i Diameter; disse Huller udfores med Straa og fyldes med Nodder, ovenpaa hvilke der stroes lidt Sand, og det Hele tildækkes med Toppe af Græstræet. I en 14 Dages Tid ligge de saaledes, og nu er Kiødet, der omgiver Nodden, fuldkommen tørt og kan spises. Det spises baade raat og ristet; paa sidste Maade smager det som stegte Kastanier. Kiernen af Nodden taber ikke herved sin giftige Egenkab.

Vi ville nu for det første afbryde Skildringen af de Vildes Levemaade og Skikke, for at meddele Læseren et Par af de mange Eventyr og farlige Situationer, Capitain Greys Opdagelsestoure bragte ham i. En Dag var han, ledsaget af 2 Mand, vandret langt bort fra sin Leir, da han pludselig saae sig omringet og angrebet af de Wilde. „Neppe havde vi naaet nogle overhængende Klipper — fortæller han — for at søge Skiul for det optrækkende Ilveir, før jeg saae en Wild med et Spyd i den høire Haand og et Bunt af samme Waaben i den venstre. Efter ham kom en Troop af 13 andre; alle vare malede til Krig og hver Mand var bevæbnet med flere Spyd, hans Kastekjop og en Kiølle. Høvdingen var et lille Stykke forud for de andre, og jeg bemærkede at hans Haar var indsmurt med en mørkerød Farve; de andre fulgte ham stille og med et listende Skridt, een efter een, medens han, næsten høiet ned til Jorden, fulgte vort Spor.“

„Vi holdt os ganske stille og ubevægelige, indtil de vare forbi; men i det Dieblif, de kom til Stedet, hvor vi vare vendte om, opdagede de vort Skiul og udbrød i et Triumphstrig. De dannede nu en Halvcirkel om os og nærmede sig, idet de svingede Spydene og sprang fra Klippe til Klippe. Det var forgiæves at jeg gjorde Fredstegn og Gebærder til dem; de nærmede sig meer og meer, og til min Forsærdelse hørte jeg deres Krigsraab gientaget af en anden Flok, der kom over Klipperne i Ryggen paa os.“

„Vor Stilling var nu saa critisk, at jeg var nødt til at tage en fiendtlig Holdning. Jeg besvarede derfor deres Raab, og befalede mine to Ledfagere kun at flyde en ad Gangen, naar jeg gav Commandoen. Jeg gik raft ind paa dem og fyrede et Skud af mit dobbeltløbede Gevær af over Hovedet paa dem. Dette virkede, som jeg havde haabet; de flygtede til alle Kanter, og vi hørte snart ikke mere deres Raab, saa jeg troede mig befriet fra dette farlige Naboskab. En Timestid efter begave vi os atter paa vor Vandring og hørte eller saae i lang Tid Intet til de Indsødte.“

Et andet Møde, lang Tid efter dette og paa en anden Kant af Landet, lob ikke saa fredeligt af; herom fortæller Capt. Grey.

„En af mine Ledfagere havde den Bestilling, hist og her at mærke et Træ, ved at hugge et Stykke Bark af, for at vi Dagen efter kunde finde vor Wei tilbage igien. Ved at see mig om, faldt mit Øie paa et mærkeligt Træ, en 40—50 Skridt fra os, som han ikke havde mærket; jeg bad ham derfor om, at gaae tilbage og gjøre det, medens jeg blev staaende og betragtede Egnen, for at udsøge den bedste Wei at tage, for at undgaae en lille Fieldkloft, lige for os. Da Manden blev længere Tid borte end jeg havde ventet, kaldte jeg høit paa ham, men fik intet Svar, hvorfor jeg gik frem, omkring en Klippe, der skjulte Træet, jeg havde sendt ham hen til. I det jeg kom omkring Klippen stod han tæt for mig, pustende og maaløs af Skræk, og en Wild, med Spydet fæstet i Kastekieppen, i fuld Jagt efter ham. I samme Dieblif saae jeg en utallig Mængde Wilde rundt om

mig, hvert Træ, hver Klippe syntes at udspye dem, som ved et Trykfløg."

„Diebliffet for havde der herfket den hoitideligste Stilhed rundt om os i disse Skove; vi troede ikke et Menneſte nær os paa flere Miles Omkreds, og nu gienløb Skov og Klippe af vilde Skrig, og rasende Menneſter trængte ind paa os fra alle Sider. Der var Noget ſaa overordentlig forfærdende i denne pludſelige Overraſtelse. Den viſe Død syntes at ſtirre os imøde, og af vore Angriberes driftige Mine giettede jeg ſtrax, at Manden, ſom forſt ſaae dem, iſtedetfor modigt at ſtaae ſtille og kalde mig og den anden til, havde ſom en Gujon ſmurt Hæle og derved indgydt de Wilde Mod.“

„Det gialdt nu vort Liv; Flugt var umulig, og at overgive ſig til en ſaadan Fiende var den viſe Død. Jeg afſtiød det ene Lob af min Doublet over Hovedet paa den Nærmeste; han ændſede det ikke og hans Spyd foer hviſlende forbi mit Hoved; men imedens han ſatte et andet Spyd i Kaſtelieppen traf en Kugle fra mit andet Lob ham i Armen, ſom kraftesløs ſank ned ved hans Side, hvorpaa han traf ſig tilbage, men de andre vedbleve at trænge frem.“

„Jeg lod nu mine Ledſagere retirere bag ved nogle Klipper, der dannede et Bryſtværn for os. Da begge mine Lob nu vare afſkudte, gav jeg de Andre Ordre til at fyre, men kun En ad Gangen, medens jeg ladte igien; men til min Skræk mældte Coles, der havde min Riffel, at det Klædes Overtræk, der var om Riffelen for at bevare den mod Regnen, var kommet i Urede, ſaa at han ei kunde ſaae det af, og den anden Mand var ſaa betagen af Skræk, at han ei gjorde andet end raabe: O Gud! Hr. Capitain, ſee, ſee!“

„I midlertid trængte vore Fiender nærmere og nærmere, og deres Spyd fløi rundt omkring os. En Mand, der var af en Iſere Farve end de andre, lod til at være deres Anfører; han ſprang frem til en Klippe, der ikke var mere end 40 Alen fra os, og bedækket af den kaſtede han et Spyd med ſaa godt Sigte

og en saadan Kraft, at, havde jeg ikke gjort et Spring fremad, vilde det være gaaet tvers igiennem mig, og nu streifede det min Ryg. Et Spyd fra en anden Haand vilde i samme Dieblit have truffet mig i Brystet, men ved min Bevægelse kom det til at træffe Skiaftet paa mit Gevær, som det tog et stort Stykke af. Alt dette gik for sig i et Par Secunder, og endnu havde Ingen uden jeg kunnet gjøre et Skud. Jeg gav nu min Dobbelflint til Coles at lade igien, og tog Riffelen fra ham, som jeg sled Overtrækket af, hvorpaa jeg sprang frem og gik imod den Klippe, Anføreren holdt sig bagved. Jeg havde ikke gjort to Skridt før jeg blev truffen af 3 Spyd paa eengang. I Høften følte jeg mig haardt saaret, men hvor de andre havde truffet kunde jeg i det Dieblit ikke sige. Stødet af dem kastede mig omkuld og en Mæthed og Svimmelhed kom over mig; men de Vildes Triumphstrig, da de saae mig falde, kaldte mig dieblittelig til Besindelse igien; jeg anstrængede alle Kræfter og kom atter paa Benene. Jeg rev Spydet ud af Saaret, trak mit Vælte fast om Livet og gik igien frem imod Klippen. Anføreren truede ad mig med sin Kiolle og udstødte frygtelige Hyl; men da jeg nærmede mig Klippen, bag hvilken han var stult, paa Hovedet og Armen nær, flygtede han til den næste Klippe, idet han paa de Vildes Maneer løb krummende og bugtende sig hid og did for at undgaae mit Skud; men neppe var han kommen mig paa frit Skud, før min Riffelkugle traf ham imellem Skuldrene og han styrtede forover med en dyb Stønnen."

"Birkningen var electric. Rampen var endt; ikke et Spyd blev kastet; ikke et Raab høretes; den ene efter den anden af de Wilde forsvandt. Jeg stod alene, med den døende Anfører for mig og mine to Mand bag ved Klipperne tause og i spændt Forventning; idet jeg saae rundt om mig paa Skov og Klipper, hvor ikke et levende Væsen viste sig, ikke en Lyd høretes, kunde jeg have taget det Hele for en Drøm."

"Jeg gik tilbage og tog min Bøse fra Coles, som endnu ikke havde faaet den ladt, idet jeg gav ham Riffelen igien. Jeg

gik derpaa hen til den anden Mand og gav ham 2 Kugler at holde, men, idet jeg lagde dem i Haanden paa ham, rullede de ud paa Jorden. Han kunde ikke holde dem, saa fuldkommen lammet af Skrækken var han; han var døddbleg og stævede over hele Kroppen; Sveden strømmede ned af ham; hans Dine strædede stivt ud i den Direction, de vilde vare forsvundne i, og han gientog ideligen: O Gud! Hr. Capitain, see, see!"

„De Indfødte havde alle stiumt sig, men nogle vare ikke langt borte, thi da den Saarede begyndte at røre sig og prøvede paa at staae op, kom flere af dem frem, uden Spyd, og flokkedes om ham med den største Omhed og Deeltagelse. To af dem toge Armene omkring Livet paa ham og førte ham hurtigt, men med Forsigtighed, bort, idet Hovedet hang dinglede ned paa Bryttet af ham. At have stiumt paa flere af dem, vilde i mine Tanker have været en unødvendig og uforsvarlig Grusomhed af mig.“

„Jeg havde nu Tid til at see til mig selv. Jeg var haardt saaret i Hosten, et andet Spyd havde streift min hoire Arm og et tredje havde slaaet en dyb Bule i mit Krudthorn, som jeg bar lige foran paa Raven. Vi forbandt Saarene saa godt vi kunde og begave os paa Piemveien. Mine to Mand vare ubeskadigede.“

„Den første Deel af vor Wei tilbage til Leiren gik taaleligt; men efterhaanden begyndte Saaret i Hosten at blive stivt og meget smertefuldt, og jeg følte mig overmaade svag og mat af Blodtabet. Jeg blev saa ør i Hovedet, at jeg knap kunde see, og Ingen af de andre kunde finde Weiien tilbage til Teltene; jeg var bange for at giøre Holdt og hvile, thi jeg frygtede, at naar jeg lod Saaret blive koldt, vilde jeg ikke være istand til at gaae videre. Støttende mig derfor paa Coles' Arm vedblev jeg at gaae saa godt det var mig muligt, men til vort Uheld tabte jeg vort Spor og fandt efter 2 Timers Forløb, at vi endnu vare langt fra Leiren, og mit Syn og mine Kræfter svandt hvert Dieblik. Under disse Omstændigheder nødtes jeg til at standse, medens Coles gik alene ud for at opsøge Sporet igjen; dette lykk-

des ham og vi vandrede atter frem, indtil vi, omtrent $\frac{1}{2}$ Milsyri fra Teltene, skulde over en lille Bæk, hvorved jeg forvred min saarede Høfte, netop som jeg kom over paa den anden Bred, og jeg segnede omfuld her, aldeles ude af Stand til at røre mig. Coles tilbød sig at gaae alene til Leiren for at hente Assistance; den anden Mand skulde blive hos mig for at holde Udkik efter de Wilde, og havde de atter angrebet os, kunde jeg endnu nedlægge to af dem og saaledes sælge mit Liv dyrt. Coles fik Ordre til at sige, at et Telt og Levnetsmidler maatte sendes mig med Chirurgen og 2 Mand, da jeg ikke troede at jeg kunde taale at flyttes."

"Bandet af Gloden oplivede mig en heel Deel, men mit Saar var meget smertefuldt, og i Corporal Coles Fraværelse maatte jeg fordrive mig Tiden med Betragtninger, der ikke vare de glædeligste just. Jeg sad paa den stenige Bred af en klar og kispig Strom, med Ryggen imod et lille Træ; Solen skinnede klart, den mørke Skov gienlød af Fuglenes Qviddren og Insecternes Summen; det var en yndig Aftenscene, en saadan, jeg allerede som Dreng havde folte mig henrykket af til stille Betragtninger; — og nu — sad jeg her saaret, affræftet, en ensom Vandrer i et fremmed Land. I Forventning om, hvert Dieblik at blive angrebet, sad jeg med Fingeren paa Afskrækkeren, parat til at forsvare et Liv, der ikke syntes at være meget tilbage af."

"Doctoren, Hr. Walker, var hos mig en Time efter at Coles havde forladt mig. Han var gaaet isorveien, fra de Andre, for ikke at lade mig vente paa Hiælp; og den Fare, han herved udsatte sig for, ene og uden Vaaben at giennemvandre en Strækning, der rundt om var besat med hevntørstende Fiender, bragte mig næsten til at stænde paa ham, ihvor meget jeg end havde længtes efter ham. Han forbandt mine Saar, og da de Andre kort efter ankom med en Hest, blev jeg hævet sagte op paa den og saaledes under mange Smertes transporteret til mit Telt."

"Nogle Dage efter kom den ene Mand, af dem der havde været med mig, og bad mig om Tilladelse til at vende tilbage

til Skibet. Han erklærede, at der var paakommen ham en saadan Rædsel for de Wilde, at han var vis paa, han vilde døe af Skræk, om han mødte dem igien. Han fortalte mig, hvorledes det var tilgaaet ved det sidste Møde med dem. Han vilde nemlig lige give sig til at mærke Træet, som jeg havde udpeget for ham, da han pludselig blev en Mand vaer, siddende paa en Klippe, med et Spyd i Haanden, hvorover han blev saa forstrækket at han siebliffelig gav sig til at løbe. Da jeg horte dette, kunde jeg ikke i mindste Maade forundre mig over, hvad der fulgte paa. Det er nemlig et eiendommeligt Træk hos alle vilde Menneſter, ligesom hos de fleste Rovdyr, at Flugt siebliffelig ægger dem til Forsølgelse og Anfald, hvorimod en resolut Holdning eller rolig Imodegaaen næsten ufravigeligen bringer dem til, enten at nedlægge Vaabnene og nærme sig fredeligen, eller ogsaa til at flye over Hals og Hoved.⁴

Capitain Grey blev siden helbredet af sine Saar, skøndt han længe havde Meen deraf og maatte opholde sig nogle Maaneder paa Mauritius, for fuldkommen at faae sine Kræfter igien.

Dette var ikke det eneste farlige Eventyr, Capitain Grey havde at bestaae paa de forskjellige Opdagelsesreiser, han gjorde paa flere Kanter af Australien. Allerede ved hans første Ankomst til Landet, i Nærheden af Hannover-Bai paa Nordvestkysten, kom han i største Fare for at tilfætte Livet paa en Vandring, han foretog i Selſkab med 5 andre, tværs over en Landtunge, medens Skibet ſkulde seile rundt om Pynnten til Ankerpladsen, hvor han ventede at indtræffe lige saa tidligt som det. De fandt Landet mere ufremkommeligt end de havde ventet sig; den stærke Hede forøgede Besværlighederne; det medtagne Vand var snart fortæret og ikke en Draabe var at finde i de udtørrede Vandsteder. Den brændende Tørst, de lede af, betog dem Kræfterne i den Grad, at de flere Gange i Fortvivlelse kastede sig paa Jorden for at blive liggende og døe, og kun med største Møie lykkedes det Capitain Grey at opmuntre dem til at gaae videre. Af 3 Jagthunde, medbragte fra Cap, styrkede de 2 paa Veien og døde,

den Tredie blev ogsaa efterladt doende, som de troede, men nogle Dage efter saae de den paa en ny Excursion de gjorde, men Hunden teede sig som rasende og flygtede ind i Skoven, hvoraf de sluttede at den var bleven gal. Det lykkedes dem omsider at finde ned til Strandkanten, hvor et Vaad betydeligen dæmpede Tørsten og oplivede deres Kræfter. Capitain Grey forlod dem her, for ene at opsøge Skibet og saae en Vaad deraf til at afhente dem. Det var allerede blevet mørkt, da han paa sin besværlige Vandring langs Strandbredden blev standset af en Bugt af Havet, der skar dybt ind i Landet og saae ud til at være henved 1000 Alen bred. I sin Fortvivlelse saae han intet andet Middel, end at svømme over den paa Lykke og Fromme og uden at vide om Strandbredden paa den anden Side var bestigelig eller ei. Da han kom et Stykke ud fra Land mærkede han, at Strømmen førte ham stærkt ud til Søes; men det lykkedes ham dog med den yderste Anstrengelse at naae over til den anden Side, og han havde netop Kræfter nok til at kravle op paa Klipperne, hvor han længe forblev liggende i en næsten bevidstløs Tilstand. Omsider kom han paa Benene igjen og vandrede videre indtil at Kræfterne atter forlode ham og han faldt i en dyb Søvn, som han vakktes af ved Geværskud og Lyden af Stemmer, der raabte hans Navn. Det var en Vaad fra Skibet, som var udsendt for at opsøge ham, efterat man af hans allerede frelste Ledsgere var underrettet om hans Vortgang fra dem. Stedet, hvor han havde forladt disse, var nemlig saaledes beliggende, at det kunde sees fra Skibet, og herombord var man bleven opmærksom ved Glimtet af et Geværskud de affyrede. Nogle Dage hengik før de alle havde forvundet Følgerne af denne noget usorgtigt foretagne Prøvetour.

Den første store Opdagelsesreise i det Indre varede næsten i 3 Maanedes Tid. Capitain Grey havde strax, ved sin Ankomst til Hannover-Bay, afsendt den Skonnert, hvori han var kommen, til Timor for at lise Peste. Den bragte 26 smaa, men kraftige Dyr. Levnetsmidler, Bagage, Telte og andre nødvendige Sager

bleve pakkede paa Hestene; en Snees levende Faar, til Slagting, fulgte med Caravanen, og i de sidste Dage af Januar brød Selskabet, 12 Mand stærk, op fra Hannover Bay. Reisen gik dybt i det Indre af Landet, der skildres som i hoieste Grad pittoresk, afvejlende med Bierge og vidtudskaarne Dale, hvis frodige Vegetation vidnede om en frugtbar Jordbund. En mægtig Flod, som paa mange Steder og i en lang Strækning vedligeholdte en Bredde af over en dansk Miil, opdagedes paa denne Reise. De gave den Navnet Glenelg, og Capitain Grey antager den for at være den største Flod, der endnu er opdaget i Australien. Flere mindre Floder og Strømme opdagedes, og i det Hele var denne Kant af Landet vandrig.

Det var paa denne Reise, at Capitain Grey havde det ovenfortalte Eventyr med de Bilde. Af andre Mærkeligheder paa denne Reise er at omtale, at han stodte paa Udbildninger af Menneskefigurer, maalede med forskjellige Farver paa Klippevæggene i nogle naturlige Huler, han traf paa. I en af disse Huler, paa hvis Vægge fandtes 50 til 60 flige Billeder, tiltrak en colossalk Menneskefigur sig især Opmærksomheden; den var anbragt lige for Indgangen, siensynligt i den Hensigt at giøre Effect paa den Indtrædende. Ansigtet var malet med en skinnende hvid Farve, Dinene sorte, med en Indfatning af Guldt og Rødt; Hovedet var omgivet med en bred rød Due, hvis Yder- og Indre-Kant vare af et mørkere Rødt, og Mellemrummet var ziret med symmetrisk anbragte hvide Striber og Punkter, saa at det Hele syntes at skulle forestille en Hovedpynt eller Glorie, hvis yderste Rand var tæt besat med Straaler, der, ligesom de hvide Striber indenfor, udgik som Radier fra et fælleds Centrum. Kroppen, Armene og Hænderne vare kun tegnede i Omrids, og fra Brystet og nedester var Kroppen tegnet med en Mængde Streger og Striber, uden Orden, ligesom for at antyde et Klædningsstykke. Farverne vare yderst levende, og for at forhøie Effecten var Væggen et Stykke omkring Figuren malet sort. Paa den ene Sidevæg var et Maleri, der syntes at staae i Forbindelse med den første

Hovedfigur. Det forestillede nemlig 4 Hoveder, to og to over hinanden. Ansigterne havde et mildt Udtryk, som Fruentimmeransigter, og vare mindre end det første. Hovedet var paa dem alle omgivet med en bred rød Stribe med gule Rande, og uden om den var en meget bredere mørkeblaa Stribe med rød Yderrand, det Hele betegnende, som det syntes, en Hovedpynt eller stor Hat. De to nederste Hoveder vare tilfoiede Armene og den halve Krop, hvilken, paa samme Maade som ved den første Figur, var bemalt med Streger, for at forestille en Klædedragt; den ene havde endnu et Bælte og den anden et Halsbaand. Udtrykket i alle 4 Ansigter var forskielligt, og skiondt Munden savnedes paa dem alle, vare Trækkene ingenlunde ubehagelige. Disse Figurer vare saaledes anbragte, og malede i en saadan Stilling, at de syntes at see op til den førstnævnte Figur. Foruden disse vare der flere Afbildninger af Kængærner, en Mand bærende en Kængæru paa Rakken, og flere andre. Tegningen i de her beskrevne Figurer var langt fra at være saa raa, som man skulde vente det hos vilde Folk; men saa Dage efter stodte Captain Grey paa en Kunstfrembringelse, der i en langt høiere Grad forbausede ham: det var et Hoved, udhugget i en Klippe af Sandsteen, saa haard, at det syntes usforklarligt, hvorledes det kunde være steet uden Hjælp af Metal-Redskaber. Hovedet var 2 Fod i Længde og 16 Tommer bredt; det fordybedes gradeviis fra Profilens Yderkant til ind imod Midten, hvor Dybden var $1\frac{1}{2}$ Tomme. Det var udført med en Grad af Kunstfærdighed, som langt overgik hvad man kunde vente hos uciviliserede Menneſter. Kanterne vare saa bløde og afrundede, at man neppe kunde tilskrive det anden Uarsag end Atmosfærens Paavirkning igiennem en lang Række af Aar. I en tredie Hule fandtes, foruden en Mængde mindre mærkelige Figurer og Bemalinger, Afbildningen af en Mand, 10 Fod 6 Tommer høi, klædt i en viid Klædning fra Halsen til Fødderne, som en Præstetiole, og med Wrmer lige ned til Hænderne; rundt om Hovedet var en Hovedpynt, noget lig den der er beskrevet ved den førstnævnte Figur, men uden Straaler,

og paa denne var, midt over Panden, med mørkere Farve paa den lysere Grund, tegnet nogle Streger, der vare saa regelmæssige og bestemte i Figur og Stilling, at man umuligt kunde antage dem for andet end Skrifte tegn. Ogsaa denne Figur var anbragt i Hulen paa en Maade, der var beregnet paa Effect. De anvendte Farver — Rødt i flere Nuancer, Gul, Hvidt, Mørkeblaat og Sort — vare alle yderst livlige og friske, da de lode til at være blandede med en harpiragtig Gummi, som modstod Fugtighed. De kunne saaledes gierne være meget gamle; Figuren i den lange røde Dragt var ikke saa vel conserveret som de andre, og, at domme herefter, saae den ud til at være fra en ældre Tid, end disse; men i alle Tilfælde er det neppe troligt, at de ere udforte af saa ganste raa og vilde Mennesker, som de nærværende Beboere af Australien ere. Ogsaa de Hentydninger til en Klædedragt og Hovedpynt, som findes paa dem, bestyrker Formodningen. Den Grad af Kunst, der er lagt for Dagen i Anbringelsen af nogle af disse Billeder, og den Effect, der er frembragt ved saa saa og simple Midler, synes at tyde paa den Hensigt at virke paa uvidende og vilde Menneskers Overtro, og hvad der ogsaa fortjener at lægges Mærke til, er, at de Billeder af en lignende Art, som de fandt i Nærheden af Kysten, alle vare ubetydelige og raae Smorerier, uden Sammenligning med disse, som fandtes dybest inde i Landet.

En anden Gienstand, som ogsaa i hoi Grad tildrog sig de Reisesendes Opmærksomhed og synes at staae i Forbindelse med Spørgsmaalet om Befolkningens Oprindelse, var nogle Steenhobe, der lignede Gravhøie. To af disse, der laae i Nærheden af hinanden, giver Forfatteren en Ufbildning af. Begge vare lige lange, men af forskjellig Høide og Bredde; Basen var et Parallelogram af $22\frac{1}{2}$ Fods Længde, Bredden paa den ene 14, paa den anden 16 Fod. Stenene vare opstablede pyramidalst til en Høide af 4 Fod paa den ene og 6—7 Fod paa den anden. Begge laae accurat Ost og Vest. De vare ikke dannede af smaa Stene, tagne fra Fjeldet i Nærheden; men mange af

Stenene vare Stykker af Klipper langtvejs fra, hvilke maae vare afhuggede ved Menneskehænder, som Kanterne og Bruddet viste. Der fandtes ogsaa mange Levninger af forskjellige Slags Skaller af Sædyr i den Dynge de aabnede.

Capitain Greys Mening om disse Steendynger var, at de vare Gravhøie, endstiondt der ikke fandtes nogen Been i den der blev aabnet, men en stor Mængde fin Muldjord, der havde en muggen Gravlugt. Han antog den midterste Deel af den der blev undersøgt for at være 2—300 Aar gammel; men Stenene oven over vare meget yngre, og de øverste og yderste vare siensynligen lagte nyligen. Dyngen blev undersøgt, ved at bryde en Aabning i Siden, hvorfra man arbejdede sig ind til Midten og gik saa heelt ned igiennem Længden. Den giorte Aabning blev atter opfyldt lige som Folkene gik frem. Fem Mand, forsynede med Redskaber, brugte 2 fulde Timer til dette Arbejde. Stenene vare af alle Størrelser, fra den mindste Kieselsteen til en Klippe-stump saa svær som en stærk Mand kunde løfte. Nederdelen af Dyngen var tæt begroet med Græs; men Toppen var aldeles bar, fordi Stenene der vare senere lagte.

Capitain Grey traf ogsaa Spor af et stort firføddet Dyr med klovete Fødder, men kom ikke til at see Dyret selv, uagtet han to Gange paa forskjellige Steder saae Sporene af det. Engang forfulgte han Sporet næsten en halv dansk Meil, indtil han tabte det paa haard Klippegrund. Sporene vare større end en Bøfs-fels, og af de Aabninger i Krattet, hvor det var passeret igiennem, og Størrelsen af de nedtraadte Buste at domme, maa det ogsaa have været et meget større Dyr end denne.

Dette er det Mærkeligste, vi have fundet at uddrage af Capitain Greys Beskrivelse af hans første Reise. Vi have kun at tilføie, at, med Undtagelse af det farlige Saar i Posten, som Capitain Grey fik i det uheldige Sammenstød med de Indfødte, nød det hele Selskab det bedste Helbred paa Reisen, uagtet de haarde Strabadser, de maatte udstaae, hvoraf Capitain Grey drager den Slutning, at Klimatet hører til de sundeste i Verden.

Foruden de almindelige Besværligheder ved en Reise som denne, i et vildt og hiergrigt Land, hvor Veien ofte maatte banes, store Fieldstykker staffles tilside, uigienmemtrængelige Kratskove giennemhugges, og dette, snart under en tropisk Soels brændende Straaler, snart under det voldsomste Regnstyl — foruden disse Besværligheder, maatte de Reisende ofte lade sig nøie med de knappestes Fødemidler; i halvanden Maaned bestod deres daglige Ration kun i $1\frac{1}{2}$ Pd. Meel, som blev æltet i en Drig og bagt som en flad Kage paa en stor Steen; og desuagtet forefaldt der ikke et eneste Sygdomstilkælde iblandt dem af nogen Betydenhed. Derimod mistede de over Halvdelen af deres Heste, deels af Strabadser, deels af det afværende og uvante Foder; ikkun 11 vare tilbage af de 26, og disse, hvoraf 8 vare Hingster og 3 Hopper, bleve løsladte ved Reisens Ende, for at tiene til Stammeforældre for en tilkommende Race af indfødte Heste.

Capitain Grey slutter denne Reises Beskrivelse med et Capitel om de Handelsproducter, Nordvest-Australien frembyder, af hvilket Følgende synes os værd at optage her. De Producter, hvis Dyrkning Landet synes bedst at være skikket til, ere: Bomuld, Sukker, Indigo og Riis. De Naturproducter, som nu findes i Nordvest-Australien, passende til Udsørfel, ere især: Lømmen, Gummi, Mos og Minosa-Bark. Af Træ findes der en Mængde forskjellige Slags, tienlige til Savntømmer; deriblandt Naaletræer, til Skibsbrug, i stor Dverfledighed og ypperlig Qualitet. Af Gummier bleve 5 forskjellige Slags sendte til England for at prøves, deriblandt var et elastisk Gummi, som meget lignede det bekjendte almindelige Gummi-Elasticum; et andet var af en hidtil ubekjendt Slags; et tredie var Gummi-Drageant og to vare af en resinøs Art. Af Mosser findes der en Mængde Arter, hvoraf mange ville være fortrinlige til Færvning.

Spvad Handelen angaaer, som fra Nordvest-Australien kan aabnes med Verne i det indiske Archipel, da er der ingen Tvivl om, at den kunde blive lucrativ i hoieste Grad. Tuffhandelen er den der er meest almindelig i disse Egne, og en af de ældste

og meest respectable Kiøbmænd paa Cap bestrev Capitain Grey den Waade, hvorpaa den gik for sig. En spansk Doublon blev lagt i den ene Vægtstaaal og Guldstøv i den anden. For en Doublons Vægt af Guldstøv gav han dens Værdi af saadanne Varer, som man forlangte, efter den Priis han selv satte. Fordelen ved denne Handel var overordentlig stor. Den Uleilighed ved denne Handel, at et Skib maa seile omkring fra Sted til Sted, for at faae fuld Ladning, lader sig afhjælpe ved at have mindre Fartøier, som indsamle Ladning paa forskjellige Steder og bringe det til Skibet, som forbliver liggende paa et Sted, det vælger sig til Hovedstation.

De hyppige Soroverier og indvortes Uroligheder, i de barbariske Stater omkring og i det indiske Archipel, udsætte imidlertid europæiske Handelsforetagender i disse Egne for nogen Resico; men alligevel eksisterer der i dette Dieblis en meget betydelig Handel i det indiske Archipel, hvilken for største Delen er i Amerikanernes Hænder. Amerikanernes Handelsaand er forbausende; der, hvor den engelske Kiøbmand ikke finder det Umagen værd at komme, driver Amerikaneren en lucrativ Handel. Hvad der især giver Amerikanerne Fordelen over Englænderne, er det, at Skipperen altid har Part i et Skib og Ladning; han er ikke bunden ved nogen Instrux, men kan gaae hvorhen han vil, speculere efter Omstændighederne og gribe enhver Leilighed som der tilbyder sig, medens den engelske Capitain næsten stedse har bestemte Instructioner fra sit Rhederie, som han ikke tør fravige uden at løbe stort Ansvar. Derfor seer man ofte amerikanste Hvalfangere med Waaben, Ammunition og andre Lustvarer ombord. De ligge paa Fangst under Madagaskar og fore paa samme Tid en indbringende Handel med de Indsødte der. Herfra sætte de Cours til St. Poul og Amsterdamb, siden langs Kysten af Nyholland, og naar de behøve at søge Havn for at forsyne sig med Fornødenheder, anløbe de en De i Archipelagus, hvor Lusthandelen atter fortsættes. Saaledes kommer Ladningen sædvanligviis til at bestaae af Spermacetolie, Copal og andre Gummier, Ibenholts

Skildpaddestal, Guldstov, Sælhundestind, Conchylster og Curiofitter af alle Slags, og dog var Reifens oprindelige Bestemmelse Svalfangften; men en faadan Ladning kaster altid et godt Udbytte af fig.

Forfatteren giver et Par Exempler paa Amerikanernes Handelsaand, fom ere ham meddeelte af troværdige navngivne Mænd. Medens Mombas paa Østkysten af Afrika, i 1824 og 25, var temporairt afstaaet til Englænderne, ankom der kun eet engelsk Koffardifib dertil, derimod 3 Amerikanere. Den engelske Capitain var ikke Medrheder; alle Amerikanerne vare det og dreve en meget indbringende Handel. Den Ladning, de bragte, bestod fornemmelig i Seværer og Ammunition, fom de tuskede bort til de Indfødte for Elfenbeen. Den engelske Capitain var i en meget ubehagelig Stilling, da han ifølge sine Rhederes Ordre (Messrs. Tobin & Co. i Liverpool) havde indtaget en Ladning, der ikke kunde affættes i Mombas, og havde ikke den engelske Commandant paa Stedet, Lieutenant Emery, hiulpet ham med Constanter, vilde den hele Speculation være gaet i Lyset.

Da Capitain Wickham af den engelske Marine i 1836 var i Valparaïso, traf han der en Amerikaner, fom havde været Proviantforvalter paa en Orlogsmænd og samlet sig en Formue af omtrent 3000 Pd. Sterling. Han tog her sin Afsted, købte sig et lille Fartøi og gik til Kysten af Californien med en Ladning af saadanne Varer, fom han vidste fandt bedst Affætning der. I en meget kort Tid var han tilbage igjen i Valparaïso og havde paa denne ene Reife meer end fordoblet sin Capital, hvilket Capitain Wickham forsikrer er slet ikke noget seldent Exempel.

Forfatteren opregner dernæst, til Underretning for Handlende, de Handelsartikler, fom de forskiellige Der i det astatifke Archipel frembringe, tilligemed de europæiske Varer, fom paa hvert Sted finde bedst Affætning. Til Slutning anfører han en Hr. Sullivans Ord, en Mænd, der besidder den noieste Kundskab om Handelsforholdene i hine Egne: „at ville troe, at de utallige Der i det stille Hav ikke frembringe en Mængde kostbare Handels-

artikler, isærdeleshed Skildpaddeskæl, Perler, Vox, Paradiisfugle, Sandeltræ m. m, vilde være det samme som at tvivle paa deres Existence. De eneste, der hidtil have faaet Vinene op for denne Handel, ere nogle faa amerikanske Ridsmænd, som paa deres China- og Hvalfangstreiser have opdaget disse nye Rigdomskilder, der endnu staae aabne for den driftige Speculant.

Efter at være kommen tilbage til Hannover Bai fra denne første Opdagelsesreise, fandt Capitain Grey det nødvendigt at gaae til Mauritius for at helbredes af sit Saar og tillige lade det af Rejsens Besværligheder stærkt afkræftede Mandskab udhvile sig. Her forblev han til henimod Slutningen af August Maaned, da han begav sig tilbage til Australien for at foretage nye Opdagelsesreiser i Landet. Midt i September ankom han til Swanefloden. Her blev han opholdt i flere Maaneder af forskiellige Hindringer, han mødte; men denne Tid benyttede han deels til mindre Excursioner i Landet omkring Perth, deels til at lægge sig efter de Indfødtes Sprog og studere deres Sæder og Skikke. Paa en af disse Toure kom han til en „out-settler“ (Udflytter), en af de Colonister, der have opslaaet deres Bolig dybest inde i Landet. Det Liv, som disse Mennesker føre, skildrer han som høist eiendommeligt. „Huset bestode af 4 opreiste Stænger, som oventil vare forenede ved andre Stænger paa langs og paa tværs, det Hele bedækket med et tykt Lag af tørret Græs og Rør; kun Siderne vare bedækkede med en raa Fletning af Riis og Straa. Fire Mennesker levede her: en Mand paa omtrent 30 Aar, 2 unge Mennesker og en Dreng. De havde hverken Meel, The, Sukker, Riis eller Provisioner af nogen Slags; Melken af deres Køer var Alt hvad de havde til Føde foruden hvad deres Rængæruhunde kunde opjage af Wildt. De havde kun een Kniv, ingen Sæbe til at vasse deres Linned med, og kun en lille Seng til een Person, de andre maatte sove paa den blotte Jord. To af disse Colonister vare Mennesker af god Familie og god Dgnnelse, alligevel fandt de sig i deres nærværende Stilling med det bedste Mod af Verden; thi i faa Aar ville de have erhvervet sig en

anseelig Formue til at sikke dem en uafhængig Fremtid. Ved Stedet var et velforsynet Fæhuus, en talrig Piord af Hornqvæg, i den fortræffeligste Stand, og en umaadelig stor Faareflo; 20 Rængæruhunde udgjorde Resten af Besætningen. Her levede de i 12 danske Miles Afstand fra den nærmeste Europæer, og Stedet, hvorfra de maatte hente alle Fornødenheder, var 30 danske Mile fra Dem."

Endelig var Tiden kommen, at Capitain Grey kunde begive sig paa en ny større Reise. Midt i Februar 1839 forlod han Swan-River for i Vaade at undersøge de lidet bekendte Kyster nordenfor. Selskabet bestod af Capitain Grey, en Hr. Frederik Smith, et ungt Menneske, der af egen Tilboielighed havde ledsaget ham paa flere af hans Excursioner, Lægen Hr. Walker og 3 andre, som alle havde ledsaget ham paa den forrige Reise, 5 Mand, han havde faaet i Swan-River, og endelig en halvciviliseret Indfødt. Reisen foretoges i Hvalfangerbaade. De Farer og Besværligheder, de havde at kæmpe imod paa denne Reise, vare af en ganske anden Art, end dem de mødte paa den forrige. Strax i de første Dage mistede de den ene Vaad, som blev flaaet i Stykker for dem i Brændingerne. Stormende Veir ledsagede dem paa hele Reisen, og mange Gange vare de i den yderste Livsfare i de skrobelige Vaade, snart lændsende i Mulun og Mørke for en frygtelig Sø, snart landsættende dem igiennem fraadende Brændinger. En Scene af sidste Slags beskriver Capitain Grey som følger:

„Vinden vedblev at være contrair og Rulingen tiltog i den Grad, at der ikke var andet for mig at giøre, end at landsætte Vaadene paa denne farlige Kyst før Matten kom paa. Her var da en Gientagelse af det samme farlige Experiment, vi saa ofte havde maattet tye til, at lade Vaaden dandse ind paa Toppen af uhyre Søer, med en brændende Fart, indtil Søen bryder og Vaaden drives ind mod Strandbredden omkringet af en fraadende Masse, der truer med at opsluge den i næste Dieblif. Der gives ikke nogen Scene i Naturen, der sætter En i en høiere

Spænding eller vækker en Mand's hele Siælskraft i en høiere Grad, end Landsætningen af en Baad i en farlig Brænding. Aldrig greb jeg, ved en saadan Leilighed, Styres-Varen for at løbe Baaden paa Land, uden at en Mængde stridende Følelser fore igiennem mit Sind og efter nogle Dieblikkets Kamp sank ned til den kolde Rolighed, som udspringer af Dverbeviisningen om, at Alles Frelse i den forestaaende Fare ene beroer paa den Bestemthed og Kulde, hvormed man møder den, og i intet Tilfælde mere end ved Landsætningen af en Baad, naar man engang er inde i Brændingen: ind maa du gaae; at vende om er umuligt; der er intet andet at gjøre, end at hver Mand taus og uforsagt passer sin Dont, uden at ændse Volgernes fraadende Kamp og bedovende Larm. Alt hvad der er at gjøre er, at hver Mand stadigt og af alle Kræfter haler ud paa sin Vare — lad ssee hvad der vil — imedens den der styrer holder Stævnen lige ind paa Strandbredden. En uhyre Søs bryder ind i Baaden og fylder den næsten; en Mand kastes af Toften og mister sin Vare — bryd dig ikke derom; lad hver Mand passe sin egen Vare og intet Andet, og hal ud, hal ud af alle Kræfter! indtil Baaden tager Grund; nu giælder det at være hurtig; hver Mand slipper sin Vare og springer ud, og før Søen faaer Tid til at løbe ud igjen maa Baaden være slæbt et Stykke op; en ny Brænding kommer ind, Baaden slæbes atter et Stykke, og saaledes gientages det indtil man har faaet den heelt op paa tørt Land."

Efter at have kæmpet med Storm og Farer af alle Slags, udstaaet Hunger, Tørst og de største Strabadser, begave de Rejsende sig atter paa Tilbageveien. Paa en De, Bernier-Island, havde de nedgravet endeel Provisioner, som skulde tiene dem til Livsophold paa den øvrige Deel af Reisen. Til denne De satte de nu Coursen, under det samme uophørlige stormende Veir, som stedse havde fulgt dem, og med Livsfare naaede de endelig Land, hvor strax Sporene af en voldsom Naturbegivenhed, der havde overgaaet Den siden de sidst saae den, satte dem i Forbauselse og Bekymring. Deres Frygt viste sig snart at være alt

for vel grundet. Alle deres Provisioner vare odelagte; Jorden var bortskyllet, hvor de havde været nedgravne, og Staverne af de sønderlagne Tønder fandtes spredte omkring, mange endog meget høit oppe fra Strandbredden. En voldsom Orkan i Forening med en Stormflod syntes at have været Uarsagen til denne Ulykke. Den var saa forandret, at de ikke vilde have troet det var den samme, dersom ikke de sørgelige Ruiner af deres Provisioner havde betaget dem enhver Tvivl. Klipper vare komne til Syn, hvor før var en jevn Strandbred; Sandbierge vare dannede paa eet Sted, medens paa andre Steder Jorden var udstaaet eller bortskyllet. En Tønde, endnu halvfuld af Meel, fandtes i en lodret Høide over det høieste Flodmærke af over 20 Fod.

Deres Stilling var nu fortvovlet. Allerede i længere Tid havde de været reducerede til den knappestede Føde, og som Folge heraf vare deres Kræfter svækkede; men Modet havde de holdt op, ved Haabet om at forefinde Levnetsmidler her. Den, de vare paa, frembragte Intet, ikke engang Drikkevand fandtes der; en Beslutning maatte altsaa snart tages; og efter noie at have overveiet, hvad der var det bedste for dem at giøre nu, enten at opsøge en fremspringende Pynt af Kysten og der friste Livet saa godt de kunde, til et Skib, som kom forbi, kunde tage dem derfra, eller at gaae til Timor, eller, endeligen, at forsøge paa at naae tilbage til Swan-River i de skrøbelige Baade, blev Capitain Grey staaende ved den sidste Plan, af den Grund, at om de skulde miste deres Baad ved et eller andet Uheld, var der endnu Haab om, at de over Land kunde naae derhen. Mange Dage varede det eiheller, før netop dette Uheld indtraf, og Wandringen over Land maatte tiltrædes, paa hvilken de udstode saa megen Glendighed, at en af dem, den unge Hr. Smith, tilfattede Livet og det hele øvrige Selskab kun ved næsten et Vidunder frelstes fra at omkomme.

Den 22de Marts begave de sig paa Reisen. Deres hele Forraad af Levnetsmidler bestod i 9 Pund salt Risd og 5 Pund Meel for hver Mand. I de første 8 Dage gik Alting godt, uagtet

Veiret stedse vedblev at være uroligt og stormende. Ankommen til et Sted kaldet Strop-Point, siger Capitain Grey: „Vi vare nu i Begreb med at begive os ud paa det farligste Stykke af hele Hiemreisen. Paa de næste 30 danske Mile af Kysten kunde jeg ikke haabe at finde noget Sted, hvor vi kunde landsætte Vaadene, i det Tilfælde at vi skulde møde disse contraire Vinde, som hidtil havde været saa herskende. Det vilde, med mit nu saa afkræftede Mandskab, tage os mange Dage, at komme forbi dette Stykke af Kysten, og faldt det ind med Storm af S. V. vilde det snart være forbi med os. Der var imidlertid ikke andet for os at gjøre, og jo før vi toge fat paa Værket, desto bedre. Jeg fandt, at Vanskelighederne kun tiltog, ved at være uvirksom; jo mere Følkene samtalede indbyrdes om hvad der forestod, desto mismodigere bleve de, og da jeg befalede en af dem, ved Navn Woods, en Ting, negtede han ganske roligt at adlyde, sigende, at han nu ansaae os alle som fortabte og derfor ikke vilde arbejde længer. Jeg var i et Par Minuter uvis om, hvad jeg skulde gjøre; det var et farligt Exempel, han gav de andre, og at true ham med Straf vilde ikke have nyttet noget her, under de Omstændigheder vi vare i. Jeg vendte mig derfor kun om til den Mand, der forestod Uddelingen af de saa Levnetsmidler vi havde tilbage, og sagde ligesaa roligt til ham, at han idag skulde dele Woods Vand og Provision imellem alle os Andre, da jeg havde besluttet, at han ikke skulde have Noget med os Andre, saalænge han ikke vilde tage Deel med i Arbeidet. Dette hialp — han kom snart til Fornuft igien og sagde til mig, at jeg kunde lige saa godt lade ham kaste overbord strax, som at sulte ham ihjel; hvortil jeg svarede, at naar han ikke kunde overvinde sit Gufonerie, brød jeg mig ikke om, om han sultede ihjel eller blev kastet overbord, det var mig ganske ligegyldigt, men at jeg nok skulde sørge for, at han ikke fik en Bid at spise eller en Draabe Vand at drikke; hvorpaa han gik til Arbeidet, og fra den Tid var han den lydigste og bedste Mand af dem alle.“

„Men denne lille Tildragelse viste mig Nødvendigheden af at komme i Bevægelse igien, for ikke at give de Forsagte Tid til at tænke for meget over vor Stilling, og den 31te Marts roede vi atter hele Dagen imod en contrair Vind og Sø. Der var ikke et Sted paa Kysten, hvor vi kunde lægge til Land; vi holdte derfor roende hele Natten. Den næste Dag, Kl. 10 om Formiddagen, havde vi naaet den nordligste Pynt af Santheaume-Bai. Folkene vare nu aldeles udmattede af uophorlig Anstrængelse og den Sinds-spænding, de havde været i, de sidste 56 Timer, hvor vi stadigen havde svævet i Fare. Jeg besluttede derfor at prøve paa at lande i Baien, og roede langs med Landet, for at finde et Sted, hvor vi kunde lægge ind, og som tillige saae ud til at der fandtes Driflevand i Nærheden, thi vi havde ikke en Draabe meer tilbage, uagtet vi havde brugt den strengeste Deconomie dermed. Jeg kom snart til en Abning i Bugten, hvor jeg troede det lod sig gjøre at lobe Vaadene ind; men Ruston, en Mand, hvis Mening jeg satte den største Tillid til ved saadanne Leiligheder, erklærede det for aldeles umuligt at lande her; vi roede derfor videre langs Kysten og fandt den allevegne omgiven af en frygtelig Brænding. Sydenden af Baien, stiondt der laa et Rev udenfor den, havde lige saa svær en Brænding, som de andre Steder, og den var tillige steil og klippefuld; vi vendte derfor om til et Sted, vi havde passeret ved at roe rundt om Bugten, og hvor jeg havde lagt Mærke til en flad, sandig Strandbred. Da jeg noie havde undersøgt dette Sted, forekom det mig tienligt for os; vi overgave os i Brændingernes Bold, og ind gik vi. Da jeg stod ved Styre-Varen saae jeg, at denne Brænding var den sværeste, vi endnu havde været i. Vi bleve revne afsted med en rædsom Fart, og dog saae det ud som hver ny Bølge, der kom efter, skulde opsluge os, saa høie vare de og saa hurtigt kom de rullende ind. Endelig naaede vi det Punkt, hvor Søerne brækkedes; det Braad, vi vare i, krollede sig høit iveiret, løftende Vaaden op med sig, og da vi vare paa den overste Top, saae jeg ned fra en svimlende Høide, ikke paa Vand,

men paa en nøgen, sort og skarp Klippe. I et Secund svævede Baaden paa Volgens Top — i det næste havde jeg Fornemmelser af et hurtigt Nedsald, og derpaa et frygteligt Stød og Knagen, hvorved jeg kastedes ud iblandt Klipper og Brændinger, og i de følgende Secunder hørte jeg Intet uden Volgernes Bruslen, medens jeg rullede om imellem Folk, Stumper af Baaden, Klarer og Vandtønder, indtil Sands og Samling forgik mig.“

De kom imidlertid Alle snart paa Benene igien, uden nogen videre legemlig Bestadigelse, og fik de fleste Ting lykkeligen bierget paa Land tilligemed Baaden, der dog hang sammen, uagtet den var knuust og splintret i hele Bunden. Den anden Baad var, efter Sædvane, bleven liggende udenfor Brændingen for at vente til der blev gjort Signal til den at løbe ind. Folkene i den havde ikke kunnet see, hvad der var hændet den første Baad, som da den tog Land var slikt for dem dybt nede under den høie Brænding; og da de nu saae deres Kammerater oppe paa Land, med Baaden ophalt ved Siden af dem, troede de, at Alt var gaaet godt og kom nu bagefter, holdende ind omtrent paa samme Sted. De paa Land, som havde vinket og gjort Tegn til dem at blive liggende, fore nu ud i Vandet for at tage imod Baaden; den var saa heldig at træffe paa et mindre klippesuldt Sted og blev lykkelig halt paa Land, skiondt ikke uden at nogle Planker i den bleve fløvede heelt igiennem. Da de havde besigtiget Baadene, fandtes det umuligt at istandsætte dem, og da det ydermere vilde være en Umulighed at komme ud igiennem den høie Brænding igien, var der nu intet Andet for dem at gjøre, end at tiltræde Vandringen over Land til Perth, en Vei af over 70 danske Mile i lige Linie, uden at regne Bierge og Dale eller Boininger i Directionen, og det igiennem Egne, hvor ingen Europæer havde sat sin Fod før dem, og hvor de kunde befrygte Oversald af de Indfødte, dem de i deres afkræftede Tilstand ikke kunne vente at indgyde megen Respect. Alligevel vare Alle ved godt Mod og glade over, at kunne omskifte det fiddende Liv i Baadene og de uophørligt ængstende Farer, Seiladsen havde været forbunden

med, med det friere og mere afveklende Liv, som Vandringen lovede dem. Landet omkring det Sted, de vare strandede ved, skildres som henrivende skönt.

Den 2den April tiltraadte de denne Reise, der i Besværlighed kom til at overgaae Alt hvad de hidtil havde prøvet. I Begyndelsen gik Alt meget godt. Denne Deel af Landet lod til at være den meest befolkede af hele Australien; de Billedes Fodstier giennemskar Landet i alle Retninger. Der var flere Spor til, at Indbyggerne her stode paa et høiere Trin, end i de Egne, Capitain Grey hidtil havde besøgt. Hytterne traf de mange Steder samlede ligesom i Landsbyer, større, stærkere bygte og meget net klinede over med Leer udvendig; saa at der neppe kan være Tvivl om at de dannede faste Opholdssteder for dem til visse Tider af Aaret. Nu stode de tomme, og vore Rejsende traf ikke sammen med nogen af de Indfødte. Ogsaa Brønde fandtes, og store Strækninger Land, der paa en Maade vare dyrkede, idet nemlig Warran-Roden, en Slags Kartoffel, der er et vigtigt Fødemiddel for de Indfødte, her fandtes i stor Mængde, som det lod til, udplantede eller fredeede om. Efter otte Dages Forløb vare de Rejsende komne ind i en mindre vandrig Deel af Landet; de tilbragte ofte hele Dage uden at nyde en Draabe Vand; spiselige Rødder, Urter og Nødder, som hidtil havde udgjort deres Fødemidler, vare her lige saa seldne; deres Klæder hang i Pjalter om dem, og saa afkræftede vare de, at de neppe kunde slæbe sig frem. Folkene begyndte nu at knurre; et Parti iblandt dem vilde, at man skulde gjøre korte Marscher paa 2 danske Mile om Dagen, for at have Tid til at hvile sig og søge efter Fødemidler; Capitain Grey, derimod, var for at anstrænge alle Kræfter, for jo før jo hellere at naae Perth, da han indsaae Umuligheden af, at de i mange Dage kunde udholde det besværlige Liv, saa afkræftede som de vare og uden nærende Fødemidler. Selskabet deelte sig da, og Capitain Grey med 4 andre og den Indfødte fortsatte Vandringen og naaede efter overordentlige Lidelser lykkeligen Perth d. 21de April, hvor de snart ved god

Pleie gienvandt Helbred og Kræfter. Der blev strax sendt Ffolk ud med Levnetsmidler for at opsoge de Tilbageblevne af Capitain Greys Selskab. En af disse, der havde separeret sig fra sine Kammerater for at gaae en kortere Vei, blev funden d. 4de Mai. Han var mindre afkræftet end man kunde have ventet det, endstiondt han i de sidste 4 Dage, siden han skiltes fra de andre, havde levet alene af vilde Figener. Han fortalte, at medens han var samlet med sine Kammerater, havde de ikke været i Mangel for Levnetsmidler; de havde fundet Krabber og Snegle i Mængde, et Par Gange ogsaa Fisk, og i det Hele troede han at de i den sidste Tid vare komne til Kræfter og vare blevne bedre vant til den fremmede Føde. Efter hans Anviisning søgtes nu videre efter de Savnede, men uden Held, og den 6te Mai vendte de Udsendte tilbage til Perth, hvorfra Dagen efter en ny Trop, forsynede med Levnetsmidler og 5 Peste, bleve udsendte for at opsoge de endnu manglende 5 Mand, hvoriblandt var Doctoren og den unge Hr. Smith. Den 9de Mai ankom Doctoren til Perth; han havde, efter Overeenskomst med de andre, forladt dem, for som den stærkeste af dem at gaae forud for at skaffe dem Hiælp tilsendt fra Perth. Forst d. 16de Mai lykkedes det de Udsendte, efter megen Omflakken og Sogen i alle Retninger, at finde 3 Mand af de Savnede; de havde i den sidste Tid hverken kunnet finde Vand eller Fodemidler, og vare i deres planløse Omflakken komne ned til Solysten, som de tænkte at ville følge indtil den førte dem til Perth. De vare i den ynkeligste Tilstand: i 3 Dage havde de ikke havt Vand at drikke uden Sovand og deres egen Urin, som de havde samlet paa deres Feltflasker, og deres eneste Føde havde været en grov Sivplante, der voredes langs Strandkanten, hvilken de fugede Saften af. Om den unge Hr. Smith, den eneste der endnu manglede, gavede de den Beseed, at de for fire Dage siden havde forladt ham i en døende Tilstand. Hans Liig blev Dagen efter fundet imellem nogle Buske, hvor han formodentlig havde lagt sig hen for at sove. Denne attenaarige unge Mand's Død tog Capitain Grey sig meget nær.

Han var af en rig og anseet Familie i England og var reist til Australien alene for at slutte sig til Capitain Grey og deltagte i hans Opdagelsesreiser, som han søgte den meest levende Interesse for. Han var af en mild og elskværdig Charakter, skiondt dristig og modig som en Løve — siger Capitain Grey. Udrustet med fældne Kundskaber og alle de aandelige Gjenstande, Foretagender af denne Art udkræve, var hans Legeme endnu ikke stærkt og hærdet nok til at udholde de overordentlige Strabadser, de vare udsatte for under et brændende Climat. Hans Kræfter svandt efterhaanden hen, indtil Døden tilsidst endte hans Lidelser.

Capitain Grey havde mærket en ham paafaldende Forandring i Stemningen hos sine Folk, efter Baadens Forlis, som han ikke kunde forklare sig, da de øiensynlig paa samme Tid vare glade over at kunne fortsætte Heimreisen over Land. Først efter Tilbagekomsten til Perth fik han Aarsagen at vide. Doctoren Hr. Walker havde nemlig en Nat, endnu før de havde vendt om for at begynde Tilbagereisen, havt en Drøm, at der var hendet dem en stor Ulykke og at Hr. Smith, en af Folkene og han selv vare sammen i en Baad for at gaae til Isle de France, at Hr. Smith døde undervejs og de to Andre aade hans Legeme. Denne Drøm havde Doctoren været saa uforsigtig at fortælle til nogle af Folkene, og med den Overtroisshed, som er den simple Mand egen, havde de deri seet et Forvarsel paa Ulykker, der skulde møde dem. Intet Under altsaa, at Mismod indsneg sig iblandt dem, da Landreisens Besværligheder tiltog og Hungersnøden begyndte at true dem. At Hr. Smiths virkelig indtrufne Død bestyrkede dem i Troen paa Forvarsler og Drømme, er neppe at tvivle om.

Efter denne Reise forblev Capitain Grey endnu et Aar i Australien for at vente paa videre Forholdsordre hjemme fra. Han tilbragte denne Tid i forskjellige Colonier og lagde sig med Flid efter at studere de Indfødtes Sprog og Sæder, hvorom hans Reisebeskrivelse indeholder mange nye og interessante Details. Meget heraf have vi allerede meddeelt i det Foregaaende, og skulle

kun tilføie et Uddrag endnu for vi slutte. Om de Indfødtes Stilling i Landet, lige overfor den indvandrede europæiske Befolkning, yttre han: „En Feil har man begaaet, ved ikke strax, fra Begyndelsen af, at sætte de Indfødte under Lovenes Beskyttelse, og at ordne Forholdet til dem ved bestemte Regulativer. Man tager deres Land fra dem, og til Vederlag gjør man dem til britiske Undersaatter, det vil sige, giver dem Ret til britiske Loves Beskyttelse og paa samme Tid fordrer af dem, at de skulle underkaste sig deres Tvang.“

„Svundne Tiders Erfaring har viist, at to forskellige Racers Bestaaen i et og samme Land, af hvilke den ene ansees for ringere end den anden, er et af de største Onder for en Nation. Om Amalgamering af den australiske Race med Europæerne kan der i nogen større Udstrækning ikke være Tale; enten maae, derfor, de Aborigines ganske forsvinde for den fremskridende Civilisation, ved lidt efter lidt at døe bort, førend den christne Religions Lys og Civilisationens Velgierninger have frembragt nogen almindelig Virkning paa dem; eller de maae vedblive at existere midt iblandt en dem tilsidst ogsaa numerisk overlegen Befolkning, som en underordnet og foragtet Race.“

„Saaledes som de Indfødtes Stilling nu er, lader der sig ikke vente nogen varig Fremgang i deres Civilisation. Hverken gives der stadigt Arbeide for dem hos Colonisterne, ei heller faae de nogen fyldestgørende Betaling derfor. Uagtet mange iblandt dem arbeide lige saa stærkt og stadigt som den blanke Mand — ved Høstarbeide f. Ex. — betaler man dem som oftest kun med en reen Bagatel i Dagløn og lidt Brød, istedetfor den rigelige og nærende Føde, som den blanke Arbeidsmand faaer. Heraf følger, at den Indfødte snart finder, at han staaer sig bedre ved at følge sin gamle Levemaade i de frie Skove. Et andet Onde er det, at deres egne Love vedblive i Kraft imellem dem selv indbyrdes, medens de i alle Forhold med de Blanke ere underkastede de engelske Love. Følgen heraf er, at de engelske Love ikke yde dem nogen Beskyttelse imod deres egen Races Vold og

Undertrykkelse, og som oftest kun kendes af dem ved deres Straffedovelse imod dem selv og ikke ved deres Vestyttelse eller Velgjerning.

Vi slippe her Capitain Greys Reise. Major Mitchells „Three Expeditions &c.“ er en ikke mindre interessant Bog, men vi maae indskrænke os til at give nogle faa Extracter af den, foruden den vi have sat forrest i vor Artikel.

Ligesom Capitain Greys Reise kostede en elskværdig og haabesfuld ung Mand Livet, saaledes maatte ogsaa Major Mitchells Opdagelser lides med Tabet af den fortræffelige Dr. Cunningham, hvis tidligere Reiser i Australien maae være mange af vore Læsere bekendte fra hans interessante „Two years in New South Wales“. Han forvildede sig fra sine Medreisende, paa en Excursion, han foretog ene, og forsvandt sporløs, uagtet de omhyggeligste Efterfølgelser bleve anstillede. Senere hen opdagedes det, at han var bortført og myrdet af nogle Indfødte.

Ogsaa Major Mitchell undgik ikke blodige Rencontreer med de Indfødte, hvorved desværre nogle af disse maatte bøde med Livet. Paa sine Vandringer over en stor Strækning af Landet, stødte han paa mange forsiellige Stammer af de Indfødte, af hvilke nogle vare mere krigerisk og fiendtlig stemte, end han i Almindelighed havde ventet sig, og i det Hele stidrer han de Indfødte som lunne og blodtørstige, hvilken haard Dom maastee maa tilskrives den idelige Spænding, han holdtes i, ved deres hyppige Forsøg paa at overfalde hans lille Trop. Et Fruentimmer, en Enke med sit Barn, som de undervejs traf paa, fulgte dem paa en stor Deel af Reisen og var dem til største Nytte som Veiviser og Tolk. Sammentræffet med dette Fruentimmer var forbundet med en Scene, der ret karakteristisk fremstiller det vilde Mennekses Liv. „En af vore Veivisere — siger Forfatteren — kom og meldte, at der var Vand i Nærheden, og at nogle af de Indfødte vare der. Vi nærmede os derfor med Forsigtighed og kom til to smaa Søer eller Ræer. Der brændte et Baal tæt ved Bredden og ved det sad et 7—8 Aars Barn, der var stol-

blind. Alle de andre Indfødte vare flygtede, undtagen en stakkels lille Pige, der var endnu yngre og som, uagtet alle de mange fremmede Væsener, vi maae have forekommet hende, og de Andres Skræk, der vare flygtede, dog blev staaende ved nogle Buske i Nærheden og endeligen gik hen og satte sig ned ved Siden af den blinde Dreng. Der laa en stor Bunke „Balyan“ Rod ved Siden af dem, og en Hund, der var saa mager, at den knap kunde staae paa Benene, stillede sig ved begge Bornene ligesom for at forsvare dem. De dannede en ynkvaerdig Gruppe, men frembød paa samme Tid et rorende Exempel paa Hengivenhed og Trostaa baade hos Menneket og Dyret. Lidt efter kom en gammel Mand frem af sit Skul og efterhaanden ogsaa de øvrige Flyglende. Vi søgte at formaae en af dem til at følge med os som Veiviser, men Ingen var villig dertil, undtagen et ungt Fruentimmer, der var Enke og Moder til den lille Pige.“

Dette Fruentimmer besad megen Forstand og blev de Reisende til megen Nytte, ved deres Sammentræffen med fremmede Stammer. Et Exempel herpaa indtraf faa Dage efter at hun var kommen til dem. „Her lærte jeg først — siger Major Mitchell — hvilken Skat, vi havde faaet i dette Fruentimmer. Det er nemlig Skik iblandt de Indfødte, naar Fremmede møde hinanden, at Mændene, enten af Mistroiffhed eller af Ceremonie, længe staae med nedslagne Dine uden at tale til hinanden; men Fruentimmerne ere ikke denne Tvang underkastede, de aabne en Samtale strax og faae Svar igien. Paa denne Maade begyndte vi Samtalen tværs over Gloden med de Fremmede. Enken, som hidtil neppe havde tordet staae Dinene iveiret, traadte nu dristigt frem og tiltalede den fremmede Stamme i et meget animeret og tilsyneladende veltalende Sprog, og som hun stod der, med opklaret Ansigt og med en hoi Grad af Værdighed og Liv i Ansigt og Tone, kunde jeg ikke andet end beundre den Mand, hun besad, og prise os lykkelige ved at have truffet paa en saadan Veiviser.“

Nogen Tid efter indtraf den ulykkelige Hændelse, at Enkens

lille Datter, hvis Navn var Ballandella, faldt ned fra en Karre, hun fiorte paa, og et af Piulene gik over hende og brækkede Laarbenet paa hende. Da Major Mitchell kom tilridende, fandt han Moderen i den største Fortvivlelse, liggende nedkastet i Stovet med Hovedet under Barnets syge Lem. Lægen kom strax til og forbandt Bruddet, som var høit oppe, meget nær ved Beddet. Barnet viste en beundringsværdig Taalmodighed, skiondt hun neppe var 4 Aar gammel, og et sieldent Exempel paa Forstand i saa ung en Alder var det, at hun strax, da Ulykken var steet, raabte at man skulde kalde paa Majoren. Dette interessante Barn blev siden optaget i Major Mitchells Familie for at opdrages med hans Børn, og hun blev snart en Favorit i Huset ved hendes gode Gemyt og Oplykthed til at lære.

En Gang havde de Indsødte lagt en Plan til et Dverfsald paa Major Mitchell og hans Følge, som kunde have blevet yderst farlig, om den ikke ved en Hændelse var bleven forstyrret. To mandstærke Flokke, som havde bortlagt deres Vaaben og enhver Ting der kunde være dem til Hinder i deres Plan eller vække Mistanke, fulgte nemlig i nogen Tid Caravanen og fordeelte sig efterhaanden i to Rækker, en paa hver Side af Toget. Planen var, at 6—8 Mand, som iforveien vare talte af for hver Mand i Caravanen, skulde paa et givet Signal kaste sig over sin Mand og ved den blotte Legeenskræft giøre det af med ham, før han kunde faae Tid til at bruge Vaaben. Netop som Udførelsens Dieblik nærmede sig, vendte Major Mitchell, der reed lidt foran for Vognene, sig om, og da de Indsødtes Bevægelser forekom ham mistænkelige, raabte han til sine Folk at være paa deres Post, hvilket de Vilde antog for et Tegns paa at deres Plan var røbet og de flygtede alle over Hals og Hoved.

Vi ende her vore Extracter, der ere usformærkt komne til at overstride den Grændse, vi ialmindelighed iagttagte ved Artikler af denne Classe. Mange af vore Læsere ere disse Reiser allerede bekiendte; men selv dem kan det maaskee dog interessere at læse denne mere sammentrængte Dverfsigt af de mærkeligste Hændelser

og Bidrag til Folkebeskrivelsen, som hos Forfatterne findes spredte om i Bogen, som Følge af den Journalform, de havde været nødt til at bruge.

Om Springflodens Indflydelse paa Veiret.

(Naut. Mag. Juni 1841.)

Det er en bekendt Sag iblandt Fiskere og Kystbeboere ved de større Have, at Springtidsfloden fører en stor Masse af Vanddunster med sig i Atmosfæren. Oberst Capper, som har skrevet herom og berettet om sine Jagttagelser paa Kysten af Wales, troer, at der ligeledes finder en Forøgelse Sted i det electriske Fluidum og at de Veirforandringer, som man hidtil har tilskrevet Maanens directe Indflydelse, kunne reise sig af dette Fluidums Circulation, som i en stor Grad forarsages af Vandmassens Flod og Ebbe. At de Dunster, der paa denne Maade føres ind ved Springfloderne, ogsaa blive tiltrukne af høit Land og Skyernes electriske Virkning, og blive præcipiterede, synes ogsaa at være underkastet liden Tvivl. Den Omstændighed, at Scillyøerne, staaende omgivne af en fugtig Atmosfære, ikke ere saa meget underkastede Regn som det nærliggende Fastland, der er meget høiere — ligesom at Østkysten af England, der er forholdsviis lavt Land, er bekendt for at være meget tørrere end den vestlige og sydvestlige Kyst, synes at bekræfte hiin Formodning. I Nabolaget af Severnfloden, og maastee er det samme Tilfældet paa alle høie Steder af den vestlige og sydvestlige Kyst af England, ere i de forskjellige Aarstider, naar det er Springtid og vestlige eller sydvestlige Vinde herske, stærke Regnudyddelser hyppige, og det har ofte forundret os at finde dem saa locale, at de i mange Tilfælde kun optage et meget indskrænket Rum paa begge Sider

af Floden Avon. Ved Strømkantringen klarer Veiret i Almindelighed op.

En tilfældig Bemærkning af Hr. Rootsey, ved det philosophiske Selskabs sidste Møde i Bristol, fortæner Overveielse. Denne Videnskabsmand bemærkede nemlig, at „i variabelt Veir maatte man altid vente Dagens Crisis ved Strømskifterne. Flodbolgen (tide wave) maa, naar den har en saa uhyre Høide som ved Bristol (50 Fod), verebviis løfte og sænke den atmosfæriske Colonne, som hvilte paa den, og saaledes give Anledning til Forandringer i Colonnens barometriske Tilstand, hvilket Enhver veed er Aarsag til de andre Forandringer, eller idetmindste gaaer forud for dem.“

I nogle Aar har man lagt Mærke til, at baade Regn og en Silvært i Vinden (vestlig) ialmindelighed finder Sted under Floden ved Springtid, og at den Første ofte ophørte og den Sidste almindeligviis astog med Ebben; men den Grund, man tilskrev disse Coincidenceer (det flydende Vand's Attraction) var en anden end den ovenfor givne, hvilken synes at være en af Aarsagerne til en Forøgelse i Vinden.

Skulde ikke det graviterende Tryk, som virker nedester, forenet med Fordrivningen opefter af den paahvilende Atmosfære, have den Virkning at accelerere Vestenvindens progressive Bevægelse eller fremkalde en Bevægelse i Luften, naar det er Stille, under visse Omstændigheder?

Vil ikke Condensationen af Luftcolonnen blive forøget ved Flodbolgens verticale Tryk? Og dette, om indtræffende medens den allerede er i Bevægelse, vilde der ikke være en Tendents til forøget Virksomhed? *). Ligesom Vandets stærkeste Princip er, at bevare dets Ligevægt, saaledes er i det Fluidum, Luften, det Princip ligesaa stærkt, at være i Hvile; og denne Tilstand kan ofte ikke opnaaes uden efter en voldsom Kamp.

*) Medens denne Proces, om den indrømmes, gaaer for sig over Vandet, vilde Dampen og Fugtigheden, som føres ind fra Oceanet, forøge Luftens Expansibilitet, idet den rækker Landet, og heraf lade de heftige Vindstød sig forklare, som man paa saadanne Læber erfarer.

Men da en Forøgelse i Vindens Kraft, skøndt hyppigt indtræffende, ikke er en usværgelig Følge af Flodtidens Virkning, maa det antages, at der ere andre medvirkende Aarsager i Action til samme Tid eller før, for at frembringe en saadan Virkning.

Alligevel, det Factum, at en Tilvært i Styrke af de vestlige Vinde, naar de ledsages af Fugtighed, ialmindelighed er coincident med Springflodens Stigende og ligesaa almindelig lægger sig igien med Ebben, er altfor mærkværdig til at kunne oversees. Man behøver derfor ikke at være forlegen for at gjøre sig Rede for hine temporaire Storme, som saa almindeligen erfares ved disse Perioder i Bristol-Canalens Omegn. Det vil være godt for de Sømand, der befare denne Arm af Havet, at studere Tingen nøie; thi at kunne forudsige en Storms Komme og sandsynlige Varighed, er en Fordeel, der ikke er at foragte paa en Ryst saa fuld af Farer.

Men selv til det aabne Hav lader denne Betragtning af Sagen sig udstrække, og den samme Virkning, proportioneret efter den forskellige Stigning, kan indtræffe, idet den store Flodbolge strider frem over Atlanterhavet, modificeret, naturligviis, af Veirets Bestaafenhed og fornemmeligen reguleret af Luftens hygrometriske Tilstand.

Er det Stille, vil sandsynligviis en Bevægelse af Luftens i Flodbolgens Direction, idet den hæver sig under en eller anden Parallel, være Følgen. Blæser det en let Brise, vil denne paa samme Maade maaskee tiltage til en frist Ruling og saaledes videre til en Storm. Paa denne Maade kunne vi forklare os disse pludselige, men temporaire, Rulingsforøgelses, man saa ofte erfarer tilføes. Bølgens store Udstrækning kan for en vis Grad bøde paa dens Mangel paa Elevation, og Virkningen, skøndt den ikke er saa betydelig i Sammenligning med den som finder Sted, naar Vandene blive satte i Bevægelse og den verticale Stigning tiltager, dog være ikke mindre vis. I alle Tilfælde fremsættes Formodningen her, som en af de sandsynlige Aarsager til den pludselige Opstaaen og korte Varighed af Vinden i Oceanet,

efterdi enhver Ting, der forstyrer Egevægten af Atmosfæren, maa frembringe en Bevægelse i Luften.

Under Forfølgningen af Undersøgelserne over denne Siensstand, bleve de følgende Slutninger dragne af allerede giorte Observationer.

Naar Vinden er paa nogen Streg imellem Sydvest og Vest, af hvad Kraft den end tidligere maa have, vil den i Almindelighed findes at vore ved Springtids Flod, dersom denne ledsages af Sugtighed, og at lægge sig igien ved Ebben, idet Vindens Tilvæxt begynder nogle Timer før Hoivande, og Afstagnet en varierende Tid efter Strømfantringen (Strømtiderne ere meget irregulære paa Vestkysten af England, ved Bristol o. a. St., og differere undertiden hele 4 Timer fra Tabellen).

Er Vinden imellem disse Streger, og det falder i tørt, klart Veir, kan man ikke vente, at nogen synderlig Tilvæxt i Kulingen vil følge, hvilket synes at pege hen paa Luftens hygrometriske Tilstand som Regulator.

Er Vinden Syd og ledsaget af vaadt Veir, vil Kulingen tiltage med den stigende Flod, men Ebben synes ikke at have stor Virkning til at formindste dens Kraft, og Crisis kan man vente vil være naar Solen er paa sit Hoieste i Meridianen, eller, dersom et Vindspring finder Sted nord efter, da efter dette uden Forandring.

Blæser Vinden tværs over Canalen (Bristol) under Springtiderne, bliver den meget ustadig, varierende flere Streger frem og tilbage, ideligen, med hurtig Tiltagen og Afstagen i Kulingen. Blæser den i en stions Direction sørend Floden begynder i Havet, vil den sandsynligviis trække sig vestlig indtil Ebben indtræder.

Disse ere Facta, der hidtil ere observerede; og uden at ville gjøre nogen philosophisk Deduction af disse Phænomener, henstilles, til Andres Overveelse, de følgende Formodninger om Aarsagerne.

1. De nævnte Compassstreger stemme med de Directioner, Flodløbsgen følger op igiennem Canalen, det er Ost og Nordost.

2. Et Derangement af den Lufstcolonne, som hviler over Canalens Vandmasse, finder Sted ved Flodens verticale Stigen.

3. Formedelst de electricke Forandringer, som følge paa Sø- og Landstjernes Sammenstød, fremkommer Regn.

4. En Tilvært af Varme bringes ind fra Havet „paa Vindens Vinger“ ligesom ogsaa en overvætted Mængde af vandagtige Dunster.

5. Fugtig Luft erholder en forøget Udvidelseskraft ved Varmen.

Mange Jagttagelser ville gøres fornødne for at stadfæste de her givne Facta og de af dem uddragne Slutninger, hvorfor man herved opfordrer alle ved Kysterne af de større Have boende Sø-Officierer og andre dannede Mænd, der føle Interesse for slige Undersøgelser, til at gjøre jevnlige Jagttagelser over Vind- og Veirforandringernes Coincidencer med Strømsforandringer, og lade dem komme til offentlig Kundskab.

Et Par Ord i Anledning af Skibene Reliance og Conquerors Forliis.

(Naut. Mag. Febr. 1813.)

Den ulykkelige Reliances Forliis synes at være gaaet til paa en os næsten uforklarlig Maade. Saavidt man kan sionne er den lobet heelt op i Canalen med en aaben Vind, men uden at have havt Landkiending. Dens Længde synes at have været rigtig, efterdi de, kort for den stødte, saae ud efter Dungeness Fyr i en nordlig Retning, som de ogsaa skulde have det i, men ulykkeligviis vare de 25—30 Qvartmile for sydligt i Farvandet. Var Solen eller en Stjerne ikke synlig et Dieblit paa hele den lange Seilads op igiennem Canalen, til at faae en Bredeobservation? Maastee har Compassernes Local-Attraction — i Maximum og mod Syd netop med den østlige Cours, de styrede —

været Narsagen? Det eneste Middel til at opdage Feilen var Lodskud, og det ikke et enkelt, nu og da, men en Række af Lodskud, hver Time eller oftere, i tykt Veir. Havde Loddet været holdt gaaende, vilde den større Dybde og grovere Bund midtvaters og over imod Frankrig, have advaret Reliance.

I det andet Tilfælde, med Conqueror, toges en Lots — dog ingen virkelig Lots, men en Fisker — ombord under Torbay, og de prøvede paa at lande deres Passagerer ved Portsmouth. Man maa derfor antage, at de har seet Beachyhead Fyr. Men kort efter blæste uidentvisl alle Seilene fra dem, Skibet blev uregierligt og drev ned paa Franske Kysten ved Staples. Under disse Omstændigheder var den bedste og eneste Ting, de kunde gjøre, at ankre. Masterne vare allerede kappede overbord; altsaa skulde man troe Skibet saa meget desbedre kunde ride Stormen af; og havde man strax ladet to Ankere falde paa eengang, er der al Grund til at troe, de vilde have redet af lige saa vel som det russiske Skib, der ankrede op for begge Ankere.

Med en lang Bugt ude af Champetouge (2 Touge idetmindste (?)) vil et Skib ride meget længere end man skulde troe. I den forrige Krig var det en almindelig Skif for vore Krigsskibe at gaae til Ankers midt i Nordsoen, hvilket de fandt meget sikkrere, end at drive om i tykt og stormende Veir, med lange Esteraars Nætter og i Uvisshed om hvor Stroumen satte dem.

Et andet Middel til Frelse er Loddet og fremfor Alt Masseys Patent-Lod.*) Med denne fortræffelige Masline kan man faae Dybden accurat uden at dreie til, selv med 10 Mills Fart. Man maa i Sandhed undre sig, at nogen Rheder vil sende sit Skib ud, dette ypperlige Instrument foruden, eller at Assurandører ikke gjøre det til en absolut Betingelse ved Assurancen.

Man har yttret, deels at der nu er for mange Fyre i Canalen,

*) Det er mærkeligt nok, at man aldrig seer „Burd“ Poselod omtalt af Englændere. Det synes som denne lige saa simple og ubeføstede som fortræffelige Opfindelse ikke er almindelig kjendt eller yndet iblandt dem. Udg.

faa at Forvirring og Forverling opstaaer; deels, at der borde være endnu flere. Hvad Forverlingen angaaer, da kan Grinez Fyr umuligt forverles med Dungeness, fordi dette sidste er et stadigt Fyr, Grinez derimod omdreieude med $\frac{1}{2}$ Minuts Formørkelse. Dungeness Fyr staaer paa en lav Pynt og er 92 engelske Fod over Vandet, kan altsaa kun sees i 14 Qvartmiles Afstand; Grinez Fyr staaer paa en høi Klint, 194 engelske Fod over Vandet og kan i klart Veir sees 22—25 Qvartmile borte. At Dungeness Fyr ikke er høiere og ikke sees længer borte er netop med Hensigt for at trække Skibene op til Pynten, for at gaae fri af Varne og Ridge, to farlige Grunde, for hvis Skjød store Skibe aldrig bør undlade at knibe op under Dungeness. Nylig har man petitioneret Underhuset om Fyrstibes Anlæggelse paa disse to Grunde, og Ansøgningen er givet en Comitee til Betænkning. Det eneste Fyr, der kunde forverles med Grinez, er Beachyhead; Begge ere omdreieude, det sidste i 2 Minuter, det første i $\frac{1}{2}$ Minut. Men de ligge 54 Qvartmile fra hinanden, og det vilde være vanskeligt at udfinde useilbare Midler imod Forverlinger af en saa grov Natur. Vel kan man sige, at Grinez Fyr, som virkelig er blevet forverlet med Beachyhead, og det af en engelsk bestalter Lots, først blev tændt afvigte 1ste Juli og derfor var ubekendt for langt fra ankomuende Skibe; men allerede 1ste Marts udstedtes foreløbig Bekendtgjørelse herom, en Ting, der er af stor Vigtighed for Regieringerne at iagttage og for de Søfarende og Consulerne i alle Verdensdele at erkjendige sig om — fra Admiralitetets hydrographiske Departement ere over 300 Exemplarer af den trykte Bekendtgjørelse herom sendte til Trinity House, Floyds, Toldvæsenet og Consulerne. Den har staaet i „Times“, Nautical Magazine og Shipping Gazette og er derfra igien optagen i de fleste Blade og Journaler i Europa og Indien, saa at man maa troe Forandringen tilstrækkeligen publiceret. Dog kunde man indvende, at de 4 Maaneder ikke vare tilstrækkelige endnu til at bringe Kundskaben herom til alle Verdensdele i betimelig Tid; derfor maatte man ogsaa ønske, at

idetmindste $\frac{1}{2}$ Aar isorveien enhver Forandring eller Oprettelse af Fyre bekiendtgjordes og med Flid udbredtes ad alle officielle Veie. Til Orlogsmænd paa fremmede Stationer skulde directe Bekiendtgjørelser udsendes maanedligen s. Ex. fra Hydrographen ved Admiralitetet.

Sir William Burnetts Middel imod „Dry- Rot“ eller Fyr i Sommer.

(Udbraget af en Artikel i Un Serv. Journal, April 1813.)

Det er bekiendt, at en vis Kyan i England for nogle Aar siden erholdt Patent paa et Middel imod Fyr i Sommer, hvilket ligeledes blev anseet for at være et virksomt Præservativ for Seildug og Lougværk. Dette Middel bestod i en Oplosning af Nægs-sølvvechler eller Sublimat, i hvilken man nedlagde de Ting, der skulde præpareres; men Erfaringen stadfæstede ikke den forventede Nytte, endskjøndt Middeliet virkelig under visse Omstændigheder er et fortrinligt Præservativ for Træ, men det er senere befundet oploseligt i Saltvand og kan af den Aarsag ikke med Fordeel anvendes ved Skibstømmer. Anvendelsen af dette Middel paa Seil og Lougværk svarede ikke heller til Hensigten, men, tvertimod den yttrede Frygt, har det vist sig aldeles usadeligt for Menneskers Sundhed.

Sir William Burnett, Flaadens General-Medicus, har nu ved en Række af Forsøg fundet, at Chlorzink (chloride of Zink) er et Middel, der, anvendt paa samme Maade som det Kyaniske, fuldkommen modstaaer Saltvandets Indvirkning og danner et probat Præservativ imod Fyr og Svamp i Sommer, samt Jordslag og Raadd i Seildug og Lougværk. „Med eet Ord“ — siger Forfatteren af hiin Artikel — „den vigtige Opdagelse var nu giort, og, skjøndt dens Fremskridt og Udbredelse hidtil ikke har svaret til dens ugyrordentlige Vigtighed, huse vi dog paa, at den Dag er ikke meget langt borte, da ikke et Stykke Sommer og ikke en Kulle Seildug vil blive brugt i noget Skib af den engelske Flaade.

uden at være „burnettiseret“. Ved dette ligesaa simple og billige som virksomme Middel, i Forening med Bygning og Oplægning under Tag samt Skibenes Udluftning og Reenholdelse, der nu systematisk er indført, skulle vi i Fremtiden see Varigheden af vore Skibe forlænget til idetmindste 25, om ikke 30 Aar, som er den Alder, en af vore berømteste Skibbyggere, Sir William Petty, i hans Naval Philosophy, siger, et Skib bør kunne vare.“

„Vi havde længe personligen været vidende om den Flid og Iver, hvormed Sir William Burnett drev sine Forsøg, og have ofte taget alle Slags Prover af Seildug, Lougværk, Hør, Flornell og Tømmer i Diesyn, baade grønt og tørt, præpareret og upræpareret; vi have ofte besøgt Riælderer under Sommersethouse, hvor disse Prover ere henlagte for at undersøge Sygdommens Fremstrid. Stedet er vel stiftet til disse Forsøg; men Sir William har ogsaa ladet Tømmerblokke nedlægge i det forvestede Hul, Svampgraven i Woolwich, hvor de i næsten 5 Aar ubestadigede have modstaaet Smitten fra de forraadnede Stofke, de have ligget imellem. Den officielle Rapport vil bedst overbevise Læserne:

Til Chefen for Værftet i Woolwich, Capitain Hornby ic.

Ifølge Deres Ordre af Dags Dato melde vi, at vi have undersøgt de flere Prover af Tømmer, som have været præparerede af Sir William Burnett og nedlagte i Svampgraven her ved Værftet, og finde deres Tilstand som følger:

Præpareret.

Upræpareret.

Engelsk Eg, fuldkommen sund		har en Svampplet paa Enden.
Engelsk Alm . . . dito		trødslet (doaty).
Danziger Fyrr . . . dito		har Svamp udvendig og er raaden indvendig.

Saa vel de præparerede som upræparerede Prover, her nævnte, bleve nedlagte i Graven 25de Aug. 1836.

Woolwich Værft, d. 26de Juli 1841.

O. Lang.

R. Ubbell.

Skibbygmester.

Under-Skibbygmester.

Nogle Stykker præpareret og upræpareret Seildug og Calico (Bomuldstøi) bleve paa samme Tid nedlagte i Svampgraven, og da de i 1838, i Mai Maaned, bleve optagne for at undersøges, lød den officielle Rapport, at hvad Seildugen og Calicoen angik, var Experimentet afgjørende (decisive and conclusive) efterdi „de præparerede Stykker vare ubetydeligen bestadigede, og nogle aldeles ikke, medens alle de upræparerede vare aldeles ødelagte.“ De meest fyldestgjørende Beretninger om lignende Udfald af Prøver indløbe fra Portsmouth, Haslar, Chatham, Arsenalet i Woolwich og andre Steder. Sommerets Conservation havde man tildeels ventet sig af dette Middel; men Besparelsen i Seildug vil blive af ikke mindre Vigtighed for Statskassen. I blandt Rapporterne herom er Capitain Trotters fra Niger Expeditionen. I et Brev, dateret 9de Febr. 1842, siger han: Skibsseilene og Solseilene, hvis Dug var præpareret med den Burnettske Oplosning for de bleve syede, ere aldeles frie for Jordslag, og det efter saa streng en Prøve, som man vel kan tænke sig, udsatte, nemlig, afvejlende for de voldsomme tropiske Regnskyl og en brændende Sol, med Thermometeret ofte paa 26° R. og almindeligviis over 21°. Hertil ville vi endnu føie Capitain Jenkin Jones Rapport, dateret 31te December 1842.

„Da jeg i afvigte Juli Maaned var i Valparaiso, gjorde jeg nogle Efterspørgsel ombord paa Dublin, angaaende Virkningen af den Burnettske Oplosning paa Seilene derombord, da jeg af egen Erfaring vidste, hvor hurtigt Jordslag angriber Seildugen paa den vestre Side af Sydamerika, ihvort itegen Forsigtighed man end anvender for at forebygge det. Jeg saae og undersøgte Dublins Solseil, som havde været i stadig Brug, flere Maaneder igiennem i Lima, hvor de hvert Etmaal ere vevselvliis drivvaade af den stærke Dug og tørre igjen af Solen. Man fortalte mig, at de ofte havde været halet sammen fuldkommen vaade og ikke været udhalte igjen for flere Dage efter, med Forsæt, for at prøve dem. Desuagtet var der ikke en Plet af Jordslag at see paa dem. Læseilene havde været meget brugte, ofte biergede vaade og beslaaede

saaledes; flere Dage over havde de henligget af Mangel paa Leilighed til at sprede dem for at tørres, tildeels ogsaa med Forsæt for at giøre Forsøg med dem, og naar de vare aabnede befandttes de hverken varme eller jordslaaede, medens andre uopræparerede Seil fandtes ganske sorte paa en eneste Nat."

Vi kunne her i Korthed gientage, at alle de hidtil anstillede Forsøg uden Undtagelse have givet det meest afgjørende Resultat. Fremgangsmaaden er simpel og let; Middelet er fuldkommen uskadeligt for Menneskers Helbred og forholdsvis ubekosteligt. Det conserverer Seildug, Lougværk, uldent Klæde og Tømmer, selv i fuldkommen grøn Tilstand; det renser Pompevandet, hæmmer Drydering og Rust ved Metaller, dræber Møl og andre ødelæggende Insecter, og det er antiphlogistisk. Det er derfor af en uskatteelig Værdi for en søfarende Nation, og vil bevirke en ganske overordentlig Besparelse i vor Marines Materiel. Det er derfor glædeligt at erfare, at Regjeringen har stænket det Opmærksomhed, og at der er indrettet store Cisterner eller Valker, til denne Løge eller Opløsning, paa Værsterne i Portsmouth, Plymouth og Chatham. I Portsmouth er der en stor hydraulisk Maskine til at indspøite Træ med denne Opløsning: Cylindren er 52 Fod lang, 6 Fod i Diameter, og kan rumme 19—20 loads () Tømmer. Den er forsynet med et Sæt Udtømmelsespomper og et Sæt Trykpomper, og har været prøvet lige til et Tryk af 200 Pd. paa Kvadrattommen. Naar Cylindren er ladet, udtømmes Luften ned til $27\frac{1}{2}$, og en Hane aabnes, der staaer i Forbindelse med Cisternen, hvorved Fluidummet farer ind. Trykket anbringes dernæst, og ligesom Træet absorberer Fluidummet tømmes Cylindren igien og Trykket gientages, hvorved Fluidummet drives ind i alle Porer af Træet.

Mange ville maaskee mindes, at en Hr. Langton af Lincolnshire i 1825 udtog et Patent paa en ny Maade at præparere Tømmer paa. Hans Methode bestod i at sætte Tømmeret verticalt i lufttætte, støbte Jerncylindere, og da, ved Hjælp af en Luftpompe, udtømme Luften af Cylindren, hvorpaa den ophedes ved Damp:

bad for at uddrive Fugtigheden af Tømmere i Form af Damp, som føres bort og condenserer i en lufttæt Kølbe, saa at den ikke igien kan induges af Tømmere. Dette var en simpel, praktisk Methode; men den giver ikke det endelige Resultat som Sir William Burnetts.

Blaylands nye „Propeller“.

I Un. Serv. Mag. for Juni 1843 findes nedenstaaende Beretning om anstillede Forsøg med en ny Skruer eller „Propeller“, opfundet af en Hr. Blayland, hvilken Opfindelse vi ikke forhen have seet omtalt, og kunne saaledes ei meddele Læseren anden Underretning om den, end den, der indeholdes i Nedenstaaende.

De „Propellers“, der bleve valgte til at prøves med hverandre, vare Blaylands, Smiths, (Archimedes-Skruen) og Eriksfons; Skibet, de bleve prøvede i, var det kongelige Dampskib „Bee“, og Stedet var Gouvernements Milen i Longreach.

Bee er et lille Sø-Dampskib paa, saavidt vides, kun 34 Tons Drægtighed, bygget til at være Tender for Exercits-Skibet Excellent i Portsmouth. Det har en enkelt Maskine, paa 10 Hestes Kraft, og Skovhjul; dets Bygning under Vandet er meget ugunstig for Anvendelsen af Skruer eller Propeller.

Resultatet af Forsøgene, med Hensyn til Hastigheden og Propellerens Vægt, vare som følger:

	Fart.	Skruens Vægt.
Blaylands	7,1152 Mill	53 Pd.
Smiths	6,8000 —	207 —
Eriksfons	5,4700 —	311 —

Den Fart, Bee kunde opnaae med Skovhjul, var 7, 7 Mill i Dagten; men det maa herved bemærkes, at den udtrykkelig er bygt hertil, og at Maskinen folgeligen er anbragt paa langs, hvilken Stilling gjør det nødvendigt at bruge „Bevelled“ Hjul,

for at forplante Virkningen til Propelleren, hvorved der tabes betydelig Kraft; ligeledes, at en enkelt Maskine tager lige saa megen Hastighed fra en Propeller, som den giver til Hjulenes, og at paa Bæe vare Hjul og Hjulakassen meget til Hinder i Farten, skøndt de vare satte ud af Forbindelse med Maskinen og Skovlbrædterne vare aftagne.

Disse Betragtninger alene forklare, hvorfor Propelleren ikke gav samme eller større Fart end Skovlhjulene; men der er endnu en anden, det er, at et Skib maa stille dybt i Vandet for at bruge Agter-Propeller. Savnet af denne nødvendige Egenkab havde den Indflydelse paa Blarlands Propeller, at dens Diameter var der indskrænket til Diameteren af Skruen. Dampskibet Great-Northern har et Dybgaaende af 17 Fod og Diameteren af dens Skruer-Propeller er kun 12 Fod. Dersom den fik Blarlands Propeller, vilde dennes Diameter kunne være lige saa stor som Dybgaaendet, og Blarlands Opfindelse er istand til at drage Fordeel af denne forøgede Diameter, saa vigtig for en submarin Propellers Hastighed, ved den Omstændighed, at dens Arme kunne forlænges saa meget man vil, uden at forøge Overfladen af Bladene. Dette er en af dens Eiendommeligheder: en anden er, at den ikke er udsat for Beskadigelse, om Skibet rører Grund med Hælen. Skruens Længde er i „Bæe“ 2 Fod; Længden af Bladningen i Tommeret, som behøves for Blarlands Propeller, er i det samme Skib kun 10 Tommer, og Længden af dens „Bæe“ er kun 4 Tommer.

Hr. Blarlands Propeller har endnu andre Fortrin for Skruen: den koster meget mindre at forfærdige, thi den kan forfærdiges af Skibets Maskinmester i Søen og naar det skal være: den behøver en mindre Multiplication af dens Maskiners Hastighed og den forarsager hverken Rystelse eller Støi. Admiralitetet har forlangt Tegning til en Blarlands Propeller for en Fregat paa 800 Tons.

Efterretninger for Søfarende.

Fyrskib ved Calshot-Spit, Southampton.

Det tidligere anmeldte Fyrskib er siden Mai 1842 udlagt nær ved den Grund, der kaldes „Spit“, udfør Calshot-Castle, ved Indløbet til Southampton-Water. Et enkelt omdreieende Fyr holdes tændt ombord i dette Fyrskib hver Nat, fra Solens Nedgang. Skibet ligger i $3\frac{1}{2}$ Favne Vand. (Naut. Mag. Juni 1842.)

Indseilingsmærker ved Cherbourg.

Til Betegning af de farligste Steder i Farvandet ved det østlige Indløb til Cherbourg Rhed, er d. 15de October 1842 udlagt to Voier, af hvilke den ene, sortmalet og forsynet med Flagstang, ligger paa Nordvest-Grunden ved Den Pelée, paa 25 Fods Dybde, med Lavvande ved Springtid. Store Krigsskibe maae derfor ved Ebбетid gaae vesten om den og i en Afstand af mindst $\frac{1}{4}$ Rabbellængde, for at undgaae de meget uregelmæssige Banker i denne Deel af Farvandet. Den anden Voie er rødmalet, har Flagstang med Fløi paa Toppen, og ligger paa den vestligste Ende af Skæret „La Truite“, i 23 Fod Vand, Lavvande, Springtid. Men da Farvandets Dybde langs med Siderne er meget forskiellig og veksler fra 15 til 23 Fod, er det raadeligt for store Skibe, ved Ebбетid at holde sig vel fri af denne Voie, ved at gaae vesten om den. Skæret eller Klippen er Øst og Vest omtrent $\frac{1}{2}$ Rabbellængde bredt og med laveste Ebbe er der kun $3\frac{1}{2}$ Fod Vand over det. Det ligger i Retningen af Octeville overret med det nordlige Piørne af det store Kirketaarn i Cherbourg. Disse Voier ere uafhængige af de af Hr. Beauteemps Beaupré bestrevne Landmærker for Indseilingen, og skulle tiene til Sikkerhed, naar Landmærkerne ei kunne sees. Det er forbudt ethvert Fartøi at lægge sig fast i dette Farvand. (Fd. Bd. Nr. 103, 1842.)

Nyt Fyr ved St. Jago de Cuba.

Ved Indløbet til St. Jago de Cubas Havn er opført et nyt Fyrtaarn af Jern, ottokantet og 17 Fod høit. Dets Hvide

over Vandfladen er 244 Fod. Det er et Blinkfyrt med 1 Minuts Intervaller og kan sees i 20—24 Qvartmiles Afstand. Værliggheden er omtrent 300 Fod østenfor Morro Castellet, og Fyret tiener til at vise Indløbet til Havnen om Natten, at Skibene ei skulle forseile sig i Læ af den.

(Naut. Mag. Aug. 1842.)

Martins Rev østenfor Guadaloupe.

Purdy omtaler i „Atlantic Memoir“ denne Grund, uden at antage det for afgjort vist, at den eksisterer. Nyligen har et Skib indberettet at have seet den, og ved at tage et Middeltal af de fra dette Skib opgivne Brede og Længdebestemmelser og de tidligere i Purdy nævnte, faaes Bredden at være 16° 43' og Længden 58° 53' V. f. Gr. Dens Eksistens maa nu ansees for utvivlsom og den skal strække sig 1½ til 2 Qvartmile Øst og Vest og være omtrent 30—50 Fod bred.

(Naut. Mag. Aug. 1842.)

Nyt Mærke ved Indløbet til Shields.

Læt til Nordostspytten af „Herd Sand“, i 7½ Fod Vand, Lavvande, Springtid, er placeret en gul Boie, hvis Peilinger ere: Lynemouth Fyrtaarn i N. ¾ V.; det høie Fyr ved North Shields i V. t. N. ¾ N. og to Seils-Breder aabent af det lave Fyr.

(ibid.)

Fyre ved Aberdeen.

To Ledefyre ere opførte til Veiledning for Indseilingen til Aberdeen Havn. De vise et klartskinnende rødt Lys, synligt i klart Veir paa 5—6 Qvartmiles Afstand, det ene ovenover det andet, respective 47 og 30 Fod over Vandfladen, Springtids Høivande. Naar disse Fyr komme tydelig isigte nordfra, have de i V. S. V. og komnende sydfra i ret Vest, og seete i een Linie have de i V. t. S. ¼ S. omtrent, og efter dem kunne Skibe sikkert staae ind, dersom der isvrigt er Vand nok. Skulde der være saamegen Sø paa Varren eller for stærkt Lavvande, at Havnecapitainen troer Indseilingen usikker, sluffes Fyrene.

(ibid.)

Flydende Fyr ved Verbice.

I Kaarter og „Sailingdirections“ findes ei berørt, at der findes et Fyrskib ved Verbice. Det ligger paa $6^{\circ} 26'$ Nordbrede, $57^{\circ} 26'$ B. Længde, Fyrskibet nemlig; det fører et stadigt Fyr om Natten, og om Dagen en sort Kugle paa Toppen af Fokkemasten; har en lille Pappegolemast, er malet ganske sort og har en Overbygning over Dækket som et Tag. Dybden det ligger paa er $2\frac{1}{2}$ Favne. Fra Fyrskibet til Indløbet af Floden er Coursen S. S. W. 10 Qvartmile. For at komme ind i Floden maa man passere en Barre eller Grund, der er 6 Qvartmile bred og har 16 Fod Vand med Høivande og kun 7 Fod med Lavvande, Springtid. Alle Skibe med fra 11 til 15 Fods Dybgaende, som ville ind i Floden, bør forlade Fyrskibet en Time før Høivande, holdende S. S. W. Omtrent 2 Qvartmile fra Fyrskibet grunder Vandet op til 15 Fod, indtil et Træ paa en lav Pynt paa Østsiden gaaer ind paa en brat Pynt, som man har i D. t. S. $\frac{1}{2}$ S., man er da omtrent 2 Qvartmile fra Indløbet; Vandet vil da dybne fra 18 til 20 Fod, naar man er over Barren. Canalen eller Lobet bliver snævrere, som man kommer længer ind, og en lang Mudderbanke, som undertiden falder tør med Ebben, strækker sig omtrent 6 Qvartmiil nordøst paa den vestre Side, og paa den østre en haard Banke med Skial, hvorpaa Søen bryder med Lavvande. Der er steilt dybt til begge Sider, saa at Lobet eller Canalen er imellem disse to steile Banker. Man kan holde saa langt øst, at man faaer Crabeland halvveis ind paa Østpynten af Revieret, og saa langt vest, at man faaer Crab-Giland et Haandspirs Længde fri af Østpynten. Naar man er omtrent $\frac{1}{2}$ Qvartmiil fra Østpynten, bør man faae Skibene frie imellem Crab-Giland og Østpynten; er man udfor Østpynten, som er 5 Qvartmiil fra Byen, styres Syd eller S. t. W. tæt med den østlige Side omtrent $\frac{1}{2}$ Rabbellængde fra Land. For at undgaae en Grund udfor S. D. Pynten af Crabeland holdes to Kirketårne i Berøring med hinanden, eller omtrent $\frac{1}{2}$ Rabbellængde af Bustene paa den østlige Side.

Udfor Pynten Canje er en Mudderbanke, som ligger N. og S., 30 Favne i Længde; den har kun 9 Fod Vand paa sig med Lavvande; den er en halv Kabbellængde fra Land og Mudderet paa den er meget blødt. Efter at man er passeret Canje-Creek kan man holde lidt vestlig og ankre med Flodtid; man ankrer i 17—21 Fod med Hoivande. Tolv-Fods Dybgaaende bringer gjerne Skibet til at ligge paa Grund med laveste Vand.

(Naut. Mag. Aug. 1842.)

Forandret Løb paa Harmouth Banker.

Renden imellem „Inner Barber“ og „Cockle Sands“ er fyldt til, saa at der med Lavvand ikke er dybere nu end 7 Fod. Den nordre „Inner Barber“ Voie, som er rød, bliver derfor borttaget, hvorom Søfarende underrettes, at de ei forsøge paa dette Løb.

(ibid.)

Forandring ved Fyrene ved Cherbourg.

De to smaa faste Fyre paa Fort Royal paa Den Pelée ere inddragne og i deres Sted anbragt eet fast Fyr af saadan Styrke, at det kan sees 9 Qvartmile borte. Det vil kun staae 4270 Alen eller lidt mindre end $1\frac{1}{2}$ Qvartmil fra det omdreieude Fyr paa Dæmningens Midterfort, som ligger i N. V. t. V. fra Fort Royal; det kan derfor ei forveksles med det stadige Fyr paa Fortet Quercueville, som er 7792 Alen eller noget over $2\frac{1}{2}$ Qvartmile fra Centralfortet og ligger i V. N. V.

(Naut. Mag. Juli 1842.)

Fyr ved Guadaloupe.

Siden 10de Juli 1840 har et Fyr været oprettet paa den lille Ø, kaldet „Terre de Bas“ ved Guadaloupe, paa $16^{\circ} 20\frac{1}{2}'$ N. Br. og $65^{\circ} 45\frac{1}{2}'$ Længde V. f. Greenwich. Fyret er 75 Fod høit og 108 Fod over Vandfladen; det er synligt fra Søen af i alle Retninger, og vil kunne sees i 15 Qvartmiles Afstand. Skibe, kommende østerfra, ville finde fra 13 til 20 Favne Vand paa en Afstand af 2 Qvartmile Nord og Syd for Fyret, men nærmere bør man ei komme.

(Naut. Mag. Septbr. 1842.)

Fyr ved Danzig.

Alf de to faste Fyr i „Neufahrwasser“ er det mindste, som kun var et Eygtesfyr, der stod i en lille Afstand fra det store Fyrtaarn, blevet nedlagt og i dets Sted er opført et lille Fyrtaarn af Jern paa Pynten af den østre Havnemole, hvori er anbragt et Fyr efter Fresnels System. Dette nye Fyr, som brænder fra Solens Nedgang til dens Opgang, er 43 Fod over Vandfladen, og ligger i Nord paa Compasset 4800 Fod fra det store Fyrtaarn. Det er synligt i Compassregerne fra W. S. W. til S. D., og fra Søen af kan det sees i klart Veir paa en Afstand af over 2½ Miil, naar Tids Hoide er 10 Fod.

Skibe, der forlade Rheden om Natten, og ere komne saalangt som til „Gamle Weichselmünde“ maae ikke bringe det høieste eller det sydvestlige Fyr vestligere end S. W., og det lille Fyr paa den østre Mole nordligere end Vest, for at gaae frie af Grundene, som her strække sig langt ud. Naar man har det østre Mole-Fyr i S. t. D. eller S. S. D. med 5 Favnes Dybde, har man en god Ankerplads paa Rheden.

(Naut. Mag. April 1813.)

Forandret Fyr paa Kronborg.

Istedetfor den ældre Fyrlanterne paa Kronborg, er i forrige Sommer anbragt en ny af Metal, med smallere Vinduesprosfer og større Ruder end den forrige, hvorved Lyset fuldstændigere og bedre end forhen vil kunne sees i alle Retninger, og istedetfor den forrige Siderallampe er kommet et katadioptrisk Lindsapparat af det større Slags, med en Lampe, der har to concentriske Bæger. Egsstyrken er derved bleven omtrent 25 Gange saa stor, som Lyset fra en carcelst Lampe, og vil kunne sees i en Afstand af 3—4 Mile.

(Sb. Id. Nr. 10, 1813.)

Blandinger.

Det engelske Dampskib *Solway's* Forlis ved *Corunna* i Maret 1843.

(Nautical Magazine, Mai 1843.)

Solway, et af det Kongelige Vestindiske Paket-Compagnies Skibe, forlod *Southampton* d. 1ste April og ankom velbeholden til *Corunna*. Den 7de forlod den *Corunna*, for at anløbe *Madeira*, og passerede *Fyrtaarnet Kl. 10* om Aftenen. Ti Minuter efter Midnat stødte den med fuld Fart paa *Baldayo* Grunden; den huggede flere Gange idet den gled over Grunden og sank paa 13 Favne Vand imellem denne og Landet. Kun 20 Minuter forløb imellem det første Dieblif da den løb paa og da den sank. Vandet naaede snart op i Maskinrummet og Riedlerne skulle være trykkede ind (collapsed) og exploderede. De fleste Passagerer og Frivagtsfolkene vare gaaede tilkøis. Veiret var stille og Maaneffins, ellers vilde endnu flere Mennesker være omkomne. Sluppen blev sat ud først, og saa mange Mennesker firedes ned i den som den vel kunde rumme, men Skiæbnen vilde ikke at den skulde naae Land: af en eller anden ubekendt Aarsag kandrede den og alle der vare i den druknede indtil sidste Mand. En af Hiulkasse-Baadene blev derpaa sat ud, og for at spare Tid kappede man den los fra Skibet, hvorved den kom med Bredviden i Vandet, saa at den fyldtes halvt; dette uagtet frelstes dog 52 Mennesker ved den. Capitainen (*Duncan*) omkom idet han var i Bærk med at udsætte den anden Hiulkasse-Baad, for at lande Resten af Passagerer og Mandskab.

Et Dievidne fortæller: Da vi kom udenfor Havnen mødte vi en af Hiulkasse-Baadene, fuld af Folk, og længer ude kom vi forbi en Jolle med 9 Mand i. Vi kom ud til Skibet omtrent Kl. 12½ Middag og fandt kun Masterne ragende ud af Vandet. Den rullede stærkt og er rimeligviis nu slaaet istykker, da det blæ-

fer en Storm af Nordvest. Den ligger omtrent 3 Fierdingvei fra Land.

En Passagerer skriver: Capitainens Opførsel imod alle Passagerer var i høieste Grad venlig og omhyggelig paa den korte Reise indtil Ulykken indtraf, og under denne var hans eneste Tanke at frelse os andre. Coursen ud fra Havnen var N. N. V., hvorimod den borde have været N. V. t. V. for at klare Den Sisaraga. Kaartet viser, at den styrede Cours bar kun 300 Alen fri af Grunden som den stodte paa. Der var to Compasser. Landet saaes tydelig, saavel tværs som paa begge Vouge, saa at det borde have været bemærket at vi styrede for lægt. Strøm kan ikke have været Aarsagen, thi Vaadene som frelste sig mærkede ikke til nogen. Jeg var næsten qvart ombord af Rog og Alfe som foer op fra Rummet, og jeg sprang overbord for at naae en Vaad der var fuld af Mennesker. Jeg tvivler ikke paa, at dersom begge Redningsbaadene (Piulkasbaadene) vare strax blevene udsatte, vilde hver Mand ombord være bleven frelst; de der frelstes vare næsten nøgne. Capitainen gjorde sig al Umage for at berolige Passagererne i det første Skrækkens Dieblit; men Tiden til at udsætte Frelsebaadene tabtes til det var forsilde.

Fregatten *Penelope* forandret til Dampskib.

Denne Fregat var efter fransk Tegning og forte 46 Kanoner; den blev skaaren over i Midten og forlænget fra 152 Fod til 215 Fod. Den løb af den 29de April f. U. To Maskiner af 650 Hestes Kraft skulle placeres i den. Den vil kunne suve 500 Tons Kul i sine Kulkasser og 100 Tons paa andre Steder, tilstrækkeligt Brændsel for 15 Dage. Armeringen skal være, paa Skandse og Vak: 2 Bombekanoner, 10 To. Caliber, og 10 Stykker 32pdg. Carronader; paa Batteriet: 8 Stykker 68pdg. Kanoner, paa 65 Centners Vægt. Besætningen er bestemt til 300 Mand, foruden hvilken den skal kunne indtage et heelt Regiment Soldater, dem den kan bringe til Cap i 30 Dage. Den skal talles som Skib og vil faae lige saa stort Seilareal som før, da

den var Fregat. Den faaer staaende Takkelas af Jertraad, og skal have af de Smithske Piulkasfebaade. Man ventede at den vilde blive færdig til medio Juni. (Naut. Mag. April.)

Lav Priis paa Chronometere i England.

I Nautical Magazine for Mai 1843 bekiendtgjør Hr. Dent følgende, i Anledning af at Prinds Adalbert af Preussen havde modtaget et Uhr fra ham, hvis lave Priis vakte Tvivl hos Prindsen om, at Uhret var af 1ste Klasse, som bestilt. „*Hs. R. H.* Prinds Adalbert af Preussen bestilte et Uhr hos mig, og da det skulde være en Foræring til Capitaenen paa et kongeligt Dampstib, befalede Prindsen, at det skulde være af den allerbedste Slags, og anviste mig 100 Pd. Sterl. i Betaling. For nogle Aar siden bleve Chronometere leverede til den kongelige Marine for den almindelige Priis 105 £ Sterl. hver, endog Solv Kommechronometere; og det er endnu almindelig antaget iblandt Fremmede, at dette er endnu Prisen for et rigtig udmærket Chronometer. For at høre denne Bilsfarelse, skal jeg her underrette Publikum om den virkelige Middelpriis, som betales af Regieringen for Chronometere, og det efter næsten et heelt Aars Prøve paa det kongelige Observatorium.

For nogle Aar siden betalte Regieringen 105 £ Sterl. for et Uhr, uden Prøve. Nu maa ethvert Uhr underkastes Prøve ved Observatoriet næsten et Aar, og dersom der af 100 deponerede Uhre kjøbes 30, betales 40 Guineer for hvert af de 25, og de 5 erholde fra 5—10 Pd. Sterl. hver extra, som Præmie for en udmærket Gang. Saaledes forholder Tingen sig, og det er godt at Publikum faaer Underretning herom, da Mange lade sig afstrække af den høie Priis. Det Uhr, Prindsen fik, kostede 45 Guineer, det havde mange forbedrede Indretninger, var forsynet med Thermometer o. s. v.

Forsøg paa at lodde Havet paa 4000 Favnes Dybde.

I Nautical Magazine for Juli 1843 berettes om et Forsøg, de Skibe, der vare paa Sydpolar-Expeditionen, gjorde paa at faae

Bund paa 68° 34' Syd Brede og 12° 49' V. Længde. Forsøget skete fra Erebus' og Terrors Baade den 3die Marts 1843. Vinden havde været sydlig med liden Laring indtil Kl. 11 Formiddag, da det blev Dam-Stille, hvorfor Capt. Ross besluttede at gribe Leiligheden til at undersøge Havtemperaturen paa 750, 600, 300 og 150 Favnes Dybde; siden om Eftermiddagen var Søen bleven saa aldeles fri for Bevægelse, at han lod Fartoierne sætte ud, for nu ogsaa at prøve Lodstud. Da man hidtil stedse havde faaet Bund med mindre end 2000 Favne, havde man desværre ikke præpareret sig med mere end 4000 Favne Line. Den hele Længde løb ud, men uden at naae Bund; Forsøget var isvrigt høist fuldkomment og tilfredsstillende. Hvergang 100 Favne løb ud, noteredes Tiden: de første 100 toge 39 Secunder, det tredie 1 M. 8 S., det 10de tog 1 M. 50 S., det 20de Hundrede tog 2 M. 23 S. og det 30te tog 4 M. 7 S. — det sidste eller 40de Hundrede tog 4 M. 29 S.; alle 4000 Favne brugte 1 T. 51 M. 49 S. til at løbe ud. Vægten af Loddet var 340 Pd.; de første 250 Favne Line var 12garns, Resten (3750 Favne) var 9garns, og det Hele var lagt i Orden og fordeelt lige imellem begge Skibes Mandstaber.

Frictions-Svovlstickers Farlighed ombord i Skibe.

De mange Exempler, der haves paa, at Ulykker ere affstedkomne ved chemiske eller Frictions-Svovlstickers uforsættelige Antændelse, samt det almindelige Brug, de ere komne i til Bequemmelighed ved den nu saa udbredte Tobaksrøgning, foranledige os til at henlede Sø-Officerernes Opmærksomhed paa Hensigtsmæssigheden af, at tage bestemte Forholdsregler for at forebygge at Mandstabet bringer et saa farligt Redskab ombord i vore Krigsskibe. Saavidt vi vide, er den franske Marine den eneste, hvor der er udstedt et bestemt Forbud imod at bringe chemiske Svovlsticker ombord i Skibene eller paa de kongelige Skibsværfter.

Anvisning

for at beseile flere af Havnene ved de danske vestindiske Der, samt Bemærkninger ved de Opmaalinger, som bleve foretagne i de vestindiske Farvande fra Orlogsbriggens St. Croir i Aarene 1842 og 1843; med tilhørende 4 Blade Landtoninger,

af **M. P. Seher,**
Capitain og Ridder af Dannebrog.

Seiladsen ind til Christiansted, for Skibe til 13 à 14 Fods Dybgaende, igiennem Skibsløbet.

Kommer man øster fra og vil ind til Christiansted, da holder man sig $\frac{1}{2}$ Mil nord om Buck-Giland for at gaae klar af et farligt Rev, der styder ud fra Dens N. V. Pynt omtrent i N. V. I klart Veir er det et godt Mærke, at holde Hams-Bluffs Pynt ude nord af Baron-Bluffs Pynt (cfr. Toning No. 1)*).

Naar Buck-Gilands Rev er passeret (som det er naar Langs Observatorium er overet med Nordenden af „Greenkay“, eller Plantagen „Sights“ Mølle overet med Vestfiden af Baaningshuset paa Plantagen „Greenkay“, eller, hvis disse Gienstande ei kiendes, naar Buck-Gilands Høieste er i S. D. t. D. paa Compasset) da styres, efter den Afstand man er i fra Buck-Giland, omtrent S. V., sydligere eller vestligere, som en Peiling, affat i Raartet, vil tilkiendegive, for at løbe ned langs Nordfiden af „Skotske Rev“, som man ei bør komme nærmere end paa 12 Favne, da der paa mindre end 1 Rabbellængde sydensfor, paa sine Steder, er mindre end 3 Favne Vand. Naar Langs Observatorium vesterfra

*) Ved denne Toning er følgende Anmærkning at gjøre: I disigt Veir, der saa hyppigt haves i Vestindien, vil dette Mærke neppe være tydeligt at distiguere. Buck-Gilands Midte var i S. V. t. S. 1 à $1\frac{1}{2}$ Mills Afstand. Pynterne behøve altsaa ikke at være saa meget fiernede; men Hams-Bluffs Pynt maa ikke luffes.

begynder at nærme sig Kloften vest for Langs Bakke (Toning No. 2) da kan man bruge som Langmærke: at holde „Beeftonhills“ Mølle netop fri nordfor „Orangegroves“ Mølle, og senere at bringe disse Møller overet, men ei før Langs Observatorium er passeret (bragt østen for) Trærne i Kloften (Toning No. 2), man er da ved N. B. Pagen af Skotste Rev. Man luvet nu op omkring N. B. Pagen og styrer efter Pynthatteriet, S. S. D. eller S. t. D. Lidt østen for Pynthatteriet vil man see de to saakaldte Scilboier og, noget i Læ af Pynthatteriet, en tredie stor Boie. Skulde imidlertid disse Boier være indtagne, da er det ligegyldigt, efterdi man ei behøver dem til Veiledning, saasom Mærkerne ere fuldkommen tydelige og nøiagtige.

Man styrer nu som før er sagt og holder Langs Observatorium overet med Midten af den vestlige Skraaning af Langs Bakke (med det Sted, hvor et Kors † er anbragt i Toning No. 2 og No. 3) og passerer da midt i Lobet, hvor man har imellem 7 og 10 Favne Vand. Lobet er omtrent 200 Alen bredt. Naar man er saa sydlig, at Orangegroves Mølle er paa Nordenden af Arresthuset (Toning No. 5) *) da holder man af og styrer Vester efter, noget sydligere end fornævnte Orangegroves Mølle, saaledes at denne trækker hen lidt nord for den nordre Dør paa Arresthuset. Dette Mærke holdes, og man passerer dermed imellem den store Boie midt i Lobet og en mindre Boie paa Sydsiden af det ydre Coralrev (her haves kun 15 à 16 Fod Vand) indtil „Mount-Welcome“ er overet med en mindre Sadel, østen for den saakaldte Christiansteds Sadel, som Toning No. 4 viser, da man luffer op og passerer et Stykke vesten om en lille Boie, der er udlagt paa Nordvest-Siden af det lille indre Coralrev, styrer da efter Fortet og ankrer imellem, men lidt vesten for, Linien imellem de to indre Boier i Havnen, paa 4 Favne Vand, med Christiansforts Flagstang i S. S. V. og Pynthatteriets Flagstang i N. D. t. D. $\frac{1}{2}$ D.

*) Toningen viser Møllen paa Syd-Enden af Arresten.

Jeg laa med Briggen St. Croix almindelig for 30 Favne Riætting. I Dracstiden fortoiede jeg med Bagbordsanker i N. O. og Styrbords Anker i S. V., med 40 Favne ude af hver Riætting.

I ovenstaaende Beskrivelse er det antaget, at Vinden er Ost eller Nord for Ost, og at man altsaa kan holde ind, imellem Skotske Rev og det ydre Coralrev, med rum Vind; men er Vinden derimod synden for Ost, indtil O. t. S., som er den stralteste Vind, man kan komme ind med, da maa N. V. Hagen af Skotske Rev tages saa nær som muligt. Mærket herfor er: Langs Observatorium (eller, Skarpere, Langs Flagstang) til Ost-siden af de høie Træer i Kloften vest for Langs Bakke, saaledes som Toning No. 2 viser. I denne Linie passerer man Nordvest Hagen i 3 Favne Vand; strax østen for har man kun 2 Favne, saa Flagstangen maa ei komme overet med Træerne. Samtidig med det nævnte Mærke, for at holde omkring Hagen, skal Drangegroves og Beestonhills Møller være overet; man maa derfor passe, at begge Mærker samtidig svare, for at giøre det Stykke, man skal S. t. O. hen, saa kort som muligt, da man ellers reflekter, ikke at ligge Nordost Pynten af det ydre Coralrev for over. For at gaae til Luvart af bemeldte Pynt maa Langs Observatorium holdes østen for Flagstangen paa Pyntbatteriet; thi med disse to Gienstande overet, saaledes som Toning No. 3 viser, og samtidig Beestonhills Mølle overet med syndre Dør af Arresthuset, er man paa Nordost Pynten af Revet i 3 Favne Vand og kan med S. t. O. Cours ei klare Revet, da det strax indenfor 3 Favne grunder op til 2 og 1 Favn med store Coraller og Steen.

Ved Hjælp af de højsølgende Toning No. 2 og 3, der betegne Grændsen til 3 Favne Vand paa begge Sider af Løbet; er det at antage, at enhver Skibschef, efter at have seilet ind et Par Gange med Lots og gjort sig velbekiendt med de i Beskrivelsen anførte Mærker, fra den Tid af vil kunne hjælpe sig selv ind uden Lots. Skibe med 15 à 16 Fods Dybgaende kunne,

naar de ei ere for lange, og naar de styre meget godt, løbe ind; dog kunne de ei passere norden for den store Voie midt i Lobet, men maae passere en halv Rabbellængde often og derpaa sønden om denne Voie, i Mærket: Orangegroves Molle lidt synden for den nordre Dør af Arresthuset, og senere styre lidt nordligere for at bringe Mollen til Nordfiden af Døren, indtil, som før, Mount-Welcome er overet med den mindre Sadel (Toning Nr. 4), da man luffer op og isvrigt som forklaret.

Da begge Omdreiningerne, saavel omkring Østpynten af det ydre Coralrev, som omkring Vestpynten af det indre eller lille Coralrev, blive kortere, end naar man kan passere norden om den store Voie, saa er det en absolut Betingelse, at Skibet ikke er for langt og at det dreier kort, hvorfor det ogsaa vil være rigtigst, under Affaldet rundt om den store Voie, ikke alene at opgive Sterseil og Mesan (som man altid bør gjøre, selv med Skibe, der kunne passere norden om den store Voie) men brase Agterseilene levende; dog maae de strax efter Affaldningen, dersom Skibet har god Fart, sieblikkelig brases skarpt ind om Styrbord, og Mesanen udhales, for at være klar til at luffe om Vestpynten af det lille Coralrev, da Lobet er smalt ved Omdreiningen, hvorfor der ogsaa til den Tid bør hales op i de luv Forbraser og Klyverstiøder fires.

**Seiladsen ind til Christiansted igiennem det østre
Løb (synden om Skotske-Rev) for Skibe indtil
13 Fods Dybgaaende.**

Skal et Skib under 13 Fods Dybgaaende ind til Vassinen, med en Vind, der er sydligere end D. t. S., da kan dette Løb benyttes, dog, da man lidt often for Seilboierne skal passere en Reule, hvorpaa der knap er 15 Fod Vand med Middels-Høivande, saa kan denne Passage kun skee med Skibe under nævnte Dybgaaende, og selv Skibe, der stille 12 à 13 Fod, bør kun benytte dette Løb under følgende Betingelser:

1. Naar der ikke er østlig eller nordlig Dyrning.
2. Naar Vandet ikke er meget lavt, som man søger Kundskab

om, ved at betragte Coralrevet udenfor Christiansted; thi seer man paa dette flere kiendelige sorte Pimpler over Vandet, da er det Tegnet paa Lavvande.

J intet af disse to Tilfælde bor Passagen forsøges.

Antager jeg, at man har været udenfor Bassinet og forgæves har søgt at komme ind af Skibsløbet, paa Grund af at Vinden er sydligere end N. t. S., da krydser man op paa Nord siden af Skotiske-Revet. For at nærme sig Revets nordvestre Side (saalænge Plantagen „Shoys“ Mølle er østen for Langs Bakke) kan bruges som Vendingmærke: at holde Beestonhills Mølle fri norden for Orangegroves Mølle, og for Revets nordøstre Side: netop at lukke Baron-Bluffs Pynt med Salt-River Pynt. I øvrigt holder man Loddet gaaende, naar man staaer ind imod Revet, og lægger Roret i Lø saasnart man faaer 12 Favne. I klart Veir stielnes Revet ialmindelighed ved Vandets lyseblaa Farve; dog maa man kun i Forbindelse med Loddet stole paa dette, de vestindiste Løsters almindelige eneste Mærke. Naar Greenkay er bragt i Syd, ville de to Møller „Sight“ og „Southgate-Farm“, være nær overet østen for Greenkay. Naar disse to Møller ere overet, holder man Syd efter i dette Mærke, som Toning No. 6 viser, indtil Orangegroves Mølle er paa Nordkanten af Arresthuset, da man holder af efter Pyntbatteriet for smaa Seil. Orangegroves Mølle trækker sig nu sydligere paa Arresthuset (Toning No. 5); naar „Bootsbergs“ Mølle er passeret Shoys' Mølle og kommer vesten for Kogehuus-Skorstenen paa Plantagen Shoys (Toning No. 7) maa Orangegroves Mølles Nordkant være syd for eller til Sydsiden af Arresthusets syndre Dør, saaledes som Toning No. 5 viser. Man styrer nu lidt sydligere end Mærket (Toning No. 5) saaledes, at naar man faaer Langs Observatorium overet med Toppen af den nøgne Bakke, paa hvis vestlige Straaning Huset Altona sees, som viist i Toning No. 8, Orangegroves Mølle da er midt imellem Arresthusets syndre Dør og dets Syd kant (Toning No. 5). Dette Mærke med Orange-

groves Mølle holdes indtil Altona er stult af Vassen østen for Pyntbatteriet (Nordostspynnten af „Kongens Land“) da man styrer op imellem Seilboierne, hvorfra Indseilingen er som før bestrevent. Paa det Stykke, fra Langs Observatorium er overeet med den nøgne Bakke (Loning No. 8) indtil Altona er stult, er, med Middelvande, kun 15 Fod Vand, isvrigt har man i Løbet imellem 3 og 4 Favne.

Er Vinden saa sydlig, at man maa krydse for at komme ind imellem Buck-Eiland og Skotske-Rev, da tiener til Mærker:

For Østfiden af Skotske-Rev: at holde Plantagen Sights Mølle lidt østen for Østspynnten af Greenkay.

For Vestfiden af Buck-Eilands Rev: Til Langs Observatorium er overeet med Nordenden af Greenkay eller ogsaa til Sights Mølle er overeet med Vestfiden af Baaningshuset paa Plantagen Greenkay.

Uagtet den her givne Anviisning er paalidelig, maa det dog tilraades Enhver, der vil benytte den, i Forveien med et Fartoi at giøre sig vel bekendt med de anførte Mærker, da den vestre Deel af Løbet er saa smalt, at den mindste Forverling, eller Usikkerhed i at bruge Mærkerne i det rette Dieblis, sikkert vil føre Skibet paa Grund.

I Løbet haves enten Sandbund med enkelte Coraller eller og Leerbund.

Ankerplads ved den nordre Seilboie.

For vore Orlogsbrigger kan det undertiden være meget convenabelt, istedetfor at løbe ind i Havnen og have den Uleilighed at varpe ud igien (maastee strax), at stoppe for en kort Tid ved den nordre Seilboie. Man ankrer da i N. t. V. for bemeldte Boie, i en Afstand af $\frac{1}{2}$ Rabbellængde, paa 3 à 4 Favne Vand, Sandbund. Man fører et Rabbeltoug op i Boien. Det skal ikke være tilladt, ifølge Havne-Reglementet i Christiansted, at et Skib ligger Ratten over i Boierne. I alle Tilfælde kan man kun

anbefale Ankring her i roligt Veir, og paa ingen Maade Ratten over i Orkanstiden*).

Barfløbet.

Dette Løb har jeg ikke aldeles fuldstændigt undersøgt, da det kun kan benyttes af Skibe, der stille 12 Fod og derunder. For saadanne Fartøier har det den store Bequemmelighed, at de kunne gaae Seil fra deres Ankerplads indenfor Pynthatteriet eller fra Bary, ført op til Pynthen ved Batteriet. Passagen ind, imellem Skotske-Rev og det ydre Coral-Rev, er som før beskrevet; men istedetfor da at holde vester i, passerer man, holdende de to Seilboier om Bagbord, ind imellem Pynthatteriet og en lille Boie paa Nordost-Pynthen af det lille indre Coralrev. Løbet er der smalt, og da jeg ikke har underkastet dette Løb nogen skarp Undersøgelse, tør jeg ingen Mærker opgive.

Om Baryning ud af Christiansteds Havn.

Ikke alene paa Grund af, at den tidlige Morgenstund i et varmt Klimat altid, saavidt Omstændighederne tillade det, bør vælges til strengt Arbejde i en Orlogsmand, da man derved sou-lagerer sit Mandstab og faaer lige saa meget bestilt i 1 Time som i 2 Timer i den varmeste Tid af Dagen, men ogsaa paa Grund af, at det tidligt paa Morgenstunden gierne er løst og at Rulingen almindeligviis tiltager betydeligt imellem Kl. 8 og 9 Formiddag, i de vestindiske Farvande, bør man, naar man har frit Valg, bruge Morgenen for at varpe ud af Christiansteds Havn.

Antages, at Skibet ligger til Ankers paa Svai imellem de

*) Da saavel i Christiansteds Havn, som udenfor Revene, almindelig er Coralgrund, der er underkastet Forandring, saa kan jeg kun være ansvarlig for Rigtigheden af min Undersøgelse og Beskrivelse, forsaavidt angaaer den nærværende Tid (1843) og de nærmest følgende Aar. Skulde derfor, i en senere Periode, Nogen ville paatage sig den Uleilighed at undersøge Farvandet, da var det meget ønskeligt.

to indre Voier og at det er løst (vil sige Bramseils eller Laber Bramseils Kuling) da varper man med Orlogsbriggerne hurtigst, ved at have Varpene nedstude for Udpurring, der bør skee saa tidligt, at man ved Daggry kan begynde Arbeidet. Nedskydnin-gen kan skee med Vagtsfolkene om Natten.

I Jollen	1 Jagetrokse	} Briggernes hele } Veholdning af } Varpogods.
I Chefschaluppen . .	1 do. og en Pertline	
I Travaillchaluppen	2 Kabbeltouge og 1 Pertline	

Chefschaluppe og Jolle udsendes strax med Varpene; den Første gior Tampen af Pertlinen fast i Voien paa Nordvestsiden af det lille Coralrev, roer fra Voien $\frac{1}{4}$ Kabellængde vester i og derpaa efter Skibet; den har i Forveien heldet Jagetroksen til Pertlinen og bringer Tampen af den ombord, hvor den tages ind af Styrbords Vougport. Folkene af Chefschaluppen tages da strax ombord til Arbeide. Det er nødvendigt, fra Voien at roe først et Stykke vester efter, da Varpet ellers vil blive uklart og muligt framfiles over af de meget skarpe Coraller paa Syd-siden af Voien. Jollen gior sin Jagetrokse fast i den nordre Voie i Havnen og bringer Tampen ombord, ligeledes igiennem Styrbords Vougport. Imidlertid har man ombord hevet op til Ankeret; Varpene hales nu stive; Ankeret lettes og kattes og giores fuldkommen klart til at falde. Travaillchaluppen udsen-des saasnart Ankeret er oppe, eller før, om Folkene kunne und-væres, for at giorre et af Kabbeltougene fast i den store Voie midt i Øst- og Vest-Løbet, roer derfra ned imod Vestspytten af det lille Coralrev, hvor den bliver liggende paa Narerne, hvis den kommer før Skibet, og giver Tampen af Pertlinen, der er heldet til Kabbeltouget, ind af Vagbords Vougport. Ombord haler man ind paa Varpene; man vogter sig for, at komme den første Voie for nær, da den almindelig ligger paa 2 Favne Vand; man ka-ster Varpet i den los, saasnart det ei behøves længer, for at det ikke skal fiske i Grunden, og passer, ved at hale ind paa det an-det Varp, hvis Strømmen løber ud, eller Vinden er sydligere end Øst, at Skibet ikke kommer det lille Coralrev for nær (Mount-

Welcome holdes lidt østen for den mindre Sadel (cfr. Toning No. 4). For at forhindre dette, gior man Klyveren løs og heiser den med Skiodet halet om Styrbord, hvorved den holder Forskibet fra Revet. Naar man faaer Drangegroves Mølle overcet med nordre Dør paa Arresthuset og har faaet Tampen af Pertlinen fra Travailen, haler man sig op til den store Voie, hvis Vinden er ret i Lobets Direction; er den derimod nordlig, maa en Jagetrosse føres op i den lille Voie, synden for det ydre Coralrev, og hales noget ud i den, at Skibet ei skal svaie ned paa det lille (indre) Coralrev. Naar Vinden er sydlig, kan man for det Første stoppe i Warpet No. 2 fra Pyntboien og senere føre en Jagetrosse op i Boien paa Nordost-Pynten af det lille Coralrev; dette Warp vil, selv om Vinden er i Lobets Direction, senere almindeligviis blive nødvendigt, for at Skibet kan passere synden om den store Voie, da man, som i Beskrivelsen for Indseilingen er sagt, østen og norden for den kun har 15 Fod Vand, hvilket er for lidt, med lidt Sø i Vandet. So før man kan kaste Pertlinen i Pyntboien løs, deffobedre; den indhales og nedskydes strax i Travaillechaluppen, som med den og det andet Kabbeltoug sendes ud at giorre dettes Tamp fast i den nordre Seilboie. Imidlertid er Skibet varpet op i Nærheden af den store Voie. Naar Warpet fra Seilboien, der ligeledes tages ind om Vagbord, faaes ombord, o. i Skibet, enten med nordlig Vind eller ved Jagetrossen fast i Boien paa Nordost-Enden af det lille Coralrev, kan hales vel fri, synden for den store Voie, varper man op til en 40 Alen nær den nordre Seilboie. Tampen af det Kabbeltoug, der var fast i den store Voie, føres ud af Styrbords Voupport og tages fra oven nedad igiennem Ringen i nordre Seilboie og bringes tilbage ombord. Tampen stoppes i Vorde; Bugten hales bak og kastes til Beddings, hvorpaa ligeledes tages Tørn med Tampen om Beddingen (dog ei længer Tamp end tilstrækkeligt for at tage forsvartligt Tørn); samtidigt hermed fører man Tampen af en Jagetrosse ud af den agterste Kanonport om Styrbord, igiennem Ringen i syndre Seilboie og tilbage ombord, for at bruges som

Agtervarp, ligeledes ei længer Tarp end fornødent. Skulde den ene Seilboie være indtaget, da er dette Agtervarp ikke absolut nødvendigt, undtagen at Vinden er nordligere end Ost til Nord; men i saa Fald kunne begge Varp sættes i samme Boie *).

I Stille bringer man hurtigt en af vore Orlogsbrigger ud til Seilboien, ved at roe ud med Bunkaarerne. Ankeret maa imidlertid være klart til at falde og man bør have et Fartøi liggende klar paa Bøgen med nogle Bugter af en Jagetrokse nedstude, for strax at kunne jage et Varp ud i en af de nærmeste Boier og stoppe i den, hvis der pludselig kom Vind.

Om Grundene paa Sydsiden af St. Croix.

(Undersøgte efter Opfordring af Directeuren for Søkaartarkivet.)

Kun Strækningen fra Toldvagthuset ved „Ganegarden-Bay“ (Grogensborg) eller fra „Recoveryhill“ i N. t. O. og vester efter

*) Muligt ville Enkelte af dem, for hvem denne Afhandling nærmest er skreven, nemlig mine ærede Kammerater, finde, at denne Beskrivelse over en Varpning allerede er for lang og omstændelig. Jeg skal derfor ikke heller udtrække Beskrivelsen til at forklare, hvorledes man efter min Mening bedst gaaer Seil fra Seilboien, men overlade Enhver at bringe det Skib, der nu er lagt derhen, paa den bedste Maade derfra; kun har jeg til Retfærdiggjørelse for min Bidtøftighed at anføre, at et Tab af 1 à 2 Timer meget let kan faaes, ved ikke at fordele Arbeidet rigtigt, eller og ved at et Varp, ved ikke at være udført paa rette Maade eller ved at det for silde fastes løs og indhales, let fisker Coraller i Grunden, hvorved Trossen tillige maaskee aldeles ødelægges. Under dette Tab af Tid kan, som jeg allerede tidligere har anført, Veiret forandres i den Grad, at det ikke alene vil blive et langvarigt og moisommeligt Arbeide at varpe Skibet op imod Vind og Søs, men skulde et Varp springe, da vilde endog Skibet kunne være udfat for Fare i det snevre og af Coralgrunde omgivne Løb; thi, selv om man lod Ankeret falde, er det uvist om det strax vil holde.

Paalideligt Varpegods er saaledes her af megen Bigtighed; jeg kan derfor ikke noksom anbefale Cheferne af de i Vestindien stationerede Orlogsbrigger, som jevnlig maae ind til Christiansted, at vaage over Varpegodsens omhyggeligste Behandling, for at det ikke paa Slutningen af Tøgtet skal blive upaalideligt.

blev undersøgt, da, efter flere forgæves Forsøg i Mai og Juni 1843, den høie Sø aldrig tillod at udsætte Fartsier for at tilendebringe Undersøgelsen øster efter, et Arbeide, der kun vilde have fordret omtrent $\frac{1}{2}$ Dags godt Veir og simuldt Vand, eftersom Grunden eller Coralrevene langs Kysten kun ere ubetydeligt fiernede fra den, hvilket ikke alene de ældre Kaarter angive, men som ogsaa stemmer med de Oplysninger, jeg har kunnet indhente ved Fiskere og andre med Farvandet bekendte Folk.

Coralrevene vest efter, fra Recoveryhill i N. t. O., have betydelig mindre Udstrækning, end den man forhen har givet dem. Den største Udstrækning er med „Mount-Eagle“ i Nord, hvor man, omtrent i $\frac{1}{2}$ dansk Miils Afstand fra Kysten, har kun 4 Favne Vand paa Ydersiden af et Coralrev. Østen for, i Syd for „Krauses Lagun“-Pynt og i Syd for „Limetree-Bays“ Pynt, er Afstanden til Revenes Sydside kun henimod 1 Qvartmiil. Paa den hele Strækning, som jeg undersøgte, kan man nærme sig paa Loddet, da der er opgaaende Grund fra 20 til 12, til 8 og 5, à 4 Favne, som almindelig er tæt udenfor de paa enkelte Steder tørre Kanter. Man har derfor, hvis man ved Krydsning onsker at staae lidt nær til Kysten, kun at lodde med 20 à 30 Favne og samtidig dermed holde Haandloddet gaaende, og vende saasnart man faaer Lodstød, da det hurtigt grunder op fra ingen Bund til 20, 8 og 4 Favne. Udenfor den i Kaartet betegnede Grændse af 4 Favne til Revenes Sydside, fandtes ingen Pletter med mindre Vand; men da Opmaalingen kun er skeet med aabne Linier, og da Lodstuddene ere meget uegale, tør jeg ikke tilraade at nærme sig Kysten til 4 Favne. Langs Sydsiden af Revene er Grunden gierne Sand, blandet med Steen og Coraller.

I Bugten imellem „Sandypoint“ og „Longpoint“ er Grunden gierne reent Sand. Paa den vestre Side af denne Bugt har Grunden mere Udstrækning, end paa den østlige Side, under Longpoint, hvor man kan ankre og ligge godt, naar Vinden er østligere end S. O.; men da man paa Frederiksteds Rhed har langt bedre Ankerplads, saa vil det kun være under særegne Om-

stændigheder, at et Skib gik til Ankers her, hvor det altid maatte være klar til at flygte, hvis Vinden trækker sig sydlig, da den ikke alene vil give Rulling og Sø, men muligt gjøre det vanskeligt at krydse ud.

Revet fra Sandypoint.

Fra Sydvestpynten af St. Croix, den saakaldte „Sandypoint“, udslyder et Sandrev syd efter, imellem S. S. V. og S. S. D.; den største Udstrækning fra Pynten til 4 Favne Vand er: i S. S. D. 2400 Alen eller 8 Rabbellængder, og i Syd og S. V. 1900 Alen eller 6 à 7 Rabbellængder.

Paa Sydsiden bør man ei komme Revet nærmere end paa 10 Favne. Denne Forsigtighed anbefales, da man, kommende Øster fra, uden at bruge Loddet og ved at gisfe sig for langt fra Land, let kunde underløbe S. D. Hagen af Revet.

Godt og tydeligt Langmærke Hayes ikke (undtagen i klart Veir, for dem som kiende Gienstandene paa Land nøie) men ved at holde 10 Favne og derover kan styres Vester i til „Buttlersbays“ Mølle er fri vesten for den vestlige Pynt af Landet ved Sandypoint, da man kan styre Nord, indtil denne Vestpynt er passeret og Frederiksted's Rhed sees aaben, da man kan luffe op til Rheden og holde langs Landet i 2 à 3 Rabbellængders Afstand, omtrent N. D. t. N.

Det ovennævnte Mærke for at passere om Revet fra Sandypoint er, at holde Recoveryhill fri, lidt Syd for Toldvaghuset paa Longpoint, indtil man har Sandypoints Sydpynt i Nord, da man styrer Vest, indtil Buttlersbays Mølle er fri, o. s. v. som før forklaret.

Løb norden for Coral-Revene langs Dens Sydside.

De langs Sydsiden i D. N. D. og V. S. V. sig strækkende Coralrev (fra Grogenborg vest efter til Longpoint) have en Brede, varierende mellem 2 og 6 Rabbellængder; hvorvidt der paa denne Strækning er noget Løb over Revet, er ikke nøie nok undersøgt

og kan ikke heller have nogen Interesse uden for Smaaafartøier. Fartøier med 8 à 9 Fods Dybgaende kunne, i Tilfælde af sydlig Vind med høi Sø, passere langs Kysten, imellem den og Revene, hvor der findes et Lob med fra 2 til 3 Favnes Dybde, ja paa sine Steder meer. De bringe da „Bülowsminde“ i N. t. V. og styre derefter, indtil de faae Toldvaghuset (Grogenborg) i Nord (Afstanden fra Grogenborg Pynten er da omtrent 3 Rabbellængder), hvorpaa der holdes Vest, til man er tværs for Lime-tree-Bay, da Coursen forandres til V. t. S., hvilken styres til Longpoint er passeret, da man luffer op til en sydligere Cours for at gaae klar af Revet fra Sandypoint. Da Lobet er smalt, er det en Selvfølge, at Loddet holdes gaaende og Vinene aabne, og at man ei fører for meget Seil. I dette Indreløb kan et Fartøi af ommeldte Dybgaende ligeledes ankre op. Den bedste Stoppeplads vil da være: med „Blue-Mountains“ Top i N. t. V. og Grogenborg-Pynten i D. t. N., i omtrent 3 Favne Vand. At ankre op her kan være tilraadeligt for et saadant lille Fartøi, i Tilfælde at Vinden er sydligere end S. D., med stiv Kuling og Sø, da det kunde være et Spørgsmaal, om det i saa Tilfælde kunde ligge Sandypoint-Revet forover.

Frederiksteds Rhed.

Om at søge denne Rhed syd fra er allerede talt i det Forregaaende, idet man holder omtrent N. D. t. N. hen langs Landet paa Sydsiden af Bugten, i 2 à 3 Rabbellængders Afstand fra Land, naar man er passeret Vestpynten af Landet ved Sandypoint, hvor der er dybt tæt ind. By og Fort sees, saa at man kan styre derefter, men tager hvad man kan i Luven (uden at komme Landet for nær) da Vinden paa Bugten almindeligviis er meget variabel. Paa Rheden er der som oftest Skibe til Ankers. En Drlogsmand lægger sig almindeligviis bedst paa den nordlige Side af dem. Den bedste Ankerplads for en Drlogsmand som Briggerne (sværere Skibe kunne ankre lidt vestligere, dog ei udenfor 7—8 Favne) er, efter min Formening, paa

6 Favne Vand, Smithfields Mølle i S. S. D. $\frac{1}{2}$ D. og Midten af Fortet i D. t. S. $\frac{1}{2}$ S. (med Smithfields Mølle i S. S. D. $\frac{1}{2}$ D. er Møllen lidt inde paa Vesttiden af en lille Lund Kokos-træer ved Stranden, som Toning No. 9 viser, og med Fortet i D. t. S. $\frac{1}{2}$ S. er Baasernes Huus, kiendeligt ved en stor Mængde Luger, overet med Sydenden af Fortet). Ved at vælge denne Ankerplads fremfor en sydligere, har man følgende Fordele.

1) At man ligger længer fra Land, da Landgrunden har større Udstrækning paa Nordtiden af Rheden, end ret vesten for Byen, hvilket, især i Dracanstiden, da man altid maa være klar til at forlade Rheden saasnart Barometeret begynder at dale, kan være af megen Bigtighed for at komme bort, isald vestlig Dyrning pludselig skulde komme ind.

2) At man under almindelige Omstændigheder altid er klar af de paa Rheden liggende Skibe, til at lette og gaae under Seil, selv midt om Natten.

3) At Grunden er mindre afgaaende, end sydligere paa Rheden, saa at man ei risikerer at Ankeret gaaer med, og at man driver til Soes. Thi, i Tilfælde af Drift, at stikke Loug eller Riætting paa en Rhed, hvor Grunden er saa afgaaende som her, er almindeligviis en Daarlighed og spildt Arbeide, da man neppe vil bringe Ankeret til at holde. Derimod bør man altid, paa Grund af Byger og Rastevinde, give fra først af en dygtig Bugt, især af Riætting; paa 6 Favne Vand idetmindste 30 Favne, i Bygeveir 40 à 50.

Kommende Nord fra, for at søge Frederiksteds Rhed, styrer man efter Pynnten af Hamsbluff. Naar man er den paa $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ Mill nær, holder man af, S. V. og S. V. t. V. langs Landet imellem Hamsbluff og Buttlersbay; her er reent til et Par Rabbellængder fra Land; men i Bygeveir maa man tage sig i Agt for Rastevinde igiennem Schluchterne af det høie Land. Fra Pynnten, hvorpaa Buttlersbays Mølle staaer, til tværs af Plantagen „Spratthall“ udflyder et Sand- og Coral-Rev omtrent 4 Rabbellængder fra Kysten; man vedbliver derfor at holde S. V. i, ind-

til Kogehuset (a) paa Plantagen Smithfield er overeet med Vestfiden af den lille Lund Kokostræer ved Stranden (Toning No. 9.) I dette Mærke kan man passere langs Vestfiden af Revet i 6 à 7 Favne Vand, og vedblive at styre ned til Frederiksteds Rhed (Coursen omtrent S. S. O.) dog maa man, før man ankrer, holde lidt af og bringe Kogehuset, som Toningen viser, lidt vest for de omtalte Kokostræer.

Om Seiladsen østen om St. Jan, til Vinsterbay og Ankerpladsen der.

Blandt de forskiellige Løb, den Gruppe af Smaa-Der, der ligger synden for Tortola, afgiver, for at passere Syd fra ind i den saakaldte Sir Francis Drakes Canal, vil jeg kun her omtale de to imellem St. Jan og Normandsøen (vesten og østen om den lille De Flanagan).

Løbet imellem St. Jan og Flanagan, Ankerplads i Vinster-Bay.

Supponerer jeg, at man kommer vester fra og altsaa maa krydse sig op, da tiener, naar man har bragt Sydpynnten af St. Jan (Ramehead, Ramhead eller Ramshead, som det forskielligt findes kaldt i Kaarterne) i N. $\frac{1}{2}$ V. (Toning A) til at adstille Løbet, man skal ind af. Men det er kun i Tilfælde af at Vinden er D. t. S. eller sydligere, at jeg kan tilraade at benytte dette Løb, for at vinde Tid. Er Vinden nordligere, da gjør man bedst i at vælge Løbet østen om Flanagan, efterdi det er bredere, Strømmen mindre haard, og da det ofte er Tilfældet at Vinden er 1 à 2 Streger nordligere indenfor imellem Derne, end synden for dem, kan man muligt strække ind af det østre Løb, medens man vilde blive nødt til at krydse det vestre Løb ind. Dybden i det vestre Løb er almindelig 10 og 20 Favne. I det ikke paalidelige engelske Kaart (the Virgin islands trigonometrically surveyed) er aflagt en Klippe eller et Skær $\frac{1}{2}$ Qvart:

miil i S. t. D. fra „Rodepynt“ paa St. Jan; den skal ikke eksistere. Dog bør man hverken komme St. Jan eller Flanagan altfor nær, og holde sit Lod gaacende, naar man nærmer sig dem ved Krydsning. Strømmen løber ind og ud i Lobets Direction, ofte med 1 à 2 Miils Fart.

Naar man er passeret det lille Skær vesten for Flanagan, vedbliver man at styre Nord efter langs Øst-siden af St. Jan, indtil Derne „Lille Thatch Kay“ og „Frenchmanns-Kay“ sees, da man styrer vestligere langs Nordøst-Siden af St. Jan. Farvandet er reent til begge Sider nær til Landet. Dybderne variere almindelig mellem 12 og 20 Favne, med Undtagelse af enkelte Banker, hvorpaa der kun er 6 til 8 Favne Vand. Man vedbliver nu at holde Vester i efter „Lille Thatch-Island.“ Naar man kommer ned imod „Brownsbay“ paa St. Jan, seer man paa Sydøst-Enden af „Store-Thatch-Island“ et meget marqueret Huus paa et fremspringende Plateau, og snart efter sees, paa St. Jan, Plantagen „Linsters-House“ paa Toppen af en Bakke. Naar man kommer ned imod dette, sees to fremspringende Klippepynter eller Skær, den vestligste, kaldet „Watermelon-Kay“, danner Østpynten af Linstersbay. Fra den østligste styder et kort Rev nord ud. Man ankrer 2 à 3 Rabbellængder vesten for Watermelon-Kay i 9½ à 10 Favne Vand, Coralbund. Holdebunden er god, naar man har tilstrækkelig Riætting ude; men Ankeret ripper let med, i Letning, naar man er stagsviis. Fra Ankerpladsen haves Linstershouse imellem D. t. S. og D. S. D., Annaberg Mølle i S. V. t. S. og S. V.

I Bugtens Vestside, fra Annabergs Mølle i Syd, langs Landet vester efter og imellem dette og Marys Pynt, er der Sandrev med Steen, hvorpaa der kun er lidet Vand; man gjør derfor bedst i, ei at ankre for langt inde i Bugten, skøndt der paa den østre Side er Vand nok (3 Favne tæt ved Land) for at man ei i Letningen skal reflekere at falke ned mod Grunden, især hvis Strømmen sætter ind.

Løbet imellem Flanagan og Normans-Den.

Som tidligere er sagt, naar Vinden (udenfor) er D. t. S. eller nordligere, bør man benytte Løbet Østen om Flanagan, dersom man kommer Vester fra. Er man, til Luvart, bør man, selv med S. D. Vind, ei forlænge Veien, ved at holde ned til det vestre Løb.

For Landkiending, naar man har Tortolas høie Land imellem N. N. V. og N. t. D., er en spids Humpel paa Normans Den (cfr. Toning B) en fortræffelig Gienstand, da den i Formen udmærker sig fra alle øvrige Spidser og Humples paa den hele Række Smaaøer syndenfor Tortola; desuden er den endmere kiendelig ved, at der, et lille Stykke østen for den, paa Normans Den, er en hvid Klint. Naar man et Par Gange har gjort sig velbekiendt med Landets Udseende, vil man, selv om Tortolas høie Land er skjult af Skyer og Dis, have tilstrækkelig Landkiending for at holde ind, naar Normans Dens Spids sees; ja, selv i Maanestien er dette Mærke nok for den som er meget velkiendt. Naar man saaledes er sikker paa sin Position, holder man Cours lidt vesten for Vestspynnten af Normans Den og naar man er denne Punt paa 1 à 2 Miil nær, vil St. Jans Østspunt samt den lille De Flanagan sees (som man maa vogte sig for ei at forveyle med Pelikan Den). Naar man nærmer sig, maa man tage sig i Agt for en farlig Coralklippe, kaldet „Monica-Klippen“, som ligger 7 à 8 Rabbellængder fra Sydvestspynnten af Normans-Den. Den er dannet som en Sulkertop og har paa Toppen kun 11 Fod Vand med saa liden Udstrækning, at det er vanskeligt at faae Lodstod paa den, da Loddet hastigt falder af til 3, 4, ja 7 Favne Vand. Efter Premier-Lieutenant G. Wulffs Dypgivende ere følgende Mærker tagne fra selve Klippen:

Lværmærke i Øster: Den lille Kay, kaldet Carrot, syd for Peters Giland, netop fri af Sydenden af Normans Den.

Lværmærke i Vester: Dog-Gilands Sydspunt netop fri syd for Ramehead.

Langmærke: Øst-Enden af Flanagan overet med en mærkelig Kløft paa Tortola, hvori nu er bygget et Methodist Kapell, i Retningen N. 25° V. See nærmere Toning C, efter hvilken k og m skulle være overet i N. 25° V. for at være i Klippens Retning. Er altsaa m (Østenden af Flanagan) til Øvre af k (Kløften) som Toningen viser, da er man vesten for Monica Klippen.

Naar man, iagttagende Langmærket, er saa langt Nord i, at Ramehead stiuiler Dog-Giland, og Sydpynten af Normans Den Skiæret Carrot, da er man passeret Monica Klippen og kan luvé op for at passere imellem Normans Den og Flanagan samt imellem denne og „Indianerne“ (nogle meget isinesfaldende Skiær vesten for Pelikan Den); i Farvandet er der imellem 15 og 20 Favne Vand; til begge Sider er reent, dog bør man holde Loddet gaaende, naar man ved Krydsning nærmer sig en af Siderne. Strømmen løber ind eller ud i Løbets Direction; undertiden løber den modsat østen og vesten for Flanagan, hvoraf i saa Tilfælde kan drages Fordeel ved Krydsning. Naar man er passeret Østenden af Flanagan, holder man af og styrer, som før forklaret, for Ankerpladsen i Linsterbay.

Om Seiladsen fra Linsterbay Vest efter til Ankerpladsen i Cruz-Bai eller ud, Syd efter, igiennem de forskjellige Løb imellem St. Thomas og St. Jan.

Til Ankerpladsen i Cruz-Bay.

Fra Ankerpladsen i Linsterbay styres vester efter (V. t. N. indtil V. N. V.) ud imellem „Marys-Point“ og Store Hatch-Giland. Til begge Sider er der reent nær til Land. Ligeledes er Nordfiden af den tæt vesten for Marys-Point liggende „Whistle-Ray“ reent, undtagen at der fra N. V. Pynten udskyder et Corallrev omtrent $\frac{3}{4}$ Rabbellængde. Naar man er Nord for denne Ray, styres efter Klippen „Carvel“, som man da har lidt synden for Vest (den er en meget kiendelig, isoleret staaende Klippe, løs af Ralk og Fuglestarn, see Toning F og G) for at gaae fri af

et under St. Jan liggende Rev, kaldet „Johnsons Rev“, hvorpaa det med nordlig Dyrning bryder stærkt. Det er omtrent i S. S. V. $\frac{1}{2}$ S. fra Vestpynten af Whistle-Ray; man gaaer fri Nord om Revet ved at holde Sydpynten af Store Hatch-Eiland (den fremspringende Pynt, hvorpaa Huset A staaer) lidt aaben norden for Nordpynten af Whistle-Ray. De nærmeste Gienstande vesten for vise sig nu saaledes som Zoning D viser. Naar man er tværs for Johnsons Rev, styres lidt sydligere, efter Skiæret „Two Brothers“ og senere efter Midten af Kobet 1, hvorigennem man passerer. I Kobet er imellem 5 og 8 Favne Vand. Fra Pynten af St. Jan udstyder et kort Rev; man holder sig derfor lidt nærmere til „Grass-Ray“, der er reen tæt til Land. Paa Strømmen maa noie agtes, da den almindeligviis løber haardt i Sullet, i Kobets Direction, S. V. eller N. D. Naar man er passeret dette, styres efter Nordenden af den lille De „Steapmar“, der fortoner sig som Zoning E viser. Denne Cours styres til man er passeret Bugten „R. C. Bays“ Sydvestpynt, der danner Nordpynten af Cruz-Bay. Naar denne Pynt er tværs, sees Husene i Cruz-Bai, hvorpaa man luffer op til en sydlig Cours og ankrer med Cruz-Bays Forts Flagstang imellem D, og D. t. S. $\frac{1}{2}$ S. og Fugleklippen imellem S. S. V. og S. V. t. S. paa 9—10 Fv. Vand.

For at holde klart Anker, da her er Tidbände, udfører man et Varpanker med Kabbeltoug i Vester, sarger for tilstrækkelig langt Boiereeb og paasætter Varpankeret en Sværanter-Boie, da de mindre Boier ikke flyde i den haarde Strøm. Strømmen løber Nord og Syd meget irregulært, saavel med Hensyn til Tid som til Styrke. Resultatet af de Erfaringer, jeg ved 3 Gange at være her til Ankers fra 2 til 5 Dage ad Gangen har giort, vare: Den løb Nord efter fra 7 til 8 Timer og Syd efter 4 à 5 Timer. Floden løb Nord efter med en Fart af fra $\frac{1}{2}$ til $2\frac{1}{2}$ Miil. Ebber løb Syd efter med ikke over 1 Miils Fart. Det var Høivande med Ny- og Guld-Maane imellem Kl. 6 og 7. Vandet steg og faldt med Ny- og Guld-Maane 1 à 2 Fod.

Vindens Retning og Styrke har en særdeles stor Indflydelse paa Strømmen.

Løbet sydester imellem Steapmar og St. Jan og ud imellem St. Jan og Dog-Island.

Vil man, enten fra Ankerpladsen ved Cruzbay, eller kommende fra Linsterbay, sydester og ønsker at knibe saa meget til Luvart som muligt, da kan man passere ud imellem Steapmar og St. Jan; men da dette Lob er meget smalt og Strømmen, som oven er sagt, ofte løber haardt nordester, maa man i saa Tilfælde have en frisk Brise og Vinden ikke sydligere end Øst, da man ellers ubetinget bør holde vestenom Steapmar. Fra Sydøst-Pynten af Steapmar udstyder et kort Rev i S. D.; imellem Pynten og St. Jan ligge nogle blinde Skær i Vandkorpene og fra disse strækker sig et Coralrev sydester. Løbet er imellem Steapmar og disse blinde Skær; det er knap 2 Rabbellængder bredt, har imellem 11 og 5 Favne Vand, og gaaer omtrent i N. t. D. og S. t. V. Toningerne F og G vise de yderste Grændser af Løbet paa begge Sider. Toning F betegner Vestfiden til Sydøst-Pynten af Steapmar, der ei maa kommes nærmere, da man, som Toningen viser, kun har $3\frac{1}{2}$ Favne Vand og er klos ved Skærene. Toningen H er tagen fra samme Sted som Toning F. Toning G viser Østfiden til de blinde Skær, Garvel overet med den høie Vestpynt af „Joost van Dyl“; i dette Mærke har man endnu 4 Favne Vand, men et Par Favne østenfor kun 1 à 2 Favne.

Seilmærke: For at passere Løbet bør man holde den østlige Top af Garvel (C) overet med den vestligste Poppel af Joost van Dyl, betegnet med et Kors (+) i Toningerne F og G. Som Seilmærke for Midten af Løbet kan man ogsaa bruge, at holde Fugleklippen netop fri vestenfor Vestpynten af Dog-Island; dog er det første Mærke paalideligere, da det er noigtigere prøvet.

Som Tværmærke: for at være passeret det Rev, der styder ud i Syd fra de blinde Skær, kan man bruge Plantagen

„Einigkeit“ i Cruzbay; thi naar man er passeret Cruzbay lukkes Huset af Landet paa Sydsiden af Bugten og kommer da siden frem paa Nord siden af den lille Bugt paa St. Jan, Syd for Cruzbay. Naar Einigkeit er bragt heelt over paa Sydsiden af denne lille Bugt, er man passeret Revet. Dette Mærke kan være til Nytte, naar man med S. D. Vind har holdt vesten om Steapmar og vil krydse sig ud østen om Dog-Eiland.

Naar det nævnte Tværmærke høves, er Passagen imellem St. Jan og Østpynten af Dog-Eiland fri. Courser imellem S. $\frac{1}{2}$ Vest og S. D. t. S. bringe Farvandet ud. Dybden varierer imellem 7 og 14 Favne. Ved Krydsning kan man nærme sig Østsiderne af Store og Lille St. James samt Dog-Eilands Sydside paa 2 à 3 Kabellængder, og man gaaer klar af de fra Dog-Eilands Østpynt udslydende Rev, ved at holde Klippen Carvel lidt aaben vesten for Vestpynten af Joost van Dyl. Kysten af St. Jan kan man nærme sig paa 3 à 4 Kabellængder, dog bør Loddet bruges ved at nærme sig disse Kyster.

Passagen nord om Grass-Kays, vest om Steapmar og Lobene syd efter imellem Dog-Eiland og Lille St. James og vest om Store St. James igiennem Strømhullet (currenthole).

Vil man fra Vinkerbay til St. Thomas, eller er Kulingen flau og man med sydlig Vind kan frygte for Stille i Lobet No. 1 imellem St. Jan og Grasskays, da vælger man Lobet 2, nord for Grasskays, imellem dem og et lille Skær nord for dem. Man styrer, som før er nævnt, for at gaae klar nord om „Johnsons Rev“ efter Carvel og siden lidt nordligere efter det lille Skær „Two Brothers“ (see Toning D) som ligger ret i Lobets Direction. Fra Nord siden af Grasskays udslyder et kort Rev; man holder sig midt i Lobet og har der imellem 5 og 10 Favne Vand. Er man igiennem dette Lob, da beroer det paa hvilket af de 3 Lob, man vil vælge, nemlig: 1) Østen om Dog-Eiland;

2) imellem Dog-Giland og Lille St. James; eller 3) Strømhullet (currenthole).

Løbene 1 og 2.

Man styrer da omtrent S. V. t. S. op efter Nord-Enden af Steapmar, som holdes lidt om Bagbord; fra dens Nordvest-Pynt udskyder et Rev 2 à 3 Rabbellængder; man maa holde saa meget vesten om, at man ei aabner Store og Lille St. James (hvor de netop ere lukkede har man 5 Favne Vand, men det grunder op til 2 Favne klos indenfor). Længs Vestfiden af Steapmar er reent til 1 à $1\frac{1}{2}$ Rabbellængde nær Land. I denne Afstand fra Land Hayes imellem 4 og 6 Favne Vand. Passagen ud, Ost om Dog-Giland, er nu som forklaret.

Løbet 2.

For at passere ud imellem Dog-Giland og Lille St. James, styres nu omtrent S. t. V. op, efter Vestfiden af Dog-Giland. I Farvandet er fra 10 til 16 Favne Vand. Fra Nordvest-Pynten af Dog-Giland udskyder et Corakrev omtrent 2 à 3 Rabbellængder; isvrigt er Farvandet imellem denne De og Lille St. James aldeles reent til $\frac{1}{2}$ à 1 Rabbellængde nær Landet paa begge Sider. Løber Strømmen Nord efter, da sætter den omtrent N. N. V. altsaa lidt ned paa St. James, hvorfor man holder sig lidt nærmere Dog-Giland, dog ei for nær Nordvest-Pyntens Rev. I Midten af Løbet er fra 7 til 10 Favne Vand.

Løbet 3.

Det saakaldte Strømhul (currenthole) er et Løb imellem Store St. James' Nordvestpynt og et lille synligt Skær vesten for. Løbet er kun en Skibslængde bredt og har i Midten imellem 4 og 5 Favne Vand. Nord fra, naar Strømmen er med, Vinden ei sydligere end V. S. V. og en jevn, frisk Brise, kan dette Løb godt benyttes af Skibe, der styre meget godt og ei ere for lange. Ved at søge ned mod Nabningen lægger man noie Mærke til Strømmen, da den nordfra sætter ned imod St. James; man holder omtrent Midten af Hullet, girer først lidt ned imod Skæret til man er passeret Pynten af St. James, og luffer

derpaa lidt op. Naar Skiæret er vel passeret holder man af, for at gaae omtrent 3 Rabbellængder vesten om de synden for liggende Skiær, „Koen“ og „Kalven“, og holder derpaa, hvis man skal til St. Thomas, efter Buck-Giland ic. Ankeret maa være klart til at falde sieblilck, naar man løber igiennem Strømhuilet, i Tilfældet at man under St. James pludselig fik Stille og Strømmen kastede Skibet tværs. Mærker for denne Passage kunne ei gives, da de kun vilde forvilde.

Løbet imellem Store og Lille St. James.

Nord for Lille St. James, ud for Nabningen imellem Store og Lille St. James, ligger et synligt Skiær, der er reent undtagen paa den vestlige Side, hvorfra der strækker sig et Rev omtrent $1\frac{1}{2}$ Rabbellængde vest efter. I Løbet imellem Skiæret og Lille St. James og senere imellem Store og Lille St. James have imellem 3 og 5 Favne Vand; men det er meget smalt. Man holder sig nær Sydsiden saavel af Skiæret som af Store St. James, for at undgaae et Rev, der udflyder fra N. V. Pynten af Lille St. James, holder Dog-Gilands Poieste fri, norden for Nordfiden af Lille St. James, og styrer lidt nordligere end Nordpynten af Buck-Giland, indtil vel fri, vesten for Lille St. James, da man styrer lidt sydligere ud imellem den og Store St. James, hvis Sydside, indtil man er passeret Lille St. James' Nordvest-Rev, har, til en Afstand af 1 Rabbellængde fra Land, 3 à 4 Favne Vand. Imellem Skiæret og Store St. James' Sydøst-Pynt er der ogsaa et Løb i Nord og Syd; i en Linie fra 1 Rabbellængde østen for denne Pynt og til Revet fra Vestfiden af Skiæret, er imellem 4 og 7 Favne Vand. Disse Løb kunne godt benyttes af Smaafartøier, men med større Skibe kun i Nødstilfælde, hvis man blev jaget f. Ex.

Passagen Syd fra.

Et Skib, kommende syd fra med sydlig Vind, bør ikke prøve paa at passere Strømhuilet, undtagen naar man blev jaget,

fordi man ei nøie kiender Strømmens Retning, og Vinden desuden let kan være nordligere i Løbet end udenfor.

Vil man Syd fra til Ankers i Cruz-Bay, da løber man med en aaben Vind enten imellem Dog-Giland og Lille St. James, eller østen om Dog-Giland, helst den sidste Vej, da man ei kiender Strømmens Retning. De for Udseilingen anførte Mærker benyttes. Er Strømmen imod eller Vinden skral, da maa man ei prøve Passagen Østen om Steapmar, men holde vesten om denne og derpaa krydse sig op til Ankerpladsen imellem Steapmar, Grass-Kays og Two-Brothers, hvor der er reent, undtagen det lille Rev fra Steapmars Nordvestspynd.

Ummærkning.

Skal man fra Linster-Bay sydester, ud imellem St. Thomas og St. Jan, da vil jeg, i løi Kuling og med Vinden sydligere end N. t. S., ialmindelighed fraraade, selv om Strømmen er med, at vælge Løbene imellem St. Jan og Grass-Kays, østen om Steapmar og Strømhullet; thi til at krydse i disse snevre Løb er der ikke Plads, strækker derfor Vinden eller bliver det Stille, da kan man let blive nødt til at ankre og kunde derved let svaie ned paa Klipperne. I ethvert Tilfælde vilde det forarsage megen Tidsspilde at udsætte Fartøier og udføre Varp. Ved at vælge Løbene nord om Grass-Kays og vesten om Steapmar vindes, at man beholder friskere Brise, hvorved den ubetydelige Omvei balanceres, og man har, med Undtagelse af Passagen imellem Grass-Kays og Skæret nord for, overalt Plads til at manøvrere og krydse.

I løit Veir skal jeg tillige anbefale for vore Orlogsbrigger at have 2 à 3 Mærker klare paa hver Side, for øiebliklig at kunne bruges; især ere de at anbefale, hvis man (vel at mærke, med Strømmen) vil fra Linster-Bay krydse sig øster ud.

Coral-Bay paa St. Jan.

Med Hensyn til Coral-Bayen paa St. Jan, da har jeg ikke havt Leilighed til at foretage nogen Undersøgelse; men af tidli-

gere Erfaring veed jeg den er let at søge. Man kan passere ind, saavel Ost som Vest om den lille De „Duck-Island“, som man ei maa komme for nær. Den østre Passage er den bredeste. Ved den vestre Passage har man at vogte sig for et Coral-Rev, der ligger omtrent i S. t. V. for Duck-Island.

St. Thomas' Havn.

For Indseilingen til St. Thomas' Havn maa jeg henvise til Sr. Commandeur-Capitain Rohdes Kaart og Beskrivelse, som Intet lader tilbage at ønske.

Misviisning.

Da Misviisningen kun er 2° Nordstrings har man, til Rettelse ved praktisk Brug, anført alle Directioner efter Compasset eller misvisende*).

Kjøbenhavn, i October 1843.

Bemærkninger til en Stranding ved Helsingborg,

Natten imellem 4de og 5te Septbr. 1842.

(Meddeelt af Contre-Admiral Bille.)

Opfordret til Betænkning over et Journaluddrag fra Skibet N. N., (fremmed), Capitain N. N. og over den paafulgte Strandings Natur, saavidt den af det meddeelte Uddrag, ledsaget af Søforklaring og Forhør, kan slutes, fremsætter jeg herved følgende Facta og tilføier de Slutninger, som heraf maae uddrages.

*) Til vor Undskyldning hos den ærede Forfatter og til Dplysning for Læseren maae vi bemærke, at vi ved Gientagelser af det engelske Ord „Island“ i Forbindelse med et Navn, som „Dag-Island“ f. Ex. have omstrevet Tillægsordet efter Udtalen, ved at benytte det forældede men dog velbekiendte danske Ord „Eiland“, fordi det syntes os bequemere for Læseren i en til praktisk Anvendelse bestemt Beskrivelse.

- 1) Journalen har, for de 24 $\frac{1}{2}$ Time, som ende med Strandingen Kl. 12 $\frac{1}{2}$ Mandag Morgen d. 5te Septbr., kun for de 13 Timer noteret Skibets Seilads; for de 11 Timer er ingen Cours og Distance nedstreven.
- 2) Blandt disse Udeladelser ere de ved Skagens Omseiling særdeles paafaldende. Det er mørk Nat, men dog ikke antydet, hvorledes man i 4 Timer har nærmet sig Landet, eiheller hvorledes man i 2 Timer har høiet omkring Revet. Efter Journalens Ord skulde man Kl. 4, da det var mørkt, have seet Taarnet og Kl. 6, da det var lyst, have seet Syret.
- 3) De angivne Logninger ere alle runde Tal, de 11 paa fuld Knob, de 2 paa halv.
- 4) Den saakaldte „Variation“, som ikke maa bruges i Kartegattet, da Kaartet er indrettet efter det magnetiske Compas, er dog i denne Journal vedsoiet hver Cours.
- 5) Den er nedstreven deels $\frac{1}{4}$ Streg, deels næsten $\frac{1}{2}$ Streg for stor.
- 6) Denne urigtige, her aldeles uanvendelige, Variation er anvendt og har derved frembragt en misledende Uting, under den misledende Titel „Beholdne Cours“.
- 7) Kuling og Luft-Tilstand ere angivne i saa ubestemte Udtryk, at det ingen brugbar Oplysning giver. At dog den bedre Maade for Kulingsangivelse var kiendt ombord viser Forhøret.
- 8) Efter Journalen er Coursen Kl. 8 stillet næsten lige imod Trindelen og seilet saaledes, at man kom den nær paa $\frac{1}{2}$ Fierdingvei; men dog er, efter Journalen, Intet seet til Trindelens Marke.
- 9) Peilingen af Anholts Fyrskib Kl. 6 viser gode 2 danske Mile D. S. D. for Journalens Vestif.
- 10) Journalens Cours S. t. D. viser nu ind i Skeldervig, en lille Fierdingvei fri af Vædersøens Grunde.
- 11) Peilingen af Kullen Kl. 11 viser gode 3 danske Mil B. t. N. $\frac{1}{4}$ N. for Journalens Vestif.
- 12) Denne Peiling, hvis Umulighed man havde seet, beholdtes,

og 1½ Time derefter løb man paa Grund paa læ Strand, circa 5 danske Miil fra det forkeerte Peilingspunkt, circa 3 Miil S. D. ½ S. fra det derfra affatte Vestik.

- 13) Bovenbramsseil, Bramsseil, Gaffeltopseil og Jager besloges først henimod Midnat.
- 14) Ingen Lodning er foretaget hele Rattegattet igiennem lige indtil Strandingen.
- 15) Først nu affætter man de forlængst seilede formeentlige Courser og Distancer.
- 16) Peilingerne ere hverken efterseete eller estertænkte, end ikke den vigtigste sidste, som dog saaes at stride imod Sandserne.
- 17) Endog den allervæsentligste Forsigtighed — Vogtelse imod Nærhed af Jern — er ved Compassets Brug tilfidsesat.
- 18) Der var ingen Grund for, under de angivne Omstændigheder, at vove Sund-Indløbningen i en uklar Nat. Der var megen Grund til at holde Skibet nogle Timer i Nærheden af Kullen under smaa Seil og først holde af saaledes, at man ikke før i Dagingen kom i det Snævre.
- 19) Der var ingen Fare, hverken ved at mindste Seil eller ved at dreie bi, til hvilke begge Dele her var stærk og tydelig Opfordring.
- 20) Vilde en Skibsfører alligevel, imod saa gyldige Modgrunde, beslutte sig til Indseiling, saa maatte han, efter de noksom bekiendte Forstrifter for Seiladsen igiennem dette Lotsfarvand, have begyndt med at nærme sig Rallehoved Fyre, bringe dem overet og følge deres Ledning. De kunne nærmes paa 3 Fierdingvei, og holdes Kullen nordligere end i N. O., da paa 1½ Fierdingvei. Der var Intet i Veien for at seile dem i Sigte, da Kullen saaes i 9 Fierdingveis Afstand. Undlader man at benytte den foreskrevne Veiledning, saa maa man føle sig dobbelt forpligtet til al anden behørig Forsigtighed. Man maatte altsaa først omhyggeligen have søgt at forvisse sig om sin Plads, ved paalidelige gientagne Peilinger og Lodninger, dernæst undersøgt Strømmens Sæt-

ning, derefter bestemt den Cours der skulde styres, fulgt den under smaa Seil og flittig Lodning, og i Tviivls Tilfælde holdt nærmere til den renere Kyst, man heldigen havde til Luvart, og styet den stærfulde Kyst, der truede i Læ. Intet af det her Anførte, for bemeldte Skib Pligtige, er skeet, men netop det Modsatte, og Skibet strandede paa den læ Kyst med rum Vind og fulde Seil.

De under Nr. 20 anførte Facta ere fuldkommen tilstrækkelige til Sagens Bedømmelse, for hver søkyndig Mand, endog uden at agte paa de under 14 og andre Numere paaviste Uforsvarligheder og lovlose Tilfidesættelser af de væsentligste Skibsførings-Regler. Ogsaa vil den Søkyndige, ved at undersøge videre, tydeligen skionne, at om dette Skib ikke løb paa allerede i Kattegattet, saa var det ikke Skibsførerens Skyld. Det under Nr. 1, 2, 3 og 7 Anførte viser den høist mangelfulde Journals Ufesterrettelighed, som udtrykkeligen bekræftes af Forhøret, hvor det er vedgaaet, at det er muligt at der er taget feil i Distancerne. Det under Nr. 4, 5 og 6 Anførte viser, at i den Journal, hvor man har udeladt saa meget, der borde have været indført, har man uleiligt sig med at indskrive feilagtige, ubrugbare Ting, som kunne farligten mislede ved Ufsætningen i Raartet og ved dens Undersøgelse. Ligesom man ved No. 1 og 2 maa spørge: Hvorfor er der lagt saa tykt et Slør over Skagens Omseiling? saaledes maa der ved 8 spørges: Hvorfor er der, i tykt Veir, seilet næsten lige løs paa Trindelen? og hvorfor dernæst ogsaa næsten lige løs paa Anholts Knob? og ved Nr. 9 og 10 maa igien spørges: Hvorfor nu seilet næsten lige løs paa Bædervæn? De to Coursætninger lode sig forklare, naar der var antaget, at Strøm kom fra Vindens Kant; men Journalen nævner ingen Strøm, det er: antager ingen Strøm. Ved hiin tredie Coursætning kunde Strøm fra V. N. V. være erkjendt, ved Sammenhold af Bestikket med Anholts-Peilingen. Med saadan Strøm passer den valgte Cours, S. t. D., dersom der sukkedes

enten at træffe Bædersøen selv eller en Lægervai i Lasholmsbugten. Havde den under Nr. 11 anførte Peiling været sammenholdt med Bestikket, hvilket er ufravigelig Navigatorpligt ved hver saadan Leilighed, og dobbelt saa i et strømberygget Farvand, havde denne Pligt ikke ogsaa her været efterladt, saa havde den forfærdelige Feil i Peilingen viist sig.

Den mildeste Forklaring af det hele Uvæsen i Skibets Vildløb fra Fare til Fare imellem Skagen og Kullen er, at der ikke har været tænkt paa Navigering og ikke har været efterseet hvad der skulde været efterseet, og at der saaledes ikke heller har været affat i Kaartet førend bagester. Dette viser ogsaa Forhøret i Svaret paa 4de Spørgsmaal. Det er ved Strandingen at Capitainen „satte af i Kaartet de efter hans Mening seilede Courser og Distancer.“ Men at han ikke gjorde dette, i det allerseneeste, 1½ Time forud, da det var saa bydende nødvendigt, det tilstæder ingen saa mild Forklaring. Den indensfor Kullen fortsatte Tilfidsættelse af Navigation og af nødvendig Forsigtighed tør ingen Søkyndig erklære at kunne henføres under den milde Benævnelse „Uagtsomhed“; han er nødt til at give den grove Forsælse et meget alvorligere Navn.

For usøkyndige Vedømmere tilføies endnu nogle Bemærkninger.

- a) Havde Kulingen endog været, som Nogle i Forhøret foresgive, 2 R. M. S. K., istedetfor den meget ringere som Journalen udviser (efter Bemærkn. Nr. 13) saa havde der alligevel baade kunnet dreies bi og loddes, endog uden at have Burds Lod (Poseloddet). Det modsatte Foregivende i Forhøret er en tom, ugrundet Benægtelse.
- b) Med modereret Fart havde man, især mod den Side, man skulde nærmet sig, endog med det simple Lod kunnet faae advarende Lodstød, inden Faren blev overhængende.
- c) Ogsaa Lodningsforsøg kunne, uden at Bunden naaes, worde veiledende, ved at agte paa Loddets verticale Nedsænkning, som da viser at Dybden er større end den.
- d) Især mod Enden af en temmelig lang Reise har hver

Skibsfører dannet sig dygtige Lodhivere, saa han, i Tilfælde som det her omhandlede, vel kan lodde, om han end ikke er forsynet med Poseloddet. Men ikke at have dette Instrument, hvormed man kunde beqvemt lodde sig hele Rattegattet igiennem, endog med 8 Miles Fart, det er, nu da Instrumentet i mange Aar har været kiendt og brugt, det er, siger jeg, en utilgivelig Feil, lig den at seile uden Octant eller uden Compas, og altsaa en Feil af den grovere Art, som ikke bør geraade den seilende Part til Fordeel paa den uskyldige Parts Beføstning, lige saa lidt som den undskyldeligere Feil, ikke at tage Lots i Lotsfarvand.

- e) Ikke blot ved behørig Oientagelse af Peilinger og ved deres Sammenholdning med Vestikler, lod Strømsætningen sig udfinde, men ved at udlaste Sværlod og agte paa den udløbne Line. Denne Strømundersøgelse er ikke besværlig i saa udybt Farvand som Sundet. Det saaledes brugte Lod vilde ogsaa ligesrem have viist Skibets beholdne Bei. Man havde da seet, at den førte imod de læ Skær, og Feilen havde da ladet sig rette itide; men intet Saadant gjordes eller forsøgte med dette Skib.

Kun imod Uheld, der kunne tilskrives Skiæbnen, er Assurance for Skibets Casque og Tilbehør meent og lovligen tilladt. Lovgiveren kunde ikke tilståde, at Nogen forpligtede sig til at opmuntre til forkeert, farlig og falsk Skibsføring. Loven forlanger Navigation og Sømandskab hos Skibsføreren; den kan ikke modsig sig selv, ved at tilståde Contracter saaledes udlagte, at det frister til at tilfidesætte Navigation og Sømandskab, eller til at bruge Svig. Den kan ikke tilståde, at den for Almeenvellet oprettede Assuranceanstalt skulde bruges paa en demoraliserende Maade, imod sandt Almeenvel. Loven, den retfærdige, forstandige Lov, kan da aldrig have villet at den maa fortolkes saaledes, at en Skippers Slethed eller grove Pligtforsømmelse skulde ofte kunne vende fordeelagtig for det Rhederi, hvis Fuldmægtig han er, og ødelæggende for de trostyldige Assurandører. Loven vil ingen-

lunde dette, og den siger ei heller Noget, som berettiger til en saa fordærvelig Udlægning. Den kongelige Assurance-Dectroy af 1ste Juli 1741 samt Conventionen under samme Dato siger Meget, som udtrykkelig viser og tyder paa det Modsatte, hvorom siden. Eftersom det er naturligt, at Beviisbyrden paaligger den der besidder Beviismagten, og det derfor er en almindelig Regel, at Skipperen skal bevise, hvad han foregiver om sit Skib, saasom dets Nationalitet, dets Dægtighed, dets Ladnings Rigtighed o. s. v., saaledes er det og en Selvsølge, at det er ham der skal bevise sin Seiladses Rigtighed. Derfor kræver Loven, at han skal holde tilbørlig Journal. Med tilbørlig holdt Journal kan den rigtige Skibsfører let bevise, hvorvidt hans Seilads har været rigtig og forsvarlig.

Dectroien for det Kiøbenhavnsske Assurance-Compagnie, udstedt 1ste Juli 1746, siger § xxxviii:

Policerne skal lyde saaledes . . . paa Skibets Casque eller Corps . . . : Tilfjgende og forsikkrende ic. . . og maa forestvrene Skib seigle . . . og dreie . . . og i Nød eller med Villie søge saadanne Havne og Rheder, som Capitainen . . . til Reisons Befordring nyttelig og tienlig befinder.

Og af Conventionens Slutning, § viii: „Men uden Nød og Marsag maa ingen Skipper for sin eller de Andres Profit seile af den rette Vei og Cours, under Assurancens Forliis.“

Den naturlige Forklaring af disse Dectroiens Ord er: Hvad der aabenbarligen er farlig og fordærvelig for Reisons Befordring kan ingen Capitain befinde nyttelig og tienlig. Det maa altsaa ingen Capitain seile og saaledes maa han ikke dreie, ei heller maa han søge saadanne Skær eller Grunde, som til Reisons Ødelæggelse tienlig befindes.

Det er uden Nød og uden tilladelig Marsag, naar en Skipper, istedetfor at holde sig i usarligt Strøg indtil han kan see at finde Vei igiennem det farlige, og istedetfor at søge Lods, istedetfor at agte paa bekiendte Lodsmærker og istedetfor at bruge andre Præcautioner, seiler ud af den rette Vei og Cours. Det

er uden Nød, naar en Skipper, der ikke har forskaffet sig antagelig Sikkerhed om Skibets Plads, dog seiler i Tøknung og Morke for fulde Seil frem, og det i en betænkelig Cours. Det er uden tilladelig Uarsag, naar han i en tvivlsom Stilling ikke foretrækker en Cours, der kunde bringe Skibet nær den lidet farlige luv Kyst, for en Cours, der let bringer Skibet paa den farlige læ Strand.

Detroien siger videre: „Periculer af Soen, Storm og Uveir, Ild og Vind Uagtsomhed af Skipper og Skibsfolk og Skielmeri af Skibsfolk men ikke af Skipperen og alle andre Periculer som Skib uden de Udsurerendes egen Skyld og Minde og Skipperens Villie nogenstunde skulle maatte hændes sættende os udi eders Sted for at gaae enten eder og at betale Alt, med de Vilkaar, at og at Skipperen paa alle Stæder, som holdes for Lootsmands Farvand, forsyner sig med Lots, og saaledes udi denne og alle andre Tilfælde vigilerer for Conservation af Skib og Gods.“

Blandt de her saa omstændeligen specificerede Periculer er hverken: forkeert Journalhold, forsømmeligt Vestikhold, gal Peilen, gal Seilen, Forsømmelse af Lodning, Forsømmelse af Strømberagtning, eller andre saadanne grove Skibsforings-Synder; de ere ikke i Lovgiverens Ord og de kunne ikke her, uden Majestætsforbrydelse, lægges i hans Tanker. Kun Uagtsomhed, Noget, som endog den dygtigste Mand undertiden kan være underkastet, kun Uagtsomhed maa, som billigt er, oversees. Hermed er ingenlunde sagt, at en vedvarende Række af grove Uagtsomheder af den til stadig aarvaagen Ugtpaaagivning forpligtede Skipper skal taales; end mindre kan saadan Forargelighed være tænkt.

Garantien for Skibet er med de Vilkaar, at „Skipperen paa alle Stæder som holdes for Lootsmands Farvand forsyner sig med Lots o. s. v.“ Som Exempel er her Forsyningen med Lots nævnet og der tilføies, at „saaledes skal udi denne og alle andre Tilfælde vigileres for Conservation af Skib og Gods.“ Men det, at bruge Vestik og Uffætning, at agte derpaa og paa Peilinger, at bruge og agte paa Lodninger, saadant er vel saa vigtigt, især

i snævre, strømbesøgte Farvande, som det, i Lotsmands Farvand, at forsyne sig med Lots. Og det, i snævert, Lotsforsynet Sund, hverken at søge Lotsmærkerne, eller undersøge Dybderne, eller agtpaagive Strømmen, det er langt dumdriftigere, langt utiladeligere end ikke at søge Lotsen. At forsømme sine Skipperpligter i en saa høi Grad er aabenbar det Modsatte af at „vigilere for Skib og Gods“, er det groveste Brud paa de naturlige Betingelser, hvorunder Assurancen for Skib stttes.

Til ovenstaaende skarpe, men retfærdige Critik og Blottelse af grov Forsømmelighed i Opfyldelsen af Pligter som Skibsfører, troe vi passende at kunne føie efterfølgende, en engelsk Koffardicapitains korte Opfordring til sine Standsbrødre, hvilken vi have uddraget af en Artikel i Naut. Mag. for December 1842, og deri indflettet et Par Vink fra os selv.

„Paa den sydlige Deel af Brasilianske Kysten bør man, fra Marts til September, være beredt paa at møde stive sydvestlige Storme med et Mellemrum af 8—10 Dage, undertiden hyppigere endog. Jeg har kiendt flere Tilfælde, hvor Skibe, dinglende afsted med et Stel forslidte Sommer-Seil under Ræerne, med Rundholter og Fartsøier losfurrede og spredte paa Dækket, ivrigt bestrengede med at male og pudse op for at løbe i Havn, ere blevne overrumplede af Veiret og have mistet Seil, havareret Ladningen og forsinket Reisen, fordi de ikke ventede sig noget Uveir her. En ganske simpel Opmærksomhed vilde have sparet dem for al den Uleilighed: ved at see paa Barometeret eller Sympiesometeret, en Gang hver Vagt, og nedskrive Høiden, vilde de have faaet bestimelig Advarsel, en Ting, min egen Erfaring utallige Gange har lært mig.“

„Jeg kan ved denne Leilighed ikke undlade at lægge mine Standsbrødre alvorligt paa Hjertet, hvor vigtigt det er at være forsynet med Barometer eller Sympiesometer og Thermometer. Jeg vil for Standens Væres Skyld haabe, at kun saa engelske Skibe nutildags gaae over Havet uden disse nyttige Instrumenter;

det ringe Udlæg, de forvolde, er et reent Intet imod den store Nytte de yde, ikke alene ved at advare forud imod Stormens Komme; men hvilken Lettelse i Sindet er det ikke, naar man under en Storm, paa en Lægerval, eller i krappt Farvand, eller med skrøbeligt Skib, seer Qvegsvolvet stige, om end aldrig saa lidt. Sandelig, ingen Somand, der har været i slige Tilfælde, glemmer let den behagelige Følelse, det vækker hos ham, naar han efter ængstelige vaagne Nætter eftermaaler atter og atter i Kjørtet, hvor meget der endnu er tilbage af det hver Time formindskede Driverum, og kaster det bekymrede Blik paa Barometeret og finder at det begynder at stige. Intet er almindeligere end at dette Instrument er de fleste gamle Somænds Kieledægge. Men hvad jeg vil anbefale er, at holde et ordentligt Register til bestemte Tider over Barometer- og Thermometer-Standet, hver Vagt f. Ex. Det koster kun liden Noie at skænke dem Rubriker i Journalen. Udflykten bør man ogsaa noiere observere end almindelig seer; Forskiellen imellem Bestik og Observationer bør man noie antegne for hver Dag, og, efter at man noie har overveiet, hvilke Marsager den kan have, nedskrive sine Bemærkninger derom. Hver Lørdag eftermaale man Liner og Glas samt nedskrive Betragtninger over den forgangne Uges Vind- og Veirforandringer, seete i deres Sammenhæng. Ved ikke alene at gjøre dette selv, men tilholde de unge Mennesker af bedre Dannelse, der ere under hans Veiledning, at gjøre dette, bringer en Capitain Methode og System i Skibets Navigering, istedetfor den forhen brugte dagligdags Slendrian; de unge Menneskers Opmærksomhed vækkes for deres Stands høiere og interessantere Beskæftigelser, og vi ville efterhaanden faae en Klasse Mennesker til Skibsførere, der i Dannelse som i Dygtighed ville staae høit over Fortidens almindelige Praktikere. Saalænge Lovgivningen Intet gjør for at udbrede Dannelse iblandt vore private Søfarende, er det ene fra Capitainen selv, at Impulsen kan udgaae, og dog finder man 8 af 10, som aldrig holde saa meget som en privat Journal, aldrig bryde sig om deres Instrumenter, aldrig tænke paa at verificere deres Chronometre naar de komme til en Havn,

aldrig bryde sig om der bliver logget eller ei, ere uopmærksomme paa de herskende Strømme, Vind og Veirlig, og gaae frem i det gamle Piulspor, de altid have fulgt, uden at anvende et eneste Dieblik af den megen ledige Tid, de have tilføes, paa at udvide deres egne Kundskaber, eller paa at fremme Videnskabelighed og Dannelselse iblandt de unge Menneſter, der ere overgivne til deres Veiledning. Ofte har man sagt — og ikke ſeldent til mig ſelv personlig, naar jeg yttrede Meninger ſom de foregaaende — „hvorfor blotte ſin Stands Feil? den gaaer dog fremad og vil gjøre det endnu mere med Tiden.“ Jeg blotter dens Mangler, ſom jeg vil blotte ethvert System, der er ſlet, naar min Sagkundskab og Overbeviisning ſiger mig, at det fortjener at kaldes ſlet. Jeg blotter det for dets eget, for Menneſkehedenſ Bedſte.“

Sunda-Strædet og Paſſagen fra Anjer til Batavia.

(Naut. Mag., Juni 1843).

Den Dag, vi ſkulde andube „Java-Head“, havde vi ſvære Vindbygger med Torden, Lynild og en Syndflod af Regn, hvilket ſatte os i nogen Forlegenhed, da Veiret hele den foregaaende Uge havde været af ſamme Beſkrivelse, ſaa at det næſten havde været os aldeles umuligt at ſaae Obſervationer, ſaavel for Bredden ſom for Længde ved Es-llhret, hvorved Andvningen blev i en høi Grad uſikker. Dette blev den endnu mere paa Grund af Uardstiden, da Omſiftningen af Monſunen, ledsaget af Stille, omlopende Vinde og ubekjendte Strømme, ofte udfætter et Skib for at komme ind i „Wincoopers Bay“ paa Java, eller i Læ af „Hovedet“, eller med Sydøſt Vind at komme ind imellem Dorne paa Beſtkyſten af Sumatra, eller maafkee tilſidſt nødes til at holde af for Malacca-Strædet. Vi vare imidlertid lykkelige nok i at und-

gaae disse Forlegenheder, og ved Dagens Anbrud fik vi „Java-
Søad“ isigte, vel inde paa Lø Boug, i D. t. S. 18 Qvartmiles
Afstand. Et lille hollandsk Barkstib var isigte paa lav Laaring
omtrent 2 Qvartmiil fra os, og af dets hyppige Coursforandringer
sluttede vi, at det endnu ikke havde faaet Kiending af Landet.

Veiret vedblev at være truende og med mange Vyger hele
Formiddagen; men vi lode staae til, undtagen i de haardeste
Vyger, med Alt hvad trække kunde, fordi Vinden havde en Til-
boielighed til at spinge om til Nord, hvorved vi vilde være komne
i Lø af „Søvedet“. Omtrent Kl. 11 rullede de tunge, mørke
Skyer bort og afhyllede Sunda-Strædets majestætiske Kyster for
os. Paa Styrbords Boug laa det høie, bratte Forbjerg, Java-
Søved, med dets mørkeblaa Lind skarpt aftegnet paa en Luft af
sidenguul Farve og Foden omgiven af en Krands af hvidt Skum.
Ret forud kneisfede den høie Spids af Keiserbierget paa Sumatra
op igiennem Krandsen af Skyer, der indhyllede dets Krop og be-
dækkede det lave Land omkring Keiser-Baien. Overken Lampon
eller Rajah-Basfa Toppene vare synlige for Kl. 12, da endelig
Taagen ganske adspredtes og lod os see Sumatras Kyst og de
mange Der i Strædets Munding. En stiv Kuling af stik Nor-
den blæste nu op og førte Lugten af Landet ud til os.

Da vi ved at nærme os det farlige Rev, der styder ud fra
Sydvest Pynten af Pulo Pontang-Stang eller Prindsse-Den, fandt,
at Vinden strallede saa meget af, at det vilde have været umuligt
at klare det, holdt vi paa Prindsse-Strædet, som Hollænderne kalde
det „behouden“ eller sikke Løb, imellem Prindsse-Den og Javahø-
ved. Da vi kom nærmere, loiede Vinden af som vi vare i Nær-
heden af Carpenters-Klipperne udfor Pynten Tanjong Panjang,
paa hvilke Søen brød forfærdeligen. Vi kneb derfor op igjen
og fik atter det store Løb aaben, hvor Hollænderen kom op med
os. Hele Natten igiennem havde vi Lynild og omløbende Vinde,
meest nordøstlig dog, saa at vi ved Daggry vare avancerede lidt
ind i Strædet. Denne Dag, en Søndag, havde vi et deiligt
Veir, og en svag nordlig Brise lod os netop stoppe Strømmen.

En Mængde Træer og Bananas-Stud svømmede forbi Skibet og forskaffede os megen Moro, ved den Mængde store Fugle, der sad paa dem og saae ud i en lille Afstand som en Mængde Mennesker, der kom roende i en Prau. Om Eftermiddagen havde vi den Fornøielse at falde ind med et Skib, kommende fra London og bestemt til Singapore; men om Natten havde vi et frygteligt Veir, med Torden, Lynild og Blæst, som vedvarede uafbrudt fra Kl. 10 om Aftenen til Daggrø. Bygerne floi hele Compasfret rundt og Regnen styrtede saa voldsomt ned, at man næsten blev blind af den. De hyppige Lyn satte os istand til, i den kulforte Nat at faae et Glimt af det høie Land rundt om os, og at holde os klar af vor Landsmand og Hollænderen, som undertiden kom os vel nær.

Da Dagen brød frem, blev Veiret smukt med en let Brise fra Vest og mod Nord, og Skibet gled sagte frem. Tirsdag Morgen Kl. 2 vare vi oppe ved Pulo Crokatoa, og Kl. 7 havde vi et herligt Syn af denne prægtige De, med sit sukkertopformige Bierg kneisende høit i Skyerne fra den sydsydøstlige Pynt, hvor det hæver sig brat ud af Havet og gradeviis skraaner af imod den nordlige Ende. Hele Den er bedækket med Skov af den frodigste Væxt og hvis Løv spiller i de forstieiligste Farver. Et Par smaa Der ligge ved den østre Ende af den og ere ligeledes skovklædte. Det var en deilig Morgenstund, og den yndige De laa der for os i den skønneste Belysning, speilende sig i Havets stille Flade; den hele Scene rundt om os, paa dette Sted i Strædet, var saa henrivende skøn som ingen Phantastie kan male sig.

Med en smuk Brise passerede vi Kl. 4 om Eftermiddagen „Fourth-Point“ ikke langt fra „Anjer“, og da der Kl. 5 viste sig Tegnet til Byger fra Østen, som var stik i Strævn, gik vi tilankers paa 13½ Favne Vand, peilende Flagstangen i Anjer i Sydøst omtrent en Qvartmiils Afstand. Ankeret var ikke saasnart i Bund før Postbaaden kom paa Siden; den bringer en Sæt fuld af Breve, som bliver rystet ud paa Bordet i Kahytten, og her søger Capitainen, iblandt en Masse af Breve, adresserede til alle de

Skibe, der ventes her forbi til Batavia, Singapore eller China, dem ud der ere til ham, hvorpaa Resten styrtes i Sækken igien. En Bog fremlægges, hvori Skibets Navn, Drægtighed, Armering, Besætning, Ladning ic. bliver indført. Det er en meget interessant Stambog at blade i, da man her kan finde Bekjendters og Benner's Navne og faae Underretning om, hvor de ere gaaede til. Fra Anjer gaar der en Post overland til Batavia; Afstanden er omtrent 55 engelske Mile.

Efter at man har affærdiget Posten, begynder oppe paa Dækket en Scene, saa broget og fuld af Liv, som man ingensteds seer den, undtagen i Orienten. Tyve til Tredive Baade og Canoer omringe Skibet, alle ladede med Vnder, Høns, Sviin, Skildpadder, Yams, søde Kartofler, Riis, Sukker og tropiske Frugter af alle mulige Slags. Foruden disse Ting er der et complet Menagerie af store Abekatte, som sidde paa Kællingen og betragte med melancholisk Gravitet den Hær af smaa Aber af alle mulige Varieteter, der gjøre deres evige Optoier rundt om, lege, tiadde, slaaes og sticæle, hvorfor der nu og da vanker et Kap af Eiermanden, der sidder begravet imellem Stabler af Bure, indeholdende Racuner, Jungle-Katte, Duer, Lorier, Caraduer, Papagoier og de smaa muntre Java-Spurve, Sætte med Paddy-Riis, Stabler af Græskar, Kurve fulde af Conchylier o. s. v. Fristede af alle disse Rariteter, begynde Matroserne en Handel, hvori der ikke er Spørgsmaal om Mønt, da Anjer-Kjøbmændene af Erfaring meget vel vide, at Søfolk stelden fore denne Artikel med sig; men Troier, Burer, Torklæder, Knive, Speile og andre slige Sager vandre fra Matrosens Skibskiste ned i Malayens Baad, i Bytte for de smukke Fugle, de Dyr og Stieldenheder, som skulle tiene til Foræring for Benner i Piemmet.

De Javanesere, der komme ud til Skibene, som passere forbi Anjer, ere meget snue og durchdrevne Krabater; de kunne som oftest snukke lidt Engelsk, hvilket er et meget slemt Tegns for Europæeren, der vil handle med dem, da det er en meget bekjendt Regel i Indien, at jo bedre Engelsk den Indsødte taler, desto

store Spitsbub er han. Disse Folk ere af en meget lille og hæslig Menneſkerace; Haaret er langt, stridt og sort; Anſigtsfarven er ſtidenguul, Dine ſmaa og dybtliggende, Næſen flad og Munden uhyre bred og i høieſte Grad æfel at ſee til, da Læberne ere farvede røde og Lænderne sorte af Betelnødde, ſom de ideo- ligen tygge paa. Deres Klædedragt beſtaaer ialmindelighed i en kort Skjorte eller Trøje af et let Stof, og paa Underkroppen bære de ſom ofteſt Malayernes Sarong, undertiden Buxer, de have til- tuftet ſig af Europæerne. Ogsaa ſeer man Petitmaitres iblandt dem, ſom ere udpyntede med beſnorede Trøjer og andre Stykker af en eller anden Cadets Garderobe, der ikke har kunnet modſtaa den friſtende Ulyſalighed at blive Eier af en Abekat.

For ikke mange Aar ſiden beſtod Anjers Courantmønt i gamle Jernbaand, ſom o. ſ. v. Den har deſværre maattet vige for haarde ſpanſke Piaſtre; hollandske Gylden og Qvartgylden; Kupier; engelske Sovereigns, Shillings og Sixpence, hvis Værdi de meget vel kende. En Malay tilbød os en Cano med hele dens Ladning, beſtaaende af 6 Skildpadder, flere Duſin Høns og Wender, foruden Frugt, Grønt, &c, en ſtor Mængde Fugle og en ſtor Abekat, alt dette i Bytte for en lille Fouſtage med 25 Pd. Krudt. Da vi vare beſtemte til Batavia, afſlog vi denne fordeedlagtige Handel, fordi vi ikke vilde ſtøde de hollandske Autoriteter, hvis Politif det er, at gjøre det ſaa vanſkeligt ſom muligt for de Indfødte at forſtaffe ſig Vaaben og Ammunition. Et ſtort Londoner Skib havde imidlertid været ivrigt beſtæftiget hele den foregaaende Søndag med at drive en levende Handel for rede Penge, i Rajah Baſſa, paa Sumatra Eiden af Strædet. Capitainen fortalte, at han havde ſolgt en ſtor Mængde Krudt, Geværer, Piſtoller og Puggertter til Rajahen og hans Tilhængere. Denne Tilførelſe kom meget tilpas, da der netop fandt en Opſtand Sted imod den hollandske Krigsmagt paa Sumatra, ſom paa den Tid befandt ſig indeklemt i Sunkuhl og i en betænkelig Stilling.

Næſt efter det høie Bierg, Pico de Anjer, ſom hæver ſig bag ved Byen og er meget mærkværdigt, er den meeſt iſineſal-

dende Gienstand et smukt Monument, opreist til Grindring om Oberst Cathcart, som døde i Sunda-Strædet i Aaret 1788, paa sin Reise til China som Ambassadeur. Denne Obelisk er malet hvid og contrasterer smukt mod de mørkegrønne Træer, der omgive den.

Hvad angaaer Fortrinet ved enhver af de to Passager, den ved Anjer eller den ved Rajah Basfa, begge Veie fra igiennem Strædet, troer jeg baade af egen Erfaring og af hvad jeg har hørt andre Capitainer sige, at Anjer Passagen bestemt er at foretrække, paa Grund af Strømmens store Hæftighed og dens Usikkerhed i Nærheden af „Stroom“-Klippen, som det er meget farligt at komme nær. Strømmen er her saa stærk, at et Skib bliver aldeles uregierligt, med mindre det blæser en stiv Mersseilskuling. Dybden paa „Stroomfiden“ er næsten dobbelt saa stor som paa Anjer-Siden, undtagen i en Sydvestlinie fra „Button“ til „Thwart-the-Way“. Man har Exempler paa, og det for nyligt, at Skibe, der ere drevne for nær Stroom-Klippen, have ladet Ankerne falde og stukket ud til Stiftet om Masten; alligevel bleve de revne afsted, indtil et reent Lykketræf førte dem fri af Klippen. Man kan tænke sig, hvor consternerede de ombord maae have været, for at falde paa den Tanke at ankre op i 60—70 Favne Vand. Siden min Ankomst til England er et overmaade smukt Skib, Copeland af Liverpool, forliist i dette farlige Løb. Efter at have stødt paa Stroomroef, løb det sig paa Land ved Thwart-the-Way, for at frelse Ladningen; men med Ebber falddet over udesten og sank siebliligt.

Det Rev, der skyder ud fra Syd-Enden af „Thwart-the-Way“ strækker sig et langt Stykke længere ud end man almindelig antager; med Lavvande bryder Soen meer end en engelsk Mil fra Den. Ebber, som løber ud af Sunda-Strædet, synes at dele sig paa Anjer-Siden rundt om „Button-Island“; den ene Arm sætter med Voldsomhed over paa „Thwart-the-Way“ Rev, og den anden løber i en sydlig Retning med formindsket Fart igiennem Anjer-Rhed. Et Skib, der letter fra Anjer med en vestlig Vind

og Flodtid, bør saa hurtigt som muligt falde ud over fra Land, og flyde vel ud i Strædet, hvor det vil have Tid og Driverum til at fatte og lippe. Det er farligt at holde Skibet drivende paa Rheden, efter at Ankeret er af Grunden, formedelst en steil Klippepynt, kaldet „Keeming, som strækker ud i Læ af Ankerpladsen. Et stort Skib forliste totalt paa den omtrent 3 Uger før vi passerede; det drev ned paa den medens det laa opbrast for at faae Ankeret fattet.

En let Brise fra Vest sprang op Kl. 10 om Formiddagen, hvorpaa vi lettede og seilede videre, efter at have opholdt os her omtrent 17 Timer. Op ad Dagen fristede Kulingen; en stor hollandsk Ostindiefarer kom ned med den og seilede os snart op. Det var et deiligt Skib, som førte 20 Kanoner og saae ud til at være i en fortræffelig Orden. Den passerede Anjer under Pres af Seil, med Maaneragere og Skystaber-Læseil paa. Den stoppede ikke, men holdt girende, medens den salutede Fortet i Forbigaaende. Den havde en Mængde Tropper ombord. Kl. 2 om Eftermiddagen passerede vi Pynnten Sct. Nicholas og nu vare vi ude i den egentlige Java-So. Medens vi løbe langs med Landet havde vi god Leilighed til at betragte de skønne Naturscener, som alle vegne viste sig, især i Nabolagene af Panjoriang Rhed og Pulo Mesak. Landet er i høieste Grad frugtbart og vel dyrket; Plantager af Sulferrør og Pebertræer, indhegnede og vel udlagte; Lunde af Kokostræer; bølgende Græsplainer og lyse Skraaninger; hist og her titte Javanefernes ydmyge Hytter frem fra de skyggesfulde Kontroge; Grupper af jirlige Bambus viste i Vinden som vaiende Fiederbuske; enkelte og i Smaagrupper staaende Træer, plantede af Naturens Haand, synes at være hensatte, hvor de staae, med den meest uddannede Kunstsans for Effecten paa Landskabet. Føier man hertil en Baggrund af skovklædte Bierge, en Bort af en skinnende hvid Strandbred, Sundastrædet med dets utallige Øer, og Sumatras fierne Biergspidser, ragende op over Skyerne, kan man danne sig et svagt Billede af de henrivende Prospecter, Seiladsen fra Anjer til Sct. Nicholas-Pynnten fremviser.

Da den vestlige Brise ophørte Kl. 6 om Eftermiddagen og en laber Ruling fra D. N. D. med Taage indfandt sig, stoppede vi op for et Barpanker paa 14 Favne Vand, Mudderbund, Pulo Baby i N. N. V. 4 Kvartmiles Afstand. Ved Midnat loggede vi Strømmen og fandt at den satte vester efter med 2 Miils Fart. Næste Middag, da Strømmen kantrede, lettede vi og gik Sell med en let Brise af N. D.; Veiret var klart og smukt. Vi krydsede Slag for Slag, indtil vi havde klaret Pontang-Revet, hvorefter vi gjorde lange Stræk over imod Tanara-Grundene. Vi lagde Mærke til en meget stor Bygning ved Munden af Tanara-Floden, uidentivt et Tørringshuus til Kaffebonner. Kysten heromkring er lav og kontrasterer stærkt med Bantam-Pico og det høie Land Sydvest for Bantam-Vai. Kl. 7 E. M. D. stoppede vi op for Barpankeret paa 9½ Favne Vand, blød Muddergrund, Menscheneeter-Den (maneater-island) i D. t. S. 6 Kvartmiles Afstand.

Freddag den 12te Marts lettede vi vort Anker Kl. 5 om Morgenen og seilede videre frem med en let Brise fra Vest, ledsaget af svære Regnbyger. Veiret var saa tykt, at vi havde stor Vanstielighed ved at holde Vaaken udfor Menscheneeter-Giland isigte. Vi passerede den Kl. 10. Imellem Kl. 10 og 11 var det hollandske Skib, som holdt sig en Fierdingvet forud af os, to, tre Gange nødt til at lade Ankeret dryppe, af Frygt for at holde gaaende, da Regnbygerne vare saa tykke. Os var dette et ypperligt Mærke, som sparede os Uleiligheden med at ankre. Om Middagen klarede Veiret op; vi vare da udfor Vest-Enden af Middelburg-Giland og havde Telegraphen paa Onrust i Sigte; vi kunde nu ligeledes see Skibene paa Batavia Rhed. Vi signalerede Skibets Navn og Nummer efter Marryatts Signalbog. Det hollandske Skib stod ind igiennem Underløbet, syndenfor Derne Middelburg og Amsterdam og nordensfor Ontong-Java Revet. Dette Løb tage ialmindelighed alle Hollændere og forlorde derved Veien betydeligt. Vi gik igiennem Udreløbet, som er nordensfor Middelburg og Amsterdam og østensfor Poorn-Derne. Der

er endnu et tredie Løb, kaldet det store Ydrelob; det er nordenfor Den Store Gambays og syndenfor Pulo Dapour.

N. 3½ om Eftermiddagen faldt det i Stille, da vi havde Den Leyden i Ost, Purmerant-Giland og Grunde i Vest, og Staden Batavia i Syd, 7 Qvartmiles Afstand; vi ankrede strax for Dayligankeret paa 12 Favne Mudderbund. De Vagere, vi saae paa Grundene, som ligge rundt om i Nærheden af Ydrelobet, vare, en i D. N. D. fra Nordspytten af Menscheneeter-Den, en i V. S. V. af Store-Gambays og omtrent i N. t. D. fra den forrige; en i S. S. V. af Lille-Gambays, og en anden paa en Plads, der ligger i D. S. D. fra Midten af Middelburgh og N. V. fra Lille-Gambays, omtrent lige langt fra begge. Denne sidste Vager danner Styrbords-Vallens Grændse i Ydre-Canalen, naar man seiler ind. Dette Løb fortsættes videre imellem adskillige Grunde paa Nord siden og to store Plader udfor Middelburg, af hvilke en ligger ret Nord omtrent 2 Qvartmiil fra Vestenden af denne De, og den anden ligger i samme Peiling og omtrent samme Afstand fra Sundet, naar aabent, imellem Middelburg og Amsterdam; den er omtrent ¾ Qvartmiil bred. Ingen af disse Grunde ere asboiede (Marts 1841) hvilket var os ikke lidt til Ængstelse. Da det imidlertid var klart, kunde vi fra Nerseraaen tydelig see dem paa Farven af Vandet. Vi saae flere Vagere i Inder- og Mellem-Canalerne ved Onrust og Purmerant. Alle Vagere ere Smaakors, hvoraf Overdelen er malet hvid og Nederdelen sort. Fisserne bruge her hyppigen at sætte lange Stænger paa dybt Vand til Mærke for deres Net; disse Stænger have et stort Bunt Straa, eller Qviste med Blade, paa Enden og kunne ofte vildlede den der ikke har været her før. Den Mængde Der, der ligge spredte omkring ved Indløbene til Batavia Rhed, ere blot smaa sandige Holme, bedækkede med Træer; de ligne hinanden saa meget, at man næsten skulde troe det umuligt at kiende dem fra hverandre i taaget Veir.

De til Arsenalet paa Onrust hørende Bygninger ere meget isinesfaldende under Indseilingen, men af Staden Batavia kan

man fra Rheden ikke see andet end nogle røde Tage, der lige frem over den tætte Korstov (jungle) som omgiver Strandbredderne i Baien med et Milebredt Bælte, hvor det stillestaaende Vand og den forraadnede Vegetation udvikler giftige Dunster, som aale de dræbende Febere, der hiemsøge Staden. En hvid Sky af giftige Damppe stiger ved Solens Nedgang langsomt iveiret og hænger over denne for Europæere saa dræbende Egn. Pele Natten igiennem hører man Frøernes hæse Dvækken, og mange forskellige Dyrs og Insecters Skrig, Piben og Hvislen lyde ud fra denne uhyre Sump; og naar Solen staaer op og kommer hoit paa Himlen, ruller det tunge Dække langsomt op i store Masser, klyngende sig fast til Biergsiderne idet de stige iveiret, indtil de tilsidst forsvinde i den renere Luft. Naar man passerer Rheden op til Staden, falder den store Mængde af svære hollandste Ostindiefarere i Dinene, hvilke her ligge astantede og med Tag over for at vente paa Ladning. Hollænderne have nemlig, for at opmuntre Skibsbyggeriet, udstædt en Lov, hvorved ethvert nyt Skib skal sikkes Fragt, indtil Bygningsomkostningerne ere indvundne, eller for et vist Antal Reiser efter Skibets Værdi.

Den næste Gienstand, der falder i Dinene, er Vagtskibet, af Størrelse som en af vore 28 Kanonsfregatter, slet holdt og skiden og forfalden at see til. Den har en stor Telegraph paa Stortoppen, der syntes at være i temmelig stadig Bevægelse. Hollænderne ere strænge Overholdere af Disciplinen og behandle ethvert Insubordinationstilfælde med stor Strengthed, hvad enten det stæer paa deres egne eller paa fremmede Skibe. Saasnart Klage indløber, afhente de Delinquenterne og sætte dem i Jern paa Fregatten, og straffe dem med Tamy paa Forlangende. Medens vi laae i Batavia, bleve nogle Folk fra et Londoner Barkskib kampede ombord paa Vagtskibet, ved hvilken Leilighed Capitainen blev anmodet om at overvære Executionen. Det var nogle Matroser, som vare hyrede i Sidney og som rigeligen havde fortient hvad de fik.

Iblandt andre isinesfaldende Gienstande ere adskillige store hydmalede Pæle, der ere nedrammede i Mudderet og tiene til at betegne Havnens Grændser. Ethvert Skib, der blot anløber Batavia for at forsyne sig med Vand og Forfriskninger, kan undgaae at betale Havneafgifter, ved at ankre udenfor disse Pæle, som ere omtrent 4—5 Rabbellængder udenfor Skibene; af Mangel paa Kundskab herom stoppe mange Skibe op meget længer ude end de have nødig. Fra Rheden til Staden selv kommer man igiennem en Slags Canal eller rettere sagt Mundingen, inddæmmet ved Quæter af Steen, en halv dansk Miil lange, af den lille Flod, hvis Lob deles et Stykke ovenfor Staden i mange Canaler, der flæbe sig, fyldte med Mudder og Skarn, langsomt igiennem Batavias Gader, og, efter at have samlet sig igjen ved Bommen eller Toldboden, falde ud igiennem denne Steendæmning. Da der er langt at roe fra Skibene til Landingsstedet, henved en dansk Miil eller mere, er det Skik at bruge Landets Folk til at roe paa Skibets Fartøier, fordi Vaadstienesten i et saa usundt Climat er farlig for Europæerne. Det er i det Hele bedst at holde Folkene ombord saa meget som muligt, og det er ikke heller Skik her at give Mandskabet Landlov, om Søndagen, som i andre Havne. Malayerne holde ialmindelighed godt Huus med Vaadene og ere ansvarlige for Varer og andre Ting, der betroes dem; de trælle altid Vaadene op og ned af Canalen, hvilket gaaer hurtigere end at roe.

Den Fremmede, der første Gang besøger Batavia og gjør Farten op ad Canalen, siddende befyttet imod en Java-Sols brændende Straaler under et med Gardiner vel forsynet Solseil, betragter med Forbauselse den uendelige Afverling af Scener, der allevegne møder hans Blik: Chinesernes Kiøbmands-Oschunker, hvis fedtede Mandskab, med glatragede Hoveder og lange Haarpidst, ere bestæftigede med, Nogle at udlosse deres Ladninger af Jernpander, grove Varer, Chinchew Candisukker, lakerede Sager, The og andre Ting; Andre, snakkende, kiævlende, fogende og forrettende deres Bøn, om det, at brænde

Djoss-Pinde, staae paa Gong-Gong og afbrænde Sværmere, kan kaldes saaledes; Andre sidde paa de utallige Spjerner og Kanter af en Dschunks Side, badende sig i Solskinnet og stirrende med en misundelsesværdig Selvtilfredshed paa de Forbifarende; Malayernes Riobmands-Prauer med deres lave For-Ende, langt udflydende Ugterspeil og Gallerier, Bambus Dæk og Seil af Matter; Arabernes „Dows“ med Bougspryd og Boug i Tæt, Tougværk af Kair og Ankertouge af Haar; de endnu mere forunderligudseende Fartøier fra Macassar, Celebes, og Bugiernes, lige primitive i Bygningsmaade og Takkelage. Deres Ladninger indbefatte Artikler, der ere ligesaa forunderlige i en Europæers Vind: de vidtberømte spiselige Fuglereder; Haifinner og Maver; Trepang, et væmmeligt Elliindyr, der findes paa Revene ved Ny Guinea og Australien: disse og andre orientalske Delicatesser udgjøre deres Ladninger og findes opførte i Priis-couranterne lige saa regelmæssigt som alle andre Riobmandsvarer. Nogle gamle Kanonbaade med en lang velpoleret Metallkanon ligge halvstulte imellem Rør og Siv, ventende paa Diebliffet, da de skulle ud paa Jagt efter malayiske Sorøvere, som det vrimler af her i disse Farvande. Helt og her en Stabel Kanonkugler; en Vold af Græstørv med en rusten Jernkanon, der ligger ud af et Skydestaar; et forfaldent Vagthuus af Træ, og en barbenet javanefisk Skildvagt, klædt i en lurvet Uniform med et skident gult Vandseer — alt dette samt en høist ubestrikelig og overvældende Lugt, en Melange af Lugten af forraadnede animalske og vegetabiliske Substanser, stinkende Morasser, den eiendommelige kryddrede Lugt fra de forskellige Skibe og Ladninger, især Chinesernes Brændsel, Djoss-Pinde og Røgelse, danner Billedet af denne Fart paa Canalen, og det taget under en glødende Sol, Folk, Vaade, den hele Canal skinnende som en glohed Dvn, og hver Pore i Legemet strømmende af Sved; selv vort sneehvide Solseil formaaede ikke at bestaarme os imod en knap to Timers gammel Eftermiddags Sols Straaler concentrerede paa denne Slamfiske.

Da vi lagde til ved Bommen, kom en Beenradstkjelse af en Hollænder, med en stor Straahat paa, en gammel blaa Frakke og gule Tofler, ud af et lille Vagthuus og bemægtigede sig vor Brevsæk. Denne Herre vilde ikke give Slip paa sit Bytte, før vi vare stegne ind i en Kareth, som vor Commissionair havde sendt os; her fandt han sig i at vi toge Postsækken med os, imod at han sendte en Underbetient med, som lod Kudsten føre hen til Toldboden. I et Værelse i underste Etage, hvis Meublement bestod i en Sovesofa af Bambusrør, et Vasserbord, et Par chinefiske Matter og et stort Bord bestrøet med Bøger og Papirer, bleve vi modtagne af en udtøret ung Mand, en Europæer, hvis grøngule Ansigtifarve, døde Dine og matte, slæbende Gang vidnede om Climatets ødelæggende Indvirkning paa Europæere. Efter at denne Herre havde søgt alle Hollandfke Breve ud, bandt han Sækken omhyggelig til igjen og sendte den til Gouverneurens Resident's, der ligger et godt Stykke oppe i Landet. Folgen heraf var, at alle engelske Breve først bleve omdeelte 24 Timer efter. Dette var ulovligt, sagde man os; men Hollænderne ere bekjendte for deres Skinsyge mod Englænderne, især i Batavia, hvor Rivaliseren i Handelen drives til det Yderste.

Hollænderne paa Java skildredes for os som selfabelige og stikkelige Mennesker i det private Liv, men høist ubehagelige at have at bestille med, hvor Politik og Handel er med i Spillet. Da den eneste Avis her, den „Javaanske Courant“ ganske er under Regjeringens Control, er det ikke let at komme efter Sagernes Stilling, og den hollandske Riobmand er altfor skinsyg paa fremmede Riobmænd til at give dem meer end den høistnødvendige Oplysning. Under vort Ophold der, var imidlertid saavel Regjeringens som Handelsverdenens Forlegenhed for stor til at den kunde skjules. Der var ingen Penge i Banken og dens Credit stod lige saa lavt. Opstanden paa Sumatra havde trukket Storsteparten af Sø- og Landmagten bort fra Java, og der var kun en Haandfuld raae, udisciplinerede Tropper tilbage til Regjeringens Beskyttelse; og, for at sætte Kronen paa Tingen, viste

der sig de betænkeligste Tegn til at de indfødte Fyrster paa Java vare tilfands at benytte Leiligheden til at forsøge paa at aflaste Naget. Tilbagegivelsen af denne kostbare De til Hollænderne, ved sidste Fredsflutning, kan neppe geraade vore Statsmænd til Gæde, hvad enten man betragter Tingen fra den philanthropiske eller den politiske Side. Under Englands milde Scepter vare Indbyggerne paa disse af Naturen saa velsignede Der blevne bekendte med en Lykke og Tilfredshed, som gjorde Contrasten ved deres Tilbagevenden under Hollændernes strenge Herredømme saa meget mere følelig. Og paa den anden Side bortgav England den umaadelige Fordeel, den kunde have havt af disse Besiddelser, baade paa Grund af deres uudsømmelige Rigdomme og deres vigtige Beliggenhed, der gjør dem til Nøglen for det store ostindiske Archipel og for China.

Kaster man Blik paa Kaartet, viser Sunda-Strædet, som skiller Sumatra fra Java, sig som Foreningspunktet, paa visse Aarstider, for engelske Skibe fra Australien og Europa, bestemte til Batavia, Singapore eller andre Havne. Det er endog til enhver Tid lige saa beqvemt for Skibe, bestemte til China, i Nordøst Monsunen at passere Anjer, hvor de kunne forhøre sig om Nyheder, og derfra over Java Søen, igiennem Salayer Strædet, Gilolo Passagen, og ind i det Stille Hav, som at gaae igiennem et af de østre Lob, som Lombok, Allas o. s. v. Det er klart, at Sunda-Strædet, saa nær ved Javas Hovedstad og i begge Monsuner Indgangsporten til Archipelagus, maa give Dens nordvestlige Yderende en Grad af Vigtighed, som altid vil gjøre Besiddelsen af den høist ønskelig. Paa den anden Side maa det, for et engelsk Skib, der paa Reisen til China kommer ind ad en af de østre Passager, være af Interesse, at vore Orlogsmænd kunne danne en beskyttende Kiæde for vor Handel, ligesaa Australien til Bengalen, hvilket kun er muligt naar de have Javas Havne til Stationsdepoter. Hollændernes Jalouise mod vort blomstrende Etablisement paa Singapore er bekendt; man kan ikke tage et Nummer af det lille vel-

skreven Tidsskrift „Singapore Free Press“ i Haanden, uden at finde Beretninger i Mængde, om de groveste Brud paa Handelscontractaterne, fra det Batavianste Gouvernements Side, om de meest overdrevne og ureciproque Paalæg paa Artikler, indførte fra Singapore, og de meest tyranniske Vaand og fortrædigende Regulatorer for britiske Skibe, som ere saa uheldige at anløbe hollandste Havne.

Batavia er en stor Stad af et meget betydeligt Omfang. Folkemængden er omtrent 75000, bestaaende af Javanesere, Chinesere, Malayer, Arabere og Indfødte af næsten alle Der i det store ostindiske Archipel. Af Europæere findes her, foruden Hollænderne, nogle Englændere, Franskmænd og Tydskere. Staden er bygget paa en lav, sumpig Grund, næsten i Flugt med Havets Overflade. En lille Flod løber igiennem den, og fra denne gaae Canaler igiennem Gaderne. Bredderne af disse Canaler ere beplantede med høie Træer, under hvilke gaaer en Spadserevei; en bred Kiørevei gaaer imellem denne og Husene; disse ere byggede af Steen, rummelige og luftige, og have almindeligviis en stor Gaard i Midten; forhen benyttedes de til Vaaningshuse, men siden den nye Stad er opført, have de fleste velhavende Folk taget Bolig der, og bruge nu deres forrige Huse til Kiøbmandscontoarer og „Godowns“ (Pakhuse og Boutiker). En Deel af Batavia er udelukkende beboet af Chinesere. Mange Tusinde af dem leve her og drive alle Slags Haandteringer. Da Forsiden af deres Huse er ganske aaben, havde vi god Leilighed til at betragte dem, idet vi kørte forbi. I denne Viekuube saae vi Karethmagere, Piulmænd, Smedde, Giortlere og Blikkenslagere, Stræddere og Skomagere; selv Artister i disse Fag; kort, alle mulige Haandværker kan man her see øvede og det med en ikke ringe Grad af Dygtighed. Der gives mange smukke offentlige Bygninger i Batavia, alle prydede til Overflodighed med den nederlandste Løve, som findes udhugget næsten paa hver fremspringende Kant af dem. Paradepladsen og andre offentlige

Nyt Archiv. 3die Bind 2det Hefte. 12

Plads og Spadseregange ere holdte i god Orden, vel lugede, og Træer og Græspletter net klippede.

Den umaadelige Trængsel af Kiøretøier og Boffelvogne; den Mængde omvankende Frugt- og Kage-Sælgere; de Flokke af „Cu-lier“, eller Dragere, som bære svære Byrder af alle Slags kostbare Sager, Guld fra Pontief, Specerier fra Molucca-Derne o. s. v.; Folk fra Landet, med lange Stænger paa Skuldrene, hvorfra der paa hver Ende hænger en Kurv med Vnder, Siæs, Kalkuner og andet Fiertræ til Salg, alt dette giver en Brimmel og et Liv i de brændende Gader. Men efter Solens Nedgang kan Staden sammenlignes med en stor Kirkegaard, saa øde er den; hist og her seer man en Malayer snige sig om, en enkelt Javanefist Skildvagt, eller en omvankende Chinese; den Strøm af støiende Menneſter, der Dieblikket tilforn opfyldte Gaderne, er nu forsvunden. Aarsagen til denne Tomhed er den usunde Luft, der stiger op fra de stillestaaende Canaler og de stinkende Sumper i Staden, og som noder de indfødte Beboere til at holde sig inde i deres Huse og Europæerne til at drage ud til Nyſtaden.

Batavias Nyſtad er egentlig kun en Mængde adspredt liggende „Bungaløer“ langs med den store Landevei, der gaaer fra Batavia til det Indre af Landet, samt flere Tværveie i Nabolaget. Disse Huse begynde omtrent en halv Miilsvei fra den gamle Byes Forstæder. De ere meget smukke og bequemme Boliger. En Beskrivelse af vor, desværre nu hedengangne, Verts, Hr. — Huus kan tiene for dem alle. Hans Huus var en stor smuk Bygning, opført af Steen og kalket hvid udvendig. Det havde kun een Etage, men stod paa Buer adskillige Fod fra Grunden. En bred Veranda med et Flisegulv af Mosail løb rundt om Huset; i denne stode, paa Husets Forside, Ottomaner, Stole, Mar-morbord, Bogstabe og Blomstervaser, og her var det behageligste Opholdssted i Huset; her kunde man ret nyde en ægte Manila Sigar med et velkiolet Glas Schiedam „Pawney.“ Din Aftenen er Verandaen brillant oplyst med en Mængde Lamper, hvilket tager sig smukt ud fra Landeveien. De andre Værelser vare

store og meget høie, med Døren ud til Verandaen; de vare smukt meublerede, skøndt der var kun faa Meubler i dem, og en smuk chinefisk Matte traadte istedetfor Gulvtæppe. Soveværelserne vare ikke store; der var kun en Seng i dem, forsynet med Musquito Net, et Toiletbord og en Stol eller to. Vinduer og Jalousier lukkes omhyggeligen om Natten, for at holde den for Europæerne saa usunde Natteluft ude.

Riiskenet findes i en Række Udhuse, der danner den ene Side af „Compounden“ (af det portugisfke „Campong“ = Landsted) bagenfor Bungaloen. Stalde, Vognremiser samt Baaninger for de javanesiske Tjenestefolk og deres Familier indbefattes ogsaa i disse Udhuse. Da rige Folk her altid holde mange Heste, udfordres der til dem en Mængde Kudste, Staldfolk og Vognvadsfere, hvis Koner og Børn høre med til Huueholdningen; men da Alt hvad Herren giver dem til deres Underhold kun bestaaer i en Smule Riis, koster et saa talrigt Tyende meget mindre at underholde, end man skulde troe.

De engelske Indvaanere i Batavia begynde Dagen med at stige til Hest ved Morgen = Vagtstuddet, for at tage sig en tiolig Ridetur i den tidlige Morgenstund, en Nydelse, som kun de der leve i et hedt Clima kunne staae ret. Som Morgenen frembrøder og Solen hæver sig og forgylder Toppen af de høiere liggende Steder, smiler Naturen rundt om med et fornøjet Liv og en Friskhed, som er henrykkende: Træer og Blemser, ladede med tunge Dugdraaber, glimre idet de opfange de unge Straaler; en behagelig og oplivende Bellugt udgaaer fra dem, som længer hen paa Dagen qvæles af Hede og Støv. Den lille Malay-Kleppert selv synes at føle sig giennemstrømmet af det Liv, den klare Morgenstund vækker, og med lige saa megen Fornøielse som dens Herre travet den lystigt hen ad den dugvaade Landevei. Paa denne Tid begynde Veiene at fyldes med Ghinesere, Haandværkere og Arbeidsmænd, som gaae til deres Dagsarbeide; paa Ryggen bære de Kurve, indeholdende deres Værktøi o. s. v., og alle ere forsynede med „Chitterys“ eller Solflærme. En Mængde Equi-

pager med Damer og Herrer kiøre langsomt afsted; Troppes af Soldater giennemgaae deres Exercits, og en Procession af Smaapiger, en Baisenhuus=Stole, kommer fremstridende. Længerhen møder Rytteren et andet Syn: Malayer drive deres Heste ud i Floden med Huien og Skrigen, for at vasse dem; Fruentimmer skure Kiedler, Potter og Pander; andre vasse Linned eller rensse Fisk; en Brimmel af Mennester af begge Rion pladste om i den lille muddrede Flod; Mødrene, iførte en „Sarong“, tage selv deres Morgenbad, idet de vadsse og strubbe deres Emaa.

Lidt længer hen paa Morgenstunden seer man en Flok hæselige Bøfler søge hen til en Pøl ved Landeveien, for i dens Mudder og Vand at søge Bessyttelse mod Dagens Hede. Denne priisværdige Forsigtighed tilligemed Solstraalernes hurtigt tiltagende Kraft minder nu om at vende hjem igien. Ved Tilbagekomsten, som almindeligviis er Kl. 7, nyder man en Kop Kaffe og laver sig til at tage et Bad. Man klæder sig af og ifører sig en Malai „Sarong“, et Klædningsstykke, der simpelt hen bestaaer i et stort Stykke Bomuldstoi, rødbruunt i Bunden og sribet paa langs og paa tværs med røde og hvide Striber; man svøber det tæt om Nederkroppen, fra Hosterne til Fødderne, og stikker Enderne ind under Føldeerne om Livet, saa at det holdes fast uden Hjælp af Knapper eller Naale. At giøre dette kunstnæssigt er Noget, der ialmindelighed falder vanskeligt i Begyndelsen. Ved at gaae over „Compounden“ til Badet, gled Sarongen hvert Dieblif af os og lod os staae i puris naturalibus, til stor Moro for Zienerne. Naar man har taget Bad, tilbringer man en Times-tid i en Lænestol med en Bog i Haanden, hvorpaa man klæder sig paa for Dagen og gaaer til Frokostbordet Kl. 9. Dette Maaltid bestaaer af mange gode Sager: Carri'er, Ragouter, Fisk, Æg, Frugt, ristede Bananer, Syltetøier o. s. v. og en Flaske vel affislet Bordeauxviin. Klokken 10 omtrent kiører Bognen for Døren, Saleschen slaaet op, Gardinerne trukne for heelt rundt, og Altting i Orden; Rudst og Ziener i galoneret Kiøle — Resten af deres Paaklædning er ikke værd at tale om — og afsted

gaaer det til Byen. Ved Ankomsten gaaer Riobmanden til sin Pult, og Capitainen gaaer ombord paa sit Skib, for at see hvorledes det staaer til derombord. Kloffen $4\frac{1}{2}$ vrimler atter Landeveien med de hiemadvendende Riobmænds Equipager. Nu gaaer man til Middagsbordet, til den Luxus over al Luxus, et tropisk Middagsmaaltid: de meest fristende Retter, en Dessert, som ingen europæisk Gartner kan levere Magen til, og Vine, kolde som Is. I Aftenfielingen tager man sig en Rioretour. Paa denne behagelige Tid af Dagen er næsten den hele europæiske Befolkning i det Frie: Nogle drikke Kaffe i Verandaerne eller paa den glatte skaarne Græsplet udenfor Huset — Synet af disse Grupper af Damer og Herrer, alle klædte i Hvidt, svævende om hist og her i Tusmørket, imellem Statuer, Springsvande og Vaser med delige Blomster og Planter, er i hoi Grad malerisk — hele Selskaber spadserer paa Veiene eller paa Væddeløbsbanen. Damernes sædvanlige Spadseredragt er omtrent den samme som de engelske Damer ved Aftenfestselskaber, uden Hat, og med en Blomst i Haaret.

At sidde en Diner til Ende i Rioler maa i Batavia være en Tortur, som den, Hercules maatte lide af den forgiftede Klædning, Nesusus forærede ham. Stiquetten kræver i denne Henseende, at man bærer en Klædes Rioler i Kirken, ved Gouverneurens Levée og ved en Diné eller et Bal i Gouvernementshuset; i private Selskaber, derimod, kun den første Gang man er til Middags- eller Aften-Selskab i et Huus, hvor der er en Kone i Huset, og selv dette med den Modification, at man gjør sin Indtrædelse i Rioler, hvorpaa man, efter at have gjort sin Hilsning, gaaer ud og tager en hvid Troie paa af tyndt Bomuldstoi, som man har ladet sin Tjener medbringe. Efter den Tid er en Troie selon les regles i det Huus.

Iblandt le haut ton paa Aftenpromenaderne tager Gouverneurens aabne Equipage, trukken af 8 Heste, sig især glimrende ud, med de mange galonerede Tjenere bag paa samt Forridere og Rideknegte, alle med brændende Fakler, saasnart Mørket fal-

der paa. En Væddeløbs Klub er oprettet her af Englændere. De have deres Tribuner, Veierhuus o. s. v. paa Væddeløbsbanen, og træde op med rigtklædte Jokeyer og Tilbehør i bedste Stiil, til stor Forundring for Hollænderne, der ikke kunne begribe, hvor Nogen, der ikke er fra Forstanden, kan finde Fornøielse i saa voldsomme Dvælsler under et saa brændende Klima.

Der findes to Hoteller i Batavia, begge i den nye Stad; men i den gamle er der ikke eet Sted, hvor man kan tage ind eller nyde nogen Forfriskning, naar man kommer iland fra Skibet, hvilket er meget ubehageligt, da Skibene ligge saa langt ude.

Da vi havde afgjort vore Affairer i Batavia, indtog vi Vand og friske Provisioner for Reisen til Singapore og China. Vandet blev bragt os i en Cisterne, tallet som „Prah“ og forsynet med Trykpompe og Slange. Vore egne Folk maatte gaae ombord i Cisternen og pompe, da Malayerne negtede at gjøre dette Arbejde. Vi betalte 3 Rupier pr. Liggers. Priserne paa adskillige andre Ting vare som følger: for „Negrohead“ Tobak 2 Rupier pr. Pund; Paddy 3 Rp. pr. Sæt; Yams 31 Rp. pr. Pecul; Sukker 16 Rp. pr. Pecul; Høns 4 Rp. pr. Dufin; Uender 7 Rp. pr. Dufin; sunaa Sviin 7 Rp. Stykket; og Fartøishyre, for at bringe en stor Ladning Provisionsartikler ud, 8 Rupier. Vi vare ikke fornøiede med vor Comprador (Mægler) en Chinefer, fordi vi fandt alle Priser saa høie, sammenlignet med hvad vi havde givet i Anjer. Ved nærmere at erkjendige os herom, fik vi imidlertid at vide, at paa Grund af at Hollænderne have lagt en Udførselstold paa alle Landets Producter, saavel som den sædvanlige Udførselstold af 30 p. Ct. paa fremmede Artikler, koste Forfriskninger saa meget mere her. Forstiellen paa Priserne her og i Anjer sees af hvad vi et Aarstid efter betalte paa det sidste Sted: 11 Dufin Høns, 25 Kurve Kartoffer, 14 Sætte Paddy, 1½ Dufin Græskar, Frugt, Fugle, endeel Conchylier m. m. Alt for 2 Pd. 10 s. Sterling (omtrent 22 Rbd.).

Notitser om et Sø-Uhr af en ny Construction,

Meddeelt Archivet af Hr. Louis Urban-Jürgensen.

(Mærket paa Skiven $U \frac{48}{V} J$, og betegnet i Beholdningen af den kongl. danske Sø-Etats Sø-Uhre med Nr. VIII).

Dette Søuhr er af en ny og eiendommelig Construction af Urban-Jürgensen, det gaaer uden Snekke og Kjæde. Det er det første Chronometer af denne Art, udført her, og findes beskrevet i det af Prof. G. F. Urfin udgivne tekniske Tidsskrift, „Magazin for Kunstnere og Haandværkere“ anden Række, 3die Bind, Side 1 og følgende, med vedsoiede 2 Afbildninger. Det er forfærdiget efter Urban-Jürgensens Idee af hans Søn Louis Urban-Jürgensen, kort efter Faderens Død, og afhændet til den kgl. danske Sø-Etat i 1831, efter at være bleven prøvet paa det kgl. Søfaart-Archiv og anbefalet til Anskaffelse af General-Inspecteuren over Sø-Etatens Sø-Uhre, Commandeur-Capitain Zahrtmann.

Da der i England, hvor det største Antal Chronometere forfærdiges, med Hensyn til disse Instrumenters Construction, i det sidste halve Aarhundrede ikke er skeet noget væsentligt Fremskridt eller Forbedring*), ville nogle Notitser om et Sø-Uhr, for-

*) „The Box-Chronometer has not been improved during the last „half Century. By Comparison of Chronometers made as far „back as that time, and by reference to their rates, no improve- „ment in the art is discovered at the present period. There may „be more glitter, but nothing useful has been introduced: we „have been, in most points, docile imitators“, saaledes skriver Chronometermager John Eiffe i den af det engelske Admiralitet udgivne „Account of improvements in Chronometers, made by Mr. John Sweetman Eiffe, for which a reward (300 L. Sterling) was granted to him by the Lords Commissioners of the Admiralty, London, 1842“; denne formentlige Forbedring af Mr. Eiffe bestaaer i en ret findrig Combination ved Compensations-Uroen, for

færdiget efter en ny, simplificeret og forbedret Bygningsmaade, maaskee ikke læses uden Interesse.

ved Hjælp af samme bedre at kunne regulere Gangen under høist forskellige Temperaturer (i Extremerne af Kulde og Varme); hvad derimod angaar selve Constructionen af hans Chronometre, da er den liig den sædvanlige engelske. Denne Lighed i de engelske Chronometre er undertiden saa paafaldende, at man sulde antage disse Uhre for at være komne ud af eet og samme Værksted, hvis de ikke vare forsynede med forskellige Chronometermageres Navne og Mærke. Aarsagen hertil maa fornemmeligen søges deri, at Værterne til Chronometerne forsærdiges i større Antal i Fabrikerne, og Chronometermagerne derimod ene beskæftige sig med den endelige Sammensætning og Regulering af disse Instrumenter.

Resultatet, af denne fabrikmæssige Drift i Productionen af et for Astronomien og Navigationen saa vigtigt og uundværligt Instrument, har været en betydelig Nedsættelse i sammes Pris (see Nyt Archiv for Søvesenet 3 B. S. 115); men paa samme Tid har denne fabrikmæssigere Drift desværre ogsaa virket hæmmende med Hensyn til Indførelsen af gavnlige Forandringer ved Constructionen, ligesom den har medført andre skadelige Følger, af hvilken vi her, med Urban-Jürgensen, ville nævne den lidet Haardhed, som findes ved Messingarbejdet af de saaledes fabrikmæssigen forfærdigede Chronometre.

Urban-Jürgensen bemærker nemlig, i en Note, vedsoiet hans Biographie i Ursins Magazin for K. og P. 1829. 1 B. S. XV: „En Deel af de engelske Chronometermagerne levere vel aarligen et betydeligt Antal Chronometre, men dette stæer ikke ved deres egen Hånd. I London drives dette Arbejde mere som en Fabriks-Artikel, end som en Kunst, og derfor er Udførelsen af de forskellige Dele i mange forskellige Hænder. Paa denne Maade kan Productionen hos Mange ogsaa være stor; da den, som har vidst at forskaffe sig en udbredt Reputation, der kan sikke Afsetningen, kan udenfor sit Huus, for sin Regning, lade fabrikere en stor Deel Chronometere, hvori han forresten ikke har synderlig anden Deel, end den, at de bære hans Navn, og at de afgive ham en betydelig Fordeel. Men er det vist at fabrikmæssig Drift i mange Tilfælde bidrager til Frembringelsesernes Fuldkommenhed, saa er det ligesaa vist, at det ikke er Tilfældet, naar det gælder om de fuldkomne Kunstproducter. Derfor er det ogsaa, at iblandt den

Det, hvorved dette Sø-Uhr fornemmelig skielner sig fra de sædvanlige, bestaar i Følgende:

1. At det gaaer uden Snekke og Rixde. Hovedfordelen ved at construere Chronometret uden Snekke og Rixde bestaar fornemmelig deri, at man saaledes undgaaer de Uheld, som kunne finde Sted ved Snekkens sammensatte Mechanisme og Hjælpekraften, saavel som den Fare, man ellers er udsat for, at Rixden kan springe itu. Tillige vil Drivfiedren, formedelst den usædvanlige Længde (11 Fod) og store Elasticitet være mindre tilbøielig til at gaae itu, end de korte og stive Fiedre, som almindeligen anvendes i Chronometre med Snekke. Denne Garantie for at hverken Rixde eller Fiedre kan springe i et Instrument, bestemt til Længde-Observationer paa Søen, hvor det ved et saadant Uheld vilde blive aldeles ubrugeligt, synes at være af ikke liden Vigtighed. Herom Mere i Urban-Jürgensens Værk om den høiere Uhrmagerkunst, tydske Udgave. Kjøbenhavn 1842, Side 88 og følgende.

„store Mængde engelske Chronometre, som findes overalt, kun faa ere af den Grad af Fuldkommenhed, som man kunde ønske, og at mange ere aldeles uhenigtsvarende. En vis berømt Kunstner i London har ogsaa lidt en betydelig Nedsættelse i sin forhen saa store Reputation, netop fordi han senere altfor fabrikmæssigt tilveiebragte sine Chronometre, der, endskjøndt til høie Priser, dog langtfra ikke havde den Nøiagtighed, som de kunde have havt, hvis de under hans Opsyn vare blevne forfærdigede i hans Værksted, efter den sande Kunsts Regler. Vel er det sandt, at nogle af de Mangler og Feil, som ere Frugten af den fabrikmæssige Fremgangsmaade, kunne afhjælpes ved at gaae Arbeidet efter; men derimod gives der mange, som ere uforbederlige, og af disse vil jeg blot til Exempel anføre den liden Paardighed, der finder Sted i Messingarbejdet i de engelske Chronometre, som komme ud af Fabrikkerne, thi der hamres Messinget fælden eller aldrig tilstrækkelig. Desuden mangler der altid Harmonie i et Arbejde, som er frembragt ved mange forskellige Hænder, der ikke ere styrede af eet eneste Hoved.“

2. At det er forsynet med en Spiralsfieder af Guld. — Guldspiralsfiedre besidde den Fordeel, at de ikke angribes af Rust, hvilket derimod ikke saa sieldent er Tilfældet med Staalspiralsfiedrene, som da derved forandre Styrke og sølgelig ogsaa Chronometrets Gang.
3. At det er forsynet med særskilte Skiver for Secunderne, Minuterne og Timerne. Herved forebygges, at Viserne kunne berøre eller tage fat i hinanden, saaledes som det undertiden er hændet, naar de, som sædvanligt, gaar over hinanden.

I Tidsrummet fra 1831, da Chronometret blev leveret Staten, til iaar 1844, har det været medgivet følgende kgl. Skibe til Kongens Bestemmelse, nemlig:

- Corvetten „Sortuna“ til Vestindien, Capt. P. D. V. Seidelin, fra medio Septbr. 1831 til medio Aug. 1832.
- Corvetten „Galathea“ til Middelhavet, Capt. J. W. Krieger, fra sidst i April til medio Septbr. 1833.
- Fregatten „Bellona“ til Middelhavet, Capt. E. de Coninck, fra 2 Mai til 31 Aug. 1835.
- Briggen „Mart“ til Vestindien, Capt. Lieut. S. Rierulff, fra 30 Sept. 1835 til medio Mai 1837.
- Fregatten „Kota“ til Middelhavet, Capt. Dahlerup, fra 3 Mai til medio Septbr. 1838.
- Briggen „Mercurius“ til Vestindien, Capt. Lieut. Mourier, fra Mai 1839 til medio Aug. 1841.
- Gadecorvetten „Flora“ til Lissabon ic., Capt. C. Paludan, fra 27 April til 23 Juli 1842.
- Briggen „St. Jan“, Dvelfestogt, Capt. Lieut. Friminger, fra 1 Mai til 27 Mai 1843.

Chronometret er saaledes bleven afbenyttet til Observationer ombord i en mere end tilstrækkelig lang Tid for at man kan have en bestemt Mening om Sammes Noiagtighed, saa meget mere som det er bleven prøvet i forskjellige Climater, under temmelig betydelige Temperatur-Afvejlinger. Resultatet af disse Jagttagelser

er, at dette Sø-Uhr indtager en hæderlig Plads iblandt den kongelige Sø-Stats Beholdning af udmærkede Sø-Uhre, og paa Grund af dets eiendommelige Construction har det ogsaa tiltrukket sig en mere end almindelig Opmærksomhed iblandt de af Marinens Officierer, som have afbenyttet samme til Længde-Observationer. Gangen af dette Chronometer ombord er temmelig nær den samme som iland; til Exempel: den daglige Gang blev opgivet fra Søkaart-Archivet til Reisen med Fregatten „Kota“ d. 8 Mai 1838 at være $-1^{\circ},6$, da Gangen, observeret af Prem. Lieutn. Flensborg ombord fra 8 Mai til 5 Juni (Sibtratar) blev funden at være $-0^{\circ},16$, og fra 5 til 30 Juni (Toulon) $-0^{\circ},92$: altsaa en Forskiel af een Secund. Til Cadetcorvetten Flora blev fra Søkaart-Archivet d. 27 April 1842 opgivet Gang til Reisen $-2^{\circ},67$ og Middeltgangen ombord i 87 Døgn var $-3^{\circ},32$; altsaa her kun en Forskiel af $\frac{65}{100}$ Secund.

Fra den Dag, dette Sø-Uhr blev leveret Sø-Statens d. 9 August 1831, og til Dato, altsaa paa det Nærmeste i 13 Aar, er det bestandigen bleven holdt i Gang ved daglig Optrækning, kun to Gange er det i den Tid bleven adstilt for at reengjøres af Forsærdigeren selv, nemlig i Aarene 1834 og 1838.

Paa det kongelige Søkaart-Archiv, hvor Beholdningen af Marinens Chronometere opbevares, finde daglige Sammenligninger Sted imellem Chronometrene og et astronomisk Pendul-Uhr; ved disse opdages de smaa tilfældige Afvigelser i Gangen fra Dag til Dag, hvorimod samme ombord ikke saa letteligen iagttages, paa Grund af at Observationerne og Tidsbestemmelserne paa Søen ikke dertil kunne finde Sted med den fornødne Noiagtighed, og som oftest ikkun med Mellemrum af flere Døgn, hvorved da kun lader sig bestemme Chronometrets Middeltgang.

I England er i 13 paa hinanden følgende Aar, fra 1822 — 1835, af Admiralitetet udsat Præmier for Chronometre, hvis Gang, efter eet Aars Prøve paa det kongelige Observatorium i Greenwich, befandtes regelmæssigt og at holde sig inden en vis fastsat Grændse for Afvigelse. Fra Aaret 1822 til 29 uddeeldes

aaerlig to Præmier, nemlig 300 £ Sterling for det bedste og 200 £ Sterling for det næstbedste Chronometer. Fra 1829 til 1835 uddeelttes derimod tre Præmier.

Det engelske Admiralitet har saaledes, idet det aabnede en Concurs for Indlandets Chronometermagere og belønnede de bedste af de til Prøve indsendte Sø-Uhre med Præmier, troet hellere at borde vælge til disse Uhres Bedømmelse et fast, astronomisk Observatorium iland, hvor daglige Sammenligninger imod et astronomisk Pendul-Uhr kunne finde Sted, end Prøven ombord paa en Sø-Reise, som alene kan give en noiagtig Oversigt af Instrumentets daglige Middeldgang, men derimod ikke af dets Gang fra Dag til Dag, som nylig bemærket.

For at sættes istand til at bedømme nærværende Sø-Uhr efter en lignende Maalestof, som den der i England er bleven anvendt af Admiralitetet ved Præmiernes Uddeling for de bedste Chronometre, efter eet Aars Prøve paa Observatoriet i Greenwich, meddeles med Samtykke af Hr. Commandeur-Capt. Zahrtmann i nedenstaaende Bilag A en Oversigt af Uhrets Gang, sammenlignet imod Sølaart-Archivets astronomiske Pendul-Uhr, fra dets hjemkomst med Fregatten „Keta“ i Efteraaret 1838 til dets Udgaaende med Briggen „Mercurius“ i Mai 1839, ligesom en Oversigt af Sammenligningerne i den længste Periode, hvori det er bleven observeret paa Archivet, nemlig fra dets hjemkomst med Corvetten „Flora“ 23 Juli 1842 til dets Udgaaende med Briggen „St. Jan“ i 1843, i nedenstaaende Bilag B. — Af disse Sammenligninger*) sees, at dette nye Sø-Uhr vilde have indta-

*) Ved Sammenligningerne paa Sølaart-Archivet imod Penduluhret bør erindres, at disse ere nedskrevne uden Correction for Penduluhrets Gang; følgelig ere Afvigelserne i Sø-Uhrets Gang fra Dag til Dag i nedenstaaende Bilag A og B forøgede med de Afvigelser, som have fundet Sted i selve Penduluhrets Gang. Først ved Afleveringen af Chronometerne til Skibene indføres denne Correction.

get en meget hæderlig Plads, ogsaa iblandt de Chronometre, som i England ere blevne belønnede med Præmier.

Foruden dette Sø-Uhr er den kongelige Marine i Foraaret 1840 bleven forsynet med Et af lignende Construction, forfærdiget af Louis Urban-Jürgensen, i Sø-Statens Chronometer-Beholdning betegnet med Nummer II. Efterat være bleven prøvet paa Søkaart-Archivet, og ombord paa Corvetten „Flora“ fra 1 Mai til 8 August 1840, udgik det d. 26 August samme Aar som Søved-Chronometer, med Fregatten „Bellona“, Commandeur Chr. Wulff. Ombord vare Chronometre af Kessels, Arnold ic., men ovennævnte Chronometer overgik dem, paa denne Reise, alle i Noiagtighed, see herom i „Nyt Archiv f. S. 1ste B. Side 116.

Bilag A.

Marinens Souhr VIII sammenlignet imod Søfaart-Archivets astronomiske Penduluhr, fra dets hjemkomst med Fregatten „Rota“ til dets Ud-
gaaende med Briggen „Mercurius.“

Dato	1838			1839					
	Octbr.	Novbr.	Decbr.	Januar	Febr.	Marts	April	Mai	
Daglig Gang imod det astronomiske Pendul-Uhr.									
1	Efter	- 1,"0	- 1,"0	- 0, 0	- 1,"0	- 1,"0	- 1,"0	- 1,"0	- 1,"0
2	Hjem-	- 1, 5	- 0, 5	- 0, 0	- 0, 5	- 1, 0	- 1, 5	- 0, 5	- 0, 5
3	komsten	- 0, 5	- 0, 5	- 0, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5	- 0, 5
4	med	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5
5	Fregat-	- 1, 5	- 0, 5	- 0, 5	- 1, 0	- 1, 5	- 1, 0	0, 0	0, 0
6	ten	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 0	- 1, 5	- 1, 5	- 1, 0	0, 0	0, 0
7	Rota	- 1, 5	- 1, 0	- 0, 0	- 1, 0	- 1, 0	0, 0	0, 0	0, 0
8	fra	- 1, 0	- 0, 5	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 5	- 1, 5	- 1, 5
9	Middel-	- 1,"5	- 1, 0	- 0, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0
10	havet.	- 1, 0	- 0, 5	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5	- 0, 5
11		- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 0	- 1, 5	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5
12		- 1, 0	- 1, 5	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 5	- 1, 5	- 0, 5	- 0, 5
13		- 1, 0	- 2, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5
14		- 1, 0	- 1, 0	- 1, 5	- 0, 5	- 1, 5	- 1, 5	- 0, 5	- 0, 5
15		- 0, 5	- 0, 5	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5
16		- 1, 0	- 2, 0	- 1, 0	- 0, 0	- 0, 5	- 1, 0	- 0, 2	- 0, 2
17		- 0, 5	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5	- 0, 3	- 0, 3
18		- 0, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 1, 0	0, 0	0, 0
19		- 1, 0	- 1, 5	- 1, 5	- 1, 0	- 0, 5	- 1, 0	0, 0	0, 0
20		- 1, 0	- 2, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 1, 0	- 0, 5	- 1, 0	- 1, 0
21		- 1, 0	- 1, 0	- 1, 5	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	0, 0	0, 0
22		- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 0	- 0, 5	- 1, 0	- 1, 0
23		- 1, 5	- 1, 5	- 1, 5	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5
24		- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 5	- 0, 0	- 1, 0	- 1, 0
25		- 1, 5	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5	- 0, 5
26		- 1, 5	- 1, 0	- 1, 0	- 1, 5	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5	- 0, 5
27		- 1, 0	- 1, 0	0, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 0, 5	- 0, 5
28		- 1, 5	- 1, 0	0, 0	- 1, 0	- 1, 0	- 0, 5	- 1, 0	- 1, 0
29		- 1, 0	- 0, 5	- 1, 0	- 0, 5		- 1, 5	- 0, 5	- 0, 5
30		- 1, 0	- 0, 5	0, 0	- 0, 5		- 0, 5	- 0, 5	- 0, 5
31		- 1, 0	0, 0	- 0, 5			0, 0		
Daglig Middel- Gang		- 1,"02	- 1,"13	- 0,"84	- 0,"63	- 0,"84	- 0,"91	- 0,"65	- 0,"42
Største Forskiel		1," 5	1," 5	1," 5	1," 5	1,, 5	1," 5	1," 5	1," 0

Udgaact
med
Briggen
Mercurius
til
Bestin-
dien.

Godheden af Chronometerens Gang, observerede paa Observatoriet i Greenwich, bestemmes efter visse af Admiralitetet opgivne Regler, hvorefter det saakaldte „Trial-Number” (Prøvetal, Rangnummer) udregnes. Dette Tal findes, ved at multiplicere Forskiellen imellem den høieste og laveste Middeltgang med 2, og dertil addere Middeltallet af den største Forskiel i den daglige Gang for hver Maaned.

Saaledes findes for nærværende Søuhr, i Perioden fra October 1838 til 6. Mai 1839, Prøvetallet (Trial-Number) at være: 2,“85, nemlig:

1838, October, Middeltgang	—	1,“02.	Største Forskiel	1,“5
„ November	—	— 1, 13	—	— 1, 5
„ December	—	— 0, 81	—	— 1, 5
1839, Januar	—	— 0, 63	—	— 1, 5
„ Februar	—	— 0, 84	—	— 1, 5
„ Marts	—	— 0, 91	—	— 1, 5
„ April	—	— 0, 65	—	— 1, 5
„ Mai	—	— 0, 42	—	— 1, 0
			Middeltal	1,“43

Høieste Gang i November — 1,“13

Laveste Gang i Mai — 0,“42

Forskiel 0,“71

Forskiellen \times 2 = 1,“42

Middeltallet af største Forskiel 1,“43

Prøvetal (Trial-Number) 2,“85

Bed at sammenligne dette Prøvetal med Prøvetallene for de engelske Chronometre, observerede paa Observatoriet i Greenwich, fremgaaer det, at det Søuhr, hvorom vi her meddele Beretning, i ovennævnte Periode har gaaet bedre end de Chronometre, som af det engelske Admiralitet i Aarene 1823, 24, 25, 27, 28, 30 og 31 ere blevne belønnede med første Præmie af 300 £ Sterling, og bedre end de Chronometre, som i Aarene 1826, 29 og 32 ere blevne belønnede med anden Præmie. Fra den Tid, Concursen blev aabnet, til Aaret 1833 (Udfaldet af Con-

curfen for Aarene 1834 og 35 er os ikke bekiendt) i hvilket Decennium henimod 600 er blevene indleverede til Prove paa Observatoriet i Greenwich, have saaledes kun 3 overgaaet Dvenstaaende i Nøiagtighed.

Uf den fra Observatoriet i Greenwich udgivne Beretning om Trial-Chronometerne for Decenniet 1822—32, som vi have liggende for os, sees, at Trial-Numberne have været følgende:

§ 1823	{	Første Præmie	11, 29
		Anden Præmie	12, 87
1824	{	Første Præmie	4, 44
		Anden Præmie	6, 84
1825	{	Første Præmie	5, 44
		Anden Præmie	6, 12
1826	{	Første Præmie	2, 62
		Anden Præmie	3, 46
1827	{	Første Præmie	4, 68
		Anden Præmie	5, 65
1828	{	Første Præmie	4, 41
		Anden Præmie	4, 52
1829	{	Første Præmie	2, 27
		Anden Præmie	3, 80
		Tredie Præmie	4, 00
1830	{	Første Præmie	3, 59
		Anden Præmie	4, 04
		Tredie Præmie	4, 34
1831	{	Første Præmie	2, 93
		Anden Præmie	3, 65
		Tredie Præmie	3, 73
1832	{	Første Præmie	2, 82
		Anden Præmie	2, 95
		Tredie Præmie	3, 09

Bilag B.

Marinens Søhr VIII sammenlignet imod Søfaart-Archivets astronomiske Penduluhr, fra dets Hjemkomst med Corvetten „Flora“ til dets Udgaende med Briggen „St. Jan“.

Dato	1842 Juli	August	Septbr.	Octbr.	Novbr.	Decbr.
Daglig Gang imod det astronomiske Penduluhr.						
1		— 1,"5	— 1,"0	— 1,"0	— 1,"5	— 1,"0
2		— 1, 5	— 1, 5	— 1, 0	— 1, 0	— 0, 5
3		— 1, 0	— 1, 0	— 1, 5	— 1, 5	— 0, 5
4		— 1, 0	— 1, 0	— 1, 0	— 1, 0	— 0, 0
5		— 1, 0	— 2, 0	— 1, 5	— 1, 0	— 1, 0
6		— 1, 0	— 1, 0	— 1, 0	— 1, 5	— 1, 0
7		— 0, 5	— 1, 5	— 1, 0	— 1, 0	— 1, 0
8		— 1, 0	— 1, 0	— 1, 5	— 2, 0	— 1, 0
9		— 1, 0	— 1, 5	— 1, 5	— 1, 0	— 1, 0
10	Hjemkommet med Corvetten Flora fra dets Reise til Lisabon ic.	— 0, 5	— 1, 0	— 1, 5	— 1, 5	— 1, 5
11		— 1, 0	— 1, 0	— 1, 5	— 1, 0	— 0, 5
12		— 1, 0	— 1, 5	— 1, 0	— 1, 0	— 1, 0
13		— 1, 0	— 1, 5	— 1, 5	— 1, 0	— 0, 5
14		— 1, 0	— 1, 5	— 2, 0	— 0, 0	— 1, 0
15		— 0, 5	— 2, 0	— 2, 0	— 1, 0	— 1, 0
16		— 1, 5	— 2, 0	— 1, 0	— 1, 5	— 1, 5
17		— 1, 5	— 2, 0	— 1, 5	— 1, 5	— 0, 5
18		— 1, 5	— 1, 5	— 1, 5	— 1, 5	— 0, 5
19		— 1, 5	— 2, 0	— 1, 0	— 1, 5	— 0, 0
20		— 1, 0	— 1, 5	— 0, 5	— 1, 0	— 0, 0
21		— 1, 2	— 1, 5	— 1, 5	— 1, 0	— 1, 0
22		— 1, 5	— 1, 5	— 1, 0	— 1, 0	— 0, 5
23		— 1, 0	— 1, 5	— 1, 0	— 0, 5	— 1, 0
24	— 1, 0	— 1, 0	— 0, 5	— 1, 0	— 1, 0	
25	— 1,"5	— 1, 5	— 2, 0	— 1, 0	— 1, 0	— 1, 0
26	— 2, 0	— 1, 5	— 1, 0	— 0, 5	— 0, 5	— 0, 5
27	— 1, 5	— 1, 0	— 1, 5	— 1, 5	— 0, 0	— 0, 0
28	— 1, 5	— 1, 0	— 1, 5	— 2, 0	— 1, 5	— 0, 5
29	— 1, 0	— 1, 5	— 1, 5	— 2, 0	— 0, 5	— 0, 5
30	— 1, 5	— 1, 5	— 1, 5	— 1, 0	— 0, 0	— 0, 5
31	— 1, 0	— 1, 5		— 1, 0		— 0, 5
Daglig Middelfg.	— 1,"13	— 1,"15	— 1,"15	— 1,"26	— 1,"03	— 0,"71
Største Forskiel	1," 0	1," 0	1," 0	1," 5	2," 0	1," 5

Høieste Gang i September — 1," 45

Løveste Gang i Juni . . . — 0," 20

Forskiel 1," 25

Dato	1843 Januar	Februar	Marts	April	Mai	Juni
	Daglig Gang imod det astronomiske Pendul-Uhr.					
1	0,"0	-1,"0	0,"0	0,"0	-1,"0	-0,"5
2	-0,"5	-1,"0	-0,"5	-0,"5	Med Brig- gen Sr. Jan paa et Dvølses- togt, Capt. Lieutenant Jrminger, fra 2den til 27de Mai.	0,"0
3	-1,"0	-0,"5	-0,"5	-1,"5		0,"0
4	0,"0	-0,"5	-0,"5	-0,"5		0,"0
5	-1,"0	-0,"5	0,"0	-2,"0		0,"0
6	-2,"5	-0,"5	0,"0	-1,"0		0,"0
7	-2,"5	-1,"0	-0,"5	-1,"0		0,"0
8	-2,"0	-0,"5	-0,"5	0,"0		0,"0
9	-1,"5	-1,"0	-0,"5	-1,"5		-0,"5
10	-0,"5	-0,"5	-0,"5	-0,"5		0,"0
11	-0,"5	-1,"0	0,"0	-1,"0		-0,"5
12	0,"0	0,"0	0,"0	-1,"0		0,"0
13	-0,"5	-0,"5	-0,"5	-0,"5		-0,"5
14	0,"0	-0,"5	-0,"5	-1,"0		
15	0,"0	0,"0	-0,"5	-1,"0		
16	0,"0	-0,"5	-0,"5	-1,"5		Sendt til Corvetten Diana.
17	0,"0	-0,"5	-2,"0	-0,"5		
18	-0,"5	-0,"5	0,"0	-1,"0		
19	-0,"5	0,"0	-1,"5	-0,"5		
20	-0,"5	0,"0	-0,"5	-1,"5		
21	-0,"5	0,"0	-0,"5	-0,"5		
22	0,"0	-0,"5	-0,"5	-1,"0		
23	0,"0	-0,"5	-1,"0	-0,"5		
24	-1,"0	-0,"5	-0,"5	-0,"5		
25	-0,"5	0,"0	-1,"0	-0,"5		
26	-0,"5	-0,"5	-0,"5	-0,"5		
27	-0,"5	-0,"5	-0,"5	-0,"5		
28	0,"0	-0,"5	-0,"5	-1,"0		-0,"5
29	0,"0		0,"0	-1,"0		-0,"0
30	-0,"5		-1,"0	-0,"5		-0,"0
31	-1,"0		-0,"5			-0,"0
Daglig Middelg.	-0,"60	-0,"48	-0,"52	-0,"82		-0,"31
Største Forskiel	2,"5	1,"0	2,"0	2,"0	1,"0	0,"5

$$\text{Forskiel} \times 2 = 2,"50$$

$$\text{Middeltallet af største Forskiel } 1,"42$$

$$\text{Prøvetal (Trial-Number) } 3,"92$$

Altsaa ogsaa efter det her fundne Prøvetal har Chronometret gaaet bedre, end de Chronometre der i Aarene 1823, 24, 25, 27 og 28 af det engelske Admiralsitet have erholdt første Præmie af 300 £ Sterling.

Vi skyld imidlertid at bemærke, at der er andre Perioder, i hvilke Chronometeret ikke har gaaet lige udmærket; men om Grunden hertil end ikke, som oftest, nærmest maa søges i ydre Omstændigheder, saasom Bevægelse, Rystelse, magnetisk Indvirkning &c. &c., saa maa erindres, at det samme har været Tilfældet med de Chronometre, som i England have erholdt Præmie, idet de ligeledes, af forsiellige Grunde, ikke stedse have vedligeholdt samme udmærkede Gang, som under Proven paa Observatoriet i Greenwich.

Hvad angaaer Prisen af dette Chronometer, da er samme, i sin Tid, bleven Louis Urban-Jürgensen betalt med 300 Species.

Om de Egenskaber ved Olie, at stille Søens Bevægelser og at gjøre Vandet fuldkommen giennemsigtigt.

(Dinglers polytechnische Journal, Januar 1813, Heft 2)*).

Allerede i Oldtiden vidste man, at en ringe Qvantitet Olie, udgydt i det oprørte Hav, besad den Egenskab at stille Søens Bevægelser og dæmpe Søraadet, og hvad de nærværende Søfolk foragte og forkaste uden videre Prøve, var tidligere Søfarende af flere Nationer velbetiendt, især de hollandske Fiskere og Grønlandsfarere. At de Gamle allerede kiendte denne Egenskab ved Olien, lære vi af Plutarch og Plinius. I Middelalderen benyt-

*) Dette er et Udtog af en Oversættelse af den originale, meget udførlige Afhandling i Annales de Chimie et de Physique, som findes i Poggendorffs Annalen 1812 Nr. 11.

tede Præsterne denne Kundskab til at udbrede Overtroen og befæste deres Anseelse. Endnu den Dag idag have Chineseerne den Skik at udgyde Olie i Havet som et Offer til deres Skytsguder.

Physikeren synes at have overseet denne Oliens mærkværdige Egenkab indtil midt i det forrige Aarhundrede, da Franklin, Tordenlederens Opfinder, paany skienkede den Opmærksomhed og anstillede en Mængde Forsøg over dette Phænomen. Et Tilfælde paa en Søreise, han gjorde i 1757, henlede hans Tanke derpaa, idet han bemærkede, at Søen paa Siden af to Skibe, der vare i Følge med ham, holdt sig ganske glat, uagtet det blæste stærkt, hvilket, man forklarede ham, maatte hidrore fra at man derombord havde kastet fedtet Vand overbord fra Kabyssen. Fra nu af besluttede han, selv noiere at undersøge Sagen, og hans Experimenter gave ham snart en Erfaring, der endnu mere vakte hans Interesse, den, at der kun behøves en meget ringe Mængde Olie for at stille Vandets Bevægelser i Overfladen paa en betydelig Strækning. Ved et Forsøg han anstillede paa en Dam af en halv „Acre“ Størrelse, ved Clapham i Nærheden af London, blev Vandfladen strax glat som et Speil af en eneste Skeefuld Olie, som han gød i Vandet paa den luv Side, hvorfra Bølgedannelsen udgik. Med en utrolig Hastighed udbredte den sig over hele Vandfladen. Blev derimod Olien heldt i Vandet paa den modsatte Side af Dammen, det vil sige i Lø, udbredte den sig ikke, men blev af Vinden drevet paa Land.

Et andet Forsøg gjorde han i Aaret 1773 i Bassinet i „Greenpark“ i London, hvorved flere Lærde og Videnskabsmænd vare tilstede, blandt andre Professer Allamond fra Leyden og Grev Bentinck.

Paa samme Tid eller kort efter finder man Gienstanden videnskabeligen behandlet af en udmærket Physiker, Abbeden Mann, som har leveret en interessant Afhandling herom i Memoires de l'académie impériale et royale des sciences et des belles lettres de Bruxelles, for 1780. De mange Forsøg, han anstillede med forskjellige Slags Olier og under forskjellige Omstændigheder,

saavel paa Iperlées Floden, som ved den flanderste Kyst i aabent Hav og i Havnen ved Nieuport, gave det samme Resultat som Franklins.

Naar Olien blev udgødt saaledes, at den kunde følge Vindens og Strømmens Retning, forseiledes Virkningen aldrig. Tre Skefulde Linolie vare, med en temmelig stærk Kuling, tilstrækkelige til at gjøre hele Overfladen af en, 60 Alen lang og 30 Alen bred Dam, fuldkommen glat. Paa Iperlées Floden var en eneste Skefuld tilstrækkelig til at glatte en Flade af 20 Quadratsavne.

Naar han under Ebben gjød Olie i Havet, saae han den derved frembragte glatte og glindsende Flade at blive ført ud af Strømmen, og kunde endnu i lang Afstand stielne den, saavel ved Oienfkinnet, som ved at Overfladen var ganske fri for Volgebraad og Skum, uagtet Kullingen og Dynningen vedblev.

I Mundingen af Havnen ved Nieuport kastede han en Flaske med en halv Pot Linolie ud i Vandet. Flasken sank snart tilbunds og det indtrængende Vand uddrev Olien, som øiebliklig bredte sig ud over hele Vandfladen og gjorde hele Havnen tværs over glat og glindsende, hvorved den af Floden og Vinden forarsagede Brænding og Søfvalp ganske stilledes. Jo stærkere Vinden blæste paa den fedtede Overflade, desto mere bleve Volgerne nedtrykte og udglattede, uagtet den fra Havet indrullende Dynning vedblev. Virkningen af denne lille Quantitet Olie vedblev et godt Qvarteer, skiondt aftagende, indtil Olien var udspreddt eller drevet paa Land.

Ved sammenlignende Forsøg med forskjellige Slags Olier fandt Abbed Mann, at Linolie, Roeolie og andre vegetabiliske Olier virkede bedre og hurtigere end de seigere animaliske. Med Hensyn til Anvendelsen af disse Erfaringer, siger Mann, at naar et Skib eller Fartoi, som lændes fra Søen, holder Olie i Vandet, vil det være istand til at frelse sig fra at faae Braadsøer ind. Ligeledes lader dette Middel sig anvende naar Vaade skulle lande paa en Kyst, hvor der er en svær Brænding, eller ved Indløbet til Havne med Barrer, som Brændingen ofte bryder

faa voldsomt paa, at mindre Fartøier ikke tør vove sig igiennem den. Naar man ved saadanne Leiligheder nærmer sig til en passende Afstand og der holder en Pøs Olie eller Tran i Vandet, vil Draaddet snart udslætte sig, og Fartøiet kan med største Sikkerhed følge Olien's glatte Spor.

I Rusland foretog den lærde Sforesskowsky lignende Forsøg paa Onega Søen, hvilke fremviste de samme Resultater. Saa-vidt Olien havde udbredt sig, var Søens Flade speilglat, og skøndt Rullingerne vedbleve, syntes Bølgerne ligesom at holdes nedtrykte af en usynlig Magt.

Af Exempler, hvor det til Søes har været anvendt, omtales eet, meddeelt af Hr. van Lelyveldt, Officier i den hollandske Marine. Han tiende i 1755 som Lieutenant paa et 64 Kanonstib, Phoenix, der convoierede en Flaade Koffardimænd hjem fra Cap. Iblandt disse befandt sig 2 Sydsøfarere, lastede med Spæt og Tran. Paa Hviden af Lisabon fik Convoien en meget haard Storm, som varede i to Gange Fireogtyve Timer, og i hvilken de to omnævnte Skibe ofte maatte slaae lens med Pomperne; ved hvilken Leilighed de pompede meget Tran op. Denne udpompede Tran bredte sig ud rundt om begge Skibene i en stor Afstand, og dæmpede Søen saaledes, at baade disse Skibe og flere, der laae i Nærheden af dem, laae som i fuldkommen Stille med en svær Dyrning og Undersø, uden at der viste sig saameget som en Krusning paa den speilblanke og glatte Overflade. En Styrmand, Izak Kalisraaz fra Haardingen, fortalte Hr. van Lelyveldt mange interessante Ting om denne Gienstand. Han havde ofte, under Lendsning i en svær Sø, heldt en halv Pot Tran ud over Hællebrædtet, i det Dieblik en svær Sø kom rullende efter Skibet. Adskillige Gange prøvedes dette lige i det Dieblik, Bølgen begyndte at krumme sig for at brække: med Opmærksomhed iagttog man hvad Virkningen vilde blive, og hver Gang var det som en usynlig Haand havde tæmmet dens Magt; ikke en Draabe af den naaede Skibet.

Agge Roskam Kool de Beverwyk, Opfinder af et Instrument

til Skibbrudnes Redning og desuden fordeelagtig bekiendt som Forfatter af et nautisk Værk, giver, i dette Sidste, følgende Raad til de Søfarende: Naar Capitainen paa et strandet Skib seer at et Fartsoi kommer ud for at frelse Mandskabet, bør han styrte Einolie, Tran, Tæere, i Mangel heraf fedtet Vand, ja endog M, om han ei har Andet, overbord, for at dæmpe Søen omkring Skibet, saa at Vaaden kan nærme sig det. Men det bør udkaftes til Luvart."

Baron von Zach omtaler, i sin correspondance astronomique, 1822, at en Fransmand engang har yttret for ham, at man borde kunne anvende Brandsproiter til at besprenge Søen med Olie i Skibbrudstilfælde, for at gjøre det muligt for Vaade at borde det strandede Skib. Han anfører, som Exempel, et hollandsk med Tran lastet Skib, som forliste paa Goodwinsands. Mandskabet derombord blev reddet af Fartsier fra Deal, som kun vare istand til at borde Braget, fordi man styrtede Tranfede overbord for at dæmpe Sobrydningen. Uden dette vilde høiftrimeligen Mandskabet have været forlorent. Ligeledes beretter Hr. C. C. M. Richter at have været Dievidne til, at et dansk Skib, ført af en Feddersen, strandede paa Den Porto Santo i en frygtelig Storm og at Mandskabet frelstes i Land, efter at man havde dæmpet Brændingen med Olie. Efter hans Beretning var Oliens Virkning den samme som ovenfor er berettet, nemlig at den aldeles forhindrede Braaddet af Søerne, der ganske glatte væltede sig ind mod Strandbredden ligesom en Dyrning i aaben Sø.

(At denne Egenskab ved Olie og overhovedet alle fedtagtige flydende Materier kan i mange Tilfælde finde Anvendelse af Søfarende til deres Frelse, derom kan der neppe være nogen Tvivl. Den fortæner derfor paany at bringes i Erindring. For Vaade er Lendsning i høi Sø en farlig Sag, fordi de ere udsatte for at fyldes agterfra, naar Søen brækker, idet den løber op under dem. De norffe Lotsbaade frygte fielden for at ligge bi eller staae bidevind ud fra Kysten i overhændigt Veir og Sø; men Faren ved at borde Skibet og ved at seile for Veiret ind

imod Landet igien, er den værste, og det er herved at mange Menneſker have tilfat Livet. Ved Vordningen er det ikke ualmindeligt, at Lofsen maa ſtille en tilkaſtet Ende Tong omkring Livet paa ſig og ſaaledes lade ſig hale ombord igiennem Vandet; ligeledes ſkal det bruges at flæbe en udspredd Søkiøle efter Farvøiet under Lændsning, for at dæmpe Søbrøddet. Men ved begge Leiligheder vilde et Anker Tran kunne gjøre god Nytte: i første Tilfælde ved nemlig at styrte det ud til Luvart af Skibet, hvorved Søen vilde dæmpes rundt om det, ſaa at Vaaden kunde lægge til Borde med mindre Fare, og i ſidſte ved at lade et ſaadant uldent Klædningsſtykke, vel giennemtrængt af Tran, flæbe efter Vaaden — en Waade, der maaſkee giver længſt Nytte af en mindre Qvantitet Tran. Udg. N. N. f. S.).

Den anden Egenſkab ved Olien er, at den gjør Vandet giennemſigtigt; den betager Overfladen enhver Reflex af Lysſtraalerne, ſaa at Gienſtande, der ere under Vandet, kunne tydeligen ſees, ſaa vel af den der ſtaaer ovenover, ſom af en Dykker.

Allerede Ariſtoteles, Plutarch og Plinius kiendte dette Phænomen; ligeledes anvendes Middelet af Fiſkere hos flere Nationer. Saaledes bruge Fiſkerne ved Gibraltar at helde lidt Olie paa Vandet, for at ſaae Die paa de ſtore Øſters paa Havets Bund; de ſpanſke Fiſkere i Middelhavet gjøre det ſamme, ligesom de ragufæiſke Fiſkere kalde et ſaadant med Olie transparentgiort Sted paa Vandet et Vindue.

Denne Egenſkab hos Olien, ſiendt beroende paa andre phyſiſke Grundſætninger, end dens følgeſtillende Egenſkab, er ikke deſtomindre ſaa noie forbunden dermed, at en Forklaring af den er paa rette Sted her. Den Egenſkab hos Olien, at gjøre Vandet giennemſigtigt, ſtøtter ſig nemlig ganſte ſimpelt derpaa, at den hurtigt breder ſig ud over en ſtor Vandflade og danner en tynd Hinde over den. Naar denne Hinde er bleven ſaa tynd, at den ikke mere reflecterer Lyſet, men lader det ganſte gaae igiennem, er Dieblikket der, hvor Vandet opnaaer dets høieſte Giennemſigtighed. Hovedaarsagen nemlig, hvorfor Gienſtande

under Vandet ikke kunne sees, er Afspæilingen paa Overfladen; en stor Deel af de indfaldende Lysstraaler reflecteres og kunne altsaa ikke tiene til Belysning af de under Vandet værende Gienstande. Naar nu Oliehuden paa Vandets Overflade er bleven saa tynd, at den ikke mere reflecterer Lys, men lader det ganske passere igiennem, er denne Hindring ikke meer tilstæde og de fleste Lysstraaler tiene da til Belysning af Gienstandene under Vandet. Paa samme Maade er det, at den virker som bolgestillende, idet den danner et tyndt sammenhængende Lag eller Hinde ovenpaa Vandet, der ved sin større Cohæsiionskraft forhindrer Vinden fra at opsure det i Skum og Smaabølger, samt bringer den optaarneede Bølge til at synke ned i sammenhængende Mæsse, uden at brække. Vinden ligesom glider hen ad den glatte Glade, uden at kunne fatte nogetsteds *).

To interessante Expeditioner, foretagne af den pavelige Marine i 1840 og 1842.

(Udtogsviis efter Annales maritimes, April 1843.)

Paschaen af Ægypten, Mehemmed Aly, havde gjort Hs. Høilighed Paven en Foræring af nogle overordentlig store Colonner og Blokke af Alabast til den under Gienopførelse værende St. Paulskirke. For at afhente disse bleve 3 Fartøier udrustede af den romerske Krigsmarine, nemlig: „Mistiken“ La Fedeltà paa 57 Tonneaux, og „Tartanerne“ San Pietro og San Paolo, hver paa

*) I Annales de Chimie & de Physique, Avril 1843, optastes stærke Tvivl imod de her omtalte Experimenter; disse Tvivl støtte sig paa et ganske modsigende Resultat, som man vil have erholdt af et nyligen anstillet foreløbigt Forsøg, efter det franske Academies Beslutning, hvis Dymærksomhed var bleven henledet paa denne Gienstand ved ovenstaaende Afhandling. Udg. N. A. f. S.

70 Tonneaux. Den første Bestemmelse var, at disse Skibe skulde først besøge det Hellige Land, dernæst gaae til Alexandrien og indtage Alabaster-Blokkene, som de skulde bringe op ad Tiberen til Rom. Expeditionen commanderedes af Capitain Alexander Gialdi af den pavelige Marine, som havde 1 Lieutenant, 2 Cadetter og 28 Mand Søfolk under sin Commando, foruden en Bæge, 3 Ingenieurofficerer og nogle Particuliers. Expeditionen affeilede d. 21de Septbr. 1842.

Paa Grund af Krigen i Syrien blev Besøget til det Hellige Land opgivet. Efter at have anløbet Malta for at forsyne sig med Pas, da Alexandrien var blokeret af Englænderne, og siden at have ligget en fiorten Dages Tid i Havn paa Den Greta, for Stormveir, ankom Expeditionen til Alexandrien d. 7 November. Skibene løb ind i Nilen igiennem Rosette Canalen. I Bulaq, Caïros Havn bleve San Pietro og San Paolo liggende, medens la Fedeltà løb op saa langt som til Nisuan, hvor den ankrede d. 21de Februar 1841, ved den første Cataract. Officiererne besøgte Alabaster-Bruddene ved Venisuef, undersøgte Monumenterne ved Thebaiden, Eptanomiden og Deltaen samt gjorde Excursioner i den arabiske Ørken. Vendt tilbage til de to i Bulaq efterlodte Skibe, seilede alle tre til Munden af Bogas for at indstibe Blokkene. I 20 Dage udfortes dette Arbejde uden anden Spiælp og uagtet Pesten ulykkeligviis udbrød iblandt dem og bortrev Expeditionens Bæge og Naturkyndige Hr. Paul Ruga, Billedhuggeren Hr. Antonio Galvi, en Styrmand og en Baadsmand. Den 12te Mai naaede Skibene velbeholdne Alexandrien igien og efter at have underkastet sig en frivillig Quarantaine affeilede de d. 3die Juni til Italien. Den 16de August ankom de til Civita Vecchia og gik op ad Tiberen til Rom, som de naaede d. 27de i samme Maaned. Saa megen Interesse valte denne Expedition, at Hs. Hellighed Paven personlig besøgte Skibene med sit Besøg. Chefen og Officiererne bleve belønnede med Ordener og Guldmedailler; hver Mand af Besætningerne erholdt en Sølvmedaille, ligesom ogsaa alle Officiererne forfremmedes en Grad. Fedeltà er det

første Skib fra Europa, der er kommet saa høit op som til den første Cataract. Det franske Skib Euxor kom ei høiere end til Thebes.

Et Hiælpemiddel, Capitain Gialdi benyttede for at komme hurtigere tilbage ned ad Nilen, fortæner at omtales her. Da han i Slutningen af Januar Maaned vilde gaae tilbage fra Cataracten ned ad Nilen, blæste det saa frisk en Brise af Nordensvind, at han forgæves prøvede flere Gange paa at lette Anker. Vindens Magt paa Overfløbet og Reisingen var stærkere end Strømmens paa Underfløbet. Capitainen var utaalmodig over at blive opholdt, og det faldt ham da ind, at forsøge paa følgende Hiælpemiddel. Han tog en Klyver af grovt Seildug, hvis Skibbarin blev fastnaet til Yder-Enden af Pappegsiebommen, altsaa langt nok fra Roret til at dette kunde vandre frit; de to andre Hjørner af det trekantede Seil bleve udstrakte ved Tallier fra begge Sider af Hællebrædtet. Seilet holdtes ved dets egen Tyngde ned i Vandet og udspiledes af Strømmen *). Dette gav Strømmen en saa stor Overflade at virke paa, at Skibet avancerede med næsten samme Fart som Strømmen, uagtet den stive Brise, de havde imod dem (vent très frais hedder det) og det manøvrerede sig med Lethed klar af de mange Grunde og Skær, Nilen er besaaet med i denne Deel af den. Endog senere hen paa Tilbagereisen med alle Skibene forsøgte det samme Middel flere Gange med fuldkomment Held. I snevre Farvande, hvor der er stærk Strom, maatte større Skibe ogsaa kunne gjøre Brug heraf.

Alabaster=Bløkkene vare 13 i Tallet og bestode i 4 kant-huggede Søiler, hvis Længde var $26\frac{1}{2}$ Fod og Tykkelse henved

*) Et Spørgsmaal, om det ikke havde været bedre at naie begge Hjørner til en Raa, behængt med Bægter for at faae den til at synke. Da vilde Skibbarmen bedre være naet inde nær Hællebrædtet og Tallierne staaende heelt ude paa Roffen af Bommen, som Brasen. Os et Forklaringen ikke tydelig. Skulde han maastee være gaaet baglængs, med Agterenden først? Udgiv. Ann.

3 Fod; 4 Blokke, tilhuggede som en Cubus, hvis Sider vare $8\frac{1}{2}$ Fod, og endelig 5 irregulaire Blokke, hvoraf den mindste var omtrent 5 Fod lang og 3 Fod tyk.

Den anden Expedition havde et andet ikke mindre interessant og for Kirkestaten vigtigt Niemæd. Finanzministeren, Cardinal Tosti, havde nemlig fattet den Plan at indføre Dampskibe paa Tiberen, for at lette Communicationen saavel for Reisende som for Handelsfartøier. Det blev derfor overdraget den nu til Commandeur avancerede Hr. Cialdi, at gjøre en Reise til Frankrig og England, for at gjøre sig bekendt med Dampmaskinvæsenet, de forskjellige Methoder ved Havnes og Floders Opvinding, samt hydrauliske Arbejder i det Hele. En ung Ingenieurlieutenant fulgte med ham som Secretair.

Efter at have opholdt sig en Tid i Frankrig og besøgt alle Værster og Etablissementer i dette Land, reiste Commandeur Cialdi til England og Skotland, hvis Værster og Dampmaskinfabrikker han ligeledes paa det nøieste gjorde sig bekendt med. Han gjorde derpaa, hos Dhr. Seaward & Capel, Bestilling paa Maskiner til 3 Bugseerfartøier, hver paa 30 Hestes Kraft, og en Muddermaskine paa 10 Hestes Kraft. Skraagene af disse Fartøier, som skulde være af Jern, bleve bestilte hos Ditchburn & Ware.

Medens Fartøier og Maskiner vare under Arbejde reiste Hr. Cialdi tilbage til Rom, og underveis opholdt han sig nogen Tid i Paris, for at skaffe sig de fornødne Oplysninger om, hvorvidt en Plan, han havde fattet, lod sig udføre. Han vilde nemlig med sine Dampskibe undgaae den for disse smaa Fartøier besværlige Fart over Atlanterhavet, giennem Strædet og Middelhavet, ved at tage dem igiennem den Række af Canaler, der giennemstrøer Frankrig. De Oplysninger, han erholdt, vare gunstige for hans Plan, og den blev ved hans Hiemkomst approberet af Regieringen. Med det fornødne Mandskab afreiste han atter fra Civita Vecchia d. 19de Marts 1842 ombord paa et Dampskib til Havre og derfra til England.

Istedetfor at Dampskibene skulde have været færdige i April,

kom de først til at løbe af i Begyndelsen af Mai Maaned, og Expeditionen kunde derfor først d. 29de Mai afgaae fra Rheimsen, hvilken Forsinkelse havde en Forandring i den første Plan til Følge, da Vandet paa denne Aarstid var for lavt til at kunne passere Yonne-Floden og Bourgogne Canalen.

Den 29de Mai forlod Expeditionen London og ankrede om Aftenen ved Margate. Den bestod af de tre Dampskibe: Archimedes, Blaske de Garay og Papin. Den 30te satte de over Canalen og ankrede ved Fécamp. Den 31te løb den lille Eskadre ind til Havre, som den forlod den 3die Juni og gik til Rouen, hvor den opholdt sig en Dag for at indhente videre Oplysninger om den forestaaende Fart. Den 5te afseilede den herfra og kom til Paris d. 8de. Her forblev den til d. 14de i Port St. Nicolas og skiftede derpaa Plads til Quai St. Bernard, hvor Piulene og Piulkasserne bleve astagne for at kunne passere Canaler og Sluser. Saa langt gik Reisen med Dampkraft. Den 18de gik det videre til Bercy; derfra d. 20de til Melun i 4 Dage, hvor en Dags Ophold blev anvendt til at udtage en Deel af Maskineriet, for at lette Skibene, og tillige at vente paa at Sluserne bleve aabnede, hvorved Vandstanden forhøiedes fra 16 til 24 Tommer. Fra Melun gik det i to Dage videre til St. Mamert, hvor der standsedes en Dag for endnu mere at lette Skibene, ved at udtage Mere af Maskineriet, saa at ifkun Cylindrene, Lustpomperne og Riedlerne bleve ombord. Det Øvrige blev indladt i Pramme eller Lægtere. Nu gik det uafbrudt daglig videre fort, trukket igiennem Canalerne deels af Menneſter deels af Heste, indtil „Châlon sur Saône“, som de naaede d. 16de Juli. Her maatte de opholde sig i 8 Dage for at aftage Dækkene og udtage Riedlerne, for at reducere Dybgaendet saa meget som muligt, da Vandet i Saônen var faldet saa lavt, at der paa flere Steder kun var 18 Tommer. En Officier blev sendt forud for at op- lodde Floden lige til Lyon. Den 28de Juli ankom de til Lyon, pont de la Garde, hvor de forbleve til d. 11te August for at opsætte Maskinerne, indsætte Riedler, lukke Dækkene og opsætte

Stovhiulene med Piulkasferne, da Farten nu herester, ned ad Rhonefloden, ingen flere Hindringer mødte, og Dampseiladsen uden Afbrydelse kunde benyttes lige til Havet. Den 12te August forlode Skibene Lyon og løb ud i Middelhavet d. 15de August. Den sædvanlige Route for Dampskibene toges nu: Expeditionen anløb nemlig Toulon, Genua og Livorno, og den 19de August ankom de velbeholdne til Ankers i Civita Vecchia, hvorfra de d. 21de løb Libernundingen ind og naaede Rom d. 22de August.

Disse Dampskibes Ankomst foraarsagede den største Enthusiasme blandt Roms Indvaanere, som i Tusindtal flokkedes til Strandbredden for at modtage dem. Hs. Hellighed Paven begav sig ogsaa denne Gang i egen høie Person ombord paa Archimedes og gjorde en Seiltour med den paa Libern. Man ventede sig de meest velgiørende Følger for Skibsfart og Handel af disse Bugseerskibes Indførelse, saavel som af den nye Muddermaskine (machine pyrodrague).

Saavidt vides, er dette det første Forsøg paa at benytte Frankrigs Canalsystem til at komme fra Nordsøen ind i Middelhavet, uden at passere Oceanet, det første der er gjort med Fartøier af den Størrelse idetmindste; thi allerede i 1803 skal en fransk Capitain fra Rouen have oplagt sit Skib i Marseille og bragt sit Mandskab hjem i Skibsbaaden, ved at gaae Flod- og Canalveien.

Moplin Fyrtaarn.

En foreløbig Skildring af det her anvendte System for Opførelsen er givet i et Par Nr. af „Archiv for Søvæsen“. Her følger en noget nøiere Beskrivelse, uddragen af Naut. Mag. for Mai 1841.

Fundamentet bestaaer af 9 Jernstruer, de saakaldte „Mitchells Fortoinings-Skruer“, med Skafter af smeddet Jern, 5 To. i Dia-

meter og 26 Fod lange. En af disse danner Centrum og de andre Hjørnerne af en regulair Ottekant, 40 Fod i Diameter. Skruerne bleve drevne ned i Sandet, paa den i Arch. f. S." 12te Bd. Pag 170 beskrevne Maade, til en Dybde af 21 Fod 6 To.

Efter at Skruerne vare satte, i August 1838, besluttede man at lade dem staae i nogle Maaneder; og fra den Tid, til Juni 1839, iagttog man noie enhver Forandring af Sandbanken; men uagtet der indtraf adskillige Storme af meer end almindelig Voldsomhed, stode Skruerne fuldkommen urokkede og Sandet sank aldrig meer end 3 Fod omkring dem. Som en yderligere Præcaution havde Bygmesteren construeret en aaben Platform eller Sommerflaade i 2 Stykker, som krydsede hinanden i rette Vinkler og vare sammenboltede i Krydsene, hvilken Flaade bedækkede hele Fundamentet og rækkede et Stykke ud over det; omkring Yderkanten var en 18 To. høi Karm. Ovenpaa Platformen blev lagt Trægrene og Riis, og dette bedækkedes med omtrent 200 Tons (omtr. 400,000 Pd.) utilhugne Steen, hvorved Platformen nedsænkedes og holdt Sandet fra at forskyde sig. Imellem Platformens Abninger og Riiset arbejdede Sandet sig op og udfyldte snart alle Abninger imellem Stenene, saa at det Hele blev en fast Plade.

Altting henstod saaledes til i August 1840, da man var færdig med Materialerne til Bygningen, og en ny, nøiagtig Undersøgelse viste nu, at Platformen var fuldkommen begravet i Sandet og Skruerne stode aldeles urokkede. Det blev da besluttet, at gaae til Opførelsen af Bygningen, hvis Beskrivelse nu skal gives.

Den underste Deel bestaaer af 8 støbte Jernstøtter, 18 Fod lange, 11 To. i Diameter paa Ydersiden (externally) og 9 To. paa Indersiden (internally); de ere befæstede i Ottekantens Hjørner, og i Centrum er der en lignende, 22 Fod lang. Nederdelen af disse Støtter danner et Hylster, som passer over det opstaaende Skæft i Skruen, som er 4 Fod i Længde og befæstes til Støtten ved Skrue (adjusting screws) af smeddet Jern. Overdelen

af Støtten danner ligeledes et Hylster, 4 Fod dybt og 12 To. Diameter, hvori Hovedstøtterne af Tømmerværket befastes. Disse Jernstøtter have alle en heldende Stilling indad imod Centrum. Horizontale Jernstænger, $2\frac{1}{2}$ To. tykke, forbinde Støtterne sammen baade ved Foden og ved Toppen, og fra dem gaae lignende Skraastænger ind til Midterstøtten, saa at det Hele er fast forstøttet og sammenbundet. Støtterne vække omtrent 4 Fod over Høivandsmærket ved Springtid.

Tømmerværket begyndte man at opføre, ved først at reise Midterposten eller Stolpen, 21 Fod lang og 14 To. i Firkant, og siden Hjornestolperne, 30 Fod lange, 12 To. ved Roden og 10 To. i Toppen. De ere forbundne nedentil ved dobbelte horizontale Bælker, 27 Fod lange og 12 To. i Kant den ene Bei og 5 To. den anden; i Toppen ere de 21 Fod lange og Tykkelsen er 10 To. den ene og 4 To. den anden Bei. Enderne af disse Bælker ere forbundne med Hjornestolperne ved Jernknæer, og smeddede Jernbolte og Skruer. Der ere ogsaa Skraastøtter fra Hjornestolperne til Midterstolpen, 15 Fod lange, $10\frac{1}{2}$ " og 9" tykke. Paa Forbindingsbælkerne er lagt Gulvbælkerne 9 To. og 3 To. i Kant.

Det Indre bestaaer af et Beboelsesværelse, 22 Fod langt, og et Forraadskammer ovenover, samt under det Forraadskamre for Kul og Vand. Saavidt var Bygningen færdig i October 1840, i Løbet af 3 Maanedere.

Øverst er Lanteren med et Gallerie rundt om. Den er en Polygon med 16 Sider; indvendig Diameter 12 Fod, og Høiden 16 Fod fra Gulv til Loft eller Tag. Den er for største Delen sammensat af støbt Jern; Taget, den indvendige Beklædning og Gulvet ere beklædte med Kobberplader. I Centrum, paa en Piedestal, er et dioptrisk Fyrapparat af 2den Glassee, meget smukt forarbejdet af dHr. Wilkins & Son, i Long-Acre. Fyrets Høide over Vandfladens Middelfand er 45 Fod, og det kan tydeligen sees fra Dækket af et Skib, i klart Veir, paa en Afstand af over $2\frac{1}{2}$ danske Mile. Det tændtes første Gang d. 10de Febr. 1841.

Paa et endnu mere exponeret Sted — Wyre, paa Lancashire-Kysten — har denne Bygningsmaade nu allerede i nogen Tid udstaaet Prøve. Det er derfor at haabe, at den vil blive mere almindelig og mange Steder fortrænge de kostbarere og usikrere Fyrskibe.

Om Skibes Bugsering.

(Naut. Mag., Nov. 1812.)

Enhver veed, at Dampskibe ere overmaade nyttige til at bugseri Skibe under mangfoldige Omstændigheder; men ikke saa almindeligen og fuldeligen erkjendt er den Nytte, Seilskibe kunne yde hinanden paa denne Maade.

En Undersøgelse, om Seilskibes Bugsereregenstaber, involverer Betragtninger, der staae i Forbindelse med Lovene for flydende Legemers Modstand og den rigtige Anvendelse af mechaniske Kræfter. Uden at fordybe mig i disse Undersøgelser, vil jeg forsøge paa at vise, at i de fleste Tilfælde kan det ene Skib yde det andet virksom Hjælp paa denne Maade. Den nedenfor givne Tabel, som indeholder 169 forskiellige Tilfælde, viser, hvorledes 13 forskiellige Classer Skibe, af den engelske Flaade, kunne give hinanden Hjælp ved Bugsering, og i de forskiellige Colonner vil man finde den Fart, hvormed det ene Skib kan bugseri det andet, forudsat at det bugserende Skib er istand til at giøre en Fart af 10 Mil i Wagten, uden Nogen paa Slæbetoug. I disse Beregninger ere Urealerne af Middelspant-Sectionerne og Seilarealerne inddragne, og Resultaterne beroe paa følgende Grundfætninger:

1. At Modstanden varierer som Quadraten paa Skibets Hastighed.
2. At den Modstand, Skibet møder, er liig med den fremdri vende Kraft.

3. At Hastigheden er næsten som Kvadratroden af den fremdrivende Kraft.
4. At naar Skibe ikke ere meget forskellige i deres Form i det Hele, vil Modstanden, de møde med lige Hastigheder, næsten være som Arealet af deres Middelspant-Sectioner, alle andre Ting lige.

Naar et Skib gaaer igiennem Vandet med en jevn Fart, er Totalbeløbet af Modstanden, som det møder ved at gaae igiennem Vandet og Luften, altid liig Kraften, der fremdriver det i Coursens Direction: det er, da Modstanden er liig Kraften, som balancerer eller overvinder den, kunne vi substituere den ene for den anden. Modstanden forholder sig som Kvadraten paa Hastigheden, og da Hastigheden er given, kan dens Kvadrat sættes i Stedet for dens Equivalent, nemlig den fremdrivende Kraft eller Seilarealet. Heraf følger, at, om vi ville fordobbe et Skibs Fart, maae vi quadruplere dets Seilføring, og om vi ville forsøge dets Fart fra 2 Miil til 6 Miil i Bagten, maae vi sætte 9 Gange saa meget Seil til.

Naar et Skib er under Pres af Seil og tager et lignende Skib paa Slæbetoug, bliver en Deel af dets Seils fremdrivende Kraft overført igiennem Bugseertouget paa det andet Skib; naar et Skib tager et andet paa Slæbetoug faaes det samme Resultat som om man overførte en Deel af det forstes Seilareal paa det: deelte man Seilene lige imellem dem, vilde deres Hastighed blive den samme, alt Dvrigt lige.

Da Modstanden, ved at gaae igiennem et flydende Legeme, er som Hastighedens Kvadrat (1) og da Modstanden er liig den fremdrivende Kraft (2) vilde vi substituere den ene for den anden, for at finde, hvad Fart et Skib vil have naar dets Seilareal reduceres til det Halve. Lad Initialhastigheden være 10 Miil i Bagten, saa er $10^2 = 100 =$ Modstanden, eller Kraften, eller Seilarealet; reducere vi nu dette til det Halve, kunne vi finde hvor meget Hastigheden vil formindstes, fordi (3) Kvadratroden af Seilarealet vil give Hastigheden, $\sqrt{100} - \sqrt{50} = 3$ om-

trænt, og folgeligen vil et Skibs Hastighed under evennævnte Omstændigheder reduceres fra 3 til 7 Miil i Vagten. Den Seilmængde, som vilde fremdrive eet Skib med en Fart af 10 Miil, vilde, naar den sættes paa en passende Maade paa to Skibe af lige Form og Størrelse, fremdrive dem med en Fart af 7 Miil, fordi $\sqrt{\frac{10^2}{2}} = 7$, og om det samme Areal Seil blev deelt i 4 Dele og sat paa 4 lige Skibe, vilde de under lige Omstændigheder giøre en Fart af 5 Miil i Vagten, fordi $\sqrt{\frac{10^2}{4}} = 5$.

Middelspant-Sectionen af et Skib som Caledonia er dobbelt saa stor som en 46 Kanon Fregats, og en 28 Kanon Fregats, som Talbot, er igjen det Dobbelte af en 10 Kanonbrig paa 235 Tons, folgelig vil den 46 Kanons Fregat bugserer Caledonia med samme Væthed som den 10 Kanonbrig vil bugserer den 28 Kanons Fregat. En Cutter paa 160 Tons vil bugserer en Tredækker (first rate) med 3 Miils Fart i en Værseils-Ruling (fresh breeze) med Vinden tværs, og Værfts-„ligthers“ (nærmest hvad vi forhen kaldte Kongebaade ved vore Værfter) bugserer ofte store Skibe med denne Fart. Saaledes bugserede „Goodwill“, en lille Kongebaad, det tunge og dybtstikkende 80 Kanonskib Gibraltar med en Fart af 3 Mile, Vinden tværs; og da Rulingen fristede, var det en Ting der forbausede Admiralitetet, som var Vidne dertil, at saa lille et Fartoi kunde bugserer et saa svært Skraag og giøre det saa megen Fart, at det kunde løbe 150 Favne op, lige i Vinden, efter at Bugseertouget var kastet løs.

Tabellen viser Bugseerfarten i Knobe, naar det bugserende Skibs Initialhastighed er 10 Knob; men naar denne er mindre end 10, blive Tallene i Tabellen Decimalbroker af Initialhastigheden, hvad denne end maa være. Saaledes f. Ex. sees det af Tabellen, at en Fregat som Lancaster vil med 10 Miles Fart bugserer Skraaget af Caledonia med 6 Miils Fart; giøre den nu, istedetfor 10 Miles, kun 7 Miles Fart, sige vi $10:6 = 7:4,2$; en saadan Fregat vil altsaa med 7 Miles Fart bugserer Skraa-

get af en Tredækker som Caledonia med 4, 2 Miles Fart. For at finde med hvad Fart een Klasse Skibe kunde bugserer en anden, indeholder den øverste horinzontale Række af Tabellen de bugserende Skibe, og den første verticale Række Skibene som bugseres, og hvor disse Rækker mødes, finder man den søgte Fart i Knobe og Decimalknob.

Exempel: Naar en 46 Kanons Fregat gjør 8 Miles Fart i en given Cours, med Vinden tværs f. Ex., hvor stærk Fart vil den slæbe en 28 Kanons Fregat med?

Opløsning: I den verticale Række, under 46 Kanon-Skibet Hebe og krydset af den horizontale Række (i) for 28 Kanon-Skibet Talbot, findes 7, 9; dette er svarende til 10 Miles Fart; derfor $\frac{7, 9 \times 8}{10} = 6\frac{1}{2}$ Knob omtrent. Det vil sige: den store Fregat vil, om den er istand til med den stedfindende Kuling, Sø og andre Omstændigheder, at gjøre 10 Miles Fart, vil den slæbe den mindre Fregat med 7, 9 Miles Fart; men er den kun istand til at gjøre 8 Miils Fart alene, vil den slæbe den mindre med $6\frac{1}{2}$ Miils Fart.

Ved noiere at betragte nedenstaaende Tabel, som er udregnet med Elementer, tagne fra Skibe i den engelske Flaade, men derfor ikke uden Anvendelse for andre Skibe, vil man kunne uddrage adskillige nyttige Vink, saasom: at et meget lille Fartoi kan slæbe en Tredækker med $\frac{1}{3}$ af sin egen Fart, og Tredækkeren kan tage Cutteren paa Slæbetoug med en Dpoffrelse af ifkun $\frac{1}{4}$ af sin. Ligestore Skibe kunne hjælpe hinanden med en Forringelse af $\frac{3}{10}$ af deres Fart.

Sfibe betegnet	Kanoner	Caledonia, 2700 Tons.	Canopus, 2260	Revenge, 1954	Ugincourt, 1740	Barham, raste- ret, 1740 T.	Lancaster, 1476	Hebe, 1073	Semiramis, 940	Talbot, 500	Pylades, 430	Raleigh, 384	Espoir, 235	Diligence, 160
a	120	7, 0	6, 9	6, 5	6, 4	6, 1	6, 0	5, 7	5, 6	4, 9	4, 2	4, 1	3, 3	3, 2
b	84	7, 1	7, 0	6, 7	6, 6	6, 2	6, 1	5, 9	5, 8	4, 9	4, 2	4, 1	3, 4	3, 2
c	76	7, 4	7, 3	7, 0	6, 9	6, 6	6, 5	6, 3	6, 2	5, 2	4, 7	4, 6	3, 8	3, 6
d	72	7, 5	7, 4	7, 1	7, 0	6, 7	6, 6	6, 4	6, 3	5, 3	4, 8	4, 7	4, 0	3, 6
e	50	7, 9	7, 7	7, 4	7, 3	7, 0	6, 8	6, 6	6, 5	5, 4	5, 0	5, 0	4, 1	4, 0
f	52	8, 0	7, 8	7, 5	7, 4	7, 3	7, 0	6, 8	6, 6	5, 8	5, 3	5, 2	4, 4	4, 2
g	46	8, 1	8, 0	7, 7	7, 6	7, 4	7, 3	7, 0	6, 8	6, 0	5, 3	5, 2	4, 6	4, 3
h	42	8, 1	8, 1	7, 8	7, 7	7, 5	7, 4	6, 9	7, 0	6, 1	5, 4	5, 3	4, 7	4, 4
i	28	8, 7	8, 6	8, 5	8, 3	8, 3	8, 1	7, 9	7, 8	7, 0	6, 4	6, 3	5, 5	5, 4
k	18	9, 0	8, 8	8, 7	8, 6	8, 5	8, 3	8, 1	8, 0	7, 5	7, 0	7, 0	6, 3	6, 0
l	16	9, 0	8, 9	8, 8	8, 7	8, 6	8, 5	8, 3	8, 2	7, 5	7, 1	7, 0	6, 4	6, 1
m	10	9, 2	9, 0	8, 9	8, 8	8, 7	8, 6	8, 1	8, 3	8, 1	7, 6	7, 5	7, 0	6, 7
n	4	9, 3	9, 1	9, 0	8, 9	8, 9	8, 8	8, 2	8, 7	8, 3	7, 7	7, 6	7, 2	7, 0

a. Caledonia, b. Canopus, c. Revenge, d. Ugincourt, e. Barham, f. Lancaster, g. Hebe, h. Semiramis, i. Talbot, k. Pylades, l. Raleigh, m. Espoir, n. Diligence.

Strobemærkninger om Dampskibe.

(Un. Serv. Mag. 1843, Jan., Art. Naval Improvements.)

Et Seilskib, Ostindiefareren Vernon, er konstrueret paa et for Handelskibe hidtil usørgt Princip. Da Rummet, som optages af Maskineriet og Kulforraadet, hidtil udgjorde en væsentlig Hindring for Anvendelsen af Dampkraft paa saa lang en Reise, har man ved dette Skib stræbt at undgaae denne Hindring, ved at gjøre en lille Dampkraft anvendelig, som Hjælpemiddel i stille Veir, og lade Seilkraften være Hovedsystemet. Vernon er derfor taklet som et andet Seilskib; det er 176 Fod langt, 36 Fod bredt, 22 Fod dybt, stikker 15½ Fod og er 1000 Tons drægtigt. Det har en Maskine paa 30 Hestes Kraft, Lavtryk og beregnet

til at gjøre 30 Omdrejninger i Minuten, i lille Veir, og Riedlerne consumere da $2\frac{1}{2}$ Centner Kul i Timen. Maskinen er saa simpel i dens Construction, at den kun behøver een Maskinmester og een Fyrbøder. Skovlene ere smaa og Piulene vælke kun 4 Fod ud fra Siden af Skibet; deres Bom vælke kun $2\frac{1}{2}$ Fod ud fra Siden; de have ingen Piulkasser og kunne udsættes og indtages med Skibets Roktakler. Kulforraadet er 150 Tons. En ikke ringe Fordeel paa lange Reiser er den, at Maskinen leverer, naar den er i Gang, først Vand, der godt kan bruges til Kreaturer, Kogning og Vask.

Med de store Fremstridt, Dampseiladsen har gjort og dagligen gjør, bliver det en Nødvendighed for Sø-Officiererne, meer og meer at gjøre sig fortrolige med Dampmaskinens Brug. Enhver Officier, til hvem Commandoen af et Dampskib er betroet, bør vide noie forud, hvilken Virkning enhver Commando har, som han giver til Maskinrummet; og, for at enhver Bevægelse kan skee med den fornødne Hurtighed og Præcision, maa Commandoen kunne gives med den praktiske Dygtigheds Sikkerhed og Kraft. Alerede Capitain Napier siger. „det vil aldrig gaae an, i en Bataille at betroe et Krigsskibs Sikkerhed og Flagets Værdi til saadanne Folk, som nu styre vore Dampskibes Maskineri; disse Folk ere hverken i Tanker eller Følelser dannede til Krigsmænd; de ere af en ganske særegen Charakter, taale ikke Modsigelse og ere yderst vanskelige at komme tilrette med. Manøvreringen af Skibet bør ganske være i Chefens Haand, og dette kan kun skee, naar han saavel som hans Officierer ere ligesaa noie bekendte med Maskinernes Brug som med Seilene paa et almindeligt Skib.“

Naar man forfølger Dampseiladsens Udvikling fra dens første Opkomst, er det ikke uden Interesse at lægge Mærke til de Fordomme, den har havt at overvinde, og at anstille Speculationer om dens videre Fremstridt i Tiden. Uagtet Alt, hvad der allerede er opnaaet, gives der endnu Mange, som tvivle om dens virkelige Nyttelighed i Krigen, medens Andre forudsige, at den vil ganske fortrænge Linieskibene. Her lader der sig, med Sir

Roger de Coverley, „fige en heel Deel paa begge Sider“; men der gives igien en tredie Classe, som især dolerer over, at Maskineriet vil nedstyrte England fra den Hvide, det i Sømandsdygtighed hidtil har indtaget, og at Herredømmet over Havet vil herefter komme i Hænderne paa Folk, der slet ikke ere Sømand eller behøve at være det. Men, Dampkraftens Anvendelse gjør ikke i mindste Naade Sømandskab overflødig paa Søen: Livet ombord paa et Skib bliver stedse det samme; Varer eller Seil, Seil eller Dampmaskine — Farten over Havet og Færdsejen paa det kræver ligesuldt Sømandskab og Sømandsdygtighed. Drejningerne og Bevægelserne med Skibet, ligesaavel som dets Navigering, blive i Principerne de samme.

Iblandt de andre Hindringer for Dampseiladsens Fremskridt er ogsaa den Uvillie, hvormed saavel Officierer som Matroser i vor Marine have betragtet den. Larmen, Røgen, Rystelsen, Soden, Kulstøvet, Stanken af Olie, med flere andre Ubehageligheder, kontrasterede saa meget med den Keenlighed og Orden, de vare vant til i Krigsskibe, at man ikke kan undre sig over deres Modbydelighed for Dampskibet. Mange af disse Ubehageligheder ere paa Veien til at forsvinde; men for den gamle Sømand vil Livet ombord i et Dampskib, især paa lange Reiser, sandsynligviis endnu længe være ubehageligt og kedsomt.

At Søkrigen vil undergaae en Modification ved Dampskibet er klart nok; men Krigenes Resultat vil stedse, ligesom forhen, komme til at beroe paa store Masser af Krigsfolk, paa deres Dygtighed, deres Disciplin og den Vland, der bestæler dem. Dampskibene ville blive et Middel for tilkommende Admiraler, hvorved de kunne bringe deres hele Magt i Virksomhed paa hvilket Punkt de vil. Dampskibene ville føre Linieskibene i Action eller trække dem ud deraf, efter Omstændighederne; men Slaget selv vil ikke tilfalde dem. Usmastede Skibe ville de komme til Hjælp og de ville have at tage Besiddelse af fiendtlige Skibe, der have strøget; kort, de ere ved store Flaader traadte i Fregatternes Sted, med ulige større Ressourcer. Sir Charles Napier har sagt, at Krigs-

dampskibe ville blive for Krigsflaader det Samme som Cavalleriet for Hæren; hvortil Capitain Vasil Hall bemærker, at dette vel er en vigtig Rolle, men det er ikke den der afgjør Slagets Udfald: dette tilhører Infanteriet i Hæren og Linieskibet i Flaaden. Ligesom Cavalleriet beskytter Flankerne, hjælper til, ved at føre Infanteriet i Slag, og, naar Fiendens Rækker ere brudte, hugger ind paa dem og fuldender Udslæggelsen, saaledes ville Krigsdampskibene bevogte Flaadens Endepunkter, føre Linieskibene i Ilden og, naar Fienden er slagen, da komme til for at indsamle Seirens Frugter. I Kystkrigen og den „lille Krig“, der er Dampskibets Hovedrolle og der er det et Vaaben af forhen ukendt Virksomhed.

Den nordamerikanske Opdagelsesexpedition i Marene 1838 til 1842.

(Udtogsviis af Annales maritimes, April 1843.)

En Expedition, bestaaende af Corvetterne Vincennes og Peacock, Briggen Porpoise, Skonnerterne Seagull og Flying-Fish samt Transportskibet Relief, samtlige under Lieutenant Wilkes Overcommando, forlode Chesapeake d. 18de August 1838 for at udgaae paa en Opdagelsesreise. De satte først Cours til Madeira, hvor deres Observationer begyndte, derfra til de Capverdiske Øer og siden til Rio Janeiro, hvor de forbleve i 6 Uger. Paa disse Overreiser eftersøgte adskillige af de i Kaarterne angivne Vigier, uden at de imidlertid fandt nogen af dem. Maaden, de brugte for at finde dem, var denne, at de 5 Skibe dannede en Linie, med 4—5 Qvartmiles Afstand imellem Skibene, og seilede, saaledes spredte, 50 til 60 Qvartmile i en paa Linien perpendicular Cours, saa at Parallelen, hvor Vigien skulde ligge, samtidig kunde overflues i hele Linieus Udstrækning.

Reisen gik nu fra Rio Janeiro til Magelhaens Strædet,

hvor Expeditionen deelte sig, idet Porpoise og Seagull gik at undersøge Sydhavet imellem Powells Verne og Palmers Landet; Peacock og Flying-Fish undersøgte Isbarriererne, hvor Cook havde påsæret den 60de Bredegrad paa omtrent 107° B. Længde. Vincennes og Relief forbleve ved Ildlandets Kyster og Magelhaens Strædet, for at anstille Undersøgelser der; med dem fulgte de Naturkyndige, og Port Orange var givet dem til Rendezvous-Éted.

I Juni Maaned vare alle Skibene samlede i Callao, paa Skonnerten Seagull nær, der paa Reisen omkring Cap Horn havde været i Selstøb med Flying-Fish, men der var bleven stilt fra den, og siden har man Intet hørt til den, saa at der ikke kan være nogen Tvivl om, at den maa være forulykket. Transportskibet Relief fik Ordre til at oplægge sin indehavende Ladning af Provisioner paa Sandwichøerne og i Sydney, og derpaa at vende tilbage til Nordamerika. De 4 tilbageblevne Skibe affeilede d. 12te Juli fra Callao og undersøgte nu i forskjellige Retninger flere Øgrupper i det stille Hav. Den 10de November vare de atter samlede i Havnen Apia og gik derpaa til Sydney, hvor de ankrede den 28de November.

Den 29de December 1839 affeilede Expeditionen fra Sydney, for at trænge saa langt sydester mod Polen som muligt. Den 11te Januar naaede de Isbarrieren paa 64° 11' Brede og 164° 53' Øst Længde. Land blev seet fra flere af Skibene. Vincennes og Porpoise (Peacock og Flying-Fish maatte for Havarie søge tilbage til Sydney) vedbleve at seile langs med Isen indtil den 97de Længdegrad, havende Land isigte og nærmende sig det fra Tid til anden paa fra 10 til $\frac{3}{4}$ Qvartmiils Afstand, alt efter som Isen laa ud. Den 29de Januar kom de ind i en Bai, som de gave Navnet „Piners-Bay“, det eneste Sted, hvor de havde kunnet lande paa de nøgne Klipper; men de bleve fordrevne af en af disse pludselige Storme, der ere saa almindelige i disse Egne. Ved Udgangen af Bugten loddedes paa 30 Favne Vand. Forslagne i Læ af Baien „Piners“, holdt de vester efter langs Isen i det Haab at finde et Sted igien, hvor de kunde

lande, men forgiæves. Paa Udkanten af Faste-Isen fandt de store Isstykker, der vare bedækkede med Mudder, Klippestumper og Steen, hvoraf en Mængde Prøver medtoges. Landet, bedækket med Sne, saaes tydeligt paa flere Steder, og Mellemrummene gave tydelige Tegns til, at der var en sammenhængende Kyst, som berettiger til det Navn, Lieutenant Wilkes giver det: det Antarktiske Continent.

Da de vare komne til den 97de Grad Ost Længde, bødte Isen mod Nord. De fulgte den i denne nye Retning og naaede paa faa Qvartmiil nær det Punkt, hvor Cook i 1773 standsedes af Isen. Her blev Veiret saa haardt, at videre Fremtrængen blev opgivet, og Expeditionen holdt den 23de Februar Cours efter Ny-Zeeland, hvilken siden forandrede til Sydney.

En af de mærkeligste Hændelser paa denne Tour var Mødet med de franske Opdagelsesfibe under Dumont d'Urville. Capitain Wilkes Ord herom ere: „Den 30te Januar fik Porpoise 2 Seilere isigte, som den først antog for Vincennes og Peacock; men man opdagede snart, at det ikke var dem, og de fremmede Seilere heiste fransk Flag. Porpoise, som var til Luvart, holdt af for at tale med dem. Da han var kommen paa Praiehold bar Franskmændene af, uden at indlade sig med ham. Dette saa mærkværdige Forhold under et Møde imellem to venstfabelige Nationers Orlogsmænd, i saa lidet besøgte Egne, og hvor begge have samme Formaal, omtales ikke i den franske officielle Rapport. Det er ufornødent at sige hvorfor.“

Expeditionen fortsatte nu sine Undersøgelser fra Ny-Zeeland over forskellige Øgrupper, Coralrev og Grunde; besøgte Sandwicherne, Tahiti og, i Aaret 1841, Nordvestkysten af Nordamerika, hvor Corvetten Peacock forliste ved Mundingen af Columbia-Floden. Mod Slutningen af Aaret skete Tilbagereisen langs Japans-Kysten; Ladronerne og Vashee-Øerne samt Manila besøgte. Mindoro-Strædet undersøgte og opmaalte; en Mængde Øer og Steder i det indiske Archipel besøgte, og endelig d. 26de Februar 1842 forlod Expeditionen Sincapore for at vende hjem

til Nordamerika, hvor Skibene Vincennes, Porpoise og en Brig „Oregon“, som var købt istedetfor den forliste Corvet Peacock, ankom i Juli 1842 efter en Fraværelse af 3 Aar og 10 Maaneder. Af de oprindelig paa Expedition udgaaede Skibe vare: Corvetten Peacock forlist, men Mandskabet reddet, Skonnerten Flying-Fish solgt i Sincapore, som udygtig til Piemreisen, og Seagull forliift med Mand og Muus paa Omseilingen af Cap Horn.

Efter dette Omrids af Reisen skulle vi give et Uddrag af Lieutenant Wilkes summariske Fremstilling af Reisens videnskabelige Resultater.

„Paa alle vigtige Stationspunkter blev et Observatorium oprettet; Længden bestemtes ved culminerende Stjerner, og corresponderende Observationer ere giorte ved Cambridge Universitetet (Massachusetts) af Hr. Boudet, og i Washington af Lieutenant Willis. Brederne ere udregnede af circummeridiane Høider af Solen og Stjerner. Meridian-Differencerne erholdtes paa hele Reisen ved Chronometere, ved at gaae ud fra vel bestemte Hovedpunkter. Gangen af Expeditionens Chronometere har paa hele Reisen været tilfredsstillende (kun 2 af 29 standsede) og man har stadigen fulgt et fast System for deres Sammenligning. Man har benyttet enhver gunstig Leilighed til at bestemme den sande Beliggenhed af Der, Rev ic. ved Observationer paa Land.“

„Vore hydrographiske Arbejder have været betydelige: vi have nu 180 Aaarter færdige til Stikning, og vi ville rimeligviis faae mange flere endnu, naar alle de Der, Havne, Rev og Grunde, som ere undersøgte og optagne, blive aftegnede. Nautiske Beskrivelser ville følge med alle disse Aaarter, hvoraf Størstedelen vil være særdeles nyttig for vore Hvalfangerstibe og andre, der besøge de indiske Farvande. Ved alle vore Undersøgelser har vort Hoved-Niemed været, at erholde Resultater, der kunne være til praktisk Nytte: vi have saaledes allevegne forskaffet os Underretning om, hvor Brænde, Vand og alle Slags Forfriskninger ere at erholde, Indbyggernes Charakter og den Behandling, man kan vente sig af dem, m. m. Alle vigtigere Ankerpladser ere

undersøgte og optagne; Landtoninger af Kyster, Forbjerg og Indløb ledsage vore Kaarter til et Antal af over 500. Interessante Data til Verne's Topographie ere ligeledes indsamlede, og flere vigtige geographiske Kaarter ville være Resultatet heraf; nogle af dem ere allerede under Arbeide."

„Over Jordklodens Magnetisme ere Observationer anstillede og saavel Inclinationen som Intensiteten er observeret paa 57 Stationer, ligesom man ogsaa, paa de Steder, hvor vi have opholdt os længe nok dertil, den daglige Variation er observeret. Inclinationen have vi ofte observeret tilføes, og man har stedse passet at styre Nord eller Syd under disse Observationer. Man har ligeledes flere Gange prøvet paa at observere Intensiteten tilføes, ved horisontale og verticale Oscillationer; men de ere aldrig rigtig lykkedes os. Det eneste Instrument, med hvilket jeg troer det muligt at erholde Intensiteten tilføes, er det af Fox, og uheldigviis havde vi det ikke. Observationerne over Variationen anstilledes to Gange om Dagen. Barlow'ske Plader vare anbragte paa Compasserne. Vi gik stedse i Land paa de Der, hvor der fandtes en beqvem Position for denne Slags Observationer, og vi have erholdt adskillige Rækker, saavel for Inclinationen som for Intensiteten."

„Til at bestemme den magnetiske Sydpol have vi Observationer over Declinationen, som gaae fra 35° Ost indtil 59° Vest, imellem 97° og 165° Længde og næsten under samme Parallel, hvilke levere en Mængde Linier, der ville convergere imod dette Punkt. Den største Inclination, vi have observeret, er 87° 30'. Toppen af Mouna-Loa (Mouna-Roa), hvis Høide er 13,400 Fod over Havet, var en af vore magnetiske Stationer."

„Observationer med Pendulet ere giorte paa 6 Stationer, hvoriblandt Toppen af Mouna-Loa var en og Foden af det en anden. Fuldstændige meteorologiske Journaler ere holdte paa hele Reisen. Observationstiderne vare Kl. 3 og Kl. 9 Formiddag og Eftermiddag. Paa samme Tid observeredes Temperaturen fra Toppen af Masten. Luftens og Vandets Temperatur er op-

tegnet for hver Time paa hele Reisen. Ved Land observeredes Temperaturen af Kilder, Brønde og Huler, for at faae Climatets Middelsemperatur."

„De periodiske Meteorers Epoker i August og November har man noie observeret i alle 4 Verdenshjørner, ved 6 Observatorer ad Gangen. Flere Observationer ere giorte over Zodiacal-Lysen. Aurora australis er hyppigt observeret. Ved at nedsænke en blant Gienstand i Vandet har man anstillet Observationer over Dybden, hvortil Solstraalerne trænge i Vandet."

„Man har med Opmærksomhed iagttaget Vandets Stigen og Falden, og det paa flere Punkter samtidigen. Man har ogsaa erholdt meget interessante Underretninger, angaaende den pludselig indtrædende Flod og Ebbe (rollers) som undertiden indtræffer paa nogle Der i Sydhavet."

„Havets Temperatur paa forskjellige Dybder har ofte været undersøgt. Ved dagligen at gjøre disse Iagttagelser paa 100 Favnes Dybde, paa Siemreisen fra Indien til Nordamerika, har man erholdt nogle interessante Resultater. Man har f. Ex. under Linien fundet et Lag Vand, omtrent 200 Qvartmiil bredt, af 23° F lavere Temperatur end ved Overfladen, og 10° F koldere Nord og Syd, saa at man kan sige, at der eksisterer en Art submarin Flod eller Strøm (rivière) midt i Oceanet, og at den løber langs Europas og Afrikas Kyster, efter de samme Love som regiere de atmosfæriske Strømme."

„Man har optegnet Refractioner, Halo'er og Parhelier samt de Omstændigheder der ledsagede dem, saasom Stand af Barometer, Thermo- og Hygrometer; ligeledes har man taget Afbildning af dem. Grændserne for Passat-Vindene, de variable og periodiske, har man noie bestemt tilligemed deres Direction og Force. Strømningerne i Oceanet har man ofte bestemt ved Hiælp af Loggen, især langs med Kysterne. Paa Australiens Kyster, imellem Sydney og Van Diemens Land har man fundet en Strøm, som er let at kiende paa Temperaturen. Thermometerobservationer kunne saaledes være til Veiledning for Naviga-

tionen, ligesom paa Nordamerikas Kyst, skøndt i en mindre Maa-
lestof. Denne Strom løber meget ofte med stor Fart, efter
Narstiden og Vinden, og man træffer den i en større eller min-
dre Afstand fra Land. De Skibe, der gaae fra Hobarton til
Sydney, kunne saaledes forkorte sig Reisen ved at holde sig paa
en vis Afstand fra Kysten."

"For Botaniken ere omtrent 5000 Species samlede, og af
hver af dem har man hertil indsendt fra 3 til 5 Exemplarer
tørrede. Omtrent 100 levende Planter ere bragte hertil i Kasser
og deriblandt ere flere indiste Frugttræer, som seldent findes i
europæiske Samlinger. En Mængde Frøsorter af Blomster, Træer
og Planter ere fra Tid til anden hiemsendte. Man har ogsaa
medbragt en vel conserveret Samling af forskellige Sorter Træ,
overstaarne Stammer m. m. Plantegeographien, saavel for Land-
planter som for Vandplanter, har man stænket specielt Studium, og
interessante Resultater ville kunne fremlægges heraf. Endeligen
haves en meget smuk og rig Samling af botaniske Tegninger."

"Ogsaa Geologien og Mineralogien har givet Anledning til
vigtige Undersøgelser. I alle de Lande, vi have besøgt, har man
aftegnet alle mærkværdige geologiske Phænomener og gjort Sam-
linger af alle de Mineralier, Fossilier og mineraliske Vand, som
man har truffet paa. Hr. Dana, hvem dette Fag var overdraget,
har med stor Flid studeret Crustaceerne, især de microscopiske som
leve midt i Oceanet. Omtrent 1100 Species ere aftegnede og
deriblandt mange nye. Fiji-Dernes umaadelige Coralrev og
Banker have især tilbudt en viid Mark for disse Studier, og
mange Facta ere konstaterede, som ville udbrede Lys over Dan-
nelsen og Configurationen af Coralrev og Der. Flere af de
Dyr, der danne disse Der, ere microscopiske, og Zoologerne have
seldent haft Leilighed til at aftegne dem levende. Man har om-
trent 100 Blade Tegninger af disse Dyr."

"Philologien har ogsaa vundet interessante Resultater af
denne Reise. Man har ikke alene samlet Vocabulairer, men man
har udfundet Grundstructuren af flere Sprog, saa at man kan

bestemme deres Classification og fastsætte visse Data, der ville bidrage til at oplyse Historien om Folkenes Udbredelse i disse ubekendte Egne og Oprindelsen af deres Sprog. Selv Opholdet i Rio-Janeiro blev benyttet til Undersøgelser af denne Klasse, idet man udsurgte de nysindsforte Slaver fra Afrika og med Flid indsamlede Oplysninger om deres Fædreland, hvorved interessante Oplysninger om det Indre af Afrika vandtes — en Vej til Kundskab, man maa forundre sig over saa lidt har været benyttet."

„De mange Dgrupper i det stille Hav have tilbudt os den videste Mark for vore Undersøgelser over Sprogene, Folkestammernes Historie, deres Mythologier m. m. Paa en af Verne i „Kings-Mill“ Gruppen have vi været istand til, fuldstændigt at efterspore denne Gruppes Colonisations-Historie og Folkets Oprindelse. Eignende gjælder ogsaa om Australiens Beboere."

„Paa Manila forærede en Præst os en meget gammel Udgave af en Grammatik i Tagal-Sproget, som indeholder en fuldstændig Lære om denne Mundart og Maaden at skrive det. Man troer, at der ikke eksisterer noget andet Manuscript i dette Sprog. I Sincapore forskaffede den amerikanske Mission os en Samling af Manuscripter i Malay og Bugis Sprogene, som man anseer for den betydeligste, der nogensinde er kommen fra Indien, da, som bekendt, Sir Stamford Raffles's Samling brændte op underveis til Europa."

„Man har hjembragt rige Samlinger til Naturhistorien: Fugle, Fiske, Dyr, Reptilier ic. fra alle de Lande, Expeditionen har besøgt. De Naturkyndige ved Expeditionen, dHr. Peale og Pickering, have med deres bekiendte Dygtighed og Flid varetaget det zoologiske Fag. Samlingerne for Conchyliologien, som indtil December 1839 forestodes af Hr. Southouy, bleve efter dennes Afgang for Sygdom overdragne til dHr. Pickering, Deale, Dana og Drayton samt nogle af Skibsofficiiererne. Antallet af Conchylierne kan ikke endnu opgives, da Cataloget ei er færdigt fra de forskellige Skibe. Ogsaa Molluskerne og Zoophyterne ere talrige."

„Man har meer end 2000 Blade af Tegninger, Afbildninger og Skizzer, hørende til Naturhistoriens forskjellige Grene, og dog har man undgaaet at aftegne saadanne Gienstande som allerede haves paalidelige Afbildninger af. Det glæder mig at kunne her erklære, at der paa hele Reisen har hersket den fuldkomneste Harmonie imellem Expeditionens Lærde (een undtagen) og mig.“

„Undersøger man paa Kaartet den Bei vi have tilbagelagt, vil man see, at vi have besøgt næsten alle vigtige Punkter paa den sydlige Deel af Jordkloden. Expeditionens Opdagelser paa det antarctiske Continent strække sig fra 160° Øst Længde til 97°, og vort Land kan med Rette være stolt af denne Opdagelse, thi vi ere komne Franskmændene nogle Dage iforkjøbet. Det er endog uafgiort om vi ikke kunne betragte os som de Første, der have opdaget, at der eksisterer Land i disse Egne, thi Capitain Kofs nævner ikke i sin Rapport Ballenys-Derne, endskiøndt han har aflagt dem i sit Kaart. Udskillige Smaa-Der og farlige Rev ere ogsaa opdagede. Paa en af disse Der havde blandt andet Indbyggerne aldrig for seet blanke Folk.“

„De indhentede Oplysninger angaaende Handelen, saavel i Almindelighed, som Amerikas i Særdeleshed, ere meget betydelige. Vi have forskaffet os alle de Landes Statistik, som vi have besøgt; vi have tilveiebragt en stor Samling af forarbejdede Gienstande, Redskaber ic. fra de forskjellige Lande, hvilken Samling, ordnet efter den geographiske Beliggenhed, danner som et Kaart over alle de Folks Civilisation og Industrie, som vi have besøgt. Intet er forsømt af hvad der kunde bidrage til at fremme Kundskaben om Handelsforholdene i hiin mindre bekendte Deel af Jordkloden, og vi haabe, at Resultatet af vor Expedition vil være til stor Gavn for vore Hvalfangere og Sydsøfarere, ikke alene ved at formindste Farerne for Seiladsen i hine mindre bekendte Farvande, formedelst Kaarternes og Beskrivelsernes Berigtigelse, men ogsaa ved at anvise dem nye Fiskepladser og de Steder, hvor de kunne erholde Fornødenheder og Forfriskninger.“

„Skibsmandskaberne have stedse bevåret det bedste Helbred paa Reisen, uagtet de have været udsatte for alle Slags Veirlig og Climatforandringer. Jeg tilskriver dette for en stor Deel den totale Afholdenhed fra spiritueuse Drikke, selv under de største Strabadser. Denne Artikel, er jeg saaledes overbevist om, gøres aldeles ikke fornøden i Matrosens Diæt. Varm Kaffe, derimod, fandt vi en meget tienlig Ration at give dem, hele Tiden medens vi vare i Isen to Gange daglig, ligesom jeg ogsaa bar den største Omhu for at holde Skibet tørt og udluftet, samt at Mandskabet var varmt og tørt klædt.“

En Krigsret blev kort efter Hiemkomsten nedsat for at undersøge Lieutenant Wilkes Forhold, i Anledning af adskillige Klagepunkter, som to Officierer, Guillon og Pinkney, havde fremført imod ham. De fleste Klagepunkter angik despotisk Behandling og Misbrug af hans Myndighed over dem; men en af dem gik ud paa, at Lieutenant Wilkes falskeligen havde angivet at have opdaget Land den 19de Januar, hvilket han havde indberettet til Ministeren, hvorimod det egentligen først var den 28de at Landet med Sikkerhed kan siges at være seet. Af Forhøret sees, at man allerede den 15de har troet at see Land, derpaa den 16de, den 19de og den 22de, men ingen af disse Gange med bestemt Sikkerhed har kunnet afgjøre om det var Land, medens Franskmændene fra Ustrolabe og Jélée den 21de havde havt Fod paa Land og bestemt dets Beliggenhed. Der synes i dette Punkt at herse en Strid om Gren for den første Opdagelse imellem Amerikanerne og Franskmændene. Udsaldet af Krigretsundersøgelsen er ikke omtalt.

Et Brev fra Capitain Frederik Holsteen til Landshøfding Grev Rosen.

En Erindring fra Krigsaaret 1811 *).

Jeg tager mig den Frihed herved at continuere hvad jeg igaar havde den Ære mundtlig at foredrage Ds. Høivelbaarenhed. Da jeg ved min Samtale med Dem saavel som med General Silfuerschildt fandt, at det ikke var muligt igaar fra svensk Side at faae nogen Assistance, ilede jeg selv til Kiarsøfund i Quarantainehavnen, hvor det var mig meldt at Prisen laa, for om muligt med de faa danske Matroser, der var paa de ved Bargo liggende Skibe, at rive den ud af Fiendens Hænder. Prisen laa imidlertid ikke længer ved Kiarsøfund, men ved Bargo, omgivet af 5 engelske Paketbaade samt Raper, der igaar vare indlotsede og som alle stiftedes at sende Vagt ombord paa den; det var mig derfor umuligt at udføre mit Forehavende. Den ligger der endnu; Vinden hindrer den fra at gaae bort; Prisen kan endnu tages tilbage, og jeg anmoder Dem derfor, Hr. Grev, herved paa det Indstændigste om, at lade alle mulige Midler anvende for at redde min Konges Undersaats Eiendom og rive den ud af vor fælleds Fiendes Hænder. Jeg har saa meget mere Grund til at smigre mig med, at Alt bliver anvendt med den største Energie, da jeg kiender de Følelser, der i lignende Tilfælde vilde bestaae de Danske; og jeg forsikrer, at Intet skulde være mig ubehageligere, end at begynde mit nye Embede med at underrette min Regiering om, at en engelsk Raper har taget et

*) Holsteen var den 9de Februar extraordinairt forfremmet til Capitainlieutenant og interimistisk ansat som Generalconsul i Gothenborg, hvilken Post dengang, paa Grund af Sverrigs tiltagende Helben til Englands Parti, havde erholdt en særdeles Bigtighed og udtrævede en Mand, der forenede Kyndighed som Militair med diplomatisk Talent og Tact, Egenskaber, dem Frederik Holsteen besad i en ualmindelig Grad.

danst Skib og opholdt sig flere Dage i Nærheden af det svenske Monarchies anden Stad, i Nærheden af en talrig Skiærgaardsflotille, uden at dens Bytte igien er kommet i sin Eiermands Hænder.

Uagtet det sikkert ikke gøres fornødent, hvor der gives saa mange kyndige Militaire, at foreslaae Maaden, hvorpaa denne min indstændige Begiæring kan udføres, troer jeg det dog ikke overflødigt at gjøre opmærksom paa, at et af de mange Midler, der snarest kan anvendes, er den i „Langedrag“ liggende Kanonbaad. Med ringe Umag vil den i et Par Timer kunne komme igiennem Isen; Natten er saa lys, Farvandet saa reent, Veirligget saa godt og Diemedet saa stort, at den sikkert før Morgen-Middag, ved at have reddet en Allierets Eiendom, tillige vil have hævdet Territoriets Ære. Jeg forsikkrer Dem, Hr. Greve, at Intet skulde være mig kjærere, end om jeg herved, foruden at have opfyldt min Pligt imod min Konge og mit Land, tillige har bidraget til Sikkerheden af det betydelige Antal svenske Skibe, der nu paa tredie Dag har ligget à la merci af en — Raper, ligesom jeg ogsaa forsikkrer Dem om, at det er mig overmaade kjær, herved at have en Leilighed til at bevidne Dem den særdeles Afgjælse, hvormed jeg har den Ære at undertegne mig, Hr. Greve, Deres ærbødige og ydmyge Tjener.

Gothenborg den 12te Martz 1811.

J. Holsteen.

Til

Hs. Kongl. Majestæts Tromand, Landshofding og Ridder af den Kongl. Sværdorden, høivelbaarne Hr. Greve Axel von Rosen.

En af de høie Kalkklinter i Nærheden af Dover røddet af Veien ved Sprængning med Krudt.

(Naut. Mag., Marts 1842)

Siden Ingenieuroberst Pasleys første store Forsøg med at anvende det galvaniske Batterie ved Sprængning af Miner, har man i England oftere benyttet denne Methode, men neppe nogenfinde før i en saa stor Maalestok som ved Sprængningen af „Round Down“ Klint. Denne Klint, som hævede sig til en Høide af 375 Fod over Høivandsmærket, laa i Veien for den Dampbane, som skal gaae imellem Folkestone og Dover, en Green af den store South-Eastern Dampbane, og det blev derfor besluttet at bortrødde et Stykke af den ved Sprængning med Krudt, hvilket gif for sig den 26de Januar 1843.

Localiteterne paa den intenderede Linie imellem Folkestone og Dover ere følgende: Ved Folkestone vil der komme en Viaduct af stor Høide og Længde. Derpaa kommer der en Tunnel, kaldet „Taarn-Tunnelen“, efter et Martellotaarn i Nærheden, denne bliver 1000 Alen i Længde. Dernæst kommer en Huulvei, som stæres ned i Kalkklippen, af en heel dansk Miils Længde. Derpaa følger en Tunnel, boret igiennem Abbots-Klinter, omtrent 4000 Alen lang; den var allerede halv færdig den 26de Januar, uagtet der først blev begyndt paa den midt i August. Fra Abbots-Klint Tunnelen til Shakespears-Klint Tunnel vil Banen løbe nedden under Klinterne langsmed Søen, imod hvilken den beskyttes ved en stærk Muur, der er $\frac{1}{2}$ dansk Miil lang. Paa denne Linie var det at „Round-Down“ Klint stød frem med en halvcirkelformig Kant af betydelig Diameter, hvilken fremspringende Kant man maatte have bort paa en eller anden Maade, for at faae Veien i en lige Linie. Den er nu borte, og man kan giøre sig et Begreb om dens Størrelse, ved at erindre sig, at en Cubit-Yard Kalk veier 2 Tons (4000 Pd.) og den Masse,

man her havde at bortskaffe, beregnedes til en Million Tons. Shakespeares Tunnelen er omtrent $\frac{3}{4}$ Fierdingvei lang, og derfra til Byen Dover er omtrent samme Veilængde.

Maaden, hvorpaa dette Kæmpeværk udførtes, var følgende. Et horizontalt løbende Gallerie blev ført ind i Bierget omtrent 300 Fod langt og parallel med den intenderede Linie af Banen; derfra førtes tre Tværgange, fra Midten og fra begge Enden af det. Ved Enden af disse Tværgange bleve Schakter giorte, som nedentil endte sig med et Kammer, 11 Fod langt, 5 Fod høit og $4\frac{1}{2}$ Fod bredt. I det østlige Kammer placeredes 5000 Pd. Krudt, i det vestlige 6000 Pd. og i det midterste 7000 Pd., i Alt 18000 Pd. i alle tre. Krudtet var i Sække, der laae i Kasser. Løst Krudt blev strøet over Sækkene, og disse vare aabnede. Ladningernes Afstand fra Facen af Klinten var 70 Fod ved den midterste og 55 Fod ved den yderste.

Følgende Forberedelser bleve giorte for Antændelsen af denne uhyre Mængde Krudt. Paa den indre eller Vagtsiden af Klinten blev opført et Træskuur, hvori der placeredes 3 galvaniske Batterier. Hvert Batterie bestod af 18 „Daniels“ Cylindre og 2 almindelige Batterier af 20 Plader hvert, til hvilke Kobbertraade vare befæstede, som derfra rækkede ned til Ladningerne, dem de stode i Forbindelse med ved en meget fin Platinatraad, som blev glødende af det electriske Fluidum og saaledes skulde antænde Ladningen. Traadene vare omviklede med Garn; de bleve lagte paa Græsset, udover Toppen af Klinten og derfra ned, en til hver sin Mine. Ingenieur-Lieutenant Hutchinson havde Commandoen af de 3 Batterier, og det var anordnet saaledes, at naar han affyrede det midterste, skulde Mr. Hodges og Mr. Wright i samme Dieblig affyre de to andre, hvori de havde øvet sig flere Dage iforveien. Traadene vare hver 1000 Fod lange, og ved Forsøg havde man fundet, at det electriske Fluidum vil antænde Krudt i en Afstand af 2300 Fod. Alle Gallerier og Gange bleve derpaa dammede op med tørt Sand.

Kl. 9 om Morgenen blev et rødt Flag heist umiddelbar over

det Stykke af Klinten, der skulde sprænges. Metalvirene bleve derpaa prøvede med Galvanometeret, Batterierne bleve ladte og alle Ting gjort parate til Antændelsen. Det var bestemt, at Explosionen skulde finde Sted Kl. 2; til denne Tid havde en uhyre Forsamling af Tilskuere indfundet sig. I et Telt, tæt ved Operationsstedet, befandt Directeurerne for denne og flere Jernbaner sig tilligemed mange udmærkede Videnskabsmænd og andre Notabiliteter, hvoriblandt Sir John Herschell, General Pasley, Professor Airy o. fl.

Da Klokkeren var 10 Minuter over 2 gav Herr Cubitt, Compagniets Ovingenieur, Ordre til at heise alle Signalfage. Et Kvarteerstid hengik nu i spændt Forventning. Paa et givet Signal bleve alle Flag nedhalte; 4 Minuter forløb atter og alle Flagene, undtagen det paa Pynnten, der skulde sprænges, bleve paany heiste. Den næste Minut var Spændingen hos Tilskuerne paa det Høieste; ikke en Lyd hørtes; man vovede neppe at drage Ande; kun en eneste Dame forlangte at komme bort, nu da det var for sild. Accurat 26 Minuter efter Kl. 2 følte der et let Stød, derpaa hørtes en svag, dump, ubeskrivelig og utydelig underjordist Rumlen, og siebliklig derefter begyndte det Nederste af Klinten at buge sig ud, og næsten til samme Tid begyndte det Øverste, til en Brede af omtrent 500 Fod, gradeviis at synke.

Der var ikke nogen Explosion, ingen Ild at see, ingen voldsom Sprængning af Klippen, og, hvad der var meest forunderligt, ikke den ringeste Røg. Klippen syntes som om den pludselig havde skiftet Natur, fra en fast til en flydende Masse; den gled ligesom en Strøm ned i Søen, der var omtrent 150 Alen eller mere fra Klintens Fod; i sit Løb oprev den Strandbredden og drev den tilligemed en Mængde tidligere nedfaldne Klippestumper og Stene foran sig, og da Massen endelig havde naaet sit Maal, antog man at den havde udbredt sig over en Flade af 15 Acres. Det Hele varede omtrent 4—5 Minuter. De første Udraab, der brød frem fra Alles Læber, var: deiligt, prægtigt! de næste vare gientagne Hurra-Raab for Hr. Cubitt og hans Medhjælpere, som

fra alle Kanter bleve overvældede med Complimenter og Lykonstninger.

Som et Beviis paa, hvor mildt Skredet gik for sig, bemærkede man at Flagstangen paa Pynten blev staaende under Nedskridningen. Der fandtes ingen fossile Levninger iblandt de nedstyrte Ruiner. Saa heldig var Udsaldet af denne mærkværdige Sprængning, at den nedstyrte Masse næsten heelt og holdent gled ud over den for Baneveien markerede Linie, saa at der kun var meget lidt at skaffe bort. Besparelsen anslaaer man til 7000 L. Sterl. i Penge og 6 Maaneder i Tid. En af de mærkeligste Omstændigheder var den, at man saa godt som intet Stød sporede i Nærheden af Minerne, medens det tydeligt følte af Folk, der stode langt borte.

Om „Rollers“ (ras de marée) paa Ascension.

(Naut. Mag., Martz 1843.)

Et af de interessanteste Phænomener, som denne Ø (Ascension) og enkelte andre Steder fremvise, er de saakaldte „Rollers“, en svær Dyrning i Havet nemlig, som uden nogen tilsyneladende Aarsag opstaaer og ruller ind paa den læ Kyst med en uhyre Brænding. Alt er stille og roligt saa langt Diet kan række, Vinden kruiser neppe Søens Overflade; pludselig seer man en høi Bølge at komme rullende ind imod Øen; i Begyndelsen synes den at bevæge sig langsomt frem indtil den bryder sig paa de ydre Rev. Dyrningen voxer da, Bølge følger paa Bølge, indtil den naaer Strandbredden, hvor den brister med frygtelig Voldsomhed. Rullingerne komme nu ind, voldsommere og voldsommere, indtil de naae en uhyre og forfærdelig Størrelse og frembyde et Skue, rædsomt og prægtigt tillige. En taarnhøi Bølge vælter sig i en umaadelig lang Række frem imod Øen: Bølge taarner sig paa Bølge, indtil de møde det udgaaende Sødrag fra Strand-

bredden, hvorved Massen hæver sig brat iveiret som en Muur og styrter endelig med uimodstaaelig Voldsomhed ind paa Kysten, som overstyldes af Søen høit op i Landet.

Det Uforklarlige ved dette Naturphænomen er den fuldkomne Stilhed i Luften og paa Havet rundtom, medens den indvæltende Brænding er saa voldsom, som om den vildeste Orcan oprørte Havets Dyb. Det indtræffer paa Steder, hvor man ikke vilde vente sig nogen Brænding, i indesluttede Bugter og hvor Vinden aldrig blæser ind til Landet. Vårstiden, i hvilken disse Havrullinger indtræffe, er fra December til April, skøndt de undertiden ogsaa indtræffe til andre Tider; den er den samme baade paa Ascension og St. Helena, og ikke sjelden falde de paa begge Steder ind paa samme Tid. Da „Chanticlear“ laa paa St. Helena indtraf der d. 17de og 18de Januar saa svære Havrullinger, at ingen Landing kunde finde Sted, og da den siden kom til Ascension saaes det af den meteorologiske Journal der paa Stedet, at der den 15de, 16de og 17de Januar havde været lige saa svære „Rollers“ der.

Nogle ville mene, at det er Maanen, der forarsager dem, andre Strømmene; men ingen af disse kan have nogen Deel deri. De indtræffe i den roligste Vårstid, naar Sydøst-Passaten er som oftest meget svag. Men den store Vandmasse drives stadig frem i samme Retning; der opstaaer da en Tendents til et Tilbageslag, og hvor Massen træffer paa Modstand af Øer eller steile Grunde, frembringes der en voldsom Dyrning, og den Ascensions lange og bratte Strandbredder ere netop stikledte til at frembringe denne Virkning.

Commander Fishbourne, som opholdt sig 8 Maanedere paa den Ascension, siger, at Havrullingerne tydeligen give deres Ankomst tilkiende i Forveien ved Tegn, der maaskee kunne lede til en Forklaring af deres Varsag. En fiern Kruusning paa Vandet, som fra Landets Yderpunkter strakte sig mod Nordvest, var synlig fra ethvert Punkt i Baien eller paa den og saae ud som om den reiste sig deraf, at Vandet udenfor den stod høiere end det i

Baien. Denne Kruusning saaes fra midt i Februar til August og var størst i Mai og Juni; den synes at reise sig af en N. N. V. Strøm, som løber i disse Maaneder. Denne Strøm deler sig ved Dens Sydpynt, passerer langs den til begge Sider og danner Kullingerne, som flyde lateralt ind i Baierne, hvis Sydpynter forhindre en directe Indstrømning. De begynde i Februar, blive hyppigere og sværere i Mai og Juni, aftage efterhaanden og ophøre ganske i September — efter Capt. Fishbourne, der siger, at han har hørt, at der i December Maaned skulle komme Kullinger fra Nord, men sjældent, dog skulle de da være høiere og sværere end til enhver anden Periode.

Lette og variable Vinde gif ialmindelighed forud for Kullinger, og efter dem tiltog Passatvinden i Styrke, betydeligt naar Kullingerne vare høiest. Ligeledes vare de ledsagede af en overordentlig fortyndet Atmosphære, saa giennemsigtig, at „Green-Mountain“ tog sig ud som om det ikke var mere end den halve Afstand borte, og det uden nogen Forøgelse af Fugtighed i Luften. Engang var der megen Fugtighed, Bierget syntes da at være endnu nærmere, og Kullingerne vare ledsagede af Regn. Opmærksomhed paa disse Tegn satte Capitain Fishbourne istand til at forudsige Kullingerne, og skiondt han formodede tilsvarende barometriske Forandringer, kunde det dog ikke forundre ham at finde Differentserne saa tilsyneladende ringe som de vare, thi mange locale Omstændigheder bidroge til at give de usammenhængende Resultater af Jagttagelserne, og Correctionerne for disse maatte først udfindes. For Exempel, da Bierget er paa lav Siden og Baien paa den hø, trække de af Bierget condenserede Skyer sig hen over Baien i tætte Masser, idet de antage en mærkelig constant triangulair Form i de nævnte Maaneder, med Spidsen af Triangelen i Nordvest. Flodbølgenes Poide forandres altfor uregelmæssigen ved Kullingerne, til at man kan anvende Correction for den. Den concentrerede Hede i Baien frembringer, modificeret af Vindens Retning og Styrke, en større

eller mindre Forøgelse af Elasticitet, kort, Alt bidrager til at forfalste de barometriske Resultater.

Lieutenant Bold siger, i hans „African Guide“, at Strømmene løbe nordlig og sydlig i Forhold som Passatvindene inclinerer imod Vendekredsen og deres Fart vover ligesom Vinden tiltager i Kraft. Det samme maa være Tilfældet paa Ascension i Maanederne Mai, Juni og Juli, naar Sydost-Passaten strækker sin Nordgrændse længer mod Nord; dette vil forklare os Uarsagen til den stærke Kruusning af Vandfladen, som er omtalt, ligeledes den stærke N. N. Ø. Strøm, der i Juli Maaned befandtes at løbe fuldt 30 Quartmiil i 24 Timer, i stille Veir, og maa have løbet fuldt 35 under det blæsende Veir, det var i Juni. Da igien Barometerhøiden paa denne Brede er mindre, end den er længer Syd paa, hvor den uidentivt forsøges ved at der i Mai og Juni Maaned hersker mere sydlige Vinde samt derved, at Luftens Fortyndelse indenfor Vendekredsen (størst her i Mai og Juni) frembringer en opstigende, følgelig Tryk formindskende Strøm, og da denne er størst i disse Maaneder, vil den frembringe en Bølge i denne Retning fra det Punkt, hvor det største Tryk er, hvilket maa være fra Syd, da Solen er saa langt nord for denne Brede; og af det høie Barometerstand tilligemed Nedslaget af den øvre Tilbagestrømning paa sydligere Breder, maae vi slutte, at en Bølge vil blive forplantet i Retningen af det Punkt, hvor det mindste Tryk er, hvilket ialmindelighed vil være nordlig i denne Hemisphære, men især maa det være saa i Mai og Juni Maaneder.

Derfom denne antagne Mangel paa hydrostatisk Ligevægt virkelig er til, maa den være størst, eller idetmindste frembringe størst Virkning paa Vinde, Strømme og Savrullinger i Mai og Juni Maaneder. Capitain Fishbourne fandt, ved at eftersee Journalen, at Vinden var stærkest i de sidste Dage af April, men endnu stærk igiennem hele Mai og Juni. Et Skib fra Shields ankom hertil, som havde havt stiv Kuling hele Tiden i Mai, og de kongelige Skibe: Fawn, Prompt og Kolla ankom først i Juni,

efter at have havt stiv Kuling af sydlige Vinde at kæmpe imod, med en nordlig Strøm, og af de meteorologiske Optegnelser paa Den, findes det, at Kullingerne vare svære og meest vedholdende i Mai og Juni.

For at forklare sig Uarsagen til den forandrede Retning, som Kullingerne tage imod Slutningen, kan man vel forestille sig, at altsom Egevägten er paa Veien til Gienoprettelse, ville Luftens og Vandets Strømninger aftage i Hastighed, og Bølgen vil ligeledes aftage og forandre sin Direction, indtil Reactionen endog vil fremvirke en næsten modsat Retning, hvorved den maa rulle ind i Baier, der ere aabne mod Nordvest. Da Ankerpladsen her og paa St. Helena er paa Nordvest-Siden af Verne, forklarer dette, at Kullingerne siges at komme ind fra Nordvest, og det er sandsynligt, at de ere høiest ved Ankerpladserne, fordi disse ere paa Vestsiden. Da den Periode, i hvilken Kullingerne siges at komme ind fra Nord, er December Maaned, paa hvilken Tid Solen har en høi Syd-Declination, er det ikke usandsynligt, at Trykket kan være større mod Norden end her, og derfor frembringe en Bølge i denne Direction.

Efterretninger for Søfarende.

Opdaget Grund i Østersøen.

Da der var giort Anmeldelse om en i Østersøen imellem Gotland og Dland opdaget Grund, som skulde ligge paa $57^{\circ} 33'$ N. Br. og $35^{\circ} 48'$ L. Øst for Ferro, med godt 4 Favne Vand paa det grundeste Sted, og der var bleven anstillet Undersøgelser i denne Egn, er der fundet en Steengrund paa $57^{\circ} 33\frac{1}{2}'$ N. Br. og $35^{\circ} 32'$ Lgde. Øst for Ferro, eller $8\frac{1}{2}$ Quartmiil vestligere end først angivet, dog med $6\frac{1}{2}$ Favnes Dybde paa det grundeste Sted. Størrelsen af denne Grund er i Nord og Syd, med temmelig jævnt tiltagende Dybde indtil 8 Favne, $4\frac{1}{2}$ Rabbellængder

eller 1400 Alen, og i Øst og Vest $2\frac{1}{2}$ Rabbellængder eller 700 Alen; den er omgivet i Nord og Syd af en temmelig lang Steenbanke, indtil 12 Favnes Dybde, navnlig imod den sydlige Side, og steilest paa den vestlige Side af den egentlige Grund. Det Sted, hvor den først angivne Grund skulde findes, er ogsaa blevet undersøgt, men paa samme fandtes 54 til 69 Favnes Dybde, og da den ommævnte i Stockholm gjorde Anmeldelse, om Østersøens ringe Dybde i hiin Egn, angives at være foranlediget derved, at Havbunden handelsesviis kunde sees, kan det muligt være Tilfældet, at der i Nærheden findes et grundere Sted, som, al anvendt Møje uagtet, endnu ikke har været til at gienfinde.

(Sb. Bd. Nr. 72, 1843.)

Nyt Fyr paa Havnsholmen, Jylland.

Den 15de December 1843 tændtes første Gang det nye Fyr, som er oprettet paa Jyllands nordvestlige Hul, kaldet Havnsholmen. Lanterne er 212 Fod over Havets Overflade; Taarnet selv er 58 Fod høit. Fyret er et omdreieende Lindsefyr af 2den Orden; det giver hver halve Minut et Glimt, som varer 15 Secunder, og vil saaledes kunne adskilles fra Skagens Fyr, der er fast, og fra det norske Fyr paa Orøen, hvilket er varieret ved Glimt, som sees hvert 4de Minut. Synbarheden strækker sig til en Afstand af 4—5 Miil. Fyret vil blive tændt hver Aften saa tidligt, at det kan være i fuld Brand, fra Foraars- til Efteraars-Jevndøgn 1 Time, og fra Efteraars- til Foraars-Jevndøgn $\frac{1}{2}$ Time efter Solens Nedgang og blive holdt brændende til Solens Dvgang.

(Sb. Bd. 14 Nov. 1843.)

Svenske Fyre i Kattegattet.

Det nye Fyr paa Morups Tange, en Miil norden for Falkenberg, tændtes første Gang Aftenen før d. 1ste November 1843. Det er et stadigt Fyr med et Lindseapparat af 2den Klasse og lyser hele Horizonten rundt. Taarnet er tillige et godt Dagmærke; det har 70 Fods Høide til Tagflæget og Lanterne er 95 Fod over Vandet.

Kullens Fyr tændtes samme Tid første Gang efter Ombygningen og Forandringen. Det er nu et omdreieude Reverbefyr med 8 Minuters Dinsløbstid, hvorunder det giver 4 stærke Blink, hvert af 30 Secunders Varighed, med $1\frac{1}{2}$ Minuts mørk Mellemrum. Høiden over Havfladen er som før.

(Fr. Id. 14de Oct. 1843.)

Promontore Fyr, Adriatiske Hav.

Fyret er anbragt paa en lille rund Klippe, kaldet „Porer“, som ligger udfor Sydspytten af Istria og $\frac{3}{4}$ Dvartmiil fra denne. Klippen er omtrent 26 Fod over Vandet; midt paa den er opreist en Stang, 50 Fod hoi, paa hvilken heises Fyrlanternen, der har 60 Olie-lamper. Det er et stadigt Fyr, som kan sees efter Omstændighederne i 8—12, ja i meget klart Veir endog 15 Dvartmiles Afstand. Stangen er malet sort; ved Foden af den ligger et Huus for Fyrbøderne, som ere 2, der have en Baad, de heise op under 2 Jollebomme. Hensigten skal være at opføre et fast Fyrtaarn her af Steen. I S. S. D. og $1\frac{3}{4}$ Dvartmiils Afstand fra Fyret er den farlige Promontore Grund, der kun har 9 Fod Vand paa sig.

(Naut. Mag., Juli 1843.)

Crookhaven Fyr, Sydkysten af Irland.

Ved Indløbet til Crookhaven er opført et Fyrtaarn, som fra 1ste August 1843 vil blive oplyst. Taarnet ligger paa Rock-Island Point, paa Nordfiden af Indløbet til Crookhaven. Fyret er stadigt, aabent mod Søen og Havnen fra D. t. S. og til W. t. N., og er 67 Fod over Havets Overflade.

(ibidem)

Mærkværdig Equatorial-Strøm.

Fregatten Winchester var den 9de Juli paa omtrent 7° N. Br. 26° Lgd. V. Veiret var yderst ustadigt, stiv Kuling fra Vestkanten, dog idelig omspringende imellem N. og V., svære Regnstyl. Den 10de fandt de at Strømmen havde sat dem 130 Dvartmiil østerefter i 48 Timer. I Naut. Mag. for 1841 beret-

tes om Fregatten Pearl, at den i 24 Timer forsattes over 100 Qvartmiil vesterefter.

(Naut. Mag., Juli 1843.)

Forandret Fyr ved Neapel.

Fyrtaarnet paa den syndre Mole ved Neapel er blevet forhoiet og Fyret forandret fra stadigt til omdreieude. Omdreieuingstiden er 2 Minuter, i den første af disse vises det fulde Skin, som i den anden Minut hurtigt astager. Hoieden over Vandet er 161 Fod. Paa den østre Ende af Molen er der et lavt stadigt Fyr til at styre rundt Molehovedet efter.

(ibidem.)

Somærke paa Rundlestone, udfor Landsend.

Paa Klippen Rundlestone, beliggende udfor Landsend, er opført et Somærke, bestaaende af en Regle, som bærer en Mast med en Kugle paa Toppen, det hele 19 Fod høit over Springflods Hoivande. Det bemærkes, at Springfloden her stiger 19 Fod, og at Klippen ved denne Flodtid er med Lavvande 7 Fod over Vandet. Voien, der før laa her, er indtaget.

(Pb. Tb. 21de November 1843.)

Nyt Fyr ved Cap Bonavista, Newfoundland.

Et Fyrtaarn er opført paa Cap Bonavista, Newfoundland, hvis Fyr tændtes første Gang den 10de September 1843. Det er omdreieude og viser afvejlende hver anden Minut et rødt og et hvidt Blink. Lanterneu er 150 Fod over Havets Overflade.

(ibidem.)

Nyt Fyr ved Terneuzen, Holland.

Den Kongl. nederlandste Marineminister har bekiendtgjort, at der paa Westerhavenddyk ved Terneuzen er opført et nyt Fyr, som første Gang tændtes den 15de October 1843. Taarnet staaer omtrent 190 Alen fra Pynten af Diget. Fyret er stadigt.

(Pb. Tb. 5te December 1843.)

Bigia seet paa 45° 1' N. Br. 25° 45. Lgd. W. f. Gr.

En Capitain Cornforth, førende Skibet Otterspool af Liverpool beretter, at han den 24de Mai 1843 holdt skarp Udkig efter

den Vigia, der af Purdy er aflagt, under Navn af „Green-Rock“ paa omtrent ovennævnte Brede og Længde. Klokker 7½ E. M. D. saaes Braad paa læ Boug omtrent i 4 Qvartmiles Afstand, af Udfigtsmanden, Capitainen og Overstyrmanden, alle tilveirs. Da det først opdagedes, saae det ud som om Søen brød over et Brag eller naar mange klarer pladse i Vandet paa forskjellige Steder, og da de vare tværs af det saaes en rund Plet paa Vandet, af omtrent en Skibslængdes Diameter, tydeligen ganske glat efter Braaddet. Dette Skiaers Tilværelse antog Capitainen saaledes uden for al Tvivl. Det skal kun være seet i 1766 og siden ikke før i 1819 af en Capitain Coombes. Den angivne Brede er efter en Polarstjerneobservation og Længden efter Chronometer sammenlignet med Maanedistanceobservation. Vandets Temperatur var dalet en Grad under Forbiseilingen; om hidrørende fra Skiaerets Nærhed kan han ikke bestemme, ligesom Omstændighederne forbøde at undersøge det næiere eller nærmere sig det. Den ovenangivne Beliggenhed giver det 9 Qvartmile nordligere og 25½ Qvartmiil østligere end Purdy.

(Naut. Mag., August 1843.)

Blindt Skiaer ved Plymouth.

Et farligt Skiaer ud for Stokehead, østenfor Newstone ved Plymouth er Beliggenheden af næiagtig bestemt ved følgende Peilinger: Maser Kirke et Haandspirs Længde inde paa Kenny Punt; Pumplerne paa Stokehead i N. D. t. N. 900 Alens Afstand; Piørnet af en Muur østenfor Stokehead overet med en Klippe, der ligger omtrent midtveis nede af Vierget. Skiaerets Flade er omtrent 400 Alen; det har kun 3 Fod Vand paa det Grundeste med Lavvande, Springtid, med fra 11 til 7 Favne. Der er dybt heelt rundt om det fra Indresiden og tæt til Land, hvor der er 5 Fv. Vand. Maser Kirke holdt fri af Kenny Point fører fri af det.

(Naut. Mag., November 1842.)

Boie ved Port-Royal, Jamaica.

En hvid Boie med en sort Stang med Fløi paa er udlagt

paa 17 Fods Grunden i Indløbet af det syndre Lob. Mærkerne for den ere: South Key overet med Southeast Key i D. t. N., Sydenden af Georges Cliff i V. N. V., Wreckpoint i V. t. S. $\frac{1}{2}$ S. (Naut. Mag., October 1812.)

Ny opdaget Klippe paa $25\frac{1}{2}^{\circ}$ N. Brede og $37^{\circ} 12'$ V. f. Greenwich.

En spansk Capitain ved Navn Gandaria beretter, at han den 18de April f. A. paa sin Reise fra Guayaquil til Trinidad, har seet en Gruppe af Skjær, omtrent en Rabbellængde i Udstrækning, og i Midten af dem en høi og spids Klippe, hvorpaa Søen brød meget stærkt. Beliggenheden angives at være $25^{\circ} 30'$ N. Br. og $37^{\circ} 12'$ V. for Greenwich. Da det spanske hydrographiske Departement i Madrid har sammenlignet denne Beretning med en anden fra Maret 1790 af Capt. Don P. Garcia, som tillægger en Klippe omtrent samme Beliggenhed, saa har Departementet nedsat fornævnte Skjær i Kaartet som eksisterende.

(Naut. Mag., Juli og October 1812.)

Sømærker i Calmarsund.

Paa esternævnte Grunde i Calmarsund, hvor der tidligere har staaet Stænger eller Prikker, ere 4 Løndeboier udlagte, nemlig: ved Nyckel en rød Boie, i D. N. D. og 1300 Alen fra den østlige Svins Landpynt; ved Osvall en hvid Boie omtrent 1300 Alen vest for den nordlige Ende af Skibss- eller Værstis-Holmen; ved Ternø Rev en hvid Boie omtrent 1059 Alen S. S. D. $\frac{1}{2}$ D. for det sydsøstlige Pjorne af Stadsvolden; ved Skandsgrunden en rød Boie 350 Alen D. $\frac{1}{4}$ S. for det sydvestlige Pjorne af Grimstjær-Bold. Alle disse Boier have foroven en Jernstang med Fløi og ere malede saaledes, at Boien er rød, hvor der tidligere stod en Røsteprik, derimod hvid, hvor der forhen har staaet en simpel Prik. Kompasstrogerne ere misvisende. Mærkerne blive indtagne om Vinteren.

(Sb. Bd. Nr. 60 og 61)

Blandinger.

Mere om Dampfregatten Penelope.

Af Naut. Mag. for August 1843 meddele vi her deels en Berigtigelse af hvad der i vort forrige Hefte meldes om dette Skibs Armering, deels en yderligere Forklaring af Motivet til dette interessante Forsøg paa at ombygge en Seilfregat til Dampskib. Penelope var en af de gamle 46 Kanons Fregatter, efter fransk Tegning, hvoraf England eier henved 40 og som nu anses for at være lidet brugbare i en Krig, da de baade i Skraagets og Bevæbningens Styrke ere for svage imod andre Nationers Fregatter. Det blev derfor besluttet at giøre Forsøg med Penelope, at ombygge den til en Dampfregat af første Rang. Den blev, som tidligere er berettet, skaaren over i Midten og forlænget. Ved denne Ombygning siges der at være sparet 40,000 Estrl. Svaerer dette Skib til Forventningen, vil England paa denne Maade kunne omdanne en nu næsten unyttig Klasse Skibe til en Dampskibsflaade af en Størrelse og Styrke, som vil overgaae Alt hvad nogen anden Nation kan tilveiebringe, og Besparelsen ved Ombygningen, istedetfor at bygge det samme Antal fra Nyt af, vil beløbe sig til henved 2 Millioner Pund Sterling. Den ombygte Penelope er det største, rummeligste og stærkeste af alle engelske Krigsdampskibe. Dens Armering angives i Naut. Mag. at være: 2 Bombekanoner, omdreieude, 10" Caliber og 84 Centner svære, samt 8 Bombekanoner, 68pdg. alle paa øverste Dæk, og paa Batteriet 14 Kanoner 32pdg. Dens Længde angives her til 245 Fod (i forrige Hefte 215) og den siges at have Cylindre af 92" Diameter.

Ulykkelig Hændelse paa Linieskibet Camperdown.

I Juli Maaned f. A. salutedes fra Linieskibet Camperdown for Kongen af Belgien, der passerede forbi nedad Rhemsen. En af Kanonerne under Vatten gik ikke af, hvorfor man maatte affyre en anden længer agterud end sædvanligt, tæt ved hvilken

der stod en Koggers med Karduser i, som udgjorde 35 Pd. Krudt. De havde den Skif ombord, ved Saluter at holde en Ildstufte over Fænghullet, for at skaane Malingen under Dækket, og denne har uden tvivl ledet Ildgnisterne hen til Koggersen, som fængede og sprang i Luften, hvorved 14 Dæksplanter paa Standsen bleve sprængte, alle Standskanonerne paa den Side kastede omkuld, Trapper og Røstværker, alle Skodderne ind til Admiralens Kahyt samt Binduerne i Ugterspeilet sprængte og kastede omkuld. Mange Mennesker kom til Skade, deriblandt adskillige Damer og Herrer fra Land, som vare i Besøg ombord.

(Naut. Mag., Aug. 1843.)

Rettelser

til Problemet: at bestemme Bredden m. m. ved 3 Høider,
Pag. 27 og ff.

Pag. 29, Linie 12 f. o. „3 vanskelige Tilfælde o. f. v.“ forandres til:

Tabellen er beregnet efter Formel: $\sin \frac{1}{2} T = \sqrt{\frac{\sin 1^\circ}{2 \cot^2 z}}$.

Naar man kan hjælpe sig med et mindre nøiagtigt Resultat, kunne de ovenanførte Grænser respective udvides nogle Minuter. Naar Meridianhøiden er større end 80° er denne Methode ubrugelig.

Pag. 31 Linie 5 f. n. 22 læs 42.

„ — „ 4 f. n. 2° læs 2^3 .

„ 33 „ 6 f. o. 2° læs 2^3 .

„ — „ 11 f. o. 46° læs 6° .

„ — „ 1 f. n. $41^\circ 53^m 46^s$ læs $11^\circ 54^m 6^s$.

„ 35 „ 6 f. o. 2° læs 2^3 .

„ — „ 8 f. o. Chr. læs Grw.

„ — „ — — $\frac{1}{2}$ læs $\frac{1}{2}$.

„ 37 „ 6 f. o. 2° læs 2^3 *).

„ — „ 8 f. o. Chr. læs Grw.

*) Samme Feil igiennem alle Exemplerne.

Om Planter og Dyr's Fordeling og Udbredelse over Jordkloden.

Uddraget af Lyells Principles of Geology.

At forskjellige Regioner af Jordkloden ere beboede af ganske forskellige Dyr og Planter, er et Factum, som alle Naturkyndige have været fortrolige med, lige siden Buffen først gjorde opmærksom paa Savnet af specifikt Identitet imellem Amerikas og den gamle Verdens Landdyr. Det samme Phænomen har i en tidligere Tid paatrængt sig vor Opmærksomhed, ved Undersøgelsen af Nyholland, hvor de indfødte Species af Dyr og Planter fandtes, næsten uden Undtagelse, at være forskellige fra dem man kiendte i andre Dele af Verden.

Men Udstrækningen af denne Klodens Udparcellering iblandt forskellige Nationer, som man har kaldt dem, af Planter og Dyr — det Universale ved et Phænomen, saa overordentligt og uformodet, er en af den nyere Videnskab's meest interessante og fuldkommen grundfæstede Opdagelser.

Der kunde forhen ikke være nogen Grund til at antage, at de Frembringelser af Planteriget, der vore vildt i den østlige Hæmisphære, skulde være forskellige fra dem i den vestlige, paa samme Brede, eller at Planterne i det sydlige Afrika, omkring Cap, skulde være dem i det sydlige Europa aldeles ulige, hvor Climateret næsten er det samme. Den modsatte Formodning vilde have mere Rimelighed for sig, og man kunde have formodet en næsten fuldkommen Identitet for Dyr og Planter, som beboe den samme eller tilsvarende Bredeparallel. Den Opdagelse, at hver særskilt Region af Jordkloden, baade Land og Hav, indtages af distincte Grupper af Species, og at de fleste Undtagelser fra denne almindelige Regel kunne henføres til visse Udbredelses-Marsager, der nu ere i Virksomhed — denne Opdagelse er derfor i høi Grad skikket til, at vække vor Nysgjerrighed og anspore os til at udfinde

en Hypothese for den første Indførelse af Species, der lader sig forene med disse Phænomener.

En Sammenligning imellem Planterne af Jordklodens forskellige Regioner giver Resultater, som paa vort nærværende Kundskabstrin ere mere at forlade sig paa, end de vi kunne hente fra Dyreriget, fordi den botaniske Videnskab har gjort større Fremstridt og sandsynligviis omfatter en stor Deel af det hele Antal af Jordklodens Plantefrembringelser.

Humboldt var en af de Første, der kastede et philosophisk Blik paa denne Gienstand. Hver Hemisphære, siger han, frembringer Planter af forskellige Species, og det er ikke af Climatforskjelligheden at vi kunne forklare os, hvorfor Equatorial-Afrika ingen Laurinia har og den Nye Verden ingen Lyngplanter, hvorfor *Calceolaria* kun findes i den sydlige Hemisphære, hvorfor Fuglene paa Indiens Continent have mindre glimrende Farver end Fuglene i Amerikas hede Egne, og hvorfor Tigeren er særegen for Asien og Ornitoryuren for Nyholland. Vi kunne begribe, at et lille Antal Plantefamilier, Musaceerne (Pisang) og Palmerne f. Ex., ikke horer til de meget kolde Regioner, paa Grund af deres indre Structur og visse Organers Vigtighed; men vi kunne ikke forklare, hvorfor ikke een af Familien *Melastomas* voxer nordenfor den 30te Bredegrad, eller hvorfor Rosen-træet ikke horer hjemme i den sydlige Hemisphære. Climatlighed findes ofte paa de to Continenter uden Identitet af Productioner.

Decandolle siger: det vilde maaskee ikke være vanskeligt at finde to Punkter i de forenede Stater og i Europa, eller i Equatorial-Amerika og Equatorial-Afrika, hvor alle de samme Omstændigheder ere forenede: samme Temperatur, samme Poide over Havet, samme Jordbund, samme Fugtighed, og dog næsten alle, maaskee alle, Planter forskellige paa de to hinanden lige Localiteter. Vel er det meget muligt, at en vis Grad af Liighed i Udseende, maaskee endog i Structur, vil kunne opdages imellem Planterne paa de to ovennævnte Steder, men Species ville al-

mindeligviis findes forskiellige. Plantegeographien, eller Planternes Hjemmebøen paa visse Dele af Jordkloden, beroer derfor paa ganske andre Omstændigheder end dem der bestemme Plantetopographien, eller Stedet de vælge sig til at vore paa indenfor de dem anviste Grændser.

Til yderligere Beviis for, at Længdeforstiel, uafhængig af Temperaturens Indfydelse, er ledsaget af stor, undertiden fuldkommen, Forstielighed i Planter's Species, bemærker Decandolle, at af 2891 Species i de forenede Stater findes kun de 385 i det nordlige eller tempererede Europa. Humboldt og Bonpland fandt paa deres Reiser i Sydamerika kun 24 Species, som vare fælleds for Amerika og noget Sted i den gamle Verden. Ved at sammenligne Nyholland med Europa, fandt Brown, at af 4100 Species, opdagede i Australien, var der kun 166 som det havde tilfælleds med Europa, og nogle af disse kunde gierne være forte dertil af Mennesket. De fleste andre hørte til de Glasfer, der ere rigeligt forsynede med Hjælpe midler til at udbrede sig over meget store Afstande.

Men endnu mere mærkeligt er det, at der, paa de langt fra hinanden liggende Dele af den gamle Verdens Continent, findes en næsten lige saa frappant Forstielighed i de respective Vegetationer's specifiske Charakter, uagtet Landcommunicationen er uden Afbrydelse. Saaledes findes der een Samling af Species i China, en anden i Landene omkring det sorte Hav og det caspiske Hav, en tredje i dem der omgive Middelhavet, en fjerde paa Sibiens og Tartariets store Hoisletter.

Forstieligheden i de indfødte Plantegrupper, under samme Bredeparallel, er størst hvor Continenterne ere adskilte ved et bredt Hav. Paa Der, der ligge meget langt fra Fastlande, er Planterantallet forholdsviis ringe. Forsaavidt som saadanne Ders Flora ikke er ganske egen for dem selv, indeholder den ialmindelighed Species, der ere fælleds for de nærmeste Continenter. Af Derne i det store Sydhav indeholde de østlig beliggende fleest amerikanske og de vestlige fleest indiske Planter. Madeira og Teneriffa

have mange Species, ja endog hele Genera, som ere eiendommelige for dem; men de have ogsaa Planter fælleds med Portugal, Spanien, Algerne og den nordvestlige Kyst af Afrika. Af 533 Species phanerogame Planter paa de canariske Der skulle de 310 være eiendommelige for disse Der og Resten identiske med dem paa Afrikas Fastland. Men i St. Helenas Flora, en Ø, der ligger saa langt fra andet Land, har man, iblandt 61 indfødte Species, kun fundet 2 eller 3, som ogsaa hore hienne andetsteds paa Kloden.

Decandolle har opregnet 20 store botaniske Provindser, som beboes af indfødte eller aborigine Planter; og skøndt Mange af dem indeholde en Mængde Species, som ogsaa tilhøre andre og undertiden meget fjerntliggende Steder, ere dog Grændselinierne i det Hele til Forundring noie definerede.

Da man noiere havde overveiet disse Phænomener, forandredes de tidligere Anskuelser i en mærkelig Grad. De første Reisende stode i den Formening, at de i fjerne Egne skulde gienfinde deres eget Lands Planter, og de sandt Behag i at give dem de samme Navne. Det varede nogen Tid for denne Illusion forsvandt; men saa fuldkommen overbeviste bleve endeligen Botanikerne, om det overmaade ringe Antal phænogame Planter, der ere fælleds for forskellige Continenter, at de gamle Floracr kom i Miscredit. Alle tvivlede om de foregivne Identificationer og vi finde nu enhver Naturkyndig yderst streng i at undersøge enhver supponeret Undtagelse. Antog de Factum at være tilstede, begyndte de at tænke over Maaden, hvorpaa Froet kan være bragt fra det ene Land til det andet, eller at undersøge, hvilket af to Continenter Planten oprindelig horer hienne paa, antagende, at en Species lige saa lidt som et Individ kan have to Fødesteder.

Marine-Vegetationen er mindre bekendt; men Mr. Lamourour lærer os, at den lader sig dele i forskellige Systemer, der ere lige saa distincte som dem paa Landjorden, uagtet der i Oceanet hersker en meget større Temperaturlighed. Thi af denne Grund maatte vi have ventet, at dette Phænomen af en partiel Forde-

ling vilde have vtiist sig i en meget mindre paaafaldende Grad, da ialmindelighed Klimatet har saa megen Indflydelse paa at standse Speciernes Udbredelse fra een Zone til en anden.

Antallet af Hydrophyter, som de kaldes, er meget betydeligt og deres Topographie er langt mere varieret, end man skulde have formodet, thi medens nogle Planter snart ere bedækkede snart blottede af den daglige Flod og Ebbe, leve andre i Havets Afgrunde paa den overordentlige Dybde af 1000 Fod; og skiondt der paa saadanne Steder maa herse et tykkere Mørke end Nattens, for vore Organer idetmindste, have mange af disse Planter de livligste Farver. Efter Analogien med de terrestriske Planter skulde vi have sluttet, at Algernes Farve deriverede sig fra Solstraaler-nes Indflydelse, og alligevel tvinges vi til at tvivle, naar vi betænke, hvor svage de Straaler maae være, der trænge igiennem til saa store Dybder.

Middelhavets submarine Vegetation er, i det Hele, særskilt fra Atlanterhavets mod Vesten og den Deel af den arabiske Havbugt som er det nærmest mod Syden. Andre botaniske Provindser findes i de vestindiske Have, den mexicanske Havbugt indbefattet, i Oceanet som besyller Sydamerikas Kyster, i Indiens Ocean og dets Havbugter, i Australiens Have og i det atlantiske Bassin fra 40° Nordbrede til Polen. Der gives meget saa Species, som ere fælleds for Kysten af Europa og de forenede Stater i Nordamerika, og ingen fælleds for Magellan-Strædet og Kysterne af Vandiemens Land.

Det maa ikke oversees, at den Udskillelse, her sigtes til, imellem disse forskiellige Landes Vegetation, vedkommer ikkun strengt Species og ikke Former. Med Hensyn til visse Formers numeriske Overvægt, og mange Giendommeligheder ved den indre Structur, findes der en marqueret Overeensstemmelse i saadanne Districters vegetabiliske Frembringelser, som ligge under corresponderende Breder og under lignende physiske Omstændigheder, ihvor langt fra hinanden de ligge. Saaledes finder man i utallige Punkter Analogie imellem Brasiliens, Equatorial-Afrikas og In-

diens Vegetation, og der gives ogsaa Afvigelsespunkter, hvori disse Regioners Planter adskille sig fra alle extratropiske Grupper. Men der ere meget faa Species fælleds for alle tre Continenter. Det Samme kan siges naar vi sammenligne Magellanstrædets Planter med dem i Vandiemens Land, eller de forenede Staters Vegetation med Mellem-Europas. Species ere særskilte, men Formerne ere i en høi Grad analoge.

Lad os nu betragte, hvilke Midler til Udbredelse, Planterne ere i Besiddelse af, uafhængig af Menneftets Medvirkning, og hvorved de i Forløbet af Tidsaldere ere istand til, at udvandre fra en af de ovennævnte botaniske Provindser til en anden, og oprette Colonier langt borte fra deres Fødested.

De fornemste af de livløse Tienere, Naturen har forsynet Planterne med, til at udbrede deres Frø over Kloden, ere Bevægelserne i Atmosfæren og i Oceanet saunt Vandets stadige Nedstrømmen fra Biergene til Havet. For at begynde med Vindene: en stor Mængde Frø er forsynet med dunede eller fiedrede Yderdele, som sætte det istand til, naar det er modent, at blive viftet langt bort af den svageste Lustning. Andre Planters Frø er indrettet til at spredes om ved Hjælp af en fra samme udvoksende Vinge, Fyrretræets s. Ex., saa at det opfanges af Vinden, naar det, modent, falder fra Reglen, og føres langt bort. Iblandt det sammenlignelsesviis lille Antal Planter, Linnæus kjendte, opregner han ikke færre end 138 Genera som have Frø med Vingler.

Da Vinde ofte blæse i samme Direction flere Dage, Uger, ja Maaneder, er der næsten ingen Grændse for disse Udbredelsesmidler. Endogsaa tungere Frøforn kunne i meget kort Tid føres hen over store Strækninger i almindeligt Stormveir, thi stærke Storme, som føre Sandforn med sig, have ofte en Fart af 10 danske Mile i Timen, og en meget haard Storm endog 14 Mil. Dracanen i de tropiske Egne, som nedstyrter Huse og oprykker Træer med Roden, farer ofte hen med 20 til 30 Miles Fart i Timen, saa at den, selv i den korte Tid den varer, kan føre endog tungere Frugter og Frøe over brede Fjorde og Søer

og saaledes blive Midlet til at indføre et Continents Vegetation paa de nærmeste Der. Ogsaa Hvirvelvinde føre svære vegetabiliske Substancer, Høstakke f. Ex., med sig og sprede dem og det Frø, de indeholde, vidt og bredt omkring. Da saadanne Aarsager til forskellige Lider finde Sted over en stor Deel af Jordkloden, kunne de bevirke Udbredelsen ikke alene af Planter, men af Insecter, Land-Tesfaccer og deres Æg, med mange andre Species af Dyr, til Punkter, hvorhen de ellers ikke vilde være komne, og hvorfra de kunne begynde at forplante sig igjen som fra et nyt Centrum.

Frøet af nogle Ferskvands-Planter ere af Form som Skaller eller smaa Canoer, hvorved de svømme paa Overfladen og føres afsted af Vind og Strom. Andre ere forsynede med Fibrer, der tiene som Master og Seil, saa at de freindrives af Vinden, selv hvor der ikke er nogen Strom. De kunne ikke fæste Rod førend Vandet bliver stillestaaende eller de naae en bestyttet Krog, hvor de kunne leve uden at være udsat for altfor megen Bevægelse af Vinde og Strømme. Disse Indretninger sætte Vandplanter i Stand til at udbrede sig gradeviis til betydelige Afstande, hvor der er en Række af Indsøer eller en Flod, som giennemløber et stort Continent.

Det er fundet, at en stor Deel af Undtagelserne fra Plantespeciernes Indskrænkning til visse Dele af Jordkloden indtræffer med de cryptogame Planter. Linnæus bemærkede, at da Frøet af Planter af denne Klasse, saasom Mosser, Svampe o. s. v. bestaaer af et yderst fiint Pulver, hvis Dele neppe ere synlige for det blotte Øie, lader det sig let forklare, at det kan blive udbredt i Atmosfæren og ført hen til ethvert Punkt paa Jordkloden, hvor der er et passende Sted for det at vore paa. Mosse isærdeleshed naae op til store Høider, de findes undertiden at vore 2000 Fod over Sneelinien, paa Vegetationens yderste Grændse og hvor Middelttemperaturen er næsten paa Frosepunktet. Denne Høide maa bidrage meget til at lette Omkringspredelsen af de lette Smaadele som deres Befrugtning bestaaer af.

Nogle have draget den Slutning, at fordi Padderhatte vore op allevegne hvor visse Jordarter og decomponeret organisk Materie ere blandede sammen, maatte Svampes Production være tilfældig og ikke analog med de mere fuldkomne Planter. Men Fries, hvis Autoritet i dette Spørgsmaal er berettiget til den høieste Respect, har viist Temheden i dette Argument til Forsvar for den gamle Lære om generatio equivoca (Selvskabelse: Fremkommen af sig selv, ikke af Frø eller Æg), „Svampenes Sporuler — siger denne Naturkyndige — ere saa uendeligen mangfoldige, at jeg i et eneste Individ af *Reticularia maxima* har talt over 10 Millioner, og saa fine at de næsten ere usynlige, saa at de ofte ligne tynd Røg; saa lette, at de maaskee ved Evaporation alene kunne optages i Atmosfæren og udbredes paa saa mange Maader, ved Solens Siltækning, ved Insecter, Vind, Elasticitet, Adhæsion o. s. v. at det er vanskeligt at tænke sig noget Sted, hvorfra de skulde være udelukkede.“

Gaae vi dernæst til at betragte det fra Biergene nedstrømmende Vand, som medvirkende til Planternes Udbredelse over Jordkloden. „Biergstrømmen — siger Keith — nedstykker i Dalen de Frøorn, som tilfældigviis falde i den, eller som den tager med sig fra dens Bredder, naar den pludseligen overstykker dem. Store Floder, der løbe igiennem den gamle Verdens Continenter, føre Frøet af Planter, der vore ved deres Udspring, mange hundrede Mile bort med sig. Saaledes kommer Frøet fra Planter, der vore i det Indre af Tydskland, til Østersøens Bredder, og det Frøe, der er avlet i det Indre af Amerika, til Atlanterhavets Vestkyster. Frugter, der høre hjemme i Amerika og Vestindien, saasom af *Mimosa scandens*, *Cashu-Rodden* og andre, ere ofte blevne førte over Atlanterhavet, drivende med Golfstrømmen, til de vestlige Kyster af Europa i en saa frisk Tilstand, at de kunde have været, dersom Climat og Jordbund havde været gunstige. Iblandt disse nævnes *Guilandina Bonduc*, en Vælgplante, som forplantet til Irland af Frø, fundet paa dets vestlige Kyst. Paa Ørknoerne og Kysten af Irland opkastes ofte Bønnen af *Lenticula marina* eller *Sargasso*, der

vorer paa Klipperne omkring Jamaika, hvor Havet ofte er bedækket med denne Plante.

Da Frøet, ved dets Mangel paa fugtige Dele i dets Composition, er forholdsvis ufølsomt for Hede og Kulde, saa kan det uden Skade føres igiennem Climater, hvor Planten selv vieblig vilde døe. Man har Exempler paa, at Frø har spiret efter at være kogt i Vand. Naar derfor en Storm, som har blæst fra Land i nogen Tid, drer af og Frøet, den har ført med sig, sætter sig paa Vandet, bliver Ebbe og Flod, eller andre Strømminger, virksomme Medhjælpere til at udbrede næsten alle Glasfer af Planteriget. I en Samling af 600 Planter fra Omegnen af Bairefloden i Afrika fandt Hr. Brown 13 Species, som ogsaa træffes paa Kysterne af Brasilien og Guiana, lige overfor. De fleste af disse Planter forekom ikkun nede ved Udløbet af Floden og vare fordeltmeste saadanne, hvis Frø vare istand til at conservere Livskraften længe i Havets Strømme.

Der og selv de mindste Skiær spille en vigtig Rolle, ved den Hjælp de ere af for saadanne Udvandring; thi naar Frøet falder ned paa dem fra Luften, eller kastes op af Brændingen, vegeterer det ofte her og forsyner Vinde ogølger med nyt og friskt Afkom af Frugter og Frø, som paa samme Maade atter føres videre frem over Kloden.

Strømme og Vinde i Polaregnene drive Isbjergene omkring, som ere bedækkede med Jord, hvori man finder Urter og Græsse vokse, hvilke, naar Isbjerget strander paa en fiern Kyst, vedblive at vokse og finde her et nyt Heim.

Spvad Marinevegetationen angaaer, da kan Frøet, som er i sit eget Element, uden Skade drive om i Vandet saa længe det skal være, saa at Udbredelsen af Species ingen Vanstælighed finder, hvor ikke ugunstigt Klima, modstridende Strømme eller andre Aarsager forhindrer dem. De hule, bælg lignende Siemmer, mange Algens Frø har, og de Traade, der hefte til andres Frøkar, synes bestemte til at gjøre dem letsvømmende, og vi maae bemærke, at disse Hydrophyter ere ialmindelighed „prolifere“, saa

at det mindste Stykke af en Green kan udvikle sig til en fuldkommen Plante. Desuden er Frøet af de fleste Species omgivet af en slimig Materie, liig den der omgiver nogle Fiskes Æg, og som ikke alene tjener det til Beskyttelse, men ogsaa til at klæbe det fast til andre flydende Legemer eller til Klipper.

Dette er kun en af de mange Resourcer, Naturen har til at føre Planternes Frø langt bort fra Stedet, hvor de vore. Der gives neppe noget Dyr, undtagen det er behjælpelig til at fremme et Diemeed, der er af saa megen Bigtighed for Dyrene selv. Dette skeer paa mangfoldige Maader. Undertiden er Frøet udtryffeligt, ved Pigge, Sager eller Haar, indrettet til at hænge fast i Dyrenes Skind eller i Fuglenes Fiedre, hvor det maaskee i Uger eller Maaneder forbliver hængende og føres bort til fjernere Egne. Linnæus opregner 50 Genera af Planter, og Botanikerne kiende nu et langt større Antal, der ere bevaendede med Sager, hvorved de, naar de ere modne, kunne hefte sig til Dyrenes Skind. Man tænke sig blot en jaget Piort, hvor ofte den paa sin Flugt maa trænge sig igiennem Krat og Buske, svomme over en Søe eller en Flod. Det Frø, der hænger sig i dens haarrige Skind, fører den mange Mile bort og er saaledes et Redskab i Naturens Haand til Planterigets Udbredelse.

At Frøforn ofte gaae ufordoiede igiennem Dyrenes Farme er bekiendt, og dette er langt fra at være en af de mindst virksomme Aarsager til Planternes Udbredelse. Vore Agre vise os ofte nok Exempler paa, at Frø og Sædekorn kunne gaae igiennem Dyrenes Maver, uden at tabe deres Spirekraft; med Giødningen, især naar den er frisk, kommer Frøet af Algermaal, Klinte, og alstens Ukrudt ud paa Algeren og vorer op midt imellem den nedlagte Sæd. Mange Smaafugle sluger Frø af Planter i stor Mængde og lade det gaae fra sig igjen uden at det har tabt Spirekraften; en Flok Lærker kan fylde den reneste Mark med mange forskellige Planter. Vær og Frugtkierner saaes paa samme Maade vidt og bredt omkring. Paa visse Steder i England vide Landmænd at benytte dette paa en egen Maade: de føre Kalku-

ner med Bærrene af Hvidtjørnen og saae derpaa Stenene, som de opsanke af Excrementerne, hvorved de vinde et heelt Aar i Plantens Væxt. Capitain Cook fortæller, at paa Den Tanna, en af Ny-Hebriderne, skød Hr. Forster en Due, i hvis Kro fandtes en vild Mustatnød. Træet fandtes ikke paa Den; Fuglen maa altsaa have bragt Nødden langt borte fra.

Den pludselige Død, en Mængde frugtædende Fugle aarligen ere underkastede, maa ikke heller tabes af Sigte iblandt Piælpe-midlerne til at føre Plantefrø, Sæd og Frugtkierner til nye Egne. Vandfugle og Styltegængere opsamle i Mudderet og Sandet ved Strandbredden mangen Frugt og Frøkorn, som Søen skaller ind fra fierne Lande, og fører det høit op i Landet, hvor det ufordøiet udkastes og voxer op; eller en af disse Fugle gribes af en Ørn, som flyver over Bierg og Dal med sit Bytte hen til en fiern Aftrog, hvor han fortærer det, og det for ham uspiselige Frø falder til Jorden og voxer op her. Lad en saadan Hændelse indtræffe een Gang i et Aarhundrede, eller Aartusinde, og det vil være tilstrækkeligt til at overføre mange Planter fra eet Continent til et andet; thi ved at vurdere disse Aarsagers Virksomhed, maae vi ikke betragte om de virke langsomt med Hensyn til vor Jagttagelsesperiode, men med Hensyn til Varigheden af Species i Almindelighed.

Endnu have vi ikke betragtet Mennesket og dets Andeel i denne Virksomhed. Mennesket fører ikke alene en Mængde Vegetabilier fra een Egn af Jordkloden til en anden, idet han dyrker dem for at benytte dem til sin Føde, sin Bequemmelighed eller Forlystelse, men uforsættligen bliver maafee en endnu større Mængde forplantet og udbredt ved ham af saadanne Planter, der ere unyttige, ja endog skadelige for ham. Naar Dyrkningen af en Plante er af høi Velde i et Land, er det ofte ikke muligt at bestemme dens oprindelige Fødeland. Ingen bestrider f. Ex. Maisens og Kartoffernes amerikanske Oprindelse, eller at Kaffe-træet og Sveden tilhøre den gamle Verden; men der gives nogle Planter imellem Vende-kredsene, hvis Dyrkning er meget gammel,

som Vananaer f. Gr., og hvis Oprindelse ikke kan bestemmes. Krigshære have saavel i nyere som i ældre Tider forplantet Frugter og Vegetabilier fra den ene Verdensdeel til den anden. Hvorledes Planter uforsættligen blive af Mennesket overførte fra et Land til et andet vilse følgende Exempler. Med Hveden, som indføres fra Barbariet, har man i det sydlige Europa fra umindelige Tider saaet Planter fra Algier og Tunis. Med Uld og Bomuld fra Osten eller fra Barbariet bringes ofte Frøet af fremmede Planter til Frankrig, som der tilfældigviis saaes og naturaliseres. Strax udenfor Staden MontPELLIERS Porte ligger en Eng, som bruges til at udbrede og tørre den til Skibs indførte fremmede Uld paa, efter at den er vasket. Der gaaer neppe noget Klar forbi, uden at man paa denne Torreplads finder en eller anden fremmed Plante, som er bleven naturaliseret der. Ogsaa med Skibenes Ballast indføres paa lignende Maade mangen fremmed Plante, som ofte i kort Tid udbreder sig og bliver lige saa almindelig som om den horte hjemme der.

Vi gaae nu over til at betragte Dyreriget, dets geographiske Fordeling paa Jordkloden og Udbredelsen af Species. Endskiøndt man kunde have formodet — siger Buffon — at den samme Temperatur, naar alle andre Omstændigheder vare lige, vilde frembringe de samme Væsner paa Jordklodens forskiellige Dele, baade af Dyr og Planter, er det dog et bekiendt Factum, at da Amerika blev opdaget, fandt man dets indførte firføddede Dyr alle at være ganske forskiellige fra dem, man forhen i den gamle Verden havde kiendt. Elephanten, Rhinoceros, Hippopotamus, Kameloparden, Kamelen, Boffelen, Hesten, Æslet, Løven, Tigeren, Alberne, Babianerne og en Mængde andre Pattedyr fandtes ingen Steder paa hele det nye Continent; medens de amerikanske Species af samme store Klasse vare aldeles ubekiendte i den gamle Verden, som Tapiren, Lamaen, Peccarisvinet, Jaguaren, Conguaren, Agoutien, Pacaen, Coatien og Dovendyret.

Disse Phænomener, skiøndt i Antal kun faa, relativ til hele den levende Deel af Skabningen, vare af en saa slaaende og po-

fitiv Natur, at den franske Naturkyndige strax heri ointede en almindelig Naturlov: at Grupper af særskilte Species vare indskrænkede til visse Regioner, som adskiltes fra den øvrige Deel af Kloden ved visse naturlige Barrierer. Fjirføddede Dyr hindres i at udvandre fra eet Sted af Kloden til et andet, ved Climater, der ikke passe sig for dem, og ved Arme af Havet, som strække sig ind imellem Continenterne og adskille dem. Herefter lader Jorden sig inddele i et vist Antal Regioner, skittede til at være Opholdsstedet for særegne Grupper af Dyr. Saaledes imod Nord, hvor den gamle og den nye Verdens Continenter nærme sig hinanden og kun ere adskilte ved smalle Stræder, som ere tilfrosne om Vinteren, bliver Overgangen fra eet Continent til det andet practifabel for saadanne fjirføddede Dyr, som ere af Naturen skittede til at udholde Polarcircelens strenge Kulde. Derfor er den hele arctiske Region bleven en af Dyrerigets Provindser og indeholder mange Species, der ere fælleds for begge de store Continenter. Men Amerikas temporerede Regioner, som ved et bredt Hav ere adskilte fra de tilsvarende i Europa og Asien, have hver sin distincte Nation af indfødte fjirføddede Dyr. Ligeledes ere der tre Grupper af tropiske Pattedyr, særskilt for Amerika, Afrika og det continentale Indien. I Peru og Chili, siger Humboldt, beboes Græsregionen, som ligger fra 12,300 til 15,400 Fod over Havet, af Flokke af Lamaer, Guanacoer og Alpacaer. Disse Dyr, som her repræsenterer det gamle Continents Kameel-Genus, have ikke udbredt sig, hverken til Brasilien eller til Mexico, fordi de paa deres Wei derhen nødvendigviis maatte være komne ned i Regioner, der vare dem for hede.

Nyholland indeholder en hoist mærkelig og karakteristisk Samling af Pattedyr, der bestaaer af mere end 40 Species af den marsupiale (Pungdyrs) Familie, som ikke træffes noget andet Sted, med Undtagelse af nogle faa amerikanske Dpossumer. Denne det australiske Continents udelukkende Occupation af Kængærner og andre Pungdyr er et Factum, som, skiondt det med Rette har vaakt stor Opmærksomhed, dog er i noie Overensstem-

melse med de almindelige Love for Dyrer-Arternes Fordeling; thi i de andre Dele af Jordkloden finde vi Særegenheder i Form, Structur og Levemaade hos Fugle, Reptilier, Insecter eller Planter ganske indskrænket til een Hemisphære, eet Continent og undertiden til endnu snævrere Grændser.

Den sydlige Region af Afrika, hvor dette Continent strækker sig ned i den tempererede Zone, danner en anden separat zoologisk Provinds, omgiven, som den er, af Oceanet paa de tre Sider og afstaaen fra Landene af et mildere Climat i den nordlige Hemisphære, ved den mellemliggende brændende Zone. I mange Tilfælde indeholder denne Region de samme Genera, som findes i tempererede Climater nordenfor Linien, men da ere de sydlige Species forskiellige fra de nordlige. Saaledes finde vi i Syden Quaggaen og Zebraen, i Norden Hesten, Hullet og Asiens Dschiggetai. Fra Vendekredsen til Cap udbreder Sydafrika sig i jevne Sletter; i denne Region findes, foruden Heste-Slægten, hvoraf man har fundet 5 Species, ogsaa særegne Species af Rhinoceros, Svinet og Hyrax, blandt de tykhudede Dyr, foruden, blandt drøvtyggende, Giraffen, Caps-Bøffelen, Springbukken, Dryr, Gnuen, Leucophoen, Pygarga og flere andre.

Det indiske Archipel viser ogsaa særegne Phænomenener, i Henseende til dets indfødte Pattedyr, som i visse Maader afvige i generisk Charakter fra Dyrene paa det indiske Continent og nærme sig til dem paa det afrikanske. Sunda-Øerne have en Hippopotamus, som mangler i Asiens Floder; Sumatra har en eendommelig Species af Tapir og en Rhinoceros, der mere ligner den afrikanske end den indiske, men er specifisk forskellig fra begge.

Paa hiin Side det indiske Archipel er en vidtudsøgt Region, som indbefatter Ny-Guinea, Ny-Britanien og Ny-Irland, tilligemed Salomons-Øernes Archipel, Ny-Hebriderne og Louisiada samt de fiernere Degrupper i det store sydlige Ocean, hvilke kunne ansees for at danne een zoologisk Provinds. Endskiøndt disse mærkværdige Lande ere overordentlig frugtbare i deres vegetabiliske Frembringelser, ere de næsten blottede for indfødte varm-

blods firføddede Dyr, undtagen nogle faa Flaggermuus-Arter og nogle Huusdyr, Indbyggerne eiede. Firføddede Dyr, som findes paa Der, der ligge nær ved et Continent, ere i Almindelighed at ansee som komne fra dette; men sinaa Der, beliggende langt fra Continenter, savne i Almindelighed firføddede Landdyr ganske, undtagen saadanne, som ere bragte derhen af Mennekset. Kerguelens Land, Juan Fernandez, Gallapagos og Lobos-Derne ere Exempler herpaa. Iblandt alle de frugtbare Degrupper i det stille Hav er der ingen, hvor man har fundet andre firføddede Dyr end Hunde, Svin, Rotter og nogle Flaggermuus. Disse sidste, Flaggermusene, fandtes paa Ny-Zeeland og de vestligere Grupper; de ere sandsynligviis komne langs den Række af Der, som strækker sig fra Ny-Guineas Kyster langt ud i det sydlige stille Hav. Svin og Hunde ere udentviol bragte dertil. De indiste Der i Nærheden af Ny-Guinea have Overflodighed af Dyr, Bosser, Geder, Dyr, Svin, Hunde, Ratter og Rotter; men ingen af alle disse, undtagen Svinet og Hunden, siges at være rækket til Ny-Guinea. Svinet, der, er en chinesisf Afart og er blevet vildt paa Ny-Guinea, hvorfra det er kommet til Ny-Schriderne, Tonga og Selstabs-Derne, og til Marquesas-Derne; men det findes endnu ikke paa de mere østlige Der og imod Syd, paa Ny-Caledonien. Hundens Udbredelse til nogle af Derne kan ligeledes efterspores; men paa andre mangler den endnu, som Tonga-Derne f. Ex. Rotten findes endog paa nogle øde Der, hvorhen den kan være kommet i fordrevne Canoer, Træstammer eller sligt; det er bekiendt at Rotterne ofte i store Flokke kunne svømme et langt Stykke.

For de forskiellige Species af Cetaceerne (Svalfiste) have de geographiske Grændser naturligviis ikke kunnet angives med samme Nøiagtighed som for de terrestriske Pattedyr. Alligevel er det velbekiendt, at de Svaler, der fanges i Sydsøen, ere forskiellige fra dem i Norden, og samme Uliighed er fundet ved alle andre Sødyr af samme Klasse, saavidt Kundskaben herom hidtil strækker.

Vi ville nu undersøge, hvorledes de forskellige firfødde Landdyr kunne udbrede sig over Jordens Overflade. For det første have alle, hvad enten de leve af Planter eller ere Rovdyr, en Tilboielighed til, saasnart som de tiltage i Antal, at sprede sig gradvis over saa stor en Strækning som de kunne. Men i Almindelighed standses deres Vandringer snart, enten af Havet, eller af en Zone med et dem ugunstigt Klimat, en høi og uigien-nemskaaen Kiæde af Bierge, eller et Strog, der allerede er besat af en stærkere og dem fiendtlig Art.

Floder eller snævre Fjorde kunneieldent hindre deres Udbredelse; de fleste svømme godt og saa ere uden denne Gyne, naar Hunger eller Fare driver dem. Saaledes seer man Egeven svømme omkring imellem Derne i Gangesflodens Delta; Jaguaren sætter over de bredeste Floder i Sydamerika; Bjørnen og Bison-Dren frygte ikke for at vove sig ud i Mississippis stærke Strom. Paa denne Maade kunne langt fra Fastlandet liggende Der faae disse Dyr til Indbyggere, og Tapiren f. Ex. kan saaledes være kommen over til Sumatra fra den malayiske Halvo. Elsdyret og andre Dyr af Hjorteflægten ere istand til at svømme meget langt. Store græsædende Dyr, som leve i Flokke, kunne overhovedet ikke leve længe i en indstrænket Egn, da de fortære en saa stor Deel vegetabilsk Føde. De umaadelig store Flokke Bison-Drer i den store Mississippidal verte ideligen Græsgange, efterfulgte af Ulve, der lure paa Leilighed til at gjøre Bytte. „Det er ingen Overdrivelse“ — siger Mr. James i hans Expedition from Pittsburgh &c. — naar jeg siger, at vi paa eet Sted, ved Bredderne af Platte-Floden, paa eengang fik Die paa idetmindste 10,000 af disse Dyr. Næste Morgen var der ikke en eneste at see paa den hele Slette, som Alstenen før vrimlede af dem.“

Foruden denne Tilboielighed, hos Individerne af alle Arter, til at streife videre og videre om efter Føde, ligesom de tiltage i Mængde, yttres der sig ogsaa fra Tid til anden en mærkværdig Vandringsdrift hos dem, som man, skiondt ei altid tilfredsstillende,

har forklaret at reise sig af en pludseligen opstaaet Mangel paa Fødemidler eller en overordentlig Formerelse af disse Dyr paa eet Sted. Saaledes udvandre, i strenge Vintre, store Skarer af sorte Biorne fra Canada til de forenede Stater; men til andre Tider forblive de Nord paa og overvintre der. I Lapland og paa andre hoiere Bredder udvandrer det almindelige Egern, naar Mangel paa Føde driver det dertil, i utrolig Mængde, og drager frem i lige Linie, uden at boie af for nogen Hindring af Klipper, Skove eller det bredeste Vand. Mangfoldige af dem drukne ved at sætte over Floder og Søer. Den lille norste Rotte fortsætter ogsaa sine Vandringer i lige Linie over Fjeld og Sø, og Pennant fortæller, at i Kamtschatka, naar Rotterne blive altfor talrige, flokke de sig sammen om Foraaret og drage i store Masser vestfæst, svømmende over Floder, Søer og Bugter af Havet. Mange drukne eller blive et Bytte for Rovfugle og Fiske. Saa snart de have passeret Floden Penchim, vende de sig imod Syd og naae i Midten af Juli Floderne Indoma og Ochot, en Afstand fra deres Udgangssted, der er forbausende. Scandinaviens Lemand strømmer ofte i Myriader ud fra de nordlige Bierge; de drage almindeligviis frem i Linier, der ere omtrent 3 Fod fra hverandre og suidkommen parallelle, og de styre deres Cours fra Nordvest til Sydøst. Det vilde Hsel, som beboer Biergorkenerne i det store Tartarie, græsser om Sommeren i Strækningerne østen og norden for Ural Søen. Om Høsten samle de sig i Flokke paa flere Hundrede, ja Tusinder, og sætte Coursen til det nordlige Indien, ofte til Persien, for at tilbringe Vinteren i et mildere Climat. Skarer af 2—300 Quagger, et Slags vildt Hsel, sees ofte at drage fra de tropiske Sletter i Sydafrika til Nabolaget af Malaleveen Floden. Løverne følge deres Spor og hente sit Bytte iblandt dem hver Nat. Springbukken eller den capiske Antelope er atter et Exempel paa den Hurtighed, hvormed en Dyreart, under visse Omstændigheder, kan udbrede sig over et Continent. Naar Vandstederne i de umaadelige Sletter syden for Dranje-floden tørres ud, hvilket ofte hænder hvert tredie eller fjerde Aar,

forlade Myriader af disse Dyr de af Solen forbrændte Græsgange og strømme som en Syndflod ned over de dyrkede Egne nærmere imod Cap. Den Udelæggelse, de anrette, ligner de afrikanske Græshoppers, og saa tætpakkede paa hinanden ere de i Flokken, at man har seet Eoven gaae midt ind i den sammenpræsede Flok, uden at den er vejen tilside for ham.

De paa Landjorden levende Pattedyrs Eovne til at sætte over Vandet er, i det Hele betragtet, meget indskrænket, og det er allerede sagt, at derfor de samme Arter næsten aldrig findes paa to Steder, der adskilles ved et bredt Hav. Dog gives der naturlige Midler, hvorved nogle Dyr kunne blive førte over Vandet: Iisbjørnen driver ofte med Isen over fra Grønland til Island. Scoresby siger, at man under Østkysten af Grønland ofte seer Iisbjørne i saa stor Mængde paa Isen, at man har sammenniget dem med Flokke af Faar paa en Fælled, og de findes ofte drivende paa Isen over 50 geographiske Mile fra Land. Det samme er Tilfældet med Ulvene, som hyppigt vove sig ud paa Isen for at lure paa Sælhundungerne. Under Vendekredsene gives der andre Transportmidler, svømmende Der, nemlig, af sammenvævede Træer, som ofte føres meget langt bort. Undertiden træffer man dem en Snees Mile fra Gangesflodens Munding, seilende afsted med levende Træer staaende opreist paa dem. Amazonfloden, Congo og Droncoen frembringe ogsaa disse grønnende Sommerflaader, der danne sig af løseovne, med Biergstrømmene nedstykkede Træer og Buske, som indvikle sig i hinanden, standses paa deres Wei af Sandbanker eller Klipper i Floden, indtil de, efter at have optaget flere andre omsvømmende Træer, Driptommer og Stokke i deres Selskab, atter sættes i Driovt af den opsvulmende Flok. Ved Atchafalaya, en Arm af Mississipp, findes en saadan uhyre Sommerflaade, over 2 danske Mile lang og mere end 300 Alen bred; den har existeret der i meer end 40 Aar, bedækket med en yppig Vegetation, høvende og sænkende sig med Vandet, der flyder under den. Louisianas Indbyggere

haabe med Grund, at denne uhyre Masse en Gang vil brække op og sende en Mængde flydende Der ud i Golfen af Mexico.

Paa disse grønne Der i Mississipp, bemærker Malte Brun, flaae unge Træer Rod, og Pisliar og Menuphar udfolde deres gule Blomster; Slanger, Fugle og Cayman'en komme og søge Op-holdssted der, og undertiden blive de alle revne ud med i Havet og omkomme der. En Sø-Officier fortæller, i en nylig udkom-men Memoire, at han, paa sin Piemreise fra China, traf imel-lem Moluccerne paa flere smaa svømmende Der af denne Slags, bedækkede med Mangrovetræer og Understov. Træer og Buske bevarede deres grønne Udseende, idet de fik Næring fra et Lag Jord, der dannede en hvid Strandbred rundt omkring Randen af Flaaden, hvor den var udsat for Volgeslaget og Solens Straa-ler. Capitain W. P. Smyth beretter, at han imellem de Phil-lippinske Der ofte, efter en Typhon, har seet svømmende Der med Træer voxende paa dem, og at Skibe undertiden have antaget dem for fast Land.

Det er interessant at forfølge i Phantasien en af disse Flaa-der paa dens Vej fra en stor Flods Munding til et eller andet Archipel, som de i det stille Hav, hævede op fra Havets Dyb, i en forholdsviis nyere Tid, ved Vulcanen og Jordstælvet samt Coralinsecters og Testaceers forenede Arbejder. Opstaaer der en Storm og det skrøbelige Fartoi adsplyttes, kan det dog lykkes mangen en Fugl og Insect at naae i Flugten en af de nyfåbte Der, medens Froforn og Vær af Planter og Buske kunne af Volgerne fylles op paa dens Strand. Men er Havets Overflade roligt, og bliver Flaaden ført afsted af Strømmen eller af en sagte Wind, der puster i Trærnes og Buskenes Løb, kan den omsider lyk-kelig naae hen til en Bugt af disse Der, hvor dens Planter og Dyr strømme ud fra den som fra en Ark, og en Colonie af flere hundrede nye Species kan saaledes paa eengang blive naturalis-eret her. Vi pege ifkun herpaa som paa Noget, der er yderst seldent og tilfældigt; men det kan, i tropiske Lande, forklare de

fielne Undtagelser fra den almindelige Lov, hvorefter Arternes Opholdssted er begrændset.

Fuglene danne, uagtet deres store locomotive Evne, ingen Undtagelse fra den almindelige Lov; men i denne Classe ere forstieilige Grupper af Species indstrænkede til bestemte Grændser for deres Opholdssted paa Jordkloden. Vi finde f. Ex. een Samling i Brasilien og en anden paa de samme Breeder i Mellem-afrika; en tredie i Indien og en fjerde i Ny-Holland. Men nogle Arter ere igien saa locale, at i det samme Archipel indeholder en eneste De ofte en Species, som ikke findes paa nogen anden Plet af den hele Jord, hvorpaa man har Exempel med nogle Papegoie-Arter. Af denne udbredte Familie, der med saa Undtagelser ere Indbyggere af de tropiske Egne, har den amerikanske Gruppe ikke een tilfældes med den afrikanske eller nogen af begge disse med Indiens Papegoier.

Et andet Exempel har man i Colibrierne. De ere alle, for det Første, eiendommelige for den nye Verden; men der, skiondt nogle have en meget betydelig Udstrækning, som *Trochilus flammitrons*, der findes baade i Lima, Den Juan-Fernandez og Magelhaens Strædet, ere andre Species igien eiendommelige for nogle af de vestindiske Der og findes ikke noget andet Sted i den vestlige Hemisphære. Saaledes giver ogsaa Englands Der et ikke mindre mærkeligt Exempel, idet *Tetrao scoticus* ikke findes noget andet Sted i den bekiendte Verden end der.

Nogle Species af Gribbe Familien siges at være sande Cosmopoliter, og Wildgaafen skal ogsaa, efter Nogles Mening være hjemme over hele Jordkloden; man møder den fra Lapland til det gode Haabs Forbjerg, i Arabien, Persien, China og Japan, og paa det amerikanske Continent fra Hudsons Bai til Sydcarolina. En viid Strækning er ogsaa skienket Nattergalen, fra det vestlige Europa til Persien og endnu videre.

I parallelle Zoner af den nordlige og sydlige Hemisphære findes der en stor almindelig Overensstemmelse i Form, baade hvad Land- og Vandfugle angaaer; men der er fielden nogen spe-

cifist Identitet; og dette Phænomen er saare mærkeligt, naar vi erindre hvor villigt nogle Fugle, som ikke ere begavede med stor Flyve-Evne, skifte Opholdssted til forskjellige Regioner, og den Lethed, hvormed andre, som have stor Vingestyrke, foretage lange Reiser. Nogle udvandre periodisk fra høie Breder, for at undgaae Vinterens Kulde og dens ledsager — Mangel paa Insecter og vegetabilsk Føde*); andre, mener man, for at søge visse Næringsmidler, der ere dem nødvendige til Opklækningen af deres Unger; i dette Niemeed flyve de ofte flere Hundrede Mile over Havet og vende til andre Læder tilbage igjen med samme Sikkerhed.

Bumboldt omtaler mange amerikanske Vandfugles lige saa regelmæssige periodiske Vandringer fra Sted til andet indenfor Bendekredsene. Umaalige Flokke af Vender forlade Dronoco Dalen, naar Vandet i Floden stiger og overstyller dens Bredder, hvorved de forhindres fra at fange Fisk, Insecter og Vandorme. De begive sig da til Rio Negro og Amazonfloden, udvandrende fra den 8de og 3die Grad Nordbrede til den 1ste og 4de Grad Sydbrede, i en Syd Sydøst Retning. I September, naar Dronocoen synker tilbage igjen i dens rette Leie, vende Fuglene tilbage.

Svalen, der lever af Insecter, vilde omkomme af Hunger om Vinteren her i Norden, dersom den ikke hvert Aar udvandrede til varmere Climater. Man antager, at den paa disse Reiser maa flyve med en Middelhastighed af ikke ringere end 50

*) De samme Love, der styre Begrænsningen for Planterigets Speciers Udbredelse over Jordkloden, maae nødvendigvis gjøre sig i lige Maade gjældende for Dyrerigets Specier, hvis Eksistens beroer paa de særskilte Frembringelser af Planteriget, der tiene dem til Føde. Det Samme gjælder atter om de høiere Classer af Dyreriget, som ernære sig af de plantædende Dyr; om Insecter, og de Dyr, der igjen leve af dem. Saaledes aabenbarer sig den nøieste og indberligste Sammenhæng i den hele Skabnings Orden, fra den inorganiske igiennem alle den organiske Naturs forskjellige Led — kun det sidste Led, Mennesket, det aandelig udviklede Menneske staar, som den lavere Naturs Behersker, udenfor den almindelige Lov.

engelske Miil i Timen. Spallanzani har udregnet, at Evalen kan flyve med en Fart af 92 Miil (engelske) i Timen, Edderfuglen 90 Miil og Høgene med en Fart af 150.

Naar vi betænke, hvor let det igiennem en lang Række af Aar kan hænde, at forskiellige Species kunne blive overfaldne af Storme og Orcaner og spredte, snart hist snart her, over forskiellige Regioner af Jordens Overflade, hvor Atmosfærens Temperatur, Vegetationen og Dyreriget's Frembringelser kunne findes passende for dem, vil det ikke synes forunderligt om man finder nogle Species omfordelte paa en tilsyneladende lunefuld Maade, saa at det undertiden ikke er muligt at bestemme enhvers Fødeland. Medens Capitain Smyth laa paa Opmaaling i Middelhavet, havde han engang i Golfen af Lyon en Storm, som drev en Mængde Landfugle af forskiellige Species med sig, hvoraf nogle satte sig paa Skibet, andre bleve med stærk Kraft kastede imod Seilene. Han var dengang omtrent en Snees danske Mile fra Land. Paa denne Maade blive Der tilførte de Arter, der beboe det nærmeste Fastland.

Nogle faa Facta, angaaende den tredie store Klasse af Ryghvirveldyr (Vertebrater), ville være tilstrækkelige for at vise, at Naturens Plan, hvad deres Location paa Jordkloden angaaer, er fuldkommen overeensstemmende med hvad der allerede er vlist om de andre Dele af den organiske Skabning, og rimeligviis bestemmes af lignende Aarsager.

Af de store Saurier ere Gavialerne, som leve i Gangesfloden, forskiellige fra Amerikas Cayman eller Nilens Crocodile. Nyhollands Monitor er specifikt forskiellig fra de indiske Species, disse igjen fra de afrikanske, og alle fra deres Beslægtede i den nye Verden. Saaledes, hvad Slangerne angaaer, finde vi Amerikas Boa repræsenteret af Pythonen, en forskiellig, men nær beslægtet Genus, i Indien. Amerika er Kangleflangens Land, Afrika er Landet for Serastes og Asien for Hætteflangen eller Cobra de Capello.

De store Reptilier ere i Almindelighed fuldt saa indskræn-

bede med Hensyn til Opholdsted, som nogle Ordener af Land-Pattedyrene. De store Saurier passere undertiden en betydelig Strækning for at komme fra een Flod til en anden; men deres Bevægelse paa Land er i Almindelighed langsommere end de firfødde Dyr. Til Vand kunde de lettere forflytte sig til fiernere Steder. Gangesflodens store Alligator gaaer undertiden nedenunder det bratte Vand i Deltaet og ud i Havet, og det kan da hændes, at den føres bort af Strømmen og bevarer Livet indtil den naaer Land igien et andet Sted; men saadanne Tilfælde ere uidentvivel meget sjeldne. Malte-Brun siger, at man i Lyon endnu foreviser Skelettet af en Crocodile, som for 200 Aar siden blev fanget i Rhonefloden.

Skildpadder udvandre i store Flokke fra een Kant af Oceanet til en anden, i den Tid de lægge Æg. Man har flere Exempler paa, at saavel Høgenæbs- som den grønne Skildpadde ere fangede levende paa Kysten af Cornwall, Orkenøerne og Hetlandsøerne. Nogle af de mindre Reptilier lægge deres Æg paa Vandplanter, og disse Planters Blade kunne af Strøm og Vind blive førte over Havet og forplantede til fierne Egne. Men at selv de større Slangar kunne blive førte over Havet og forplantede til fierne Egne, derpaa giver følgende interessante Beretning fra den vestindiske De St. Vincent et Exempel. Præsten Hr. Guilding beretter nemlig i Zoolog. Journal for Dec. 1824: „Et nobelt Exemplar af Boa Constrictor blev nyligt ført hertil af Strømmen, snoet rundt om Stammen af et stort, friskt Cedertæ, som uidentvivel er skyllet løst fra Glodbredden af en af de store Sydamerikanske Floder, medens Dyret lurede i dets Grene efter sit Bytte. Uhyret blev lykkeligvis dræbt, efter at det havde taget nogle Faar, og dets Skelet hænger nu for mig i mit Arbejdsværelse. Havde denne farlige Slange været en Hun og drægtig, og var det lykkedes for den, at finde et sikkert Stiul indtil den havde udklækket sine Unger, vilde denne De kunnet havt Besværighed nok med at faae den farlige Yngel udreddet.“

Hvad Havets Beboere angaaer, da, endskiondt vi kiende mindre til dem, er det dog afgjort, at de, hvad deres Fordeling og

Udbredelse angaaer, ere underkastede de samme almindelige Love som Landdyrene. De udmærkede Naturkyndige, D^r. Péron og Lesueur, som have bestrevet mange Tusinde Species, de have samlet i den sydlige Hemisphære og bragt til Europa, forsvare paa det Bestemteste disses distincte Forstiellighed fra dem der findes nordenfor Equator, og denne Bemærkning udstrække de til Dyr af alle Classer, fra Svampene og Medusærne til Cetacerne. „Blandt alle dem, vi have været istand til at undersøge med vore egne Dine — sige de — og hvilke vi have fundet det muligt at yttre os med Bestemthed om, er der ikke et eneste af de sydlige Regioners Dyr, som ikke ved væsentlige Træk adskiller sig fra de analoge Species i de nordlige Hæve.“

Fisken i den arabiske Havbugt siges at være total forstieilige fra dem der findes i Middelhavet, uagtet begge Søer ligge hinanden saa nær. Glyvesfisten findes kun imellem Vendekredsene; de der beboe det atlantiske Hav siges at være andre Species, end dem i det østlige Ocean. Den electricke Gymnotus tilhører udelukkende Amerika, *Silurus electricus* hører hjemme i Afrikas Floder; men Torpedoen siges at være spredt over alle tropiske og mange tempererede Bænde.

Enhver veed, at der ere visse Trækfiske, som foretage deres periodiske Vandringer, ligesom Fuglene. Laxen gaar høit op i Floder og Elve for at kaste sinæg, og vender siden tilbage til Havets Dybder. Silden og Torsten søge i uhyre Stimer visse Kyster igiennem en vis Arrække, forlade dem igien og søge til andre Steder, efterfulgte af de Species, som de tiene til Føde for. Val siges at søge ned til Havet, for der at kaste deres Yngel, som i Myriader sees at vende tilbage til det første Vand, overordentlig smaa af Størrelse, men begavede med Evne til at overvinde alle Hindringer, som møde dem paa deres Vej, idet de med deres slimede Kropp klæbe sig fast til Klipper og Stene, eller en Sluses Porte, og saaledes klavre over dem.

Gmelin figer, at Fuglene af Gaasflægten subsistere paa deres Vandringer af Fiskeæg, og at naar de, to, tre Dage efter, give

denne fra sig, kunne Eggene endnu besidde Livskraften uformindsket. Hvor der i Biergene findes mange Ferskvands Søer, der ikke have nogen Forbindelse med hinanden, og ligge i forskellige Høider og fjernt fra hinanden, har man fundet det ubegribeligt, hvorledes de alle kunne have faaet de samme Fiske; men man har formodet, at de overordentlig fine Fiskeæg kunne undertiden hænge ved Vandfuglenes Fiedre, og naar disse Fugle flyve hen til en anden Sø og der vasse og rense deres Fiedre, forplante de paa denne Maade Fisken dertil. Paa samme Maade forplante mange af de større flyvende Vandinsecter Fiskenes Æg til andre Søer.

Testaceerne, som findes i en saa stor Varietet af Species i Havet, er der liden Tvivl om, have ogsaa deres Grændser noie bestemte, baade i den geographiske Længde og Brede. Continenternes Sammenhæng fra Nord til Syd forhindrer nogle Species fra at brede sig rundt om Jordkloden og i Retningen af de isotherme Linier. De, der beboe de vestindiske Farvande, kunne f. Ex. ikke komme ind i det stille Hav, uden at gaae igiennem det for dem ugunstige Climat rundt omkring Cap Horn. Næsten alle Species af sydamerikanske Skaller ere forskellige fra dem i det indiske Archipel paa samme Brede, og paa Kysterne af mange af det sydlige stille Hav. Der har man fundet ganske eiendommelige Species; men endnu er man ikke istand til at angive Conchyliernes submarine Proviindser, saaledes som Botanikeren har kunnet med de terrestriske, ja endog de submarine, Planter.

Med Hensyn til deres Udbredelse, da har Naturen sørget for den med omtrent de samme Midler, som ere omtalte ved de andre Classer af Dyr. Skiondt Snegle og Mollusker i Almindelighed bevæge sig yderst langsomt, nogle af dem forblive endog deres hele Levetid heftede til den samme Klippe, savne de ikke Midler til at udbrede sig over en stor Strækning i kort Tid. Nogle lægge deres Æg i en svampagtig Rede, der svømmer let ovenpaa Vandet og føres vidt og bredt om. Andre spæde Yngel drives om, indviklet i Sogræs, medens atter andre klæbe fast ved

Blade, Pinde, Træstokke o. s. v. og føres paa denne Maade vidt og bredt omkring. Hvad her er sagt gælder ogsaa om Zoophyter.

Før vi slutte denne Skitse af Maaden, hvorpaa Jordens beboelige Dele ere udstykkede imellem forskellige Grupper af organiske Væsner, maae vi sige nogle Ord om Insecterne, som ved deres Mængde og ved deres Kræfters og Instincts Forskiellighed ove en uhyre Indflydelse i den levende Naturs Deconomie. Da en stor Deel af disse Smaaafsnitinger ere aldeles afhængige for deres Subsistens af visse Species af Planteriget, maae de entomologiske Provindser i en stor Grad falde sammen med de botaniske.

Alle de Insecter, siger Latreille, som man har bragt fra de østlige Dele af Asien og China, Bredegrad og Temperatur være hvad den vil, ere forskellige fra dem i Europa og Afrika. Insecterne fra Nordamerika, skiondt de ofte nærme sig vore saare meget, ere ikke desto mindre specifikt adskilte fra dem i nogle Træk. I Sydamerika indeholde Ny-Granada og Perus Equatorial-Lande paa den ene Side og Guiana paa den anden, størstedelen særskilte Grupper, idet Andesbjergene danne Adskillelsen, ved at drage en Linie af streng Kulde imellem Climater, der ellers ere meget liig hverandre. Medens de forenede Staters Insecter, saa hoit op som Canada, adskille sig specifikt fra Europas, synes de i Grønland i høi Grad at være identiske med vore. Nogle Insecter ere meget locale, medens nogle faa andre, derimod, ere fælleds for langt fra hinanden liggende Lande, adskilte ved Oceanet og den hede Zone. Saaledes findes vor brogede Sommerfugl (*vanessa cardui*) igjen i Nyholland og Japan, neppe med en eneste Stribe forandret. Denne samme Species siges at være en af de faa Insecter, som ere udbredte over hele Jordkloden; den findes i alle Verdensdele, og dens store Udbredelse er saa meget mere interessant, som den synes at lade sig forklare af dens Vandre-Instinct, uidentivt understøttet af dens Gyne, fremfor de fleste andre Species, til at udholde enhver Temperaturforskjel.

En uhyre Sværm af denne Species, som dannede en Colonne af 6—7 Alens Brede, blev seet for et Par Aar siden i Canton de Vaud; den trak over Landet med stor Hastighed, fra Nord til Syd, alle tæt sammen og i regulair Orden, og uden at vige til Siden for nogen Vienstand, de mødte. Samme Aar blev i Maris Maaned en lignende Sværm af samme Species seet i Piedmont af Professor Vonelli, i saa uhyre Antal, at om Natten vare alle Blomster bogstaveligen stulte af dem. De kom fra Nord og styrede ret Syd. Et lignende Tilfælde berettes fra Slutningen af forrige Aarhundrede i Turiner Academiets Memoirer. Factum er endnu mere mærkværdigt, fordi denne Sommerfugls Larve ikke lever i Flokke, men ene, fra det Dieblil den er udklækket; og dette Instinct hos den kan slumre hos Generation efter Generation, indtil det pludseligen vaagner og yttre sig i sin fulde Kraft, naar deres Formerelse bliver for stor. „Det er mærkeligt — siger Kirby — at mange Insecter, som undertiden sees at udvandre, ikke efter deres Natur ere Selskabsdyr, men synes at flokke sig sammen, ligesom Svalerne, alene for Reisen. Her have vi et Exempel paa et Instinct, der kun ved visse, sieldent indtræffende Leiligheder, udvikler sig og bringer uselskabelige Species til at leve i Flokke og undertiden vove sig til endog at flyve over Havet.

Vi behøve ikke her at henvise til de Pære af Græshopper, der formørkede Luften i Afrika og trække hen over Landene fra Tyrkiet til den sydlige Deel af England. Naar vestlige Storme fare hen over Pampas i Sydamerika, føre de Myriader af forskjellige Slags Insecter med sig. Fregatten Creole laae i 1819 paa Dre-Rheden af Buenos-Ayres, 1½ dansk Mil fra Land, da den pludselig fik Dækket og Takkelagen bedækket med Fluer og Sændsborn. Skibet var netop malet udenbords, men Fluerne klæbede i saadan Mængde fast i Malingen, at det var nødvendigt at male Skibet om igjen. Det Samme hændte Capitain W. S. Smyth med Fregatten Adventure i Middelhavet. Han var underveis imellem Malta og Tripolis, da en sydlig Vind fra Kysten af Afrika, som de vare over 25 danske Mile borte fra, drev

en saa uhyre Mængde Fluer i den vaade Maling, at der ikke var den mindste Plet af den fri for dem.

Ogsaa de større Dyr bidrage til disse Smaastabningers Udbredelse og Forskyttelse til andre Egne, imellem Haarene af Dyrenes Skind, eller imellem Fuglenes Fiedre. Eggene af nogle Species ere istand til, ligesom Plantefrøet, at modstaae Navens Fordoielseskraft; nedslugte med Planterne kunne de udkastes igien med Excrementerne, uden at have taget Skade. Oversvømmende Floder føre mange Insecter med sig, som have reddet sig fra at drukne, paa en eller anden flydende Ting, som Pinde, Straa, et Blad o. s. v.

Menneslægtens Udbredelse over Jordkloden samt den Indflydelse, Mennesket udøver paa Udbredelsen af andre Dyr saavel som Planter, især de terrestriske, komme vi nu til at betragte. Mange have moret sig med Speculationer over Menneslægtens sandsynlige Fødested, det Punkt, hvorfra Udvandringens Strøm, naar vi antage hele Slægten at nedstamme fra et eneste Par, oprindeligen maa være udgaart. Det har altid været en Indlings-theorie, at dette Fødested maa have været beliggende indenfor eller i Nærheden af Vendekredsene, hvor der hersker en evig Sommer og hvor Frugter, Rodder og Urter findes i Overflodighed Aaret rundt. Climetet i disse Egne — sagde man — passede netop for en Skabning, der savner naturlig Vedækkelse imod Veirliget, og som endnu ikke var kommen saavidt at den havde lært at staffe sig Beklædning eller Boliger.

„Jægerlivet — har en Forfatter sagt — som Montesquieu sætter først, var sandsynligviis det andet Stadium, Menneslægtens naaede til, efterdi saa mange Opfindelser først maae gøres for en Lar eller et Dyr af Hjorteslægten kan tages, at Menneslægtens ikke længere kunde være i sin Barndom da den var kommen til at benytte dem som Subsistensmidler.*) Naar Egne,

*) Selv om man tænkte sig Mennesket i nogensombest kort eller lang Periode indskrænket til Planteriget alene, for sin Subsistens, maatte

hvor Jordens frivillige Frugter findes i Overflod, bleve overbefolkede, vilde Menneffene naturligtviis udbrede sig over de nærliggende Dele af den tempererede Zone; men en lang Tid vilde rimeligviis hengaae førend dette fandt Sted, og det er muligt, at i den Mellemtid, før den tiltagne Formerelse og deres Fornødenheders Tilvæxt havde tvunget dem til at udvandre, vilde nogle kunstige Midler til Jagten være opfundne, skiondt langt under dem, vi nu finde hos Wilde. Efterhaanden, som deres Opholdsteder kom længere og længere frem i den tempererede Zone, vilde de nye Besværligheder, de havde at kæmpe imod, lidt efter lidt vække Opfindelsesgeisten, og Probabiliteten for saadanne Opfindelser stiger altid med det Antal Mennefter, der ere i den samme Trang."

En nyere Skribent har ladet en af Personerne i hans Dialoger fremsætte den Indvending imod Theorien om Mennefteslægten's gradevise Fremstriden fra Bildhedsstanden til Civilisation, at „det første Mennefte uundgaaeligen maatte være dræbt af Elementerne eller af vilde Dyr, som i fysisk Styrke ere ham saa uendeligen overlegne“. Men vil Philosophen give sig af med disse Speculationer, hvorfor da ikke anvise Menneftet til første Opholdsted en af hine store Der indenfor Bendekredsene, der ere lige saa frie for glubende Dyr som Bardiemens Land eller Australien? Her kunde Menneftet have forblevet for en vis Periode, som eiendommelig for en enkelt De, netop ligesom nogle

det meget snart indvikles i Strid med de mange forskjellige Slags ringere Dyr, fra Insectet til Juglen og det firføddede Dyr, der, ligesom det, hente deres Føde fra Planteriget. I denne Strid maatte Menneftet snart lære at kiende og udvikle sine overlegne Evner og Kræfter. De samme lavere Lidenskaber, der til dets Selvopholdelse ere givne det sælleds med hele den bestaaede Skabning, vilde kaldes i Virksomhed, og Rovdyrs-Instinctet være vakt næsten lige saa tidligt som dets Optraeden paa Jorden. Menneftet var da virkelig indtraadt i Jægerlivet, uden at man kan kalde det et andet Stadium med hlin Forfatter, der synes at være kommen til denne Adskillelse, ved at betragte Obergangen til det fuldtudbandede Jægerliv som en ny Udviklings-Epøke. Udg.

af de store anthropomorphe Species nu findes indskrænket til een *De* indenfor Vendekredsene. Her kunde den nyfødte Slægt have levet i Sikkerhed og fundet Overflodighed af vegetabilsk Føde. Colonier kunde siden være udsendte fra dette Stammland og Jordens Befolkning være gaaet for sig efter hiin Hypothese.

Jægerlivet virker, i en tidligere Periode af det menneskelige Samsfund, som et frastødende Princip og bringer Menneskene til at udbræde sig med den største Hurtighed over et Land, indtil det er bedækket med en Mængde adspredte Colonier. Naar Bildtet efterhaanden formindskes og Hyrdelivet begynder, kunne de spredte Jægerstammer i kort Tid formere sig til saa stor en Mængde, som Hyrdelivet er istand til at ernære. Denne Nødvendighed som begge Nomadeliv medføre, at sprede sig vidt og bredt over et Land, giver os en Grund til at antage, at Jorden i en meget tidlig Periode kan endog paa de ugunstigste Dele af den være bleven beboet.

Denne Grund kan imidlertid kun passe for saavidt angaaer Befolkningen af et sammenhængende Continent, hvorimod de mindste *Der*, i hvor langt de end ligge fra et Fastland, næsten uden Undtagelse ere fundne beboede af Mennesker. Et *Helena* gjør rigtignok en Undtagelse heri, thi da denne *De* i Aaret 1501 blev opdaget, fandtes den kun beboet af Søfugle og nu og da af Sælhunde og Skildpadder, og den var bedækket af en Skov af Træer og Buske, som alle, med en eller to Undtagelser vare eendommelige Arter, og synes at have været udtrykkeligen stabte for denne affides og fiernt liggende *Plet*. Men meget saa af det store Stille-Havs utallige Coral-*Der* og Vulcaner, som vare istand til at ernære nogle saa Familier af Mennesker, ere fundne ubeboede, og vi have derfor at undersøge, hvorfra og ved hvilke Midler kunne disse være komne hertil, naar den hele Menneskeslægt antages at være udsprungen fra een og samme Kilde.

Cook, Forster og Andre have antaget, at Selstaber af *Wilde* i deres *Ganoer* maae oftere være komne ud af deres *Bei* og være fordrevne af Vind og Strøm til fierne *Kyster*, hvor de have vær-

ret nødte til at forblive, af Mangel paa Kundskab og Midler til at finde hjem igien. Saaledes fandt Cook, paa Den Watroo, 3 Indbyggere af Otahiti, som vare drevne dertil i en Cano, skiondt Afstanden imellem de to Der er 550 engelske Mile. I 1696 bleve 2 Canoer med 30 Personer, som havde forladt Ancorfo, af contraire Binde og Storme drevne til Den Samar, en af Philippinerne, en Afstand af 800 engelske Mile. I 1721 bleve 2 Canoer, den ene med 24 Personer og den anden med 6, Mænd, Qvinder og Børn, drevne fra en De, kaldet Baroilep, til Den Guam, en af Mariane-Derne. Kogebue blev, da han undersøgte Coraloerne Radack, ved Øster-Enden af Caroline-Derne, bekiendt med en Mand, ved Navn Radu, som var en Indfødt af Ulea, en De, 1500 engelske Mile borte. Radu og 3 andre Mænd seilede en Dag fra Ulea i en Baad, da en heftig Storm reiste sig og fordrev dem ud af deres Cours. De dreve om i den aabne Sø i 8 Maaneder, efter deres Regning, da de gjorde sig et Mærke i Baaden for hver ny Maane. De opholdt Livet ved Fisk, og naar der faldt Regn samlede de saa meget Vand i Forraad, som de kunde rumme i deres Calabaser og Cokosstaller. Radu, som var den bedste Dykker af dem, gik ofte tilbunds, hvor Vandet er mindre salt, og bragte Vand op i en Cokosstak, der kun havde en lille Abning. Da disse ulykkelige Mennesker naaede Radack-Derne var alt Haab og næsten enhver Følelse udsuget hos dem; deres Seil havde allerede længe været opslidt og Baaden drevet om for Vind og Bøve, og da de bleve fundne af Indbyggerne paa Den Uur, vare de uden Bevidsthed, men ved disse Indbyggers gæstfrie og menneskekærlige Pleie kom de sig snart og fik deres fuldkomne Helbred igien. Ogsaa Capitain Beechey traf, paa hans sidste Reise i det stille Hav, en Cano midt i Havet med nogle Indfødte fra Coral-Derne, som paa lignende Maade vare fordrevne langt bort fra deres Hiem. Tre dobbelte Canoer med 150 Mennesker vare gaaede ud fra Unaa eller Kiæde-Den, som ligger omtrent 300 engelske Mile østen for Otahiti. De bleve overfaldne af Monsunen, som drev dem

langt ud af deres Cours; de bleve stille fra hinanden, laae i lang Tid og dreve om i Stille, hvorved en stor Deel af dem tilfattede Livet, og de to Canoer hørte de aldrig noget til siden. Paa nogle ubeboede Der, de vare komne til, havde de fundet nogle faa Levnetsmidler og tilsidst bleve de, 600 engelske Mile fra deres Heim, fundne af Capitain Beechey, som tog dem ombord i sit Skib, Blosom, og bragte dem tilbage til deres De.

Uf disse Exempler har man Lev til at slutte, at Menneket, selv i den raa Naturstand, er underkastet at blive usfrivilligen spredt over Jordkloden af Vind og Bover paa en Maade, der har en mærkværdig Liighed med den, hvorpaa mange Planter og Dyr blive udbredte. Vi bør derfor ikke længer undres over, at, i de mange Mennekealdere, der udfordres for nogle Stammer af Mennekeslægten til at opnaae det Trin af Civilisation, da den Sofarende krydser Oceanet i alle Retninger med Sikkerhed, den hele Jord skulde være bleven befolket med vilde Stammer af Jægere og Fiskere. Blev den hele Mennekeslægt nu udøddet af Jorden, med Undtagelse af en eneste Familie, som beboede det gamle eller nye Continent, eller Australien, eller selv en lille Coral-De i det stille Hav, maatte man vente, at deres Descendenter, selv om de aldrig bleve mere oplyste end Sydhavets Boere eller Eskimoerne, vilde i Tidens Løb udbrede sig over hele Jorden, deels ved Befolkningens Tendens til at voxe ud over de Midler til Subsistens, som et indskrænket District kan tilbyde, og deels ved saadanne tilfældige og usfrivillige Forflyttelser til langt-bortliggende Kyster, som nys ere givne Exempler paa.

Vi vilde nu anstille nogle Betragtninger over Betingelserne for Planter og Dyrs Topographie eller det bestemte Levested (Station) de ifølge deres Natur ere indskrænkede til, samt Midlerne, hvorved Ligevægten imellem Arternes Mængde vedligeholdes.

I Botanikens, Zoologiens og den physiske Geographies Barn-dom søgte man paa forskjellige Maader at forklare sig de i det Foregaaende berørte Phænomener af Arternes Fordeling. Linnaeus antog, at den beboelige Verden for en Tid havde været

indskrænket til et lille Stykke, det eneste af Jordklodens Overflade der endnu var kommet frem ved Vandenes Synkning. Paa denne frugtbare Plet antog han at Originalerne af alle de Plantespecies, som eksistere paa denne Klode, vare samlede tilligemed alle Dyr og Mennekeslægten's første Forældre. For at tilveiebringe den Climatforskjellighed, som passede til enhver Skabnings forskjellige Natur, antog han, at det Landstrøg, i hvilket Skabelsen var foregaaet, maa have ligget under en varm Himmeleegn, men have indesluttet en hoi Viergkiæde, paa hvis Hoeder og Straaninger fandtes alle Grader af Temperatur og Climater, lige fra den brændende Zone til Is-Zonen.

At der aldrig eksisterede et Universal-Hav siden Jorden blev beboet, eller rettere siden de ældste Grupper af Strata, som man hidtil har fundet at indeholde organiske Levninger, vare dannede, er beviist derved, at man finder terrestriske Planter i alle de ældre Formationer; og var denne Slutning ikke stadfæstet, kunde alligevel ingen Geolog negte, at, siden det første lille Stykke af Jorden blev tort, har der været mange totale Forandringer i de Plante- og Dyr-Arter, der leve paa Land.

Men, uden at dvæle ved ovennævnte eller andre forkastede Theorier, lad os undersøge, om vi kunne sætte en anden Hypothese i Stedet for den af Linnæus, lige saa simpel som hans og som forklarer de Phænomener, ved saavel Vand- som Land-Species' Fordeling, som vi nu kunne tage for afgjorte. Maaſkee den følgende kan harmonere med bekendte Facta: Hver Species eller Art kan være udsprungen fra et eneste Par, eller et Individ, hvor en Enkelt er tilstrækkelig, og Arter kunne være blevne stabile efterhaanden til saadanne Tider og paa saadanne Steder, at de have været istand til at formere sig og vedvare for en bestemt Periode samt indtage et bestemt Rum paa Jordkloden.

For at forstaae denne Theorie, ville vi antage, at hver levende Ting var tilintetgjort i den vestlige Hemisphære, baade paa Landet og i Havet, og at det var opgivet for Menneket at befolke denne store Orken, ved at transportere Dyr og Planter derhen

fra den østlige Halvkugle, med det udtrykkelige Forbud, ikke at indføre mere end eet Exemplar (Han og Hun) af hver Species.

Resultatet af en saadan Coloniseringsmaade, troe vi, vilde nøiagtigt svare til, hvad vi nu, med Hensyn til Dyr og Planter's Gruppering, iagttage over den hele Klode. Det vilde blive nødvendigt for Naturkyndige, før de indførte nogen Art paa særegne Steder, at studere hvert Steds Climat og andre physiske Vilkaar nøie. Det vilde være lige saa nødvendigt at indføre de forskjellige Species succesfive, saa at hver Plante og hvert Dyr kunde have Tid og Ro til at formere sig, førend den eller de Species, der var bestemt til at leve af den, fik Udgang til den. Mange Urter og Busse, f. Ex., maae have udbredt sig vidt og bredt, før Faaret, Dyret og Geden kunde tilstædes indførte, at de ikke skulde fortære og udrodde mange Planter's første Stamme og siden døe selv af Hunger. De nævnte planteædende Dyr maatte igien tillades at formere sig betydeligt førend man sendte det første Par Ulve eller Lovet iblandt dem. Insecter maatte sværme førend Svalen fik Tilladelse at sluge dem i Tusindviis.

Det er klart, at i hvor lige, i dette Tilfælde, vore oprindelige Stammer bleve fordeelte omkring over Land og Vand, vilde der alligevel opstaae distincte botaniske og zoologiske Provindser, thi der gives en Mængde naturlige Barrierer, der sætte almindelige Hindringer for en Mængde Arter's Udbredelse. Saaledes vilde f. Ex. næsten alle Dyr og Planter, naturaliserede af os henimod den yderste Ende af Sydamerika, være ude af Stand til overskride en vis Grændse under deres Udbredelse mod Østen, Vesten og Syden, fordi Havet vilde standse dem, og kun meget faa af dem vilde det lykkes at naae de koldere Brede i den nordlige Halvkugle, fordi de ikke kunde udholde Feden imellem Vendekredsene, giennem hvilke de maatte passere. Der vilde, upaatvivelig i Tidernes Løb opstaae Undtagelser og nogle Urter vilde blive fælleds for de tempererede og Polar-Regionerne, eller paa begge Sider af Equator; men vi kunne med Sikkerhed forudsige, at disse Undtagelser aldrig vilde blive saa talrige, at de kulda-

stede den almindelige Regel. Uagtet den meget store Evne, vi have viist, nogle Glasfer besidde til at udbrede sig, vilde mange af de Planter og Dyr, der af os vare forplantede til Kysterne af Chili eller Peru, aldrig være istand til at komme over Andesbjergene og naae de østlige Sletter, eller, omvendt, de som vare indførte i Pampas eller Amazon- og Orinoco-Dalene nogenstunde naae det stille Havs Kyster. I Havet vilde Tingene forholde sig paa en lignende Maade. Klimatet vilde ogsaa der yttre stor Indflydelse i Begrænsningen af Arternes Udbredelse, og Landet vilde standse Vand-Dyrs og Planter Migrationer lige saa sikkert som Havet standser Udbredelsen af de terrestriske. De herskende Vinde og Strømmes Retning, en Række af Grunde eller Rev, og atter for andre et bundløst Hav kunne danne uoverstigelige Hindringer for Arternes videre Udbredelse.

Stationen eller Levestedet indbefatter alle de Omstændigheder, saavel hørende til den levende som til den livløse Natur, der bestemme om en given Plante eller et Dyr kan existere i en given Localitet. Der kan være Plads nok i et eller andet supponeret Strøg: det kan være et stort Bierg, en vidtudstrakt Myr, eller en stor Flodslette, som har Rum nok for Individier af alle Arter, der findes i det Land, og dog vil dette Strøg være indtaget af nogle faa til Udelukkelse af mange, og disse faa ere istand til, igiennem lange Perioder, at holde Stand imod enhver ny Indtrængende.

De fornemste Uarsager, som sætte en vis Forsamling af Planter i Stand til saaledes at forsvare sin Plads imod alle andre, heroe, som bekendt, paa Forholdene imellem enhver Arts physiologiske Natur og Climat, Jordbund, Ly og andre physiske Vilkaar ved Localiteten. Nogle Planter leve paa Klipper, andre i Enge, en tredie Klasse i Marsk og Sump. Nogle foretrække en Alperregion, under en varm Brede, hvor de, i Sommerheden, kunne stadigen blive vandede af den smeltende Snees kiolige Vand. For andre er den løse Sand meest passende. Hvor et Strogs Jordbund er af en saa særegen Natur, at den er overmaade gun-

Fig for visse Arter og harmonerer flet med enhver anden, ville hine udelukkende komme i Besiddelse af Grunden og, som Lyngarterne f. Ex., leve i Selskab der. Saadanne Monopolier vilde være meget hyppige, dersom ikke en stor Mængde Arters Kræfter vare lige balancerede og dersom ikke Dyrene paa det Virksomste bidroge til at opretholde Egeevægten i Planteriget.

„Alle Planterne i et givet Land — siger Decandolle — leve i Krig med hverandre. De første, der nedsatte sig paa en eller anden Plet, yttre, ved den blotte Optagelse af Pladsen, en Bestræbelse efter at udelukke andre Arter — de store qvale de smaa; de længstlevende indtage Pladsen efter dem, der leve i en kortere Tid; de mere yngelsomme giøre sig gradviis til Herrer af den Grund, som Arter, der formere sig langsommere, ellers vilde indtage.“ I denne idelige Kamp er det ikke altid Plantens egne Resourcer, der sætte den istand til at forsvare sin Plads eller udvide den. Dens Fremgang heri beroer for en stor Deel paa Antallet af dens Fiender eller Allierede iblandt de Dyr og Planter, der beboe den samme Egn. Saaledes kan f. Ex. en Plante, der ynder Skygge, formere sig frit, dersom der i Nærheden voxer et Træ med vidtspredende Grene og tæt Lov. En Anden, som vilde blive overvældet af en haardsor Modstanders yppige Vært, skylder den Omstændighed sin Frelse, at Dvæget ikke finder Smag i dens Blade, medens det ideligen afbider Modstanderens og forhindrer den fra at sætte Frø.

Enhver Plante har sit eget Insect, der holder dens Yppighed i Tømme og forebygger dens alt for stærke Formerelse. Kun faa Mennesker have det rette Begreb om, hvor overordentlig virksomme Insecterne ere i Naturens store Huusholdning til at bevare Egeevægten imellem Planternes Species og derved indirecte ogsaa imellem de høiere Classer Dyr. Det Særegne ved deres Virksomhed bestaaer i deres Evne til pludseligen at formere sig i en uhyre Grad og derpaa ligesaa øieblikligen, uden Mellemkomst af nogen voldsom Forstyrrelses-Aarsag, at synke tilbage igien i deres forrige Ubetydelighed. Et Par Exempler vilde oplyse hvor-

ledes denne Kraft virker. Det er bekiendt, at af de utallige Species af Insecter ere der nogle, som leve af animalste, andre af vegetabilste Stoffer; visse Species ere bestemte til at fortære levende, andre døde eller forraadnede animalste og vegetabilste Substancer. Een Hun af *Musca carnaria* bringer 20,000 Unger til Verden. Linné har paastaet, at 3 Fluer af *Musca vomitoria* vilde være istand til at fortære en død Hest ligesaa hurtigt som en Løve, og en anden svensk Naturkyndig gjør den Bemærkning, at saa stor er Forplantelses-Tynden hos visse Species, endog af de mindste Insecter, at en eneste af dem er istand til at anrette større Ødelæggelse end en Elephant. Næst efter Græshopperne udøve maaste Aphiderne (en bevinget Bladluus) det største Herredømme over den vegetabilste Verden og ere undertiden, ligesom de, saa talrige at de formørke Luften. Disse Smaastabningers Formerelse har ikke sin Ege, og næsten enhver Plante har sin særegne Species. Reaumur har beviist, at een Aphid kan i 5 Generationer være Stammemoder til omtrent 6000 Millioner Afkom, og man antager at der i eet Aar kan være 20 Generationer.

I Slutningen af forrige Aarhundrede lod en Myre, der er meget ødelæggende for Sukkerrøret (*formica saccharivora*) sig see paa Den Grenada i en saa uhyre Mængde, at denne Plantes Dyrkning aldeles maatte ophøre. Plantagerne og Veiene vare opfyldte med dem; mange Huusdyr tilligemed Rotter, Muus og Krybdyr, ja endog Fugle, omkom, som Følge af denne Plage. Det var ikke før i 1780 at de omsider bleve udryddede ved længe vedvarende voldsomme Regnstrømme, der fulgte med en Drcan. Om Græshoppernes Ødelæggelser beretter St. Augustinus, at ikke mindre end 800,000 Menneffer omkom alene i Kongeriget Masanisa i Afrika, og mange flere i de Landstrækninger der grændse til Havet, som Følge af denne Landeplage. Det berettes ogsaa, at i Aaret 591 traaf en uhyre Hær af Græshopper over fra Afrika til Italien, hvor de, efter at have ødelagt hele Landet, forarsagede en Pest ved Stanken af deres døde Kroppe, hvilken bortrev en Million Menneffer. I Aaret 1478 stulle over 30,000

Mennesker være omkomne af Hunger i det venetianske Territorium, som Følge af dette Insects Udelæggelser, og flere lignende Tilfælde berettes fra Frankrig, Spanien, Italien og Sydsland. Ogsaa paa flere Steder i Rusland, Ungarn og Polen, i Arabien og Indien har man været hiemsøgt af denne periodiske Landeplage. Endskjøndt de foretrække visse Planter, anfælde de dog, naar disse ere fortærede, næsten alle andre. Hvad der i Beretningerne om disse Græshoppernes Tog forekommer meest vidunderligt, er den uhyre Masse af døde Kroppe, de efterlade, som paa nogle Steder i Rusland, Polen og Lithauen har været over 4 Fod høi, og Barrow fortæller, at i det sydlige Afrika, hvor de af en nordvest Vind vare drevne ud i Havet, dannede de i en Strækning af 50 engelske Mile langs Kysten en Banke, der var 3—4 Fod høi.

Disse Hændelser, der i varme Lande indtræffe til visse Tider, ligesom enkelte kolde Vintere og vaade Sommere komme igien efter en Række af Aar i den tempererede Zone, øve en betydelig Indflydelse paa Forholdet imellem næsten alle Classer Dyr og Planters Mængde, og medens de rimeligviis medføre Udrøddelsen af nogle, ere de igien gunstige for andre Species, som maaskee uden saadan Hjælp ikke vilde kunne have holdt sig der.

Omskjøndt man ialmindelighed kan antage, at en enkelt Arts overordentlige Tilvæxt siebliffelig fremkalder en tilsvarende Formerelse hos en anden, der tiener den til Medvægt, er dette dog ikke altid Tilfældet, deels fordi mange Arter leve i Fælledskab paa samme Slags Føde, og deels fordi mange Slags Føde ofte fortæres iflæng af een og samme Art. I første Tilfælde, hvor en Mængde forskjellige Dyr have samme Smag, som f. Ex. naar mange insectædende Fugle og Krybdyr alle æde en vis Fluc eller Bille, kan dette Insects overordentlig tiltagne Mængde kun forarsage en ubetydelig og næsten umærkelig Tilvæxt i Formerelsen af enhver af disse Arter Fugle eller Krybdyr. I det andet Tilfælde, hvor et Dyr søger sin Føde iflæng blandt en Mængde andre ringere Dyr, saasom Kaniner, Markmuus, Fugle, Froer,

Fiirbeen, forskjellige Insecter o. s. v. hvilket er Tilfældet med flere Rovdyr, der kan Overflødigheden af en af disse forårsage at alle saadanne iflæng ædende Dyr mere udelukkende leve af den Art, der findes i en saadan temporair Overflod, og Ligevægten kan saaledes atter blive oprettet. Antallet af de Arter, der æde næsten al Slags Føde er betydeligt. En Mængde Fugle, som leve iflæng af Insecter og Planter, bidrage især til Vedligeholdelse af Ligevægten imellem den relative Mængde af forskjellige Classer Dyr og Planter. Blive Insecterne meget talrige og fortære Planterne, ville disse Fugle igjen fortære Insecterne i større Forhold.

Den samme indbyrdes Afhængighed og noie Forbindelse imellem alle Led af Stabningen, som allerede tidligere er berørt, viser sig allevegne, hvor man vender sig hen; den finder Sted i Vandet og paa Landet, ligesom ogsaa imellem disses Beboere indbyrdes. Mange Amphibier og Krybdyr leve snart af Vand-Planter og Vand-Dyr, snart af terrestriske. Utallige Vandfugle hente deres Føde iflæng fra begge Elementer, efterfom det ene eller det andet tilbyder dem Overflødighed. Derved opstaaer en noie Forbindelse imellem Plante- og Dyreverdenen i Søer og Floder og paa det tilstødende tørre Land, eller imellem et Fastland med dets Floder og Søer, og Oceanet. Fiskenes Migrationer i Floderne under Legetiden danner et Led af samme Række. Tænke vi os Laxen formindstet i dens Antal af nogle af dens Fiender i Havet, som Sælhundene eller Springerne, vil Følgen maastee være, at Odderne et Hundrede Mile inde i Land ville i Løbet af nogle Aar svinde i Antal, af Mangel paa Føde. Træffer det, paa den anden Side, at der er knap Tid paa Føde for Laxens Yngel i Floderne, saa at faa vende tilbage til Havet, ville Sandaalen og andre Species, der tiene Laxen til Føde, tiltage i Mængde.

Det er ufornodent at fremstille flere Exempler for at bevise, at forskellige Planters og Dyrs Stationer heroe paa en Complication af Omstændigheder, paa en uendelig Mangfoldig-

hed af varierede Forhold i den levende og livløse Skabnings Tilstand. Enhver Plante kræver et vist Climat, en vis Jordbund og andre Vilkaar, og ofte mange Dyr's Hjælp for at forsvare sin Plads. Mange Dyr leve af visse Planter, ofte af saa, undertiden kun en eneste, Slags; andre Dyr leve igien af planteædende Dyr og blive saaledes afhængige indirecte af Planternes Levested.

Dersom vi vise, at disse Omstændigheder, hvad enten hørende til den levende eller til den livløse Deel af Skabningen, ere ideligen verkende, vil deraf følge, at Arterne ere underkastede uophørlige Omstiftninger, og dersom disse Forandringer, i Løbet af mange Tidsaldere, ere saa store, at de væsentligen berøre den almindelige Betingelse for Stationer, vil deraf følge, at Arternes successive Udslæggelse maa udgiøre en Deel af Naturens regelmæssige og stadige Orden.

Det vil være bedst, først at betragte de Virkninger, som enhver Udvidelse af en Art, i Antal eller i geographisk Udbredelse, maa frembringe paa andre Arters Vilkaar, som beboe de samme Egne. Naar de nødvendige Følger af saadanne Udvidelser ere forklarede, vil Læseren være istand til at vurdere den vigtige Indflydelse, som smaa Modificationer i Jordklodens physiske Geographie kunne have paa organiske Væsners Vilkaar.

Det er for det Første klart, at naar en Egn eller Region er besat med en saa stor Varietet af Dyr og Planter, som den Regions productive Kræfter tillade den at ernære, maa Tilføielsen af nogen ny Species, eller den permanente numeriske Tilvæxt af en af dem, der allerede ere der, stedse have den locale Udøddelse eller numeriske Afstagen af en eller anden Species til Følge. Fluctuationer fra Aar til Aar komme her ikke i Betragtning; men den progressive Tilvæxt af en Dyr- eller Plante-Species medfører nødvendigviis en andens Tilbagegang. Saaledes, dersom vi indhegne en Park og besætte den med saa mange Dyr, som Græsningen der kan føde, kunne vi ikke sætte Gaar derind uden at formindste Antallet af Dyrene, ikke heller kan

man siden indføre andre græsædende Arter uden at Individerne af hver Art i Parken maae i Forhold blive færre. Og igien, dersom der gives en De, hvor Leoparden er de eneste Rovdyr, og Løven, Tigeren og Hyænen siden komme til, maae Leoparderne, dersom de ogsaa kunne holde Stand, dog blive reducerede i Antal. Kommer derpaa en stor Sværm af Græshopper over Den, vil den berøve en stor Mængde af de græsædende Dyr deres Føde og forarsage Hungersnød, ikke alene iblandt dem, men ogsaa iblandt Rovdyrene. Maaſtee ville visse Species, der have svagest Rodfæste paa Den, blive udøddede der.

De Forandringer, der frembringes ved Menneſte-Befolkningens Fremſkridt og Tilvækſten af Planter og Dyr, ſom Menneſket begunſtiger, ere os bedſt bekendte, og vi ville derfor vende vor Opmærksomhed paa dem førſt. Naar vi, af Hiſtoriens Vidneſbyrd og det hermed overeensſtemmende Beviis, ſom vi finde i geologiſke Data, komme til den Overbeviisning, at Menneſket, forholdsviis talt, er af meget ny Herkomst paa Jorden, maae vi ſnart kunne indſee, hvor ſtor en Revolution Menneſlægtenſ Tilvæxt, ikkun betragtet ſom Conſumenter af en vis Qvantitet organiſt Stof, nødvendigiis maatte forarsage i den levende Verdens Tilſtand.

Man kan maaſtee ſige, at Menneſket for en Deel har erſtattet den Mængde Føde, han tilegner ſig, ved at forøge Jordens naturlige Frugtbarhed ved Cultur; men det er tvivlſomt om vi frugtbargjøre eller udtære den Jord, vi benytte, naar vi nemlig ikke blot tage Hensyn til Menneſkets Nytte alene, men til den organiſte Verden i Almindelighed. Ved at udtørre en Sø eller en Mose og gjøre Uger eller Eng af dem, vil der vindes Føde for Menneſket og mange ham nyttige Landdyr, men maaſtee ikke ſaa megen Føde ſom det ſamme Areal før afgav for Vanddyr, og det er muligt at en mindre Qvantitet organiſt Liv nu kan exiſtere der. Fældingen af de ſtore og tætte Skove, ſom vi endnu af Hiſtorien vide have bedækket en betydelig Deel af Kloden, der nu beboes af civiliserede Menneſter, maa have formindſket Mas-

sen af vegetabilsk Føde over hele det Areal, hvor disse Skove vorede. Vi maae ogsaa tage det Areal med i Beregningen, som er bedækket af Byer og Huse, og det endnu større, der benyttes til Veie. Men Intet modveier de frugtbargjørende Virkninger af menneskelig Kunst saa meget som den udbredte Dyrkning af fremmede Væxter, hvilke, skiondt ofte meget nærende for Mennesket, dog sieldent trives med den yppige Frødighed som Stedets indfødte Planter. Menneskets Bestræbelser gaae i Virkeligheden ud paa at ophæve eller formindste den naturlige Forskiellighed af Dyr- og Plante-Stationer i ethvert Land.

De bekendte Reisende, Spix og Martius, give en livlig Skildring af den utrolige Mængde Insecter, der ødelægge Agerdyrkens Høst i Brasilien, foruden Skarer af Abekatte, Papegøier og andre Fugle, vilde Sviin, Ugouti, Paca og andre Dyr. De skildre den Plage, som Planteren og den Naturkyndige lider af Musquitoerne; Myrernes og Kakelakernes Ødelæggelser; den Fare de vare udsatte for af Jaguaren, giftige Slåger, Fiirbeen, Skorpioner, Tusindbeen og Edderkopper. Men med den tiltagende Befolkning og Landets Opdyrkning, bemærke de, vilde disse On-der efterhaanden formindstes; naar Indbyggerne have fældet Skovene, udtørret Sumpene, anlagt Veie i alle Retninger og bygget Stæder og Byer, vil Mennesket efterhaanden seire over den yppige Vegetation og de skadelige Dyr, og alle Elementer vilde understøtte og belønne dets Virksomhed.

Man antager, at Antallet af Mennesker, der nu befolke Jorden, beløber sig til 500 Millioner; og det er let at begribe, at denne uhyre Befolkning maa have fortrængt en stor Mængde Rovdyr, Fugle og Dyr af alle Classer, foruden de endnu vigtigere Følger, der ere flydte af den Forstyrrelse i Forholdet mellem hver Arts numeriske Styrke, som Mennesket har frembragt. Lad os tage Exemplet i England, for at vise hvorledes visse Arter ere aftagne eller udroddede i Løbet af de sidste 6—700 Aar, som Følge af den tiltagende Folkemængde.

— Hiorten saavel som Daen og Raadhyret vare fordem saa tal-

rige, at der — som Lesley beretter — undertiden paa en eneste Jagt blev sælget fra 500 til 1000 Stykker; men de indfødte Racer vilde allerede længe have været udryddede, dersom man ikke omhyggeligen havde fredet dem i visse Skove. Odderen, Maaren og Stinkeskatten fandtes fordm i Mængde; nu ere de yderst siældne og findes kun paa enkelte Steder. Bildkatten og Ræven ere ogsaa siældne næsten overalt i Landet, og Grævlingen er fordreven fra de allerfleste Steder, hvor den i forrige Tider opholdt sig i Mængde. Foruden disse, der ere fordrevne fra visse Egne og allevegne stærkt formindskede i Antal, er der andre, som aldeles ere udryddede, saasom den gamle indfødte Pesterace, Bildsvinet, den vilde Dyr, af hvilken dog nogle Enkelte hist og her conserveres i nogle Adeliges Parke. Bæveren var allerede imod Slutningen af det 9de Aarhundrede bleven sielden i Landet, og fandtes i det 12te Aarhundrede, efter Giraldus de Barri, ifkun i een Flod i Wales og en anden i Skotland. Ulven, engang saa stor en Skræk for vore Forfædre, siges at have holdt sig i Island indtil Begyndelsen af forrige Aarhundrede (1710) skøndt den i Skotland var udryddet 30 Aar tidligere og i England længe før den Tid. Bjørnen, der i Wales blev jaget lige saa hyppigt som Bildsvinet og Haren, forsvandt sidst fra Skotland i Aaret 1057. Mange indfødte Rovfugle, som Dyrne, de større Arter Høge og Ravn, ere ogsaa forsvundne fra de mere cultiverede Egne, som Følge af den idelige Forsølgelse. Mange Vandfugle og Vadere ere fordrevne til Udkanter af Landet og betydeligen formindskede i Antal, deels ved Søernes Udtørrelse til Agerbrug og deels ved Jagten; nogle ere aldeles udryddede af Landet, som Heiren og Kranen.

Disse Forandringer ere os kun bekiendte fra usfuldkomne Op-tegnelser og Grindringer, og de angaae kun de større og mere mærkelige Dyr paa en lille Plet af Kloden; men de kunne dog give os et Begreb om de uhyre Revolutioner, som hele Menneskeslægten maa have afstedkommet i Løbet af flere Tusinde Aar.

Rængærnen og Emuen vige allerede stærkt for Colonisatio-

nens Fremstridt i Australien og der kan neppe være nogen Tvivl om, at dette Lands fuldkomne Cultivation maa føre til Vegges Ud-røddelse. Det meest frappante Exempel paa Ud-røddelsen af en mærkværdig Species, og det alene i Lobet af de sidste to Hundrede Aar, er Dodo'en, en Fugl, der først blev seet af Hollænderne, da de landede paa Isle de France, dengang ubeboet, strax efter at Brien til Ostindien omkring Cap var opdaget. Den var meget stor af Størrelse og af en forunderlig Skabning. Vingerne kort, som paa en Struds, og fuldkommen uskikkede til at holde dens svære Krop op, selv paa en kort Flugt. Den havde aldeles ingen Lighed med Strudsen, Casuaren eller nogen anden bekiendt Fugl. Mange Naturkyndige gave Beskrivelser over den i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede og i det britiske Muscum findes et Malerie af den, som siges at være taget efter et levende Exemplar. Uagtet de flittigste Efterfølgere i hele det forrige Aarhundrede, lykkedes det ikke at faae videre Kundskab om Dodo'en, og nogle Forfattere have endog paaftaaet, at den aldrig har eksisteret; men foruden mange andre paalidelige Vidnesbyrd om dens Tilværelse engang er der følgende: En Mængde fossile Been bleve for noget over en halv Sænes Aar siden fundne under et Lavadække paa Isle de France og sendte til Muscumet i Paris af Hr. Desjardins. Iblandt disse Been fandtes Hovedet og flere andre Been af Dodo'en, som Hr. Cuvier nu ikke har ringeste Tvivl om maa have hørt til Hønsfamilien.

Næst efter Menneskets directe Virksomhed maa ogsaa den indirecte, han udøver, ved at forøge Mængden af store græsædende Snuedyr, betragtes som en af de tydeligste Aarsager til Arternes Ud-røddelse. Af denne og flere andre Grunde er Indførelsen af Hesten, Oren, og andre Pattedyr i Amerika og deres hurtige Udbredelse over dette Continent i de sidste 3 Aarhundreder, et Factum af stor Vigtighed i Naturhistorien. De store Flokke af vilde Heste og Dvæg, der oversvoimne Sydamerikas Eletter, ere udsprungne fra nogle faa Par, som Spanierne bragte over, og de bevise, at det ikke er en absolut Nødvendighed for store Arter at

have existeret fra en meget fiern Tid paa et Continent for at vinde en stor geographisk Udbredelse. Humboldt bemærker, i hans Reiser, paa Azaras Authority, at man antager at der i Buenos Ayres Pampas gives 12 Millioner Koer og 3 Millioner Heste, uden at regne det Qvæg, som ikke har nogen Eiermand. I Los Llanos de Caraccas vide de rige „Pateros“ ikke Tallet paa det Qvæg de eie. De unge Dyr blive brændte med et Mærke, sær- egent for hver Piord, og de rigeste Ciere mærke saaledes indtil 14,000 om Aaret. I de nordlige Sletter fra Dronoko til Maracaiibo-Eoen regnede Hr. Depons at 1200,000 Oxer, 180,000 Heste og 90,000 Muler vandrede vilde omkring. Paa nogle Steder i Mississippi Dalen, især i Osagernes Land, ere vilde Heste umaadelig talrige.

Indførelsen af Hornqvæg i Amerika skriver sig fra Columbus's anden Reise til St. Domingo. De formerede sig hurtigt der, og denne De blev en Planteskole, hvorfra disse Dyr successive bleve førte over til forskjellige Steder af Fastlandets Kyst, hvorfra de udbredte sig videre til det Indre. Disse talrige Udførseler uagtet, vare, 27 Aar efter Dens Opdagelse, Piorder paa 4000 Hoveder, som Oviedo beretter, ikke noget Ualmindeligt, og der var endog dem der vare paa 8000. I Aaret 1587 beløb, efter Acostas Beretning, Antallet af Piorder, der blev udført fra St. Domingo alene, sig til 35,444 Stykker, og det samme Aar 64,350 Stykker fra Ny-Spaniens Havne. Dette var i det 65de Aar efter Mexico's Erobring, for hvilket Spanierne ikke havde haft Tid til at lægge Vind paa andet end at føre Krig.

Uglet har trivedes vel i den nye Verden, og Ulloa fortæller os, at det levede vildt i Quito og formerede sig saa overordentlig stærkt, at det blev til Besvær. De græssede sammen i Piorder og naar de bleve angrebne forsvarede de sig ved at bide. Forvildede en Hest sig til deres Græsgange, styrtede de sig alle over den og holdt ikke op med at bide og staae før den laa død paa Pladsen.

De første Sviin bleve bragte til Amerika af Columbus, som

indførte dem paa Den St. Domingo Aaret efter dens Opdagelse i November 1493. I de følgende Aar indførtes de paa andre Steder, hvor Spanierne nedsatte sig, og i Løbet af 50 Aar vare de udbredte i den nye Verden fra 25° Nordbrede til 40° Sydbrede. Ogsaa Gaar og Geder have formeret sig i en uhyre Grad i den nye Verden, ligesaa Ratten og Rotten, hvilken sidste usofsættelig er indført i Stibe. Hunde, som til forskellige Tider ere blevne vilde i Amerika, jagede i Flokke ligesom Ulven og Schakalen og ødelagde ikke alene Sviin, men Kalve og Føl af det vilde Dvæg og Heste.

Et Exempel paa, hvorledes det ene Dyrs Tilvæxt tjener til at standse det Andets altfor stærke Formerelse, have vi i Følgende: Spanierne havde indført Geder paa Den Juan Fernandez, hvor de bleve saa frugtbare, at de ligesom paa flere andre Steder tjente Buccanererne og andre Sørovere til Proviant. For at afficere dem denne Ressource slap man Hunde over paa Den, hvilke i kort Tid formerede sig saa stærkt, at de næsten udroddede Gederne paa de saa nær, der fandt Tilflugt paa utilgængelige Steder for Hunde; siden astog Hundenes Antal igien, da der ikke længer fandtes saa rigelig Føde for dem.

Spør hurtigt en stor Strækning Land kan blive befolket af et eneste Par Dyr, see vi af Sir George Mackenzies Reise i Island. I Aaret 1773 bleve 13 Rensdyr førte fra Norge til Island; kun 3 vare i Live ved Ankomsten og bleve slupne løs imellem Biergene i Guldbringe Eysel, hvor de havde formeret sig saa stærkt i 40 Aar, at det ikke var sieldent i forskellige Districter at møde Flokke af dem paa fra 40 til 100 Stykker. I det Indre af Landet skal der findes en Strækning, som Mackenzie anslaaer til imellem 2000 og 3000 geographiske Kvadratmile, uden en menneskelig Bolig og næsten aldeles ubekjendt af de Indfødte selv. Der er ingen Ulve paa Landet, Islænderne passe nok paa at holde Jisbiørnen borte, og Rensdyret, som hidtil næsten ikke har været forfulgt af Mennesket, vil saaledes ikke kjende til nogen Fiende.

Foruden de for opregnede firføddede Dyr ere ogsaa Høns, Gæs, Uender, Paafuglen, Perlehonnen, Duen og flere Fugle indførte af Europæerne i Amerika og Vestindien.

Det Factum, at saa mange Millioner Individder, vilde saavel som tamme, af vore Huusdyr, næsten alle henhørende til de største firføddede Dyr og Fugle, have udbredt sig over hele det nye Continent i den korte Tid, Amerika har været opdaget, uden at der kan være gjort nogen kiendelig Forbedring i dets Productionsevne, afgiver det største Beviis paa, hvilke overordentlige Forandringer, der ledsage Mennefteslægtens Udbredelse og succesfive Fremgang paa Kloden. At det blev os tilladt at være Vidner til saa store Revolutioner er et Beviis, om der behøvedes flere end de andre der haves, for at Menneftets Indtrædelse paa denne Planet er, forholdsviis talt, af en overordentlig nyere Tid og at Virkningerne af dets Indflydelse paa Klodens hele Deconomie netop begynde at føles.

En nyere Forfatter har beregnet, at der er over 4 Millioner Kvadratmile (engelske, omtrent 250,000 danske) brugbart Land i Amerika, hver istand til at ernære 200 Mennefter, og næsten 6 Millioner, hver Miil istand til at ernære 490 Personer. Forfatteren bemærker herved, at dersom Amerikas naturlige Hiælpekilder vare fuldkomment udviklede, vilde det føde 5 Gange saa mange Indbyggere, som der for nærværende Tid findes paa den hele Jordklode. Han troer, at det nye Continent, stundt ikke halvt saa stort som det gamle, indbefatter ligesaa megen brugbar Jordbund og mere end et lige saa stort Belsøb af productiv Kraft som dette. Dette være hvad det vil, kunne vi dog med Sandhed sige, at den nuværende hele Population af Mennefter udgjør kun en ringe Deel af det, Jordkloden er istand til at ernære, eller som den er bestemt til at ernære i en ikke meget fiern Fremtid, efter Menneftesamfundets hurtige Fremstridt, især i Amerika, Australien og visse Dele af det gamle Continent.

Men naar vi betragte, at allerede mange Millioner Kvadratmile af det frugtbareste Land, oprindeligen occuperet af en

grændsels Mangfoldighed af animaliske og vegetabiliske Former, ere allerede bragte under Menneskets Herredomme og tvungne til at yde Føde til ham og til et indskrænket Antal Planter og Dyr, som han har beskyttet og bragt til at formere sig — naar vi betragte dette, maae vi strax komme til den Overbeviisning, at en Mængde Arters Tilintetgjørelse allerede er foregaaet og vil vedblive at gaae for sig herefter, i visse Regioner, i et endnu hurtigere Forhold, eftersom Colonier af høitciviliserede Nationer udbrede sig over uoccuperede Lande.

Svinge vi end saaledes Udøddelsens Sværd, idet vi gaae frem, have vi alligevel ingen Grund til at føle Samvittighedsnag over den Udøggelse vi begaae. Vi behøve blot at lægge Mærke til, at idet vi saaledes komme i Besiddelse af Jorden ved Erobring og forsvare det Bundne med Magt, udøve vi ikke noget udelukkende Prærogativ iblandt Jordens Skabninger. Hver Art, som fra et lille Punkt har udbredt sig over en viid Strækning, maa paa samme Maade have betegnet sin Fremgang med Formindskelsen eller den totale Udøddelse af en anden, og maa forsvare sin Plads i en stadig Kamp imod andre Planter og Dyrs Indgreb. Den overordentlig lille Snylteplante, som man kalder „Rust“ i Hveden, har, ligesom den hæskestætte Flue, Græshoppen og Aphid, ikke een men flere Gange forarsaget Hungerens nød blandt „Skabningens Herter“. De mindste og ubetydeligste Arter, hvad enten i Dyres eller Planteriget, have hver anrettet deres Nederlag i Tusindvis, idet de udbredte sig over Kloden, lige saa godt som Egen, da den først udbredte sig over Afrikas tropiske Egne.

Vi vilde slutte disse Betragtninger med den Bemærkning, at skøndt vi hidtil have betragtet een Klasse alene (den organiske) af de Aarsager, hvorved Arter kunne undergaae, maa den ideelle Virkning af disse alene, igiennem Myriader af tilkommende Aldere, frembringe en total Forandring i den organiske Skabnings Tilstand, ikke blot paa Continenter og Der, hvor Menneskets Magt fornemmelig øves, men i det store Ocean, hvor hans Herredomme næsten ikke er kiendt. Ved at tænke sig saadanne

tillkommende Revolutioner, forberedes man til at søge efter Tegnene paa andre af lignende Natur i den forbigangne Tids Monumenter. Istedetfor at forbauses over de der fundne Beviser paa uendelige Omflistninger i den levende Verden, ville de, der have tænkt over de nu i Fremvæxt værende Fluctuationer, see Beviser for Systemets faste og stadige Plan, medmindre vi tage i Betænkning at bruge Udtrykker: Fasthed og Stadighed, naar vi karakterisere et Princip af uendelig Omflistning og Variation.

Lad os nu kaste et flygtigt Blik paa den Indflydelse, som inorganiske Aarsager stadigen udøve paa Arternes Fordeling over Jordkloden. Saa foranderlig er Jordens Overflade, at dersom Naturen ikke idelig var befluestiget med at udsaae Sæd og colonisere Dyr, vilde Depopulationen af en vis Deel beboeligt Land og Sø i faa Aar blive betydelig. En Flod fører Vandfald ud i Havet eller en Sø, og de Vandplanter og Dyr, det elste dybt Vand, blive fordrevne; men Stedet bliver derfor ikke ubenyttet: det befolkes snart igien af andre Aiter, der behøve mere Lys og Varme, og trives hvor Vandet er fladt. Udvidelsen af et Delta forjager mange submarine Species; men det nystable Land faaer ikke Lov at ligge ubenyttet: det bedækkes snart af en terrestrisk Vegetation. Havet opsluger en Strækning Sølyst og styrter Stove eller Græsgange i Volgerne; men Terrainet er ikke derved tabt for den levende Skabning: Skaldyr og Sogræs heste sig snart til de nydannede Klinter, og Fiskene befolke den Kanal, som Strømmen har udfaaeret. Ikke snarere har en Vulkan opkastet en De, førend Mosarter begynde at vore paa den, og den er undertiden klædt med Grønt endnu medens Røg og Aske af og til udfastes af Crateret. Cocos, Pandanus og Mangroven staae Rødder paa Coralrevet for det endnu rigtigt er kommet op over Volgerne. Lavastrømmen flyder ned fra Stnabierget og forvandler hvert Træ og hvert Græsstraa til Aske; men den sorte Landstrimmel bliver atter i Tidens Løb bedækket med Ege, Pinier og Kastanietræer, ligesaa frodige, som dem, den brændende Strøm fortærede.

Over Oversvømmelse og hvert Jordstred; hver Volge, som en
 Nyt Archiv. 3die Bind 3die Hefte.

Dræm eller et Jordstælv kaster op paa Kysten; hver Afteregn, der bedækker en Landstrækning vidt og bredt omkring i mange Fods Dybde; hver Flyvesands Drift; hver Forandring af salt Vand til ferskt, naar Floder forandre deres Udløb; hver permanent Forandring i Ebbe og Flod i en Havbugt — disse og utallige andre Aarsager forjage i saa Aarhundreders Løb Planter og Dyr fra de Steder de forhen levede paa. Havde Naturens Herre, derfor, ikke i rigeste Maal sørget for Midler til alle Glasser organiske Væsners Udbredelse over Jorden, havde han ikke ordnet det saaledes, at den levende og den livløse Skabnings Fluctuationer skulde være i den fuldkomneste Harmonie med hinanden, er det klart, at store Strækninger, som nu ere de meest beboelige paa Kloden, snart vilde være ligesaa blottede for Liv, som Alpernes Istoppe, eller Havets mørkeste Huler, eller Sahara-Ørkenens Sand.

Den Gyne til at udvandre og sprede sig, som er nedlagt hos Dyr og Planter, er dem uundværlig for at forsvare deres Plads og vilde være nødvendig, selv om det aldrig var bestemt, at en Art gradeviis skulde udvide sin geographiske Udbredelse. Men er det engang givet dem, med Lethed at kunne stifte Opholdssted, kan det ikke andet end hændes, at Beboerne af een Provinds undertiden maae trænge ind i en anden, siden de stærkeste af de Barrierer, der adskille distincte Regioner, ere underkastede at blive omstyrkede, en efter anden, ved Forandringerne paa Jordens Overflade.

Mængden og Fordelingen af særegne Species paavirket af Forandringer i Jordens physiske Geographie paa to Maader. Først fremskynde eller forhale disse Forandringer Udvandringerne af Species; for det Andet, forandre de de physiske Vilkaar ved Localiteterne, som Species beboe. Dersom Havet gradeviis aad sig igiennem en Isthmus, som den ved Suez, vilde det aabne Veien for Sammenblandingen af to hidtil adskilte Haves Beboere, medens den frie Communication, der før havde fundet Sted imellem to Continenters terrestriske Planter og Dyr, paa samme Tid blev afbrudt. Dette vilde maastee være de vigtigste Følger, med

Hensyn til Fordelingen af Species, som vilde opstaae af Havets Giennembrud paa et saadant Sted; men der vilde være andre af en distinct Natur, saasom at en vis Landstrækning, der dannede Isthmus, vilde blive forvandlet til Sø. Denne Strækning, der forhen var besat af Land-Planter og Dyr, vilde paa eengang blive overgivet til aquatiste, en local Revolution, som kunde have hændet paa utallige andre Steder paa Kloden, uden at ledsages af Sammenblanding af Species fra to distincte Provindser.

I Lobet af forrige Aarhundrede har man optegnet en Mængde Exempler paa, at Jordens faste Overflade, saavel under som over Vandet, er sunken ned eller hævet op af Jordstælv. De fleste af disse ledsagedes kun af temporaire Fluctuationer i Tilstanden paa enkelte indstrænkede Steder, og en stadig Gientagelse af disse Tildragelser kunde gierne finde Sted i flere Tusinde Aar, uden at frembringe nogen afgiort Forandring i mange af de store botaniske og zoologiske Provinders Tilstand, hvis Grændselinier vi i det Foregaaende have skizzeret.

Naar, f. Ex., store Strækninger af Oceanet, eller selv Indsøer, have en Dybde af 1000 Favne eller derover, er det en ligegyldig Sag for den levende Skabning, om store Strækninger af Bunden nu og da hæves eller synker mange Favne. Ikke heller kan nogen væsentlig Revolution opstaae i Sydamerika blandt de terrestriske eller aquatiske Planter og Dyr, ved en Række af Jordstælv paa Kysten af Chili, ved hver af hvilke Kysten, ligesom i Aaret 1750 ved Penco, hævede sig 25 Fod; ikke heller, om Jorden synker 50 Fod paa eengang, som i Port-Royals Havn paa Jamaica i 1692, ville saadanne Niveauforandringer frembringe nogen almindelig Fluctuation i de organiske Væsners Tilstand, som beboe de vestindiske Der eller det caraibiske Hav.

Kun naar disse underjordiske Kræfter, ved gradvis at forflytte Punkterne, hvor deres største Kraft udvikler sig, komme til at ramme en Egn, hvor en ringe Forandring i Høide siebliklig indflyder paa Fordelingen af Land og Vand, eller paa Climat-

forholdene, eller paa Barriererne imellem distincte Grupper af Species over vidt udbredte Strækninger, gaae Fluctuationerne frem med større Hastighed og kunne i Løbet af faa Aar eller Aarhundreder fremvirke mægtigere Forandringer, end der har været erfaret i Myriader af foregaaende Aar.

Saaledes kunde f. Ex. gientagne Indsynkninger, hvorved den smalle Landtunge ved Panama sank nogle hundrede Fod i faa Aarhundreder, frembringe en stor Revolution i den levende Skabnings Tilstand i den vestre Hemisphære. Tusinder af aquatiske Species vilde for første Gang gaae over i det stille Hav fra den caraibiske So, og Tusinder af andre, som før vare eiendommelige for det stille Ocean, vilde finde Veien til det caraibiske Hav, den mexicanske Bugt og Atlanterhavet. En betydelig Modification vilde sandsynligviis finde Sted i Directionen og Omfanget af Gulffstrømmen, hvorved Temperaturen af Havet og de tilgrændsende Lande vilde blive forandret, saalangt som Strømmens Indflydelse rækker. En Forandring i Klimatet kunde saaledes frembringes i Havet fra Florida til Spitsbergen og i mange Lande i Nordamerika, Europa og Grønland. Ikke alene Varmen, men Regnmængden vilde blive forandret i visse Districter, saa at mange Species vilde blive udelukkede fra Egne, hvor de før trivedes vel; nogle vilde formindstes i Antal og andre vilde trives bedre og formere sig stærkere. Ogsaa Frø og Frugt af Planter, eller Æg af Vanddyr, vilde ikke længer føres hen af Strømmen i samme bestemte Retning, ikke heller vilde Species længer være forhindrede i deres Vandringer til Steder, de før vare udelukkede fra ved Umuligheden for dem i at komme over den mægtige Strøm.

Lad os tage et andet Exempel fra et Sted af Kloden, som for nærværende Tid er underkastet Jordstælv, det lave sandige Strøg imellem det Afosske og det Caspiske Hav. Dersom der skulde indtræffe en ubetydelig Indsynkning og saadanne Raviner dannes, som nogle faa Jordstælv kunne frembringe, ikke betydeligere, end som vore indstrænkede Jagttagelser i de sidste 140 Aar give os Exempler paa, vilde det Afosske Havs Bunde strømme med Fart

ind i det Caspiske, som efter laveste Angivelse er 50 Fod lavere end det sorte Hav og hvilket er 150 Fod — efter Andre 300 Fod — lavere end det Ussoffte Hav. Dette Sidste vilde siebliklig laane fra det Curinske Hav, dette igjen fra Middelhavet, og Middelhavet fra det Atlantiske, saa at en uudtømmelig Strøm vilde udgysse sig over de lave Strækninger af Asien, der grændse til det Caspiske Hav, hvorved alle de salte Sandorkener deromkring vilde blive oversvømmede. Vandene vilde række til den salte Aral Sø og ikke standse før ved det hvide Land, som i den Kirghisfke Steppe forbinder Altai og Himalaya Biergene. Saa Ar, maastee saa Maaneder, vilde være tilstrækkelige til denne store Revolution i det indre Asiens Geographie, og det er umuligt for dem, der troe paa Vedvarenheden af den Energie, hvormed eksisterende Marsager nu virke, ikke at forudsee saadanne Begivenheder atter og atter i tilkommende Tidens Lob.

Lad os dernæst forestille os et Par Tilfælde af at Hævning finder Sted, ikke i saa stor Udstrækning, men paa visse critiske Punkter, som f. Ex. paa de snevreste Steder i Gibraltarstrædet, hvor Lodskuddet tværs over kun giver 220 Favne. I samme Forhold som denne submarine Klippebarriere hævedes iveiret, hvortil kun behøvedes nogle Stod af partielle og indstrænkede Jordstælv, vilde den Vandmasse, som strømmer ind i Middelhavet fra Atlanterhavet, blive mindre. Men Fordampningen vilde blive den samme som før i det indesluttede Hav, saa at det, fordi dets Tab ikke længer kunde erstattes fra det store Ocean, maatte synke, hvorved en vis Deel Land rundt om dets Bredder vilde blive tørt. Den Strøm, som nu statigt løber ud i Middelhavet fra det sorte Hav, vilde da fare ind med større Hastighed og Middelhavets Niveau vilde derved forhindres fra at synke saa lavt; men det sorte Hav's Niveau vilde af samme Grund synke, saa at, naar Gibraltar Strædet var blevet aldeles lukket, ved gientagne Hævninger, kunde vi vente Curinus og Middelhavet at blive omgivne af store og flade sandige Stepper, ligesom nu Aral-Søen og det Caspiske Hav. Hundreder af aquatiske Species vilde derved blive

indskrænkede i deres geographiske Udbredelse og Hundreder af terrestriske Planter og Dyr erholde deres udvidet.

En Linie af submarine Vulcaner, som gaaer tværs over et Stræde og gradeviis tilstopper det med Aske og Lava, kunde frembringe en ny Barriere ligesaa godt som en Række af Jordskjælv; især dersom varme Kilder, stærkt svangre med Kalk, Silica og andre mineraliske Ingredienter, fremstjundede Formerelsen af Coraller og Skaller, og bandt dem sammen ved de faste Stoffer, som bundfældes i Mellemrummet af Eruptionerne. Antag paa denne Maade Bahama-Canalen, imellem Banken af samme Navn og Floridakysten, at blive tilstoppet. Denne ubetydelige Revolution, indskrænket til en lille Plet af Havets Bund, vilde, ved at give Gulfsstrømmens Hovedstrøm en anden Retning, frembringe vidt udbredte Forandringer i Climatet og Fordelingen af Dyr og Planter, der behoe den nordlige Hemisphære, og det i en høiere Grad, end den ovenfor supponerede Åbning af Panamá Strædet.

En Gientagelse af Ophævninger ved Jordskjælv kunde vedvare over en Strækning saa stor som Europa i Tusinder af Mennefsalder, paa Havets Bund i visse Regioner, uden at frembringe synlige Virkninger; hvorimod de, om de sandt Sted paa et eller andet grundt Sted i det stille Hav, snart vilde frembringe et nyt Continent. Hundreder af vulcaniske Der kunne blive kastede op og bedækkes med Vegetation, uden at foraarsage andet end locale Fluctuationer i den levende Deel af Skabningen; men dersom en Række, liig det Aleutiske Archipel eller de Kurilske Der, løber hen i en Række af mange hundrede Miles Længde, saa at de danne en næsten uafbrudt Communication imellem to Continenter eller to fierne Der, kunne Migrationer af Planter, Fugle, Insecter, ja selv nogle firføddede Dyr, i kort Tid foraarsage en overordentlig Række af Revolutioner, hvorved nogle Dyrs og Planter Udbredelse foreges, andres indskrænkes. Et nyt Archipel kunde danne sig i Middelhavet, Biscaya-Bugten og paa Tusinde andre Steder, og have mindre vigtige Følger end en eneste Klippe, der opstod imellem Australien og Java, saaledes belig-

gende, at Vinde og Strømme kunde bevirke en Udverling af Planter, Insecter og Fugle imellem de to Lande.

Vende vi os fra Jdens Kræfter til Vandets, finde vi samme Tendents til Irregularitet i Omstifningernes Fremstridt, forbunden paa en naturlig Maade med den nøieste Uniformitet i disse Aarsagers Energie. Naar Søen, s. Ex. gradeviis æder Landet bort paa begge Sider af en smal Isthmus, som Slesvigs, der adskiller Nordsøen fra Østersøen, hvor Klinterne paa begge Sider lidt efter lidt tæres væk, flyder deraf ingen væsentlig Forandring i Hartusfinder, undtagen at der er en progressiv Dindannelse af en smal Strimmel Land til Sø. Kun nogle faa Fod bortføres aarlig; men naar Skillerummet tilsidst er nedbrudt og Havets Strømme trænge ad en lige Vei ind i det indelukkede Hav, istedetfor at gaae den Omvei rundt om Fylland igiennem Rattegattet, vil en Masse af Saltvand strømme ind lige til de bothniste og finste Bugter, hvis Vande nu ere brakke eller næsten ferske, og denne Revolution vil være ledsaget af mange Arters locale Tilintetgjørelse.

Det er næsten overflødig, efterat vi saaledes have skildret, hvilke betydelige Modificationer i de levende Væsners Tilstand, der kunne flyde af saa lidt omfattende Forandringer, endvidere at bevise, at fuldkomne Revolutioner kunne foregaae, dersom den hele Klodes Climat og physiske Geographie undergik en stor Forandring. Arterne ere ialmindelighed locale, nogle endog indskrænkede til overmaade smaa Pletter og beroende for deres Existence paa en Combination af Aarsager, som, om de ere at finde andensteds, da kun i en eller anden meget langt bortliggende Egn. Heraf maa det hænde, at naar disse Localiteters Natur bliver forandret, doe ogsaa Arterne; thi det vil fielden hænde, at den Aarsag, som forandrer Districtets Charakter, vil skabe Arterne ny Leilighed til at etablere sig andensteds.

Dersom vi ville tilskrive Oprindelsen til en stor Deel af den afrikanske Orken Drivsandets gradevise Fremgang, ført østerefter af vestlige Vinde, kunne vi med Sikkerhed antage, at en Mængde

Arter maae være blevne tilintetgjorte ved denne Aarsag alene. Sandfloden har fra umindelige Tider oversvømmet det frugtbare Land vesten for Nilen, og vi behøve kun at multiplicere denne Virkning et tilstrækkeligt Antal Gange, for at forstaae, hvorledes i Tidernes Løb en heel Gruppe af terrestriske Dyr og Planter kan uddoe.

Denne Orken, Bornoou og Darfour ikke medregnet, strækker sig, efter Humboldt, over 194,000 „Quadrat-Lieues“ (omtrent 109,125 Quadrat Mile) et Fladeindhold, der er meer end dobbelt saa stor som Middelhavet. En lille Deel af saa stort et Fladerum, kunne vi af Analogien slutte, maa have haft mange eiendommelige Species af Planter og Dyr, som ere blevne fordrevne af Sandet og deres Plads indtaget af Kamelen og af Fugle og Insecter, skabte for den ufrugtbare Sandørken. I Catastrophens Natur er der Intet, der kunde begunstige de forrige Indbyggernes Undslippen til en tilstødende Provinds, Intet, der kunde i de tilgrændsende Lande svække den mægtige Stranke imod Udvandring — Preoccupation. Selv om Udelukkelsen af en vis Gruppe Species blev erstattet ved en udvidet Udbredelse af den over et nyt Land, vilde denne Omstændighed ikke heller føre til Conservationen af Species i Almindelighed. Tænker man sig, f. Ex. at de oprindelige firføddede Dyr, Fugle og andre Dyr i Afrika udvandrede, som Folge af Ørkenens Fremstrid, og coloniserede Arabien, maatte de indfødte arabiske Species have vejet for dem og være blevne reducerede i Antal eller udrøddede.

Lad os dernæst antage, at, paa visse centrale og mere op- høiede Steder i den store afrikanske Orken, Jordstælvne virkede med deres ophævende Kraft igiennem en umaadelig lang Række af Mennestealdere, ledsagede fra Tid til anden af vulkaniske Udbrud liig det, der i 1755 paa eengang frembragte et 1700 Fod høit Bierg paa det Mexicaniske Plateau. Naar en vedvarende Gientagelse heraf havde frembragt en Biergkæde, er det klart, at en complet Forandring i Climatsforholdene vilde foregaae over en meget stor Strækning. Vi ville forestille os, Teppene af den

nge Biergkæde at hæve sig saa høit iveiret, at de, ligesom Atlas Bierget, paa flere Tusind Fod vare bedækkede med Sneen en stor Deel af Aaret. Sneens Smeltning paa den hedeste Tid af Aaret vilde bringe Floderne til at stige paa den Aarstid, da den største Tørke nu hersker; Vandene herfra vilde desuden altid være af en lavere Temperatur, end Atmosfæren rundtom, og saaledes bidrage til at kiole Climetet. Under de hyppige Jordstælv og vulcanste Udbrud, som vilde ledsage Biergkædens gradvise Dannelse, vilde der være mange Oversvømmelser, forarsagede af temporaire Søers Giennembrud og af Sneens Smeltning ved Lavaen. Disse Oversvømmelser vilde affætte Bundfald af alluviale Stoffe vidt og bredt omkring over de oprindelige Sande, i alle Niveauer, ligesom Landet forandrede Skikkelse ved de gientagne Hævninger fra neden og Vandstæret ovenfra. Til sidst vilde Sahara være frugtbargjort, vandet af Floder og Strømme, giennemstrømmende den i alle Retninger, og bedækket med „Jungle“ og Sump, saa at de Dyr og Planter, der nu befolke det nordlige Afrika, vilde forsvinde, og dette Jordstrøg vilde gradvis blive stiftet til at modtage en Befolkning af Arter, aldeles forskellige i Former, Levemaade og Organisation fra de nuværende.

Der er stedse nogle særegne og karakteristiske Træk i hver Verdensdeels physiske Geographie, og paa disse Giendommeligheder berøer det animalske og vegetabilste Livs Tilstand. Indrømme vi derfor, at der finder uophørlige Fluctuationer Sted i den physiske Geographie, maae vi ligeledes indrømme, at den successive Udsvækkelse af terrestriske og aquatiske Species udgjør en Deel af vort Jord-Systems Deconomie. Naar nogen stor Klasse af Stationer findes i Overflod paa visse Brede, som f. Ex. i vidt udstrakte Savaner, nøgne Sandstrækninger, høie Bierge eller Indsøer, finde vi en tilsvarende Udvikling af Species, passende til saadanne Omstændigheder. I Nordamerika, hvor der er en Række af store Ferskvands Indsøer, finde vi en overordentlig Overflodighed og Mangfoldighed af Vandfugle, Ferskvandsfisk, Testaceer og smaa amphibialste Reptiler, der ere stiftede til Climetet. Den

storste Deel af disse vilde omkomme, dersom Søerne bleve ødelagte — en Begivenhed, der kunde finde Sted som Følge af en af de mindste af de vigtige Revolutioner, Geologien lærer os at kiende. Det kunde træffe, at der da ikke eksisterede nogen Ferskvands-Søe af lignende Størrelse paa Kloden, eller at, om de fandtes, de vare beliggende i Ny-Holland, Sydafrika, Ost-Asien eller en anden saa fiern Egn af Kloden, at de vare aldeles utilgængelige for de nordamerikanske Species, eller de kunde ligge inden for Vendekredsene, i et Climat, der var ubeboeligt for Species, der vare skabte for en tempereret Zone, eller, endeligen, vi kunne antage at de vilde være forud optagne af indfødte Familier.

At forfølge Tingene videre er uforfølgeligt; Læseren behøver kun at tænke over, hvad der er sagt om organiske Væsners geographiske og topographiske Vilkaar i Almindelighed, og han vil snart erkiende, at Species ikke, under de Omstændigheder, der finde Sted paa Jordens Overflade, kunne være udødelige, men at de maae uddøe, den ene efter den anden, ligesom Individuerne, hvoraf de bestaae.

Nogle af de Virkninger, som maae følge af enhver almindelig Climat-Forandring, ere saa særegne, at de fortjene at tages under særskilt Betragtning, før vi slutte denne Oversigt.

Det er forhen anført, at i overordentlig strenge Vinterstider mange nordlige Fugle og, i visse Lande, mange firføddede Dyr trække sydester. Dersom disse kolde Vinterstider skulde blive hyppigere, som Følge af en gradvis og almindelig Afkøling af Atmosfæren, vilde saadanne Udvandringer blive mere og mere regulaire, indtil omsider mange Dyr, der nu ere indskrænkede til de arktiske Regioner, vilde blive Beboere af den tempererede Zone, medens Beboerne af denne sidste vilde drage nærmere til Equator. Paa samme Tid vilde mange Species, der før havde deres Opholdsted paa høie Bierge, begynde at stige ned, under enhver Brede, til Mellemregionerne, og de, som før havde hjemme paa Biergsiderne, vilde stige ned til Dalene. Lignende Forandringer vilde ogsaa finde Sted i Planteriget. Eller, omvendt, dersom

Atmosphærens Temperatur var i Tiltagende, vilde Planter og Dyr fra lavtliggende Steder stige til høiere Egne, Equatorial-Arterne vilde drage ind i den tempererede Zone og de fra den tempererede Zone til Polar-Cirkelens Region.

Men, endskiøndt nogle Species kunde saaledes blive conserverede, maa enhver stor Climatforandring blive dræbende for Mange, som ikke kunne finde noget Tilflugtsled, naar deres oprindelige Opholdssteder blive uskikkede for dem. Thi, dersom den almindelige Temperatur er i Tiltagende, er der ingen koldere Region, hvor Polar-Arterne kunne tye hen, og er den i Aftagende ville de imellem Vendekredsene sig opholdende Dyr og Planter være i lignende Tilfælde. Lad os antage, at Atmosphærens almindelige Temperatur tiltager i den Grad, at selv Polar-Eggen bliver for varm for Must-Dren og Kendsdyret, da er det klart, at de maae uddøe; og dersom, omvendt, den hede Zone taber saa meget i dens Temperatur, ved Jordoverfladens gradvise Afkøling, at den bliver uskikket til at beboes af Uber, Boa'er, Bamboes og Palmer, ville disse Dyr- og Plantefamilier, eller idetmindste de fleste af de Species, der nu høre til dem, døe ud, fordi der ikke fandtes nogen varmere Breder for dem at søge hen til.

Det er derfor en Selvfølge, at saa ofte som Klodens Climater gaae over fra Extremit af Varine til Extremit af Kulde — fra Sommer til Vinter af det Stor-Aar eller Cyklus af Climatvexling, Jordkloden er underkastet *) — vil Vandrebøvgelsen stadigen være rettet fra Polerne imod Equator, og af denne Grund maae de Species, der beboe parallelle Breder, i den nordlige og sydlige Hemisphære, blive vidt forskellige. Vi antage nemlig, af forhen anførte Grunde, at den oprindelige Stamme af hver Species er indført paa een Plet af Jorden alene, og

*) I Bærkets 1ste Deel har Forfatteren antaget, at der eksisterer en stor Periode af gradeviis Aftagen og Tiltagen i Jordklodens Temperatur, hvilken Cyklus han, paa Grund af Analogien med det almindelige Aars Temperaturvexel, kalder Jordens Stor-Aar.

følgelig kan ingen Species paa eengang være Indfødt i den arctiske og antarctiske Kreds.

Men naar, derimod, en Række Forandringer i Jordklodens pbyssiske Geographie, eller nogen anden supponeret Aarsag, bevirker en almindelig Temperaturforhoielse — naar der er en Overgang fra Vinter til en af Foraars- eller Sommer-Aarstiderne af den store Cyklus af Climater, da bliver Vandringsbevægelsen i omvendt. Orden. De forskiellige Species af Dyr og Planter rette da deres Cours fra Equator imod Polerne; og de nordlige og sydlige Hemisphærer kunne da blive befolkede i en høi Grad med identiske Species. Dette er ikke Tilfældet for nærværende Tid paa den beboede Jord, som vi ovenfor have viist i vor Skizze af dens levende Frembringelsers geographiske Fordeling; og dette Factum er et Beviis mere til de mange, hentede fra andre Kilder, for at den almindelige Temperatur har været i Afkiøling under de Epocher, der umiddelbart ere gaaede forud for vor egen.

Det er ikke vor Mening, at ville grænse over en Gruppe Dyrs eller Planter's totale Forslyttelse fra tropiske til Polar-Bredder, eller omvendt, som en sandsynlig, eller endog mulig, Begivenhed; thi endskiondt vi troe, at en Jones aarlige Middeltemperatur kan overføres til en anden, vide vi, at det samme Climat ikke saaledes kan overføres. Hvad end Jordoverfladens almindelige Temperatur monne være, vil en comparativ Jevnhed af Varme karakterisere de tropiske Regioner, medens store periodiske Variationer vilde høre til de tempererede og endnu mere til Polar-Bredderne. Disse og mange andre Giendommeligheder, som staae i Forbindelse med Varme og Lys, beroe paa faste astronomiske Aarsager, saasom Jordens Bevægelse og dens Stilling imod Solen, og ikke paa de Fluctuationer paa dens Overflade, der kunne have Indflydelse paa den almindelige Temperatur.

Iblandt mange Hindringer for saa udstrakte Bopælsforandringer, maae vi ikke glemme det umaadelige Tidsrum, der udfordres, efter nogle af de hidtil fremsatte Hypotheser, især den der er forekommet os mest rimelig, for at frembringe en betydelig

Forandring i Climat. Igiennem en saa umaadelig Periode vilde de andre, af os opregnede Udøddelsesaaarsager øve en saa mægtig Indflydelse, at alle, undtagen nogle saa haardsøre Species, vilde være forhindrede fra at gaae over fra equatoriale til Polar-Regioner eller fra Bendekredsene til Polen.

Men Evnen til at søie sig efter nye Omstændigheder er stor hos visse Species og kunde sætte mange istand til at gaae over fra een Zone til en anden, dersom Atmosfærens og Oceanets aarlige Middeltvarme blev meget forandret. For de til Havet hørende Familier vilde især en saadan Overgang være mulig, da de i deres Vandringer mindre ere hindrede af Landbarrierer, end de terrestriske af Oceanet. Hertil kommer, at Oceanets Temperatur er mere eens, end Atmosfærens som omgiver Landet, saa at vi let kunne antage, at de fleste Testaceer, Fisk og andre Glasfer kunde gaae over fra de equatoriale til de tempererede Regioner, dersom disse Regioners Middeltemperatur var forrykket, endskiøndt en ny Expatriation af disse oprindelige tropiske Species til den arctiske og antarctiske Kreds sandsynligviis vilde være umulig.

Fandt vi, paa de ovenforklarede Principer, at i en eller anden tidligere Periode, som den f. Ex., da vore Kul-Lag blev dannede, de samme Træ-Bregner og andre Planter beboede de Regioner, der nu danne Europa og Vandiemens Land, vilde vi formode, at disse Species havde, i en eller anden tidligere Periode, beboet Lande imellem Bendekredsene, og at en Forhøielse af den aarlige Middeltvarme havde bragt dem til at udvandre til begge de tempererede Zoner. Der findes imidlertid ingen geologiske Data hidtildags, som kunne tiene til Understøttelse for den Mening, at der paa den omhandlede Tid eksisterede en saadan Identitet af Species i de to Hemisphærer.

Lad os nu lidt nøiere betragte Virkningen af Climatforandringer til at bringe een Species til at vige for en Andens tiltagende Mængde.

Naar Temperaturen danner den Barriere, som standser et

Dyr eller Plante fra at gaae frem i en vis Direction, blive Individiderne færre og mindre kraftige, altsom de nærme sig de yderste Grændser af Artens geographiske Udbredelseskreds. Men disse enkelte Omstreifere ere rede til at formere sig hurtigt ved den ringeste Forøgelse eller Formindskelse i Temperaturen, alt eftersom det ene eller det andet er gunstigt for dem, ligesom visse Insecter formere sig stærkt i hede Sommer, og visse Planter og Dyr tiltage efter en Række af gunstige Aaringer.

I næsten ethvert District, især biergrige, gives der en Mængde Species, hvis Beboelsessteders Grændser falde sammen, idet nogle ikke kunne udbrede sig videre uden at møde for megen Varme, andre for megen Kulde. Individider, der saaledes ere paa Grændserne af de for deres respective Arter passende Regioner, ere, ligesom fiendtlige Armeers Udposter, parate til at profitere af enhver lille gunstig Forandring af Omstændigheder og trænge frem paa det af deres Naboer og Modstandere besatte Territorium.

Nabostabet af distincte Climater, som ere frembragte af Ujevnheder i Jordens Overflade, bringer Arter af meget forskellige Constitutioner i en saa umiddelbar Berøring, at deres Naturalisationer stee meget hurtigt, naar der tilbyder sig Leilighed for dem til at avancere. Mange Insecter og Planter, f. Ex. ere fælleds for lave Sletter indenfor Polar kredsen og høie Bierge i Skotland og andre Steder i Europa. Blev derfor Polar-Regionernes Climat overført til vore egne Breder, vilde hine Arter øiebliklig stige ned fra Høiderne og overløbe de lave Steder. Saadanne Invasioner, ledsagede af de første Besidderes Fordrivelse, ere næsten øiebliklige, fordi Temperaturforandringen ikke alene begunstiger den ene Art, men gjør de andre sygelige og udygtige til at forsvare sig.

Fransmanden Lamarck lader til, i hans Hypothese om de Modificationer, som enhver Forandring i ydre Forhold og Omstændigheder kunde bevirke i Formen og Organisationen af Species, at have ubestemte og ubegrændsede Tidsperioder for Die, uden behørigen at overveie, at Revolutioner i den beboelige Jords

Tilstand, hvad enten ved Climaforandring eller noget andet Vilkaar, ledsages af endnu større Fluctuationer i contemporaine Arters relative Vilkaar. De kunne siebtlig benytte enhver af disse Forandringer til deres Fordeel og formere sig til andre Arters Skade; hvorimod de supponerede Forandringer tænkes frembragte yderst langsomt og i umærkelige Grader, igiennem en Række af Aldere, hvis Maal overstiger det menneskelige Begreb*). Selv om vi troede det muligt, at Palmen eller Elephanten, som nu leve i Equatorialegnene, kunde nogensinde lære at udholde vor tempererede Zones variable Vårstider eller en arctisk Vinters Strengthed, tør vi med Visshed paastaae, at de maatte alle døe før de havde faaet Tid til at vænne sig til saa nye Omstændigheder. At de vilde blive fortrængte af andre Species, ved hver Climaforandring, laader sig slutte af hvad vi forhen have sagt om de bekiendte locale Udøddelser af Species, som Følge af andres Formerelse. Et

- *) Lamarck vil ikke indrømme Species nogen reel Existent i Naturen, men antager, at Forandring af Clima, Levemaade og andre ydre Forhold har lidt efter lidt medført Forandring i Slægtens Individuers Form, Lemmers og Legemsdeles Proportion, deres Faculteter og selv deres Organisation, saa at, efter mange paafølgende Generationer, Individuer, der oprindeligen danne en vis Species, nu i deres Aftom danne en ny og distinct Species. Med andre Ord: det er ikke et Dyr's Organer eller Dannelsen af dets Legemsdele, der betinger dets Levemaade, men, omvendt, dets og dets Forsædres Levemaade der har betinget hine, ved at bestemme et eller flere Organers større Udvikling. Saaledes vil han f. Ex. at Svømmehuden imellem Træerne paa visse Dyr først er fremkommet, ved at nogle Individuer have af Localiteterne været nødt til at søge deres Føde i Vandet, og Svømmeorganet er da under Anstrængelsen meer og meer bleven udviklet igiennem flere paa hinanden følgende Generationer; Giraffen har ikke dens lange Hals og høie Forbeen fordi dens Levested skulde især være indskrænket til for Græssange blottede Steder i Afrika, men fordi den efterhaanden nødtes til at leve af Trærnes Løv og saaledes gradvildt fik Banen at strække Halsen og Forbenene. Lyell modbeviser i sit Værk denne Lamarcks Synspøise.

Udg.

ubetydeligt Insect kunde maaskee blive Aarsag til den uhyre og mægtige Elephants Ødelæggelse.

Lad os antage, at Climaten paa den høieste Deel af Stinas Skov-Zone blev ført ned til Søkyften ved Viergets Fod; ingen Botaniker vilde vente, at Oliventræet, Citrontræet og Cactus (c. opuntia) vilde staae sig imod Egen og Kastanien, der strax vilde stige ned til en lavere Spide, eller at disse sidste vilde kunne forsvare Pladsen imod Naaletræet, der ogsaa i Løbet af saa Aar vilde begynde at stige ned. Vi kunde gjøre os en Slags Beregning af den Tid, der udfordredes for disse Planter's Vandringer, hvorimod vi savne alle Data til at drage den Slutning, at nogetsomhelst Antal Martusfinder vilde være tilstrækkeligt for et Skridt til den pretenderede Metamorphose fra een Species til en anden, besiddende ganske andre Attributioner og Egenstaber.

Dette Argument er anvendeligt ikke alene paa Climaten, men paa enhver anden Aarsag til Omdannelse. I hvor langsomt en Sø bliver forandret til en Marss, eller en Marss til en Eng, er det klart, at førend Vandplanterne kunne vænne sig til at leve i Marss, eller Marssplanter i en mindre fugtig Jordbund, ville andre Species, som høre hjemme og ere stilkede for disse Steder, trænge ind og tage Besiddelse af Stedet. Bliver en Strækning salt Vand ferskt, ved at giennemgaae alle mellemliggende Grader af Brakhed, ville dog Hav-Molluskerne aldrig lade sig gradviis omskabe til Ferskvands-Species, fordi andre, som ynde brakt eller ferskt Vand, vilde, længe før Transformationen langsomt og usformærkt kunde finde Sted, benytte sig af Vandets Forandring og hver i sin Tour monopolisere Pladsen.

Det er ikke værd at disputere om den abstracte Mulighed af en Arts Omdannelse til en anden, naar der gives bekendte og i deres Natur saa meget mere virksomme Aarsager, som stedse maae træde imellem og forebygge saadanne Omdannelsers virkelige Fuldblydelse. Et svagt Billede paa den visse Skæbne, der venter en Species, som er mindre stillet til at kæmpe mod nye Vilkaar i en Region, der allerede er beboet og hvor den har at strides

med en kraftigere Species, et saadant Billede have vi i vilde Mennekestammers Udrottelse ved fremtrængende Colonier af en civiliseret Nation. I dette Tilfælde er Kampen ifkun imellem to forskellige Racer, begge begavede med lige Evner til høiere Uddannelse — imellem to Varieteter, desuden, af en Species, som overgaaer alle andre i Bequemhed til at føie sin Levemaade efter den høieste Grad af Omstifning af Omstændigheder. Og dog er der saa Ting, der saa sikkert lade sig forudsige, som Udrottelsen af Nordamerikas og Australiens Urbeboere; neppe vil et Par Aarhundreder svinde, før man kun vil kiende disse Stammer af Sagnet og i Digterens Sange.

Nyt Problem til at bestemme sin Plads ved Solhøider udenfor Meridianen.

(Meddeelt i Naut. Mag. for April 1844 af Lieut. Raper.)

Et lille Værk er nyligen publiceret i Amerika, betitlet *A new and accurate method of finding a ships position at sea &c.* By Captain Thomas Sumner. Boston 1843. Denne Methode bestaaer i en ny Anvendelse af en enkelt Høide, tagen for at finde Længden ved Søuhret, og da Ideen er baade findrig og meget nyttig for Sømand, naar Skibet er i Nærheden af Land, fortæner den at gøres bekiendt saa hurtigt som muligt.

I Stedet for at beskrive Metboden i almindelige Udtryk, ville vi strax fremsætte et Exempel for at give et klart Begreb om den.

Antag, at et Skib, som er i Indløbet af Canalen, faaer om Formiddagen en enkelt Solhøide; dets Brede er usikker og Chronometeret, som man forudsætter det forsynet med, kiender man Gangen og Standet af. Antag, at man veed eller kan stole paa, at Bredden ikke er mindre end 50° N. og ikke meer

end 51° N. og lad Længden, udregnet for 50° Brede, være 9° B., og udregnet for 51° Brede, 6° B.

Ved en overfladisk Betragtning af Spørgsmaalet, vilde det synes som, at Skibets Plads kunde være hvorsomhelst imellem Parallelerne 50° og 51° og Meridianerne 6° og 9° , og at det eneste Resultat af den enkelte Høideobservation var, at Skibet maatte befinde sig et Sted imellem de to Meridianer. Men dette er ikke Tilfældet, thi til ethvert Punkt af Brede, med den givne Høide, vil der svare et vist Punkt af Længde, og intet andet, saaledes: til 50° Brede svarer 9° Længde; til $50^{\circ} 10'$ vilde svare en Længde ikke langt fra $8^{\circ} 30'$; til en Brede af $50^{\circ} 20'$ vilde svare en Længde, der var mindre end $8^{\circ} 30'$ o. s. v. og de forskjellige Puncter, aflagte i Kaartet i deres respective Breder og Længder, vilde befindes at ligge i en ubetydelig krummet Linie, det er, i en Linie, som til praktisk Brug, paa smaa Stykker af Kaartet, der ikke overstige 2 à 3° , kunde betragtes som en ret Linie. Er altsaa Chronometeret rigtigt (eller dets Feil bekendt) og den antagne Brede ikke altfor meget feil, maa Skibet være et Sted i den Linie, som man trækker i Kaartet imellem de to Puncter, der ere fundne som Skibets Plads i de to antagne Paralleler, nemlig, i det givne Exempel: 9° Egd. paa Parallelen af 50° , og 6° Egd. paa Parallelen af 51° .

Dersom nu denne Linie, naar man forlænger den, gaaer igiennem et Punkt af et nærliggende Land, viser den Directionen som Skibet har dette Landpunkt i, og saaledes har man en accurat Peiling af Land, uagtet man hverken veed Skibets Brede eller Længde nøiagtigt. Dette gælder, som ovenfor er sagt, naar man ikke har altfor stor Feil i Bredden.

En Linie, draget perpendicular paa ovennævnte Linie, til den Side, hvor Solen er, viser Solens sande Azimuth. Dette er let at forstaae, thi de forskjellige Breder og Længder, aflagte ved Hjælp af den samme Høide, danne en Lige-Høide Curve*),

*) Lige-Høide Curven er en Lillecirkel, og Polen af denne Cirkel er det Punkt, over hvilket det observerede Himmelslegeme er vertical.

og det er klart, at Observator, ved at bevæge sig saaledes, at han beholder Solen i samme Høide, maatte stadigt holde den i en Peiling, som er perpendicular paa den Linie, han gaaer frem i.

Uf Ovenstaaende er det klart, at en enkelt Høide, tagen til enhver Tid paa Dagen, endog naar man er usikker paa sin Brede, kan være en meget vigtig Observation, naar Skibet er i Nærheden af Land eller farlige Grunde. Hele Beregningen bestaaer kun i, at udregne Længden ved Chronometeret til 2 antagne Breder, som ere $20'$ — $30'$ eller endog 1° forskjelligte, med samme Høide og Polardistance, og dernæst trække en Linie paa Kaartet igiennem de to Punkter. Vi anføre her et Exempel, som Forfatteren har givet; men da Længdeberegningen er Noget, enhver Sømand, der er forsynet med Chronometer, foretager hver Dag, er det ikke nødvendigt at optage den her.

Exempel.

December 17de, 1837, Kl. 10 F. M. D. gisfede Brede $51^\circ 37' N.$, Solens sande centrale Høide $12^\circ 10'$, Chronometeret $10^t 47^m 13^s$. Den reducerede Declination $23^\circ 23' S.$; Tidsæquationen $3^m 37^s$.

Den første Timevinkel, udregnet med 51° Br., er $1^t 43^m 59^s$, hvilket giver Længden ved Chron. $8^\circ 42\frac{1}{2}'$ Vest. Den anden Timevinkel, udregnet med 52° Br. er $1^t 28^m 28^s$, hvilket giver Længden $4^\circ 49\frac{1}{2}'$ Vest.

En Linie, trukken igiennem disse Punkter, nemlig 51° Br. $8^\circ 42\frac{1}{2}'$ Egd. og 52° Br. $4^\circ 49\frac{1}{2}'$ Egd., ligger D. N. D. og B. S. B. retvisende; et Punkt et eller andet Sted i denne Linie er Skibets Plads, og forlænget gaaer den igiennem Fyret „Smalls“, hvoraf man seer i hvilken Compassstreg man har Fyret, skøndt man ikke veed Afstanden videre, end at Skibets Plads maa være indenfor de givne Grændser.

Denne Projection paa Kaartet viser strax, at 1° eller $60'$ Feil i Bredden vil give, i dette Tilfælde ($8^\circ 42\frac{1}{2}'$ — $4^\circ 49\frac{1}{2}'$) $3^\circ 53'$ eller $233'$ Feil i Længden ved Chronometer, eller at $10'$ Feil i Bredden giver en Feil af $39'$ i Længden ved Chronometeret.

En Linie, trukken mod Sydost, perpendicular paa ovennævnte Linie, viser Solens sande Azimuth at være Syd $22\frac{1}{2}^{\circ}$ (Dst *).

Methoden blev udfunden, som det synes, ved en Hændelse. Skibet, som var bestemt fra Charlesten til Greenock, ankom efter længe vedholdende uroligt og tykt Veir, om Natten den 17de December 1837, paa omtrent 40 Qvartmiil fra Tuskar Fyr efter Befikket. Man gjorde Alt for at holde sig paa sin Plads indtil Dagens Frembrud, da Kysten af Irland, med Vinden af S. O., var bleven en Lægerval. Kl. 10 F. M. D. fik man en Høide af Solen og udregnede Længden efter Chronometeret. Men da man i mange Dage ikke havde haft nogen Observation, kunde man ikke stole paa Bredden, og man antog derfor en anden Brede, for at see hvad Resultat den nye Beregning vilde give. Det fandtes da, ved at prove 3 forskiellige Breder, med 10' Forskiel imellem hver, at de tre Pladser alle laae i een Linie med Smalls Fyr, og man sluttede deraf, at skøndt Skibets absolute Plads var tvivlsom, maatte den sande Direction af Smalls Fyr være sikker, forudsat at Chronometeret var at stole paa. Fyret styredes derfor efter, og man fik det i Sigte en Timeetid efter. Det viste sig herved, at den gisfede Brede havde været 8' feil.

Virkningen af en Feil i Høiden vises let, ved at betænke, at Stedet af et hvilket som helst Punkt i Lige-Høide Cirkelen paa Kaartet bevæger sig en Qvartmiil for hver 1' Feil i Høiden, og saaledes vil den rettede Beliggenhed af Linien være parallel med den allerede afslagne og i en Afstand fra den liig Feilen i Høiden.

Naar Kysten løber parallel med Linien af Lige-Høider, faaer man

*) Det er en fortere og ikke mindre correct Veir, at beregne Timevinkelen og derfra Længden ved Chronometer til den gisfede Brede, og derpaa finde Azimuthen (ved Sinusser, saaledes som er viist i Approximations-Methoden med 2 Høider i „Practice of Navigation“). Naar Azimuthen affattes fra den givne Skibets Plads i Kaartet, henimod Solen, er Linien, perpendicular derpaa, den som Skibet er paa.

derved Skibets Afstand fra Kysten at vide, skøndt dets absolute Plads er uvis, altid under Forudsætning af at Skibet virkelig ikke er langt fra den antagne Brede og at Chronometeret er at stole paa.

Naar man observerer en enkelt Høide nær Middag, er Parallelen af Lige-Høider nær ved Bredeparallelen, som Meridianhøiden vil give, og Directionen af Land, der er nær Ost og Vest fra Skibet, bliver følgelig meget nær angiven. Paa den anden Side, naar Solen er nær Ost eller Vest, ligger Lige-Høide Linien næsten Nord og Syd, og dens absolute Beliggenhed i Længde beroer ganske paa Chronometeret; derfor vilde Peilingen af Land nær Nord og Syd være usikker. Ligeledes have Feil i Høiden meest Indflydelse paa Tiden, naar den er nær Middag, i hvilket Tilfælde Længdens Accuratesse ikke har nogen Indflydelse paa Peilingen af Land nær Ost eller Vest.

Da en enkelt Høide saaledes giver den Linie, hvorpaa Skibet er, giver en anden Høide igien en anden Linie, og de to Liniers Skæringspunkt er Skibets sande Plads. Man kan paa denne Maade finde Skibets Plads ved en Projection paa Raartet istedetfor ved en To-Høide Beregning.

Det er klart, at Skæringspunktet er desto tydeligere markeret, jo mere Linierne nærme sig en ret Vinkel med hinanden, og da enhver af de to Linier er perpendiculair paa Solens Direction ved hver Observation, ville de skære hinanden nærmere i en ret Vinkel, naar Solazimuttherne ved de to Observationer ere nærmere 90° forskellige. Afsetningen beviser derfor paa den simpleste og meest afgjørende Maade, at Værdien af en To-Høideobservation beroer ganske paa Azimuthdifferentien. Denne Betingelse, som jeg troer, blev først paaviist af Dr. Inmann i hans Navigation, 1826, har Intet at gjøre med Tiden fra Middag, hvilken i de populære Værker anføres som den rette begrænsende Betingelse for en To-Høide, til stor Skade for en udstrakt og gavnlig Anvendelse af denne vigtige Observation.

Naar Skibet forandrer Sted imellem Observationerne, kan

den første Linie, der affattes, reduceres til det andet Observationssted, ved at affætte beholdne Cours og Distance fra et hvilket som helst Punkt i den og trække igiennem det saaledes erheldte Punkt en Linie parallel med den først affatte Linie. Løseren vil finde ud af det, ved at affætte et Par Exempler.

Den simpleste Maade, at affætte den fuldstændige Ege-Hvide Curve i Kaartet, er, at finde Længden ved Chronometer for hver 1°, 2°, eller mere, Brede, efter den Grad af Noiagtighed man attraaer, og da drage en Krumlinie igiennem alle de aflagte Punkter. Flere Exempler ere yfste paa Kobbertavlerne til Captain Sumners Bog.

Da Methoden beroer paa Bruget af Chronometeret, ligger deri et yderligere Beviis for den store Nytte af dette Instrument.

Vi have understreget og dobbelt understreget ovenstaaende Slutningsord, for at benytte denne som enhver given Leilighed til at henlede Opmærksomheden paa Chronometerets, dette vigtige Instruments store Nytte for Skibsfarten, en Ting, der vel kan være Anledning til, naar man seer hen til den Langsomhed, hvormed Anvendelsen af et saa yderst nyttigt Hjaelpemiddel hidtil har udbredt sig i Koffardisarten. Men vi føle os opfordrede til endnu at tilføie, at ovenstaaende lige saa simple som smukke Problem er et Argument mere for Chronometerets Brugbarhed og store Nytte (med Forfatterens Ord) i Nærheden af Land, eller farlige Grunde, altsaa og i **Nordsøen, Østersøen, ja selv i Kattegattet.** Vi vide, at der gives dem, der paastaar det Modsatte, der paastaar at Chronometeret ikke er til nogen Nytte i Østersøen eller Nordsøen, fordi man der, ved hyppig Landkiending eller Lodskud, kan rette sit Vestil. Denne Misdiendelse af Chronometerets eiendommelige Betydning og Rang, iblandt de nyere Opfindelser til Navigationens Fuldkomningens Gjørelse, maae vi bekæmpe. Har et Skib ligget et Par Dage med contrair Vind og tykt Veir, i Østersøen f. Ex., uden Kiending af Land, og en Ob-

ervation som ovenstaaende giver det den rette Direction af et eller andet Landpunkt, vil allerede det være et vigtigt og velkomment Resultat af dette Instrument — ikke at tale om de mange andre Methodes til saavel Bredens som Længdens nøiagtige Bestemmelse, Søuhret, uafhængig af Meridianhøiden eller anden snæver Indstrækning i Observationsmomentets Valg, giver det sikke og prompt anvendelige Middell til. For Søuhrets fuldstændige Opfindelse var Maanedistance-Observationen allerede stænket Søfarten til Længdens Bestemmelse paa lange Reiser, over de store Oceaner; ved dette Instruments Tilkomst gaves ogsaa den Søfarende i de mere indstrænkede Have og Farvande et Middell til at bestemme sin Plads, med en for disse nødvendig større Letthed og Sikkerhed end hiin. Fortrinsviis tilhører Søuhret saadanne Farvande.

Udg. N. N. f. S.

Bemærkninger om Gibraltar Strædet og den sydlige Kyst af Spanien.

(Naut. Mag. for Decbr. 1843.)

Krydsende igiennem Strædet med vestlig Vind.

Dette kan lade sig gjøre med Skibe af alle Glasser, Liniestibe indbefattede, dog skulde disse Sidste ikke forsøge derpaa undtagen med en stiv og stadig Ruling og ved Springtid.

Da det er Høivande baade ved Gibraltar og i Strædet *)

*) Kaarter og Beskrivelser sige, at der er en Times eller to Forskiel imellem Høivande ved Gibraltar og i Strædet, men efter 3 Aars Erfaring fandt vi dem fledest at stemme overeens, skøndt naturligvis Vindene have betydelig Indflydelse paa at forsinke eller fremskynde Høivandskiden.

Beskrivelsen (Directory) gjør den følgende Bemærkning, idet den taler om at krydse sig igiennem med Østvind: „Heraf følger, at et Skib kan med østlig Vind krydse sig igiennem Strædet ind i

Kl. 2 E. M. D. ved Fuld- og Ny-Maane, bør et Skib, der vil krydse sig igiennem, passe, om muligt, at være udfor Cabrita Pynt ved den sidste Qvartebbe, og dersom det er et lille Fartoi skulde det gaae inden om „Pearl-Rock“, for at kunne være tværs af „Pigeon-Island“ lige strax naar Flodtiden begynder. Er Binden stærk og stadig, og Flodtiden god, bør man kunne naae op til Tarifa i een Tid og stoppe op der til den næste Tid for at strække over til Tangier-Bay, medmindre man faaer Binden mere nordlig, at man kan giøre en god Stræk ud. Stopper man op ved Tarifa, maa man lette i sidste Qvart af Ebben og strække over til Tangier, hvor man vil møde Strømmen paa den afrikanske Side, ved hvis Hjælp man vil være istand til at krydse sig forbi Cap Spartel, da Strømmen er den samme paa den afrikanske som paa den spanske Kyst, og den første er fuldkommen reen for al Fare, naar man er vesten for Tangier.

Skulde et Skib ikke række op til Tarifa med den første Flodtid,

Middelhavet, ved at holde sig inden for og vende imellem de to Grændser af den centrale og den østre Strøm.“ Dette er aldeles urigtigt, thi et Skib kan vende i den centrale Strøm, med en stib Kuling af Dsten, en heel Maaned igiennem, uden at vinde en Tomme. Men, selv under treerebete Merseil vil man, ved at holde sig tæt under den spanske Kyst og krydse paa med Ebtiden, rimeligviis kunne naae ind til Gibraltar, om man vil, i nogle faa Slag.

I den samme Bog paastaes ogsaa, at der altid er mindre Bind paa den afrikanske end paa den spanske Side. Dette strider ganske imod al Erfaring; thi der er et gammelt Mundheld, som siger: „naar der er en halv Storm paa den spanske Kyst er der en heel paa den afrikanske,“ hvilket vi have fundet bekræftet ved egen Erfaring. Central-Strømmen, som sætter ind i Middelhavet, kan undertiden, efter længe vedvarende østlige Vinde, sætte vester efter; men dette er et Phænomen, der sielsent indtræffer. Extra-ordinære Forandringer finde ogsaa undertiden Sted i Høivands-Klokkeseittet; saaledes har jeg seet Flodtiden at løbe til Kl. 5 E. M. D. ved Fuldmaane, da det skulde have været Høivande Kl. 2. Saadanne Anomalier hidrøre upaatvivlelig fra Binden.

kan der stedse ankres paa den spanske Kyst; et af de bedste Steder hertil er udfor Taarnet Gualmesí, omtrent $4\frac{1}{2}$ Qvartmiil fra Tarifa, hvor Grunden er god. Landet her omkring er høit og steilt med ovennævnte Taarn paa Toppen af det. Østen for det er en lille Viig med en dyb Dal, der er bedækket med Høuger og Træplantninger.

Ankerpladsen i Tangier Bay er fuldkommen sikker, især naar man ankrer brav østlig, saa at man har Lø af Pynten Malabat. Den er rigtignok meget aaben for østlige og nordøstlige Vinde, med svær Sø undertiden. Den bedste Ankerplads er: Cap Malabat i D. t. N. $\frac{1}{2}$ N. og Solbboden i Vest. I Vintermaanederne bør man altid fortsætte her i Bugten.

At krydse fra Tangier til Gibraltar med haard Kuling af Østen.

For at gjøre dette, skulde man lette med sidste Qvart af Flodtiden og staae over til Tarifa eller saa langt nord som Vinden vil tillade. Naar man rækker dertil, vil man faae Ebber, som, om den er stærk, vil høist sandsynlig i 3—4 Slag bringe Skibet til Gibraltar. Naar man krydser, især vesterefter, maa man erindre at gjøre meget korte Slag og holde meget tæt til Land paa Bouten indester.

Bil man ankre udfor den nye Mole, med østlig Vind, bør man holde klos under Europa-Pynt og have en saadan Seilføring, at man hurtig kan haandtere den og dog at man har Skibet i sin Magt, da det er nødvendigt at kunne brase rundt overalt, paa et Diebliks Varsel, og især agte at tage Klippen saa klos som muligt. Gjør man ikke dette, er der al Rimelighed for, at man kommer til at holde det gaaende i flere Timer, for at krydse sig op til Ankerpladsen. Mersseil, Klyver og Mesan ere de meest passende Seil at have til; men det vil meget beroe paa Strømtiden, for Floden sætter fra Europa til Sabrita — sandt at sigte stryger den Kysten rundt i Bayen. Derfor, om det med Flodtid er muligt at holde Stævnen paa Molen, for

Stogsfeilene alene, vilde det være tiltraadeligt, især med et stort Skib, fordi man da vilde drive til Ankerpladsen uden at være i den ubehagelige Nødvendighed at brase rundt hver Minut for de omløbende Kast, man møder her og som med en stiv Levant falde overordentlig haarde. Skulde det være Ebbe idet man nærmer sig Europa-Pynten, og Vinden blot det allermindste norden for Ost, bør man føre alle de Seil, man kan bære, for at krydse over til den vestre eller Algeziras-Siden af Bayen, hvor Koffardisibe sædvanligviis ankre; man kan da mindste Seil og løse ned for Mersfeilene til den nye Mole.

Tetuans Bay.

Et Skib borde aldrig ankre her, undtagen med Vestenvind, og flygte øiebliklig saasnart den inclinerer til at gaae om til Osten, thi dersom det kom til at blæse fra det Piørne, staaer der en meget svær Sø ind i Bayen, og Østenvind staaer fielden dør heelt ind, saa at man faaer ofte megen Vanskelighed med at krydse sig ud fra Land. Grunden er meget slet, meest Sand, der med en haard Levant forskytter sig. Dette er ellers et fortræffeligt Sted til at forsyne sig med Provisioner for godt Kjøb, og man kan faae meget godt Vand her, om man behøver det.

Sra Gibraltar til Malaga med vestlig Vind.

Er det muligt, da gaae under Seil med halv Flod, hvilket vil give dig Nyttens af den hele Ebbe, der sætter østerefter med en Fart af 2—3 Miils Fart. Styr ligge paa Frangerola Pynt*), uden at bryde dig om den Cours, Raartet maatte tilraade, da Strømmen paa den sydsørlige Kyst af Spanien stedse sætter meere eller mindre ud fra Land. Med en vestlig Vind kan man ikke tage

*) Med vestlige Vinde vil man altid finde Stille eller meget loit udfor „Frangerola Castle“, men det maa man ikke bryde sig om og kun staae klos ind. Naar man er næsten udfor Molinos Pynt, bør man mindste Seil, da man der kan være vis paa at faae Vinden haard fra Nordvest.

Frangerola og Molinos Pynterne nær nok. Man kan med fuldkommen Sikkerhed gaae Molinos paa $1\frac{1}{2}$ Qvartmiil nær og vil da see Malaga Fyrtaarn tydeligen. Fra denne Pynt bør Loddet holdes stadigt gaaende, da Sandene ved Mundingen af Gode Floden vore i Vintermaanederne og strække sig betydeligt øster-
 efter. Vil man ankre udenfor Molen, bør man ankre vel østen for Fyrtaarnet; er det om Matten, kan man ved dette altid finde en sikker Ankerplads. Om Dagen ankrer man med Fyrtaarnet og Cathedralkirken overeet, thi vestligere er Grunden ikke alene flet, men man har der neppe Rum nok til at komme under Seil. Gaaer Vinden østlig og tager til at blæse, bør man lette, om muligt, thi et Krigsskib kan ride fuldkommen sikkert østen-
 for Fyrtaarnet, i al Slags almindeligt Veir, da Holdebunden er god, nemlig stiv Mudder blandet med Sand. Er man kiendt med Havnen, især om det er Maanestri, kan man løbe indenfor Molen over Barren, med $3\frac{1}{2}$ —4 Favne Vand, men maa da passe at holde sig vel op under Molehovedet, da Vandet pludseligt grunder op paa Vestsiden af Havnen.

Den bedste Raade at fortsætte paa indenfor Molen er, at lade Løis eller Daglig-Ankeret falde, eftersom Vinden er, løbe næsten heelt Løug ud, derpaa lade det andet Krananker falde og tage det ind som Agtertoug, hvorved man passer, idet man løber ind, at lade Ankerne falde saa parallel med Molen som muligt, fordi Skibene maae her ligge fortoiede i Rader eller „Tiers“. Man har da et Sværanke forud og et andet agterud, hvilket er Sikkerhed nok i Sommermaanederne; men om Vinteren maa man, i hvad Veiret end er, ikke forsømme at sende et Sværtoug i Land i en af de store Ringe paa Molen, ligeledes bør man føre et svært Barpanke ud paa Styrbords Laaring, for at støtte Skibet mod vestlige (?) Vinde. Østlige Vinde blæse her med den største Voldsomhed, og man kan ikke være for forsigtig med at tage Præcautioner imod dem.

Malaga Havn dannes af en kunstig Mole, der er omtrent en halv Qvartmiil lang og paa hvis yderste Ende staaer et godt

Fyrtaarn med et omdreieude Fyr, ligeledes et Batterie med 8 Metalkanoner. Denne Mole bliver nu ført endnu længer ud. Alle smaa Skibe, der ere stationerede paa Sydøst-Kysten af Spanien, skulde have stærke Pullerter agterude for at kunne kaste Agtertouge til om. Godt Vand kan man let forskaffe sig i Malaga, naar man henvender sig til Havnecapitainen. Ingen bør nogen= sinde prøve paa at lande i en spansk Havn uden først at have havt Dvarantainebesog ombord.

Fra Malaga til Gibraltar med en vestlig Vind.

For at giøre dette saa hurtigt som muligt, bør man gaae under Seil lidt for Solens Nedgang, naar Landvinden begynder at komme ud, og under moderat Seilføring, da Vinden almindelig falder haard under Molinos Pynten, fra Nordvest. Landvinden vil hoist sandsynligt fore En forbi Frangerola *) og naar man er forbi denne Pynt, maa man vel passe at holde sig klos inde til henimod Marbela, fordi Vinden om Natten og aluindeligtvis tidlig paa Morgenstunden kommer ud fra Land (draws off the land), ved at giøre dette kommer man ogsaa indenfor Strommens Indflydelse. Skulde det være Ebbe naar man kommer op til Europa-Point, vilde det være uden Haab at forsøge paa at krydse den forbi, undtagen med en meget stadig Vind, hvilket meget sjældent er Tilfældet naar det blæser stivt fra Vest, for da er den østlige Side af Klippen, ligesom med østlige Vinden den vestlige, underkastet svære Byger og Kastevinde, som aldeles forhindre ethvert Forsøg paa at komme omkring Pynten. Læg derfor Skibet under smaa Seil og giør smaa Slag ind og ud efter indtil Flodtiden kommer, da man vil komme Pynten omkring med største Lethed og snart naae ind til den nye Mole.

Naar et stort Skib, især et Linieskib, ankrer udfor den nye Mole, bør det passe at ankre saa nær tværs af Værftet (dockyard)

*) I Frangerola Bay er en god Støppeplads med vestlige Vinde: Frangerola Pynt i V. S. B. og lidt nordensfor Castell.

som muligt, det er N. O. af den nye Mole. Et Skib, der ligger her, bør altid være fortoiet og dets Dagliganker bør falde vel nordligt; thi dersom Vinden pludselig springer om til Ost, i en pludselig Byge, som den almindeligviis begynder med, hændes det meget ofte at man rager i Drift, før man kan lade et andet Anker falde.

Et eller to Linieskibe og andre Skibe have været meget nær ved at forlise fordi de undlode denne Forsigtighed. Mærk! især om Vinteren, naar man er tæt inde under Land og venter paa Landvinden, som man er temmelig vis paa at faae, da ikke at lade sig friste til at sætte for meget Seil, især Læseil, thi undertiden kommer Vinden ud, saa stiv og saa pludseligt, at det bliver nødvendigt at klosrebe Mersseilene. Uger man ikke dette, kan man risikere at miste sine Stænger, idetmindste.

Land og Sø-Vinden verle temmeligt regelmæssigt paa denne Kyst, især i Sommermaanederne, men i Vintermaanederne er Landvinden sjelden stærk, undtagen efter en meget smuk Dag.

Fra Malaga til Almeria.

Letter man med god Vind og en stadig Brise, kan man løbe langs med Kysten, paa 5—6 Qvartmiles Afstand fra Land eller mindre om Dagen, da Kysten er ganske reen og steil til, indtil man kommer udfor Los Elanos eller Sletterne af Almeria, som det i tykt Veir er farligt at være nær under, da Landet her er overmaade lavt. Paa den sydvestlige Ende er Morro Pynten, hvor Castellet de las Guardas Viejas eller „den gamle Garde“ staaer. Fra denne Pynt kan man sige at Sletterne begynde. Pynten Elena, den østlige Ende, er lav og farlig, og har et Klipperev, som løber ud fra den, øster i. Man bør ikke passere den nærmere end paa $1\frac{1}{2}$ Qvartmiil og altid agte at holde Loddet gaaende, da hele Kysten derfra og til Almeria er grund.

Bagen ved Almeria er vel beskyttet mod vestlige Vinde ved det høie Land af Torrejon, hvorpaa der er et lille Fort og en Flagstang. Den bedste Ankerplads er i 9 og 10 Favne Vand,

tæt inde under Torrejon, hvor man ligger saa roligt som man kan ønske sig. Østevinden sætter en svær Dønning ind, men der er ingen Fare for et Skib, naar det har gode Ankere og Touge. Man kan faae Vand her, men med temmelig megen Besværlighed, da der almindeligviis staaer Brænding paa Strandbredden. Almeria var forduum en berømt Søhavn, men har nu intet andet end dets forfaldne Castel tilbage af dets forrige Herlighed, især i Maurernes Tid. Den bedste Tid til at komme ind til Almeria er fra Kl. 10 F. M. D. til Kl. 3 E. M. D., da Vinden ialmindelighed trækker sig mod Syd paa den hedeste Tid af Dagen.

Fra Almeria til Carthagena med en østlig Vind bør man altid krydse op tæt inde under Forbjergget (Cap de Gate); den eneste Fare er et blindt Skær omtrent en Kvartmil Syd for det, og ved at holde sig nær inde har man Fordelen af Landvinden.

Carthagena Havn, Valencia Rhed og Bayen ved Alicante.

Carthagena Havn er saa vel bekendt fra de ypperlige spanske Opmaalinger, at der ikke er Meget at sige om den; en eller to Bemærkninger vilde være tilstrækkelige her. Da Vinden om Natten eller til Kl. 8—9 om Morgenen altid kommer ud fra Landet her, og blæser lige ud af Havnen, stulde et stort Skib aldrig forsøge paa at løbe ind før henimod Middag, da Søvinden begynder. Smaa Skibe kunne gaae ind til enhver Tid, da de kunne krydse sig op til Ankerpladsen; de kunne ogsaa, om de komme østerfra og med Søvinden, løbe ind igiennem det østre Løb, imellem Escombrera-Den og Fastlandet. Vand kan man faae til Dragsmænd, naar man henvender sig til Værftet, men af slet Kvalitet, da det er lidt brakt.

Valencia Rhed stildres som overordentlig farlig i Middelhavs-Beskrivelsen (Directory). Denne siger nemlig, at Grunden er klippefuld og slet, og at det er meget farligt at ligge der med østlig Vind. Men, tværtimod, den største Deel af Ankerpladsen er reen og har en ypperlig Holdebund, da denne er en saa stiv

Ererbund, at det kostede os Noie at faae vort Anker hiem, efter blot at have ligget der to eller tre Dage. Der kan maaffee være nogle Pletter, hvor der er Klippebund, men ikke i saa stor Udstrækning at det kan forhindre noget Skib fra at finde en god Plads at ligge paa. Der kan vistnok ikke være nogen Tvivl om, at i Vintermaanederne maa Valencia langtfra være nogen behagelig Rhed at ankre paa, da den er fuldkommen aaben for nordøstlige Vinde, men jeg skulde troe, at et Krigsskib maa kunne ligge her i fuldkommen Sikkerhed med al Slags Veir, undtagen en haard Levant.

Alicante Bay, som har en betydelig Størrelse, dannes af Cap Santa Pola og Cap La Puerta. Det Første, som er kiendeligt af Alcora Taarnet, har et Rev, der strækker sig øster ud omtrent en halv Dvartmiil. Det Andet er ved Vandkanten fladt og lavt for et kort Stykke, da Grunden pludselig stiger i Veiret med et Fjeld af hvidagtig Farve, hvorpaa staaer et Taarn. Ankerpladsen, skiondt betydelig udsat for østlige og sydøstlige Vinde, er ikkedestomindre meget sikker for Skibe af alle Glasser, selv om Vinteren, naar de kun have gode Ankere og Touge. Bunden er Sand, bevoxet med Søgræs. Store Skibe bør fortoie Nordøst og Sydvest, med Toiankeret Sydvest, omtrent en Dvartmiil fra Land, i 12 til 6 Favne Vand. Molen er meget lille og kun for Felukker og andre Kofsfartøier; den bliver imidlertid grædeviis fært længere ud og vil, om den fortsættes, blive et storartet Værk.

Et af de bedste Mærker, for at kiende Alicante Bay paa en lang Afstand, er det mærkelige Bierg, Archillada de Roldan, som hæver sig i Veiret, nordøst for Alicante. Dette Bierg er let kiendeligt paa dets store Høide og paa et mærkeligt Skaar i dets Spidse, som paa en Afstand tager sig ud som et Skydeskaar. Vand er ikke let at erholde i Alicante. De engelske Orlogsmænd fyldte ialmindelighed ved en lille Flod, Altea, nærved Byen af samme Navn, hvilken ligger omtrent 30 Dvartmiil norden og østen for Alicante Bay.

Om Sommeren, og selv i Wintermaanederne, naar Veiret er smukt, blæser Vinden ialmindelighed ud fra Land efter Solens Nedgang, og omtrent Kl. 9—10 om Formiddagen begynder Søvinden at komme ind. Den bedste Ankerplads ved denne Havn er lidt vesten for Molehovedet i 8—10 Favne Vand.*)

Ved at sætte Cours fra Cap Palos til Alicante, bør man stedse holde brav nordlig, da Strømmen almindeligviis her sætter meget stærkt øster efter, i den Grad, at dersom man sætter Coursen vel fri af Isla Plana, vil man ved Dagbrud finde sig langt i Læ af Havnen og have den Uleilighed at maatte krydse sig op.

Cap St. Antonio, Kysten af Valencia.

Under dette Forbierg faae Skibe ofte bal Seil af Nord og Nordost, naar de komme gaaende for en Vest eller Sydvest-Vind. Nordenvinden kommer her hyppigt meget haard, derfor bør Skibe være beredte herpaa og mindste Seil itide for ikke at riskere Stænger og Master.

Barcelona.

Det er først for ganske kort Tid siden, at Skibe, der stille dybere end 12—15 Fod, have kunnet ankre indenfor Molen, efter at man har dannet et dybere Løb, ved at bortstafte en Mængde Mudder, der havde ophobet sig. So Opnudringsfartøier ere endnu beskæftigede hermed, saa at det er rimeligt, at om saa Aar ville Skibe af ethvert Dybgaende kunne komme ind. Løbet er imidlertid endnu saa snevert, at man ikke uden Lots bør forsøge det.**)

*) Det forekommer os tvivlsomt om ikke dette sidste Punktum hører til de strax nedenfor følgende Bemærkninger ved Barcelona Havn. Det findes i Naut. Mag. som en Anmærkning, hvis Tegne henviser til det Sted vi her have givet det i Teksten.

Udg. N. A. f. S.

**) Disse „Bemærkninger“ ere af en engelsk Sø-Officier, Commander G. White, som i Aarene 1834—1837 commanderede Opmaalingsfartøiet Zafeur i disse Farvande. Udgiveren af Naut. Mag. beklager, at de dermed forbundne betydelige Udgifter forhindre ham fra at optage Landtoningerne, som høre til. Udg. N. A. f. S.

Om Dampkiedlers voldsomme Sprængning.

(3 Udtog, af Annales maritimes, Mai 1842).

Fr. Arago har, i Annuaire de 1830, sagt: „Spørgsmaalet om Aarsagerne til Explosion er hidtil ikke fuldkommen løst. Sikkerheds-Valverne ere, under visse Omstændigheder, utilstrækkelige, ja endog farlige.“

Det er maaskee dristigt, at fremsætte nye Ansættelser om Aarsagerne til Dampkiedlers Sprængning efter Hr. Aragos, Perkins', Marestiers, Seguiers og Combes lærde Afhandlinger herom; men en god Idee kan undertiden spire i en dunkel Krog. Vi ville derfor ikke længere tilbageholde Resultatet af vore egne Betragtninger over den farligste af alle Explosioner, som hidtil paa en utilfredsstillende Maade er forklaret.

Perkins har gjort den Bemærkning, at efter alle de Explosioner, som ere ham bekendte, har Vandet staaet meget lavt i Kiedlerne, og en Deel af Væggene vare ophedede til Rødgøden og meddeelte Dampen en høi Grad af Hede; at, dersom man, under denne Tilstand, pludseligen sætter Maskinen i Gang eller aabner en af Sikkerhedsventilerne, hæver Vandet sig med en voldsom Opkøgen (ébullition) til den overhedede Deel, hvorved der skeer en hurtig Udvikling af en saa stor Mængde Damp, at Sikkerhedsventilerne ikke kunne udlade den hastigt nok for at frie Kiedlen fra at sprænges.

Marestier er af samme Mening som Perkins og antager, at Vandet, idet det stiger, kommer til at berøre de glødende Vægge, hvoraf fremkommer en overordentlig Udvikling af Damp, og Explosionen følger. Hr. Arago bestrider dette, efter den af Klaproth giorte Erfaring, at Metal, som er bragt til Hvidglødhede, fordamper en Draabe Vand 20 Gange mindre hurtigt, end naar det er rødglødende, og 40 Gange mindre hurtigt, end ved en begyndende Rødgøden. „Dersom Hr. Marestier — siger han —

havde fundet, at en Draabe Vand, kastet med Kraft mod en hvidglødende metallisk Flade, fordampor diebliffelig, vilde enhver Tvivl forsvinde."

Denne Indvending forundrer os, thi hele Verden veed, at naar man med en Hammer knuser en Draabe Vand, der hænger paa et glødende Jern, fremkommer en virkelig Detonation. Herom har Baron Segnier skrevet en lærd Brochure, hvori han beviser, at ved Overhednings-Tilfælde, naar man aabner en Ventil, hæver Vandet sig i en conist Ophøining imod Ventilen, og slaaer i Nedfaldet mod de glødende Vægge, som fordampe Vandet paa en Maade, der ligner den der finder Sted naar man tvinger en Draabe Vand i Berøring med Metallet. Herfra opstaaer de voldsomme (foudroyantes) Explosioner, hvis Aarsager vi have forklaret, længe før vi kiendte Barons Segniers Afhandling.

Dette er omtrent Alt, hvad man har fremsat om Aarsagerne til Explosion; men man har tillige ahnet, at det hermed kunde gaae for sig paa en anden Maade, og følgende Udtog af l'annuaire de 1830 siger herom: „Der gives Nogle, som, forbaufede over Storheden og det Diebliffelige af de Virkninger, der ofte ere forbundne med Kiedlers Sprængning, ikke kunne overtale sig til at troe, at Dampen alene kunde frembringe disse Virkninger og derfor vilde forklare sig dem af Gasfer, der selv ere istand til at explodere. De sige: „Naar man i det chemiske Laboratorium forstaaer sig Brintluft, ved at lade Vanddampe fare hen igiennem glødende Jern-Rør, hvorfor skulde ikke ogsaa den samme Gas udvilde sig inde i Kiedlen, hvor Dampen ogsaa undertiden er i Berøring med gloende Metalvægge?“ Vi indromme gierne, at her finder en Gasudvilling Sted, og at dette er Aarsag til det Tab af Fastighed, som ialmindelighed gaaer forud for Kiedlens Sprængning; men denne Sprængning, hvorledes stæer den?"

„Brinten ganske alene eller blandet med Vanddampe er ikke istand til at detonere. En Blanding af Brint og Ilt, under visse Forhold, kan frembringe Explosion; men paa hvad Maade

komme disse to Gasser sammen i Riedlen? Lad Brinten være en Følge af Metallens Drydation; men Iltten, hvor kommer den fra? Maaskee vil man sige, at det er den Luft, der indeholdes i det indpumpede Vand. Men hertil svares, at dette Vand er varmt og kan saaledes ifkun indeholde en meget ringe Qvantitet Luft, og denne gaaer desuden efterhaanden over i Cylindere. Dernæst vil Iltten af denne Luft meget snarere forbinde sig med de gloende Sider af Riedlen, end med Vanddampene, og i Tilfælde af en Gasblanding vil denne snarere bestaae af Brint og Kvælstof, end af Brint og Ilt."

"Et til Hvidgløden*) ophedet Legeme og den electricke Gnist ere de eneste Midler, man kiender, til at bevirke den voldsomme Forening af de to Principer, der udgjøre Vandet; og Riedler ere sprungne, førend de have naaet den Temperatur, der synes nødvendig for at frembringe en Detonation. Men hvor tage vi den electricke Gnist fra?"

"Vanskeligheden af at finde i Riedlen de to gasformige Elementer, som skulde detonere, have bragt nogle Ingenieurer til at antage, at der var kun eet, Brinten, og at denne, idet den undslap igiennem en Revne i Riedlen, blandede sig med Luften i Ildstedet og detonerede, hvorved altsaa Detonationen ikke længer var at ansee som Uarsagen til Riedlens Sprængning, men som en Følge af den o. s. v."

Dr. Arago gaaer derpaa videre i sine Undersøgelser; men man seer tydeligen, at Ingen har hidtil kunnet finde Uarsagen til en saadan Qvantitet Lufts Tilstødeværelse i Riedlen, som udfordredes til at danne en exploderende Blanding, der var tilstrækkelig volumineus for at frembringe nogen Catastrophe af Betydning. Men førend vi gaae videre, ville vi citere Dr. Arago, hvor han henvender Taler til den belgiske Regiering, der modsætter sig Indførelsen af Høitryksmaskiner i Dampskibe.

*) Denne (rouge vis) er nødvendig for den exploderende Blanding i Miner; men Blandingen af Luft og Brint kan antænde sig ved en meget lavere Temperatur, som længerhen skal vises.

„Det synes mig slet ikke afgjort — siger han — at Høitrykskiedler ere hyppigere sprungne end de andre; flere Ingenieurer, som Perkins, Olivier, Evans, o. a. have endog paaastaaet det Modfatte. Christian beviser, at der i Forhold gives flere Explosioner med Lavtryks- end med Høitryksmaskiner. Undertiden springer en Kiedel i samme Dieblif som man aabner Sikkerhedsventilen. Explosionen har næsten altid havt en tilsyneladende Afstagelse i Dampens Svændekraft til Forlober. Man har seet, at naar en Explosion reiste sig af en eller anden Feil ved Forsyningspumpen, eller en Tilstoppelse af Forsyningsrøret, var Vandets Niveau i Kiedlen sunket betydelig. Da nu den i en given Tid frembragte Dampmængde er i Forhold til det ophedede Vands Flaadeindhold, kan der naturligviis ikke udvikles tilstrækkelig Damp til Cylinderens Forbrug, og herfra reiser sig Maskinens langsomme Gang og Svændingens Formindskelse.“

Dette viser Utilstrækkeligheden af de almindelige Ventiler, hvilke vi foreslaae at remplacere med en Stang af Zink eller Kobber, anbragt langs hele Kiedlens Længde, umiddelbar under den hvælvede Overdeel og gaaende igiennem en af de med en Værkdaase garnerede Vægge. Dette Metal, som udvider sig mere end Jernet, vil støde en Løstestang tilbage, som tvinger Ventilen til at aabne sig, ikke paa Grund af Pressjonen, men formedelst den accumulerede Hede, være sig i Dampen eller i Kiedlens Vægge. Man bør ikke indrette Ventilerne til at aabne sig under et givet Tryk, men under en given Temperatur.

Desuden har man ikke nok agtpaaagivet, hvad der foregaaer i Jernet langs Linien af Vandets Niveau i Kiedlen, naar denne Linie synker og Jernet umiddelbart over den bliver glødende. Hvilken Trækken og Sliden i Fibrene maa ikke finde Sted her, indvendig fra og udefter formedelst Pressjonen, udenfra og indefter formedelst Condensationen, og stedse i Retning af Længden. Maa man da undre sig over, at Revnerne næsten altid have været i Flugt med Vandlinien i Kiedlen? Man bør ikke længer bestride det Factum af den store Varmedifferenti imellem Vandet og Dam-

pen, efter at Perkins har beviist, at, ved Vandets Synken, viste Dampen, som var i umiddelbar Berøring med det, kun 104° medens Thermometeret nærved den øverste Svævning gav 260° . Dersom denne Varme havde virket paa en Metalstang, der udvidede sig mere end Jernet i Riedlen, er der ingen Tvivl om, at Enden af Kostestangen jo vilde have strækket sig nogle Centimetre og bragt Ventilens Arm flere Uffatser iveitret.

For at komme til en Theorie, fremsætte vi som den fornemste Aarsag til Dampkiedlernes Explosion: Naar Forsyningspumpen ikke giver Vand, kan den give Luft; og da Vandet i Riedlen paa samme Tid synker og Sidevæggene blive gloende, decomponeres Dampen til Ilt, som forener sig med Jernet, og Brint, som, blandet med Luften, frembringer en meer eller mindre fuldkommen explosiv Blanding, der antændes af det glødende Jern eller ved en electrisk Gnist, frembragt af Sikkerhedsventilens Hævning, der her virker som Electrophor.

Middelet herimod er meget simpelt; det bestaaer i at have Forsyningsvandet i et aabent Bæche (Kar?) under Fyrbøderens Dine, hvilket finder Sted i Preussen og paa flere Steder hos os.

Dersom der virkelig behøves en electrisk Gnist for at antænde den explosive Blanding, er det ikke vanskeligt at finde den i selve Sikkerhedsventilen, som fuldkommen spiller Electrophorens Rolle i det Dieblik, Gassen og Metallet, ophedede til en høi Temperatur, fortørre de slimige, olieagtige eller harpiragtige Dele, der affættes af Dampen paa Metalstivens Kande og som ofte giøre at Ventilen klæber fast. Vist er det, at dersom man i dette Dieblik aabner Ventilen, udgaar der en Gnist, som siebliklig bevirker Explosion.

Det er desuden bekiendt, at enhver Forandring af et Legemes Tilstand udvikler Electricitet, og at Dampen, som fortæller sig til Vand, affætter sin latente Varme, der undslipper i electrisk Form. Hr. Ampère var ogsaa af den Mening, at den latente Varme gierne kan være en af de mange Former, som paavirkes af Electriciteten, dette Jordens vitale Fluidum, som viser

fig allevegne, hvor der er Vegetation, Assimilation, Composition og Decomposition af Legemer.

Efter hvad der foregaaer, naar man sætter en Maskine i Gang, hvis Kiedel er fyldt med to Gasfer, der ikke endnu ere fuldkommen sammenblandede, kan man let forklare sig, hvorfra disse Explosioner reise sig, i det Maskinen begynder at gaae, eller man aabner Sikkerhedsventilen, som man kunde kalde Sæventilen, ligesom man kunde kalde Manometerne i fri Luft og de let smeltelige Sikkerhedsplader unyttige Forsigtighedsregler.

Den sande Præcaution er, at vaage over, at Vandet i Kiedlerne holdes i stadigt Niveau. Det laterale Reservoir, Hr. Jacquemet har foreslaaet, er en god Idee; en anden er den i Preussen indførte, at tage Vandet fra et Reservoir, der ligger høiere end Forsyningspumpen, et simpelt aabent bache, under Fyrbøderens Dine, hvori Pumpen som arbejder er nedsat, hvortil kan føies en Hane, der lukker Pomperøret saasnart Vandet er nærved at udtømmes i bache.

Dem, som ikke ville antage disse Explosioner stærke nok til at sprænge en Kiedels Sider, ville vi erindre om, at de bestrevne Virkninger i Kiedlen foregaae med en explosiv Blanding, der bringes til Rødguldhed under et Tryk af flere Atmosphærer, hvilket er tilstrækkeligt til at forklare den overordentlige Udslæggelse, som forarsages ved Explosionen af et slikt Tordenmagazin.

Siden vi have brugt det Ord Torden, skulle vi anføre Lavoisiers og Fourcroys Mening, at Skraldet af Tordenen hidrører fra Antændelsen af de Masser af Brint, som ere sammenhobede i Tordenskyerne. Den voldsomme Regn, efter at den electricke Gnist har antændt Vandets Elementer, beviser dette, ligesom Dumas' Analyse af Tordenregnen bekræfter Theorien.

Tordenregnen, som indeholder Salpetersyre, Azot og Ammoniak, er overordentlig gunstig for Vegetationen, hvorimod den duer ei til at drikke. Denne Sammensætning af Tordenregnen viser noksom dens Oprindelse. Et andet Træk kunne vi ei forbigaae at berøre, det er, at under Tordenveiret (l'orage) det vlt

fige, naar Barometeret holder sig meget lavt, fordobber Gasudviklingen i Kulminerne sig og Arbejderne ere ofte nødt til at forlade visse Schacter, hvor den udvikler sig i en saadan Mængde, at Faren bliver overhængende. Vi troe, at det her er Trykket af Atmosfæren, som bliver mindre paa den Art af Sikkerhedsventiler, der holde Gassen indesluttet, hvilken derfor lettere bryder frem.

Et mærkeligt Exempel paa en Kiedels Sprængning uden Ild og uden Vand er os berettet af den Ingenieur, der siden forestod Istandsættelsen af den Maskinen tilføiede Skade. Det indtraf i 1825 og Omstændighederne ere følgende: En Loverdag Aften havde Fyrbøderen, som om Søndagen skulde gjøre Kiedlen reen indvendig, tømt Vandet ud af den som sædvanligt og kun ladet en lille Quantitet tilbage til Reengjøringen; men han havde ikke iagttaget den Forsigtighed at slukke Resten af Ilden, som havde gjort Bunden af Kiedlen gloende og decomponeret Vand nok til at fylde den med Vrintluft. Den næste Dag kom han for at aabne Mandehullet, men fandt Kiedlen endnu for varm og udsatte Reengjørelsen til Dagen efter. Luften trængte imidlertid ind i Kiedlen og forenede sig med den Kulstofgas, som var udviklet af de paa Bunden forkullede Kartoffer, og da Manden kom med sin Lampe for at stige ned i Kiedlen, fandt Explosionen Sted og anrettede lige saa megen Skade som om Kiedlen havde været tilluftet. Parkes beretter to lignende Tilfælde.

Iblandt de Midler, som lade sig anvende for at forhindre Kiedler fra disse frygtelige Sprængninger, hvis Aarsag man nu maa antage bekiendte, ville vi ikke glemme at nævne det, at bedække den indvendige Side af Kiedlens Plader med et Dvotræk eller Depositum af Kobber, eller et andet Metal, som ikke decomponerer Vanddampen. Et andet er, at have en Pompe indrettet til, med Haandkraft at fylde Kiedlen, naar man mærker at den mangler Vand.

Der gives dem, der endnu tvivle paa Muligheden af at antænde en detonerende Blanding ved andre Midler end Flamme,

den electricke Gnist eller et til Hvidgløden ophedet Jern. De have Ret, hvad visse Gasblandinger angaaer; Minegasen f. Ex. er ikke meget antændelig; men efter Hr. Davy selv antændes oliedannende Gas, blandet i lige Forhold med Luften, ved Jern og Kul naar de ere ophedede til en svag Rødgøden. Kulstøvløst, som detonerer med 2 Dele Luft, antændes ligeledes let. Brintluft, som detonerer med $\frac{1}{2}$ af dens Volum Luft, antændes ogsaa af Jern og Kul kun svagt ophedede; det samme er Tilfældet med Svovelbrint. Der kan danne sig Kulstøvløst Luft i Riedler, som man har kommet Kartofler i, og oliedannende Gas i dem, som man har strøget over med Fedt eller med Oliefarve, for at formindste Saltincrustationen.

Hr. Parkes i England, som i flere Aar har bestaaet sig med at samle alle de Facta, der kunde kaste Lys paa Sprængningsphænomenerne, antager, at alle ham bekendte Tilfælde ikke lade sig hense til een og samme Aarsag. Han troer det beviist, at en mægtigere Kraft, end det simple Tryk af Dampen, spiller her Hovedrollen. Franklin-Institutets Comitee og Andre, som have gjort Forsøg med at frembringe Sprængning af Riedler, er dette kun sjældent lykkedes, og de erholdte Virkninger vare langt under dem, der indtræffe ved en Hændelse; man har heraf Grund til at troe, at Hr. Experimenteurer ikke have været paa det Rene med de sande Explosionsaarsager, thi ellers maatte de uden Vanskelighed have kunnet frembringe den samme Effect.

Hr. Parkes troer, at den pludselige Udvikling af en stor Mængde Damp er hverken den eneste eller den hyppigste Aarsag til Explosioner. Af sine Undersøgelser over Sprængning af Riedler paa Dampskibe finder han, at af 23 Tilfælde fandt de 19 Sted i det Dieblik man satte Maskinen i Gang, eller medens Fartsierne laae stille; kun 3 vare der, som fandt Sted medens Maskinerne gik; ved de fleste var det i det Dieblik Dampen naaede til Stempleet. Han indrømmer ikke Rigtigheden af den almindelige Mening, at Høitryksmaskiner ere mere underkastede

Esprængning end de andre. Han troer at være i Besiddelse af de detaillerede Omstændigheder ved næsten alle de Explosioner, der have fundet Sted i Cornwall siden Watts Patent udløb, som er den Tid da Høitrykket begyndte at komme i Brug, og der var kun 5—6 Exempler. I et lille District i Omegnen af Wednesburgh fandt i Aaret 1841 flere Explosioner Sted med Lavtrykkskiedler, end i 40 Aar i Cornwall, hvor det stærkeste Høitryk bruges. Han troer ogsaa, at Kuldistricterne Northumberland, Durham og Staffordsshire have forholdsviis flere Esprængningstilfælde at opvise, baade ved Høitryk og Lavtryk, end hele det øvrige England.

Den her nævnte Forskiel imellem Kuldistricterne og Cornwall er let at forklare. Der hvor Kullet er i lav Priis, er man ødsel og skidsløs med Bruget af det. Man tager ikke de Dimensioner i Betragtning, som Kiedlen bør have i Forhold til den Kraft, der skal anvendes, i den Tanke, at man altid kan staa Damp nok, ved at forøge Fyringen. I disse Districter seer man fremfor Alt paa Deconomie i Constructionen, medens man i Cornwall fornemmelig søger at bespare Brændsel; derfor ere alle Tilfælde, som komme af Kiedlens Udelæggelse af Jlden og Incrustationer, steds i Forhold til Fyringens eller Forbrændingens Intensitet.

Han anfører en Mængde Exempler, hvoraf vi her meddele et særegent Tilfælde. I Februar 1837 hændte det sig i Dhr. Samuel Stocks & Sønners Dampmaskine i Heaton Morris, ved Manchester, med en Kiedel af 20 Fods Længde, 9 Fods Brede og 10 Fods Dybde og som veiede omtrent 8 Tons (16000 P), at Vandet, en Eoverdag Aften, blev udtappet igiennem Prophullet (trou à bouchon) i Bunden, ved Hjælp af Dampens Tryk; Mandehullet blev ikke aabnet. Søndag Aften aabnede en Arbejder Mandehullet og steg ned med et tændt Lys; men i samme Dieblik stete en voldsom Explosion og Manden blev kastet et Stykke bort og dræbt. Da man undersøgte Kiedlen fandt man den tør og kold. Ingen Jld havde været tændt og der var intet Spor af Vand i Kiedlen. Den var bleven hævet fra sin Plads til op under

Taget, og Murene vare omstyrtede. Det er ikke vanskeligt at gjøre sig Rede for Tilstedeværelsen af en eksplosiv Blanding. Der har dannet sig Brint af den tilbageblevne Damps Decomposition paa de gloende Sider af Riedlen, og med denne Gas har den atmosfæriske Luft, som var trængt ind igiennem Abningen i Bunden eller Mandehullet, forenet sig; men det er mere vanskeligt, siger Hr. Parkes, at forklare sig, hvorledes hele Riedlen kunde hæves ud af sit Leie. Dens Udseende efter Eksplosionen bar Spor af to forskjellige Paavirkninger. Enderne og Sidevæggene vare viensynligen sprængte udefter af den indvendige Eksplosion, medens Bunden var slaaet ind af den Kraft, der hævede Riedlen ud af dens Leie.

Vi troe, at Riedlen er bleven løftet ved Antændelsen af den eksplosive Blanding, som fandtes ikke alene i Riedelen, men ogsaa i Ildstedet; thi i det Luften trængte ind igiennem det nederste Hul, er Gasfen samme Veie traadt ud for at forbinde sig (s'endosmoser) med Ildstedets Luft. Dersom Hullet i Bunden havde været lukket, vilde Eksplosionen kun have fundet Sted indvendig i Riedlen, og denne vilde ikke være bleven løftet ud af sit Leie; men det er klart, at Antændelsen indvendig fra har meddeelt sig, igiennem Hullet i Bunden, til den eksplosive Blanding udenfor, som maatte virke til at slaae Bunden ind og hæve Riedlen iværet.

Efter alt det Foregaaende synes det os utvivlsomt, at eksplosive Blandinger kunne danne sig lige saavel i det Indvendige af Riedlerne som i Ildstederne, at disse Blandinger kunne lige vel antændes og bevirke Riedlernes Sprængning og Udkastelse enten hele eller i Stumper. I sidste Tilfælde splittes Riedlen i flere Stykker, som kastes bort i forskjellige Retninger; i det første føres Riedlen op i Luften og springer, som Følge af dens mekaniske Brud.

Hele Opmærksomheden bør derfor være rettet paa, at finde Midler til at forhindre Dannelsen og Ansamligen af eksplosive

Blandinger i det Indre af Redlerne lige saa vel som i det Indre af Ildstederne.

Det første forebygges, ved at vedligeholde Vandets Niveau ved Hjælp af et godt System for Forsyningen (alimentation) og det andet, ved en Construction af Ild- og Røg-Canalerne, hvorved deres continueerlige Straaning kan tillade Gasserne at hæve sig selv op i Storkstenen, ved deres specifikke Lethed, uden at kunne ansamle sig paa noget Sted i Ildstedet.

Det er Mangel paa eller Umuligheden af denne Foranstaltning i Kulminerne, der afstedkommer næsten alle Ulykkestilfælde, hvilke end ei de kraftigste Midler til at staffe Lufttræk kunne forhindre, og disse vilde være overflødige, dersom Gasen altid kunde følge sin naturlige Tendents til at hæve sig iveiret for at slippe ud af Minen.

Vi erkiende villigen, at der gives mange Aarsager til Explosion; men vi troe, at den der stieldnest indtræffer er den eneste imod hvilken man hidtil har truffet officielle Foranstaltninger. Vi indrømme, at den voldsomt tilstrømmende Ophoien af Vandet imod en Sikkerhedsventil, der aabnes; at Vandets Slag imod Kiedlens glohede Sider; at indvendige Afstallinger, Vandets pludselige Overgang fra Globular- til Rogningsstilstand, Fortyndelse af Kiedlens Plader ved indvendig Oxydation, kunne alle forarsage de samme Tilfælde; men ingen af dem lade sig paa en saa tilfredsstillende og complet Maade forklare, som Dannelsen af explosive Blandinger.

Om det i Norge udkomne Udkast til et Reglement for Tienstgjøringen i den Kongelige Norske Marine.

Af Udg.

Fra det første Medlem af den Commission i Norge, til hvem Udarbejdelsen af et nyt Reglement for Tienstgjøringen i den Kongelige Marine har været overdraget, have vi modtaget et Exemplar af Commissionens, efter Kongelig Ordre i Trykken udgivne, Udkast, ledsaget af den hædrende Opfordring, at meddele de Bemærkninger, vi maatte finde Anledning til at gjøre, enten igiennem dette Tidsskrift eller directe til Commissionen.

Endskjøndt vi have tabt Lysten til at give os af med noget „Forsøg“ mere, over dette og andre Gunner i Faget, ville vi dog af skyldig Afgtelse efterkomme denne Opfordring fra en gammel Baabenbroder og Ungdomsven. Vi vælge Archivet til Veien for vore Bemærkninger, deels fordi vi derved erholde Leilighed til at gjøre vor egen Marine opmærksom paa et Arbeide, der maa have en særegen Interessee for den, paa Grund af Ligheden i alle de givne Forhold, og deels fordi vi neppe torde gjøre Krav paa den samme Overbærelse med vore mere cursorisk fremfattede Bemærkninger, naar de vare bestemte til at indsendes directe til Commissionen. Meget, maastee det Meste, af det, vi finde Anledning til at sige, vil rimeligviis fremtræde mere som Commentar til Udkastet, end som en Critik af det, og vi kunne derved ikke undgaae, nærmere at paavirkes af Hensyn paa Forholdene i vor egen Marine.

Til Oplysning for den danske Læser forudstille vi en Oversigt af saavel de specielle som de almindelige Grunde, der have foranlediget den os foreliggende Udarbejdelse af et nyt Reglement for Tienstgjøringen i den norske Marine.

Udsprungen af samme Rod, har den norske Marine hidtil i de væsentligste Træk, med Undtagelse af den øverste Bestyrelse,

beholdt den samme Constitution som den danske Marine: samme Indrullerings-System, samme Organisation af en Fastestol i Militair og Haandværker-Corps'er, samme Dannelsesanstalter, Officergrader og Avancements System, samme Værststieneste og med saa Modificationer samme System for Land- og Sø-Tienesten. Som Følge heraf vedbleve de danske Søkrigsartikelsbrevne at være de gjældende Love for den norske Sø-Stat.

Efterhaanden begyndte Norges Marine imidlertid at uddanne sig i en selvstændig Retning, svarende mere, saavel til de egne nationale Forhold, som til Tidernes Fremstridt, og begge disse Hensyn gjorde snart i lige Grad Krav paa en Omarbeidelse af de næsten et Aarhundrede gamle Tienestereglementer og Love.

Man fandt de i sin Tid og endnu i mange Punkter fortrinlige Frederik 5tes Krigsartikler forældede, ufuldstændige og, især som Reglement for Tienstgjoringen, ikke længer passende til de i mange Tilfælde aldeles forandrede Tienesteforhold. De vare blevne et juridisk Skelet, der ved ethvert Retstilfælde krævede en Udfyldning, ved Hjælp af Fortolkninger og Analogier, som gav Krigstienesten en Usikkerhed, den ingen Tieneste mindre kan taale end den. Paa den ene Side sikrede vel vore Krigsretters eienommelige Charakter, i en som oftest tilfredsstillende Grad, Retfærdighed og Billighed i Dommen — ved den Liighed de have med en Jury, vil det, der til en given Tid er anerkjendt som almindelig Praxis, som oftest blive taget til Norm for Bedømmelsen af dette eller hiint Retstilfælde; men paa den anden Side har Relativiteten herved, Savnet af klare positive Bestemmelser, flere isinefaldende Mangler, hvoraf her ikkun skal udhæves den, at en længere Periode af forringet Virksomhed i en Marine og andre Tilfældigheder, der lige saa meget kunne tilhøre Individualiteter som Tidsumstændigheder, kunne bringe Slaphed i mange Formers Sagttagelse og derfra efterhaanden Uklarhed i Begrebet om, hvad der er den rette Praxis, eller, som det i § 782 hedder: „alt det, som udi Tienstens almindelige Regler og vel vedtagne Krigsbrug haver sin Grund“, saa at der i samme Marine,

paa een Tid, kan herse forskellige Meninger om dette eller hiint for Tienesten vigtige Punkt*).

Juristen maatte ofte, ved Savnet af fuldstændige positive Lovbestemmelser, finde Vanskelighed ved at giennemskue en Sag og danne sig en selvstændig Opfatning af den, naar den krævede tekniske Indsigter og næiere Kundskab til, hvad en nyere Praxis har gjort til factist gjældende Regel. Og dog er denne Juristens selvstændige Opfatning af Sagen saa saare nødvendig for den vigtige Bestemmelse, der er given ham i vor militaire Retspleies Organisation, den, at oplære og styrke Retsbegrebet hos ulovlyndige Dommere, mediere imellem stridige Meninger og subjective Ansuelser, ja vel endog undertiden mildnende at modvirke en Eidenfabelighed, der ikke altid kan udelukkes af en Jury, hvor Standsinteressers og en Militairstanden mere eiendommelig Gang til arbitrair Strengthed savne den stadige Modvægt, som en foregaaende speciel Dannelse til Dommerkaldet og Øvelse i at abstrahere give Juristen. Det er denne Bestemmelse af Juristens Function, der findes udtrykt i § 768.

I Norge, som her, hialp man sig i Retspleien med den stedse sværere blivende „Udleden ved Folger og Slutninger“, som i § 782 henvises til, og for Skibstienestens Vedkommende dermed, at enhver Skibschef regulerede Tienestens Detail paa det ham betroede Skib efter bedste Evne og Lykke, lempende sig saa meget som muligt efter Krigsartiklerne og udfyldende deres Mangler med det Meget, der i Tidernes Løb har erholdt factist Berettigelse

*) Et Exempel herpaa havde vi i vor Marine for nogle Aar siden i den Debatte, der i dette Tidsskrift blev fort om det Spørgsmaal, hvorvidt en Næstcommanderende kan lette og sette bort med Skibet i Chefens tilfældige Fraværelse og uden hans Ordre. Til hvor lidt Beskedning vore positive Krigslove vare ved Besvarelsen af dette, i Sandhed dog saare vigtige Spørgsmaal, vil sees af de aldeles forskellige Bevliksmaader for og imod, der findes i A. f. Søv. Ibe Bind. Som et ikke uden Betydning værende Tidernes Tegns vil maaskee denne Debatte engang staae i Efterverdenens Pine.

som Praxis. Men det blev omsider indlysende, at denne Udveideturindste ikke førte til militairist Egalitet i Tjenestens Organisation og Gang paa alle Skibe, en Egalitet, der er nødvendig for at enhver Officier, hver underordnet Befalende i Skibet strax kan indtage sin Plads, og med Sikkerhed og i Harmonie med det Hele kan bevæge sig i den. Og dernæst, hvilken Byrde, hvilket Ansvar for en Skibschef at skulle, midt under en Equiperings og forestaaende Afreisens tankeadsprende Træthed, udarbejde dybt i Detail gaaende Tjenesteinstruxer for de forskjellige Functioner ombord*).

Alt man maatte opgive Tanken om, ved Omarbeidelse i enkelte Stykker — ved en Revision af de ældre Love og stykkevise Tilføielser, at kunne fyldestgjøre Tidens Fordringer, dette kom man snart til Erkiendelse af. Saadanne stykkevis tilblivende Fornyetelser, hvormed enhver Lovgivning til en Tid behjælper sig, har i Militairtjenesten Ulemper, som i de borgerlige Forhold ikke kiendes af dem. Den Militaires Forfrister maae være lette at overfsue og forstaae; sine Pligter maa han kiende til enhver Tid; Gransken og Grublen og efter individuelle Aandsevner og Anskuelser vekslede Fortolkning af Lovsteder, i eller udenfor Efterlevelsens Stund, bør være forviiste fra en Stand, hvis Grundvæsen bør være klar Bevidsthed og Sikkerhed i Handlen. Foretages disse deelvisse Fornyetelser ikke med den nøieste Omsigt, gaaer det indre Sammenhæng lettelig tabt, i det Forandring ved en enkelt Green af Tjenesten ofte, berøre flere andre Grene — hæves eller paalægges Pligter og Ansvar eet Sted, maae de igien overføres eller fratages et andet Sted; Alt med nøieste Overveielse af Følgerne, maa skee igiennem mange fiulte Forgreninger. Skeer ikke dette, vil der af enhver saadan Forandring opstaae ny Usikkerhed, ny Anledning til Analogisøgen, ny Tvivl om, hvor Ansvaret bestemt skal antages at hvile.

*) Vi henviser Læseren til, hvad vi, i en Anmeldelse af de franske omarbejdede Tjenestreglementer, have yttret i 8 Bd. Pag. 224 ff.

Den norske Marinebestyrelse kom derfor paa eengang til den Beslutning, at lade en ny Samling af Tienstreglementer, en Lovbog for Sø-Staten, udarbejde heelt fra Grunden af, og en Commission blev udnævnt til dette Niemeed, bestaaende, som vi af Bogens Forord see, af Hr. Capitainer P. Petersen og Konow, samt Capitainlieutenant Valeur. I nyberorte Forord yttre Commissionen, at Bogen, ifølge Kongelig Resolution, er foranstaltet trykt som Udkast, for at give Enhver, der føler Kald dertil, Leilighed til at yttre sig derom; hvilke Bemærkninger da, hvad enten de indsendes til Commissionen eller fremsættes offentlig, ville blive tagne under Overveielse ved den endelige Revision af Udkastet, for det indsendes til høiere Bedømmelse. Dette er vistnok en saare hensigtsmæssig Fremgangsmaade ved et Arbejde, der, saa at sige, omfatter den hele Søkrigstienestes Detail og hvortil den dygtige Praktiker kan give mangt et nyttigt Bidrag i et eller andet Punkt, som under Stoffets Mangfoldighed er undgaaet Commissionens Opmærksomhed.

I Planen sionne vi at Commissionen nærmest har taget de Franskes Ordonnancer til Forbillede, dog ikke uden at benytte de gamle nationale Krigsartikler. Udelukkede ere saavel den hele Straffecoder, som hvad der henhører til den militaire Retspleie, af den Grund, at Landets borgerlige Criminallov for Tiden er under Omarbeidelse, med hvilken den militaire skal bringes i Overensstemmelse. Dette saavelsom Retspleiens Organisation vil da senerehen blive et Arbejde for en af Jurister og Militaire sammensat Commission. Ligeledes er hellerikke Noget optaget om Prisers Behandling, den saa kaldte Byttelov.

Bogen er udgiven i 2 Bind, hvoraf det ene indeholder to Afdelinger, den ene om Landtjenesten ved Sø-Staten, den anden om Tjenesten til Søes. Som Anhang til dette Bind høre 9 Reglementer, nemlig: for Saluter, for Kanonerexcits paa Seilskibe, for Haandvaabenexcits, for Excits med Kanonchalupper og Joller, Reglement for Søcadetcorpset, for Marinens faste Mandstaber, for Officierernes Uniformer, for Marinens Bibliothek,

og endelig for de militaire Sygehuse ved Marine-Etablissementerne. Det andet Bind indeholder (ligelædes deelt i Landtjenesten og Søtjenesten) Schemata og Formularer for alle Slags Lister, Ruller, Tabeller, Regnskaber, Ansøgninger, Attester, Rapporter, Journaler, Extracter, Exarter o. s. v. samt Bemandsreglementer, Skytruller og Gageringsreglement.

Landtjenestens strengt militairiske Regulering og Overholdelse er ikke alene vigtig for sig selv, til Bestyrelsen af en saa sammensat Maskine som en Krigsmarines mange Apparater i Land ere; men den er tillige, ved en Marine, med en Constitution som den norske Marines og vor egen, og med en forholdsvis ringe og kortvarende Activitet paa Søen, at betragte som Basis for dens hele militaire Forsatning, den, hvorved Militairiskhed, saavel i Land som i ydre Former, skal vedligeholdes baade iblandt Officierer og Menige, for derved at overføres paa Tjenesten til Søes. At den norske Commission har været giennemtrængt af denne Overbeviisning, og stadigen har fastholdt Principet, skønne vi af den Nøiagtighed og Fuldstændighed, hvormed denne Deel er udarbejdet; og her overbevises man om, hvor aldeles ubrugeligt for dem det danske Krigsartikelsbrev for denne Tjeneste har været, i hvilket en Tjenesteorganisation omhandles, der selv hos os, i de allerfleste Punkter, for meget lang Tid tilbage har ophørt at eksistere, deels afløst ved en lidt efter lidt indtraadt Praxis, deels forandret ved specielle Resolutioner eller som Følge af fra Tid til anden foretagne Organisationsforandringer. Da imidlertid denne Deel af Udkastet berører Forhold, der for største Delen ere os fremmede, ville vi deraf kun optage saa meget her, som kan være nok til at give vore Læsere en Oversigt af den, forbedrende os at indflette en og anden Bemærkning, vi maatte finde Anledning til.

Denne Deel er, ligesom den anden om Søtjenesten, for sig selv inddeelt i Capitler og en fortløbende Paragraph-Række. Det første Capitel handler om Overbestyrelsen og forklarer i 2 Paragrapher, at denne deles imellem to særskilte Functioner: en Mili-

tairchef, for Marinens Personel, og et Marinedeptement for det Deconomiske og det Materielle. En Stationschef commanderer Marinens Hovedstation; Værfter og Etablissementer have hver sin Værftschef, og 3 Corpschefer commandere Søcadetcorpsset, det somilitaire Corps og Værftscorpsset.

I 2det Capitel afhandles de forskjellige Officersgraders Udgang til Commandoer og Poster. Alle høiere Commandoer til Søes, indbefattet Chefer paa Sels- og Damp-Skibe samt Bataillonschefer ved Kanonflotiller, og til Lands alle høiere Poster, indbefattet Corps- og Værfts-Chefer, Toimester, Taffelmester, og Referenten ved Marinens Commando-Expedition i Stokholm besættes ved S. M. Kongens allerhøieste Udnævnelse; til de subalterne Poster stæer Udnævnelsen af Marinens Commando. Graderne, hvoraf Officerer kunne vælges til Besættelsen af de forskjellige Poster i Land (Bestemmelserne for Søcommandoen findes under Sotienesten) fastsættes saaledes: Chef for Sø-Statens Commando kan kun en Vice-Admiral eller en Contre-Admiral være; til Chef for Marinens Hovedstation og til Generaladjutant kan tages en Contre-Admiral, Commandeur eller Commandeurcapitain; Corps- og Værftschefer skulle være af Commandeurs-, Commandeurcapitains- eller Capitains-Klassen; Compagniechefer skulle være Capitainer eller Capitainlieutenanter; Referenten ved Marinecommandoens Expedition i Stokholm og Første-Adjutant ved Sø-Statens Commando *) skulle være af Commandeurcapitains-, Capitains- eller Capitainlieutenants Klassen. Første Equipagemester ved Hovedstationen, Første Cadetofficier og Inspectionsofficeren paa Frederiksværns Citadel skulle være af Capitainlieutenants- eller Premierlieutenants Klassen. Andre Adjutanter, Cadetofficierer, Equipagemestere og Skole-Inspectionsofficierer skulle være Lieutenanter. Til Toimester og Taffelmester (Con-

*) Meget hensigtsmæssig, baade for Tienstens Gang og de militaire Forhold, finde vi det, at denne Post, der kan lignedes med vor Admiralitetsadjutant, kun besættes med en ældre, i Tienstken velbevandret Officier.

structeur?) samt Lærerpøsterne ved Socradet-Institutet commanderes ingen anden Officier, end den der er villig til at overtage en saadan Post.

Bed disse to Capitler maae vi giøre den Bemærkning, at da de ere optagne og staae her foran for alle almindelige og specielle Tjenesteplichter, Bestyrelsen til Rettesnor og Staten til Underretning, forekomme de os at have Charakteren af Constitutionsartikler, eller Grundregler, hvorved visse Rettigheder tilfiges Staten. Vi vilde derfor paa dette Sted samle alt Perhenhørende saaledes, at efter 1ste Capitel fulgte en Fastsættelse af de Officiersgrader, der skulle være ved Staten, de civile Embedsmænd, Mestere og Andre samt disses Rang indbyrdes og imod de Militaire, hvortil knyttedes de i Capitel 25 indeholdte Regler for Avancementet; i et derpaa følgende Capitel blev da det der nu indeholdes i 2det Capitel at hensætte, hvorefter fulgte det nuværende 20de Capitel om Varigheden af Officierernes Forbliven i deres Poster. Alle disse Bestemmelser synes os at høre sammen.

Capitel 3, om Commando, Subordination og Respect, og Capitel 4, om de Officieren i Almindelighed paaliggende Plichter, ere vore Krigsartiklers Tit. 1, 2 og 3, omstrevne og forkortede. Endskiondt Omstrevningen paa flere Steder har været nødvendiggiort af de anderledes værende Forhold og muligt i Manges Pine bære Fortrinet, som udtrykt i et efter Nutidens Begreber mere passende Sprog, maae vi dog tilstaae, at vi vilde næsten heelt og holdent have optaget de tre første Titler med deres kiærnefulde, skiondt lidt forældede Sprog, ja vi vilde maastee ikke afforte et eneste Ord igiennem alle 3 Titlers 26 Paragrapher. Der gives Sandheder, som staae fast og giælde til alle Tider, og vi finde Skildringen, i vort Krigsartikelsbrev for Landtjenesten ved Sø-Staten, af den Conduite, der summer sig en Commanderende, den der summer sig for en dannet og ærefiær Officier i Almindelighed, samt Forklaringen af hvad den sande Subordination er og hvorledes den skal yttre sig i og udenfor Tjenesten, saa træffende, og Udtrykkene selv saa mandige og ophøiede, at vi

tvivle paa, at nogen militair „Gentleman“ af hvilkensomhelst Tidsalder vil kunne giøre Indsigelse imod et eneste Punkt, som stødende for en mere poleret Tids Følelser. Havde den danske Marine oplevet Udgivelsen af en saadan Samling af Tjenestereglementer, som den her omhandlede norske, vilde det have gjort os ondt om vi have seet anden Forandring foretaget med de første 26 Paragrapher, end hist og her en Afrunding af enkelte Ord efter Nutidens Skrivemaade. At Love ere affattede i en noget gammeldags Stil, naar den isvrigt, som her, er tydelig, bestemt og mandig, giver dem et Ærværdighedspræg, som ved en Damarbejdelse vanskeligen lader sig conservere. Med den største Agtelse for Commissionens Arbejde, foretrække vi dog et Sprog som t. Ex. i § 1. „Enhver, som har at befale, skal i al Commando rette sig efter dette Bort Krigsartikelsbrev, begegne sine Underhavende alvorlig og kiærlig, ikke opføre sig med Haardhed, ikke overfuse Nogen med uanstændige Talemaader, mindst med Uqvems- eller Skældsord; ikke utidig overbære eller see igiennem Fingre med Forseelser, mindre med Formastelser, Mishandlinger og Misgjerninger; holde over dette Bort Krigsartikelsbrev og andre Bore udstedte Anordninger; vedligeholde Orden og Skik; pleie Retten uden Bild; haandhæve og holde dem, som have Ærefiærdighed og Drift, ved et muntert og godt Mod; opmuntre de Flittige i Tjenesten; see at bringe de Uvittige, Efterladne, Uvillige, Gienstridige og Forbrydende til Rette med Formaninger, Trussler, Revselsler og Straf; rette det, som kan rettes, med Mildhed; revse, hvor behøves, i rette Tid og med Maade; straffe, hvor det udfordres, med Alver og Eftertryk, og stræbe at vinde sine Underhavendes baade Kiærlighed og Frygt, til vor Tjenestes Befordring,“ og saaledes de følgende to Titler igiennem, forneemmelig §§ 2, 4, 15, 19, 22, 23 og 25, alle, i Materie som i Indklædning, passende for enhver Tid.

Det 5te Capitel giver en kort Definition af den øverste Commandoes Function. 6te Capitel handler om Generaladjudanten, 7de om Stationschefen, hvis Function ligner en engelst

Portadmirals og er adskilt fra Commandoen over Værftet, det han dog saavel som Søcadetcorpset og de militaire Corps fører et Slags Overinspektion med, ligesom han er Præsæs i de forskjellige permanente Commissioner. 8de Capitel handler om Stationschefens Adjutant, 9de om Commandanten i Hovedstationens eller et lignende Etablissement's Fæstning, 10de Capitel om Chefen for Søcadetcorpset.

Det 11te Capitel omhandler, i 10 Afdelinger eller Artikler, Commandoen og Tienstgjøringen ved det semilitaire Corps og Værftscorpset. Af 1ste Artikel, som handler om Corpschefen, see vi, at dennes Function er omtrent som en Divisionschefs hos os i ældre Tider: ham paaligger det at holde Corpset fuldtalligt; han antager og afskediger Mandskabet; har Overopsyn med Mandskabets Boliger, er Præsæs i Skolecommissionen m. m. 2den Artikel fastsætter Compagniechefens Pligter og den indre Bestyrelse af Compagniet, og 3die, 4de og 5te Artikel, om de subalterne Officierers Pligter ved Corps og Compagnier, supplere denne Tienstedetail til en mønsterværdig Fuldstændighedsgrad. De andre Artikler: om Stibbygmesteren, om Stik og Orden eller almindelige Bestemmelser for det faste Mandstab, om Assistenten og andre Underofficierer, om Sergeanter og om Elever, Menige, Lærlinge og Dreng, frembyde intet videre Mærkeligt.

Det 12te Capitel handler om Værftsbestyrelsen og regulerer Tienstet for alle derved ansatte Officierer og Embedsmænd. Det er, som Følge heraf, det vidtløftigste Capitel af alle i Bogen. Det er deelt i 19 Artikler, som tilsammen indbefatte 206 Paragrapher. Saavidt vi kunne skønne, har Værftstienstet ved den norske Marine megen Liighed med den hos os bestaaende (Vinterfriheden varer kun fra 21de December til 7de Januar) og Instruxerne for den synes at være udarbejdede med megen Fuldstændighed i alle Grene af den. Under Værftschefen staae, foruden Equipagemesteren, Constructeuren, Tølmesteren, Taffelmesteren, (hvem tillige Reberbanen, Seillostet med Tilhørende og Blokkedreiverværkstedet ere underlagte) og en Ingenieur-officier, som

forestaaer alle Landbyggningsarbejder samt Beddinge, Dokker, Raier ic. (vort Pælebukkerarbejde). Af andre til Administrationen hørende Embedsmænd findes nævnte: en Auditeur, en Equipagefriver, en Mynstrefriver, en Inventariefriver, Huus-Inspecteur, Veiermester, Zahlmester, Sommerforvalter, og endeligen en Material- og Proviantforvalter, der synes at være vor Hovedmagazinsforvalter og Proviantforvalter forenede i een Post.

Af bemærkningsværdige Steder for den danske Læser findes ifkun det, der angaaer Budgetternes Udarbejdelse og Behovsedlers aarlige Indsendelse til Marine departementet, hvortil Schemata findes i 2den Deel. Som bekendt, er Bevilgningen af de aarlige Summer, ved det for 3 Aar giældende Budget, grundet paa en, Stortinget forelagt og, efter meer eller mindre Debat, af det approberet Plan for alle specielle Udgiftposter ved Marinen: hvilke Arbejder, der aarlig, eller iallefald i Lobet af 3 Aar, skulle foretages og hvortil Stortinget anviser Pengemidler. Saaledes: de Skibe og Fartøier, der skulle bygges, Huse eller Bygninger opføres, hvilke der skulle repareres, hvilke nye Anlæg gøres, hvad Materiale skal anskaffes af hver Slags specificeret, hvilken Arbeidskraft skal underholdes o. s. v. alt dette, foruden den stadige normerede Udgift til det faste Stats- og Administrationspersonale og den faste Stol af Mandskab, hvilket danner en staaende Post og derfor ialmindelighed ingen egentlig Bevilgnings- eller Regnskabs-Discussion vækker, forelægges en samlet Plan og Overflag til for det hvert 3die Aar sig forsamlede Storting. Budgetaffattelsens egentligste og interessanteste Deel er saaledes den, hvortil Bærsterne indgive Forslag til Marine departementet. Bærstschefen har saaledes hvert 3die Aar, for den til Regulering af Budgetterne for alle Marinens Bærster (Horten, Frederiksvarn, Christiansand, Bergen og Trondhjem) bestemte Commission træder sammen (hvorom siden) at indsende Forslag og Overflag til de i den kommende Termin bestemte Arbejder og Anskaffelser ved Bærstet. Disse Overflag opføres under 3 Hovedafdelinger, nemlig: a. Skibsbygningen vedkommende, hvilken under 2 Hovedpo-

ster: 1) Nybygningen og 2) Reparationer, Completering og Vedligeholdelse af gamle Skibe, efter Schematet i 2den Deel, rubriceres i Skraag, Inventarium og Varegods, som hver anføres særskilt i Material og Arbejdsløn for de tre Hovedrubra: 1) Køster i det Hele i denne Budgettermin, 2) Beholdning og 3) Manglende; b) Landbygningen, deelt og rubriceret omtrent som den foregaaende; endelig c) Værstets faste og almindelige Udgifter, indeholdende 5 Poster: 1) Contoir- og Værsteds-Inventarium, Hestehold, Brænde og Lys, Bagthold m. m. 2) Administrationsudgifter, Skatter o. s. v. 3) Proviantforter til det faste Mandskab; 4) Munderinger til samme, 5) Resterende Licitationer og Bestillinger, alt anført hvad det koster i 1 Aar og i 3 Aar. Fordelingen af disse Arbejder paa de tre Budgetaar sker efter en særskilt Plan, ifølge hvilken der aarlig indgives Behovsedler fra Arbejdsscheferne til Værstschefen, som derefter gjør sine Requisitioner til Marindepartementet for det kommende Aar. Det paaligger endvidere Værstschefen, at han stedse, foruden det til Forbrug i Budgetterminen anskaffede Material, Provisjoner m. m., skal have et Stamforraad ved Værftet, for tilfældige og uforudseelige Arbejder og Udrustninger, hvilket Forraads Størrelse, paa hans Foreskilling, bestemmes af Marindepartementet. Naar Behovseddelen er approberet af Marindepartementet, besørger Værstschefen, ved Arbejdsschefernes Bistand, Materialerne anskaffede. Endnu finde vi at tilføie, at Værstschefen alene er den der bestemmer, om et eller andet Arbejde maa udføres paa Forsagt eller efter Accord, naar Vedkommende Arbejdsschef gjør Indstilling derom. Værstschefen requirerer de til Værstets Drift fornødne Penge hos Marindepartementet; han tilligemed Mynstreskriveren og Zahlmesteren udgiøre en Kassecommission og have hver sin særskilte Nøgle til Kassen. De til Sotogt udfrevne Indrullerede modtager Værstschefen og sørger for deres Ophold indtil de afleveres til Skibet den Dag Commandoen heises. Dette maa være nok til at give den danske Læser et Begreb om de norske Orlogsværsters indre Deconomie.

Ordnungen af dette viser den i constitutionelle Stater indførte særdeles Omhu for, at der i enhver af Statshuusholdningens Grene gaaes frem efter en forud vel overveiet og fast lagt finantiel Plan, som ikke af den specielle Bestyrelse uden største Ansvar kan afvises fra, ligeledes at der sikres Staten aflagt et nøiagtigt og let overstueligt Regnskab i en saa compliceret Udgiftsbranche som et Orlogsværft. At Materialet, Provisioner m. m. anskaffes af Værstschefen er for os noget Nyt. Upaatvivleligt er det simplificerende det hele Commissariatsvæsen i høi Grad, og der er ogsaa noget Naturligt i, at den, der skal anvende det raa Materiale og være ansvarlig for Brugbarheden og Varigheden af det deraf Tildannede, er meest interesseret i at det anskaffes og udvælges med Omhu; det er dog i alle Tilfælde Værftet, der besigtiger og erklærer sig om Leverancerne — det maatte ogsaa uden videre kunne forkaſte dem, sætte Betingelserne for dem o. s. v.

Det 13de Capitel handler om Marinens Løger, 14de Capitel om Eds Afleggelse, 15de Capitel om hvad der er at iagttage ved Corps-, Compagnier og Værfts-Chefers Indsættelse og Afløsning. 16de Capitel handler om Parolens Udstedelse, 17de om Honneurer med Vagter ic., 18de Capitel om Ceremoniellet ved Begravelser og om Sorg i adskillige Tilfælde.

19de Capitel handler om Rejsepermissioner og hvad dermed staaer i Forbindelse. Heraf udhæve vi, at et saadant Antal Officierer, som kan undværes fra den almindelige Tjeneste, kan paa Ansøgning erholde Tilladelse til at tage Bopæl i Christiania eller et af de nævnte Steder, hvor der er et Marine-Etablissement og indtil et Par Miles Afstand fra disse Byer, og bliver da en saadan By at betragte som den sig der bosættende Officiers Fædrestation indtil videre. Meer end 2 Aars Permission ad Gangen bevilges ialmindelighed ikke. Har en Officier havt 4 Aars Permission og tilstaaes paa Begjæring Prolongation heri, sættes han à la suite. Afkortning af $\frac{1}{3}$ af Gagen finder Sted ved Permissioner paa længere Tid end 6 Maaneder, med Undtagelse af

de Tilfælde, hvor Permissionen benyttes til Uddannelse i Faget, saasom fremmed Orlogstjeneste, Koffardie- eller Dampskibsart, Reiser til fremmede Orlogs-Etablissementer o. s. v. Forskrifter gives om Meldinger ved Afreise, Ankomst eller Forandring af Opholdssted samt i hvilke Tilfælde de skulle ske personlig eller skriftlig.

Vi finde det meget passende, at et Tjenestereglement indeholder udtrykkelige Bestemmelser for alle Meldinger til Supplicurer. De udgiøre en Deel af Militairtjenestens Former, som hverken bør efterlades eller estergives.

Vi komme nu til det tidligere berørte 20de Capitel, som angaaer Varigheden af Officierernes Forbliven i de forskjellige Poster og Commandering til Stogter i Fredstid. Det indeholder den Bestemmelse, at Stations-, Corps-, Værfts- og Compagniechefes, Tøimester og Takkelmester samt deres Assistentes og den hos Constructeuren, de militaire Lærere ved Sæcadet-Institutet, Inspectionsofficiererne paa Frederiksværns Citadel og Navigations-examinatorer ansættes alle paa ubestemt Tid. For saavidt Tjenesten og andre tilfældige Omstændigheder tillade det, skulle derimod Første-Equipagemester og de subalterne Sæcettofficerer, naar de ei tillige ere Lærere ved Sæcædet-Institutet, afløses efter 4 Aars Forløb, og efter 2 Aars Forløb de andre Equipagemestere og Inspectionsofficiererne ved Skolerne, samt efter 1 Aars Forløb Referenten ved Marinens Commando-Expedition.

Bestemmelser, for at indstrænke saameget som muligt de faste eller, saa at sige, livsvarige Posters Antal i en Marine ere vist nok saare hensigtsmæssige; og skulde saadanne faste Bestemmelser end undertiden bortfiere en eller anden udmærket dygtig Mand for tidligt fra en Post, hvori han har erhvervet sig Fortjenester, saa er den mulige Skade deraf for Tjenesten dog ringere, end den, der opstaaer af Vanskeligheden i, uden disse faste Bestemmelser, at bevirke Forsnyelse i Besættelserne, naar den bliver onskelig, og Vanskeligheden kan undertiden længe have existeret for Bevidstheden derom indtræder. Vi ville imidlertid ikke søge efter

Uderstøttelsesgrunde for vor Mening i de mennesselige Svagheder, men kun bemærke, at ved saa hyppig Omstiftning, som Tienestens Tary iøvrigt kan taale, udbreder og vedligeholder Kiendskab til mange af Fagets Grene sig over den hele Stat; der findes en stadig Udvevling af Ideer og Folelser Sted imellem den farende Deel og den i de faste Bestyrelsesgrene ansatte Deel af Staten, og det ellers let opstaaende Schisma imellem dem forebygges. Vi vilde saaledes have givet Ansættelsen paa bestemt Tid en Udvidelse til flere Poster, nemlig Stationschefen — i England afløses en Port-Admiral hvert Idie Aar; Takkelmesteren — hvis Function kræver meget mere practist Sands, erhvervet paa Søen, end egentlige theoretiske Kundskaber; de militaire Lærere ved Søcadet-Institutet — dersom de ere Lærere i abstracte Videnskaber, altsaa ikke let lade sig remplacere, vilde vi troe det rigtigere at lade dem reent udtræde af Staten og erholde fast speciel Ansættelse, da de dog efter nogen Tid, og fordi disse Videnskaber som oftest afdrage Interessesen for practiske Ting, maae blive fremmede for Militairstandens Aand og Bæstæstigelser, og ere de det i andre Fag, de practiske Videnskaber, da maa der altid kunne findes Remplacenter for de Aftredende, og Institutet har Gavns af en passende jævnlig Fornyeelse. Overhovedet troe vi den Mening grundet, at der, ved i en lille Stat at løse saa stort et Antal Officierer, som de i Udcastet nævnte Poster med deres Assistenten, fra Standens almindelige og egentlige Interesseser, virkes desto større Skade, jo mindre Staten er og jo mindre det practiske Liv er det fremherskende i den.

Et andet Punkt, vi vilde tilføie her eller i Slutningen af Capitlet, er, at ingen Officier, der fra en hvilken som helst, et Sagetillæg reglementeret, fast Post udecommanderes til Søes, kan have sin Indtrædelse i Posten reserveret, men ved Udcommandoen ansees han som definitivt afløst fra samme. Eller maaste bedre saaledes: Ingen i en fast Post ansat Officier kan i Regelen udecommanderes til Søes i Fredstid, men hans Tour til Udcommando reserveres ham til hans Tienstetid ved Posten er udløben.

Begjærer derimod en saadan Officier at blive i sin Tour udcommanderet til Søes fra en hvilken som helst, et Gagetillæg reglementeret, fast Post og det bevilges ham, kan han ikke reservere sig sin Gienindtrædelse i Posten, men ansees ved Udcommandoen som definitivt afløst fra samme. Man vil let fatte Lødsens heri, den, at hævde det praktiske Liv paa Søen, Erhvervelsen af praktisk Duelighed, Overvægten og modarbejde den en Marine paa flere Maader stadende Higen efter at komme i indbringende stadige Poster i Land, medens man tillige kan reservere sig Fordele ved Udcommandoen. Postens Bestyrelse kan neppe andet end lide ved Constitueringer paa kort Tid. Er et Princip erkendt rigtigt, maae faste Bestemmelser gjøre det lettere for Marinecommandoen at sætte det igiennem ved alle Leiligheder.

Den 2den Artikel af samme Capitel fastsætter Reglerne for Officierernes Udcommandering til Søes. Øvelstogterne inddeles i: 1) Cadetstogter, 2) almindelige Togter med seilbare Skibe, og 3) Togter med Koflotillen. For de to første antages almindelighed Varigheden at være imellem 3 og 5 Maaneder, og for Koflotillen fra 2 til 4 Uger. Dernæst fastsættes det, at alle Marinens Officierer skulle, saavidt muligt og efter som Tjenesten kan tillade det, deeltage i disse forskjellige Slags Togter, efter følgende Regler og de i Reglementet for Søtjenesten givne Bestemmelser for de Commandoen, der kan gives enhver Grad især.

1.

De forskjellige Slags Søtjenester, som Officiererne commanderes til, henføres fornemmelig til:

- a) Chefers paa seilbare Skibe, paa 18 Kanoner og derover, og Bataillonschefer paa Koflotillen — for Stabsofficierer.
- b) Næstcommanderendes paa ovenansførte seilbare Skibe og Chefers paa de Skibe, der fore under 18 Kanoner, samt Divisionschefer paa Koflotillen — for de ældre subalterne Officierer.
- c) Den almindelige Skibstjeneste paa de seilbare Skibe og

Chefers paa Skiergaardsfartøier — for de yngre subalterne Officierer.

Efter disse 3 Slags Soetieneste inddeles Officiererne i 3 Hovedafdelinger saaledes, at der i 2den Afdeling, hvoraf de under b anførte Poster besættes, bliver omtrent en Fierdedeel af alle subalterne Officierer i Marinen; herved ikke iberegnet de i næste følgende 2den Post under a nævnte Officierer.

Udcommando bør foregaae tourviis inden Afdelingerne, saaledes at enhver Officier, saavidt muligt, erholder en ligelig Andeel i Tienesten paa de forskillige Slags Togter.

2.

Til Dvelfestogter med seilbare Skibe indstilles eller udcommanderes ialmindelighed ikke:

- a) de Officierer, der ere forbigaaede ved Avancement til Capitain;
- b) som Chef for Fregat, Nogen der er over 60 Aar gammel;
- c) som Chef for Corvet eller Brig, Nogen der er over 55 Aar gammel;
- d) som Chef paa Skibe, der føre mindre end 18 Kanoner, eller som Næstcommanderende paa større Skibe, Nogen der er over 50 Aar gammel;
- e) som almindelige Skibsofficierer, Nogen der er over 45 Aar gammel.

Officierer ansatte som Navigationsexaminatorer, eller som staae à la suite, ere indbegrebne under samme Regler.

Til dette Capitel finde vi ingen videre Bemærkning at gjøre, end den, at det viser os, at man ogsaa i Norge har fundet det nødvendigt at følge visse bestemte Regler ved Udcommando, Noget, der ikke alene er Retfærdighed imod Individerne, men tillige Pligt imod Staten, for at conservere Marinens Personale i effectiv Stand, saavidt muligt er med en ringe Activitet. Aldersgrændserne, der upaatvivlelig ikke uden noie Overveielse og med Hensyn til de nærværende Forhold i den norske Marine ere satte saa høit, kunne vi alligevel, efter de almindelige Hensyn til Tie-

nestens Natur og Krav samt de menneskelige Evner i Livets forskellige Perioder, ikke andet end finde altfor langt fremrykkede imod Caducitetetslinien; 5 Aars Uddrag heelt igiennem vilde vi troe passende. Faa Mennesker ere, efter at have naaet det 59de Aar, fikkede til Anstrængelserne ved at føre en Fregat, og mindst efter en længere Periode af Inaktivitet, og saaledes heelt igiennem ned til den 45 Aars gamle Skibsofficier eller Lieutenant, som imidlertid nok ene kan blive anvendeligt paa Maanedslieutenanten, efter Avancementsreglerne i 25de Capitel og det 2det Capitel om Eotienesten.

Det 21de Capitel handler om Giftermaals Tilladelse, 22de Capitel om Expeditionen af Ordre, Rapporten og Ansøgninger, og de derved foreskrevne Former. Det 23de Capitel bestemmer Budgetcommissiøns Sammensætning og Function. Denne Commissiøn bestaar af Stationschef og Værstschef ved Hovedstationen samt Arbeidscheferne, og saalænge Porten ikke er Hovedstation tiltræder Værstschefen der ogsaa Commissiønen. Den har at giennemgaae de indkomne Behovsedler og Forslag, giøre sine Bemærkninger ved hver især, og forfatte et Forslag til et Hovedbudget for alle Værster, hvilket indsendes til Marindepartementet. Naar Stortinget har giørt sine Bevilgninger til Marinen, træder Commissiønen paa Marindepartementets Opfordring atter sammen for at giøre Forslag til en hensigtsmæssig Anvendelse af de bevilgede Summer, forsaavidt Bevilgningen ikke specielt har giørt Bestemmelse derfor.

Uf det 24de Capitel, som indeholder: om Beregninger af Tillæg og Emolumenter ved midlertidige Afkøsnings, udhæve vi følgende Bestemmelser. Poster, der nyde fast Sagetillæg eller Emolumenter, saasom en Værstschef, Corps- eller Compagniechef, Tøimester, Takkelmester, en Cadetofficier eller militair Lærer ved Cadetterne, Equipagemester, Inspectionsofficier o. s. v. bestyres i Sygdoms-, Udcommando- eller Permissions-Tilfælde paa kortere Tid end een Maaned, af den Constituerede uden nogen Godtgjørelse. Varer Sygdommen længere end een og indtil 3 Maa-

neder, erholder den Constituerede for den længere Tid Halvdelen, men gaaer det over 3 Maaneder da hele Sagetillæget. Vort-commanderes eller permitteres, derimod, Bestyrerne paa længere Tid end een Maaned og indtil 1 Aar og 1 Maaned, nyder den Constituerede alle med Posten forbundne Tillæg og Emolumenter, med Undtagelse af Huus, som den Fraværendes Familie vedbliver at beboe, dog efter 1 Aar og 1 Maaned kun imod at erlægge den Constituerede en passende Godtgjørelse derfor. Tre Tøimester og Taffelmester fraværende i Griinder, der vedkomme deres Fag, forestaaer Assistenten Posten uden Godtgjørelse.

Al disse Bestemmelser sees det, at Poster, der hos os ere udenfor Detaillen og som ere aftagte med en egen Gage, ere i Norge lønede med et Tillæg af Embeds-Gage og Emolumenter, som nydes i Forening med den Gage, Bestyreren efter sit Nummer i Staten hæver. Dette gælder, som man seer, ogsaa for saadanne Poster, som hos os opnaaes ved Avancement, saasom: Corps (Divisions) og Compagnie-Chefer, hvoraf man, i Forening med Bestemmelserne i 2det Capitel, at f. Ex. Corps-chefen skal være enten Commandeur eller Commandeurcapitain eller Capitain, Compagniechefen enten Capitain eller Capitainlieutenant, maa slutte, at Besættelsen sker ved Commando og ikke ved Avancement, samt at Afløsning derfra kan finde Sted som fra anden Commando.

Det 25de Capitel omhandler Reglerne for Avancementet i Marinen. Det bestemmer, at Avancementet efter Anciennitet op-hører i Capitainlieutenants-Classen og opefter. Naar et Nummer i Capitains-Classen eller nogen af de hoiere Classer bliver ledigt, skal Commandoen foreslaae „den til Avancement i det ledige Numer nærmest staaende Officier, som Commandoen antager i enhver Henseende at være i Besiddelse af de særegne Egenstaber, der for Chargen udfordres.“ Maaskee gav det en større Tydelighed om der stod, efter „bliver ledigt“, oprykke Eftermændene i Classen, og til at besætte det i denne ledigblivende Numer skal Commandoen o. s. v. Paragraph 23 i 3die Capitel forebygger

imidlertid Misforstaaelse her, ved at nævne Ancienniteten inden samme Klasse som gjældende Regel for Commando og Subordinationsforhold.

Endvidere hedder det: „Til Veiledning skal, ved deslige Leiligheder, paa Commandoens nærmere Opfordring, enhver Officier, saavel i den Klasse, hvor Numeret er ledigt, som i de Classer, der ere over denne, til Commandoen indgive sin skriftlige Formening om, hvilken Officier, han efter den ovenanførte Grundfætning antager, Avancementet bør tilfalde, hvilke Formeninger blive at vedlægge Commandoens underdanigste Indstilling.“

Ingen Officier maa bringes i Forslag til Avancement, naar han er over 65 Aar gammel.

Det 26de Capitel handler om Regleringscommissionen, hvis Medlemmer skulle være: Stationschefen, Værstschefen, Constructeuren, Tvimesteren, Takkimesteren og 3 af Commandoen dertil beordrede Sø-Officierer. Dens Function er, i Almindelighed, at afgive Betænkning om Alt, Marinen vedkommende, som af Marindepartementet eller Sø-Statens Commando maatte forlanges, men isærdeleshed om følgende: Seil- og Upteringstegninger; Skibenes Inventarium og Reglementer; Bemandingsreglementer; Arbeids- og Besigtigelses-Reglementer for Værsterne; Veseilingsrapporter og Forslag fra Skibs-Cheferne; Rapporter fra Officierer, der reise for at uddanne sig til et bestemt Fag i Marinen eller fare i fremmed Orlogstjeneste; om Maskiner og Indretninger vedkommende Marinen.

Det 27de og sidste Capitel handler om Marinens Søaart- og Instrument-Samling.

I det vi her slutte vor Anmeldelse, for i næste Hefte at fortsætte den om Udkastets 2den Deel, maae vi endnu gjøre den Bemærkning, at det forekommer os, Fuldstændigheden krævede at Indrulleringen, som en Green af Marinens Militairorganisation, ogsaa skulde havt en Plads her. At dette ikke er skeet vidner udentviol om, at Forordningen af 3die Juni 1803 endnu uden Forandring bestaaer i Norge, ved hvilken denne Bestyrelses-

greens Forbindelse med Marinen rigtignok kun svagt er antydet. Men hvad enten Chefsposterne herved betragtes som staaende udenfor Marinen eller ikke, saa er der dog, i deres samt de subalterne Officierers Tjeneste, Mandskabernes Modtagelse, Transport og Aflevering, endeel der maa betragtes som Militairtjeneste og derfor kunde være Gienstand for faste Bestemmelser, indlemmede i Tjenestereglementet.

Efterretninger for Søfarende.

Rey imellem Tobago og Trinidad.

Omtrent midtvejs imellem Derne Tobago og Trinidad er der i Generalkaartet over Vestindien afslagt en Grund, hvorpaa der ikke skal findes ringere Dybde end 6 Favne, og den skildres der som en enkelt Klippe. Orlogsbriggen *Wasp* har i 1843 undersøgt denne Grund og fundet den at være et sammenhængende Rey, der strækker sig fra Browns Point paa Sydsiden af Den Tobago, omtrent 9—10 Qvartmile i en S. S. V. Retning. Den største Dybde paa hele Revet er 15 Favne; men paa de fleste Steder findes ikkun fra 5 til 8 Favne Vand; det dybeste Sted er tæt inde ved Den. Et Sted fandtes endog kun 27 Fod Vand; Browns Point peiltes i N. N. O. 7—8 Qvartmils Afstand, og af den jævne Grund at dømme, som tydelig kunde sees, er der Grund til at troe, at der endog er mindre end 27 Fod. Det synes at være et Coralrey, der voxer op og kan med Tiden blive hoist farligt for store Skibe, der seile imellem Tobago og Trinidad.

(Naut. Mag. Juli 1843.)

Fyr paa Cap Carvoeiro, Portugal.

Fyrtaarnet staaer paa den Pynt, der i engelske Kaarter kaldes Cap Zifferoon, paa Halvøen Peniche paa den portugisiske Kyst, paa 39° 21' N. Br. og 9° 14' Egd. B. f. Gr. Lanterneen

182½ engelske Fod over Havfladen; Fyret er ombreiende og for-
mørkes hver anden Minut. (Hb. Tid. 11te Nov. 1843.)

Forandret Dagmærke ved Galloper og Kentish-Knock Fyrskibe.

Fyrskibet paa Galloper faaer for Fremtiden en rød Kugle
paa Toppen af hver af dets to Master, det paa Kentish-Knock,
som har 3 Master, faaer 2 røde Kugler, den ene over den an-
den, paa Toppen af Stormasten. (Hb. Tid. 21de Nov. 1843.)

Boier ved Indlobet til Smyrna og Indseilingsmærker.

Mangelen paa Boier, paa den nordre Side af Lobet, der
fører til Baien ved Smyrna, har længe været følt af alle de
Skibe der befare Golfen. For at afhjælpe denne Mangel har
Handelshuset Hanson & Whittell i Smyrna ladet forfærdige 4
Boier, som ere udlagte i Septbr. 1842 efter Capitain Graves
Anviisning, der commanderede Opmaalingskibet Beacon.

Boierne ere sortmalede og mærkede med den Dybde, hvor-
paa de ligge, med Romertal i Hvidt; dog undtages herfra den
yderste eller vestligste, som er mærket: „S. B. Spit“; den ligger
paa 4½ Favne, paa Grundens sydvestlige Pynt eller Albue.
Mundingen af Floden Hermus er 1½ Miil engelsk østenfor denne
og kiendes paa det Siv, der voxer omkring den. Man fandt det
ufornødent at lægge en Boie paa det Rev, der styder ud fra den,
fordi det grunde Vand er fuldkommen synligt, da Revet er næ-
sten tørt og bedækket med Busse og Trærødder. En Vager staaer
paa Yderkanten af det i 5 Fod Vand; der er 5 Favne Vand
en halv Rabbellængdes Afstand Syd for den, derfra tiltagende
til 13 og 25 Favne.

Tre Fierdedele af en engelsk Miil østenfor dette er der nok
et Rev, hvorpaa er lagt en Boie i 3 Favne Vand. D. t. N.
og 1¼ engelsk Miil fra det er en Boie paa 4 Favne, og D. ¼
N. 1½ engelsk Miil længer ind er en anden paa 3 Favne; denne
sidste er paa det Rev der er lige over for „St. James Castle“,

hvor Løbet kun er $3\frac{1}{2}$ Rabbellængde bredt og Grunden meget steil, idet der nemlig er 6 à 7 Favne lige udenfor Voien, og en 70 Alen indenfor den ikke mere end 6—7 Fod. Denne Voie er lagt paa den meest fremspringende Pynt og næsten midt i den Plade (Nathed) som begrænder Løbet.

Man har anseet det for ufornødent, at give hver Voie noget særegent Kiendemærke; de ere lagte paa Yderpynten af hvert Rev, som er noie undersøgt heelt over; man bør imidlertid ikke gaae indenfor den lige Linie, som er trukken igiennem dem, og ved at holde sig udenfor denne undgaaer man enhver Fare.

For at anduue Voien paa det sydvestlige Rev (S. W. Spit) og undgaae Grundene, dersom Voierne skulde være borte, tiener følgende Anviisning. Toppen af Mimas holdes midt over Spulningen imellem de to nordligste Biergspidser (peaks) paa Long-Island, peilet i N. V. t. V.; herved klarer man den sydvestre Al-bue, i 3 Rabbellængders Afstand og med 16 Favne Vand; et Skib kan gaae den klos, da der er steilt til; men staaer man ud af Golsen, bør man ikke bringe Toppen af Mimas nordenfor Mærket for man er $1\frac{1}{2}$ engelsk Miil nordvest for Voien, da man ellers løber Fare for at komme paa den vestlige Deel af Vanken.

Ved at holde Nord-Enden af det gamle Castell ovenover Staden Smyrna overet med Sydenden af „St. James Castle“ D. $\frac{1}{2}$ S., klarer man Sydkanten af Grunden, og man løber „S. V. Spit“ klos, samt Mundingen af Hermus og Hermus-Revet's Voie; naar man er kommen østenfor denne Voie, kan man staae meer nordlig, ikkun agtende at man ei kommer over Linien imellem Voierne.

Intet Mærke kan gives for at staae imod denne Deel af Grunden; det der bruges i det Snævre tværs af Castellat er overordentlig vanskeligt for en Fremmed at finde og kan ikkun under visse Belysninger stielnes, det er: Klinten over Kuludscha (Koolujah) overet med Syd-Enden af Barraquerne i Smyrna, i D. $\frac{1}{3}$ S. Barraquen er en lang hvid Bygning nær ved Vandet i den syndre Deel af Byen; høie Bierge hæve sig bag ved

Kuludschah Klinten, hvilket forhindrer den fra at sees om Morgen, naar Solen er bagenfor den.

Naar Bierget Sipylus, der seer sort ud af Træerne paa Toppen af det, kommer overet med Menimen Trappen, i N. D. 3 N. er man østenfor Grunden. Kysten fra St. James Castle øster efter er steil og reen. (Naut. Mag. Dec. 1842.)

Fyr paa Den Nevis.

En Fyrlanterne bliver hver Aften heist paa Flagstangen paa Fort-Pynten og holdes tændt til Dagbrud. Imod Vst eller Land- Siden er den mørk og sees kun ufuldkomment mod Nord og Syd, hvor den ei kan sees paa større Afstand end 7—8 engelske Meil; men mod Vest viser den et stærkt Skin, der tydelig sees 12—14 Qvartmile. Lanternen er omtrent 60 Fod over Vandfladen.

(Naut. Mag. Jan. 1843.)

Fyr paa Little-Ross Island, Skotland.

Little-Ross Island ligger udfor Indløbet til Kirkcudbright Bai og Havn, paa 54° 46' N. Br. og 4° 5' Egd. V. Paa Toppen af denne De er opført et Fyr, som tændtes 1ste Januar 1843. Det er omdreieende og giver et stærkt Blink hver 5 Secunder, eller 12 Glimt i Minuten. Lanternen er 175 Fod over Vandfladen. Fyrpenge erlægges af alle Skibe, der seile imellem St. Beeshead og Mull of Galway, eller anløbe Solway Firth; Taxten er en halv Penny pr. Tons Drægtighed.

(Naut. Mag. Jan. 1843.)

Falsterbo Fyr forandret.

Den tidligere bebudede Forandring ved dette Fyr er nu fuldført og Fyret tændtes atter den 24de Junii 1843. Fra et Steenkulsfyr er det forandret til et stillestaaende Lindsesfyr af 2den Rang, som brænder overeensstemmende med Reglerne for alle svenske Fyre.

(Sd. Tid. No. 49.)

Bemærke ved Norrkjøping.

En rødmalet Løndebøie er bleven udlagt i Bråwiken ved Norrkjøping, paa Nordfiden af den saakaldte Löfskate- eller Uhl-

gerds-Grund, paa 19 Fod Vand. Denne Grund ligger i S. V. for Löfskate By paa Nordfiden af Bråvif i Øst $\frac{1}{3}$ geogr. Miil fra Swinsta Skær og i D. S. D. 4 Qvartmiil fra Esters Pyut, alt misvisende. (Hb. Tid. No. 49.)

Farlig Grund i Kalmar-Sund.

I Kalmar nordre Sund er opdaget en af større og mindre Stene bestaaende Grund, omtrent 24 Kvadratfavne stor, hvorpaa kun er 8 Fod Vand. Peilingerne ere: Ahlböke Kirke paa Vland i D. S. D. $\frac{1}{2}$ D. og Vorgholms Slot i S. V. $\frac{1}{2}$ S. paa Compasset. (Hb. Tid. No. 51.)

Opdaget Skær paa Svenskekysten i Skagerrak.

Et hidtil ukendt Skær er opdaget paa Kysten af Bahus-kyhn, omtrent midt imellem Koster og Sæls. Det ligger paa $52^{\circ} 42'$ N. Br. og $11^{\circ} 11'$ Øst for Grvch. Denne blinde Klippe, paa hvis grundeste Sted er 7—10 Fod Vand, har kun en Udstrækning af omtrent 20 Favne; den er brat steil paa den nordlige Side, men gaaer jevnt af paa den sydlige. Peilingerne fra den ere: Ramsø i N. D. t. D. og den nordlige Wædersø i S. S. D. efter Compasset, begge omtrent i $8\frac{1}{2}$ Qvartmiil.

(Hb. Tid. No. 53.)

Dünkerke og Gravelines Fyre.

Det nye Fyrtaarn ved Dünkerken staaer paa Pierhovedet imellem Havnen og Fort Risben. Det er et omdreieende Fyr. Imellem 12 og 20 Qvartmiils Afstand sees det formørket hver Minut, men indenfor den første Afstand er et svagt stadigt Lys synligt imellem de stærke Glint. Fyrlanternen er 193 Fod over Havets Overflade, og kan fra et Skibsdæk sees paa 18 Qvartmiils Afstand.

Gravelines Fyr er stadigt. Taarnet staaer østenfor Pierhovederne ved Havneindløbet; Fyrlanternen er 193 Fod over Havets Overflade. (Naut. Mag. April 1843.)

Forandring ved Honfleur Fyre.

Fra 1ste April 1843 er det ydre Fyr ved Honfleur, paa den yderste Ende af den vestre Pier, forandret fra naturlig Farve til en rød Farve. (Naut. Mag. April 1843.)

Folkestone Fyr forandret.

For at forebygge Feiltagelse, efter at Gasbelysningen af Byens Gader er indført, vises i Fremtiden et rødt Fyr paa det vestre Pierhoved ved Indløbet til Havnen. (ibidem.)

Foreslaaede Fyrskibe paa Barne og Ridge i Canalen.

En Ansøgning er indgiven til det engelske Underhuus om at Fyrskibe maae blive udlagte paa omnævnte farlige Grunde, og en Committee er i den Anledning udnævnt. (ibidem.)

Nye Vigia paa 28° 10' N. Br. 62° 7' V. L. Græd.

Skibet British Queen, Capt. Kennedy, beretter at have paa Piemreisen fra Antigua seet en blind Klippe omtrent 3 Fod under Vandet; den var omtr. 17 Fod lang og 5 Fod bred, liggende N. N. O. og V. S. V. Den ovenangivne Bredde og Længde ere efter Observationer, den sidste saavel efter Chronometer som Maane-Distance. (Sd. Tid. No. 51.)

Forbedring ved Giedser Fyr paa Falsker.

Giedserodde Fyr har hidtil kun været forsynet med 10 i en eneste Række anbragte Lamper med Reverbere, og har derfor ikke fuldstændigt kunnet belyse den hele Kredts, hvori det skal tiene til Veiledning for den Søfarende. For at afhjælpe denne Mangel er i indeværende Aar (1843) derpaa anbragt endnu en Række Lamper, hvis Lys vil falde imellem de forriges og hvorved Virkningen af Fyret vil blive endnu mere eensformigt, end forhen, og lyse lige stærkt i alle de Compassstregere, hvori det kan sees tilføes. (Sd. Tid. No. 67.)

Fyrskib ved Sandyhook forandret Plads.

Fyrskibet er lagt ud paa 15 Favnes Dybde i følgende Peiling: Highland Fyr i V. S. V., Sandyhook Fyr i V. t. N. i 7 Quartmiles Afstand. (Sd. Tid. No. 68.)

Blandinger.

Tidsignal i Valparaiso og Forslag til et Tidssignals Oprettelse ved Glasgow.

Paa Herr Mouatts Observatorium i den nordøstre Vinkel af Castellet St. Joseph, ved Valparaiso, er oprettet et Tidssignal for at give Skibene i Bayen Leilighed til at rette deres Chronometere. (Naut. Mag. Nov. 1813.)

I et Møde af Skibsredere og Capitainer i Glasgow, som fandt Sted i Begyndelsen af dette Aar, for at understøtte Foranstaltninger til Skibsfartens Bedste og Fremme, foreslog Obersten Sir Thomas Brisbane følgende: I Staden Glasgow, der er saa interesseret i alt hvad der angaaer Skibsfarten, borde der gives Midler til Tidereguleringen, saa at den her kunde erholdes med samme Nøiagtighed som i Greenwich. Det vilde være af største Nytte om det hertil fornødne mindre Observatorium (a correct piece er Udtrykket) blev oprettet paa et dertil beqvemt liggende Sted, Caltonhill f. Ex., hvor Enhver kunde henvende sig til for at faae sit Chronometer sammenlignet.

(Vi optage af samme Artikel følgende Ytringer angaaende Foranstaltninger fra det Offentliges Side til Skibsfartens Beskyttelse. Til Forklaring om, hvad der kunde give en Landofficier Competence i ovenanførte Tilfælde til at yttre sin Mening i nautiske Affairer, bemærker Udgiveren af Naut. Mag. at Oberst Brisbane er bekendt for sine Kundskaber i Astronomie og Navigation. Paa sine hyppige Søreiser med Transportskibe i Krigens Tid havde han lært at kiende hvor flet Skibene som oftest bleve navigerede og hvor lidet Capitainerne kiendte til Længdeobservationer, saa at de næsten altid vare ude af deres Bestik paa længere Reiser, og dette havde bevæget ham til, selv at tage Observationer og holde sit eget Bestik. Siden havde han, som Gouverneur i en af Colonierne, oprettet et Observatorium, der gjorde de Søfarende megen Nytte.)

Mange ville forsvare den Mening, at Forlistet af Skibe er

en Sag, der alene vedkommer Skibsrederne, og at ingen Anden har Ret til at erkjendige sig om Aarsagen til de mange beklagelige Forliis af Menneffer og Eiendom, der i den sidste Tid saa hyppigt have fundet Sted. Vi ville ikke indlade os paa at bestride en saa daarlig og uchristelig Paaastand. Underhuset har lykkeligviis allerede afgjort Sagen og erklæret, at Liv og Eiendom have samme Ret til Statens Beskyttelse paa Søen som paa Landjorden. En Committee har været nedsat til at undersøge vor private Marines Tilstand og foreslaae Midler til Afhjælpningen af Mangler ved Skibbyggeriet, Skibsførernes Dannelse ic. Nabostatater, der i enhver anden Henseende staae langt under England, sørge for at hverken Passagerers og Mandskabets Liv eller Borgernes Eiendomme skulle letfindigen bortkastes af deres Medmenneffer. I Danmark har der i mange Aar eksisteret Navigationsexaminatorer. Den mindste Slup, der kommer til en stoff Havn fra Danmark, bær Vidnesbyrd om de danske Autoriteters Omsorg og Narvaagenhed. Ingen faaer Lov til at fore det mindste Skib, uden at han har aflagt Prøve paa sin Competence dertil, og hverken Styrmand eller, endnu mindre, Capitainer, som ikke kunne skrive deres eget Navn, kiendes i Danmark og over hele Østersøen.

(Naut. Mag. Febr. 1811.

En Vandhøse eller Skypompe, beskrevet paa Stedet af et Dievidne.

(Naut. Mag. 1812. Oct.)

Det var den 5te Mai 1835, da jeg førte Skibet William Wilson, bestemt fra China til Madras, paa $8^{\circ} 5' N.$ Br. og $86^{\circ} 16' Øst$ Lgd. netop som vi skulde faae fat paa Sydvest-Monsunen, som ikke havde naaet saa langt over Bugten endnu, at jeg fik en Vandhøse at se, saa nær Skibet, og af saa betydelig en Størrelse, at jeg i begge Henseender fik mine Ønster opfyldte i Anledning af dette smukke Naturphænomen, som jeg hidtil kun i Afstand havde kunnet iagttage. Denne Gang havde Veiret været meget mørkt og truende og der var faldet megen og svær Regn hele den første Deel af Dagen; men Kl. 11 klarede det op, og

om Middagen skinnede Solen meget varmt og stikkende over vore Hoveder, medens Atmosfæren nedenfor, heelt rundt om, var endnu ligesaa tyk og sort som om Morgenen. Jeg havde netop taget Middagshøiden og var gaaet ned for at sætte Bestikket af i Kaartet, da den vagthavende Styrmand meldte: „En Vandhose tæt ved os“. Der var den, ganske rigtig, ikke 2 Rabbellængder fra Skibet, hvor der 5 Minuter før ikke var andet end klart Solskin og en stille, blank Sø. Det var for mig som en Trolddom. Det første jeg greb til var at give op Alting, og da dette var gjort kunde jeg med mere Rolighed betragte det skønne Lufsyn for mig, hvilket jeg gjorde med en blandet Følelse af Beundring og Frygt. Jeg holdt Dinene ufravendt paa det og bemærkede, at det bevægede sig langsomt imod Skibet, standsende og ligesom dragende sig lidt tilbage nu og da. Støtten var, tilskyeladende, af Tykkelse som en af vore Master, nogle og Tredive Tommer i Diameter; men den har rimeligviis været tykkere, da dens Høide maatte have Indskydelse paa Bedømmelsen. Den vedblev at bugte og svinge sig langsomt i forskjellige Directioner, ligesom en Slange, og hvorved man fik Begreb om en overordentlig Grad af Vøielighed. Hele Støtten inclinerede omtrent 20° fra Perpendicularen paa Havets Overflade. Jeg troer ikke, den naaede op til eller hang sammen med nogen Sky; men den blev gradeviis mere giennemsigtig og mindre skarpt begrændset, skiondt den ei astog i Størrelse, førend den i en Høide af omtrent 500 Fod var ukiendelig. Den naaede ned til omtrent 15 Fod fra Havets Overflade, hvor den udvidede sig og forsvandt i et hvidt Skum. Jeg er ikke vis paa om Solen skinnede frem medens Vandhosen varede, men jeg troer, det var Tilfældet.

Støttens Udseende var ligesaa tydeligen markeret fra Lusten, der omgav den, som et Stykke matslebet Glas imellem giennemsigtigt; i Midten var den mere giennemsigtig og tyndere, end ved Siderne, hvis Kanter vare saa skarpt betegnede som en Knivsegg. Heelt igiennem hele Længden løb der en confus Masse af Linier, krydsende hverandre diagonalt og inclinerende meer eller mindre i

Transversalen; disse Linier var tykkest og bredest samt tydeligst at see omkring Centerlinien, aftagende ud imod Siderne, hvor de forsvandt i det matte eller frostlignende Udseende af Kanterne. Havet var hele Veien rundt om den saa glat og blank paa Overfladen som et Speil, uagtet der var en svær langstrakt Dyrning, der kom af Monsun-Vinden, som blæste et Stykke fra hvor vi laae. Umiddelbart under Støtten stod Søen op i en Høide af 3 Fod eller mere, og Toppen af dette Bierg var i et heftigt Dyrer og kogte op i Bobler, ligesom en kogende Kiedel Vand, og ovenover dette stod Skummet eller Stænket op indtil det naaede den tilsyneladende solide Støtte. Det Hele dreiede rundt med stærk Fart fra Høire til Venstre. Vandbierget kan omtrent have været 20 Fod i Diameter, og i en Distance af 30 Fod udenom dette bevægedes Overfladen af mangfoldige Strømninger, der lebe i alle mulige Directioner. Kun et eneste Windpust føltes; det var ikke af nogen betydelig Kraft, men meget koldt. Hvor længe denne Vandhøse varede, kan jeg ikke nøiagtig angive, men jeg troer det maa idetmindste have været 20 Minuter. Udskillige Musketugler bleve affyrede paa den, men uden Virkning; tilsidst skød vi med en 12 Pdr., hvorpaa den gradviis forsvandt; men jeg har den Mistanke, at den allerede før har begyndt at opløse sig, efterdi Skuddet ikke viste nogen øiebliklig eller afgjørende Virkning. Maaden, hvorpaa Oplosningen skete, var ved at den først blev mere gienneemfigtig, Linierne udslattedes næsten ganske, og tilsidst brød den i Stykker, eller enkelte Steder forsvandt hist og her, saa at det saae ud som den skiltes i Stykker; herved formindskedes dens Diameter alligevel ikke, men syntes snarere at forsøges. Søen lagde sig efterhaanden, og 5 Minuter efter at den var forsvunden var ethvert Spor efter den ogsaa borte. Ingen Regn faldt medens den stod paa og Veiret blev siden efter smukt og klart.

Et lignende Phænomen beskrives i samme Nummer af „Nautical Magazine“ saaledes som det viste sig paa en Landeieendom i Essex mod Slutningen af forrige Sommer.

„En mærkværdig og ødelæggende Hvirvelvind hiemsøgte for faa Dage siden Gaarden „Ware“, der tilhører Herr Speller af Hatfield Broad Oak. Klokken var omtrent 10 om Aftenen og alle Gaardens Folk vare endnu oppe, da de pludselig horte en usædvanlig og voldsom Stoi i Luften, som satte dem i stor Skræk, og da Gaardhunden hylede ynkelig, vovede de sig til at see ud igiennem Døren; her saae de Tækningen og hele Taget af Vognskuret hvirvlet op i Luften og hele Skuret selv splittet om i alle Retninger. De havde ikke saasnart trukket Døren til sig igjen, forend Taget af en meget stor Lade blev kastet lige imod den og alle Tagstenene af Vaaningshuset bleve revne af og bortførte i alle Directioner, mange af dem langt bort. Hvirvelvinden kom derpaa i Berøring med en meget stor Høstak eller Hæsse, som den aldeles splittede ad og forte en stor Deel af den med sig næsten en halv Fierdingvei tværs over Marken; og det Forunderligste var, at Høet paa hele denne Strækning laa stroet saa jevnt og ordentlig, som om det med Flid var bredt ud for at tørres. Kreaturerne paa Gaarden kom lykkeligviis ikke til nogen Skade, skjøndt mange store Træer, i Nærheden af hvilke de græssede, vare oprevne med Roden og mange af dem kastede heelt ud paa Marken. Kornet paa Marken fik ogsaa ingen synderlig Skade, hvoraf man maa slutte, at Hvirvelvindens Magt ikke har naaet længere ned til Jorden end paa 4—6 Fods Afstand.“

„Mærkeligt er det, at Ødelæggelsen var indskrænket til denne Gaard alene, saa at Beboerne paa de nærliggende Gaarde vare ganske uvidende om, hvad der var passeret, indtil den næste Morgen. Hunden fandtes begravet under Ruinerne af Vognskuret, tæt ved hvilket den stod lænket; men man fik den dog ud fuldkommen uskadt.“

„Vindstøtten synes at have bevæget sig i en Cirkel, da adskillige Træer, som stode paa modsatte Sider, vare enten oprykkede

eller afgrenede. Hvor denne Hvirvel først opstod, kan Ingen sige, men den gik bort i en nordøstlig Retning fra Gaarden. Den Larm, som den gjorde, beskrives som forfærdelig i høieste Grad, og Skaden, den hár anrettet, er betydelig.

Frankefrigs Marine i 1843.

(Annales maritimes.)

Efter Annales maritimes for Marts 1843 eiede Frankrig			
af Linieskibe paa 120 Kanoner			7
do.	100	do.	13
do.	90	do.	12
do.	86	do.	5
do.	80	do.	9
			3 Alt 46 Linieskibe.
af Fregatter paa 60 Kanoner			16
do.	58	do.	1
do.	52	do.	6
do.	50	do.	11
do.	46	do.	5
do.	40	do.	10
			3 Alt 49 Fregatter.
af Corvetter paa 30 Kanoner			10
do.	28	do.	3
do.	24	do.	8
do.	20	do.	4
			3 Alt 25 Corvetter.

Af disse vare 23 Linieskibe, 21 Fregatter og 1 Corvet under Bygning. Af mindre Krigsskibe havde 58, deels Corvetter avissos, deels Brigger og Brigger avissos, førende fra 20 til 10 Kanoner. Af Skonnerter, Kanoniere-Brigger og andre Smaasarteer 73. Af Gabarer, Lastdragere og Transportskibe 57. Af Dampskibe: 9 Dampfregatter fra 540—450 Hestes Kraft; 12 Dampcorvetter paa 220 Hestes Kraft, deraf nogle af Jern; og endeligen 34 mindre Dampskibe, hvoraf 23 ere paa 160 Hestes

Kraft, 3 paa 100 til 150 Hestes Kraft og Resten fra 60—80 Hestes Kraft. I Alt 55 Dampskibe.

Dampskibsreise fra England til Madras.

(Annales maritimes April 1813.)

Det ostindiske Dampskib Hindostan forlod England den 24de September 1842 og ankom til Madras den 20de December. Det har altsaa gjort Reisen i 87 Dage, iberegnet Opholdet paa flere Steder for at indtage Kul; af disse har det været under Damp de 60 Dage, og 27 Dage ere medgaaede ved Indtagelsen af Kul og andre Ophold, som man haaber at kunne forkorte betydeligen paa de næste Reiser. Under Damp har Hindostan gjort omtrent 200 Qvartmiil i Etmaalet. Den havde 110 Passagerer til Mauritius og 25 til Ceylon (Point de Galles). I Fragt og Passagepenge har den havt omtrent 7000 £ Sterl. Dens Drægtighed er 1800 Tons; Maskinerne ere paa 200 Hestes Kraft. Den er forsynet med de Smithske Redningsbaade paa Piulkasferne. Den er et overordentlig mageligt Søskib, slinger og duver næsten Intet, lystre sit Ror fortræffeligt og vender let. Paa Reisen fra Ascension til Cap, imod en stiv Sydøst Passat, gjorde den stadigt 190 Qvartmiil i Etmaalet.

Mærkeligt Phænomen ved Lynildens Nedslag i et Skib.

Chefen for den franske Orlogsbrig La Vigie, Lieutenant Lepé, beretter i et Brev til Herr Arago følgende Phænomen, der ledsagede Nedslaget af Lynilden i Skibet den 4de Mai 1843, under Prindsen-Den i Guinea-Bugten: „Omtrent Kl. 4 om Morgenen trak et Uveir op i Nordvest, som en halv Time efter kom til Udbrud. Det var meget mørkt; Vinden blæste haardt fra N. V. i svære Byger, Regnen styrtede ned i Strømme, Tordenen kom nærmere og nærmere og Uveiret blev staaende over vore Hoveder i næsten 2 Timer. Hvert Dieblik saae vi Lynilden slaae ned rundt om os og Kl. 6 omtrent høstes et Skrald, der lignede et Kanonskud, da Lynilden slog ned i Tordenaflederen paa Toppen, lob ned langs Kiæden og foer i Vandet, uden at tilfoie os

videre Skade. Platina Pynten paa Toppen smeltedes lidt derved, og man saae to glodende Draaber af det smeltede Metal falde i Vandet. Dmtrent 5 Minuter efter hortes atter et Skrald som det første og Tordenaflederen blev igjen ramt af Lynilden. Jeg saae tydeligen begge Gange en lang Flamme udgaae af Skyen over vore Hoveder ned til Spidsen af Tordenaflederen, derfra langs med Riæden og ned i Vandet. Hver Gang kunde man tydelig høre en skarpt hviælende Lyd, som jeg ikke veed at giengive bedre end ved „tschit — tschit — tschit“. Ved det første Nedslag var den Haardugs Floi paa Toppen forsvunden.“

„Lidt efter det andet Nedslag sagtnedes Tordenskraldene og Uveiret fordeelte sig efterhaanden. Et Par Timer efter, da Luftten havde opklaret sig, sendte jeg en Mand op paa Toppen for at undersøge Tordenaflederen. Da han kom op, saae han, at Platina spidsen var meget blank i Enden og saae ud til at have været smeltet. I det han rørte ved den, følte han Tingrene ligesom hænge fast i en klæbrig Materie, og da han slap igjen horte han tydelig en svag Lyd, som naar man helder en Draabe Vand paa et gloende Jern. Han gientog Forsøget og det samme Phænomen viste sig atter.“

„En Timestid senere lod jeg Tordenaflederen nedtage for at see, om den endnu var electriff; men da Manden kom ned med den var der intet andet mærkeligt ved den, end at den yderste Spids var smeltet og nogle Draaber af Metallet vare løbne ned paa Kobberspindelen eller Stilken. Denne Stilke er tykkere nedentil, hvor den har en udstaende Rand eller Knop, som Riæden hviler imod. Riæden er af Messing (laiton) og hænger, med et Die eller en Ring i Enden, over Stilken. Hvor Riæden og Stilken vare i Berøring med hinanden vare de begge let brændte eller svædne. Floien, som ogsaa er af Messing, dreier sig omkring Stilken ved to Hængsler eller Ringe; den nederste af disse, som berørte Riæden, var ogsaa svæden i Berøringspunktet. Floiens Haardugs-Vager var, som sagt, borte.“

„Da Uveiret var forbi, gif jeg ned for at spise Frokost, og

da jeg lagde to Bordknive overkors, mærkede jeg at de hang temmelig fast sammen. Ved at gjøre Forsøg med en tyk Synaal, saae jeg at Knivsbladene vare saa stærkt magnetiserede, at jeg kunde løfte Naalen op med dem og vende og dreie Bladet uden at den faldt af. Jeg gjorde Forsøget med flere Knive, ogsaa med Matrosernes Lommeknive, og det viste sig, at alle vare meer eller mindre magnetiserede. Det samme var Tilfældet med alle Haandvaaben i Skibet. Da vi kom til at undersøge vore Compasser, fandt vi dem saa forvirrede, at vi saagodt som paa Lykke og Fromme maatte styre Cours hertil."

(Annales maritimes Sept. 1843.)

Hurtighed i den engelske Koffardifart.

Skibet Phoenix, Capitain Greaves, ankom i forrige Sommer til Liverpool fra Antigua med en Ladning af 464 Fade Sukker og 221 Fade Molas, foruden endeel mindre Gods. Den halede ind i Dokken, udloste sin Ladning, indtog 100 Tons Ballast og 150 Tons Gods og affeilede til Antigua igien 2½ Dag eller 60 Timer efter dens Ankomst til Dokken.

(Naut. Mag. Aug. 1843.)

Opbrændelse af den amerikanske Dampfregat Missouri.

Dampfregatten Missouri var boret til 44 Kanoner, men havde kun 28 monterede. Den var fortræffeligt udrustet og skulde bringe en amerikansk Ambassadeur med hans Suite til China. Paa Veien dertil anløb den Gibraltar, og medens den laae til Ankers i denne Bay, udbrod om Aftenen den 27de August 1843 Ild ombord paa den, som i saa Timer aldeles ødelagde den. Ilden udbrod i Kulmagazinerne, man veed ikke hvorledes, men troer at det er skeet ved Selvantændelse. I Begyndelsen troede man at faae Bugt med Ilden, men den vandt Overhaand igien og Skibet brændte op, paa Bunden nær, som sank paa 4 Favne Vand. Det engelske Dampskib Locust kom lykkeligviis ind fra Soen tidsnok for at redde Mandskabet og adskillige Kostbarheder, hvoriblandt 50,000 Dollars i rede Mønt. Da Locust ankom,

brændte Missouri allerede næsten lige til Vandgangen. Der befandtes en stor Mængde Krudt derombord; men da Amerikanerne, ligesom de fleste andre Nationer, paa alle deres Krigsskibe have Krudtkamrene indrettede til at sættes under Vand, havde man strax, da Faren tiltog, druknet Krudtet og Mandstabet var derved sat istand til, uden Frygt at arbejde paa at frelse hvad frelses kunde, lige til det sidste Dieblik. Saadanne Exempler kunne dog ikke blive uden Virkning i de Mariner, hvor denne Indretning endnu savnes.

(Annales maritimes Sept. 1843.)

En ny opfundet Torpedo eller Mine i Vandet.

En Amerikaner, ved Navn Colt, har opfundet en Slags Miner under Vandet eller submarine Batterier, som han kalder dem, med hvilke der blev gjort Forsøg midt i April Maaned d. 11. paa Potomac Floden nedefor Washington. Det til Forsøget bestemte Skib seilede op ad Floden indtil henimod tværs af Orlogsværftet, hvor alle Mand forlode det efterat det var sat paa en vis Cours ligesom med en Brander. Da Alt saaledes var i Orden, blev et Signal givet, og i samme Dieblik exploderede et kraftigt Batterie omtrent en 7—800 Alen forud for Skibet; et Dieblik efter sprang to andre paa Skibets Bagbords Side, og dets Voug og Forsskib saaes at blive ført op i Luften i Stumper og Stykker. Da Damp og Røg vare forsvundne, saae man kun Algereskibet med en Deel af Mesansmasten tilbage, hvilket snart sank tilbunds. Der var kun 8 Fod Vand paa dette Sted. (Hvorledes disse submarine Batterier ere bestaaende, omtales ikke. Den sagkyndige Læser vil af den ringe Dybde, hvorpaa Experimentet siges at være skeet, finde Grund til at antage, at Skibet, der sprængtes, ikke har været flort; dog maa man erindre at Beretningen er tagen af en Nøis, og altsaa ikke er at stole paa i de techniske Detail. Denne Omtale i Naut. Mag. for Juni af en saa interessant Nyhed skulle vi tilføie følgende af samme Tidsskrift for Februar: Congressen voterede 15,000 Dollars til

Forsøg med Hr. Samuel Colts submarine Batterie, hvilket Opfinderen paastaar er istand til at ødelægge det sværeste Krigsskib, som nærmer sig en Havn, og det uden at man behøver at komme det nær paa Kanonstuds Distance).

Rodgers Anker.

Dette Anker (tidligere omtalt flere Steder i dette Tidsskrift) begynder nu at vinde meer og meer Udbredelse i Marinen. En Prøve blev nylig foretagen med det, som man næsten kan kalde afgjørende. Da Liniestribet Vascaven i April d. N. løb af Stabelen i Woolwich, blev det stoppet op for et Rodgers Anker, som kun veiede $29\frac{1}{2}$ Centner, og det medens der løb en stærk Strøm med Springtid, og Ankeret faldt i det Dieblig Skibet havde klarret Beddingen, uagtet hvilket det ikke rippede det ringeste i Grunden.

(Naut. Mag. Mai 1844).

Optegnelser fra Briggen Ornen's Expedition i 1843—44.

Af Capitain-Lieutenant Polder.

Efter at denne nye Brig, boret til 16 Stykker 18pdg. Kanoner, i Sommeren 1842 var løben af Stabelen, blev den i det følgende Aar bestemt til at equiperes, og under 13de Marts behagede det Hs. Majestæt allernaadigst at udnævne mig til Chef for den. Udrustningens Diemeed var deels Dvelse for Officierer og Mandstabs, deels at prøve Skibet, som var bygt efter en ny Tegning. Ordren for Togtet bød at anløbe Pernambuco, Bahia, Rio de Janeiro og de vigtigste Steder paa Platastoden, der at vise Flaget, overalt varetage de danske Interesser og være Kongens Undersaatter til Nytte og Beskyttelse; om muligt skulde Briggen være hjemme igien i November Maaned samme Aar.

Samtidig med Ornen equiperede Corvetten Flora, Capitain F. Paludan, til Manøvrer for Cadetterne, samt Briggen Mercurius og St. Jan, den første, under Capitainlieutenant Christmaas, bestemt til Afløsning paa Stationen i Vestindien, den sidste, under Capitainlieutenant Trininger, bestemt til en Dvelsestour i nærmere Farvande, og til dette, for hvert Skib særegne Hverv, knyttedes endvidere den Bestemmelse, at de samtlige, under Corvetchefens Commando, som ældste Skibschef, skulde anløbe Madera, for paa Veien dertil at foretage saadanne tactiske Dvelse, som Seilads i Gfadre giver Leilighed til.

Den 29de April var Skibenes Equipering fuldendt og samme Dag beæredes de med et Besøg af Hs. Majestæt Kongen, som, ledsaget af Hs. R. P. Kronprindsen, behagede at tage dem i Diesyn for Afseilingen. Den 1ste Mai vare de udlagte paa Rheden, men da 23 Søfolk, udstrevne i Hertugdømmerne, endnu ikke vare ankomne, blev Afseilingen opsat for at oppebie dem. Dette Ophold blev imidlertid benyttet til Dvelses-Seilads og Evolutioner i Sundet. Under disse Manøvrer, i en rumskids

Jagt imellem Briggerne, var det at Briggen St. Jan, et gammelt Skib, sprang læt og maatte ind paa Rheden til Estersyn. Dette effectueredes med Kraft, og Dagen efter stødte den atter til de andre Skibe i Renden. Paa samme Tid indtraf det manglende Mandskab, og da altsaa intet længere Ophold var fornødent, lettede Skibene og stode Nord paa, deres videre Bestemmelse imøde.

Den 5te Mai Kl. 10 F. M. D. passeredes Kronborg. At see 4 danske Orlogsmænd, skøndt smaa i Caliber, staae Sundet ud i sluttet Linie, var interessant eller i alle Fald noget Nyt *) og havde fremlokket mange Menneſker saavel i Vaade som paa Kronborgs Bolde, hvilke, tilligemed vore Kammerater paa Vagtskibet Diana, tiljubledede os deres Hilsen.

Efter 29 Timers Seilads var Eskadren under Næsset. Her gjorde St. Jan Signal for Ulempe og telegrapherede en Læt under Vildtingen. Den blev detacheret til en norsk Havn for at reparere, og de andre Skibe fortsatte deres Cours over Nordsoen til ind i Canalen, hvor de den 15de maatte ankre op i Læ af Dungeness, men lettede samme Aften, da Veiret bedagedes, og d. 20de var Meridianen af Duesant passeret.

Paa Hviden af Cap Finisterre signalerede den Commanderende, at have aabnet en forseglet Ordre, som bød ham at anløbe Tanager, hvor vi kom til Ankens d. 1ste Juni Kl. 6 E. M. D. Det eneste Menneſte fra Land, vi her saae, var den danske Consulatssecretair Hr. Marcusen, som strax efter Antrin-

*) Da saavel den ærede Forfatter her, som paa hien Tid de offentlige Blade, omtaler denne Samling af Krigsskibe som den største i Antal, der i en nyere Tid er udgaaet fra vore Havne, paaligger det os at berigtige denne Bildfarelse, idet vi her bringe i Erindring, at i Aaret 1837 udgik Corvetten Galathea paa 26 Kanoner, Corvetterne Diana og Flora paa 20 Kanoner og Briggen St. Thomas paa 16 Kanoner paa samme Maade i Forening, og i Aaret 1838 Fregatten Rota paa 46 Kanoner, Corvetten Flora samt Briggerne St. Croix og Mart, altsaa begge Gange ikke alene det samme Antal Skibe, men tillige stærkere i Rang og Caliber.

gen kom ombord for at hilse paa den Commanderende. Han fik en Salut af 9 Kanonstød fra Flora, og næste Morgen Kl. 8, da alle Skibene havde tonet Flag, blev der fra Commandoskibet givet 21 Stød, dansk Pilsen, til Fæstningen, som retournerede Saluten.

Endeel af Officiererne og alle Cadetterne vare i Land her og bleve meget venstabeligen modtagne af Hr. Marcusen; men vi gik dog Alle Slip af det eneste Mærkværdige, som Opholdet i denne morgenlandste Flette lovede os, Audientsen nemlig hos den marokkanste Stormand, Deien, thi han var just reist bort, ind i Landet. Vor Consul var desuden fraværende i Europa, og da det smudsige Tanger selv, med sine tæt sammenhobede Leerhytter, forfaldne Fæstningsværker og en raa og pialtet Befolkning, ikke kunde have noget Tillokkende for civiliserede Europæere, bleve vi, efter 1½ Dags Ophold paa dette kedsommelige Sted, behageligen overraskede ved en Ordre fra den Commanderende, at løbe over til Gibraltar, hvor Skibene gik til Ankers endnu samme Dag, d. 3die Juni. Dette Anløb laa egentlig udenfor Expeditionens Plan; men en Cadet var bleven farlig syg, og Floras Skibslæge fandt Betænkelighed ved at beholde ham i Cuur ombord, derfor bestuete han at bringe ham til det nærmeste europæiske Sted, hvor han indlagdes paa et godt Hospital og er allerede for længe siden giengivet sine Slægtninge og sin Stand.

I Gibraltar traf vi et Par engelske Linieskibe, det ene, Formidable, havde været før været paa Grund ved Barcelona og blev i sin critiske Stilling kun frelst fra Fortiis, ved en af de lykkelige Hændelser, hvorover Skæbnen raader, men som ingen Dødeligs Kløgt formaaer at kalde til Hiælp. Det andet, Howe, en Tredækker paa 120 Kanoner, havde nylig hidbragt den Høistcommanderende i Middelhavet, Vice-Admiral Owen, en gammel Kriger og streng Militair, ubøielig som Jervis i at opretholde Tjenesten og streng som ham i at revse Overtrædelser. En saadan Mand stattes ikke til alle Tider lige høit, mindst efter 30

Nars Fred, i hvilken en ny Generation er opvoren og som i England har stienket Marinen, at opfores til vordende Skibschefer, en Mængde unge begunstigede „Gentlemen“, der gierne see det Krav, Tienstens Sysler kunne have paa deres Tid og Personer, afstempet efter deres egne Vaner og Tilbøieligheder. At modarbejde disse farlige Tendentser, lige slappende for den militaire Aand og Disciplin, er tilvisse en Befalingsmands Pligt, og den gamle Owen satte sig dette Formaal da han overtog Commandoen af Middelhavsflaaden; men hans Iver skal i denne Retning ei altid have været parret med Klogskab, saa at det omsider lykkedes hans aarvaagne Modstandere, støttende sig paa enkelte Feilgreb, paa Intriguer og Bagvadskeller, at faae ham hjemkaldt. Da vor Estadre kom ind paa Bugten, var Admiralen nyligen debarqueret, men hans Vice-Admiralsflag vaiede derombord endnu og blev fra Flora, strax efter at Fæstningen havde erholdt den sædvanlige Salut, ligeledes saluteret.

Saasnart disse Hilsener vare retournerede, stege vi i Land paa den berømte Klippe, ikke mindre mærkelig ved Naturbestaffenhed og geographisk Beliggenhed, end ved dens blodige historiske Minder og de kunstigen anlagte Fæstningsværker, hvis Ry dog neppe saameget skyldes Nyttens, de yde, som det umaadelige Arbejde, deres Udsprængning i Klipperne maa have kostet. Den Luxus, hvormed denne hele Befæstning er udført, og de umaadelige Summer, der ere bortøstede herpaa, skal have bragt Napoleon til at yttre, at den Sum, hvormed Sibraltars Vedligeholdelse betyngede det engelske Budget, var ham en vigtigere Allieret, end selve Fæstningen nogensinde kunde have blevet ham. Selv Englænderne synes nu at være komne til Anerkiendelse af disse pompeuse casematerede Batteriers lidet praktiske Gavn, formedelst deres høie Beliggenhed. Formodentlig i Betragtning af den Fare, et af Dampskibe understøttet Angreb kunde medføre, har man begyndt at anlægge raserende Værker i Landingen paa hele Vestfiden af Klippen, ligesaa Europapynten til Communicationsveien ved Linierne ved St. Roch.

Tæt udenfor Byen, paa Sydkanten, findes et meget smukt Haugeanlæg, indrettet til offentlig Spadsereplads og i Midten juret med en Billedstøtte af General Elliot, Gibraltars berømte Forsvarer. Statuen er af Sandsteen, sinagløs og et Misfoster af Billedhuggerkunsten; den seer ud som den i al Hast var bleven udført og opsat i Enthusiasmens første Opbrusen, og siden glemt at ombyttes med et værdigere Minde. For nærværende Tid er Sir Robert Wilson, Cavalettes chevalereske Befrier, Gouverneur paa Gibraltar, og jeg havde den Ære at blive indbudet til hans Middagsbord tilligemed vore andre Skibschefer. Han er nu en Olding henved de 70, men rast og rørig, meget snaksom og taler gierne om sig selv, hvortil hans mærkværdigt bevægede Liv og mange Krigsfata vistnok give et rigt og underholdende Stof.

Vi forbleve i Gibraltar til den 6te om Middagen, da Skibene lettede og krydsede ud af Bugten med en svag Brise af S. V., som imidlertid døde af udenfor Europapynten, og vi bleve saaledes af den stærke vestlige Strøm forsatte øster efter og over imod den afrikanske Kyst indtil om Aftenen, da en lille Laring af Levanten reiste sig, som efterhaanden tiltog til en frisk Brise og bragte os Strædet ud.

Den 10de Juni kom vi til Ankers ved Funchal paa Madera. Her paa dette Estadrens sidste Rendezvous havde vi ventet at gienfinde Briggen St. Jan; men Haabet stufedes, og først langt senere erfarede vi dens endelige Skiebne, og det ikke uden en Følelse af Bemod, omtrent som naar man modtager Budskabet om en prøvet Vens Opløsning; thi paa dette Skib, der tiente saa mange unge Danste til Officiersdebut i Marinen, havde flere af os lagt den første Grund til vor Selvdannelse og hentet mangen vigtig Erfaring for vor senere Vei paa den sømilitaire Bane.

Den 13de Juni, da Cadetterne i 3 Dage havde haft Leilighed til at besee Vens Mærkværdigheder, opløstes Estadreforbindingen imellem Skibene. Corvetten Flora retournerede vesten om Irland til Nordsoen, før der at continuere med Cadetøvelserne,

og begge Briggerne affseilede 3 Dage senere, d. 16de, efterat have indtaget det Forraad af Viin til Mandskabet, hvormed vore Skibe, naar de ere bestemte til tropiske Farvande, altid pleie at forsyne sig her. Ornen holdt Cours S. V. i, og Mercurius ledsagede den indtil næste Middag, da vi stilledes ad med gjensidige Ønsker for en lykkelig Reise og et tredobbelt Hurra, som Besætningerne gave hinanden. Mercurius stod Vester i, ad Vestindien til, og kom snart af Sigte. Ornen fik d. 18de Kiending af Den Palina og 6 Dage senere passeredes de capverdiske Der, 8 Mile vesten om St. Antonio.

Begunstigede af nordøstlige Vinde naaede vi 23° Længde, den Meridian, paa hvilken jeg ønskede at overfiære Equator, netop førend vi slap Nordostpassaten, som forlod os paa 9½° Nordbrede, og nu befandt vi os i det variable Strøg, hvor Stille, Omløbende og Torden med svære Regnbyger er det herskende Veirlig. I en af disse Regnbyger opfangede vi 13 Tønder Regnvand. Ved at holde ret Syd i kommer man snarest igjennem dette ubehagelige Strøg; men sligt lykkes sjeldent, og Ornen var heller ikke ganske heldig i denne Henseende, thi vestlige og sydvestlige Vinde tvang den øster efter indtil paa 18½° Længde, inden vi, den 4de Juli, paa 3½° Nord Brede fik Sydost Passaten og med den stadigere Veir og Brise.

Dagen efter overfar vi Linien lidt østligere end min oprindelige Bestemmelse, og da de Fleste ombord ikke før havde været saa sydlig, blev det besluttet, efter gammel Skik at høitideligholde Passagen over Linien med allehaande Spog og Lege, hvortil Forberedelserne allerede længe iforveien vare trufne. Til Middag regaleredes Mandskabet med et ferstt Maaltid paa et fedt Sviin, som Officiererne havde stænket dem, og en dobbelt Ration Viin. Resten af Dagen var helliget Udførelsen af de indstuderede Dptoge og Loier, som afverlede med Dands, Sang og Lirespil, og først ved Midnat var Festligheden tilende.

Den 14de Juli fik vi Landet af Braslien i Sigte, og Maanedsdagen efter at vi havde forladt Madera, d. 16de nemlig,

kom Ornen til Ankers paa Bahia Rhed. Seiladsen over Oceanet havde været heldig: en Mand, som under temmelig ugunstige Omstændigheder faldt overbord en Dag, blev lykkeligen bierget, og saaledes var Alt vel inden Borde ved vor Ankomst til Sydamerika.

Blandt de befalede Anløbssteder var Pernambuco nordligst og nærmest paa Veien fra Europa. Det kunde saaledes synes som, at Andvningen af Brasilianske-Kysten borde først have været rettet paa dette Punkt; men to Aarsager bestemte mig til at handle anderledes. Den Første: Rhedens Bestaaffenhed. Naben for Oceanet, med en lidet paalidelig Guldebund og flere ubegvemme Localiteter, der ofte besværliggjøre Communicationen med Landet, frembyder den kun ringe Sikkerhed, især da Indløbet til Byens, af Naturen dannede, fortræffelige Havn ikke er praktiskbælt for Skibe med Ornens Dybgaende, undtagen netop ved Springtid. Den Anden: Stedets geographiske Beliggenhed. Ege i Sydøst Passaten og paa Coursen til Europa for Skibe, som komme Syd og Sydvest fra, yder det saa nordlig beliggende Pernambuco en beqvem Anløbningsplads for at completere Provisionser og Vand. Den første af disse Betragtninger fik Vægt derved, at Ornens Ankomst paa Kysten skete i den endnu ikke endte flette Aarstid, og den anden, som allerede ved Briggens indstrænkede Rum til Proviand og Vandforraad blev af Vigtighed, viste sig dette endnu mere siden, fordi vor Afgang fra de tropiske Farvande fandt Sted paa en Aarstid, da de nordøstlige Vinde antages at naae høit op imod Nord, og gjorde saaledes en hurtig Piemreise mindre sandsynlig end Tilfældet virkelig blev.

Disse vare Motiverne, som bestemte mig til, først at duve op for Bahia. Vi kom dertil endnu i Regntiden og kun faa Dage efter at nogle voldsomme Skybrud havde anrettet megen Udæggelse paa Landet og i den amphitheatralst liggende By, hvor Vandstrømmen oprev flere Gader og forarsagede Jordstred, som havde flere Bygningers Sammenstyrtning og Tab af Menneskeliv til Følge.

Spvad Tienesten først og fremmest havde Krav paa, i Bahia, var, at sætte Briggen meget slappede staaende Taktelag, dernæst Provantering, Vandfyldning og andre Skibsarbejder. Det urolige Veir indvirkede imidlertid heri, og flere af disse Arbejder maatte opsættes indtil videre.

En anden Tjenestefordring, fra nu af at varetage, bestod i at efterkomme Kongens Befaling om „at vise Flaget“, og hvorledes dette borde opfattes havde derfor ogsaa været en Gienstand for min Overveielse. At hidlede Begrebet fra Ordnes ligefremme Betydning vilde være til ingen Nytte, thi Brasilianerne søge for gierne vort Flag til at de ikke skulde kiende det, og at belære dem om Aarsagen til den symboliske Forskiel imellem Krigs- og Handelsflaget, hvis Oprindelse er dunkel selv for os og som neppe kan forsvares med anden Grund end dens ærværdige Ælde, var ikke mere væsentlig. Men da et Krigsskibs Tilstædeværelse i en tropisk Havn forsøger Afgiften for Nationen, det tilhører, befæster Tilliden til Handelsmarinen samt letter og betrygger de commercielle Transactioner; da Consulerne i deres Embedsforhold til Landets Auctoriteter, ved Reclamationer og deslige, derved erholde et Støttepunkt, møde større Velvillie og færre Vanskeligheder — da de samme Consuler undertiden kunne behøve at controleres nær ved og ansføres til større Tjenstiver — da Koffardistibene i mange Tilfælde kunne have Assistance nødvendig af fleersidig Art, o. s. v. saa er Orlogsmændens Ophold der, under fredelige Omstændigheder, en Demonstration, der ikke kan andet end tiene vore Handelsforbindelser til Gavn, idet den tillige tilkiendegiver Regjeringens Ønske at pleie de bestaaende venstabelige politiske Forbindelser med hine Lande. Dette var det Begreb jeg gjorde mig om Betydningen af „at vise Flaget“; hvorvidt Fortolkningen er den rette, tør jeg ikke bestemme; men det var det der satte mig paa det Rene med hvad jeg troede at borde iagttage i denne Retning.

Tuendens vi laae i Bahia indtraf Aarsdagen af den brasili-

lianste Keisers Kroningsfest. Den blev mig officielt anmeldt; Flagning og Salut blev derfor en Selvsølge.

Den 7de August, da de vigtigste tidligere paabegyndte Arbejder vare tilendebragte, gik jeg under Seil til Rio. Om Natten d. 11te passerede vi Bredden af Abrolhos Grundene og fik temmelig læge Lodstød, 35 til 29 Favne, udenfor den Linie, som i Admiral Roussins Kaart betegner Bankens Yderkant. Efter 7 Dages Seilads kom vi i Sigte af Cap Frio, en ypperlig Landkiending til Andvning Nord og Vst fra, og inden Aften saaes tydeligen fra Dækket hele Kyststrækningen ved Rio med dens høie taggede, umiskendelige Biergtoppe, hvoraf de fleste ere bedækkede med et livligt Grønt og isøvrigt mærkværdige ved den stuffende Lighed, hvormed de fortone sig som en i udstrakt Stilling hvilende Menneffigur, hvis Hoved er Gabia, Fjeldkiædens vestligste Bierg, og Sultertoppen, ved Indløbet til Havnen, dens Fod.

Denne træffende Lighed indgav en Hofmand i Kong Johans Gtes Følge, da han, flygtende for Franskmændene, omstiftede Portugal med Brasilien, den findrige Tanke, at lade hiin hvilende Kæmpe afbilde paa et Maleri som Brasiliens Genius. Man seer Kystens hele vidunderlige Toning, i Forgrunden Kong Johans engelste Venne-Flaade staaende ind imod Havnen, og oven over Maleriet læses de, med Hensyn til Kongehusets politiske Nød, saa betydningsfulde Ord: „Kæmpe, reis dig!“ Men Kæmpen sover endnu, skiondt Huset Braganza siden den Tid har udstaaet haarde Prøvelser.

Det var seent paa Aftenen, inden vi naaede ind til Indløbet, og Land-Vinden blæste allerede ud af Løbet; jeg valgte derfor at holde krydsende om Ratten under Gyret paa Raza-Den, for med Søvinden næste Middag at holde ind. Den næste Dag den 15de, Kl. 3 E. M. D. vare vi tæt under det stærke Fort Sta Cruz, der dominerer Snævringen, som her, paa det Smalste, kun er 5 Rabbellængder bred, og snart efter laa Ornen til Ankers ved Brasiliens Hovedstad, Rio de Janeiro, i en af de skønneste, smukkeste og rummeligste Havne i Verden.

Rygtet om den nærforestaaende Ankomst af Keiser Don Pedro 2dens unge Brud havde allerede mødt mig i Bahia og blev her endydeligere bekræftet os, ved de mange offentlige Forberedelser, man var i Værk med at træffe til hendes festlige Modtagelse. Jeg antog, at det ikke vilde være S. M. Kongen ubehageligt, om vort Orlogsflag ved denne Leilighed blev repræsenteret, i Lighed med hvad der havde isinde af andre her liggende fremmede Krigsskibe, og besluttede derfor at oppebie Fyrstindens Komme.

I Mellemtiden havde jeg, nogle Dage efter min Ankomst, Privataudients hos Keiseren. Ss. Majestæt modtog mig i et fra den almindelige Audientsal adskilt Gemak, og var paa den ene Side omgivet af Ministrene, paa den anden af sin Stab. Audientsen varede 10 Minuter. Keiseren talede ikke, men besvarede kun med et let Smil og en Bevægelse med Hovedet de til ham henvendte Ord. Saaledes fik jeg da for første Gang Leilighed til at stue i umiddelbar Nærhed den unge Mand, der siden Incaslægstens Udøddelse er den første i Sydamerika indfødte og thronbaarne Fyrste, og hvis vigtige Lod det blev at føre et af Naturen rigt velsignet Land og dets Folk frem til materiel Velværen og aandelig Udvikling, og saaledes bøde paa en lang Fortids svære Brost. Hvorvidt Don Pedro formaaer at løse denne Opgave vil beroe paa mange Omstændigheder; men Villien dertil mangler ham ikke. Han er nu 19 Aar gammel, for ikke længe siden bleven myndig, og staaer siden den Tid i Spidsen for Rigets constitutionelle Regiering. Han er en mild, velgiørende og naadig Herre, der omfatter sine Undersaatter med Kiærlighed, og heller ikke skal han mangle Mand eller være blottet for boglig Kundskab. Han er af Middelvæxt, ikke velproportioneret af Figur, Hovedet blondt og meget stort; Ansigtstrækkene, en kiendelig Blanding af Braganzas og Habsburgs Familielineamenter, give ham et mere frastødende end tiltrækkende Udseende, og i det Hele træder Majestæten ikke meget frem i hans ydre Personlighed. Han lever i landlig Stilhed nær ved Staden paa det deilige

Lystflot St. Christoval, udenfor hvis Enemærker man flødent seer ham. Med Ridning, Jagt eller andre Legemsøvelser i det Frie bestieftiger han sig aldrig. En streng Opdragelse tilligemed den rigoureuse gammelspanske Etiquette, han er vant til at underkaste sig og som ikke tillader at han et Dieblik unddrager sig Fyrstens Omgivelser, for stundom at bevæge sig i et ugeneert Privatlivs Sphære, vil man give Skylden for den Lethargie, hvori han synes at være hensunken. Det vakte derfor almindelig Glæde, da man, ved Prindsen af Joinvilles sidste Nærværelse i Rio, saae Keiseren færdes med kiendelig Lyst og Munterhed i denne hans livsglade Svogers Morstabspartier; men neppe var Prindsen borte, før han atter sank tilbage i den gamle Gemysstiltand, og Brasilianernes Haab om en vedvarende heldig Forandring heri staaer derfor udelukkende til hans Giftermaal med den bourbonske Prindsesse Theresa Christina Maria af Neapel, født den 14de Marts 1832 og som skal være en livsuld, meget elskværdig og godmodig Dame, smuk af Ansigt, men lille af Væxt, og stærkt inclinerende til Embonpoint.

Denne saalænge ventede Prindsesse ankom endelig i de første Dage af September og var embarqueret i en brasiliansk 60 Kanons Fregat, Constitutionen kaldet, førende Contre-Admiral Beau-reperres Flag, som Høistcommanderende over Fyrstindens Eskorte, bestaaende af 7 Orlogsmænd. Skibene vare, foruden Constitutionen og 2 brasilianske Corvetter paa 20 Kanoner, det neapolitaniske 74 Kanon Skib Vesuvius med Commandeur Baron de Goses Stander, Fregatten Partenope paa 60 Kanoner, commanderet af Cavaliere Lucio di Palma, samt 2 andre paa 46 Kanoner, Isabelle, Capitain Senione, og Amalia, Capitain Consalez. I denne sidste Fregat, bygt af den udmærkede calabriske Eg og en fortrinlig Seiler, var Kongen af Neapels 19aarige Broder, Greven af Aquila, embarqueret som 3die tjenstgiørende Lieutenant.

Esfadren blev allerede signaleret tidligt om Morgenens, men Omstændighederne tillode den ei at passere Snevringen i Lobet før Kl. 5 E. M. D.; den manøvrerede flet og ankrede i Uorden.

Paa samme Tid vare 10 andre Krigsskibe tilstede i Havnen, saavel brasilianske som engelske og amerikanske samt en portugisisk Corvet, alle i det Niemeed at bidrage til Festlighedernes Forhoielse.

Saa snart man fra de yderste Forter fik Sigte af den paa Constitutionen vaiende kongelige Standard, begyndte disse at salutere, og strax efter lod jeg flage fra Ornen, som laa yderst i Havnen. Brasilianske Flage vaiede fra dens Fortop og Raanofker og til samme Tid gave vi en Salut paa 21 Skud. Da Hs. Majestæt passerede Briggen havde vi desuden Mandskabet paa Ræerne, og vor danske Kongesalut, 27 Skud, løsnedes. Kort efter at Eskadren var ankret, kom Keiseren ud paa Rheden for at aflægge sin Brud et Besøg; han sad i en festligt smykket Barke, af antik Model og roet med 32 Rarer af 64 Mand, klædte i en pyntelig Dragt med Vaabenhuer paa Hovedet.

I det Hs. M. Keiseren passerede Ornen gientoges herombord de ovennævnte Gresbeviisninger ikke mindre end Dagen efter, ved Keiserindens høitidelige Debarquement, Majestæternes pompøse Indtog i Staden og den derefter med megen Pragt fuldbyrdede Vielse. Ornen var det eneste Skib i Havnen, som ved Keiserindens Ankomst honorerede hende med Flagning og Folk paa Ræerne, hvilken forstørrede og isolerede Gresbeviisning ogsaa modte den keiserlige Gemals ellers ikke meget levende Opmærksomhed.

I Anledning af Formælingen havde man i Staden opført adskillige Grepote, som tilligemed dens meest befærdslede Qvartierer, nogle Kirkeetaarne og offentlige Bygninger illumineredes 10 Aftener itræl og tildeels meget smagsfuldt. I Dvrigt fandt militaire Parader Sted, Tedeum i Hovedkirken og Cour ved Hofset, hvilke Festligheder bivaanedes af Corps diplomatique samt alle fremmede Os-Officierer.

Ved saadanne Leiligheder udfolder det ellers fast umærkbare Hof, i Optræden og Klædedragt, en Luxus, der ingen Grændser kiender. Brillante Diamantsmykker, kostbare Rober og guldbroderede Uniformer, alle i Brasiliens gule og grønne Nationalfar-

ver, høre da til Dagens Orden. Equipagerne med de forspændte Heste eller Muuldyr ere behængte med Prydelser, og det galonerede, som oftest abeagtigen udmeiede sorte Tjenerskab fuldender Billedet, hvis Hovedtræk er et Overmaal af smagløs Pragt og gammeldags stive Optog, hvortil selve Couren danner et Sidesykke. Den keiserlige Familie saaes staaende paa en Trone, anbragt i den ene Ende af en stor Sal, hvis Sider vare garnerede med det meget talrige Hofpersonale, og da dette tilbørligt havde ordnet sig, indlodes de Fremmede, som nu, hver Nation under Anførsel af sin Repræsentant, avancerede op imod Tronen. I lang Afstand fra denne giordes Holdt, og derpaa udførtes en dyb Reverents for de høie Personer, som giengiktede den med en kort Hovedboining, hvorefter man atter forsoiede sig bort, iagttagende at giøre Tilbagetoget baglænds, med 3 dybe Buk i lige afmaalte Mellemrum af Tid. At denne Ceremonie, som for aldrende eller corpulente og uvante Menneſter kan være besværlig nok, let giver Anledning til comiske Scener og Attituder er begribeligt og var ogsaa Tilfældet her.

Vi havde i Rio mange Besøg ombord i Briggen, saavel af adskillige Medlemmer af Corps diplomatique og alle Skibschefer, som af Grevnen af Aquila. Hs. Kongl. Høihed besaae Skibet i yderste Detail med en Interesse og Kiendskab til Orlogsvæsenet, der gjør ham Hrc. Jeg modtog ham med Mandſkabet ved Kanonerne og Officierer paa Faldrebet; ved hans Bortgang havde vi Folk paa Ræerne og saluterede ham med 21 Skud.

Umiddelbar efter de her beskrevne Festsigheders Tilendebringelse vare ogsaa Forberedelserne til Ornenes videre Reise fuldendte, undtagen Vandfyldingen, thi den gik kun langsomt, og i de første Dage var der endog Intet at faae, saavel paa Grund af ringe Beholdning formedelst en vedholdende Tørke, som paa Grund af Havnens maadelige Anstalter dertil og de mange Skibe, der alle skulde forsynes herfra.

Vor Konges Fødselsdag var imidlertid rykket nærmere og jeg besluttede at feire den her. Til den Ende lod jeg d. 18de

September annoncere for Authoriteterne som en Dag, der af os Danste vilde blive indviet til offentlig Festslighed. Vi celebrerede den ombord i Ornen ved Flagning hele Dagen samt Saluter paa 27 Skud om Morgenen Kl. 8, om Middagen og ved Solens Nedgang. Det var almindelig Fridag i Skibet, Mandskabet holdt sig lystigt ved deres sædvanlige Lege, Dands og Sang, og om Aftenen drak de Hs. Majestæts Skaal i Punch, som de extra tracteredes med i Anledning af Dagen.

Alle tilstædeværende Orlogsmænd deeltog i Festen, ved at have danset Splitflag vaiende fra Stor- eller For-Toppen, og om Middagen gave de den, deres respective Souverainer ved en saadan Leilighed tilkommende Salut, som fælleds for dem alle var 21 Skud. Det hændte sig just, at den franske Corvet l'Arctuse, Capitain Pénanros samme Dag kom ind. Chefen sendte strax Bud ombord i Ornen for at erfare Aarsagen til vor Flagning, og underrettet herom lod han den efterligne og gav Salut som de Andre.

Udseilingen fra Rio skeer almindeligviis om Morgenen med Landbrisen, fordi man da har den Fordeel, rumskiods at kunne doublere Sta Cruz og være klar af Kysten inden Aften. Brisen er imidlertid hyppig kun flau og hendsende, saa man oftest maa bugser sig igiennem Snevringen og stoppe op for et Warpanker udenfor, indtil Søvinden om Middagen sætter ind, med hvilken man saa krydser sig ud, fri af Verne. Dette var netop Tilfældet med Ornen, da vi d. 21de om Morgenen stode til Søes. De fremmede Orlogsmænd sendte os efter Coutume Fartsøier til Assistance, og ved Hjælp af disse, roede i Alt med 74 Arer, kom vi klar af Passet. Orlogsmændene bruge gjerne til denne Udbugsering Dampbaade, som ere at faae til dette Arbeide. Rigtignok krydsede Prindsen af Joinville, da han i 1842 afhentede sin Brud Dona Franzisca, ud med to 74 Kanonssibe, i Linie og ved Bendinger per Contremarche; men Localiteterne begunstige for fieldent sliq Manøvre og gjøre Chancerne for farlige til at den ofte kan praktiseres. Ved Ornens Udbugsering mod-

tog jeg et fornyet Beviis paa den nordamerikanske Høistcommanderende, Commodore Turners Forekommenhed, idet han ikke alene sendte mig flere af Commandoskibet Columbus's Fartsier, men ogsaa sin egen Chefschaluppe til Assistance. I nogle smaa Tvistigheder, som fandt Sted imellem to engelske og amerikanske Baadsbesætninger, der absolut ikke vilde roe paa een Tømme sammen, saae jeg et nyt Beviis paa det mellem begge Mariner eksisterende Had, hvorpaa man i Rio fast dagligen havde Exempel.

Den 1ste October ankrede Ornen paa Monteideo Rhed. Vi havde her det Uheld at en Mand, ved Seilbestaaningen, faldt ned fra Veiret og slog sig ihjel. Han blev den følgende Dag, fulgt af Kammeraterne, jordet paa Kirkegaarden udenfor Byen, hvor den engelske Præst, Mr. Birch, uopfordret indfandt sig og foretog Jordspaakastelsen, der ivoerigt forud var steet anordningsmæssig ombord. Jeg lod forsærdige, til Opbevaring i Consulatet, en Mindetavle over den Udsdøde med hans og Skibets Navn paa, og hans Stilling ombord, for at opreises paa Gravhøien naar rolige Tider atter indtræde i Landet.

Ornens Ankomst til Monteideo fandt Sted i et vigtigt Dieblit, netop som Republikens endnu ei ophørte Feide med Buenosayres var bleven stærket, ved en almindelig Anerkiendelse af sidste Magts Blokade, senest af England og Brasilien. Dette havde tilveiebragt en Crisis i Forholdene og lod forvente enten en Ende paa Krigen selv eller en snar Udsigt til en Forandring i den nærværende Tilstand, lige fordærvelig for de stridende Parter indbyrdes og for de Neutrales Interesser i disse Lande.

Da Monteideanerne saae sig forladt af Alle, og fornemmelig af de to sidstnævnte Magter, hvis Intervention de troede sig vis, paa Grund af den virksomme Deel, som deres diplomatiske Agenter, især den engelske Marine-Stationens Høistcommanderende, Commandeur Purvis, hidtil havde taget i Kampen, væbnede de sig nu med Enighed og Fortvivlelsens Mod. Beleirernes stedse vorende Grumhed imod dem der vare saa ulykkelige at falde i

deres Hænder, lærte dem tilfulde at indsee, hvilken Skæbne der forestod dem i Tilfælde af Dvergivelse.

Dette Opsving i Gemytterne fremkaldte en hidtil ukendt Energie i Defensionsanstalterne. Folket i denne haardt betrængte og af Fienden tætindsluttede Stad brændte nu mere end nogen- sinde af Kamplyst, og Forbittrelsen var steget til det Høieste paa begge Sider. Under disse Omstændigheder vare de neutrale Indvaanere i Staden udsatte for stor Fare. Vel havde de i den fiendtlige Generals Erklæring erholdt en Garantie for deres Personers og Eiendommens Sikkerhed; men det var lige saa tvivlsomt om han, dersom Byen faldt, vilde være istand til at beherske sine rovbegjærlige Tropper, som om den montevideanske Regiering vilde altid kunne forhindre anarchiske Bevægelser i Staden selv. For at afværge den af saadanne Eventualiteter flydende Fare for de Neutrale, lode de der stationerede Orlogsmænd træffe Measures til Selvforsvar. De Franske og Engelse havde besat Toldhuset, hver med 120 bevæbnede Matroser og Soldater, og flere af deres Smaaskibe laae velposterede i Havnen, klare til Understøttelse. De andre Nationers Krigsskibe vare beredte til at komme deres Landsmænd til Hjælp med armerede Baade og Folk, naar fornødent gjordes.

Under saadanne Omstændigheder ankom Ørnen i Montevideo til almindelig Glæde for de danske Indvaanere og Skibsførere. Jeg kunde intet Dieblik tvivle om, at det jo var min Pligt at forblive, og i det danske Consulats officielle Opsfordring fandt jeg min Mening bestyrket. I Følge heraf blev ogsaa for Ørnens Vedkommende en Landtjeneste organiseret, idet en Afdeling udsøgte Folk blandt Mandskabet var færdig til at landsættes paa første Bink; endvidere blev en Overenskomst truffen med vore Koffardimænd om Assistance fra dem af Mandskab og Baade, til Samvirken med Forstærkning fra Briggen, dersom Omstændighederne skulde fordrø yderligere Magtanvendelse.

Saaledes forberedt paa at møde Begivenhederne efter Evne, besluttede jeg for det Første at blive her en observation til Maa-

nedens Ende, ifald intet Mærkeligt inden den Tid forefaldt, da at løbe over til Buenos Ayres, i Medfør af mine Instructioner, og paa Retouren tage endelig Beslutning om, hvorvidt Ornenes længere Forbliven ved Montevideo, til Jagttagelse af Begivenhederne, maatte anses fornøden.

Den 16de October begyndte Argentinerne Bloladen af Montevideo og det nærliggende Maldonado, med en Corvet, 2 Brigger og nogle Skonnerter, under Commando af den 66aarige Admiral Brown, en forvoven, dertillands meget frygtet Irlænder. Han lod samme Dag sin Ordre bekendtgjøre for alle fremmede Skibschefer og Consuler. Den var partiel og forbød kun Indførsel af Krigsammunition og visse Kiødprovisioner, fremhævende tillige, i noget elastiske Udtryk, at Handelen dog skal være fri for Skibe, der komme fra Oceanet. Imidlertid kunde man fornuftigviis ikke antage, at hine Ting maatte indføres fra oversøiske Steder, naar Bloladen skulde have nogen reel Betydning; men jeg tvivler paa, at de Stærke der, ville for deres Nationers Vedkommende tillægge Blokladeordren denne Fortolkning, og rimeligviis har dens tvetydige Affattelse ogsaa været beregnet herpaa. Verationer kunde altsaa letteligen foresalde for Andre, og at afværge dem for vore dertil ventede danske Skibe maatte ligeledes for en væsentlig Deel indgaae i den Betragtning af Forholdene, der bestemte mig til at blive.

De neutrale Magters Søstyrke paa Platafloden bestod, under Ornenes Ophold sammesteds, af følgende Skibe. Frankrig: Fregatten la Gloire paa 60 Kanoner, l'Atalante paa 54, en Corvet, 2 Brigger og 2 Skonnerter; Vice-Admiral Masfieu de Clairval commanderede, han havde sit Flag heist paa la Gloire. England: Fregatten Alfred paa 50 Kanoner, med Commodore Purvis's Stander, 2 Corvetter, 1 Brig og 2 Dampskibe. Nordamerika: det 90 Kanon Skib Columbus med Commodore Turners Stander, Fregatten Columbia paa 44 Kanoner og en Skonnert. Brasilien: en Fregat, som førte Brigaderen Merriots Stander, 2 Corvetter og 2 Brigger. Sardinien: en Fregat og en Brig. Portugal: en Corvet og en Brig.

At denne Styrke, endog uden Anvendelse af fysisk Magt, ved en simpel, i Enighed foretagen Demonstration hos Regieringen i Montevideo, maatte kunne virke til Fremflyndelse af Freden og saaledes blive til stor Gavn for den nedtrykte Handel, fremgik klart af Forholdenes Bestaaffenhed; og et Forsøg i denne Retning blev heller ikke efterladt, idet at Admiral Massieu, ved Circulaire, lod indbyde Skibsfjerne til Sammenkomst i la Gloire, for at enes om, hvilke Demarcher, der hensigtsmæssigt og i Fællesskab kunde stee, uden dog at indblande sig i de stridende Parters Affairer. Admiralens Opgave var imidlertid ikke let, og hans Hensigt forseiledes. Beslutningsenigheden strandede paa Begrebet om Ordets Ikke-Intervention, og man stiltes ad uden at Niemedet for Sammenkomsten blev fyldestgiort.

Der paaستاaes, at den franske Admiral fra Begyndelsen af Kampen ikke har opfattet sin Stilling med Alvor og for længe holdt den for at være en simpel Hverdagstjeneste, at han, omfi-der overrasket af Begivenhederne, har manglet Energie til at handle. Hans Stilling var imidlertid vanskelig, thi 3000 af hans Landsmænd, bosatte i Staden og for det Meste henhørende til Arbeidsklassen, alle forvovne Folk, havde grebet til Vaaben for Uruguays Sag, saavel af Smag for Krigshaandværket, som af Mangel paa andet Erhverv, end den Føde og det Løste om Lønning, de havde af Regieringen i Montevideo. Disse Menne-ster have derved compromitteret deres Stilling som franske Under-derfaatter og tvivlsomgiort den Bestyttelsesret, de i saadan Egen-skab kunne tilkomme, uden at Admiralen, imidlertid, i paakom-mende Tilfælde roligt vilde kunne see til at de opoffres. At han altsaa kunde have ønsket f. Ex. en Capitulation betimeligen istand-bragt, for at afvende Faren fra dem, synes naturligt. Paa den anden Side see Englænderne flævt til disse Auxiliairer, der un-der søielige Omstændigheder kunne tiene som Middell til at grund-fæste den franske Indflydelse i Landet; desuden have nogle en-gelske Ribmandshuse, de rigeste i Byen, giort store Pengeforstud til Uruguays nuværende Regiering, hvis Oprøtholdelse derfor maa

være dem vigtig, og det kunde nok være, at dette Hensyn er en Ledetraad for Commodore Purvis's Sympathier.

Saaledes synes begge disse mægtige Autoriteter, Politikens Regulatorer dertilands, hver for sig at nære personlige Anskuelser, der kun lidet ere flittede til at sammensmelte i fælleds Bestræbelser til Neutralitetens Overholdelse, overensstammende med deres officielle Instructioners Bud. Men hvilken Indflydelse denne Meningsforskjel end kan udøve paa Uruguays Skiebne, saa er dog Brasilien den Stat, der har størst Interesse i Stridens Udfald, paa Grund af Nabostabet til Republiken, og sikkerligen har ogsaa Regieringen i Rio optaget sin gamle Yndlingsidee om Landets Forening med Keiserdømmet, ikke ved Magtanvendelse, hvortil den politiske Anseelse og pecuniair Kraft mangle, men som et eventuelt Resultat af Begivenhederne.

Efter denne Overfigt af Forholdene, saaledes som jeg fandt dem ved mit Komme til Landet, skal jeg nu forsøge at give en Skizze af Landet selv og dets foregaaende historiske Forhold.

Republiken Uruguay, eller Montevideo, er Landet paa Plata- eller Uruguay-Flodens venstre Bred. Det udgjorde forhen tilligemed Argentiner-Confoederationen og Paraguay det spanske Vice-Kongerige Rio de la Plata. Grændserne ere imod Syd og Ost Atlanterhavet og Platafloden, mod Nord og Vest den brasilianske Provinds Rio Grande, samt mod Nordvest de argentinske Stater Corrientes, Entre Rios og Missionsdistrictet, fra hvilke Republiken adskilles ved Uruguayfloden. Fladeindholdet skal udgjøre 6000 Quadratumile og Indvaanerantallet beløb sig før Krigen til 175000. Landet er egentligen ikke biergigt, men dog temmelig bakkefuldt, og har i det Indre store, høitliggende Sletter med stærktaffaldende Straaninger, især mod Nordgrændsen og ned ad Kysten ved Maldonado, hvorimod det paa Sydsiden danner en jævnt nedgaaende Flade. Flere Smaastrømme giennemflære Landet og kunne med Tiden vorde vigtige Communicationsmidler. Jordbunden er frugtbar til en høi Grad af Yppighed og egner sig for største Deelen vel til Agerbrug, der dog først vil

kunne vinde i Betydning efterhaanden som de europæiske Indvandreeres Antal forøges, thi den oprindelige Landbo, af spansk Afkom, bestieftiger sig kun udelukkende med Fædrift og Hesteavl, hvortil rige Græsgange paa de frodige Enge ved Flodbredderne yde ham et efter hans hele Charakterbestaffenhed og physiske Trang passende, lidet moisommeligt, men dog tilstrækkeligt Erhverv. Ogsaa ere Exportartiklerne saadanne som fornemmelig hentes fra denne Erhvervskilde: Huder, Talg, Horn, tørret Kød til Brasilien og de europæiske Colonier, Krølhaar, Uld, o. s. v. og herimod omtuste Europæerne og Nordamerikanerne deres Varer, og denne Handel var saa levende førend den nuværende Krigs Udbrud, at Staden Montevideo havde naaet en høi Grad af Velstand og et Indvaanerantal af 50,000 Mennesker.

Umoden til politisk Selvstændighed og kun lidt stiftet til den Art Regieringsform, der var givet Landet, har Republikken Uruguay, ligesom alle de sydamerikanske Fristater, bestandig lidt af indvortes Convulsioner og været en Voldt for enkelte Mægtiges Uergierighed. Denne regellose Tilstand daterer sig lige fra Uafhængighedens Begyndelse og er ikke, som nogle spanske Patrioter ordfikre, en Himlens Straf for disse fordums Coloniers Uønskelighed fra det summe Moderland, men snarere, efter Gosselmaanns træffende Bemærkning, hidrørende fra den daarlige politiske Dyfstrøing, Spanierne have givet disse emanciperede Provindser, fra disses Galenskab, at ville, med saa usle Elementer, modellere sig efter Nordamerikas Statsformer, og endelig fra den Uafhængighed, hvori Landene naturligviis maatte komme til deres militaire Chefer, hvis Mod og Udholdenhed de havde at takke for Uafhængigheden af Moderstaten.

Med Portugisernes uafbrudte Higen, i ældre Tid, efter at faae Platafloden til Sydgrændse for Brasilien, blev det spanske Omraade i Uruguay stadigen trængt mere tilbage, og med den øvrige Deel, hvor Omstændighederne endnu ei havde tilladt dem at fæste Fod, men som, ved den velbekendte spanske Handelspolitik, var forbleven omhyggeligen tilspærret for Fremmede, lykkedes

det dem efterhaanden, at etablere en udbredt og meget lucrativ Snighandel, der tilfaldt dreves af talrige, militairist organiserede Smuglerbander, under Anførsel af en der i Eggen betygtet Indfødt, Artigas ved Navn.

Dette Uvæsen, bedømt fra Moderlandets Synspunkt, viste sig naturligtvis snart fordærveligt, og Spanien, i sin politiske Afmagt, saae ingen anden Udvei for at hæmme det, end ved at udnævne Smugleren Artigas selv til Gouverneur i Grændseprovincen Uruguay, eller rettere Banda-Oriental, et Navn, der tidligere var fælleds for den hele spanske Landstrækning imellem Parandfloden og Platastrømmens venstre Bred. Middelet lykkedes efter Dnsse; Artigas rensede Landet ganske for Smuglere og belædte sin Post endnu i 1810, da Revolutionen mod Spanien udbrød i Buenos Ayres. Han tog strax Patrioternes Parti og gik løs paa Fæstningen Montevideo; men forgæves. Byen blev opretholdt i Eydighed mod det gamle Moderland, indtil i 1814, da man, af Mangel paa Understøttelse hjemmefra, maatte overgive den til det seirrige demokratiske Parti i Buenos Ayres, som nu indsatte Argentineren Urvear til Høistcommanderende. Artigas, som havde ventet denne Post, følte sig fornærmet, samlede de ham hengivne Landsfolk, Gauchos kaldede, indtog Byen med Storm, og blev derpaa Gnecherker i hele Provindsen. Denne Udfærd blev af Regieringen i Buenosayres stemplet som Landsforræderi og man bekrigede ham; men Artigas holdt sig kiel baade imod Patrioterne og Brasillien, som nu blandede sig i Borgerkrigen, og først efter 3 Aars Forløb saae han sig nødt til at vige for Overmagten og søge Tilflugt hos Doctor Francias i Paraguay, hvor han endnu for faa Aar siden levede.

Ved Artigas Fordrivelse var Portugal omsider bleven Herre over Uruguay, som nu forenedes med Brasillen; men i 1821, da Patrioterne i Buenosayres, efter en let Kamp for Uafhængigheden, havde vundet Tid og Ro til at give deres argentinske Republik nogen Consistens, begyndte de at ruste sig til Gienoberingen af den tabte Landsdeel, hvor deres republikanske Regieringsform havde

vundet og vedligeholdt almindelig Sympathie. Portugal, for at besværgede det optrækkende Uveir og stemme Indvaanerne gunstigt, maatte renoncere paa den allerede iværksatte Indlemmelse og noies med at erklære Uruguay for en selvstændig Stat, under portugisisk Skyts, hvilket da ogsaa havde til Følge at Montevideo forblev i Portugisernes Bold, ved Brasiliens, Aaret efter stedfindende Uafhængighed, og Don Pedro 1ste var i længere Tid nødt til at besætte Fæstningen, forinden han kunde underkaste sig den. Herefter kom han i Krig med Buenosayres, som ei vilde anerkende ham for Keiser, med mindre han opgav Montevideo, der omsider, kied af hans trykkende Regimente, protesterede imod Foreningen og fastede sig under Plata-Confoederationens Protection. Men inden man her kunde fatte nogen Beslutning om den Hiælp, man vilde yde, samlede en i Buenosayres værende Oberst Lavalle, født Orientaler og ivrig Deeltager i Emancipationsværket, en lille Hovudvalgte Soldater, satte over Floden, forenede sig med sin dengang i Don Pedros Tjeneste staaende Landsmand, Oberst Don Fructuoso Ribeira, som ligeledes tidligere, under Artigas, havde været deelagtig i Revolutionen mod Spanierne og nu, meget populair blandt Landsfolket, havde organiseret en Opstand mod Keiseren i den hele Provinds Uruguay. I Forbindelse med Patrioterne hiinsides Floden begyndtes saaledes en ny Krig mod Brasilien i 1825. Den fortsattes med stort Held for Republikanerne og endtes 1828. Uruguay anerkendtes, ved Englands Mægling, for en uafhængig Stat, og i 1830 constituerede den sig som saadan under Navn af „Republica oriental del Uruguay“ med 2 Kamre og en Præsident i Spidsen, valgbar hvert tredje Aar.

Don Fructuoso Ribeira, eller Rivera, var den unge Republiks første constitutionelle Præsident. Hans Regimente var liberal-sindet og conciliatorisk. Han dæmpede flere oprørske Bevægelser, fremkaldte ved reactionaire Tendentser; viste sig altid mild og ædelmodig mod sine politiske Modstandere og en Ven af Civilisation og Handelsfrihed; men hans personlige Gæymildhed og den liden Control, han førte med Republikens Finantser og Embedsmænd,

fyldestgjorde ikke den almindelige Mening, hvorfor han ogsaa, efter endt Valgperiode, maatte vige for en Anden, den ligeledes fra Uafhængighedskrigen bekendte Orientaler, Don Emanuel Oribe, under hvis Bestyrelse de tidligere indsnegne Uordener i Regjeringen bleve hæmmede.

Oribes Præsidentskab faldt ind paa samme Tid som Frankmændenes Blokade af Buenosayres fra 1838—40. Hans Begreb om Neutralitet stemmede ei overeens med den franske Admiral Leblancs Mening, hvem det var vigtigt at have et godt Tilhold i Montevideo, for at kunne holde sig paa Platafloden og virke med nogenlunde Held mod det fra Søsiden vanskeligt tilgængelige Buenosayres. Intriguer bleve derfor satte i Gang til Fordeel for den tidligere Præsident, hvis Charakterbestaendighed convenerede Admiralen, og deels ved dette Spil, deels ved væbnet Demonstration, nødtes Oribe til at nedlægge sit Embede i Ulide, til Fordeel for Rivera.

Oribe flygtede til Buenosayres, forblev der i længere Tid og skal have knyttet sig til den sammesteds dominerende General Rosas. Man vil paaastaae, at han har indsuget mange af dennes Regjeringsmaximer, og er det fornemmelig med Rosas's Penge og Hiælpetropper at han er sat istand til, siden dette Lars Begyndelse at hærge Republiken Uruguay, for at hevne sig paa Modstanderen og om muligt sætte sig paa hans Plads.

Efter denne Fremstilling af Oprindelsen til de nu stedfindende politiske Forhold i Landene ved Platafloden, kommer jeg atter tilbage til min Beretning om Ordens Expedition.

Da Montevideos Tilstand, som jeg ved Ankomsten dertil havde fundet kritisk i høi Grad og faretruende for de der bosatte Europæere og de neutrale Handlendes Interesser, ikke, efter en Maanedstids Ophold der, forekom mig at give nogen nær Udsigt til Forandring, fandt jeg, at der var Intet at reflekere ved at forlade den paa nogen Tid for at gaae op ad Floden til Buenosayres. Jeg lettede derfor d. 4de November og seilede til

Buenosayres, hvor jeg den næste Dag kom til Ankers. Den 13de December var jeg med Briggen tilbage igien i Montevideo.

Denne ulukkkelige By fandt jeg endnu stedse opretholdt, ved de stridende Parters gjensidige Mangel paa fornøden Militairstyrke til at udrette noget Afgjørende imod hinanden, ved Riveras planløse og uheldige Krigsoperationer, ved Rosas skinsyge Politik, der kun gaaer ud paa at soutenere Kræfternes Egevægt, som det synes, for at Occupationstropperne desto længere og med større Virkning kunne vedblive at udsuge det frugtbare, en kort Tid saa høit over Buenosayres opstræbende Uruguay — ved de 3000 velorganiserede Franskmænds haardnakkede Vægring at nedlægge Baabene, trods gjentagne Opfordringer fra deres Landsrepræsentants Side, og endelig ved nogle sammenstræbende Pengemidler.

Paa denne Maade kan Staden vel endnu i nogen Tid friste sin ephemere Uafhængighed, som det iøvrigt lader til, at den engeste Spøistcommanderende, uagtet den officielt erklærede Neutralitet, vedbliver at tage under sin private Beskyttelse. Min individuelle Anskuelse er, at Montevideo maa falde, og at det udenfor Byen værende Parti, der næsten har hele Landet under sig, maa blive det seirende, hvis ikke uforudseelige Tildragelser komme imellem og give Begivenhederne en anden Udvikling, end den, de da syntes at ville faae. Men flere Maaneder kunde hængaae, inden et saadant Resultat opnaaes, og da jeg imidlertid ikke havde nogen speciel Mission til at oppebie Krigens Tilendebringelse, saamt ved det forlængede Ophold paa Platafloden havde indfriet mit Løfte til Consulatet i Montevideo, om at forblive der i nogen Tid en observation, og da fornemmelig den tidligere Bevægelse i Gemytterne havde sat sig noget, saa besluttede jeg at forlade Stationen for at affeile til Rio. Under min Nærværelse paa Floden har intet Ondt, fremkaldt af Begivenhederne, været tilføiet Kongens Undersaatter eller vort Flag, og nogle smaa Misligheder ere blevne venstabeligen udjævnedes.

I Continuation af den i det Foregaaende udkastede Skizze over Uruguay, vil det maaskee nu, ved Slutningsberetningen om

mit Ophold i Platastaterne, være passende at fuldende Billedet af disse ved nogle korte Noticers Tilføielse om Landet paa Flo- dens høire Bred, Buenosayres.

Det var denne Provinds, der gav Løsenet til alle de spanske Sydamerikanske Coloniers snart efter paafulgte Revolution imod Moderlandet, hvis Udsugelsessystem, forenet med Rettens flette, paa Kastefordom baserede Pleie, havde lagt Sæden til Befolkningens Utillfredshed; den næredes af en yngre Tids Ideer, dem ingen Inquisition kunde holde ude; og Spaniens egen politiske Usmagt, der tillod kun et ringe Militairhold i Colonierne, formaaede lige saa lidt at trænge den tilbage. Montevideos kielte Forsvar i 1806 og dens blodige Erobring af Commodore Popham, de malheureuse memoire for os Danske, opretholdt vel iblandt Creolerne en stakket Respect for de spanske Vaaben og særlig Kiærlighed til Vicekongens Person, hvis Snildhed det var lykkedes at paralyserer Hensigten af den under General Whitlock, Aaret efter, fra England udsendte Invasionsexpedition mod Buenosayres, idet han indesluttede hele Armeen strax efter Landgangen, og kun under Betingelse af Montevideos Tilbagegivelse tilstod Tropperne med samt deres inerte Anfører fri Afgang til England, hvor han da ogsaa ved Ankomsten blev dømt og caseret; men omsider, opmuntrede ved indtraadte Omstændigheder, fattede Creolerne Tillid til egen Kraft, og den 10de Mai 1810 udbrod i Buenosayres hiin bekiendte Opstand, der sprængte Spaniens Herredømme i Sydamerika og aabnede dets interessante Lande for Verdenshandelen.

Igiennem en kort Modstand banede Provindsen Buenosayres sig snart Veien til Uafhængighed; efterhaanden sluttede 11 andre Intendancier sig til den; i 1816 var Uafhængigheden tilveiebragt og i 1828 blev den ved Englands Mægling anerkjendt. Staten kaldes la confederacion Argentina og har til Grændser: Atlanterhavet, Floderne Plata og Uruguay, Republikkerne Paraguay, Bolivia og Chili samt Patagonien indtil Rio Negro, den for Communicationen med Chili saa vigtige Flod.

Confederationen har, ligesom Uruguay og de andre sydame-

rikanske Republikker, hovedsagelig modelleret sin Regieringsform efter Nordamerikas, med flere eller færre Modificationer. Saaledes har man f. Ex. i Uruguay havt et Centralisations-System af alt Regieringsvæsenet for Die og kun ladet Provindsernes Localadministrationer være en det Hele uvedkommende Sag, imedens Confoederationslandene saavel i Localbestyrelse som i Lovgivning og Regiering ere hverandre fremmede. De have hver deres særskilte Repræsentanter, almindeligviis samlede i et eneste Kammer, og egne, paa visse, som oftest hvert 3die Aar valgbare Gouverneurer. Kun til fælleds Forsvar og i Forhold til Udlandet indtræder en Totalforening, og det er til Regieringen i Buenosayres, som ved Provindsens geographiske Beliggenhed dertil særdeles egner sig, at disse Relationer ere overdragne paa det Heles Vegne.

At en saadan Regieringsform maa virke hæmmende paa Landets Udvikling er indlysende, da derved en skadelig Provindsfjalouste fremmes inellem Statsdelene, hvilken, tilligemed en fiendelig Mangel paa Civilisation blandt Folket, samt adskillige fra Spanierne nedarvede Elementer til Tvedragt og Intolerance virkelig ogsaa har hensat den unge Confoederation, fornemmelig Buenosayres, i en mindre heldig Tilstand, end den, Nabolandet Uruguay i sin Fredsperiode, ved sunderne Regieringsprinciper og større Modtagelighed for fremmed Cultur, har nydt.

Confoederationslandene ere for største Delen af samme Naturbestaaffenhed som Uruguay, og især er dette Tilfældet med Buenosayres, der hovedsageligen bestaaer af de umaadelige Pampasfletter, hvis Udstrækning naaer, i en sydlig og vestlig Retning, til Foden af Cordillererne, henimod Chilis Grændser. Jordbunden er af tropisk Frugtbarhed, og Færdigt, Peste og Faare-Vol her, som paa hiin Side af Floden, Indbyggernes egentlige Næringsvei.

Staterne antages at udgiøre omtrent 40,000 Kvadratmile med 600,000 Mennesker, hvoraf Buenosayres, Byen med 70,000 Indvaanere iberegnet, skal indeholde 160,000. Denne, efter Fla-
deindholdet og i Sammenligning med Uruguay, saa ringe Be-

folkning er endog aftagende i en foruroligende Grad, som en naturlig Følge af de ulykkelige Partikampe, der sønderstode Landet, og den til Indvaanernes sande Trang saa ilde svarende Regieringsform, som har gjort det let for enhver Uergerlig af Magt og Indflydelse at sætte sig i Spidsen deraf. Især har Provindsen Buenosayres været en Lumplebåd for disse Uergerlige, formedelt en vis Overvægt, som dens geographiske Beliggenhed, ogsaa i politisk Betydning, har forskaffet den over de andre Landstæde, og hvori disses hele Nulitet som Stater, ifølge Verdensbegivenhedernes naturlige Gang, maa ende med at gaae aldeles op.

Der var saaledes i de første Aar af Uafhængigheden en Tid, da man i Buenosayres var vant til at see en ny Gouverneur optræde hvert Dieblig, saa at Repræsentanterne neppe fik Stunder til at samle sig, for, ved saakaldte frie Valg, at proclamere denne, før de bleve tvungne til at vende om igien og give deres Stemme til en lykkeligere Rival, der med 50—100 Gauchos fleer i sit Følge havde været i Stand til at culbutere ham.

Imidlertid er, under den nærværende Gouverneur Rosas, der nu siden 1835 anden Gang staaer ved Roret, den høistfor nødne Stabilitet indtraadt i Regieringen samt en god Bestyrelse i flere Retninger tilveiebragt, og det er udenfor al Tvivl, at denne Mand saaledes har store Fortienester af Landet, ja kunde, ved sin kraftige Charakter, sin sunde Forstand og sit klare Blik, naar han dermed forenede Dannelsen, et liberalt Sindelag og sand Fædrelandskiærlighed, udbrede Lyksalighed blandt Folket.

Den Meningsforskjel, hvorved Landets politiske Partier forhen adskiltes i Foederale, Yndere af det argentinske Adspjittelses System, hvortil ialmindelighed Gauchoerne eller den lavere Folkeklasse høre, og Unitarier, de som hylde Uruguays Centraliseringsprincip, hvortil næsten alle Dannede kunne henregnes — denne Forskiel, som tidligere ikke forhindrede et fredeligt Samliv mellem Statsborgerne, har i Rosas's Tid faaet en strækkelig Betydning, idet man har gjort Navnet Unitarier synonymt med personlige Fiender af ham, og heraf er fremgaaet en rastløs, uforsonlig

Forsølgelse, der truer med at gjøre Landet til en aaben Grav, ved de voldsomme Efterstræbelser, hans Parti, under det affyrlige Feldtraab: *mueran los salváges unitarios!* har vidst at gienneføste med en fanatist Iver og en saa industriøs Activitet, at næsten al Formue og Eiendom af Betydning er gaaet over i deres Hænder.

Don Juan Manuel Rosas, der iblandt sine Tilhængere giælder for Sydamerikas største Mand, har i den senere Tid hævet sig op til en saa betydende politisk Stilling, at det ikke kan være uden Interesse at erfare noget Nærmere om hans Person. Han seer ud til at kunne være nogle og halvtredstindstyve Aar gammel, er født i Buenosayres og horer til en gammel og anseet *Estanciero* (Godsøier) Slægt i Landet. I en Alder af 15 Aar forlod han sin Fædreearne, paa Grund af en Strid, han havde med Forældrene, hvis Villie hans ubøielige Sind ikke tillod ham at underkaste sig. Uopdragen, ifkun udrustet med de høist tarvelige Kundskabs-elementer, en spansk Landgeistlig kan meddele, stod Rosas fra nu af alene i Verden; men han var altid snild, klog og beregnende. Tidligen ovet i en *Gauchos* Bestieftigelse, var han allerede dengang bekiendt som Egnens bedste Rytter og Slyngekastet. En vis Doctor Dorregas lærte at skatte disse Egenstaber hos den unge Rosas og fattede Godhed for ham. Han lod ham give en bedre og mere udstrakt Underviisning, end den der tidligere var bleven ham til Deel, og satte ham til Opsynsmand paa en *saladero* (Slakteri) han eiede. I denne Stilling befandt Rosas sig da Opstanden mod Spanien udbrød.

Under de første Uroligheder vedblev han roligere at røgte sin Herres Tjeneste, ja syntes saalidt stemt for Patrioternes Planer, at man snarere maatte antage ham fiendtligt indet imod dem. Imidlertid forandrede han sin Mening, alt som Udfaldet af deres Sag tydeligere lod sig sene, men forblev dog fremmed for ethvert Foretagende og levede affondret fra Begivenhederne, paa Dorregas „*Estancier*“ i det Indre, bestieftiget fornemmeligen med at organisere Bønderne i væbnede Bander, til Godsernes Bestyttelse imod

de Bilde og andre Bagabondhobe, der i hiin Voldsperiode hærgede Egnen, og det var ved Siælp af denne Væbning, der lidt efter lidt uddannedes og forstørredes, at han omsider grundlagde sin Anseelse i 1820, da den lange Aarrække af indvortes Convulsioner, hvoraf Platastaternes ny oprettede Orden endnu den Dag idag ikke er helbredet, tog sin Begyndelse.

Hæren var just fraværende i Peru, hvor Uafhængighedskrigen blev udkæmpet, da nogle Factionisters anarchiske Bestræbelser i det for Tropper blottede Buenosayres havde overtydet Gouverneuren Dorrega om Nødvendigheden af en Nationalmilitæts Oprettelse. I denne Militæts blev Rosas ansat som Capitain, men steg snart til Overbefalingsmand for den, deels ved den Yndest, han stod i hos Bønderne, deels fordi den ædle, fortræffelige Dorrega, hvis Broder var Rosas's Belgiorer, troede at kunne gjøre Fordring paa hans Taknemmelighed; og skiondt han senere i sin Magtfuldkommenhed lod denne Belgiorer domme og hans Gienomme inddrage, saa hidrog han dog nu, ved kraftige Forholdsregler, til god Ordens Opretholdelse i Landet; men fra nu af begyndte ogsaa Lysten til Herredømmet at finne igiennem hans Handlinger. Dorrega giennemstuede imidlertid hans ærgerrige Planer og formaade til sin Dødsdag at paralyserede dem, ved den overveiende Indflydelse, en dygtig Regjeringsstyrelse havde forskaffet ham blandt Landets anseete Mænd. Fotte Aar forblev derfor ogsaa Rosas's Anslag virkningsløse, indtil de endelig i 1828 fik ny Impuls, ved en revolutionair Bevægelse, der havde Omstyrningen af Dorregas Regimente og hans Døds til Følge. Revolutionen bevirkedes ved forræderisk Overfald af den, efter Fredsslutningen med Brasilien scierrig hjemvendte Armees, hvis Anfører, General Lavalle, i den adsplittede Militæts passive Holdning ingen Modstand fandt, og ved dens Anførers Tilbagetog til det Indre af Landet saae sig saameget sikkrere.

Rosas var imidlertid ikke forbleven uvirksom der; han havde samlet en ved dagligt Tilløb stedse voksende Gauchotrop omkring sig, og tryk i dennes Midte iagttog han nu Begivenhedernes Gang.

Med hemmelig Tilfredshed hørte han Budskabet om Dorregas Drab og den almindelige Indignation, det havde udbredt i Geomytterne. Lavalles feilslagne Forsøg paa at bestige Regentstolen kom ham derfor ikke uventet; men, ukiendt af Hæren og blottet for Sympathie i Folkerepræsentationen, torde den forsigtige Rænkesuned intet aabent Attentat paa Magten vove med sin raa og sletbevæbnede Bondehob; han fandt sig derfor ogsaa vel i, med tilhyllet Resignation, at en Anden blev ham foretrukken ved Valget til Gouverneursposten. Dog vidste han at give sig en imponerende Holdning ligesom ogsaa, ved fortsatte Intriguer og allehaande Insinuationer, at udvide sin Indflydelse hos Regieringen, til hvis Overhoved han omsider valgtes i 1830.

Rosas's Administration var energisk, men vilkaarlig. Dorregas og Lavalles Venner bleve et Maal for Efterstræbelser, og allevegne maatte hans personlige Fiender føle hans Hævnløst. Denne Udfærd fremkaldte en betydelig Emigration iblandt Landets bedste Familier, og de Partier opstode, der senere ere blevne til Folkets Fordærvelse. Intet Under derfor, at man med glad Forundring saae Rosas vige Gouverneursædet da hans Valgperiode var til Ende. Men han meente det ikke saa alvorligt med denne Indordning under Republikens Statsformer, som Mængden troede; det var kun Klogskab, der forbad ham at kaste Masken. Inden dette kunde skee, maatte Armeen vindes; først med den paa sin Side kunde han benytte Pøbelens prøvede Hengivenhed; da først vidste han sig stærk nok til, uden aaben Kamp, hvis Anvendelse laa udenfor hans Politik, at bringe den Selvstændighedsaaend, der fra Rivadavias og Dorregas Tider endnu spøgede i Landet og hvoraf han stundom følte sig incommoderet, til at forstumme.

En Militairexpedition imod de Wilde i Syden, hvor Gre, Bytte og Jordegods var at vinde, havde derfor længe været en Yndlings-tanke hos ham, om hvis Udførelse han ofte, men forgiæves, havde underholdt Nationalrepræsentationen som nødvendig til Fordrivelse af de rovbegjærlige, for Civilisation og fast Eiendom uimodtage-

lige vilde Stammer, hvis Streiferier ind paa Republikens Gebeet vare Beboerne til stort Besvær.

Ved Aftakelsen fra Regieringen bragte Rosas denne Plan atter i Forslag, og skøndt nu mindre fornøden, da hans Regiments netop særligen havde udmærket sig derved, at Landefreden var bleven opretholdt, saa voteredes dog denne Gang Expeditionen; hvad enten det nu kom sig af, at hans Parti i Forsamlingen var blevet stærkere, eller fordi man ønskede at fjerne den intrigante Mand, hvis Forslag Hæren jublende istemmede, og af tidligere Erfaring vidste hvor farlig Mangel paa Bestiæftigelse for denne kunde blive Staten — nok, man detacherede Størsteparten af Tropperne til Sydgrændsen og Rosas fik Overcommandoen.

Expeditionen stete i 1833, varede et heelt Aar og tilfredsstillede alle Deeltagerne, baade de Uergerlige og Havesyge. Staten erholdt sine Grændser udvidede; Rosas vandt mange Tilhængere i Armeen, og hjemme var Partiet blevet godt sammenholdt til enig Virksomhed af hans Kone, der i høi Grad besad alle en Partiførers Egenskaber.

Den tilbagekomne Armee blev i Hovedstaden modtagen med Jubel og Rosas nævnet som „el hero del desierto — defensor de la libertad americana — restaurador de las leyes y padre de la Patria“; man voterede ham et kostbart Sværd tilligemed en Gresmedaille, hvorpaa lignende Phraser vare prægede, og en vis Pengesum bestemtes til Uddeling blandt Heltens Stridsfæller.

I Nationalforsamlingen havde Rosas's Afstrædelse fra Regieringen medført en saa skarp Søndring af Hovedpartierne, Unitarier og Foederale, at Valget af hans Efterfølger uundgaaelig maatte betinges af begge deres Indflydelse og derfor nødvendigtvis træffe en Mand, incapabel til at beherske dem. Heraf opstod efterhaanden i Statsstyrelsen et Anarchie, som gjorde Tingenes Tilstand utaalelig, og man besvor derfor nu „Orkenens Helt“ ved hans Tilbagekomst, at retablere Sagerne og overtage Regieringen paaany. Men Rosas, hvem Forslaget ikke kom uventet, da det netop var betegnet hans Venner som Maaslet for deres Stræben,

affecterede længe Modbydelighed, undskyldende sig med en dybt følt Trang til landlig Eysel og Ro. Imidlertid, da man efter gien- tagne Opfordringer gav ham Tilsagn om extraordinair Myndig- hed, besluttede han sig endelig til at bringe Fædrelandet de personlige Tilbøieligheders tunge Offer, for at vorde „Lovenes Gienopretter“, og under denne Betingelse paatog han sig anden Gang Regieringen i 1835.

Senere har han flere Gange, naar Omstændighederne vare bequemme, villet nedlægge hiin overordentlige Magt i National- forsamlingens Hænder, for at trække sig tilbage i Privatlivet; men altid har man fundet dette Skridt ubetimeligt, og da det er sand- synligt, at denne Ubetimelighed vil vedvare, saa er det rimeligt, at han for Livstid har indtaget Høisædet.

Hans andet Regimente er energist som det første har været det; men hans Eidskaber, oppustede ved Partikampene, og utæm- mede af Lovene, have denne Gang kunnet finde en rigeligere Tilfredsstillelse; og aldrig bør det dølges, at den store Masse af Medborgere, hvis Liv og Gods han har priidgivet sine Bøddel- knektes Røveri, langt overstiger de Blodoffer, Omstændighederne tør retfærdiggjøre.

Hans første Skridt efter Overtagelsen af Regieringen var at slutte en Forbindelse med Præsidenten i Montevideo, General Oribe, og som havde til Følge alle de argentinske Flygtingers Uddrivelse af Uruguay. Dernæst søgte han at skaffe Penge til- veie, ved at inddrage Banken og nogle rigt doterede Stiftelser, ved høie Toldsatser og andre didhen sigtende Handlinger. Folkeop- lysningen og Landets materielle Udvikling have neppe i ham no- gen varm Befordrer, og Fremmede lider han ugieerne. Han mod- tager ikke sin Embedsindtægt; den er stienket det Offentlige, men man mener at Offret ikke er stort. Han skal iøvrigt eie skønne vidtløftige „Estancier“ i det Indre, med talrige Dvæghjorder; og da en Mand's Formue i hint patriarkalske Land taxeres efter Størrelsen af disse Flokke, bliver han regnet blandt de rigeste Mænd i Landet. I Øvrigt, da han nu saalænge har været egen-

mægtig Dispensateur over Befolkningens timelige Goder, er det vel heller ikke utænkeligt, at han, der saa rundeligen betænker sine Venner, skulde aldeles forglemme sig selv.

Midt i sit store Reorganisationsværk blev han overrasket af en farlig Opstand i det Indre, hvor Landboerne (los estancieros) reiste sig en masse imod hans Regierings haarde Tryk, og forstrækket over Oprørets Fremgang var Dictatoren allerede færdig til Flugt, da Bladet vendte sig. Skaanselløs foer han frem imod de Overvundne, og hans egen Broder, som mistænktes for at være Anstifteren, undgik med Nød og neppe Døden, der blev mange af de Andres Lod.

Nu blev det atter stille i Landet og Rosas fortsatte sit Arbejde. Hans Venner, opflammede ved det rundelig tildeelte Bytte, forsøgede deres Narvaagenhed, og lidt efter lidt udspandt sig af denne Iver et vidt forgrenet Spionværk, hvis skændige Angiveri vakte Rædsel og Bekymring. Flere velhavende Familier blev Gienstand for særlig Mistanke, og denne var nok til at fælde. Smidlertid forblev dog de Fremmedes Sikkerhed, under disse lovløse Forhold, uantastet, indtil i 1838, da en, nogle Frankmænd tilføiet Retskrænkelse, ved deres unge opbrusende Consuls Malconduite gav Anledning til hiin overilede og upolitiske Blokade, der kostede Frankrig saa mange Penge og bragte det hverken Ære eller Fordeel, uagtet den blev ledet af to Admiraler, Leblanc og Dupotet, efter hinanden, og under en Tredie, den i de Pariser Julidage saameget omtalte og senere som stor Diplomat anseete Admiral Mackau, der i 1840 sluttede en Fred, som i Frankrig paaførte Underhandleren saamegen offentlig Daddel og kun tiende til at give Dictatoren i Buenosayres et udvidet Begreb om hans egen Vigtighed.

Under denne Blokade vare Unitarierne atter krøbne frem af deres Stiul. Deres Hovding, Lavalle, havde ved fransk Understøttelse samlet og landsat et lille Troppecorps, som Nord fra trængte ind i Egnen om Staden, hvor „Fædrelandets Fader“, nu anden Gang farligen truet, ansaaes fortabt og var i Begreb med at frelse

sig ombord paa et engelsk Krigsskib, som Englands duelige Minister, Mr. Mandeville, holdt i Beredskab; men den troe Bundsforvandte, Dribe, der selv, kort efter, ved franske Intriguer maatte nedlægge sit Præsidentskab i Montevideo, ilede ham betimelig til Hjælp. Lavalle dræbtes og Rosas triumpherede paany. Hans Hævn var frygtelig. Enhver, som ikke med Enthusiasme havde opfattet hans Sag, gjaaldt fra nu af for Unitarier og blev uden Barmhertighed myrdet. I flere Dage varede Blodsudgydelsen, hvis Rædsels-scener gienkaldte Mindet om den første franske Revolution. Bødlerne, til Hest og væbnede med lange Knive, som hver Almuesmand altid fører i Bæltet, trængte ind i de Huse, man forud havde betegnet dem som Opholdssted for Rosas's Fjender, udreve Offerne af Familiernes Skød og galopperede afsted med dem til Byens Udkanter, hvor de formelig blev slagtede.

Siden Freden med Frankrig har Rosas fortsat sit Regimente i Ro, ja udstrækker endogsaa nu sin mægtige Indflydelse over de øvrige Forbundsstater og lægger kun lidet Skjul paa den Lyst, han har til at dominere dem alle, saa at man med Føie kan kalde ham en ægte Unitarier i dette Ord's oprindelige Betydning.

Denne Mand, hvis frygtelige Verontheit er paa Alles Læber i Sydamerika, længtes jeg meget efter at see; men, ikke forsynet fra Regjeringen herhjemme med nogen speciel Skrivelse til ham og altsaa ude af Stand til at smigre hans Egenskaber i en Retning, han statter høit, fik jeg ingen Audients i selve Byen, hvor han, udenfor Tilfælde som det berørte, er saa utilgængelig, at selv Fredsunderhandleren Mackau maatte vente i mange Dage; derimod kommer man lettere i Berøring med ham paa hans vidtløftige, endnu ufuldendte „Quinta“ (Landsted), som han lader opføre ved Flodbredden $1\frac{1}{2}$ Mil ovenfor Staden. Her modtager han gjæstfrit og ganske ugeneert, og da han just flyttede ud dertil kort efter at Ornen indtraf, saa tovede han heller ikke længe med at lade sig mig forestille. Admiral Mackau havde sagt om ham: „Je m'attendais à voir un rustre, mais j'ai trouvé le plus rusé diplomate,“ derfor undertraf hans Personlighed hel-

ler ikke saameget min Forventning som det raae Væsen og hans Dugvelfer frapperede mig. Der var noget saa Uhyggeligt i hiint, og ved disse saa meget Modbydeligt, at Indtrykket maatte præge sig dybt og sælt i Grindringen.

Rosas er høi og velvoren, men meget corpulent; han har en fin, noget pibende Stemme; hans Haarvært er brunladen, Ansigtssfarven temmelig lys og Trækkene skionne, men uden Udtryk; kun igiennem de smaa, halv tillukte Vine skinner Uvefndet frem, ligesom nogle Træl ved Munden tyde hen paa den Voldsomhed, hans Daad aabenbarer. Hans Klædedragt, af samme Farve og Snit som Landmandens der i Egnen, var en kort brun Trøje og blaa Beenklæder, knappede langs Siderne, og paa Hovedet bar han en hvid Militairhue. Lazoen og hans Poncho eller Kappe, en Gauchos uadskillelige Attributer, hang ved Sadelknappen af Pæsten, fra hvilken han just steg ned, efter fuldendt Inspection af Arbejderne paa Gaarden, da vi kom.

Vi bleve meget venstabeligen indtagne, paa jevn patriarchalsk Maneer, og efterat han havde forebisket os Etablisementerne paa Gaarden førtes vi tilbords. Aldrig har jeg seet Magen til saadan Opdækning. Bordet var besat med allehaande Risdretter, blandt hvilke den fameuse Lækkerbidsten „carne con cuero“, Risd stegt eller ristet i Skindet, prædominerede; desuden vrimlede det af Mælkespiser, Frugt og spanske „Dulces“ (Syltetoier); Suppen serveredes midt under Maaltidet. Jeg maatte smage paa Alt, især distede Rosas selv sine Risdvarer op for mig, og det paa een og samme Tallerken, med behorlig Lovtale over hvert enkelt Stykke. Men for at tygge denne halvraa Mad maatte man have en Gauchos Tænder og Bane, hvorfor jeg da heller ikke kunde gjøre Opfordringen synderlig Fyldest eller rigtig probere det succulente carne con cuero. Vinen var maadelig, efter spansk Skik; men Rosas lod sig den smage godt, og var meget munter over Bordet. Han raillerede Franskmændene, dadlede Portugisernes Skinsyge over deres Koner, lovpriiste den spanske Indulgence i denne

Henseende (?) og var temmelig aabnemundet paa sine smukke Landsmændinders Bekostning.

Under Desferten udbragte han i sit eget Tungemaal, det eneste Sprog han taler, vor Konges Staal meget net; jeg takkede derfor saagodt jeg kunde og tomte En for ham igien og for min Naboerske ved Bordet, hans Datter Manuela, der havde været meget beskæftiget med, efter Sædvane, at lade de bedste Mundbid af „Dulcerne“ fra hendes egen Couvert række omkring til os nærmest siddende Fremmede, paa den Gaffel, med hvilken hun selv betiente sig. Omfider befalede Rosas at Gæsterne skulde synge for os, á la ronde; selv begyndte han først, og derpaa fangrede de andre op, een efter anden. Foederalisternes vilde Frihedsfange vare de meest yndede, og ved Omkvædet „muera los salvages inmundos unitarios“ stemmede Alle i Chor, idet de applauderede Sangeren med støiende Enthusiasme.

Endelig kom Raden til Narrene, tre Almuesmænd, Rosas uundværlige og som dagligen have Plads ved hans Bord. Den ene af dem, lidt forrykt, har Privilegium paa, i Spøg naturligvis, at kaldes Manuelas Elster og spille Rosas' Rolle. Han bærer et Slags Militair-Costume, med mange Linstierner paa, og tituleres af Huusfolkene „sennor gobernador“. Den Anden udfatterer sig som Cardinal, og Nummer Tre, der stedse omgiver sin Herre i umiddelbar Nærhed, er døvstum, som de tyrkiske Stormænds Kammertienere. Disse Individider bleve alle kaldte op til Høibordsenden, hvor de nu maatte gebærde sig paa allehaande Maader, til største Morro for Værten, af hvem de ogsaa rigeligen bleve beskientede med Viin, inden de vistes tilbage til deres Plads.

Bed Midnatstid var Middagsmaaltidet til Ende og jeg kørte nu, efter Indbydelse, til Byen med Rosas, hans Datter og hendes Damer, i en Slags Omnibus, det almindelige Rioretøi dertillands. Vi steg af i Gouvernementsboligen, hvor han nu skulde til at arbejde paa Statsfagerne, sagde han; men førend jeg tog Afsted, havde han dog endnu Tid til at vise mig alle sine Vogne, Seletøier og deslige. Jeg troer i det Hele ikke, at hans Arbeids-

anstrængelse er saa stor som Folk fortælle; thi for det Første gaae hans Regieringserpeditioner kun langsomt fra Haanden, og dernæst, naar han den hele Dag beskæftiger sig med landlig Sys-sel, maa han dog nødvendigviis sove en god Deel af Natten bort. Men paafaldende var mig Bestaffenheden af de Sikkerhedsmesurer, hvormed han omgiærder sig i Byen, mod den næsten totale Til-sidesættelse deraf, som finder Sted paa Quintaen. Pist har han et formeligt Bagthold; occuperer, fast utilgængelig for Alle, siger man, et isoleert staaende Taarn, opført i Centrum af den store Kvadrat, Baaningen danner, og aldrig frequenterer han de nette, stærkt besøgte Vintersoireer, hvori hans hoit elskede Datter med megen Tact og Værdighed repræsenterer Huset. Her, derimod, færdes han omkring alene, imellem det vidtløftige Anlægs ad-sprede Befolkning, uden at agte paa, hvor let en Snigmorderdoll kunde finde Veien til hans Pierte. Uden Vengstelighed er han imidlertid ikke, paastaaes der, og selv saae jeg ham engang nærme sig et *Samaralucida*, en af Briggens Officierer havde taget med sig ud paa Quintaen, til Portraitering, med en Forsigtighed, som om Instrumentet kunde have stiuft en Helvedsmaskine.

Mod Fremmede, kommende som Authoritet eller i Grinde, er han altid galant, og jeg skylder ham og Datteren megen Tak for deres utrættelige Velvillie imod os. Stundom lod han mig køre hjem i hans egen Equipage; var han ikke selv med, nød jeg dog den Ære af Dona Manuelas og hendes Damers Nær-værelse; og en Dag, da jeg havde yttret Lyst at see den Leir paa 2000 Mand, han holder i Beredskab for hvad der kan hændes, 3 Mile fra Byen, blev strax en Pest fra hans egen Stald stillet til min Raadighed. Derimod viser han kun ringe Delicatesse imod andre, simpelthen Nysgierrige, og lægge de altfor megen Bonhommie for Dagen, ere de strax et sikkert Bytte for hans bi-garre Lune. Blandt Medborgere nyde de store Fortienester, han har af Administrationen og Landefreden, udeelt Paastionnels; men de øvrige Tilstande have foranlediget en uhyggelig Stem-ning, som muligviis ved et Stød af Skiæbnen kan komme til

Udbrud og vil da atter paaføre Landet Borgerkrigen's stræffelige Rædsler.

Med alt det Sørgelige i Platastaternes nuværende Stilling, var dog Opholdet her det Interessanteste paa Ornen's hele Expedition, saavel formedelst Krigsrøret og de mærkelige Personer, med hvilke vi kom i Berøring, som ved den behagelige Nydelse, Beboernes let tilgængelige Selstabsliv forstaaede os; thi, skiondt tuet af Begivenhederne og næsten hendoende, havde det alligevel, især i de bekiendte „Tertulias“, hvor de spanske Damer's Vivacitet og Ynde saa rigeligen udfolder sig, endnu meget Giendommeligt tilbage og var for os uvante Fremmede hoist tillokkende. Hvilken Contrast imellem Livet her og det i Brasilien! hvor Virkningen af den tropiske Sol og en portugisisk Nedstamning saa kiendelig affpeiler sig i Folkets Phlegma, dets Utilgængelighed og Qvindedønnets, med et yndeløst Væsen og aandelig Borneerthed forenet, stygge Udvortes, der i Brasilien er saa almindelig, at man her ligesaa fiødent træffer et smukt Fruentimmeransigt, som hist et grimt. Ingen Selstabelighed finder Sted; hver Familie holder sig engt afluttet i sin egen Kred, der fiødent aabnes for Fremmede; og skeer det, da moder man som oftest en saa trættende Stivhed i Form og Tone, at man heller slyer end eftertragter Udgang til disse Cirkler og søger sin Opreisning i den frie Natur paa Landet, hvor saa mange drøilige Situationer, især i Rios Omegn, fængsle Die og Sind. Allevegne i Sydamerika staae Livsfornodenheder af enhver Art, i en, til vore hiemlige Forhold, enorm høi Priis og ere kun i Rio at faae af tilfredsstillende Udvalg. Det eneste, der, især paa Platafoden, haves billigt, er ferst Riød, af hvilken Marsag, naar Briggen var ved Land og Communication var muelig, Mandstabet daglig erholdt eet Maaltid deraf. I denne Anledning havde jeg, under Opholdet ved Montevideo, truffet Overenskomst med General Dribe, om at erholde det fornødne Qvantum opkøbt i hans Leir. Han gif villig ind paa min Anmodning og tilstod os Frihed til at erholde 2 Dyrer ugentlig, hvilke kostede omtrent 8 Piaastre (circa 15

Rddlr.) Stykket. Vi lode dem slagte og behandle i Land ved vore egne Folk; hvad der af Riødet ikke strax kunde opspises, blev grønsaltet og forbrugt i Søen; vi havde saaledes Leilighed til at oeconomisere betydeligt med de hjemmefra givne ypperlige Nedsæltninger, hvilket senere kom Folkene vel tilpas.

Ved min Sammenkomst med General Dribe havde jeg Leilighed til at see hans Leir. Den ligger 2 Mile fra Montevideo, bag et høit Punkt, el Cerito kaldet, der behersker Omegnen og er til den Ende befæstet og besat med nogle faa Kanoner, Smaaskyts. En Flod fører næsten lige til Stedet; jeg seilede op ad den i min Chaluppe, saa høit op, Fartsøiet kunde flyde, og fortsatte Resten af Veien tilhest. Generalen var ikke tilstede ved mit Komme, men iværk med at inspicere sin Leir, hed det. Jeg maatte imidlertid ikke vente længe, og da denne høie, smukke og alvorlige Mand traadte frem, blev jeg ikke mindre overrasket af hans værdige, krigeriske Holdning, end indtaget i hans vakre Bæsen. Han levede i en Felthytte, hvor et Portrait af Rosas prydede Væggen og en Straamatte Jordgulvet. Meublementet bestod i et Bord, nogle Stole og 2 Senge. Hans Kone, en gammel, snaksom og temmelig weatherbeaten Dame, gjorde Honneurs, og ved Afskeden overrakte hun mig og den Officier, jeg havde med mig, en Bouquet Blomster, røde og hvide, som er Dribes Farve. Leiren skal bestaae af circa 5000 Mand, fornemmelig Cavalleri. Folkene vare vel klædte; man sporer let en Slags Militairorganisation iblandt dem og det maatte synes paafaldende, at de udrette saa lidt ved Montevideo — hvis Forsvarsværn mod Landsiden ikke udgjør andet end en usel Jordvold, sparsomt beplantet med et maadeligt Skyts, for største Delen tapløse Kanoner, opgravede fra Gaderne, hver de have gjort Afvisertieneste — naar man ikke vidste, at Soldaten dertilands ikke betyder Stort som Infanterist og er vanskelig at bringe til med Bajonetten at gaae løs mod Forskandsninger, hvorimod han tilhest, i aaben Mark og i Guerillakrigen, er modig og usfortrøden. Derfor ventet Dribe blot paa et almindeligt Udfald af de Veleirede, for at

giøre det af med dem; men disse foretrække netop af samme Grund at blive indenfor, indtil det maa lykkes Don Fructuoso Rivera, der flakker om i Landet med en lille Rytterstare, at komme dem til Undsætning. Imidlertid bestaaer Krigen kun i nogle smaa uafgiørende Tirailleurfegtninger, hvori sædvanligviis nogle stakkels Dævle blive stødte, eller levende indfangede, for siden at slagtes eller pines ihjel. Saaledes havde man en Dag opsnappet 4 Militairpersoner, affendte fra Montevideo med Brevstaber til Don Rivera; de bleve førte til Dribes Hovedquarteer, her uden videre myrdede paa den raaste Maade og om Natten bragte hen i Nærheden af de montevideanste Forposter, hvor Eigene næste Morgen fandtes med Hovederne affilede saaledes, at de kun ved Nakkebenet hang fast til Kroppen. Deslige Scener gientages hyppigen og ere Vidnesbyrd om, hvorlunde Partihad har kunnet fortrænge enhver Medlidenhedsfølelse hos dette i rolig Tilstand ellers godmodige Folkesærd, hvis Blodtørst nu, ophidset af vilde Lidensstaber, er umættelig. Dog være det sagt, til Ære for Regieringen i Montevideo, at den er skaanselsfuld og høihiertet nok til at forbyde sine Undergivne slige unyttige Voldsgierninger, for saavidt dens Myndighed formaaer.

Denne Almuens Blodtørst og Eigegyldighed for Mennekeliv har vistnok for en Deel sin Ursag i den grusomme Maade, hvorpaa man behandler Huusdyrene i Almindelighed og slagter Nvæget, eller rettere marttrer det tildøde. Efter at de til Slagning bestemte Dyr ere stilte ud fra Flokkene og inddrevne i en Fold paa Marken, trænge nogle Gauchos tilhest ind imellem dem, svingende Lazoen over Hovedet i opstødte Bugter, indtil Sigte er taget, da den kastes og griber Dyret enten om Halsen eller Hornene, hvorpaa Rytteren farer i Gallop ud af Folden, slæbende det modstridende Dyr efter sig i stram Line, almindeligviis en Snees Allen lang. Flere Personer, hvoriblandt Drengene paa 7—8 Aar og alle bevæbnede med de lange meget skarpe Gauchoknive, have imidlertid posteret sig paa Plainen udenfor, færdige til at efterfætte det med Hestens fulde Kraft afstedslæbte Dyr, som, yn-

keligt brølende, ofte halv qvalt, med fraadende nedhængende Tunge og stærkt modstræbende med Forbenene, endnu tumles omkring i nogen Tid. Den første Mand, der kan komme det nær, bort- hugger Halen, hvis Haarbust er en Handelsartikel, der ei maa besudles; den næste giver et Hug paa Bagbenene, for at over- stixre Paserne, og endelig, naar det arme stønnende, paa de blot- tede Bagbeenspiber sig ynkeligt fremslæbende Dyr er udmattet nok til at man tør nærme sig det forfra, giennembores det i Bougen, som oftest endnu staaende opreist paa Forbenene. Lazoen løsnes nu, et Par Mand blive tilbage for at staae Huden af og sonder- hugge Kroppen, medens Rytteren med de øvrige Karle og Dreng- ile tilbage til Folden for atter at begynde deres Gierning med al den Behændighed og Iver, som naturlig Tilboielighed og Vane, stimuleret af Ros eller Daddel, ere istand til at opvække.

Hud, Talg og Halehaar ere indbringende Handelsartikler og blive derfor stattede meest; Hornene og det stixre Kød i torret Tilstand udgjøre mindre værdifulde Varer. Den bedre Deel af det beenfulde Kød tiener til Fode, enten ristet ved Ilden eller redet tilstrækkeligt mørt under Sadlen. Resten forbliver henlig- gende paa Pladsen og udbreder en mileviid Stank, der samler en Mængde Rovfugle, Chakaler og herreløse Hunde, som rigeligen og i Fred tilfredsstille deres Hunger. De reengavede Knokler, Ho- ved og Hornbrusten anvendes almindeligen til Veiuddedring, Dæm- ninger og Haugegiærder, og det er ret snurrigt at see med hvil- ken Jiirlighed og Smag man forstaaer at ordne disse Indhæg- ninger.

Seiladsen paa Platafloden, især ovenfor Point Indio, er temmelig vanskelig formedelst Veligheden af de farlige Sand- banker Ortiz og Chico, hvoraf Hovedløbet, det eneste der er prak- tikabelt for store Skibe, begrænses. Det er neppe en Mil bredt, har 4 à 4½ Favne Vand midt i og uden synderlig opgaaende Grund, førend lige ved Kanten af Bankerne, hvor man pludselig faaer 3½ à 3 Favne. Lodningerne maae derfor see med en overordentlig Grad af Accuratesse for at vorde veiledende. Flod-

bredderne ere meget lave, som oftest ikke sigtbare fra Dækket, blottede for skarpe Kiendingspunkter, ja paa lange Strækninger aldeles usynlige; hertil kommer endnu en uregelmæssig Strøm, hyppig Taage og stærke Vindstød. Det er derfor nødvendigt at tage Lots imellem Montevideo og Buenosayres, en Distance af 28 Mile; men da disse Folk ikke alle ere paalidelige, og under mange Omstændigheder ikke kunne give anden Veiledning, end den Loddet og Grundloggen give, Noget, enhver Sømand med Raartet til Hjælp lige saa godt kan praktisere uden dem, saa skeer det undertiden, at man kun benytter dem første Gang for at orientere sig i Farvandet, iagttagende blot at ankre op om Ratten og naar det tykner til, en Forsigtighedsregel, som Klogskab byder, endog med Lots ombord. Farvandet er ikke seilbart for Linieskibe, hvorimod Fregatter til Nød kunne passere op i Sigte af Buenosayres, men maae ankre langt ude, en 3 Mile fra Land. Med Ornen laae vi paa den saakaldte Yder-Rhed, 5 Qvartmile borte, thi kun Smaaaskibe ere istand til at komme heelt ind, og dette gjorde os Communicationen med Land besværlig. Holdebunden er isøvrigt heller ikke den bedste; med stiv Ruling af S. O., som er Paalandsvind, driver man stundom løs. Sydvest, eller den saakaldte Pampero, stiondt overordentlig voldsom, er derimod ikke saa farlig, da den blæser ud fra Land, sætter ingen Sogang og er desuden meget kortvarig. Ved Montevideo derimod ere begge disse Vinde stemme og især i Vintertiden hyppige, men Holdebunden er igien ganske udmærket, og naar Ankeret først er sunket igiennem et 3—4 Fods Mudderlag, kan man afride de heftigste Storme med Sikkerhed her, imedens at man ved Buenosayres ei er uden Fare; thi paa at flygte kan ikke tænkes; Localiteterne ville umuliggjøre ethvert Forsøg herpaa. Ved Montevideo er Bunden Blaaker og holder saa fast, at man har den største Røie med at faae Ankeret hjem. Det med Kiættingen indbragte Mudder forvolder desuden et affyeligt Smudseri paa Dækket og gjør dette saa slibrigt, at Folkene glide og have Vanskelighed ved at arbejde. Ved vere Letninger lod jeg desaaarsag

Sproiten anvende under Indhivningen, udenfor Rlydset, og forhindrede saaledes det værste Smuds fra at komme indenbords. Barometeret, som hoiere oppe, under Linien, mangler fornøden Sensibilitet, varsler her med Nøiagtighed enhver Veirforandring, og ved stadig Veopagtning af dets Stand er man alisaa istand til at kunne tage betimelige Præcautioner.

Bort Ophold paa Gloden, nemlig fra 1ste October til 23de December, da vi stode til Søes fra Montevideo, var ofte hiemsøgt af det urolige, raa og regnsfulde Veir, som er Farvandet saa egent; men fornemmelig havde vi d. 8de October og i de 5 følgende Dage en svær Storm af Sydøst og vestlige Vinde igiennem Syd. Jeg var nødt til at stryge Fastestængerne og Under-Ræer, og at have 2 Ankere i Bund, det ene med 90 Favne Rætting ude; ingen Communication med Land var mulig, og en af de franske Fregatter drev for sine Ankere; men ellers skete ved Montevideo, hvor Briggen ypperligt red Uveiret af, ingen Slade, hvorimod 17 Skibe gik i Land ved Buenosayres og derimellem en argentinsk Krigsbrig; de andre vare Koffardimænd, men ingen af dem danske. Ogsaa en saakaldet „White squall” som jeg aldrig mindes at have seet før, fik vi Leilighed til at probere her. Det Charakteristiske ved denne Slags Byger er hoist mærkeligt. Neppe synlig paa Horizonten, udviklede den sig i mindre end 16 Minuter til en orcanagtig Vind og satte, skiondt den kom fra Land, fra Nordvest, pludseligen saa krap Sø, at paa Montevideos Indre-Nhed et almindeligt Kofartoi havde Vanskelighed med at vage. Luften var kun lidt skyfuld, og det Hele forbi i mindre end en Time; flere Paadrivninger, men intet egentligt Havari, sandt Sted.

Seiladsen Nord paa til Rio, hvor jeg løb ind for at proviantere til Piemreisen, var langvarig; thi de herskende Nord og Nordvestvindes Paardnakenhed nødte os til at beholde Bagbords Halve indtil Meridianen af Den Trinidad paa 31° Længde; først da blev det muligt, d. 11te Januar, efter at have naaet Cap Frios Parallel, at vende og lægge Havnen op. Ornen kom atter

til Ankers ved Rio den 18de Januar, efter 26 Dages Opkrydning, og intet Skib, der i de samme Dage som vi forlod Floden, gjorde Reisen hurtigere, endog det amerikanske Linieskib Columbus, med Ormens Belynder, Commodore Turner, ombord, brugte omtrent paa samme Tid ikke færre Etmaal.

Omstændighederne medførte altsaa, at Julen og Nytaar maatte tilbringes i Søen. Vi hoitideligholdt disse for os Nordboere saa kiære Festsdage efter bedste Evne. Julegøden med Viin blev naturligviis ikke forglemt; en ung Dre, jeg ved Afskeden havde ladet indkøbe i General Dribes Leir, blev slagtet; den tiende os til et Par gode Maaltider, og klart Skib ved Midnatstid paa Nytaarsaften endte Festen: det gamle Aar blev studdt ind i Evigheden med et Par glatte Lag, og vi hilsende det nye under de bedste Ønsker for Kongen og det kiære Fædreland.

Strax efter Briggens Ankomst til Rio gik jeg iværk med at proviantere, eftersee Takkelagen og foretage andre fornødne Skibsarbejder til Piemreisen. Speden var utaalelig under dette Ophold og steg jevnlige til 28 à 29° Reaumur i Skyggen, uden at Mandskabets Sundhed dog led deraf. Jeg havde indført den Skif, at Folkene badede sig hver Morgen for Frokost samt efter Udskeiningen om Aftenen, og i Søen fik de regelmæssigen Sjørtebade. Denne Skif opretholdtes paa hele Togtet; den blev kun afbrudt naar Veiret var ugunstigt og ophørte ikke førend vi paa Piemreisen vare komne saa nordlig, at Vandtemperaturen blev for kold dertil. Nogle Indrullerede og Soldater, som ei tidligere kunde svømme, lærte det paa denne Reise. Ligeledes var det mit Princip, at tilstaae Landlov saa ofte Omstændighederne tillode det; 2 Ugedage reglementeredes hertil i de brasilianske Havne og paa Floden. Ved Buenosayres, hvor Communicationen med Land, formedelst Briggens lange Afstand derfra, fordrede en streng oekonomisk Organisation af Fartøistienesten, som desaarfsag blev nedsat til een Passage daglig, indsendtes stedse det Antal Landlovs-gaster, der uden Hindrer for Skibsarbejdet kunde undværes. Disse Toure vare desuden til god Øvelse, og skiondt det er blevet til

en staaende Ankelpost imod vore danske Søfolk, at de mangle Omhu for og rigtigt Greb paa at omgaaes godt med Fartøier, saa bør jeg dog ved denne Leilighed, naturligviis i relativ Forstand til Fremmedes Capacitet, give Ordens Baadsfolk det Vidnesbyrd, at de ogsaa heri have comporteret sig vel.

Ombord var Tiden til Arbeid og Hvile nøie afmaalt, og den sidste i Varmen rundeligen beregnet. Alle Søn- og Helligdage vare selvfølgeren indviede til almindelig Frihed. Den hjemmefra medgivne Proviant lod Intet tilbage at ønske, og den vi købte undervejs var upaaklagelig. De mangehaande Forfriskninger af blødt Brød, ferskt Kød, Grønt, Frugt o. s. v. som Admiralitetet saa rigeligen tilstaaer Besætningerne i Kongens Skibe, anstode vore Folk vel, og isærligt var Vandet godt, især i Floden, hvor vi øste det op i Pose og drak det med det samme. I Mundingen, ved Montevideo, var det imidlertid brakket med Paalandsvind, og vi maatte derfor afvente S. V. Ruling og stærk Ebbe for at kunne fylde. Dette Moment blev oppasjet med Ugtpaa-givenhed og strax afbenyttet, og ved Til sætning af en Smule Alun fik vi ogsaa her klart, drilleligt Vand. Imidlertid laae vi for dybt inde i Bugten til at jeg vilde have anseet denne Fyldningsmethode, hvad Drikkevandet angaaer, under forlænget Ophold ved Montevideo, for hensigtsmæssig. De franske Fregatter, som laae længer ude, i den rene udsættende Ferskvandsstrøm, havde i 2 Uar, uden Skade for Mandskabets Sundhed, fyldt paa denne Maade.

Denne Sinds og Legems Vederqvælgelse, i Forening med vor duelige Læges Omhu, næstefter det ypperlige Climat, hvori vi levede, maa det vistnok tilskrives, at intet egentligt Sygdomstilsælde fandt Sted ombord, og at hele Mandskabet, paa ham nær, der ved et Fald slog sig ihjel, kom velbeholdne tilbage.

Kort efter Ordens Retour til Rio indtraf de to engelske let-armerede Transportflibe, Castor og Conway, begge bestemte til China. Den nylig udnævnte Gouverneur i Hong-Kong var med Familie ombord i Castor; han var, om jeg huffer ret, General,

men Navnet har jeg glemt. Den 44 Kanons Fregat *Figgard*, Capitain *Dunce*, og Dampskibet *Cormorant*, Capitain *Gordon*, bestemte til at underlægge sig Commandoskibet paa Sydhavsstationen, *Dublin*, havde vi allerede under vort tidligere Ophold i Rio seet afgaae derhen. Nu ankom endvidere den franske 44 Kanons Fregat *la Sirène* samt Corvetten *la Victorieuse*, Mr. de *Genouilly*; med den til China udnævnte franske Ambassadeur, Mr. *Lagréné*, og et stort Gesandtskabspersonale, hvoriblandt et Par Handelskyndige, medbringende diverse Sorter franske Industriartikler til Forsøg paa en Handelsomsætning med det nu for Speculationsaandens tilgængelige „Himmelste Rige“. *La Sirène*, der imedens jeg opholdt mig i fransk Tjeneste gjaldt for et vakkert Skib og saa stolt havde baaret Admiral *Rignys* Flag i Slaget ved *Navarin*, er nu ansæet for en gammel, maadelig apteret Fregat, i Sammenligning med vor nyere Tids Constructioner, og seiler desuden meget slet. Smukkere var derfor ogsaa *L'Africaine*, ny, net udhølt og paa 54 Kanoner; den ankom d. 29de Januar med Contre-Admiral *Lainé*, udnævnt til Høistcommanderende for den franske Station i Brasilien og paa Platafloden, hvorhen han agtede om faa Dage at afseile, for at afløse Mr. *Masfieu de Clairval* og Fregatten *la Gloire*.

En saadan Conflux af fremmede Krigsskibe, den kun Middelhavet, dette Orlogsmændenes Paradiis, kan siges at overtræffe, finder her næsten daglig Sted, paa Grund af Pladsens bequemme Beliggenhed baade for ud- og hjemgaaende Ostindie- eller Sydsøfarere, der her finde alle de Resourcer, hvortil Skibe kunne trænge; og for mig personlig havde disse Sammentræf, hvad Franskmændene angaaer, den særegne Nydelse, som ligger i Fornyelsen af gamle Bekjendtskaber.

Da Admiral *Lainé* kom ind i Havnen blev naturligtvis hans Flag hilset, med den dets Rang tilkommende Salut, af alle der værende Orlogsmænd og igien retourneret fra Flagskibet; ligeledes da han selv senere aflagde Visit i disse Orlogsmænd nød han atter en lignende Hønhæder, men som denne Gang forblev ubesvaret fra

Africaine. Dette var idetmindste for mig en ny Praxis, men som jeg imidlertid finder at være en fuldkommen rigtig Opfatning af Begrebet om personlig Salut, der for saa mange dertil reglementarisk berettigede Personer ikke lader sig giengælde, og for at adskille den fra Flagsaluten, der altid de rigueur maa returneres, heises ikke den paagældende Person's Nationalflag, hvilket ellers ved anden Saluttering er Coutume. Ved at omtale dette kommer jeg til at erindre den Forlegenhed, som min Ukyndighed i bemeldte Praxis satte mig i paa Floden, da jeg aflagde mit Besøg hos Commodore Purvis og i det amerikanske Commandoskib, Fregatten Columbia, hvor man ved min Bortgang bærede mig med en personlig Salut af 9 Skud, uden at heise dansk Flag. Af Mangel paa dette Kiendetegn svarede heller ikke strax fra Ornen, ligesom jeg i første Dieblit ikke torde antage bemeldte Ubesviisning at giælde mig.

Den 4de Februar var Pensigten af Ornen's andet Komme til Rio opfyldt; vi stode derfor til Søes igien og holdt Nord paa for Pernambuco. Efter en Seilads af 18 Dage med Nord og Nordøstlige Vinde, kom vi tilankers sammensteds d. 22de, hvor aldrig forhen nogen dansk Orlogsmænd har været, og fuldendte saaledes Bestemmelsen med Ornen's Expedition.

Allevegne, hvor Briggen i Sydamerika har viist sig, er der bleven mig og dens Officiere megen Forekommenhed tildeel; men paa intet Sted have vi nydt den i hoiere Maal end i Pernambuco, hvor man kappedes om at vise Siæstfrihed mod os. Beliggenheden af Pernambuco, med den høie flodbevorede Olinda-Pynt tæt i Østen, toner sig fra Søen yderst malerisk; men det gaaer her som ved Synet af Bahia, der ogsaa tager sig smukt ud ved Indseilingen paa den store, rummelige Bugt „Todos los Santos“; man stufes af det fortryllende Landskab og forledes til Slutninger om Stadens Indre, som det langt fra ikke præsterer, thi Diet møder allevegne i de smalle, smudsige Gader ifkun Negertrælle, Ureenlighed og Stank. Olinda, der tidligere var den egentlige Bye, staaer nu næsten forladt, og nogle øde Klostre, hvis

Beboere de lidetroende Brasilianere have jaget ud i den vide Verden, og Domkirken, ere de eneste Levninger af dens forðums Herlighed, der efterhaanden astog, altsom en udvidet Virksomhed lærte Kiøbmændene at forlægge deres Opholdssted til den nærværende, mere beqvemt liggende Stad, hvor de oprindeligen kun havde deres Handelscontoirer og som dengang kaldtes „Recife“, et Navn, man har hentet fra det fameuse Coralrev, der danner Byens ypperlige Havn, som i det 17de Aarhundrede saa ofte var Gienstand for blodig Tvist imellem Portugisere, Franskmænd og Hollændere, og i hvis Besiddelse disse Sidste tappert holdt sig længe efter at det øvrige Brasilien var gaaet tabt for dem.

Pernambuco skal nu have 60000 Indvaanere og er næst Hovedstaden den rigeste Handelsplads i Riget. Her udsføres alle Brasiliens Hovedproducter, som et frugtbart Opland tilfører den i Overflodighed: Kaffe, Sukker, Bomuld og kostbare Træsorter; men ligesom Kaffe er for Rio og Sukker for Bahia, saaledes er Bomuld for Pernambuco en af de vigtigste Exportartikler. Den Pernambucoer Bomuld er berømt for at være den bedste i Sydamerika.

Imidlertid er Handelen her, som overalt i Brasilien, for Tiden kun stau, paa Grund af Producternes, fornemmelig Sukkerets, sunkne Priser paa de europæiske Markeder. Pengevæsenets flette Forfatning og diverse prohibitive Lovbud ere desuden stærke Baand paa den frie Omsætning, og i de nærværende Conjuncturer er der Intet, der kan oplive Haabet om en bedre Fremtid. Hyppigt stedfundne og endnu tildeels ubetvungne Oprør i det Indre indflyde desuden skadeligt paa Folkeformerelsen og de materielle Kræfters Udvikling, og have medført, at flere fremmede Handelshuse Aar for Aar forlade Landet af Frygt for gientagne Tab. Navnligen er det forhen saa blomstrende Bahia ved disse Forhold bragt stærkt i Forfald, og frister end Pernambuco saavel som Rio en bedre Skæbne, maa dette tilskrives disse Stæders livligere Mellemhandel med det Indre, en fordeelagtigere Vareomsætning samt deres større Forbrug af europæiske Livsfornødenheder,

som en større Befolkning forarsager; men især, hvad Rio angaaer, den Trang til fremmede Industrifrembringelser, fornemmelig franke Mode- og Luxus-Artikler, som Hoffets og Regjeringspersonalets Ophold der medfører, og som Brasilianernes Pang til Glimmer og Pragt, trods alle Hindringer, stedse vil forskaffe god Ufsætning.

Brasiliens følelige Mangel paa Befolkning er ogsaa væsentlig til Hindrer for Landets Opkomst, og den synlige Begunstigelse af Neger-Indførselen, for at raade Bod herpaa, indvirker ei alene demoraliserende paa Nationen, men vil vistnok i sig selv forblive ufyldstgjørende saalænge der ikke sørges for, ved menneskekærlige Love at forbedre Negerflavernes elendige Kaar, saa at ogsaa de med Tiden kunne vorde deelagtige i Civilisationens Goder. Det er derfor paafaldende, at man ikke enten arbejder herpaa, eller aabent, i Henhold til indgangne Forpligtelser, modsætter sig Slavehandelen; thi den nærværende Politik er sikkerlig lige saa uklog som uværdig og indvikler ofte Staten i Conflicter med det mægtige Storbritannien, der holder Krydsere, echellonerede langs Kysterne, hvor de opsnappe de didventede Slaveffibe, der rigtignok som oftest føre et andet end netop brasiliansk Flag. Skraagene sælges som god Pris i Rio for engelsk Regning, og Negrene deponeres foreløbigen i en gammel engelsk Fregat, som Keiser Don Pedro hver Dag kan tage i Diesyn fra sit Pallads. Der holdes de indtil Omstændighederne tillade at overføre dem til brittisk Guiana, hvor de under Navn af „Apprentices“ — „Free Citizens“, eller Gud veed hvilken anden smuk Benævnelse, faae nogle Stumper Land til Opdyrkning, siger man.

Medens Ornen laae i Rio, var det Hverv, at hindre Indsmuglingen af Negre der paa Kysten, overdraget den engelske Orlogsbrig Frolick, hvis snilde og active Chef det stundom lykkedes at gjøre heldige Fangster, hvorfor han ogsaa i den Grad hadedes af Brasilianerne, at han ved et lumskeligt Overfald af disse nær var bleven dræbt tilligemed flere af hans Officierer, medens de befandt sig i Land ved den lille By Santos, Syd for Rio. Jeg var en Dag Vidne til Indbringelsen af en af hans

Priser, en lille, spinkel og skrøbelig Skonnert, af Størrelse som en af vore Smaajagter og indehavende 400 Negre af begge Kion, fordelmeste Børn fra 8 til 15 Aar, thi kun saadanne Aldre svare godt Marked. Det var et høist bedrøveligt Syn at flue disse Glendige; ved den lange Reises mangehaande Lidelser, Savn og grusom Behandling vare de udtærede til sande Skeletter og bedækkede med væmmelige, stinkende Pudsygdomme. Indtrykket er ubestrikeligt, men styrkende for Overbeviisningen om Slavehandelens opværende Afstyelighed, og med Føie kan vort Fædreland føle sig stolt af at være den første Stat, hvis Regiering anerkjendte dette. Dog, Ere tilkommer England som den Magt, ved hvis Villieskraft Begrebet fik sin nuværende udstrakte Betydning; kun tør man maastee beklage, at den engelske Statspolitik, vildledende Philantropernes roesværdige Iver, har foretrukket det absolute Forbud imod Indførsel af Negre i den vestlige Verden fremfor Opmuntring til frivillig Indvandring, Omsorg for beqvem Transport og menneskelig Behandling, forenet med den aandelige Opdragelse, der nu begynder at faae Indpas. Det Første, viser Erfaringen, har blot ledet til at skærpe Opfindsomheden for at eludere det, medens de ulykkelige Dfferes Behandling paa Overreisen er, om muligt, bleven endnu værre end før, og det vil neppe føre til det rette Maal saalænge Erfaringen godtgjør, at Negerracen alene er stikket til anstrængende physisk Arbejde i den hede Zone, hvorimod det Sidste vistnok baade lettere og sikrere vilde have fremmet hine ædle Menneslevenners Bestræbelser.

Den brasilianske Marine har sit Hovedværst i Rio og desuden to Andre i Bahia og Pernambuco. De ere alle blevne til i Portugals Glandsperiode; men de to Sidste ere nu forsaldne og heller ikke til nogen Nytte, som det lader, for den nærværende Stat, saa at de vistnok uden Skade kunde nedlægges aldeles, til Fordeel for det tredie Etablissement, hvis Opkomst, hidtil forhindret ved Mangel paa Midler, vilde være i høi Grad af Interesse baade for Marinen selv og for Skibsfarten i Almindelighed. Smid-

lertid udrettes der dog en Deel med det Lidet, som staaer Vestyrelsen til Raadighed, og god Orden hersker overalt, men Materialbeholdningerne ere ikke store og Værkstedernes Antal kun ringe. Linieskibe Hayes ikke, og for Dieblicket kun 6 Fregatter med nogle Corvetter, Brigger og uarmerede Dampskibe af ringe Kraft. Disse Sidste holdes i bestandig Activitet, til Lettelse for Communicationen paa Kysten, medens de Andre færdes temmelig meget omkring til de brasilianske Havne, paa Platafoden og i de øvrige sydamerikanske Farvande; men Skibenes orlogsmæssige Udstyrelse er kun paavre, god Organisation ei altid tilstede, og det Personelles Vilkaar synes maadelige. I Bahia uddannes nogle Hundrede Almuesbørn til en fast Stof for Flaaden, og i Rio optager et Skolestib 80 Cadetter, hvis Opdragelse, nærmest indrettet efter fransk Methode, forekommer mig godt stikket til at staffe den unge Marine æreliære og dannede indsødte Officierer, i Stedet for det tidligere raa Sammenløb, der udgjør den oprindelige Stamme.

Al danske Undersaatter findes i Brasilien kun faa, hvorimod begge Platarepublikkerne indeholde et ikke ganske ubetydeligt Antal, bosatte saavel paa Landet som i Stæderne Montevideo og Buenos ayres. Alene 130 Individer, hvoraf Mange leve med Familie, findes noterede i Consulatbøgerne og ere der angivne som Kibsmænd, Haandværkere, Jordbrugere, Arbeidsfolk o. s. v. De have et godt Lov paa sig, roses som fredelige, vindstibelige Menneſter og skulle i Almindelighed have deres gode Udkomme.

Det kan ikke være noget ubekendt Factum herhjemme, at Danmarks Hovedproducter: Sædevarer i forædlet Tilstand, saasom Meel, haardt Brød, Æl, Brændeviin, samt andre Provisioner, ligesaa lidt som vore Industriartikler hidtil have kunnet aabne sig nogen tilfredsstillende Udsætning paa de sydamerikanske Markeder; thi at lidt saltede Provisioner, nogle Cadninger Øste; endeel Æl og diverse Sorter Spiritus stundom kommer dertil og navnlig i iflor blev solgt til ret gode Priser, er for ringe et Udbytte af vore indenlandſke Frembringelser til at kunne paaagtes. Jeg har seet Meel fra Nordamerika og haardt Brød fra England affat

med Fordeel i Brasilien; hølsteensf Riød, behandlet og nedfaltet i Hamborg, sendes dertil og bestaaer i Concurrence med Nedfaldninger fra de forenede Stater; tyndt St, under Navn af „Ale“, og Kartoffelbrændeviin, kaldet Genever, ere courante Artikler, især paa Platastoden, og føres i Mængde dertil fra Hamborg, ei at tale om tydske Meubler og grovt Klæde, hvoraf der findes betydelige Dplag; og sikkerligen frembringer vort Fædreland adskillige af disse Artikler i fortrinligere Qualitet, naar man blot forstod at behandle og conservere dem bedre for Viemedet og den lange Reises Styld. Altona er saa at sige den eneste Plads i Danmark, hvorfra der drives nogen Directhandel paa Sydamerika med ovennævnte Varer; men de Altonaer Huse ere ogsaa de eneste, som have Afsociés eller Agenter derovre, og dette forekommer mig at være en Grundbetingelse for at vor Directhandel med disse fjerne Lande skal kunne udvikle sig. Saadanne Forbindelser vilde maaflæe have sat vore Handlende au fait med det Hensigtsmæssige i, under Begyndelsen af Fiendtlighederne imellem Republikkerne paa Platastoden, at didsende gamle Waaben til Forhandling, en Speculation, som Englændere, Belgiere og Hollændere have vidst at udføre med Held. Men dersom Danmarks Directhandel med Sydamerika er at ansee næsten lige med Nul, saa kan dette ingenlunde siges om Fragthandelen, der er i stærk Opblomstring, skøndt Fortienesten vel for Tiden kun er ringe, thi siden 1835 er Antallet af de danske Handelskibe, som besøge den Kyststrækning, hvor Ornen har været, aarlig i Tiltagende, og vort Flag søges gierne. De danske Søfolks Dygtighed, Kbhedernes Omhu for Skibenes Construction og Udrustning, ikke mindre end Skibsførernes gode Behandling af de dem betroede Ladninger, er den anerkjendte Grundvold, hvorpaa dette Factum hviler. Maatte derfor Omstændighederne tillade at hæve vor Directhandel med Sydamerika til noget Mere end blotte Tendentser, da ligger tilvisse i hiin Anerkjendelse en stor Fordeel, stillet til at bringe Fædrelandet Velstand, og Brød til de unge Somænd, som Farten opfostrer, og som nu saa ofte nødes til at søge deres Ophold

under fremmede Flag, af Mangel paa tilfredsstillende Erhverv under vort eget.

Antallet af de danske Skibe, som Ornen traf sammen med i Sydamerika, var 34, hvoraf lidt meer end Halvdelen i Rio, og paafølgende var det mig at høre Capitainerne klage over den stigende Banstokkelighed, de møde, for at opretholde god Disciplin blandt Folkene. Især vilde man have bemærket stærke Symptomer i denne Retning siden en noksom bekendt Frisindelsesdom, der i forrige Aar kiendte Mandskabet paa et lisbenhavnsk Skib for brødeløst, med Hensyn til nogle under Flaget begangne Misgjerninger i en brasiliansk Havn, uagtet det maa synes den, der fra et lavere Standpunkt betragter Sagen, at de Paagiældende havde gjort voldeligt Brud paa den Orden og Retsfikkerhed inden Borde, uden hvilken ingen Skibsfart kan florere. Dette Tilfælde og flere Indicier overtlyede mig om, som ogsaa er mange Fleres Mening, at vore Solove trænge til en efter Tidens Løb afpasset Omarbejdelse, hvorved alle Vedkommendes Rettigheder og Pligter nøiere bestemmes og lettere kunne opfattes af Ikkejurister. Det er indlysende, at Forholdet imellem Rhederi, Skipper og Mandskab derved vilde vinde betydeligt, ligesom ogsaa vore Consulter vilde kunne sætte istand til at optræde med Sikkerhed i de Tilfælde, hvor de nu valle og rave i Uvisshed af Mangel paa klare Instructioner.

Med Anløbet af Pernambuco var, som forhen er anført, Diemedet med Ornens Reise opfyldt, og efter 14 Dages Ophold sammesteds stede derfor Retouren til Danmark; men forinden optog jeg ombord til Piemørsel, efter Begjæring fra Consulatet der, 5 danske Matroser, forliste paa Kysten ved „Rio grande del Norte“ med Apenrader Briggen Caravanen. Afsejlingen gik for sig d. 8de Marts; 2 Dage senere passerede vi Den Fernando Noronho klos i Læ, og overstær Linien d. 12te s. M. paa $21\frac{1}{2}^{\circ}$ Længde. I Nordostpassaten traf vi variable Vinde fra N. O. til S. S. V. om ad Syd, hvilket bevirkede, at jeg kunde holde temmelig ret Nord i, mellem Meridianerne af $33\frac{1}{2}^{\circ}$ og $36\frac{1}{2}^{\circ}$ Længde

indtil op paa 34° Nordbrede, hvor der stod haard Kuling af Nordvest med uroligt Veir og en huul So. Under disse Omstændigheder maatte jeg gaae synden om Ujoverne og traf her snart moderatere Leilighed med en frist Brise af N. N. V. som tillod at styre for Canalen. Den 9de April kom Briggen paa Lodsfud; næste Aften i Sigte af Lizards Fyre og d. 12te Kl. 2 E. M. D. under Dover. I tre Etmaal kom vi over Nordsøen; d. 16de ind i Skagerrak og Dagen efter paa Hviden af Skagen. Med en frisk Nordvest holdt jeg Rattegattet ind; men under Trindelen kastede Vinden sydlig, med Taage og Regn; dette forsinkede Reisen, og først d. 19de i Dagningen passerede vi Anholt, samme Dags Eftermiddag Kronborg og kom Kl. 6 Aften tilankers paa Kiøbenhavns Rhed, efter næsten et Mars Fraværelse. Skibet blev strax lagt ind igiennem Bommen, og Desarmeringen paabegyndte; i 4 Arbeidsdage var den til Ende, d. 25de April, og under et „Leve“! for Kongen opløste jeg Ordens brave Besætning, lod Commandoen stryge og Skibet aflevere til Holmens Auctoriteter.

Hvad Ordens Expedition har virket til vore Handelsinteressers Opretholdelse og Fremme i Sydamerika, lader sig ikke angive med bestemte Facta, da det hovedsageligen er Expeditionens moraliske Indflydelse paa disse Forhold som det vil komme an paa at vurdere; men sikkerligen tør det haabes, at Nytten ikke udebliver, saameget mere som Trangen til en dansk Orlogsmands Nærværelse i hine Farvande har været dybt og længe følt, og vistnok vilde det blive anerkendt med Taknemmelighed af alle i dansk Handel og Søfart Interesserede, om det maatte behage Hs. M. Kongen ret ofte at forordne Expeditioner af sine Krigsskibe til alle saadanne Bunde, hvor vor Søfart trives.

Idet jeg slutter denne Beretning, kan jeg ikke undlade at anføre, hvorlunde Orden, allevegne hvor den har viist sig, stedse vandt almindeligt Bifald, ved sin smukke Construction, sine Apteringer og sit gode, velbetiente Artillerie; men naar jeg saaledes nævner Skibet, skylder jeg fornemmelig ogsaa Mandskabet, ikke at forbigaae det med Taushed, thi ved Samdrægtighed og Iver har

det fyldestgjort Tjenestens Krav og saavel inden Borde som ved vore mange Berøringer med Fremmede altid opført sig godt og skiftet sig med Ære. Vore Folks Ros var derfor ogsaa almindelig; de nævntes som udmærkende sig ved Holdning og Disciplin, og tør jeg saaledes smigre mig med, at Ørnens Besætning rigeligen har bidraget Sit til at hævede den danske Sømands gode Lov i hine Lande.

Beretning om Niger-Expeditionen i 1841 og 1842 efter officielle Documenter.

(Un. Serv. Mag., Decbr. 1843.)

Den 26de December 1839 indgav den daværende Minister for Colonierne, Lord Russell, en Memoriale til Skatkammerbestyrelsen angaaende fremmede Nationers Handel med Slaver og de meest passende Midler til at undertrykke den. Det hed deri, at „den engelske Krones Ære bliver compromitteret ved den idelige Krænkelse af de imellem Hds. Majestæt og fremmede Magter bestaaende Tractater om Slavehandelens Afskaffelse, og den Glendighed, der, til Trods for Religion, Menneskelighed og Retfærdighed, paaføres en stor Deel af det afrikanske Continent, er saa stor, at man ikke kan betragte den uden med den dybeste Medynk. Baaede Over- og Underhuset have, i deres Adresser til Kronen, med de stærkeste Udtryk tilkiendegivet den Uvillie, hvorved Parlamentet betragter Slavehandelens vedvarende Fortsættelse, og deres ivrige Ønske, at der maa blive taget ethvert muligt Middel til at udrodde dette store sociale Onde.“ Orden angiver dernæst Siennensnitstallet, af de fra Vestkysten af Afrika aarligen til fremmede Stater eller Colonier i Amerika indførte Slaver, til over 100,000, uden at regne „den store Mængde, der omkommer paa Transporten fra det Indre af Landet til Kysten eller over Havet til Amerika, og det end større Antal, der mister Livet i de Krige, Overfald og

Grusomheder, der skyldte Slavehandelen deres Oprindelse." Memorialen gjør endvidere den Bemærkning, at for at overbevise Slavehandlerne om, at den Traffik, de give sig af med, er stridende imod deres egen velforstaaede Interesse, foresloges det at indgaae nye Handelsforbindelser med de afrikanske Høvdinger eller Stater, i hvis Lande den indenlandste Slavehandel blev ført og hvorfra den udenlandste erholdt sine Offere. Til dette Niemeed havde Dronningen befalet sine Ministre at afflutte Tractater eller Overeenskomster med disse Høvdinger eller Stater, hvilke Tractater skulde have til Basis: 1) absolut Forbud imod al Slavehandel, og dens totale Ophør; 2) Tilladelse for alle Varer, producerede eller fabrikerede i disse Negerstater, til at indføres og consumeres i England paa de gunstigste Villkaar. „Af disse Høvdinger — hedder det — herse de mægtigste over Landene i Nærheden af Nigerfloden og dens store Bifloder. Det foreslaaes derfor at udsende en Expedition, som i Dampbaade kan trænge saa høit op i Floden, at de naae de Punkter, hvor nogle af de betydeligste Floder falde i den fra Østen. Her, eller paa andre Steder, som maatte findes bequemmere for Anlæggelsen af lovlige Handelspladse, skulde da Factorier oprettes, i Haab om, at de Indfødte paa denne Maade ville lære, at Folkemængden kan anvendes paa andre Maader, der kaste langt større Fordeel af sig for Beherskerne, end den, at gjøre dem til Slaver og sælge dem for Udførsel til Slavehandlere."

Saaledes lod det oprindelige officielle Forslag, og disse vare de tilføjede Niemeed ved Expeditionen. Det befandt, at det vilde være nødvendigt at bygge 3 Jern-Dampskibe til denne Expedition, hvis første Bekostning, Udrustning og Provisioner for 6 Maaneder indbefattede, vilde beløbe sig til 35,000 Pd. Sterl. Den aarlige Udgift til Vagning og Proviantering af Officierer og Mandskab vilde koste 10,546 Pd. Sterl. og Vagningen af Cheferne, Præsten og Lægen 4000 Pd. Sterl. Foruden disse Udgifter skulde der købes Foræringer til Høvdingerne, Telte, mathematiske Instrumenter o. s. v. Sir Edward Parry fik Ordre

til at udarbejde Plan og Overflag, hvilken han indgav i November 1839. Den 30te i samme Maaned underrettede Statskammerbestyrelsen Ministeren for Colonierne om, at de vare villige til at sanctionere Overslaget for Udgifterne til denne Expedition.

Expeditionen mødte imidlertid stærk Modstand hos nogle Liverpools Kiobmænd, som i længere Tid havde drevet Handel paa Nigerfloden, og en af dem, Hr. Jamieson, udgav et Skrift under den Titel: „Appell til Regieringen og Folket i England, imod den foreslaaede Nigerexpedition“ i hvilket han klager over, at „endskiondt Regieringen ikke vil indlade sig i nogen Handels-Entreprise, ville dog Handelsvarer, som „det afrikanske Selskab“ har ifinde at benytte som et Middel til at knytte Forbindelser med de Indfødte, blive transporterede op ad Nigeren i Skibe, der tilhøre Staten og ere udrustede for det Offentliges Regning.“ Forfatteren beviste, at det var klart for Enhver, at den private Handlende umuligt kunde bestaae i en saadan Concurrence og at følgerigen Expeditionen vilde modarbejde et af dens erklærede principale Diemeed, Handelsens Oplivelse. Han erklærede det ødelæggende for den allerede der bestaaende private Handel, at give Handelsvarer i Present til Høvdingerne; det var en directe og ubillig Indblanding til Skade for den Kiobmand, der handler med netop de samme Artikler, og han protesterede derfor herimod. Sir George Stephen publicerede et „Svar til Hr. Jamieson i Anledning af Nigerexpeditionen;“ men videre stete der ikke fra Regieringens Side for det første. Det var imidlertid besluttet at holde fast ved Planen, at slutte Handelstraktater, aabne alle private Handlende Udgang til denne Deel af Afrika og, ved noie at undersøge Landet, at bane Wei for den lovmæssige Handlende, for Videnskabsmanden og Missionairen.

I September 1839 var Capitain Trotter bleven udnævnt til Overcommandoen af Expeditionen, og Brodrene Commander William Allen og Commander Bird Allen samt Hr. William Cook bleve udnævnte til, i Forening med Forstnævnte, at danne en Commission „for at underhandle med Høvdingerne af Sta-

terne, beliggende paa Vestkysten af Afrika, imellem Bugterne Benin og Biafra, og de Nigerfloden og dens Bifloder omliggende Lande." Det varede til hen i Juni 1840, før Parlamentet vøterede de fornødne Midler til Expeditionen. I samme Maaned afsluttede Admiralitetet Contract med Hr. John Baird i Birkenhead, ved Liverpool, om at bygge 3 Dampskibe af Jern, de to aldeles lige i Dimensioner, det tredje mindre. De to Første, Albert og Wilberforce, erholdt hver 2 Maskiner, det Tredie, Soudan, een Maskine, alle paa 35 Hestes Kraft hver.

Blandt de Midler, man bragte i Anvendelse for at bevare Mandskabets Helbred og gjøre Opholdet i Skibene behageligt, var en kunstig Ventilation, som Dr. Reid havde givet Planen til; den bestod i et Slags Rister, der sattes i Bevægelse og drev Luften ind i alle Kamre og Gange i Skibet (see Arch. f. S. 13de Bd. S. 384). Tiden hengik med disse Tilberedelser, saa at det varede til henimod Slutningen af Februar 1841 før Skibene kunde samles i Themsen, hvorfra Expeditionen stulde afseile.

Den 30te Januar 1841 udsærdigede Lord Russel en Ordre til „de Kongl. Commissarier for Nigerexpeditionen“ indeholdende Instructioner for Expeditionen samt Udkast til Tractaterne med de afrikanske Høvdinger. Bemyndigelse gaves ogsaa til at gjøre en conditionel Handel om et Stykke Land ved Nigieren til at opføre et Fort paa; men det blev paalagt Commissarierne „ikke i Dronningens Navn at modtage Souverainiteten over nogen Provinds, Land eller Stykke af Land, som maatte blive tilbudt“, da Spørgsmaalet om at oprette engelsk Herredomme i Afrika vilde senere hen blive taget under Overveielse og Afgiørelse. Dr. Lushington og Sir Fowel Buxton havde imidlertid skrevet til Ministeren og yttret ham deres Overbeviisning om Nødvendigheden af at oprette et saadant Herredomme, for at stifte et Agerdyknings-Selskab, som havde isfnde at gjøre Forsøg med at opdyrke en Strækning Land ved Nigierens Bredder. Ministeren udstædte derfor endnu samme Dag en ny Ordre, som paalagde Commissarierne at tage Sagen under nøieste Overveielse og at indberette

om et Stykke Land kunde erholdes og paa hvilke Vilkaar, om det kunde faaes paa et Strøg, der var nogenlunde sundt for Euro-pæere, om Nabostammerne kunde stoles paa eller ei, og hvor stor Militair-Magt der behøvedes til at forsvare det.

Fr. Schön, Medlem af Missionssekskabet i Sierra Leone, og Fr. Crowther, en indfødt Skolelærer, bleve udnævnte til at ledsage Expeditionen som Missionairer; ligeledes bleve de følgende Herrer ansatte ved samme: Fr. Vogel, som Botaniker, Fr. Moscher, som Mineralog; Dr. Stanger, som Geolog; Fr. Unsell, som Gartner; Fr. Frazer, som Zoolog; og Fr. Uwins, som Tegner.

Skibet Harriot blev leiet til Transportskib og fik Ordre til at begive sig til Sierra Leone for at tage de der engagerede Tolle ombord og møde Expeditionen paa de capverdiske Der; men vedholdende vestlige Storme holdt Skibet saa længe tilbage ved Downs, at den første Plan maatte opgives og det blev holdt tilbage for at gaae med Soudan. I Harriot bleve alle Materialerne til en Aulsgaards Opsærelse indskibede, samt Agerdyrkningsredskaber, og en Fr. Carr, en couleuret Vestindianer, blev ansat til Bestyrer af det Agerdyrkningsetablissement, der skulde tiene de Indfødte til Mønster.

Den 30te Marts 1841 forlod Dampskibet Soudan, under Commander Bird Allen, Woolwich; men kom formedelst Dphold i Devonport og contraire Vinde ikke før d. 17de April bort fra England, i Selskab med Transportskibet Harriot. Den 12te Mai forlode Albert og Wilberforce England, og efter at have anlobet Madeira og Teneriffe, for at faae deres Chronometere verificerede og for at indtage Kul, ankom de den 3die Juni til Porto Grande paa Den St. Vincent, en af de capverdiske Der, hvor de foresandt Soudan og Harriot, der kun 8 Dage for vare ankomne. Her bleve alle Dampskibene udlossede og Alting omstuvet; det Gods, man ikke troede at have noget Brug for, blev taget ombord i Transportskibet før Expeditionen naaede Kysten af Afrika. Dette medtog et Par Ugers Tid og dette Dphold blev benyttet af Officiererne til at tage astronomiske og magnetiske Observationer,

medens Videnskabsmændene og de Naturkyndige hver i sit Fag vare ikke mindre besjæftigede.

Albert naaede Sierra Leone d. 24de Juni og Wilberforce 2 Dage efter; d. 29de kom ogsaa Soudan uventet dertil, da den paa Vrien til Cap Coast Castle, hvor den directe var affendt til, var bleven separeret fra Harriot og folgelig kommen i Mangel paa Kul. Her i Sierra Leone fandt Hr. Schon en Mængde daandede Personer, der kunde bruges som Tolk, og iblandt hvilke 13 bleve udvalgte, hørende til følgende forstieilige Nationer: Ibo, Katanda, Yariba, Bornu, Eggarah eller Igalla, Hausa, Rufi, Benin og Fulah eller Fulatah (undertiden Filatah, eller, som i Egga, Filani). Fulah Tolkene, som Capitain W. Allen fik fat paa lige i det sidste Dieblik, før de skulde seile, var det eneste Mennefte i Colonien, der nogenstunde havde været i Tombuktu. Lusten til at følge med Expeditionen var saa almindelig i Sierra Leone, at man kunde have faaet saa mange frigivne Afrikanere, man vilde have forlangt, og foruden Tolkene tog man ogsaa mange istedetfor Krumænd, da disse Afrikanere, som ellers meget gierne tage Tieneste paa Krigsskibene, ikke viste stor Tilboielighed til at forhyre sig til denne Tour.

Wilberforce havde paa Reisen fra de capverdiske Der faaet sin Fokkemast betydeligen beskadiget. Istandsættelsen heraf, tilliggemed Indtagelsen af Kul og Vand til alle tre Skibe, Udrustningen og Tilladningen af et fjerde, Tenderen Amelia, samt Indskibningen af flere Algerdyrkningsredskaber, Alt dette havde givet dem nok at bestille i den Tid, de laae ved Sierra Leone. Lieutenant Parston og nogle Mand af Alberts Besætning bleve givne Amelia til Bemanding, ligeledes fik den 14 frigivne Afrikanere ombord, der vare leiede af Hr. Carr som Haandværkere og Arbeidsmænd ved den projecterede Aolsgaard.

Expeditionen gik atter under Seil den 3die Juli om Eftermiddagen. Wilberforce havde Soudan og Albert Amelia paa Slæbetoug for at spare Kul, indtil de naaede Cap Mesurado. Herfra detacheredes Soudan directe til Cap Coast Castle og de

andre Skibe ankrede til næste Dag ved den amerikanske Colonie Monrovia, for at faae nogle Folk herfra, som forstode sig paa Bomuldsavlens. Albert ankrede paa Rheden ved Cap Coast den 19de Juli, hvor den foresandt Soudan og Harriot. Amelia, som af Strømmen var ført i Lø af Havnen, ankom d. 22de og Wilberforce d. 24de. Her bleve de to Ashanti Prindsfer, der vare komne ud med Skibene fra England, satte i Land.

Allerede saa tidligt som nu havde remitterende Feber begyndt at vise sig paa Wilberforce. Syv Couleurte, som havde forhyret sig i England, hvoraf En var født i Hausa og havde opholdt sig længe i Europa, og 5 Blanke af Besætningen vare blevne syge. De Couleurte havde været stærkest angrebne og en af dem, en uldhaaret Mulat, født i England, var død af Sygdommen. Medens Skibene laae ved Cap Coast, havde Soudan ogsaa et Sygdomstilfælde af remitterende Feber blandt Mandskabet, hvilket Lægen antog at reise sig fra Solstik. Alberts Mandskab havde ingen Syge. Capitain Trotter bemærker herved, at Sygdomstilfældene iblandt de Couleurte viser, at selv Negerens Constitution, hvad enten han er født i Afrika eller Amerika, udkræver et stadigt Ophold i Afrika, for at være ganske sikker for Climatsfeberen. Dette er Tilfældet i Liberia med Emigranterne fra Nordamerika, hvilke alle, med meget faa Undtagelser, faae Feberen kort efter Ankomsten, og mange døe af den; men de der gaae den igiennem siges at skulle taale Climetet fuldkommen vel siden.

Dampskibene indtog her de Provisioner og andre Fornødenheder, der vare udsendte hertil for dem, og da de vare klar hermed, affeilede Albert, Soudan og Amelia d. 30te Juli, Wilberforce og Harriot Dagen efter. De anløb derpaa Accra, for at forsyne sig med levende Kreaturer og nogle Ganoer. Den 10de August vare alle Skibene samlede ved Nunflodens Munding, hvor de mødte en saa vedvarende Styrterejn og saa svær en Brænding og Sø inde under Land, at de maatte gaae til Ankers en halvtredie Mil ude, hvor Dyrningen endnu var saa svær, at det neppe var muligt at have Communication med hinanden. Alle

tre Dampskibe havde faaet Roret beskadiget; men tæt indenfor Cap Nun var en flad Strandbred af Sand, hvor Vandet steg og faldt 6 Fod, og her satte de Skibene paa Grund og reparerede.

Den 19de August vare alle Skibene istand og klare til at løbe op ad Floden. Harriot blev sendt til Fernando Po. Fra Ankerpladsen indenfor Barren vare Bredderne af Floden allevegne beklædte med Mangrove Buske og hist og her Cocos og Olie-Palmer, lige til Vandet. De saa Indbyggere, der findes her, boe i to smaae Byer paa den venstre Bred. De drive en ubetydelig Handel med Indbyggerne høiere oppe.

Medens de opholdt sig her, fik de Besøg af Gouverneuren af Acasfa. Man benyttede sig af en af hans Loiser til at sende Kong Voy en Indbydelse at komme ombord. Denne Kong Voy, siger Capitain Trotter, har længe været bekendt for sin Uredelighed; men da hans Indbydelse strækker sig heelt op til Aboh (Tbo eller Tboe) fandt man det desuagtet af Vigtighed at staae paa en god Fod med ham. Han undskyldte sig imidlertid med en Bodsøvelse, der vilde vare i 8 Dage; og da Indbydelsen blev gientaget, ledsaget af en Foræring, sendte han sin Søn med en Gienforæring af 2 Faar. Man troede at han var bleven bange ved at høre, saa mange Skibe vare komne dertil i et andet Die-meed end for at drive Handel med ham.

Den 20de August vare alle Skibene komne igiennem Canalen og til Ankers et Par danske Mile ovenfor Flodmundingen, ikke langt fra Kong Burrows By. „Vi vare nu — siger Capitain Trotter — i Begreb med at betræde en Bane, fuld af Farer og Besværligheder, og jeg fandt dette en passende Anledning til at lade holde almindelig Gudstieneste paa alle Skibene.“*)

Reisen til Aboh medtog 6 Dage; der foresaldt intet Mærkværdigt paa den. De Indfødte paa den nederste Deel af Deltaet vare meget vildere end dem i det Indre, hvilket Capitain W.

*) Hvor passende end fra den religiøse Side, var denne høitidelige Paamindelse om Faren, de gif imøde, neppe fornuftig — see næste Artikel!
Udg. N. N. f. S.

Allen troer at kunne tilskrives deres Samqvem med de Blanke og den demoraliserende Handel med dem. De viste derfor Mistillid og flere Gange endog en fiendtlig Stemning imod Expeditionen, hvilket dog astog efterhaanden som den trængte videre frem.

Paa denne Deel af Reisen var Veiret meget behageligt; der faldt ikke mere Regn end der netop behøvedes for at afdrykke Atmosfæren, og der var en forfriskende Vind, som ovenikøbet var gunstig for Seiladsen. Alle vare i det bedste Humour over Skionheden og det Nye i alle Omgivelser, den styrkende og oplivende Fornemmelse, der syntes at strømme til dem med Luften, og endnu maatte det forekomme Enhver uforklarligt, hvorledes disse Egne kunde være komne i Ry for Climatets Usundhed. Paa det første Stykke af Opreisen var næsten ikke et levende Væsen at see, ikkun nu og da saaes en Fugl, og kun en eneste Cano kom dem for Die, med en eneste Mand i, som af alle Kræfter skyndte sig bort og søgte Skiul imellem Mangrove Buskene. Hist og her saaes en enkelt Hytte, hvis Gulv neppe ragede op over Vandet, og de saa Indbyggere, der som oftest vare aldeles nøgne, lode til at være meget forstrækkede over Synet af de fremmede Skibe. Da Expeditionen kom ovenfor Søndags Den, hvor Ebbe og Flod forsvinder for den stadige Udstømning af Floden, fik Landet et mærkeligt forandret Udseende. Bredderne begyndte at hæve sig og istedetfor Mangrove Buskene dannede nu smukke Palmer og andre Træer af forskjellige Slags saa tætte Skove, at Diet ikke kunde giennemtrænge dem. Paa en Strækning af over 25 danske Mile vedvarede dette, og kun hist og her saaes oprødede og dyrkede Pletter. Disse røddede Stykker, hvorpaa der vorede Jams, Cacao, Casada, Mais, Bananas og nu og da Sufferør, begyndte at vise sig strax ovenfor Søndagsøen og bleve efterhaanden hyppigere, altsom man kom høiere op. Paa enkelte Hytter fulgte nu Smaaflnger af Hytter, paa disse fulgte Smaabyer, og Byerne bleve større og folkerigere, ligesom ogsaa Indbyggerne bleve mindre frygtfomme og ofte kom ud i deres Canoer til Skibene. Paa de første 12—13 Mile var der intet

eller lidet Spor til Handel, men siden mødtes ofte store Canoer, som vare ladte med Palmeolie, bestemt til Brasstown og Bonny.

Planen, der var lagt for Expeditionens Fart op efter, var følgende. Hver Morgen ved Dagbrækning blev Ankeret lettet; dette var omtrent Kl. 5½, og hver Mand havde da først faaet en Kop Kaffe og paa Lægens Anbefaling ogsaa en Dosis Quinin. Skibene holdt under Damp hele Dagen og standsede kun, naar det fandtes nødvendigt at lande, for at tage Observationer til hydrographiske Pladsbestemmelser, eller naar der tilbød sig en Leilighed til at have Samqvem med de Indfødte. Deres Frygtksomhed var imidlertid, især i den nederste Deel af Floden, saa stor, at der gaves ikke megen Leilighed til at have Samqvem med dem, skjøndt de altid viste sig fredelig stemte. Ventilations-Indretningen var bestandig i Gang, og naar man var kommen til Ankers, hvilket ialmindelighed skete før det var blevet ganske mørkt, bleve Lørrings- og Luftrensningens Apparaterne tagne i Brug, eftersom Omstændighederne udkrævede dem, og efter Lægernes Anordning.

Officiererne vare den største Deel af Dagen beskæftigede med at optegne Lodstuddene, maale Flodens Brede, giøre Distancer og andre slige Ting, som en løbende Opmaaling fører med sig. Capitain Trotter besluttede at vedblive med denne Tjenestefordeling, undtagen om Søndagen, hvilken Dag han besluttede stedse at tilbringe til Ankers, medmindre særegne Omstændigheder skulde gjøre det nødvendigt at holde gaaende. Dette gjorde han, baade for Dagens Helligholdelse og for at give saavel Officierer og Mandstabs, som isærdeleshed Maskinmesteren den fornødne Hviletid. Capitain Trotter fandt ingen Tegns til at Atmosfæren var saa usund i Deltaet som man havde bestrevet den, og han gjorde derfor ingen Forandring i de engang indførte Regler for Tjenesten. Dampskibene avancerede seldent meer end 25 til 30 Qvartmiil om Dagen, paa Grund af den store Mængde Provisioner og andet Gods, de havde ombord.

Seiladsen opad Floden begyndte som foromnævnt d. 20de August. Om Eftermiddagen d. 21de blev giort Signal for Com-

mander W. Allen, med Dampskibet Wilberforce, at gjøre en lille Vending op ad en Green af Floden paa den hoire Side. Dette gjorde han; men, ved en Misforstaaelse af Signalet, vedblev han, istedetfor at komme tilbage strax, efter blot at have seet ind, at undersøge den hele Canal, hvorved han kom rundt om en stor De og fortsatte Reisen til Søndagen over, hvilket bragte ham til Kong Obis By før Albert og Soudan. De tre andre Skibe fortsatte imidlertid deres Cours og ankrede om Uftenen ved Byen Assassi, 10—12 Quartmiil ovenfor den Green, Wilberforce gik ind af.

Den 26de August naaede Dampskibene lykkeligen Ibu (rettere Uboh (eng. Uboh), hvilket Navn Lander giver som Uboe) der tilhører Obi („Osfai“ eller Eneherster, Høvding) som er Konge over Uboh Landet, beliggende ved Nigerens Bredder. En Sammenkomst med denne Høvding blev strax indledet, for at slutte en Tractat med ham om de forskjellige Punkter, Expeditionen havde til Diemeed.

Capitain William Allen og Hr. Cook naaede Uboh med Wilberforce Dagen før de to andre Skibe, og de forlangte strax at faae Obi Osfai i Tale. Han kom ombord den følgende Morgen og gienkiendte strax Capitain Allen, som paa en tidligere Reise, et Par Aar før, havde besøgt ham. Denne Omstændighed bidrog uidentvilt til at gjøre Høvdingen vel stemt imod Commissarierne siden. De fornemste Folk i Byen vare med ham, ogsaa nogle af hans Søner, men han kom uden nogen Pomp eller Stads, Klædedragten undtagen. Denne bestod af en engelsk Skarlagens Uniform og Buxer af samme Farve. Hans Væsen, stiondt venstabeligt og uceremonieust, bar dog Præg af Bevidsthed om Magt, og hans Ledsgere viste ham stor Respect. Han blev snart tied af Conversationen og den Forklaring, man gav ham om Expeditionens Diemeed, og vilde til at gaae iland igien, da Forfristninger af Wiin, Kage og Rosiner bleve bragte op, hvilket holdt ham tilbage. Det forundrede ham meget at høre, at den Wiin, han drak, var lavet af Saften af Druer, og at Rosiner vare tørrede Druer. Dronningens og Prinds Alberts

Portraiter bleve ham viste. I Rahyten besaae han Altting noie og viste Interesse derfor, hvorpaa han begjærede at see de øvrige Dele af Skibet.

Tidligt om Morgenen den næste Dag, da de andre Skibe imidlertid vare ankounne, begav Dbi sig ombord paa Albert, ledsaget af nogle af hans Familie og andre Fornemme; han kom i en Cano, som blev roet af 26 Mand. Commisfarierne mødte ham ved Falderebet og førte ham agter paa Skandsen, hvor der var arrangeret Sæder for Conferencen. Han lod dem vide, at han havde medbragt en Foræring, bestaaende af 2 Oxer, 2 Faar og 250 Pans; man takkede ham herfor og skred derpaa strax til Sagen. Missionens Niemeed saavel som hver enkelt Artikel af den Tractat, man havde at forestaae ham, bleve noigtigen fortolkede og forklarede ham af Tolken, en dannet og veloplyst Neger fra Sierra Leone, og det var en Fornoielse at see med hvor megen Opmærksomhed, Forstand og tilsyneladende Oprigtighed, Dbi hørte til og gjorde sine Bemærkninger derved. Ved Enden af hver Artikel udtrykte han sin Indvilligelse med det Udraab: „Makka“ (det er godt) og ved at knepse flere Gange med Fingrene. Ved nogle af Artiklerne gjorde han Indsigelser, og hans Bemærkninger vare altid saa sunde og passende, at det var klart, at han baade forstod og følte Interesse for den hele Forhandling.

Han sagde, at han var villig til at affkaffe Slavehandelen og at han ikke folgte sine egne Undersaatter som Slaver, men de bleve kiohte „langt borte fra.“ Da man spurgte ham, om han førte Krig for at giøre Slaver? svarede han, at han gjorde dette, naar han havde Twist med en anden Nation, men ellers ikke. Under Conferencen bleve nogle Foræringer frembaarne, hvilke tildroge sig Dbis Opmærksomhed saa meget, at han i nogen Tid ikke havde Tanke for Andet. Da Conversationen atter blev fornyet, spurgte Capitain Allen ham, om han havde Magt til at slutte en Tractat, der var bindende for det hele Folk. Hans Svar var: „Jeg er Kongen — hvad jeg siger er Lov. Er der

to Konger i England? Der er kun een her." Missionairen Hr. Schon blev derpaa opfordret af Commissarierne til at forklare Obi kortteligen Forskiellen imellem den christelige Religion og den hedenske. Da man sagde ham, at der var kun een Gud, bemærkede han, at han havde hørt, der var to. Den christelige Religions Hovedlærdomme fremsagdes derpaa og forklaredes for ham, og da man spurgte ham, om han ikke syntes, det var en god Religion, svarede han, at han skulde ønske at have en Christen om sig, der kunde undervise ham. Paa senere Spørgsmaal svarede han, at de i Uboh ikke offrede Menneſter, men kun Dyr, og at han aldrig havde hørt, at Mødre dræbte deres Børn naar de fik Tvillinger. Han gav det Lovte, at i hans Land skulde intet Menneſte blive offeret, intet Mord være tilladt og at Tractaten skulde blive holdt over i alle dens Punkter. Ligeledes sagde han, at den Tractat han sluttede vilde blive lige saa bindende for hans Eftermand, naar han døde, fordi „de ville gjøre som jeg befaler.“

Hans Majestæt lod nu til at være træt og udbrød: „Jeg ønsker at Palaveren nu maa være endt, for jeg kan ikke lide saa megen Snakken.“ Han gik nu i Land og nogle af Skibenes Officierer med deres Tolke fulgte med ham for at besee Byen og gjøre sig bekiendt med Folket. Da de kom i Land sammenkaldte Kongen strax en Palaver, bestaaende af hans fornemste Mænd og Raadgivere samt de Ældste af Indbyggerne. Obi forklarede de Fremmedes Begiæring, at han skulde affkaffe Slavehandelen, samt de øvrige Puncter af Tractaten, som man havde foreslaaet ham, og de tilstedeværende Officierer mærkede ikke andet end at Sagen mødte almindeligt Bifald. Da de siden vilde see sig om i Byen og dens Omegn, fandt de Gødstierne saa løversvømmede, at de næsten vare ufremkommelige. Paa Grund af Flodens høie Vandstand var Byen selv under Vand, og de maatte vade igiennem Mudder op til Knæerne til Kongens eget Huus; ved et senere Besøg roede de endog i Baaden lige til hans Port. Kongen tilstod selv, at hans By havde en usund Beliggenhed, men han lovede at anvise Europæere og andre, der vilde ned sætte

fig iblandt dem, meget bedre Steder at opslaae deres Boliger paa. Byen ligger ved Spidsen af Deltaet og behersker saaledes hele Handelen imellem dette og Solysten, og da Dbi er den fornemste Riibmand saavel som Konge i Landet, vil han være istand til næsten ganske at hemme Slavehandelen fra det Indre og ned af Revieret, dersom han oprigtigen overholder Tractaten. Saa meget er vist, at Bonny-Nationen, som før sendte deres Slaver til Uboh for at sælges, blev afviist, paa Grund af Dbis Løfte til Englænderne.

Om dette Folks Skikke og Sæder fik man, deels ved Officierernes egne Efterforskninger, deels af en civiliseret Neger fra Ibu og Tolk ved Expeditionen, Simon Jonas, saa meget at vide, at der ikke kan være Tvivl om, at Mennekesofferinger jo vare Skik iblandt dem. Tvillinger bleve altid dræbte strax efter Fødselen og Moderen tvungen til at underkaste sig mange Krenselsesceremonier og at tilbringe en lang Tid indesluttet i en affides liggende Hytte. Desuagtet toges hun aldrig til Raade igien af Manden og synes bestandig siden efter af hendes eget Kion. En anden Overtro er, at dersom Lænderne først bryde frem oven i Munden paa et Barn, ansee de det som et Tegn paa, at dette Barn vil blive et meget ondt og farligt Menneke, hvorfor de ufeilbarlig dræbe det. Disse grusomme Skikke maatte Kongen aflægge Løfte paa at ville affstafte.

Kong Dbis Harem indeholdt ikke færre end 1000 Hustruer. I en bedækket Gang foran for hans Pallads stod et Afgudsbillede af Træ, som holdt et Sværd i den høire Haand og en Pistol i den venstre. Det var en Art Krigsgud, som Folket offrede til naar de gik i Krig. Et andet Afgudsbillede, som stod i den ydre Gaard om Palladsset, er omtalt af Lander; det var en kvindegelig Figur af Leer, i en siddende Stilling, meget hæslig og slet giort. Mindre Figurer i siddende Stilling stod paa flere Steder omkring i Palladssets Gaarde.

Det blev antaget for et Tegn paa at Dbi meente det oprigtigt med Tractatens Overholdelse, at han bad om at Simon

Jonas maatte blive tilbage hos ham, da denne, som forstod Landets Sprog, jo kunde blive et Vidne imod ham, om han brød sit Løfte. Denne Simon Jonas levede saaledes iblandt dem fra d. 20de September til d. 11te October, da Ekibene paa Grund af den udbrudte Sygelighed iblandt Mandskabet kom tilbage igien og han gik ombord paa dem. Han borettede, foruden mange andre interessante Ting om de Indfødte, at Børnene hver Dag flokkedes om ham, for at lade sig undervise af ham. De kom i saa stor Mængde, at han talte over 2600 Skolebørn. Efter hans Beretning var der flere Huus-Slaver end frie Indbyggere; men Behandlingen af dem er yderst mild. Efter nogle Aars Tjeneste faae de Lov til at bygge sig Huse og de ere da frie, imod at betale en Skat, der retter sig efter deres Evne. Hver Mand maa betale 40 Gains til Dbi naar Posten indfalder; de der have mange Faar og Geder maae ogsaa statte af dem. Nogle af disse Frigivne havde 5—6 Kener, et sikkert Tegn paa Velstand. Benin-Folket kommer op saa høit som til Tchob i deres Canoer, efter Palmeolie, som de betale med Rum, Geværer, Krudt ic. Kong Dbi havde altid et stort Forraad af Rum og Krudt liggende og var meget rundhaandet med det forsknævnte. Det var Skik, at de Fornemste blandt Byens Indbyggere gjorde Kongen deres Opvartning hver Morgen, i Afdelinger af 6 Personer, og hver Afdeling fik da en Flaske Rum til Foræring.

Men for at komme tilbage igien til Kong Dbi og Tractaten, erindre vi, at han gik i Land om Aftenen og holdt en Raadslagning med sine Mænd. Den følgende Morgen, d. 28de August, forsamlede Commissarierne sig ombord paa Albert Kl. 7, hvor da Kongen strax efter indfandt sig, ledsaget af hans ældste Søn, Chikuna, 6 andre af hans Børn, hans Brødre Aribunda og Utseh, nogle af hans Høvidsmænd og et talrigt Folge af ringere Stand. Han spiste Frokost med Capitain Trotter, men vilde ikke indlade sig videre om den tidligere førte Slavehandel: „Slave-Palaver forbi nu“ var hans Svar paa alle Spørgsmaal herom. Da Tractaten var færdig til Underskrift, vilde Capitain Trotter

aabne Handlingen med en høitidelig Bøn og han lod Tolken forklare Obi, at Præsten nu vilde opsende en Bøn til den almægtige Gud om at skænke begge Parter sin Velsignelse til det forehavende Værk, og at han, Kong Obi, og hans Søn kunde deeltage i Bønnen om de vilde. Da den var forbi yttrede Obi sig angst og vilde gjøre Fetisch, for sin egen Sikkerhed imod de Blankes Besværgelser; men da Capitain Trotter forklarede ham Bønnens Betydning nøiere, lod han sig berolige igjen.

Commissarierne begave sig derpaa med Kongen op paa Skandsen, hvor hans fornemste Mænd og Raad vare forsamlede, i hvis Nærværelse atter hver enkelt Artikel blev oplæst og forklaret. Obi indgik dem alle; men gjorde den Bemærkning, at nogle af hans Folk vare borte fra Landet og kunde altsaa ikke kiende den nye Lov; skulde han nu, om de kom hjem med Slaver, tage deres Vaade fra dem og straffe dem? Commissarierne svarede, at de vilde give ham Frist til Udlobet af det nærværende Maa-nessifte, til at bringe Loven til almindelig Kundskab. Han undersøgte derpaa med stor Nysgiærrighed og Fornøielse alle de Forøringer, der skulde være hans naar Tractaten var undertegnet, og han, hans Brødre og hans ældste Søn satte nu deres Mærke under Tractaten, til Bekræftelse, at den var antagen af dem. Flagene vaiede, Saluter bleve affyrede og Forøringerne overraktes med al Høitidelighed, hvorpaa den hele Ceremonie var til Ende og Obi forlod Skibet og gik i Land med hele sit Følge.

Forøringerne, til en Værdi af 49 £ Sterl., bestode i Geværer, Pistoler, Fløiel, trykkede Bomuldstoier, Halsbaand, Klædningsstykker, Knapper, Skeer, en arabisk Bibel o. s. v.

Under Conferencen lod man Obi forstaae, at til Siengiæld for at han havde tilladt Englændere at nedsætte sig i hans Land, stod det ham frit at sende Folk fra Uboh til England, om han vilde. Han svarede hertil, at han havde allerede sendt to Mand af hans Folk ombord paa Dampskibet Quorra, da det gik ned ad Floden, men at han aldrig havde hørt til dem siden; „Hvorledes kunde man da troe, at han vilde sende sine Sønner til

England?" Ved siden at erkjendige sig herom, fik man at vide, at Hr. Laird, som dengang førte Skibet, havde d. 10de Juli 1833, medens han laa til Ankers omtrent 60 engelske Mile ovenfor Byen Eboe, faaet 4 indfødte Drengene ombord i Quorra, af Hr. Richard Bander, der havde laant dem af Kong Obi til at hjælpe ham med at roe den Vaad, hvori han gjorde Touren op ad Floden. To af disse Drengene vilde blive ombord og Hr. Laird bad Obi om at tillade ham at beholde dem, hvilket denne indvilligede, og de fulgte med Skibet til Fernando Po. Her blev den Ene efterladt og kom efter Omstændighederne i en god Stilling. Den Anden kom til England og ernærede sig der i nogen Tid som Tiener, siden gif han til Sierra Leone, hvor han endnu er og gaaer under det Navn „Sneeboldt“. Denne Historie viste at Obi har en god Hukommelse, og det var godt, at man var istand til at give ham en tilfredsstillende Forklaring om hvad der var blevet af hans Uundersaatte.

Saa snart som Kongen havde forladt Albert lettede Skibene og fortsatte Reisen, for at benytte det høie Vandstand i Floden. Den næste uafhængige Høvding er Kongen af Egarrah, hvis Hovedstad Jddah altsaa blev Expeditionens næste Maal. Flodbredderne, hele Veien op til den nordlige Grændse af Eboeh Landet, vare fuldkommen flade og bedækkede med den samme uigien-nemtrængelige Skov, som tidligere er beskrevet, hvilket, skøndt smukt og behageligt for Diet i Forstningen, dog i Tidens Længde blev trættende. Det var derfor en behagelig Forandring at finde Landet efterhaanden at antage en mere afverlende og aaben Charakter. Den 2den September kom Expeditionen i Sigte af de høie Klinter, hvorpaa Byen Jddah er beliggende. Enkeltliggende Smaabierge saaes høiere oppe i Floden. Om Aftenen naaede de tre Skibe op til Byen og ankrede ved den. Soudan ankom først den følgende Morgen.

Capitain Trotter sendte strax Dr. Mac-William og Præsten Hr. Schön til Kongen af Egarrah, for at underrette ham om Hensigten med Skibenes Ankomst samt anmode ham om en Con-

ference med dem ombord paa Albert. Efter Landets Skik medbragte de nogle Smaaforæringar til ham. De mødte Vansteligheder ved at faae Audients hos Kongen, og man forte dem først hen til Prindsessen Annada Bue, Kong Attahs Søster, et Fruentimmer med megen Forstand og hvis Raad, man siger, Kongen meget lader sig styre af. Her bleve de opholdte i nogle Timer, men omsider bleve de førte for Kongen, der sad paa sin Throne og var omgiven af hans Dommere, Malams (Præster) og Gildinger.

Tolken, som de Herrer Udsendinge havde bragt med sig, maatte da høitideligen berette for Kongen, hvorsunde de vare sendte til ham fra Capitainen paa det store Skib, der var sendt til Attah af Dronningen af Storbritannien for at bringe hendes Hilsen til Kongen og spørge til hans Befindende. Dronningen ønskede at indgaae Venstabs med ham og alle sorte Mænd, og det vilde være Capitainen kjær om Attahen vilde komme ombord til ham og høre Dronningens Grinde. Tolken forklarede dernæst, at han selv havde engang været Slave, da han var en lille Dreng, fra dette Sted netop; men at han ved Dronningens Hiælp var en fri Mand, hvilket Hds. Majestæt ønskede, at alle Menneſter paa Jorden skulde være. Den lille Foræring, de medbragte, blev derpaa viist Kongen.

Kongen ønskede at vide, om de havde sagt Alt — om de havde endt deres Tale. Da han fik til Svar, at de for det Første ikke havde meer at sige, holdt Kongen derpaa, igiennem hans „Mund“ eller Taler, følgende Tale.

„Jeg er glad ved, og jeg talter Gud først for at see blanke Folk hos mig. Dersom blanke Folk ere glade ved at see mig, maae de høre, hvad jeg har at sige. Den forrige Konge ønskede at blanke Folk skulde komme til hans Land, men han meente ikke med hvad han sagde. Jeg er nu Konge og blanke Folk ere komne for at besøge mig, og jeg er glad ved at see dem. Dersom de ønske at være Venner med mig, maae de ikke have Hastværk, for jeg vil gierne have at mine Venner skulle spise og drikke

hos mig i flere Dage. Naar en Fremmed kommer til mig, ønsker jeg ikke han forlader mig, førend vi ere rigtig enige. Jeg vilde ikke komme ud i Regnen; men de blanke Mænd vare bestemte paa at ville see mig, og jeg troede deraf, at de havde Magt til at standse Regnen, men det regner endnu lige saa stærkt som før. Floden hører mig til et langt Stykke op og ned efter paa begge Sider, og jeg er Konge. De blanke Mænds Dronning har sendt en Ven til mig. Jeg har nylig seet en Foræring, som ikke er værdig at bydes mig; den passer sig kun for en Tiener."

Da Kongen saae Hr. Schøns Brillen, yttrede han det Ønske at faae et Par; han spurgte dernæst, om han kunde sende en Gesandt til Dronningen af England, hvortil man svarede Ja, det vilde glæde Dronningen at høre fra Uttahen af Egarrah og at drive Handel med ham. Kongen vedblev: „J ville have mig til at gaae ombord paa eders Skib. En Konge i dette Land gaaer aldrig ombord paa et Skib, han sætter aldrig sin Fod i en Cano. Da blanke Folk før vare her, gif Kongen aldrig ombord. Ønsker Nogen at see mig, maa han komme til mig; ønsker han at tale alene med mig, vil jeg sende mine Folk fra mig; er det en offentlig Sag, vil jeg lade dem blive; men en Konge gaaer aldrig ombord paa et Skib."

Han fik til Svar, at de vare ifkun Sendebud og havde ikke Meer at sige, men at de vilde forebringe Capitainen hvad Kongen havde sagt, og de vare forfikkrede om, at naar der blev holdt en Palaver med Capitainen, vilde Kongen blive fornøiet med den. De forlode ham derpaa og gif ombord, hvor Commissarierne kom til den Beslutning, at gaae i Land den næste Dag og holde en Conference med Kongen.

Den 4de September begave Commissarierne sig i Land, ledsagede af Officiererne fra Albert og en Vagt af Marinere; en Liste var forfattet paa de Foræringer, der vare tiltænkte Kongen og hans fornemste Mænd. Da de forlode Skibet blev en Salut af 5 Kanonstød affyret. Processionen, i hvis Spidse gif en „Tunmani" (en Neger) klædt som Matros og med et Flag paa

en Stang, drog nu frem næsten to engelske Mile før den naaede til Prindsesse Ammada Bues Residents. Kongen havde befalet at der skulde være Feste i Beredskab for Commissarierne ved Strandbredden; men da de ikke vare paa Stedet i rette Tid, vilde man ikke opholde sig efter dem.

Prindsessen sendte strax Bud til hendes Broder for at underrette ham om Commissariernes Ankomst. Man benyttede imidlertid Leiligheden til at tale med hende om den christne Religion, og yttrede Dnsket at sende Missionairer og Lærere iblandt dem, hvilket hun lod til at høre med Fornoielse. Det Absurde ved Fetishdyrkelsen erkjendte hun, men hun torde ikke forlade den, af Frygt for at miste Alt hvad hun eiede, hvilket vilde blive Folgen, sagde hun, af et saadant Skridt. Hun tilstod, at Menneskeoffringer fandt Sted ved en Konges Dod, da det var Skik at dræbe hans Koner og 10 af hans Eunucher eller Tjenere. Prindsessen lod byde Gura-Rodder og Landets El om til sine Gæster, efter først at have smagt paa det selv, for at vise, at der ikke var nogen Fare for Forgiftelse. Endelig kom Buddet tilbage fra Kongen, og Commissarierne stode strax op og begave sig til „Pal-ladset“, igiennem adskillige Hytter med snevre og lave Døre, som omsider førte dem til en aaben Gaard, hvor Dommerne, Præsterne og de fornemste Eunucher vare forsamlede.

Kongens Throne stod i den øverste Ende af Gaarden, men var skjult ved et Forhæng. Musikken lod, Forhænget faldt og Uttah'en saaes, siddende paa sin Throne. Han var iført en rig, fantastisk „Tobe“ og havde en stor Messing Brystplade hængende om Halsen, med en Figur i ophøiet Arbeide, som et Menneskehoved eller en Forestilling af Fuldmaanen. I Ørerne havde han store Ringe af Elfenbeen, og paa Hovedet bar han en Hue med Fiedre, der hang ham ned over Ørerne. Han indbød først Commissarierne og Officiererne til at give ham Haanden, idet han til Enhver gientog Ordet „Sinou“.

Capitain Trotter sagde da, at dersom Uttah'en var villig til at høre, skulde han forklare sin Sendelse fra Dronningen af Eng-

land. Attah'en svarede, at naar Fremmede kom for at besøge ham, gav han dem Vand først, og at siden var han beredt til at høre dem. Gura-Nodder og Palmeviin samt Öl blev derpaa budt om, og da man havde takket Kongen for Forfriskningerne, bød Capitain Trotter derpaa Tolken at sige, at det var Dronningen meget magtpaaliggende, at sorte Menneſter ikke længer ſkulde blive bortførte fra deres Land, deres Hiem, deres Koner, Børn og Venner, for at sælges til Slaver; at hun vilde have Slavehandelen affkaffet — en Fortyndelse, som blev modtagen med en Tausshed, der syntes paa ingen Maade at tilkiendegive Bifald. Tolken maatte desuagtet videre forklare, at det var Dronningens Onſte, idet hun affkaffede denne Handel, at indføre istedetfor den en venſtabelig Handel, som fra deres Side vilde bestaae i Palmolie, Samtræ, Elfenbeen og andre Artikler, som Landet maatte producere. Her afbrød Attah'en ham med de Ord, at han var meget glad, og alle hans Mænd istemte et høit Bifaldsraab ved Kongens Ord. Det samme Bifaldsraab lod atter, da Tolken sagde, at Dronningen onſtede, at hendes Folk og Attah'ens Underſaatter ſkulde være gode Venner. Englænderne handlede med alle andre Nationer paa Jorden, og de vilde ogsaa komme til Addah for at handle, dersom Slavehandelen blev affkaffet; og dersom Kongen vilde give sit Samtykke til denne Handels Ophor, ſkulde han faae Tyvendedelen af alle de Varer, der bleve ſolgte i Egarrah Landet fra britiſke Skibe. Attah'en svarede, at det var meget godt, han vilde sørge for at der laae Handelsvarer færdige, naar Skibene kom.

Capitain Trotter lod derpaa Tolken forklare Kongen, at Dronningen af England ikke ſelv befattede fig med Handel, men hendes Underſaatter gjorde det (denne Forklaring blev givet fordi Attah'en ſelv er en ſtor Handelsmand) og at det var vor Religion, som bevægede Guds Majestæt og hendes Folk til at viſe Velgierninger imod Afrikanerne. Guds Ord indeholdtes i denne Bog (en arabisk Bibel overraktes ham) og Commisſarierne vilde lade den blive hos ham, i det Haab, at der vilde komme Lærere,

som kunde undervise hans Folk. Attahen tilkiendegav atter sit Bifald og rakte Bogen til en af hans Præster. Man sagde ham dernæst, at naar der kom Lærere til Landet, maatte han behandle dem godt, og at dersom nogen af hans Undersaatter mødte en Vaad med Slaver i, paa hans Territorium, maatte han frigive Slaverne og ødelægge Vaaden. Kongen sagde Ja dertil og hans Mænd udbrøde atter med et Bifaldsraab. Commissarierne tilføiede, at Dronningen af England var meget mægtig og at Solen aldrig gaaer ned i hendes Riger. En Liste over de Foræring-ger, der vare bestemte for Kongen, blev oplæst, og Kongen sagde, han takkede Commissarierne og ønskede: Gud bevare Dronningen.

Hornblæseren spillede derpaa Nationalhymnen, medens Commissarierne og deres Følge reiste sig og stode med blottet Hoved. Da denne Ceremonie var til Ende bad Kongen om at see Klaphornet og beundrede det meget. Han bad ogsaa om, at man til Foræringerne vilde soie Skrivpapir, hvilket blev lovet. Da man sagde ham, at Dronningen havde hørt, at han tillod Menneſte-offringer, og at hun bad ham at ophøre med denne Skik, der var imod Guds Bud, lovede han det. Han lovede ligeledes at give et Stykke Land til at anlægge en Monſter-Uvløgaard paa og at sende sine Folk til de Blanke for at lære Agerdyrkingen, at til-lade Opførelsen af et Fort og at lade Englænderne faae en Ø i Floden. Da man spurgte ham om, han vilde udstæde Loven om Slavehandelens Ophør inden 2 Dages Forløb, hvortil han svarede Ja, og da det nu var blevet næsten mørkt, sluttedes Conferencen med at giøre den Aftale, at Tractaten ſkulde under-ſtrives næste Mandag, da den følgende Dag var en Søndag.

Vi finde her et passende Sted, til at give en kort Beſkrivelse af Landet, Hovedſtaden og Folket i Egarrah. Landets Navn er Egarrah — ogsaa Igalla, da Bogſtaverne r og l ofte forveksles med hinanden i Afrikanernes Udtale *). Hovedſtaden kaldes

*) Mærkelig og intereſſant er denne Forveksling af P og B, der ved, at den forekommer hos flere langt fra hinanden liggende Folkeſlag.

Jddah eller Uddah; men Præsten Hr. Schön siger, det Første er rigtigere. Folkemængden er ikke sat for høit, naar man regner den til 5000. Nogle af Husene ere byggede af Muursteen, forfærdigede af de Jndfødtte, men ikke brændte, kun tørrede i Solen. Meget lidt af Jorden er under Dyrkning, skjøndt Jordsmonnet syntes at være frugtbart. Folket lod til at være af en godmodig Charakter, og Hr. Schön bemærker, at de aldrig bade ham om Rum eller Brændeviin, Alt hvad de tiggede om var Skrivpapir. De ere for det meste Hedninger, men ingen Afguds-billeder saaes offentlig opstillede i Byen, skjøndt der vare mange andre Tegn paa hedensk Overtro. De høiere Classer havde antaget den muhamedanske Tro, men kiendte kun lidet til den. Præsterne selv kunde ikke læse, og ingen af Kongens „Malams“ kunde underskrive Contracten. Disse „Malams“ eller Præster ere ikke alene Lærere, men drive ogsaa Handel. Folket i det Hele syntes at være en sund og kraftig Race. Hudsygdomme — „Jaas“ og „Graa=Graas“ (Yaws, and Craw-Craws) ere de fornemste Sygdomme iblandt dem.

Kongens Titel er „Uttah“, hans Navn „Ochejeh“ (vi give det som Englænderne skrive det). Han syntes at være en mægtig Høvding og gjør Fordring paa Souverainiteten over flere andre Fyrster paa begge Bredder af Nigieren og Chaddaen. Den første af disse Floder, hvis Vand er plumret, kaldes af de Jndfødtte Utschimmini-Fusu“ eller det hvide Vand; den anden, som stedse er klar, kaldes Utschimmini=Dudu“ eller det sorte Vand. Coven om Regentfølgen var, at Kongen havde Ret til at udnævne sin Efter-

Saaledes er det uvist om Hovedstaden paa Sandwicherne kaldes Honororu eller Honolulu; det første streves stedse indtil for saa Nar siden; ligeledes har man begyndt at skrive Mouna-Roa istedetfor Mouna-Roa, Navnet paa det isdsprubende Bierg paa samme Øer. Ogsaa i det spanske Sprog er denne Lydforverling ikke fremmed, t. E. un paxaro-los paxaros (Smaafugle, Spurve, af det latinske passer) udtales som en Lydster vilde udtale Ordet Pachalo (h som i Sæbe) Pachalos.

Udg. N. N. f. S.

følger — efter en anden Beretning succederede hans ældste Broder ham.

Om Landet lige overfor Iddah siger Dr. Pritchard fra Wilberforce: „Kysten er lav og sumpig, men har Overflodighed af store Træer, som vi begyndte at fælde. En Mængde Indsødte, bevæbnede med Buer, Pile og korte, brede Knive, stukne i Bæltet, viste sig og syntes at ville gjøre os Modstand, men de lode sig snart berolige ved vor Forklaring. Vi gik op til Byen, som laa noget over en dansk Miil fra Kysten, ad en god Vei, igiennem et tørt Land, dyrket med Plantaner (Bananas) Jams, Mais og Bomuld. Byens Navn er Wappa. Høvdingen kalder sig Egada Jabrelama. Han lod til at være underlagt Kongen af Benin, hvis Navn sagdes at være Obah og som daglig offerer 3 Mennesker, et ved Solens Opgang, et ved Middag og et tredje ved Solens Nedgang. Høvdingen siges at kunne stille en Armee paa 10,000 Mand, om det behøves.“

Den 6te September toge Commissarierne atter fat paa Bæltet og opsatte Tillægsartikler til Tractaten, angaaende Menneskeoffringers Afstæffelse og Afstæffelsen af Land, Opførelsen af et Fort o. s. v. Da man var færdig hermed, begave Commissarierne sig i Land for at fornøye Conferencen med Kongen.

Attah'en, ligesom forrige Gang omgivet af sine Ypperste og nogle af de fornemste af Byens Indvaanere, var færdig til at modtage dem. Efter den sædvanlige Hilsen blev Kongen spurgt, om han vilde garantere Sendebuds og Breves sikke Gang igiennem hans Stater, til Lands og Vands, hvortil han strax gav sit Samtykke. Han udnævnte derpaa Hackah, den anden Domsmer, Masabah, en Malam, og Batsché, hans Secretair, til at følge med Commissarierne og afstaae dem hvad Land de maatte finde passende at vælge. Capitain Trotter forlangte en De og et Stykke Land i Nærheden af Stedet, hvor Nigieren og Ghaddaen falde i hinanden. Forslaget om at nedsætte sig i Landet mødte kiendeligen Bifald, baade hos Kongen og hans Raad, og de tilbode Land saa meget og hvor man vilde have. Kongen tilkiendegav

der næst sit Duffe, at afstaae Dronningen Giendom og Souverainitet over saa meget Land foruden, som hun vilde købe, hvilket Commissarierne troede var for at kunne sætte en mægtig Bundsforvandt imellem Fellataerne og hans engang folkerige, men nu forladte By, Udda-Kuddu, som de gientagne Gange havde ødelagt. Commissarierne, som fandt, at der kunde spares megen Tid ved at modtage dette Tilbud conditionelt, indgik paa Forslaget, saa meget mere som de nu havde Leilighed til at tage Kongens Befuldmægtigede op med sig for at afstikke Grændserne og overlevere Landstrækningen. De troede ogsaa, at det vilde stemme med Regjeringens Hensigter, at man greb denne gode Leilighed til at oprette et Centralpunkt for Civilisationen at udbrede sig fra i et skönt og frugtbart, men nu næsten mennesketomt District, som man let kunde faae befolket igien, ved at indkalde de bortflygtede Indbyggere at vende tilbage og boe der under engelsk Herredomme og Beskyttelse.

Tractaterne bleve derpaa udfærdigede i Triplicat og underskrevne af Commissarierne paa den ene Side, og af Lobo, Overdommer i IdDAH, Packa, den anden Douner, og af Gibberean, en Malam, i Overværelse af Dchejih, Urtah af Eggarah og paa hans Vegne. Foræringerne bleve umiddelbar derefter overleverede Kongen, som lod til at være meget fornøiet med dem. De bestode af, foruden Vaaben og nyttige Redskaber, en „Tobe“ af Silkefløiel, en Fløiels Hue, Halsbaand af skaarne eller fløbne Granater og andre Stene, eet stort og tolv smaa Speile, 12 Kroningsmedailler, 12 Formælingsmedailler, en Bog Skrivpapir (paa eget Forlangende), 12 Par Brillen o. s. v. Den grønne Fløiels Tobe tildrog sig især Kongens Beundring. En af Underofficererne fra Albert, som var klædt i complet engelsk Garderuniform, med Kryds og Hielm, tildrog sig Kongens Opmærksomhed; han lod ham komme hen til sig for nøie at undersøge hvert Wunderingsstykke. Man bekendtgjorde derpaa, at alle Mand ombord i Skibene vilde opsende deres høitidelige Bøn til Gud for Kong Dchejih og hans Folk, hvilken Tilkiendegivelse blev modtagen med høie

Udraab og Klappen med Hænderne. Commissarierne toge derpaa Afsted med Kongen og Conferencen var hævet.

Da man fandt det magtpaaliggende at ile saa meget som muligt med at trænge høiere op i Landet, forlod Expeditionen Jiddah den 8de September. Med Skibene fulgte den anden Dommers, og en Mallam (Kongens fortrolige Ven), hvilken sidste gik med i sit eget Grinde; Attah's Secretair kom bag efter i en Cano. Efter at have tilbagelagt et meget romantisk Stykke af Floden med hist og her steile Fielde paa begge Sider, ankom de d. 10de til Stedet, hvor begge Floder faldt i hinanden, og d. 11te vare alle Skibene samlede ved den ødelagte By Udda-Kuddu. Her blev Afstaafsesacten undertegnet den 13de og 14de af Attah's Besuldmægtigede, ved hvilken Leilighed der uddeelttes passende Foræringer til dem og Districternes Hovdinge. Det Land, der her blev afstaaet til Dronningen af England, er beliggende paa den høire Side af Floden, og paa begge Ender af det findes beherskende Punkter til at anlægge Forter paa; det sydligste af disse er et lille Bierg paa Beaufort Ven, som behersker den forenede Strom af Nigieren og Chaddaen — et Punkt af stor Vigtighed, paa Grund af at det ligger ikke langt fra det store Slave-torv i Kiri. Dette District, som strækker sig 16 engelske Mile langs med Floden og er omtrent 4 Mile bredt, indeholdt flere Byer, men da det var udsat for Fellataernes røverste Indfald, var et stort Stykke af det, Handelsstaden Udda-Kuddu indbefattet, nu ganske forladt af Indbyggere. Commissarierne vare af den Mening, at nogle faa Englændere's blotte Occupation af en Station eller to vilde være tilstrækkelig til at indgyde Indbyggerne Tillid, og at de med Forvisning om Englands Besyttelse vilde være lettere at formaae til at opføre deres gamle Boliger igien og saaledes danne en nyttig Befolkning, hvis Exempel igien vilde virke velgiørende paa Robostammerne. Det beslattedes derfor strax at sikkre sig Besiddelsen af et District, der var saa vel stillet til at fremme Hds. Majestæts veldædige Hensigter.

Jordbunden var ikke af den bedste Qualitet, men frembragte

dog en betydelig Deel Bomuld. Agenten for Mønster-Avlsgaard's Societetet i England begiærede at komme i Land her, og efter at have seet sig om, forpagtede han af Commissarierne 500 „Acres“ Land for Selskabet paa 5 Aar, for en Penny pr. „Acre“ om Aaret (lidt over 2 £) paa nærmere Approbation af Regieringen. Afstaaelsessummen for det hele Landstykke var 700,000 Gauris eller Varer til det Beløb. Deraf bleve 14 Sække, indeholdende 160,000 Gauris (omtrent 10 £) betalte strax til Kongens Besuldmægtigede.

Da Expeditionen nu var kommen til Flodernes Foreningspunkt, fremsatte Capitain Trotter sin Mening, at det vilde være gavnligt, om nogle af Commissarierne bleve udsendte for at aabne venstfabelige Forbindelser med Høvdingerne ved Bredderne af Ghadda, og de øvrige skulde imidlertid begive sig høiere op af Nigieren i samme Hensigt. Efter at have raadslaaet herom, blev det besluttet, at to af Commissarierne skulde gaae op af Ghaddastoden med Fuldmagt til at slutte Tractater eller Dvereenskomster med de nærmeste Høvdinger, dog paa nærmere Approbation af den samlede Commission.

Lige til Expeditionens Ankomst til Jddah havde Officierer og Mandskab nydt den bedste Helbred, og der havde ikke viist sig noget Febertilsælde paa noget af Skibene; men d. 18de September melder Rapporten til Colonialministeren den første Begyndelse til al den Sygdom og Glendighed, som gav Expeditionen et saa bedrøveligt Udfald. Denne Rapport melder, at een Officier (Mr. Nightingale, Underlæge) og 4 Mand paa Albert, 2 paa Wilberforce og 1 paa Soudan vare døde. Da Feberen var i Tiltagende og der var 60 Mand paa Sygelisten ombord i alle tre Skibe, fandt Capitain Trotter og Overlægen Dr. Mac William det nødvendigt, at Skibet Soudan blev sendt til Fernando Po, og muligt endog til Ascension, med alle de Syge, som Lægerne maatte finde at trænge til en Forandring af Climat. Dr. Mac William troede, at de 2 andre Skibe kunde gaae høiere op ad Floden og at dette muligt vilde give en Forandring til det Bedre.

Der opstod nu forskellige Meninger iblandt Commissarierne om hvad der var bedst at gjøre under de nærværende Omstændigheder, og der blev sammenkaldt et overordentligt Møde til d. 19de for at komme til en Beslutning. Commander William Allen fremsatte det som sin Mening, grundet paa hans Erfaring om Climetet, paa den fremskredne Aarstid, den tiltagende Sygelighed paa Wilberforce og, som han troede, ogsaa paa Albert, og endeligen Busselighederne og Faren ved at være nødt til at støve Brænde, naar det ringe Forraad af Kul var opbrugt — at Expeditionens meget reducerede Forsatning ikke gjorde det forsvarligt at forfølge dens Niemeed videre, især om Sygdommen skulde tage til, hvilket hans Erfaring sagde ham vilde blive Tilfældet; desuden vilde det gjøre et for Missionen skadeligt Indtryk om de i deres nærværende skækkede Tilstand viste sig for Kabbah. Han foreslog derfor, at Expeditionen skulde uden Ophold gaae ned igien til Sokysten, i Haab om at kunne paa en gunstigere Aarstid vende tilbage med fornyet Sundhed og Kraft.

Capitain Bird Allen, der fungerede som Secretair, da Commissionens Secretair Hr. Bowden var syg af Feber, troede, at da Albert var i tjenstdygtig Stand og man, ved at afslutte Tractat med Kabbah, vilde have tilendebragt den vigtigste Deel af Missionen i dette Aar, skulde man kun lade Albert gaae videre, saalænge Tilstanden derombord ikke blev værre; Wilberforce derimod ansaae han det for nødvendigt strax at sende ned til Sokysten.

Capitain Trotter var af den Mening, at Dr. Mac Williams Formodning om at træffe et bedre Climat høiere oppe i Floden fortiente at tages i Betragtning, og det blev tilsidst besluttet, at Commander Bird Allen skulde med Capitain Trotter gaae videre med Skibet Albert, for at knytte Forbindelser og slutte Tractater høiere oppe i Nigieren, og at Commander William Allen og Hr. Cook skulde gaae til Kysten med Wilberforce og have Fuldmagt til at udføre de øvrige Instructioner fra Regjeringen, som angik Afsluttelsen af Tractater med Høvdingerne i Venin- og Biafra-Bugterne, dersom Omstændighederne tillode det.

Paa Hr. Carrs Begjæring blev Amelia liggende til Ankers ved Mønster-Volsgaarden, for at beskytte den i Dampskibenes Fraværelse. Hr. Ansell, Plantesamlere, fik ogsaa efter hans eget Dnsste Tilskud til at forblive ved Agerdyrkningsetablisementet.

Den 21de September lettede Albert for at gaae til Kabbah, og Wilberforce tiltraadte paa samme Tid sin Nedreise. Denne Sidste skal siden blive bestrevet, vi ville nu følge Albert paa dens driftige og farefulde Tog.

Den havde ved denne Tid 39 Europæere ombord, 17 Officierer og 22 Mand af Menige; 6 af disse, hvoriblandt 2 Maskinmestere, vare let angrebne af Feberen; de Dvrige vare raske, undtagen 3 eller 4, som havde haft Feberen, men nu vare Reconvalescenter. I Løbet af den første Dag viste der sig Symptomer til Feber hos Commander Bird Allen, og næste Morge var han aldeles utienstdygtig. Flere Tilfælde, baade iblandt Officierer og Mandskab, vedbleve at indtræffe.

Den 22de ankom Albert til Gori-Markedet, paa den høire Side af Floden. Byen indeholdt 80--90 Huse og havde et Marked, som holdtes, efter Nogle, hver 13de, efter Andre, hver 5te Dag. Ingen europæiske Handelsartikler bleve solgte der; de indenlandske bestode i Salt, pakket i Græs-Sække, der siges at komme fra Kabbah og indeholder hver omtrent 2 Stjæpper; Straahatte, saa store som en almindelig Paraplui; lidt Gam-Træ, som man troede kom fra Uboh Landet; nogle store Græs-Sække med Bomuld, hvori Frøet endnu sad; meget smukt forfærdigede store Tober; udstaarne Calabasfer; Leerkar af indenlandsk Forarbejdning; Jams og Tomater, endelig nogle Calabasfer med Shi-Smør og en med almindeligt Smør. Man tilstod, at Slaver hyppigt vare tilfals ved dette Marked. Gori sagdes tilligemed Uloka, Uthira, Egbu og Urea, at udgiøre en uafhængig Stat, hvilket alligevel blev modsagt siden, da det blev beviist at Utaben var deres Souverain. Disse Byer, sagde man, betalte en aarlig Tribut af 360,000 Cauris til Felataherne og til Utab en Pst.

Denne Fyrste kan udtage Krigsfolk i Gori og kommer igien Byen til Hjælp naar den overfaldes af Fiender. Aduku, Attah's Søn, proclamerede den Lov, hans Fader havde givet om Afstæffelsen af Slavehandel, for Hovdingen, en Malam, Dommeren, Kongens „Mund“, det øverste Sendebud (hvilke her ere som Embedsmændene i en europæisk Stad) og de fornemste af Indbyggerne.

Morgenen efter Alberts Ankomst til Gori, d. 23de September, kom en Mængde Canoer paa Siden og iblandt dem en, der tilhørte Utschimba, Søn af Utschiddi, Hovding i Muge, en By i Kalanda Landet, under Attah'en af Egarrahs Herredømme. Denne Cano vendte tilbage fra Egga Markedet, høiere oppe i Floden, i Nusi Landet, hvor Utschimba, foruden en Ladning Heste og andre Varer, havde kiøbt 3 Slaver, et Mandfolk og 2 Fruentimmer, som han førte med sig. Dette var det første Tilfælde af Handel med Slaver, som Capitain Trotter var truffen paa; og da Egga, hvor Slaverne vare kiøbte, ikke hørte til Attah's Stater, var Transporten af dem fra eet Land til et andet directe imod Tractaten til Jddah. Capitain Trotter anholdt derfor Canoen, og efter en formeligen anstillet Undersøgelse frigav han Slaverne og beholdt dem ombord paa Albert. Det befandttes imidlertid, at Utschimba var uvidende om Tractaten, og han blev derfor fritaget for Confiscation af Canoen og Varerne, en Straf, han ellers vilde have været underkastet. To Forklaringer bleve givne, angaaende Prisen, der var betalt for disse Slaver: den første var, at det stærkeste og sundeste af Fruentimmerne havde kostet 40,000 Tauris og de to andre Slaver 20,000 hver; den anden, at Utschimba havde betalt 6 Geværer, et Anker med Krudt og 3 Favne rødt Klæde for dem Alle. Værdien i begge Tilfælde, siger Hr. Schön, kunde omtrent være 5 £ for 3 Menneſker.

Dette var naturligtviis et betydeligt Tab for Gieren, men Tractaten fordrede udtrykkelig Slavernes Befrielse, og Utschimba erkjendte strax Retfærdigheden i Dommen, hvilket ogsaa Attah's Søn gjorde, som just var nærværende ved Anholdelsen og paa

Capitain Trotters Unmodning overværede Retten, som Faderens Repræsentant. Dschih selv erklærede siden, ved et Bud han sendte, at han gav sit fuldkomne Bisfald til Capitain Trotters Afgjørelse af Sagen.

Denne Handling, som, under Jagttagelse af alle en engelsk Rets Former, fandt Sted her ved en betydelig Markedsplads, hvorfra Rygtet om den snart vilde udsprede vidt og bredt omkring i Landet, maatte upaatvivlelig have en gavnlig Virkning, ved at vise, at det var Englændernes bestemte Villie at haandhæve Tractaten. Uheldigviis blev Capitain Trotter nødt til at tage de 3 frigitte Slaver med sig til Fernando Po, hvorved Motiverne af hans Handling let kunde misfortolkes af de Indfødte; men der var ingen anden Udvei, da han ikke havde Keilighed til at sende dem hjem til deres eget Land, og han vidste, at dersom han havde sat dem i Land paa noget andet Sted, vilde de rimeligviis strax være blevne gjort til Slaver igien, da de vare fra et langt bortliggende Sted i Harriba Landet og forstode ikke et Ord af de Sprog, der tales paa disse Steder i Nigieren.

Den 24de kom de til Bezzani, en Nussi By paa den venstre Bred, lidt ovenfor Gori. Den havde kun omtrent 200 Indvaanere, som vare yderst fattige, paa Grund af de Udsugelser, de lede af Felataherne, som de vare skatfyldige til. Næste Dag stoppede Albert ved Kinami for at skove Brænde. Denne By, som ligger paa den heire Bredde, er ogsaa beboet af Nussier og dens Indvaaneres Antal blev anslaaet til omtrent 1000. Den maa ogsaa betale en aarlig Skat til Felataherne, til Beløb af 20,000 Gauris, og Skatten indkræves med en saadan Strengthed, at Mange maae sælge deres Klæder og Ugerdyrkningsredskaber for at bringe den tilveie; for det Manglende af Summen bortføres nogle af Indbyggerne som Slaver. I Kinami er intet Slave-torv; de kjøbte deres Slaver i Egga, hvor der hver 5te Dag holdtes et Slavemarked. Efter Hr. Schons Opregnelser fandtes der Huuslaver i hver By, og deres Stilling var ikke meget forskielig fra deres Herrerés.

• Districtet, hvori Kinami ligger, kaldes Busshi; det begynder lige overfor Bachinku og rækker heelt ned til Egga. Det har omtrent 40 Byer med henved 30,000 Indbyggere, der stildres som vindfibelige Mennecker. Riis i Mængde, Bomuld og lidt Vox ere dets fornemste Producter. Skiondt der gives mange Elephanter i Omegnen, have Indbyggerne ikke meget Elfenbeen til Salg, da de ikke ere meget hengivne til Jagten. Yams, Faar og Geder fore de til Egga og andre Byer. Deres Religion var en Blanding af Mahomedanisme og Hedenskab.

Den 27de September ankrede Albert ved Egga, den største af de Byer, de hidtil vare komne til. Landet havde i nogle Aar været undervunget af Felataherne, og den nærværende Regent, Rogang, var statskyldig til Kongen af Rabba, en af de mægtigste Felatah Hovdinge, som dog selv erkjendte Sultanen af Socatu for Overherre.

Dampskibets Ankomst vakte i Begyndelsen Frygt iblandt dem, men efterhaanden svandt den og Kongen var villig nok til at slutte en Tractat om Slavehandelens Afskaffelse, skiondt han ikke torde indlade sig derpaa førend Kongen af Rabba havde givet sit Samtykke dertil. Væverkunsten var meget udbredt iblandt dette Folk. Undertiden saaes ikke færre end 10 Væverstole samlede i een Gaard eller Indhegning. De ere meget simpelt indrettede og Tøiet væves overordentlig smalt, ikke til meer end 3 Tommers Brede. Det gives en Længde af 70—80 Alen og spæes derpaa sammen til hvilken som helst Brede og Længde; paa denne Maade forfærdiges store og meget vide „Tøber,“ hvortil der vilde gaae 20—30 Alen af vort Galico. De farve blaat og rødt, den blaa Farve med Indigo og den røde med Gamtræ; Tøierne dannes da ved Sammensyning af blaae, røde og hvide Stykker, saa at de blive sribede. En anden Industrie hos dem er Pottemaagerarbeidet. Leret, hvoraf de forfærdige Potter til at koge i, er sort.

Byen var den største, Expeditionen endnu var kommen til, og Folkemængden kan sikkert anslaaes til 8000. Husene vare ikke

meget bedre end dem i Jddah og alle af en conist Form; Væggene vare af Leer, blandet med Straa, og omtrent 15 Tommer tykke; nogle vare kun 6 Tommer tykke og undertiden traf man nogle der vare malede med Indigo, hvilket meget forhøiede deres Udseende. Ikke sieldent var der en Ydermuur, i et Par Fods Afstand fra den indre, rundt om Huset, hvorved der dannedes en Slags Piazza. Husene have sieldent meer end een Dør, og Vinduesaabninger kiendte man endnu ikke til.

Torvet var ikke saa vel forsynet som det i Gori. Nogle europæiske Perler og et Stykke Torklædetoi var Alt hvad Hr. Schon saae af europæiske Artikler. Han omtaler ogsaa at have seet Krudt der, nogle Heste, 15 Slaver, hvoraf 3 vare Børn under 8 Aars Alder og Resten Fruentimmer, lidt Riis, noget Raasilke og noget rød Silke, der siges at komme fra Hausa-Landet. Ingen Skydegeværer vare tilsalgs, men Sværde, forsærdigede i Landet, og en stor Mængde Spyd, Buer og Pile.

Folket tilhører enten Mahomedanismen eller Hedenskabets, men syntes mindre overtroiske i udvortes Skikke og Tegn, end Beboerne af Landet nedensfor Jddah. Slaverne bleve godt behandlede hos dem.

Der blev herfra sendt en Pilsen til Felatahernes Konge fra Commissarierne samt en Foræring af en kostbar Floiels „Tobe“ og en arabisk Bibel. Hensigten med Expeditionen blev ham forklaret og at Skibene paa Grund af Sygelighed maatte opsætte deres Besøg til ham indtil de kom tilbage, og de vilde da overrække ham et Brev fra Dronningen af England. Man sendte ham ligeledes en Tegning af alle de Skibe, der horte til Expeditionen.

Sygdommen var imidlertid stærkt tiltaget ombord i Albert. Siden de havde forladt Chaddaskoden vare 2 Matroser døde; de som da vare paa Sygelisten vare blevne værre istedetfor bedre, og andre vare blevne angrebne af Sygdommen, hvoriblandt var den sidste Mastinmester, der endnu kunde giøre Tjeneste. Den 4de October var Tilstanden ombord i Albert saa bedrøvelig, at alt

Haab om at gaae videre nu maatte opgives. Capitain Trotter havde faaet Feberen; Commander Bird Allens Sygdom var lige heftig, og foruden Styrmanden Hr. Willie, en Matros som var Reconvalescent, Dr. Mac William, Dr. Stanger og Præsten Hr. Schön, vare kun 5 andre Blanke (hvoraf Ingen var Sømand) istand til at gjøre Tjeneste, et Antal, der knap var tilstrækkeligt til at passe de Syge. Floden var falden 14 Tommer, og Breddernes moradsige Natur gjorde det nødvendigt at komme bort, før Udtørringen gjorde Climateret endnu mere usundt.

Den 5te October gav Capitain Trotter, der var for syg til at komme op paa Dækket, Hr. Willie Ordre til at lette og drægge Skibet ned med Strømmen, da der ikke var Noget til at sætte Maskinen i Gang. Denne Maade, at komme ned ad Floden paa, vilde man have været nødt til at bruge hele Veien ned, skjøndt den baade var langsom og forbunden med Fare, dersom ikke Dr. Stanger, Geologen, efter den første Dags Forløb havde paataget sig at sætte Maskinen i Gang, hvilket han gjorde efter at have raadfort sig med Tredgolds Værk om Dampmaskiner og faaet lidt Underviisning af den reconvalescente Maskinmester. Maskinrummets Hede angreb Maskinmesteren saa meget, at han fik et Tilbagefald af Sygdommen og kunde siden aldeles ingen Assistance give; men Dr. Stanger tog Skibet ned til nederfor Uboh, uden at der kom Noget i Veien med Maskineriet, og Dr. Mac William commanderede paa Dækket og lotsede Skibet ned ad Floden som den dygtigste Sømand, efter Commander William Allens fortræffelige Raart over Nigieren, hvorved han maatte dele sin Tid imellem hans overvættets anstrængende Arbeide som Læge og denne ham uvante Tjeneste.

Den 6te October naaede de Buddu paa den høire Bred, den fornemste Rakanda By ved Nigieren, beliggende paa Grændsen af Attahs Territorium. Rakanda er Navnet paa et lille District, der har 5—6 Byer foruden Buddu, som forhen i Raarterne kaldtes Rakanda. Felataherne havde været i Buddu for 3 Maaneder siden, men vare dragne bort uden at gjøre Slaver, da Ind-

byggerne havde indvilliget i at betale en aarlig Tribut af 100,000 Gauris. Hver Felatah var bevæbnet med Skydegevær, og de havde Overflodighed af andre Vaaben, Sværde, Spyd, Buer og Pile samt en Mængde Heste.

Om Natten til den 7de sprang Skriveren Hr. Wilmett overbord i et Anfald af Delirium, men blev reddet, for siden at døe i Fernando Po af Feber. Den 9de naaede de Monster-Vulsgaarden, hvor de fandt Hr. Carr samt de to andre Europæere, der vare blevne hos ham, sengeliggende af Feber, og da der ingen Læge var hos dem, maatte man tage dem med ombord. Etablissementet blev overgivet Opfygten af til Ralph Moore, den amerikanske Neger-Emigrant, som kom ombord i Liberia. Skibet Amelia lod man blive der til Stedets Beskyttelse, under Hr. Thomas Kings Commando, en oplyst couleur Mand, som havde et Mandskab under sig af 12 Sorte.

Den 10de October fortsattes Reisen ned ad Floden og om Aftenen ankrede et Par Mile nedefor Iddah. Tidlig om Morgen den næste Dag sendte Attahen dem en Dxe i Foræring og lod sige, at det gjorde ham ondt, de ei havde ankrede ved hans By. Om Aftenen d. 12te naaede de Gboh, hvor Kong Obi viste sig ligesaa venstabelig som før, uagtet den elendige Forsatning, hvori de vare. Han skaffede dem det fornødne Brænde og kom ombord for at besøge Capitain Trotter, der ikke kunde forlade Sengen. Reisen fortsattes igien saa snart som muligt, og omtrent en Snees danske Mile fra Havet mødte de til deres store Glæde Dampskibet Gthiop, Capitain Veecroft, som Commander William Allen havde formaaet til at gaae dem imøde. Det var en stor Lykke for dem, thi var der kommet det Ringeste i Uorden ved Maskineriet, vilde de ikke kunnet komme videre, da Dr. Stanger ikke forstod sig paa at gjøre det istand igien, og der var Ingen der kunde navigere Skibet over Barren. Capitain Veecroft kom nu ombord med en Maskinmester og bragte Skibet ud til Søes og til Fernando Po, hvor Albert kom til Ankers d. 17de i Clarence Cove. Skibet Soudan mødte dem udenfor Nunfloden;

det var sendt dem til Assistance, skiondt selv i en maadelig Forfatning.

Lieutenant Strange, der commanderede Soudan, maatte tillige overtage Commandoen af Albert, da alle Officierer derombord vare syge. Under disse Omstændigheder kunde man ikke tænke paa at gaae til Ascension, og de Syge bleve derfor strax bragte i Land, men 5 Officierer og en Matros døde kortefter. Iblandt de Første var Commander Bird Allen, som døde den 25de October, og Hr. Lodge, anden Mastinmester, som i et Anfald af Delirium spang overbord og druknede. Imellem den 1ste Septbr. da Skibene vare komne igiennem Nigerens Delta, og d. 25de Octb. døde 12 Mand, Officierer og Matroser, paa Albert, og 8 paa Soudan. Vi ville nu see hvorledes det gik Wilberforce.

Man vil erindre, at den 21de Septbr., da Albert lettede for at trænge frem til Rabbah, blev Wilberforce sendt ned ad Floden for tilligemed Soudan at bringe de Syge til Fernando Po. I 4½ Dag naaede de Flodens Munding og kom lykkelig over Barrieren, efter at have været nødt til at vente 4 Dage for at indtage Brændsel. Den 1ste October ankom de til Fernando Po, hvor Capt. W. Allen strax gjorde Anstalter til at sende Soudan tilbage til Capt. Trotters Assistance; ligeledes formaade han det private Dampskib *Æthiope* til at gaae med, som omtalt ovenfor. Da der viste sig nye Febertilsælde ombord, skyndte Capt. Allen sig med at forlade Fernando Po, skiondt alle Officierer og de fleste af hans Mandskab vare paa Sygelisten. Han anløb Prindses-Derne, St. Thomas, Anno Bono og Ascension, hvortil han ankom d. 17de November. Paa alle disse Steder viste Climaten en gavnlig Indflydelse paa de Syge, især paa Anno Bono, hvor de opholdt sig 8 Dage, og ved Ankomsten til Ascension vare næsten alle Mand friske. I Alt havde Wilberforce mistet 6 Mand af Feber. Dr. Vogel, Botanikeren, døde af Blodgang paa Fernando Po. Foruden Capitain Allen var der 8 Mand som ganske undgik Feberanfald, deriblandt vare de 3 Læger. Af de 5 andre Læger ved Expeditionen døde 4, og den femte, Dr. Mac

William, fik et heftigt Anfald af Feber, efterat de vare komne ud af Floden. Paa Ascension skyndte Capitain Allen sig med at faae Skibet sat istand for at vende tilbage til Nigieren. Albert og Soudan vare imidlertid ankomne til Fernando Po.

Fra St. Thomas havde Capt. Allen assendt 2 Officierer, der netop vare saavidt restituerede at de kunde giøre Tjeneste, med Skibet Pluto, til Fernando Po, for derfra at opsøge Albert, som man endnu troede at være oppe i Floden. Da Pluto skulde paa en Krydstour under Kysten anmodede Hr. Carr, Vestyreren af Uvlsgaarden, Capitainen om at sætte ham i Land ved Rio Vento, hvorfra han vilde søge at komme tilbage til sin Post. Han tog sin Ziener, en frigiven Afrikaner med, og Capt. Trotter sendte en af Alberts Vaade med Mandstab i og under Skrивeren, Hr. Brown, en Negers Commando, med Ordre at bringe Hr. Carr til Brass-Town og bede Kong Boy at besørge ham videre til Tchob.

Uagtet man fraraadte ham det, tog Hr. Carr saa mange Sager med sig, at da Briggen Pluto kom til Ventofloden, maatte han have en af dens Vaade til Hjælp for at føre Baggagen over Warren, og begge Vaadene roede 5 engelske Mil op i Floden til et Løb, som man troede førte til Brass-town. Her mødte de nogle Canoer, som ikke vilde lade dem passere, og der opstod et Slagsmaal med dem, hvori Hr. Brown mistede nogle af hans Klæder. En anden Cano kom til imidlertid og tilbød at bringe Hr. Carr til Tchob og han var uforsigtig nok til at betroe sig til dem. De kunde ikke være komne langt før Hr. Brown hørte af nogle andre, at disse Folk ikke vare at stole paa; han søgte derfor at indhente dem, men forgæves, og han maatte saaledes overlade Carr og hans Ziener til deres Skæbne, hvorpaa han vendte tilbage til Fernando Po.

Den 25de Oct. skrev Capt. Trotter hjem til Regieringen og meldte Expeditionens uheldige Udfald og at han fandt det sin Pligt, med den første Leilighed at vende hjem til England, hvorefter Albert og Wilberforce ikke kunde vove sig uden i Sommermaanederne, og Soudan stet ikke. Den 23de November indskibede

Capt. Trotter sig med Hr. Schön, Dr. Stanger o. a. paa en Koffardisfjonnert til Liverpool. Albert fik Ordre at gaae til Ascension og forene sig med Wilberforce; Soudan blev oplagt i Fernando Po.

Da Albert kom til Ascension raadsløge Capt. W. Allen og Hr. Cook, de eneste tilbageværende Commissarier, om de skulde gaae til Nigieren for at see til Uvlsgaarden, om hvilken Rygtet gik, at den var oversaldet og forstyrret af de Indfødte. Tiden drog hen til Begyndelsen af Marts, da begge Skibe seilede til Fernando Po, hvor Efterretninger vare indløbne, at Regjeringen ikke agtede at fortsætte Expeditionen op ad Nigieren med blanke Folk. Capt. Allen krydsede om med Skibene, for at holde Mandskabets Sundhed vedlige, indtil sidst i Juni, i hvilken Tid Opmaalinger bleve giorte paa flere Steder af Afrikas Kyst. Den 14de ankom Instructioner fra Regjeringen. Expeditionen skulde opgives, men Besætningen fra Etablissementet skulde afhentes med et af Skibene, som skulde gives en Bemanding af sorte Folk. Wilberforce blev bestemt hertil under Lieutenant Webb og de aller-nødvendigste Officierer og Maffinmestere af blanke Folk, Resten bestod af Sorte.

Den 6te Juli ankom de til Uboh, hvor Kong Obi var. Han vilde ikke vide Noget til Hr. Carr, og viste sig i det Hele mistænkelig, saa at der syntes liden Tvivl om, at Carr var myrdet og Obi var vidende herom. Den 18de naaede de Etablissementet og fandt det urørt af udvortes Vold, men complet opløst af indvortes Splid. Hr. Moore, som i Hr. Carrs Fraværelse var Bestyrer, havde ikke den ringeste Autoritet over de andre; Enhver gjorde hvad han lystede, og flere af Colonisterne havde hengivet sig til Udsvævelser og Laster. Colonien havde iøvrigt allerede tient en Mængde Flygtninge til Afsl, og over 300 Mennesker, som enten vare undvegne af Slaverie eller flygtede for at undgaae det, levede paa Coloniens Grund, hvor de havde søgt Beskyttelse. Dette var allerede et sikkert Tegn paa, hvor hurtigt denne Colonie, under gunstige Forhold, vilde kunne hæve sig. Saaledes

som Sagerne nu stode, fandt Lieutenant Webb imidlertid ikke at der var andet at gjøre, end at tage de til Expeditionen hørende Colonister derfra og stienke de opførte Bygninger, den paa Roden staaende Høst samt Stammeqvæget og endeel Løssore til de Nabo-hovdinger, der stedse have levet i den bedste Forstaaelse med Colonien. Hr. King, der commanderede Skonnerten Amelia, fortalte, at han undertiden paa en eneste Dag havde talt 50 Canoer, som passerede ned ad Floden med Slaver.

Den 22de Juli forlod Lieutenant Webb Colonien med Amelia paa Slæbetoug og ankom d. 25de til Tchob. Kong Boy undersøgte sig for at komme ombord, men begjærede en Samtale med Lieutenant Webb i Land, hvor han da fortalte, at han i Brass-town havde nogle Klæder, der havde tilhørt en blank Mand, som for 7—8 Maaneder siden var kommen ind i Floden (sikkert ingen anden end Hr. Carr) men som han selv ikke havde seet eller vidste videre om. Klæderne havde han taget fra 2 Basfa Folk, som han holdt fangne til nærmere Undersøgelse, da han troede, de maatte have dræbt Manden. Kong Boys Opførsel gav i det Hele Grund til Mistanke, og da han havde samlet en stor Mængde bevæbnede Folk omkring sig, foruden mange Krigscanoer, der endog gjorde Mine til at ville angribe Skibene, maatte Lieutenant Webb uden at faae videre Oplysning fortsætte Reisen. Ved at udspørge to af Kong Boys og en af Kong Obis Folk, som de havde beholdt ombord som Gidsler, fik de kun saa meget at vide, at Kong Boy havde anholdt 2 Basfa Folk, som havde en blank Mand's Klæder i deres Baad, at disse Folk havde sagt, at den blanke Mand var bleven bundet til et Træ og studdt, og hans Tiener havde man sendt ind i Landet. Dette skulde være skeet ved Basfa Town, en By, der ligger ved en lille Bugt af Venin-flodens nederste Arm og omtrent 40 engelske Mil fra Flodens Munding.

Lieutenant Webb fortsatte Reisen ned ad Floden, passerede Warren og seilede over til Fernando Po, som han naaede den 29de Juli. Fra denne Tid og til den 16de August arbejdedes

med at istandsætte Skibet Wilberforce til at gaae til Sørs. Efter at have gjort en Tour til Prindsen for at retablere Mandflabets Helbred, tiltraadte Wilberforce d. 18de Sept. Tilbageisen til England, og ankom i god Behold til Plymouth d. 17de November efter en stormende og urolig Piemreise.

Saaledes endtes Niger-Expeditionen. Fra den første Opreise paa Floden var der i Alt 137 Febersyge ombord paa alle Skibene og deraf døde 41. Albert var 64 Dage oppe i Floden, Wilberforce (begge Gange tilsammen) 72 og Soudan 38 Dage.

Om Svovlbrint og Miasmer paa Afrikas Vestkyst, med Hensyn til Niger-Expeditionen.

(Naut. Mag. Juni 1842.)

Et af det forrige Aars Hefter af Nautical Magazine findes en Forelæsning meddeelt, som er holden af Professor Daniell, angaaende Opdagelsen af Svovlbrint i Vand fra Kysten af Afrika, tilligemed nogle Bemærkninger om denne Lustarts skadelige Indvirkninger paa Helbredden af de Skibes Besætning, der ere stationerede paa denne Kyst, saavel som paa deres Kobberforhudning*). Da dette er en Gienstand af stor Vigtighed for Søtjenesten, vilde maaskee de følgende Linier finde et passende Sted i Nautical Magazine.

Opdagelsen synes at have vakt nogen Sensation og skal, efter Rygtet, have foranlediget Anvendelsen af Disinfectionsmidler i en stor Maalestok paa Skibene, der gif paa den siden saa uheldige Expedition op ad Nigieren. Det maa allerede forekomme os noget forunderligt, at Tilstedeværelsen af denne Sygdomsaarsag

*) Den her omtalte Artikel af Prof. Daniell er optagen af Naut. Mag. i Nyt Archiv f. S. 1ste Bd. N. 218.

skulde i saa lang Tid have undgaaet Opmærksomhed, især da den saa let kan opdages og da den siges at existere i saadan Mængde, hele Veien langs en Kyststrækning, der ideligen befares af vore Krigsskibe og Koffardimænd. I den omtalte Artikel findes en Tabel over de Quantiteter af Svovlbrint og Salte, som ved Analyse forefandtes i de tagne Prover af Vand fra forskjellige Steder paa Kysten. Vand fra Sierra Leone Floden siges at indeholde 6 Cubikfod og 18 Tommer af denne Gas pr. Gallon; Vand fra Lopez Baien 11 Fod 69 To. og Vand fra Lagos 14 Fod 75 To. pr. Gallon; medens Vand fra Mooney og Saboon Floderne slet ingen Gas indeholdt, endskiøndt Forholdet af Salte var større i dem end i Proven fra Lagos. Uden at ville undersøge, hvorvidt en Udvikling af Svovlbrint kan have fundet Sted paa Siemreisen, enten som Følge af en partiel Decomposition af Vandet, eller fra den lille Quantitet animaliske eller vegetabiliske Stoffer, det kan have indeholdt, behøve vi kun at gjøre opmærksom paa, at Vand, under det almindelige atmosfæriske Tryk, ikke er istand til at holde en saa stor Mængde Svovlbrint opløst som Tabellen angiver. Vand absorberer med Lethed omtrent dets egen Volum af denne Gas, naar det er indesluttet i et Glaskar; men det giver den fra sig igien, naar det udsættes for Atmosfæren. Untage vi endog med Gay-Lussac, Dr. Thompson og flere Chemikere, at Vand vil optage 3 eller $3\frac{1}{2}$ Volumer af denne Gas, i teen Tilstand, kommer dette endnu langt fra 14 Cubikfod paa en Gallon. Dette er en saa haandgribelig Feil, at Professor Daniell umuligt kunde begaae den, og Skylden maa ligge hos Afskriveren, der istedetfor 14 Cubiktommer 75 har skrevet 14 Cubikfod 75 Tommer.

At en ringe Udvikling af denne Gas kan finde Sted, fra Indvirkningen af vegetabilisk Stof paa de Sulphater, som Søvandet indeholder, er ikke usandsynligt. Den samme Gas genereres i Overflødighed, naar Ferstvand i Fade holdes indesluttet fra Luften, og der lever vistnok endnu mange Sømand, som kunne erindre den affhyelige Lugt, der udbredte sig hvergang et

Vandsfad blev aabnet, førend Jernkasser kom i Brug. Endskjøndt Professorens synes at være af en anden Mening, er der dog Grund til at formode, at den Svovlbrint, der fandtes i Vandet fra Lagos ikke er hidført fra Afrika, men har dannet sig paa Reisen.

Om vi end antage, at denne Gas udvikles i en betydelig Mængde paa Kysten af Afrika, bliver det dog Tvivl underkastet, om den er istand til at frembringe saa skadelige Virkninger, som man tillægger den. Svovlbrint udvikles i betydelig Mængde af mange mineralste Blande, af stillestaaende Vand i Kær og Grøfter; den udvikles i Easten paa Skibe og giver Pompevandet den ubehagelige Lugt, der gienneintrænger hele Skibet og farver alle blanke Metaller sorte. Paa Afrikas Kyster og i alle tropiske Lande, hvor Temperaturforandringerne ere saa ringe hele Aaret rundt, undergaae animalste og vegetabilste Stoffer bestandigen Decomposition og nye Producter fremkomme. Ere Omstændighederne gunstige for Udviklingen af Svovlbrint eller nogen anden Gas, maae dens Virkninger være synlige til enhver Tid, og dog har hverken Capitain Trotter eller nogen af de medværende Læger, hvis Opmærksomhed jo især maatte være henvendt paa Alt, hvad der kunde give Oplysning i denne Sag — dog har Ingen af dem mærket nogen Lugt af Svovlbrint i den Uge, Skibene maatte opholde sig ved den ydre Barre for at istandsætte deres Kor. Det er en uomstødelig Kiendsgierning, at Svovlbrint og andre Gasarter, der ere ødelæggende for animalst Liv, ere ligesaa skadelige for Plantelivet. Hvor vi derfor finde en frodig Vegetation, kunne vi være forsikrede om, at der ei heller findes nogen permanent Ureenhed i Atmosfæren, som kan skade Mennesket. Alt Svovlbrint ligesom Chlorluft, Salpeterluft og andre til Indaanding utientlige Gasfer er dræbende for animalst Liv, derom er ingen Tvivl. En lille Fugl døde strax i Luft, som indeholdt $\frac{1}{300}$ af dens Volum af denne Gas; en Hund døde i Luft blandet med $\frac{1}{800}$, og en Pest i Luft som indeholdt $\frac{1}{250}$. Chemikeren kan frembringe denne Gas i sit Laboratorium ved en meget simpel

Process, kan sieblikkeligen decomponere den ved Hjælp af Chlor og bevise sit Auditorium at dette skeer ved, at Chloret forbinder sig med Brinten og danner Chlorbrintesyre eller Saltsyre, som man sædvanligviis kalder den, og Svovlet udfilles. Chlorgas har længe været benyttet til at forjage Smittestof og ond Lugt; men da denne Gas er selv skadelig for Aandedrættet, er det nødvendigt at bortføre den ved en fri Ventilation af atmosfærisk Luft. Den bekvemteste Maade, at anvende den paa, var Morveaus Desinfectionsflasker, som man kunde gaae med i Haanden, og ved at strue Proppen lidt, kunde man udlade en lille Strøm Chlorluft efter Behag. For nogle Aar siden vilde man indføre en saadan Røgelse i Marinen, som man foregav var en ny Opfindelse; det var simpelthen den Morveauske velbekendte Røgelse, bestaaende af Bruunsteen og Røgsalt, hvortil man søiede Svovlsyre.

Mange staae i den Formening, at fordærvet Luft i Skibene er en meget hyppig forekommende Aarsag til mange Onder. Men hvo der kiender til vore Skibe veed, at hvor der blot nogenledes sørges for Ventilation, der er Luften i et Skib ikke mere ureen end i et Huus. Paa en Orlogsmands Batterier er Luften lige saa reen som udenfor Skibet.

Den Mening har i mange Tider været herskende, at der paa visse Steder udviklede sig skadelige Uddunstninger af Jorden; aligevel er der meget vægtige Grunde for at antage, at Miasmer eller Malaria i sumpige Egne ikke er istand til at frembringe de frygtelige Virkninger, som man ialmindelighed tillægger dem, og at de Febere, der ofte anrette saa megen Ødelæggelse iblandt Søfolk, hidrøre fra ganske andre Aarsager. Batavias Climat har længe været anseet for et af de usundeste. Landet deromkring er paa flere Miles Omkreds lavt, sumpigt og bedækket med Buske og Krat, og man troer at det frembringer Malaria i dens meest concentrerede Form. Og disse Sumppe har jeg (Dr. Armstrong ved Hospitalet i Plymouth) giennemvandret midt om Natten to Gange, med et Par Mars Mellemrum, for at opsoge denne usynlige Fiende, men uden at finde ham. Samme Forsøg gjorde jeg

paa Jamaica, da jeg havde Hospitalet i Port Royal, og Resultatet var det samme. Mangrove Sumpene spadserede jeg utallige Gange om i, baade silde om Aftenen og før Daggrø om Morgen. Luft og Vand undersøgte jeg med de omhyggeligste og fineste Prover, i Haab om at opdage nogen synlig Årsag til den gule Feber, som paa den Tid rasede frygteligt iblandt Mandskabet. Men hverken Luft, Vand eller Jord fremviste den ringeste kiendelige Afvigelse fra deres normale Tilstand.

Efterspore vi Epidemiernes Historie, skulle vi finde, at de trods alle Grændser af Sumpe, Floder, Bierge og Slove, og komme tilsyne paa de Steder, hvor ingen af de Årsager findes, man ellers tilskriver dem, og dog skal Sygdommen allevegne, i de forskielligste Localiteter, fremvise ganske de samme Symptomer. Paa Kysten af Afrika kan Sundhedstilstanden paa samme Tid og Sted være yderst forskiellig paa forskiellige Skibe; et kan være saa fri for Sygdom som i det gunstigste Klimat, medens Feberer raser i et andet og bortriver Hjerdeparten af dets Besætning. De meest ondartede Febere vise sig undertiden paa Steder, hvor der hverken findes Sumpe eller forraadnende dyriske eller vegetabiliske Stoffer. Et mærkeligt Exempel herpaa havde man for saa År siden paa Den Ascension, en tør vulkansk Klippe midt i Oceanet. Paa denne De udbrød en Feber, der fuldkommen lignede den afrikanske, og som ikke kunde være indbragt ved Smitte, efterdi der i længere Tid ikke var ankommet noget Skib dertil fra Kysten. I Vestindien ere lignende Exempler ikke sieldne. Et Skib tilankers ved Port Royal har Feber ombord, medens et andet ikke har en Mand paa Sygelisten, endskiøndt de daglig have Samkvem med hinanden. Feberer viser sig iblandt Tropperne i Port Royal eller Fort Augusta, medens „Up-Parl Camp“ ved Kingston er fuldkommen sund. Et Regiment, stationeret her, bliver sendt til Stonyhill, af Forsigtighed for at undgaae Sygdom. Denne Station er paa Toppen af en tør Kalkklippe, i en betydelig Høide og udsat for Søvinden om Dagen og Landvinden om Natten. Her, endskiøndt der paa flere Miles Afstand ikke findes

Noget, der ligner Lagun eller Sump, udbrod Feberen i dens allerværste Form og bortrev næsten Fierdedelen af Regimentet. Mange andre Exempler kunde anføres; men hvad der er sagt er allerede tilstrækkeligt for at vise, at Jordbundens Uddunstninger ikke altid kunne tilskrives Sygdommen.

Et mærkeligt og velbekendt Factum er, at i Batavia, Bengalen og Vestindien bliver Skibsmandskaberneielden angrebne af Sygdom førend fra 3 til 6 Uger efter deres Ankomst, og det er snarere til Physiologen, end til Chemikeren, at vi maae henvende os for at erholde en fyldestgørende Forklaring. Sygelighed iblandt et Skibs Mandstab beroer paa en Mængde forskiellige Aarsager, nogle af en physisk og nogle af en moralsk Natur. Søfolk bringe, paa deres pludselige Overgang fra et koldt til et varmt Climat, Spirer til Sygdom med sig, hvilke udvikles eller opvæktes til Virksomhed ved forskiellige udbortes Omstændigheder, som ofte undgaae Opmærksomheden.

De Expeditioner, der hidtil have været sendte til Kysten af Afrika for at giøre Opdagelser, have været uheldige i en mærkverdilig Grad, og hver Mennesteven kan ikke andet end finde Resultatet sørgeligt, uagtet han maa skienke Officierernes og Mandskabets Selvopoffrelse sin Beundring. Den Læge, der har iagttaget Climaforholdenes Virkninger og Lidenstaberens Indflydelse paa Sundhedstilstanden iblandt større Mæsker af Mennefter, kan imidlertid den Opdagelse ikke undgaae, naar han roligen overveier alle Omstændigheder, at mange Aarsager virkede til at frembringe en Disposition til Sygdom, endog før Skibene forlode England. Anlæggelsen af Colonier paa Nigerens Bredder og Afrikas Civilisation vare Expeditionens erklærede Formaal; Publikum's Opmærksomhed var vakt ved philantropiske Taler i offentlige Forsamlinger, og Regieringen ydede beredvilligen sin Hjælp til Udførelsen af Privatforeningens menneftekærlige Planer; Dampskibe af et ringe Dybgaende bleve byggede til denne Expedition alene og Officierer af bekendt Erfarenhed og Localkundskab i hine Lande bleve udsøgte til at commandere dem. Skibene bleve be-

mandede med Frivillige, som erholdt dobbelt Gage, og for at der ikke skulde savnes nogen Ting, der kunde bidrage til deres Bequemmelighed, blev der medgivet Provisioner og Forfriskningsartikler af alle Slags og i største Overflodighed; et Ventilations-Apparat blev opsat til at vedligeholde frisk Luft i hver en Krog af Skibet, og ethvert Middel anvendt, som Videnskab og Kunst kunde opfinde, til at svække Climatets skadelige Indvirkning paa Sundheden. Medens Skibene laae paa Themsen, ved Portsmouth og i Plymouth, strømmede en Mængde Menneſker ombord for at bese dem, og Experimenter bleve ideligen anstillede for at vise de Besøgende, hvilke Midler man besad til at forebygge Sygdomme. Officierer og Mandſkab lode til at være ved godt Mod, skiondt det tillige var tydeligt at mærke, at de ansaae Expeditionen forbunden med Fare; vist er det, at deres Samtaler lagde den faste Overbeviisning for Dagen, at Sygdom var en afgjort Sag for Euro-pæeren i hine Egne. Matrosen stod og lyttede til disse Samtaler, og alle de usædvanlige Anstalter, der vare trufne til hans Beskyttelse i et Climat, som Alle vare enige i at skildre som svangert med Pestilents og Dod, valte Frygt og Ængstelse hos ham, istedetfor at indgyde ham Tillid og Sikkerhed.

Paa Reisen sank efterhaanden den Spænding i Sindet, som Tilberedelserne til Togtet havde vedligeholdt medens de laae i Havn; en Slaphed paafulgte, som efter enhver Spænding, og alt som de nærmede sig deres Bestemmelsessted kan det ikke seile, at en vis Grad af Ængstelighed har begyndt at vaagne hos nogle af dem, skiondt rimeligviis uden endnu at blive kiendelig. Da de vare komne over den ydre Barre, bleve Skibene her opholdte en Ugestid med at reparere en Skade, de havde faaet paa deres Ror. Da de igien satte sig i Bevægelse, gik det kun langsomt fremad; de bleve opholdte flere Gange, deels for at skifte Forbund med de indfødte Overhoveder og deels for at anlægge en Mønster-Avlsgaard. Herved var Intet, der kunde interessere Mandſkabet og bestiaeftige deres Tanker, intet bestemt Maal eller for dem tydeligt Diemeed, intet findsoplivende Arbeide. Riedsom-

hed og Modløshed sneg sig ind uformærkt hos dem; udsatte for Climatets farlige Temperaturforandringer fra den brændende Hede om Dagen til den koolige Luft om Natten', og disponerede til Sygdom allerede før Rejsens Begyndelse af de anførte Aarsager, var det ikke noget Under, at Feberen allerede her begyndte at vise sig iblandt dem. Sandsynligviis have Symptomerne i de første Par Sygdomstilfælde ikke været meget stemme; men da det først var blevet bekiendt, at Feberen var brudt ud iblandt dem, udbredte Skrækken sig, og Sygdommen gjorde stærke Fremstridt. Den der kiender Sömandens Charakter i Almindelighed, veed, at naar han har noget at udrette, hvor han seer Maalet for sig eller Hensigten med det, der svigter Modet og Tilliden til hans egne Kræfter ham aldrig. I dette Tilfælde, derimod, var Afrikas Civilisation ham en Sag uden Interesse; her var ikke engang fremmede Gienstande at see, nye Opdagelser at gjøre, som kunde bestjæftige Sindet i det nærværende Dieblif og smigre Forsængeligheden siden, ved Tanken om at kunne fortælle derom og rose sig af at have været med der; at lære Negeren Agerdyrknin-gen og Gartnerkunsten var Noget, der ikke slog ind i hans Sag eller kunde have ringeste Interesse for ham. En Tour op ad Nigieren under andre Omstændigheder vilde havt et lykkeligere Udfald. Havde det giældt at fegte sig frem imod Fiender eller bringe en halv Snees Slavestibe ud fra Jddah, vilde de samme Folk være gaaet løs paa Tingen med et ganske andet Mod; de vilde hverken have tænkt paa Svovlsbrint eller paa farlige Uddunstninger fra Sumpe og Laguner, men gaaet løs paa Fienden og bragt Priserne ud, rimeligviis uden at miste en Mand af Sygdom.

Uden at gaae videre ind paa Spørgsmaalet om Afrikanernes Capabilitet for Civilisation, skal man her blot gjøre den Bemærkning, at alle Forsøg paa at opnaae dette Maal ere hidtil strandede aldeles. At bevirke en Forandring i et Folks Sæder, der lever i en halvviild Tilstand, maa man overlade til Tiden, og det lader sig kun udføre igiennem flere Generationer og ved en forsigtig og veloverveiet Fremgangsmaade. Negrene erkiende fuld-

kommen vel Europæerens Overlegenhed; men deres physiske og mentale Tilstand forhindrer dem fra at efterligne hans Exempel. Skikkede, ved deres physiske Organisation, for et Climat, hvor Livets Fornødenheder stienkes dem uden anstrengende Arbeide, udgiøre Vegetabilier deres fornemste Fødemidler og de behove ikke den samme Quantitet stimulerende Spise og Drikke, som koldere Egnes Beboere. Climatets høie Temperatur gjør Klæder overflødige, og enhver Bedækkelse, undtagen af den allerletteste Slags, bliver dem til Besvær. Da deres Fornødenheder ere saa lette at tilfredsstille, have de ingen Spore til Anstrengelse. Det første Skridt, for at indføre Civilisation iblandt saadanne Mennesker, maa derfor være at skabe dem kunstige Fornødenheder, og ved at indføre Luxusgjenstande iblandt dem, som vække deres Begjærlighed, lokke dem til at forstæffe sig dem ved Dintustning med deres eget Lands Producter.

Skulde man beslutte sig til at sende en ny Expedition for at undersøge Nigeren, vilde vi raade til at udruste den paa en anden Maade end den forrige. Man tage hertil et Dampskib af ringe Dybgaende, udrustet ganske som til enhver anden Tjeneste; lad der være rummelige og luftige Lukafer for Officierer og Mandstab. Lad Officiererne være unge og veloplyste Mennesker, med Løfte om Forfremmelse som en Belønning for denne Tjeneste; lad ogsaa Mandstabet bestaae af udsøgte Folk og giv dem Haab om at blive forfremmede til Underofficierer, naar de føre sig vel op; lad dem paa Reisen have enhver Frihed og Nydelse, som kan bestaae med Tjenesten; lad der blive sørget for at vedligeholde Munterhed og et let Sind iblandt dem, og at der passes noie paa deres Klædedragt, især om Natten eller ved pludselige Veirforandringer. Men fremfor Alt maa Admiralitetet overtage Bestyrelsen, skal Expeditionen have et lykkeligt Udfald; ingen Privatmand, enkelt eller i Forening med flere, har den Indsigt som udkræves til Foretagender af denne Art. Skeer Expeditionen under de samme Forberedelser og paa den sædvanlige Maade, som enhver almindelig Tjeneste, uden nogen Tanke om større

Gare ved den, end ved enhver anden, er der ikke nogen tilstrækkelig Grund, hvorfor ikke Nigieren skulde kunne befares med samme Sikkerhed som Gangesfloden og Mississippy. Før man tænkte paa at anlægge Mønstergaarde eller Gartnerier, skulde Floden undersøges saa høit op som muligt, og venstabelige Forbindelser indgaaes med de indfødte Overhoveder; lad dem faae den Overbeviisning, at vi kunne giøre dem væsentlige Tjenester og at vi tillige have det i vor Magt at straffe dem for deres Troløshed og Brud paa de indgangne Tractater, og naar saaledes en god Forstaaelse er bragt paa Fod, da er det Tid til at tænke paa varige Etablissementer iblandt dem.

Grev Dannestiøls i 1739 indgivne Plan til at skiare et Løb for Linieskibe inden om Amager.

Ved at læse i „Historisk Tidsskrift“ 4de Bd. 1ste S. nedensaaende Brev fra Jver Rosenfrands til Kong Christian 6te, mindedes vi om, at vi i længere Tid have været i Besiddelse af en Afskrift af Dannestiøls egenhændig opsatte Udkast til, hvad han kalder, en allerunderdanigst „Deduction“ betræffende Planen til et Skibsløbs Udskiæring inden om Amager. Da dette Udkast kun er et Fragment, hvori endnu Intet forekommer om Planen selv eller dens Udførelse, have vi hidtil kun betragtet det som et historisk Curiosum, der ikke kunde have synderlig Interesse for Nutiden, paa Grund af dets Mangel paa de fornødne Data for at kunne domme om, hvorvidt denne gigantiske Plan har fortient Opmærksomhed, om den har været baseret paa en solid Grundvold, og om det var Befølseligheden ved Bærket, der alene har affrækket fra at tage fat paa det, ligesom det overhovedet er paafaldende, at en Landet saa store Fordele lovende Plans Historie er saa aldeles ubekendt i Marinen, i hvis Annaler den ikkun findes løseligen berørt.

Var end Dannestiøls, som alle aandfulde Menneker, hos hvem det undfangende Genie er forenet med Fyrighed og Energie i Characteren, udsat for at lade sig henrive af Idens Storhed, saa at han ikke

noie nok har overveiet Hindringerne for Bærkets Udførelse, have vi dog i hans hele Administration for mange Vidnesbyrd for hans Dygtighed til at man tør troe, at han her har ladet sig aldeles blænde: Han fremsætter sit Forslag for Kongen med saa megen Sikkerhed, taler med en saadan Tillid om Udførelsens ringe Banffeligheder, og af Brevet fra Rosenfrands see vi, at ogsaa Andre have troet paa Muligheden af den, ligesom der om den vigtige Fordeel ved at have et for store Skibe seilbart Løb Syd efter, directe fra Havnen, fornuftigvis ikke kan være meer end een Mening; og fandt man Udførelsen mulig for 100 Aar siden, med de mechaniske Midler, man da havde til sin Raadighed, maatte den jo i vor Tid, ved Dampkraftens Hjælp, finde endnu færre Banffeligheder fra denne Side.

Uden at ville forstaaes, som om vi ansaae denne storartede Plan egnet til Utteroptagelse i vore nuværende Tider, have vi dog fundet den interessant nok til at gjøre et Forsøg paa at udbrede noget mere Lys over den. Alt hvad vi derom have fundet ved Sø-Statens Archiv bestaaer, foruden Originalen til vor Afskrift af Deductionen, i nogle paa Smaaflumper Papiir foretagne Beregninger samt Udkast til, som det synes, Besvarelse paa fremsatte Indvendinger, alt skrevet med Dannefskiolds egen Haand. Af disse Brudstykker kan man dog danne sig en nogenlunde sammenhængende Forestilling om den generale Plan og Calcule over Omkostningerne ved Udførelsen af Løbet. Af det Kongelige Søsejers Archivs Protocoller sees, at der ved Archivet har været opbevaret et meget detailleret Kaart over Kalleboderne, som Dannefskiold har ladet optage og hvori sandsynligvis Linien for det projecterede Løb har været aflagt; dette Kaart er bortkommet engang i Tidrummet mellem 1795 og 1817 og ifkun Brouillon den dertil høved endnu.

Før vi ende denne Indledning maae vi endnu omtale en Tanke, der paatrængte sig os ved første Gienemlæsning af Dannefskiolds „Deduction“, den, at kunde han tillidsfuld love at flaffe et Løb tilveie med 21 Fods Dybde, maatte jo ogsaa en Dybde af 26—28 Fod kunne opnaaes, og da vare de Hindringer borttrøbbede, der hidtil stillede sig i Veien for at bygge vore Linieskibe af lige saa svære Dimensioner som andre Nationer. Et Blik paa Kortet viste os imidlertid, at man skal et temmelig langt Stykke ud paa den aabne Bugt, før man faaer over 4 Favne naturlig Dybde, og selv Dannefskiold vilde have havt at arbejde sin Kende til denne Dybde ud i det aabne Farvand. Hvorledes han har villet udføre dette og siden holdt Løbet aabent her, derom

funne vi ikke dømmе. En Bemærkning, vi alligevel ikke kunne holde tilbage her, er, at, saavidt vi vide, har man aldrig forsøgt paa at bortskjære Barren i Drogden, tværs af Dragør, et Arbejde, der neppe kan regnes til Umulighederne; selv Bortsprængning, om den gjordes nødvendig, vilde nutildbage ei være meget vanskelig paa denne Dybde.

Forestilling.

Eders K. Majestæts allernaadigste mig givne og saa ofte reiterede Befaling er det alene, der anlediger mig i dybeste Underdanighed at proponere og foreslaae et Arbejde, der ellers i sig selv, ihvor gavnligt det end kunde være, er saa stort og vidtløftigt, at jeg hartad maa frygte at det overgaaer mine Kræfter og Evne. Men som inderlig Attraae og Længsel, saa længe jeg lever, at kunne gavne min Herre og Fædreneland paa den ene Side anlediger mig, ej at see paa mig eller mine Kræfter, men holde mig lykkelig om jeg ifkun kan være et Redskab til at kunne begynde saa gavnlig et Værk saaledes at det kan fuldføres af andre; saa driver Lydighed til E. K. M. Befalinger at fuldføre, og Nidkjerhed for alt det, der kan forsøge saa stor en Monarkes Gloire og befordre Hs. sande Interesse — mig paa den anden Side med Glæde og Fornøjelse at træde til dette i sig selv saa langvarige som besværlige Arbejde.

Det Værk, her tales om, er at tilvejebringe et Udløb for E. M. Flaade og Orlogsskibe fra det saa kaldede Værk Kyllenskurven imellem Amager og Sællands Vall, ud til Kiøger-Bugt. Et Værk, der saa længe er talt om, saa længe er ønsket, at dette ej kan kaldes et nyt, men er virkelig et meget gammelt Project, allerede under Kong Christian den IV, Salig Høilovlig Hukommelse, og ofte siden den Tid derpaa er bleven tænkt og speculeret. Men, som det er gaaet med Dokken; som det er gaaet med det Glykstadste; saa er det og gaaet med dette Værk; og synes de alle at have været een Skjebne underkastet; nemlig at man har ønsket dem, talt om dem, men aldrig foretaget sig at gjøre en Begyndelse dermed; Saa det synes at være faldet i E. M. Lod

at begynde, entreprenere og fuldføre det, man har talt om, onstet, men anseet saa besværlig, at de som ugiørligt have ladet det ligge urørt.

Men i hvor besværligt dette Værk end er, allern. Konge! saa er det dog aldeles ikke umueligt, at jeg tør tage paa mig dets onstelige Udfald, som jeg med videre i vedhæftede Deduction skal udføre. En Ting er der ikkun allern. Konge, som strækker mig, og volder at jeg neppe har tort understaae mig at projectere dette og deslige store, langvarige og bekostelige Værker; Det er den Objection, der gøres, ja endog alt gjør meget i Publico, er udspreet imod mig, som er: at lad end være de Arbejder jeg har foretaget, ere gavnlige og bringes til Perfection, saa er det dog mig med mine Projecter, langvarige og vidtudseende Arbejder, der udtømmer G. M. Casfa og graverer Landet med saa store derpaa medgaaende Beløstninger.

Gud veed allern. Konge! og kan bedst see hvad det er, der anlediger og driver mig til saa møjsommelig Arbejde at projectere og foretage, hvorved ej vindes andet end idelig Uroe for Sind og Gemyt, imedens de ere i Drift, og et svækket Legeme og Helbred, inden de endes. Kjærlighed for Eders M. og mit Fædreland; Nidkiærlighed og inderlig Længsel og Begiærlighed efter at befordre saa naadig en Herres Tjeneste, Gavn og Gloire, uden nogen anden Neben=Absigt, hvad det end være maatte, ere de eeneste Motiver, der drive mig dertil, som enhver, der uden Prævention vil indsee Sagen, let kan dømme.

Og hvor sensibilt maa det da ikke være mig Aller. K. at see det forventt saaledes, at jeg bestyldes for at udtømme G. M. Casfa og grave Landet; da det dog kan bevises, om og naar paatræves, at saa mangfoldige, store, vidtloftige og gavnlige Arbejder (Dokken og Glykstad hidindtil med indberegnet) ej nær har beløbet sig i alt til 150,000 Rbd. extra Udgift for G. M. Casfa.

Jeg tilstaaer min Fejl; (thi det er en Fejl og Skrobelijkheid at have tænkt paa mig selv og mine Fortrædeligheder, hvor det

giælder om at befordre G. M. Tjeneste, Gavn og Nytte) og at det har været dette, der saa ganske havde afstrækket mig, at kjont jeg

Allerunderdanigst Deduction, betræffende den Canal eller Udlob, der skulde udarbejdes fra det saa kaldede Værk Rjøkkenturven, imellem Umager og den Siællandste Vall udad Rjøgebugten til, saaledes at Eders Kongelige Majestæts Orlogsskibe med fuld Rustning kunde komme den Vej ud til Østersøen uden at have behov at gaae igiennem Renden.

Naar noget saa vigtigt, langvarigt og meget bekosteligt Arbejde, som dette er, skal foretages; maa, efter mine allerunderdanigst uforgribelige Tanker, fire Ting considereres, noie overvejes og fastsættes, førend man derudi noget resolverer, — som er: først: om saadan et Værk er practikabelt og mueligt at udføre. For det andet: om det er gavnligt eller skadeligt; For det tredie: hvor meget det vil koste, og i hvad Tid man ongefær kan vente at bringe det til Ende; og For det fjerde: om Nyttens af Værket kan opveje imod de derpaa medgaaende Bekostninger; — Og naar da ved noie Under søgning et Værk befindes at have disse Requisite, synes mig allerunderdanigst, at Pligt og Skyldighed ej tillader at raade derfra, mens langt meere udfordre at være betænkt paa at udfinde alle optænkelige Maad og Middel til at befordre det, der saa klarlig sees at være til Gavn og Nytte. Og som jeg udi dette Forslag ikke raisonnerer, som den der præveneret for et Arbejde søger at bringe det i Drift, men som den, der aleene søger og ynker det, der befindes at være til G. K. Majestæts Interesse, saa skal jeg ved hver Artikel selv movere alle de Difficulteter og Objectio ner, jeg enten har hørt opfundne eller selv kan optænke (enten de ere af stor Vigtighed eller ei) ja anføre flere end maaftæe nogen Tid eller af nogen anden vilde formaaes; efterdi alt saadant tiener til at give desmeere Lys og Indsigt i Sagen.

Ad 1mum.

Om det er practifabelt og mueligt at udføre.

Saaſnart Eders Kongl. Majestæt havde givet mig Deres Resolution (Dessein) betræffende dette Værk allernaadigst tilkjænde, haver jeg uden Ophold ladet Dybet opmaale og derover forfærdige et Cart; saa og foiet alle Anstalter og Undersøgninger, der erfordres for at være forvisset, om det var giørligt at Udarbeide en Canal til den Dybde, der udtræves til Orlogsskibene armerede at kunne løbe igiennem, som jeg har determineret til 24 Fods Dybde; eller om udi Grunden befandtes saadanne Obstacula, der ej kunde removeres.

Til den Ende haver jeg ladet Grunden boere med dertil indrettede adskillige Jordboere (som Ed. M. Selv haver seet) indtil forommeldte Dybde af 24 Fod.

Denne Undersøgning haver jeg begyndt ved Christianshavn og Lange Broe, og dermed continueret hele Linien igiennem saavidt, indtil jeg i Bugten forefandt 24 Fods Dyb, — og for at gaae des sikkrere haver jeg ladet boere paa hver 100de Favnes Distance.

Ved denne Prove haver jeg fundet: først, at de eeneste Obstacula, der kan hindre saadan et Værk, her ej existere, som er Klipper eller fiin Sand. For det andet, — at paa den Distance af ikke fuldt een Fjerding Vejs befindes Grunden at være af liige samme Bestaffenhed, som den, der er her indenfor i Havnen, hvorom alt haves Prove hvad de saa kaldede Cavafangos eller nye Mudder Machiner derpaa kan udrette; længere ud ad befindes Grunden ulige bedre og lettere at udarbejde, efterdi den ej bestaaer af andet end Blaaleer, meer eller mindre, blandet med groft og fiint Sand, løs Kvik og Kalksteen, som alt er godt at arbejde udi, efterdi det endog uden Konst viger for Boeret.

De Steene, der befindes endog i temmelig Mængde, ere aldeles ikke at regne, efterdi, som før er sagt, ingen Klipper findes, mens disse Steene alle ligge i Jorden; og at de kan removeres, hvor store de end kunde være, udviser de allerede baade

udenfor og inden i Havnen giorte Prover, hvor Steene ere optagne, der have været over Ste Fod Cubic:Indhold.

Efter denne saa nøje anstillede Undersøgning befinder jeg Grunden saaledes, at jeg kan forsikre, ja tage paa mig dertil at være ansvarlig at dette Værk er aldeles practikabelt; Ja det, som meere er, saa er det ypperligt at Grunden befindes saa haard og leeret, først efterdi den staaer desbedre og ej falder efter, naar Værket engang er sat i Stand, og i saa Maade behøver liden, ja ingen Reparation, uden hvad med en eller to Mudder Machiner bestrides kan; (en Sag, som er bekjendt at alle Canaler udkræve) — for det andet: fordi ved denne Grundens Bestaaffenhed aldeles ingen Bolværker behøves, som ellers var en uendelig Beføstning.

Ad 2dum.

Om det er skadeligt eller gavnligt.

Betræffende denne Artikel har jeg hørt ventilere adskillige Objectioner, hvoraf de fornemteste her skal vorde anført, og tilslige hvad der er for Værket at sige, paa det man des lettere derom kan skjønne.

Først, siges naar Værket endog var bragt til Fuldkommenhed, var det meere skadeligt end gavnligt, efterdi det var at aabne Vejen for Fienden, med mindre der blev anlagt ved Indløbet af denne Canal en stærk og ny Fæstning og Værker bygget paa Pilotage med meere deslige.

Dersom det er at aabne Fienden Vejen at udarbejde denne Canal, da kan denne Objection lige saa stærk validere imod Indløbet ved Bommen. Desuden bliver dette Indløb eller Canal langt difficilere end det ved Bommen, efterdi mit Forslag gaaer ikkun derhen at giøre den 100 Fod breed. Og overalt var det meget ilde at man selv ingen Udløb skulde have for at ikke give Fienden Nabning eller Lejlighed at løbe ind.

At der maa anlægges Defensions-Værker forstaaer sig selv; Men hverken blive de kostbare, efterdi de anlægges af den Lord,

der føres ud af Canalen (saaledes som jeg det nærmere skal forklare, naar det kommer saavidt, at jeg skal formere en Plan over Bærket) — ej heller behøve de at være paa pilotage, efterdi Opmaalingen udviiser at der ei findes meere end 5 a 6 Fod Vand.

Saa maa jeg og tillige selv herved allerunderdanigst declarere, at saaledes som jeg agter at anlægge Bærkerne, behøver endogsaa i Krigstid og naar man kunde vente paa den Side at vorde attaqueret, Garnisonen ei at forstærkes uden med 2 à 300 Mand.

Underholdningen af disse Defensions Bærker vil og blive aldeles ringe, efterdi det bliver Jordværker, som gives en stor Talut.

J øvrigt bliver Defensionen ved dette Indløb saa formidabel, som jeg ved den derover formerende Plan nærmere skal udviise, at i paakommende Fejde-Tider mit eneste . . .

De i Archivet fundne Beregninger ere:

I.

(En Seddel hvorpaa følgende løse Calcul over Cubikindholdet af den Jordmasse der skal optages.)

Middeldybde a b — 4 Fod 2 Tom. . .	14280000 Cubikfod *)
b c — 5 — 1 — . .	13458000 —
c d — 5 — 6 — . .	13206000 —
d e — 5 — 2 — . .	13447000 —
e f — 11 — 10 — . .	8106000 —
f g — 16 — 6 — . .	4860000 —
g h — 21 — 3 — . .	631680 —

Sum. 67988680 Cubikfod.

Anm. Disse ved a b, b c o. s. v. angivne Linier fandtes uden Tvivl betegnede paa det bortkomne Kaart. Ved at udregne

*) Vi skulle her give en saa tro Afskrift, som muligt, af disse temmelig ulæseligt skrevne Brouillons. Hvor vi finde en Forklaring nødvendig, og troe os istand til at give den, lade vi den følge umiddelbar efter, som Anmærkning.

deres Længde fra det anførte Cubikindhold og de givne Dimensioner af 24 Fod \div Middeldybden samt Rendens Brede = 100 Fod, erholder man respective: 7200 Fod — 7114 — 7138 — 7140 — 6593 — 6480 og 2297, tilsammen en Længde af 43,962 Fod, hvilket svarer til den omtrentlige Længde af Farvandet.

II.

(En Seddel, paa hvis ene Side findes Beregning over hvor lang Tid 8 store Muddermaskiner bruge for at optage det ovenanførte Cubikmaal Jord, samt det Mandskab, der behøves til 8 store og 15 smaa Maskiner. Paa den anden Side af Seddelen er Beregningen over hvad Mandskabet koster at holde samt Maskinerne at anskaffe.)

12) 224000 . . .	18666 hver Uge
	6166 fradraget (?)
	<hr/> 12500 rester (Cubiffod ugentlig optage.)
	40
	<hr/> 500,000 i 40 Uger.
	8 med aatte Mach.
	<hr/> 4,000,000 i 40 Uger.

Udarbejder altsaa

8 Maskiner à 40 Uger i 15 Aar.	
	<hr/> 60,000,000 (Cubiffod.)

Til 8 Maskiner.

i Piulene og Mach.	60
Pramme og Lodning	40
	<hr/> 100
	8
	<hr/> 800

15 smaa Maskiner. 15

hver til 20 Mand 20	
	<hr/> 300 — 300
	<hr/> 1100

(Paa den anden Side.)

En Division, der bestaaer af 1140 Mand, koster	
aarlige	58000
Udi 40 Uger eller 240 Arbeidsdage	
hver Mand 4 β Douceur, gior	11000
	<hr/>
	69000
Derved til de 10 Compagnier commanderet 10 Lieu-	
tenanter, hver Douceur 100 Rbd.	1000
	<hr/>
	70,000
Gior tilsammen udi 15 Aar	1,050,000
8 Bluddermachiner à 9000 Rb. hver	72,000
15 Machiner, hver 14 à 1500 Rb.	22,500
Steenfloder ic. koster	5,500
	<hr/>
	3 Alt 1,150,000
For Uvisse	50,000
	<hr/>
	1,200,000

III.

(En Seddel med Notater til Forslaget eller en Besvarelse paa de imod dette fremsatte Indvendinger.)

Calcebuden.

1. Daß es p. propter 10 à 12,00,000 Rthr. kosten werde — mit die Maschinen.
2. Daß es 10—15 à 20 Jahr wehren wird, nach dem der König das Geld dazu geben will.
3. Daß hin bey 1200 Mann dazu erfordert werden.
4. Wegen Zahl der Redouten — so NB. vide die Berechnung.
NB. Falls ich d. Entwurff machen soll, will ich aufzeichnen lassen wie sie liegen sollen.
5. vide Duhmreichers Verzeichnung der Einwürfe — so NB. frivole.
6. Wegen den Nutzen — 1o vor der Flotte 2do vor die Traffiquirenden. 3tio die Redouten mit der Zeit zubeauen, item daß dieses Werk grösser als der Cadogaer oder Languedoccker Canal.

Nb. 2.

Da ich immer beschuldigt werde, daß ich des Königes Casse durch meine Projecten erschöpfe; welches mich Nb. fast abschreckt — wirdt ein Brief vom König, darinn Er es mir befiehlt, nöthig seyn.

item Nb.

Umb alles Schreyen zu hemmen könte der König sagen, Er wolte es aus seiner Particular Casse thun — lasse das Geldt daraus zahlen — undt Nb. nehmen etwas oder alles wieder von der Kammer.

Nb.

Ob der König will daß ich meine Vortrag thun soll so wie ich mir proponiret.

namtl.

1. Daß ich melde, daß der K. mir so ein Werck befohlen.
2. Die Difficultæten — so objiciret werden können — (ulæseligt) derer Beantwortung.
3. Die Kosten — 1,200,000 Rthlr.
4. Den Nutzen.
5. Daß selbige gegen einander ponderiret werde.
6. Die Möglichkeit undt Sicherheit des Wercks — Nb. daß, wie ich es führen will unmöglich anzuführen.

Nb. Ich stehe aber davor ein undt Zdo muß solches von mir beruhen.

Nb. Daß verschiedene andre Wercke findt darann nach mir wohl niemandt gedencken wirdt — so ich aber metu odii liegen lasse.

Nb. Conjunction der Seen.

Daß Einzige moyen wäre daß ich sondirte, die Plans formirte — wenn ich nur gewiß daß mein Neveu sie exequiren sollte.

IV.

Med Overtstift: Stadt Schades des Einlaufs der Salebuden betrosent.

1. Es wirdt ein grausames Gelt und etliche Milionen kosten.
2. Wirdt es in keines Menschen und aller die iezo lebenden Zeit nicht fertig werden.
3. Werden sich die Unkosten mer belausen die renne in den standt zu bringen als der importentz des Wercks aus oder auch weder einbringen kan.
4. Won es auch fertig so ist es viel mer schädlich als nützlich — weil es ein öffnung vor den feund ist.
5. So muste desfalls eben so ein kostbare festung außsen am Einlauf hin gebaut werden als wie die bey der Zol Bude und was wirdt das kosten eine solche festung zu unterhalten.
6. So müssen auch noch auf dem weg Vaterien auf gebaut und Pfehle geront werden.
7. So mus auch noch ein Zol Bude bey der Festung gebaut werden, worzu auch grosse unkosten erfordert — zudem so müste der König noch einmol so viel Zol bediente halten, und der Zol brächte doch nicht mer ein als iezo — Duto Conterer *) noch Wehniger als iezo — weil mehrere Gelegenheit gemacht wird um sachen herein zu Practicieren als iezonder, versteht sich also von selbstn das es dem König und dem Lande höchst schädlich, und konte vor das Gelt was das kosten würde, und es vor Schaden veruhrsachet was bessers gemacht werden etc.
8. Won aber allenfals der König da was machen wolte so solte es nicht diefer als 9 à 10 fus tief gemacht werden um das unsere stück Brome im Fohl der noth da hinaus

*) Det vil maastee gaae de fleste Læsere som os, at de ville have ondt ved at glette Betydningen af denne Phrase — tout au contraire nemlig. Mindre Bansteligbed giver Bruget af D for A, som „wonn“ for „wann“ — „einmol“ for „einmal“ — „Brome“ for „Prame“ eller U for S som i „Feund“ — „Zeit“ o. s. v. Hvo der har været Forfatter til denne naive Betænkning, sees ikke. Hans Bemærkning om „Banken“ ved Dragør og Rhedens Dpmub- bring er imidlertid rigtig nok.

konten — und so konte kein feundliches schif da herein kommen aber doch unsere Bromen da hinaus, das wer ein großer forteil vor uns etc.

9. Solte man Ehnder die renne aussen vor der Zol Bude und den Bank bei Tragö auf Mohlen lassen damit unsere schiffe da konten mit ihrer völligen rüstung aus und ein Pasieren — das wer viel vernünftiger.
10. Und won es nicht diefer als so dief gemacht würde so gebraucht der König da kein Festung noch Zolbude zu bauen und vor das Gelt konte man lang Brome und schiffen bauen — ia das get an etc.
10. Entlich las sie nur Procheten machen was kans helfen won krieg oder so was entstehen solte so wirds das alles von selber fallen — und das kan geschen won es halb fertig — und schon etliche Tonnen Gold gekost darnach so bleubt es doch liegen — und so ist das Gelt und Zeut ins Wasser geschmissen so wirdt es gehen ia da haben wirs dan — ach das ist schon so offte im Werck gewessen — und haben schon viele das machen wollen aber es wurde nimol nichts daraus — und so wirdt es wohl wieder gehen — wo solt gelt herkommen.

Det omtalte Brev fra J. Rosenkrantz til Kongen lyder som følger: Stormægtigste, Allernaadigste Arveherre og Konge, Jeg haver efter Allerunderdanigst Pligt nøye og med ald Betenksomhed læst og overvejet den aff Deris Kongl. Majestét mig og de andre Geheimeraader i Deres Conseil overleverte, aff Grev Danneviold under d. 9. Januarii sidstleden til Deris Majestét Allerunderdanigst indgivne Deduction, betreffende een Nye Canals Anleggelse imellem Amager Land og Siælland ud til Riegebugt, huorover Deris Majestét Allernaadigst haver befahlet os, voris Allerunderdanigste Betenkning Dennem at indlevere; og finder jeg aldehlis intet at erindre imod huad som aff Greven i bemeldte

Deduction er anført og forestillet, naar Mueligheden af dette store Verck, om huitchen jeg ikke saa fuldkommeligen er istand til at domme, mens dog, naar det som Greven derfor anfohrer overveyes, mig meget plausible forekommer, staaer fast. Thi at Vercket i sig selff, naar det eengang er bragt istand, jo vil blive af stor Nytte, kan vel ingen imodfige, og i saadan Henseende synes mig icke, at 100,000 Rdlr. aarlig i 13 Aar derpaa at anvende er af saa stor Betydende, at derfor eet saa nyttigt Verck skulde underlades, Særdeles om Gud giver fredelige Tider i Norden, og Deris Majestét ved Conjunctionenes Laab icke maa blive nød til at tage Dehl i Deris Naboers Uenighed, som tillige mange andre overmaade store Omkostninger maatte foraarsage og udkræve.

Denne min allerunderdanigste usorgribelige Betenckning legger jeg til Deris Majestéts føder i allerdybeste Underdanighed, til Døden forblivende Deris Kongel. Majestéts Allerunderdanigste og Tro-Pligtskyldigste Undersaat og Ziener.

Rbh. d. 16 Jan. 1740.

J. Rosenkrantz.

Saa vel af dette, Rosenkrantzés Brev, som af Grev Danneffolds egen Yttring under 6te Punkt i Slutningen af oven meddeelte Actstykke III, er der Grund til at antage, at der ikke har været udarbejdet nogen fuldstændig Plan for Værkets Udførelse, og at det Væsentligste, denne Sag betræffende, er Alt hvad her findes samlet. Sandsynligt er det imidlertid, at de originale Documenter maae findes i det Kongelige Geheime Archiv. Med Hensyn til Beregningerne, da maae de vel forekomme Læseren noget løse og ru. Saaledes regnes der kun paa 3 Maaneders Afbrydelse i Arbejdet om Aaret, ved Jis og Stormveir; 12,500 Cubikfod regnes optaget ugentlig af hver Maffine (Udregningen heraf forstaae vi ikke) uden Hensyn til Grundens Bestaaffenhed, de forskjellige Dybder, Forhaling, Udløsning o. s. v.; Bekostningen af en Division Mandstabs, skiondt ringe, sammenlignet med Nutiden, er regnet for det hele Aar, men falder egentlig for dette

Værks Gonto kun paa 240 Dage. Antog man imidlertid at Arbeidet udførtes med leiede Folk og til en Dagløn af 24 β , en høi Betaling for de Tider, udkom aarlig kun 66,000 Rd. altsaa 4000 Rd. ringere end anslaaet. Men Logis: Skibe, Skibskost o. s. v. er ikke beregnet.

Bemærkninger

til det Pag. 295 og ff. fremsatte „Nye Problem til Pladsbestemmelse ved Solhøider udenfor Meridianen“, af Premier-Lieut. Marstrand.

I det sidste Nummer af „Nyt Archiv for Søværnet“ er angivet en findrig og smuk Methode til, ved en enkelt Høide og derpaa støttet Beregning, at corrigere sit Bestik tilsoes, som ialfald kaster nyt Lys over et af Navigationens Problemer. Imidlertid er Methodens, saaledes som den der er angiven, ikke almindeligt anvendelig; ogsaa kan den simplificeres. Nogle Modificationer og Tilføielser blive derfor nødvendige, hvilke jeg her skal tillade mig at anføre.

For at Læseren strax kan gaae ind paa Sagen, uden at behøve at recurrere til selve den oprindelige Afhandling, ville vi først kortelig recapitulere den der angivne Methode.

Det er klart, at Zenitherne til alle de Punkter af Jorden, der til samme Dieblit have et bestemt Himmellegete i samme Zenithdistance eller i samme Høide, ligge i en Lillecirkellinie paa Himlen, hvis Pol er Himmellegetet; de tilsvarende Punkter paa Jorden altsaa i en lignende Lillecirkel, hvis Pol er det Punkt, der er lodret under Himmellegetet. Denne Lillecirkel vil naturligvis være størst, naar Himmellegetet er i Horizonten, aftage, eftersom dette kommer høiere, og reduceres til et Punkt, naar Himmellegetet er i Zenith. Endvidere er det klart, at samme

Lillecirkellinie er i ethvert af dens Punkter perpendicular paa Himmellegemets Retning fra samme Punkt.

Naar man altsaa maaler et Himmellegemets Hvide og derpaa med denne og to jagerede Breder, hvoraf den ene er mindre, den anden større, end Observators virkelige Brede, beregner de tilsvarende Længder, da vil man i de derved erholdte corresponderende Breder og Længder faae to Punkter bestemte af ovennævnte Lillecirkel, der ligge hvert paa sin Side af Observators Plads. Afslægger man nu disse to Punkter i et Kaart, samt trækker en ret Linie imellem dem, da vil Observator kunne ansees for at befinde sig et Sted i denne Linie.

Dette er, fremsat i sin Almindelighed, den Methode, der angives i Archivet. Ved nærmere at undersøge den, ville vi imidlertid finde, at den kun fortrinsviis er at anbefale for omtrent det halve Antal Tilfælde, og aldeles uanvendelig i enkelte. For at indsee dette, saa bemærk vi for det første, at naar de jagerede Bredeparalleler, eller blot en af dem, ikke stærer Lillecirklen, er Methoden uudførlig; endvidere vil den Supposition, at Lillecirkelbuen imellem de to Punkter, der afslægges i Kaartet, kan ansees som en ret Linie, være desto feilagtigere, jo større Afstanden imellem disse Punkter er, forholdsviis til Himmellegemets Zenithdistance, ligesom ogsaa Uvissheden om, hvor man er med denne Afstand, bliver desto større.

Nu er det aabentbart, at ovennævnte to Punkter ville ved en bestemt Bredeforskiel komme hinanden nærmest, naar de befinde sig i Lillecirkelns østligste eller vestligste Deel; de ligge da ret Nord og Syd for hinanden, og deres Afstand er liig deres Bredeforskiel. Da nu Linien imellem disse to Punkter skal, som enhver Deel af Lillecirklen, være perpendicular paa Himmellegemets Retning, saa vil ovennævnte Beliggenhed finde Sted, naar Himmellegemet er i Øst eller Vest, det er: i Observators Førsteværet; hvilket ogsaa sees deraf, at for denne Stilling af Himmellegemet har en Feil i Bredden mindst Indflydelse paa den beregnede Længde.

Men eftersom Observator befinder sig nordligere eller sydligere

i Lillecirklen, eller, med andre Ord, eftersom det observerede Himmellegeme er nærmere Meridianen, saa vil den Bue, som de jugerede Bredeparalleler afficiere af Lillecirklen, eller, hvilket er det samme, Afstanden imellem de to Punkter, hvis Beliggenhed man bestemmer i Kaartet, være desto større og Methoden altsaa desto unøjagtigere. Og naar Observator er saa nordlig eller sydlig i Lillecirklen, at den ene af de jugerede Bredeparalleler ikke fficerer denne Cirkel, er Methoden udsfordlig.

Alt dette vil nu desto før blive Tilfældet, jo større de jugerede Breders Forstiel og jo mindre Lillecirklen er; ja denne Cirkel vil endog, naar Himmelleget er meget nær Zenith, kunne være saa lille, at ingen af de jugerede Bredeparalleler overfficerer den.

Resultatet bliver altsaa, at den i Archivet angivne Methode er desto unøjagtigere, jo længere Himmelleget er fra Førstevverticalen, og overgaaer, eftersom denne Afstand voxer, til at blive udsfordlig.

Naar man derimod, istedetfor at gaae ud fra to jugerede Breder og med disse og den maalte Høide at beregne de tilsvarende Længder, jugerer to Længder, hvoraf den ene er større, den anden mindre, end Observators virkelige Længde, og med disse samt den maalte Høide beregner de tilsvarende Breder, saa vil man ligeledes faae to Punkter bestemte af hiin Lillecirkel, hvert paa sin Side af Observators Plads. Analysere vi nu denne Methode analogt med den foregaaende, da vil man see at den er bedst naar det observerede Himmellegeme er i Meridianen, altsaa netop naar den anden er uanvendelig; og at den bliver unøjagtigere og efterhaanden udsfordlig, eftersom Himmelleget kommer længere fra Meridianen og nærmere ved Zenith.

Idet saaledes disse to Metoder supplere hinanden, saa er det kun ved snart at bruge den ene, snart den anden, at man altid, undtagen for det Tilfælde at Himmelleget er meget nær Zenith, ved en enkelt Høide kan bestemme en Linie for Observators Plads. Og da man nu med Hensyn til Valget imellem disse Metoder bør anvende den, der under de stedfindende Om-

stændigheder bringer de to Punkter, hvis Beliggenhed man bestemmer i Kaartet, nærmest ved hinanden, saa vil denne, strengt taget under Forudsætning af at Uvissheden om Pladsen er liges stor i østlig og i nordlig Retning, nærmere blive bestemt ved de Grændser, indenfor hvilke Analysen angiver at en Feil i Bredden medfører mindre Feil i den beregnede Længde, og omvendt. Naar altsaa Himmellegemet er i en saadan Stilling, at det efter Navigationens almindelige Regler er stiftet til Længdeobservation, da bør man udføre Methodens saaledes som den i Archivet er angivet; men er Himmellegemet i en Stilling, der gjør det anvendeligt til Bredeobservation, da bør man bestemme Lillecirkelens to Punkter ved at gaae ud fra to jurerede Længder.

Af det Foregaaende følger tillige, at Methodens for en bestemt Høide af Himmellegemet er desto bedre, jo nærmere dette er enten Meridianen eller Førsteverticalen; ogsaa bør man tilføie, at den, forsaavidt Refractionen lades ude af Betragtning, er desto bedre jo lavere det observerede Himmellegeme er.

Endeligen kan det bemærkes, at naar man vil have den Lillecirkelbue, hvori Observator er, nøiagtigere bestemt, kan man foruden ovennævnte to Punkter bestemme nogle mellemliggende, aflægge dem i Kaartet og trække den krumme Linie, der forener dem alle.

Det hidtil omtalte skulde da nu være Anvendelsen i dens Modificationer af det Princip, der ligger til Grund for den i Archivet angivne Methode, ved en enkelt Høide at bestemme en Linie for Skibets Plads. Imidlertid kunne vi faae denne Linie endnu simplere; thi ligesaagodt som vi bestemme den ved to Punkter kunne vi bestemme den ved eet, naar vi tillige kiende dens Retning; og da nu denne er perpendicular paa Himmellegemets, erholde vi den ved blot at peile dette i Observationsøieblikket.

Man maaler altsaa, naar Leiligheden er dertil, Høiden af et Himmellegeme og benytter denne efter Himmellegemets forskellige Stilling, enten sammen med Bestikkets Længde til Bestemmelse af Bredden, eller med dets Brede til Bestemmelse af

Længden. Den derved erholdte Plads kan nu, i det den støtter sig paa Bestikket, være feilagtig; men naar man tillige peiler Himmelleget i Observationsoieblicket og igiennem den fundne Plads trækker i Kaartet en Linie perpendicular paa denne Peiling, da veed man idetmindste, at man er et Sted i denne Linie.

Den i Archivet angivne Methode falder da i Hovedsagen sammen med den man ialmindelighed anvender til, ved Observation af en enkelt Høide at corrigere sit Bestik. Men imedens den saaledes just ikke er ny, saa tilføier den dog altid, i hiin Linie, Pladsbestemmelsen et nyt Element, der iblandt flere Anvendelser for Exempel har den, som i Archivet er angivet, at give Skibets Retning fra saadanne i Nærheden værende Punkter af Land, som den træffer ved at forlænges i Kaartet.

Men denne Linie er ikke alene af Værdi, naar man kun faaer en enkelt Observation; den kan tillige tiene til at befrie os fra de Gientagelser, som man saa ofte er nødt til at gjøre, f. Ex. af Længdeberegningen, naar man ved en Bredeobservation senere finder at den er baseret paa en urigtig Brede, eller af Bredeberegningen, naar den er baseret paa en urigtig Længde. Naar man nemlig har indtegnet begge de Linier i Kaartet, i hvilke man ved to forskjellige Observationer finder at have været, saa behøver man blot tillige at indpasse imellem disse Linier den Cours og Distance, som man i Tidforløbet imellem Observationerne har lagt tilbage, for strax at faae de Pladser, hvori man var under disse Observationer.

Da Anvendelsen af ovenansførte Methode for det første forudsætter at man har Chronometer ombord, og dernæst, især jo nærmere man er Land, at man kiender Chronometercorrectionen nøiagtigt, saa hjælper ogsaa den til at anbefale Klokketsignaler, som de Midler, der ikke alene give Sømanden Chronometercorrectionen, naar han maastee ellers ikke kunde faae den, men som tillige giver ham den langt lettere og nøiagtigere, end han selv er istand til at forstaae sig den. Man erindre endvidere, at Nøiagtigheden af de observerede Klokketsletter ogsaa er et vigtigt

Element ved Bestemmelsen af Chronometerets Gang; thi jo skarpere man erholder de to dertil nødvendige Klokkesletter, desto mindre behøver det Tidsrum at være, som man maa oppebie imellem disse, for at faae Gangen bestemt. Saaledes bliver da netop den Nøiagtighed, som kun Klokkeslets-signalering kan give, af langt større Bigtighed, end man almindeligviis er tilbøielig til at troe under Udførelsen af en Kunst, hvor man saa ofte maa lade sig nøie med temmelig ufuldkommen Approximation. Kommer nu hertil den Lethed, hvormed Sømanden erholder Klokkeslettet ved et saadant Signal, og især den Omstændighed at han under Passagen derforbi altid kan faae dette Klokkeslet, saa er der ingen Tvivl om, at Værdien af saadanne Signaler vil blive erkjendt, efterhaanden som Navigationens mange ypperlige Hjælpemidler og dermed Chronometerets udstrakte Anvendelighed bliver det. Kun maae de signalerede Klokkesletter da tilfulde have den Fortrinlighed, som de kunne have fremfor dem, Sømanden selv kan forskaffe sig; i det de nemlig kunne støtte sig paa Passageinstrument og Pendeluhr, og i det man i deres Organisation paa Land kan sikke dem en høi Grad af Paalidelighed.

Practisk Anvendelse

af Næmheden ved at finde Misviiisningen og Klokkeslettet og ved dette Længden ved Søuhret eller Uhrets Stand, ved Hjælp af Solens Høide og Peiling i eller i Nærheden af Førsteverticalen,
af Commandeurcapitain Seidelin.

I Aaret 1822 fremsatte jeg, i en Afhandling til Sollicutenants-Selskabet „om Høidens Forandring“, en combineret Misviiisnings- og Klokkeslets-Observation ved at maale og peile Solen i, eller i Nærheden af, Førsteverticalen. I de Aar, der ere forløbne siden den Tid, har jeg ikke alene ofte brugt den her nævnte Observa-

tion, men ogsaa ved flere andre Leiligheder med Fordeel afbenyttet den Næmhed i Beregningen, hvormed Solens Azimuth eller dens Timevinkel kan findes til en Høide af Solen, naar den er i Nærheden af Førsteverticalen. For et Par Aar siden, da Capitain Tegner havde sin Navigationsbog under Arbeide, opgav jeg ham denne Observation, og den findes i hans nautiske Astronomie Pag. 366. Imidlertid er her ikke anført den hurtigste og letteste Maade at finde Differentserne i Azimuthen og Timevinkelen, nemlig ved Gynterscalen; heller ikke ere alle de Tilfælde angivne, hvori man kan anvende og hvori jeg med Fordeel har anvendt Methoden, ligesom det ogsaa maa ansees ønskeligt, at Grændserne for dens Anvendelse skarpere betegnes. Jeg skal derfor her, efter at have udviklet Formlerne for Observationen, fremsætte de forskjellige Tilfælde, hvori jeg har anvendt den, og Reglerne for dem.

Kalder man: Stedets Brede p ,
 Himmellegemets Declination d ,
 Høide h ,
 Azimuth a ,
 Timevinkel t ,

saa er, som bekendt, $\sin h = \sin p \sin d + \cos p \cos d \cos t$
 og, naar h og t ere variable, har man, ved at differentiere:

$$\frac{dh}{dt} = - \frac{\cos p \cos d \sin t}{\cos h}.$$

Efter Forholdet: Sinus af Siderne til Sinus af deres over-
 staaende Vinkler, er $\sin t = \frac{\cos h \sin a}{\cos d}$; indsættes dette, er

$$\frac{dh}{dt} = - \cos p \sin a.$$

I dette Udtryk for $\frac{dh}{dt}$, eller Himmellegemets Hastighed, finder et Maximum Sted, naar den variable $\sin a$ er Maximum: Himmellegemets Hastighed er størst, naar $\sin a = 1$ eller $a = 90^\circ$. Himmellegemet er altsaa i Førsteverticalen, og

$$dh = - \cos p dt; dt = - \frac{dh}{\cos p}; \dots (1)$$

$$\cos t = \frac{\operatorname{tang} d}{\operatorname{tang} p} = \operatorname{tang} d \cot p; \dots \dots \dots (2)$$

og, da $\cos a = 0 = \frac{\sin d - \sin p \sin h}{\cos p \cos h}$, er

$$\sin h = \frac{\sin d}{\sin p} \dots \dots \dots (3)$$

Endvidere er: $\cos a = \frac{\sin d - \sin p \sin h}{\cos p \cos h}$; ved at differentiere har man:

$$\frac{da}{dh} = \frac{\sin p - \sin d \sin h}{\cos p \cos^2 h \sin a};$$

for det her omhandlede Tilfælde er $\sin a = 1$ og $\sin h = \frac{\sin d}{\sin p}$; indsættes disse Værdier, erholder man:

$$\frac{da}{dh} = \operatorname{tang} p \text{ og } da = \operatorname{tang} p \, dh \dots \dots (4)$$

Om Sommeren, naar Solens Declination er af samme Navn som Bredden, kommer den i Førsteveticalen over Horizonten, og man kan da ved Hjælp af de her udviklede Formler beregne dens Azimuth og Timevinkel, naar den er maalt i Nærheden af Førsteveticalen.

Regel.

1. Søg i en Tabel (en saadan findes nu næsten i enhver Navigationsbog) omtrent, naar og hvor høi Solen kommer i Førsteveticalen.
2. Noget før Solen har den fundne Høide (hvormeget før maa være afhængigt af den Udstrækning, Observationen vil faae ved det Antal Høider og Peilinger, man vil tage), sammenlignes Observationsuhret med Søuhret, og man begynder Observationen og foretager den som sædvanligt, dog saaledes, at den kan være endt, naar Solen omtrent er lige saa langt passeret Førsteveticalen; det er imidlertid bedre, dersom Observationen tager lang Tid, at udstrække den mere til den Side, hvor Solen har mindre, end til den Side, hvor den har større Høide end i Førsteveticalen. Efter endt Observation sammenlignes Observationsuhret igien med Søuhret.

3. Find til Mediet af Observationsklokkeslettet Bredden og Længden, samt Solens Declination og Tidsequationen.
4. Find efter Formel (3) Solens Center-Centralhøide, og, dersom man ønsker at bestemme Længden ved Søuhret, tillige efter Formel (2) Solens Timevinkel, naar den er i Førsteverticalen, saaledes:

Til log sin Declinationen addeer det arithmetiske Complement af log sin Bredden ($\log' \sin p$); Summen er log sin af Solens Center-Centralhøide, naar den er i Førsteverticalen.

Til log tang Declinationen addeer log cot Bredden; Summen er, naar 10 bortkastes af Characteristiken, log cosinus af Solens Timevinkel, hvormed Sandklokkeslettet og ved Anvendelse af Tidsequationen Middalklokkeslettet findes til det Dieblit, Solen er i Førsteverticalen.

5. Dernæst findes Mediet af de maalte Høider, Uhrklokkesletterne og Peilingerne. Vil man finde Klokkeslettet, reduceres Mediet af de maalte Høider til Center-Centralhøider og Differentserne (dh) imellem disse og den beregnede Center-Centralhøide tages; vil man blot finde Solens Azimuther, kan man reducere den beregnede Center-Centralhøide til maalt Solunderrands-høide, ved at bruge alle Rettelserne med modsat Tegn eller ved Hjælp af Tabel 5 af Capitain Tegers Nautiske Astronomie; hvorpaa Differentserne imellem denne og de maalte Solunderrands-høider tages.

6. Til log dh addeer $\log' \cos$ Bredden og $\log' 15$; Summen er log Tidssdifferentzen (dt);

eller divideer dh med \cos Bredden og med 15;

eller spænd paa Gynterscalen, naar Bredden er over $45^{\circ} 11'$, paa log Numerus Scalen (den 4de nederste paa Bagsiden af Smith & Hansens Gyntersscale) fra log 1 (Messingduypen paa Midten eller tilvenstre) til log 1.5, sæt dette Maal med den venstre Passerpynt paa log Sinus Scalen (lige under log Num.) paa Complementet af Bredden, og fra det Punkt, hvor den høire Passerpynt træffer, spænd til log sin

90° (Messingduppen tilhøre), saa have's log' $\text{cosp} - \log$ 1.5 i Passeren, som tillægges ethvert dh. Sæt nu den venstre Passerpynt paa log Num. paa dh udtrykt i Secunder, hvorved Tallet 1 kan tages for 1, 10, 100, 1000, saa vil den høire Passerpynt give dt i Tiendedeels Tidssecunder; er Bredden under 48° 11', saa spændes fra log cos af Bredden til log sin 90°; dette Maal sættes med den høire Passerpynt paa log 1.5 og fra det Sted, hvor venstre Passerpynt træffer, spændes til log 1, saa have's log 1.5 — log' cosp . Sæt dette Maal, som ovenfor meldt, paa log dh, men tilvenstre, saa have's dt.

dt tillægges eller fradrages det udregnede Middelflokket, efter som den observerede Høide er: om Formiddagen større eller mindre, om Eftermiddagen mindre eller større, end den udregnede Høide, saa have's det til Observationen svarende Middelflokket ombord.

Til log dh addeer log tang Bredden; Summen er log Azimuthdifferentien (da);

eller multiplicer dh med tang Bredden;

eller spænd paa log tangens Scalen (den nederste Scale) fra log tang 45° (Messingduppen tilhøre) til log tang Bredden (har man flere Høidedifferentier, beholdes bestandigt log tang Bredden i Passeren); sæt dette Maal paa log Numerus Scalen fra det Tal, som angiver dh, tilhøre, dersom Bredden er over 45°, tilvenstre, dersom den er under 45°, saa have's da.

da subtraheres fra eller adderes til 90°, efter som den maalte Høide er mindre eller større end den beregnede, saa have's Azimuthen fra Nord paa Nord Brede og fra Syd paa Syd Brede.

7. Dernæst findes Længden ved Søuhret og Local-Misvisningen.

Exempler.

- I. 1824 d. 29 Juli Gmd. Kl. 5, efter Krydspeiling af Falsterboe Fyrtaarn og den sydligste Pynt af Møen, 55° 9' N. Brede og 0° 20' 10" Længde Ost for Kiøbenhavn. Diet 18 Fod ophøiet;

Under Feil O. Obsuhr ÷ Souhr No. 225 ÷ 1^m 53'. 2.
 Find Souhrets Stand mod Kiøbenhavns Middeltid.

3 Rækker Søider bleve tagne, hvoraf Mediet gav:

$$\begin{array}{r} 5^t 12^m 7^s. 5 \\ - 1 53. 2 \\ \hline 5^t 10^m 14^s. 3 \end{array} \quad \begin{array}{r} \odot 22^\circ 44' 3'' \\ \text{Solcorr.} + 9 22 \\ \hline \text{h}^1 22^\circ 53' 25'' \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5^t 14^m 7^s. 4 \\ - 1 53. 2 \\ \hline 5^t 12^m 14^s. 2 \end{array} \quad \begin{array}{r} \odot 22^\circ 26' 53'' \\ \text{Solcorr.} + 9 20 \\ \hline \text{h}^2 22^\circ 36' 13'' \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5^t 15^m 56^s. 1 \\ - 1 53. 2 \\ \hline 5^t 14^m 2^s. 9 \end{array} \quad \begin{array}{r} \odot 22^\circ 11' 30'' \\ \text{Solcorr.} + 9 18 \\ \hline \text{h}^3 22^\circ 20' 48'' \end{array}$$

18° 44' 9" \odot N. Decl. Md. d. 2^y

- 2 39 Rettelse

$$\delta = 18^\circ 41' 30'' \quad \log \sin 9.505794$$

$$\log \text{tang } \delta 9.529327$$

$$p = 55^\circ 9' 0'' \quad \log \sin 0.085842$$

$$\log \text{cot. } p 9.842805$$

$$\log \sin \text{h}^\circ 9.591636$$

$$\log \text{cos. } t 9.372132$$

$$\text{h}^\circ 22^\circ 59' 11''$$

$$76^\circ 22' 28''$$

$$5^t 5^m 29^s. 9 \text{ Eff.}$$

$$+ 6 5. 6 \text{ Tidsæqv.}$$

$$t = 5^t 11^m 35^s. 5 \text{ Mtl.}$$

$$\log' 15 \dots\dots\dots 8.82391$$

$$\log' \cos p \dots\dots\dots 0.24304$$

$$\text{h}^\circ 22^\circ 59' 11'' \quad \log' 15 + \log' \cos p \quad 9.06695$$

$$\text{h}^1 22 53 25 \quad \text{dh}^1 5' 46'' \log \dots 2.53908$$

$$t = 5^t 11^m 35^s. 5$$

$$\log 1.60603 \quad \text{dt}^1 = + 40. 4$$

$$\text{h}^2 22 36 13 \quad \text{dh}^2 22' 58'' \log \dots 3.13925$$

$$\log 2.20620 \quad \text{dt}^2 = + 2 40. 8$$

$$\text{h}^3 22 20 48 \quad \text{dh}^3 38' 23'' \log \dots 3.36229$$

$$\log 2.42924 \quad \text{dt}^3 = + 4 28. 7$$

$$t^1 = 5^t 12^m 15^s. 9 \quad t^2 5^t 14^m 16^s. 3 \quad t^3 = 5^t 16^m 4^s. 2^*)$$

$$\text{No. 225} = 5 10 14. 3 \quad 5 12 14. 2 \quad 5 14 2. 9$$

$$2^m 1^s. 6 \quad 2^m 2^s. 1 \quad 2^m 1^s. 3$$

2^m 1^s. 7 Medium.

1 20. 7 Tidsforskjel fra Kiøbenhavn.

+ 0^m 41^s. 0 Souhrets Stand mod Kiøbenhavns Middeltid.

*) Ved directe trigonometrisk Beregning erholdes for t^1 5^t 12^m 15^s. 9, t^2 5^t 14^m 16^s. 2 og t^3 5^t 16^m 4^s. 0. Gynterscalen bør ikke benyttes, naar man vil finde Uhrets Stand, da den ikke giver Accuratesse nok.

II. 1825 d. 20 Juni Gmd. paa $56^{\circ} 37' N$. Brede og $7^{\circ} 44'$ B. for Kiøbenhavn; Diet 14 Fod ophøiet; Jnder Feil — $12''$. Formedelt hoi Sø kunde ingen sammenhængende Række Høider erholdes; Klokkeslettet beregnedes derfor særskilt for hver Høide.

Solens Declination til Observationstiden $23^{\circ} 27' 28'' N$.

4 ^t 59 ^m 58 ^s	⊙	27 ^o 29' 30"
5 3 17		27 3 0
5 4 16		26 54 0
5 7 45		26 20 0
5 9 16		26 13 30

$$\log \sin d \quad 9.599963 \quad \log \tan d \quad 9.637426$$

$$\log' \sin p \quad 0.078309 \quad - \cot p \quad 9.818860$$

$$\log \sin h \quad 9.678272 \quad - \cos t \quad 9.456286$$

$$h^{\circ} 28^{\circ} 28' 20''$$

$$73^{\circ} 23' 4''$$

$$4^t 53^m 32^s, 3 \text{ Eff.}$$

$$+ 1 \quad 6 \quad \text{Tidsæqv.}$$

$$4^t 54^m 38^s, 3 \text{ Mfl.}$$

$$\log' 15 \quad 8.82391 \quad 34^m 23^s, 4 \text{ Søuhr B—O.}$$

$$\log' \cos p \quad 0.25945 \quad - \quad 4. 0 \text{ Stand d. } \frac{2^{\circ}}{8} \text{ for B.}$$

$$\log' 15 + \log' \cos p \quad 9.08336 \quad + 34^m 19^s, 4 \text{ Stand for O.}$$

Maalte Sol- underrands- høide	Solcor- rectionen.	Center-Cen- tralhøide.	dh	dt		Midde- stokkeslet ombord.
				Seb Loga- ritimer.	Seb Gyn- terscalen.	
27 29 30	+ 10 7	27 39 37	- 48 43	+ 5 54. 1	+ 5 54. 0	5 0 32. 4
27 3 0	10 5	27 13 5	75 15	9 7. 0	9 7. 0	5 3 45. 3
26 54 0	10 4	27 4 4	84 16	10 12. 6	10 12. 5	5 4 50. 9
26 26 0	10 2	26 36 2	112 18	13 36. 4	13 36. 5	5 8 14. 7
26 13 30	10 1	26 23 31	-124 49	+15 7. 4	+15 8. 0	5 9 45. 7
					*)	**)

*) Man vil af disse Tidsdifferentser see, at Gynterscalen er accurat nok, naar Penfigten er at finde Længden.

***) Trigonometrisk Beregning giver dette Middelsstokkeslet $5^t 9^m 46^s, 3$ og det lige foregaaende $5^t 8^m 15^s, 0$, eller respectibe Feil af $0^s, 6$ og $0^s, 3$.

Arbejstøffe- stet.			Middeltøffe- stet i Kiøben- havn.			Middeltøffe- stet ombord.			Tidsforstet.	
t	m	s	t	m	s	t	m	s	m	s
4	59	58	5	34	17.	4	5	0	33	45. 0
5	3	17	5	37	36.	4	5	3	33	51. 1
5	4	16	5	38	35.	4	5	4	33	44. 5
5	7	45	5	42	4.	4	5	8	33	49. 7
5	9	16	5	43	35.	4	5	9	33	49. 7

33^m 48^s Medium af Tidsforstiller.

8° 27' Længde Vest for Kiøbenhavn.

III. 1833 d. 18 April Kl. 18^t 35^m paa 52° 15' 30" N. Brede og 2° 15' Ost for Greenwich. Jnder Feil — 5' 27"; Diet 22 Fod ophøiet.

Solen peilet i

☉. 68 ^o 15' D.	☉ 13 ^o 54' 0"	Obsuhr	7 ^t 54 ^m 12 ^s	Sol. undt. høi	14 ^o 17' 0"
67 30			54 54		22 45
67 45			55 30		28 15
67 30	14 ^o 0' 15"		56 0		33 0
☉. 67 ^o 45' D.	13 ^o 57' 7" Medium		56 25		36 30
	+ 2' 3" Retteiser		57 4		42 0
	h' 13 ^o 59' 10"	O	7 ^t 55 ^m 40 ^s . 8	14 ^o 29' 55" ☉ m. Høide	
		O-A	37 26. 2	+ 2 11 Retteiser	
		Souhr A	7 ^t 18 ^m 14 ^s . 6	14 ^o 32' 6" h ²	

Stand og Gang . 51 58. 8

Mt. i Greenwich 18^t 26^m 15^s. 8

11° 44' 18" Solens N. D. d. $\frac{1}{4}$ i Gr.

— 4 50 Retteise

d 11° 6' 28" log sin 9.284781 log tang 9.292994

p 52° 15' 30" log' sin 0.101945 log cot 9.888769

log sin h 9.386726 log cost 9.181763

h^o 14° 6' 3" 81° 15' 32"

h¹ 13° 59' 10" dh¹ — 6' 53" 5^t 25^m 2^s. 1

h² 14° 32' 6" dh² + 26' 3" 18^t 34^m 57^s. 9. Et.

— 52 1. Tidsqv.

Spændt paa Gynterscalen bliver med

dh' da — 9' 2" og med dh² dt

170^s 0.

18^t 34^m 5^s. 8 Mt.

+ 2 50. 0 dt.

18^t 36^m 55^s. 8 Mt. ombord.

*) 90° 9' Azimuthen fra S. ad D.	18° 36' 55".8 Mkt. ombord.
67° 45' Solen peilet fra S. ad D.	18 26 15. 8 Mkt. i Greenw.
22° 24' Compasfets Local-Mis-	10 ^m 40 ^s . Tidsforskjel.
viisning Nordvestrings.	2° 40' Længden Ost for Greenwich.

IV. 1835 d. 12 Mai fra Kl. 18½ til 19¼ toges paa 54° 52' N. Brede og 4° 10' Ost for Greenwich følgende Høider og Peilinger af Solen for at finde Local-Attractionen. Diet 11 Fod høit. Ingen Index Feil^{*)}.

Nr.	Medium af		Styrede Court.
	Peilinger. fra Syd iad Ost.	Høider. af Solens Undft.	
1	74 10	18 38	N. D.
2	71 10	19 24	N. t. D.
3	69 23	20 11	Nord.
4	65 56	20 59	N. V.
5	64 15	21 46	V. t. N.
6	63 15	22 32	Vest.
7	63 34	23 22	S. V.
8	64 25	24 8	S. t. V.
9	63 56	24 56	Syd.

Solens N. Decl. d. ½ Md. i Gr. 18° 1' 24"
Rettelse + 11 42

log sind	18° 13' 6"	9.49504
log' sin p	54° 52' 0	0.08734
log sin h	9.58238
		22° 28' 30"
Correctionen	—	10 19
		h° 22° 18' 2"

*) Naar man paa Nord Brede vil have Azimuthen fra Syd, maa da anvendes med modsat Tegns.

**) Dette Exempel er det, jeg har anført i Schemaet til Observations-Protocollerne paa de Kongelige Skibe.

Nr.	dh	da *)	Azimuther.	Veitinger.	Compassets Misviiſning.	Kettebe Local- Misviiſning.	Local- Attraction.	Styrebe Courſer.
1	— 3 ^o 40. 2	— 5 ^o 13	6. 95 ^o 13 D.	6. 74 ^o 10 D.	21 ^o 3 N.B.		— 1 ^o 55	N. D.
2	— 2 54. 2	— 4 7	94 7	71 10	22 57		— 0 1	N. t. D
3	— 2 7. 2	— 3 0	93 0	69 23	23 37		+ 0 39	Nord.
4	— 1 19. 2	— 1 53	91 53	65 56	25 57		+ 2 59	N. B.
5	— 0 32. 2	— 0 46	90 46	64 15	26 31	22 ^o 58' N.B.	+ 3 33	B. t. N.
6	+ 0 13. 8	+ 0 20	89 40	63 15	26 25		+ 3 27	Veſt.
7	+ 1 3. 8	+ 1 31	88 29	63 34	24 55		+ 1 57	S. B.
8	+ 1 49. 8	+ 2 36	87 24	64 25	22 59		+ 0 1	S. t. B.
9	+ 2 37. 8	+ 3 44	86 16	63 56	22 20		— 0 8	Syd

**)

*) De anførte da ere ſaaledes fundne ved Gynterſcalen, ved at tage Tallene 1, 2 ic. paa Numerus-Scalen for Grader, ſom er det nemmeſte.

**) Misviiſningerne, nøiagtigt beregnede, etc. ſaaledes ſom de ere anførte i Obſervations-Protocollen:

Nr. 1.	21 ^o 0' N. B.
2.	22 56
3.	23 37
4.	25 56
5.	26 32
6.	26 26
7.	24 55
8.	22 58
9.	22 16

Med Hensyn til Nøiagtigheden, som Formlerne (1) og (4) give, da er det klart, at de kun ere fuldkommen rigtige, naar Himmellegemet er i Førsteverticalen; men de anførte 4 Exempler have dog viist, at de endogsaa paa temmelig Afstand fra denne kunne anvendes og give al den Nøiagtighed, som i Praxis er fornøden. Formlen (1) giver til samme Udstrækning Timevinkeldifferentien langt nøiagtigere, end Formlen (4) giver Azimuthdifferentien; men, da igjen Azimuthen ifkun behøves til en langt ringere Grad af Nøiagtighed, saa vil man i Praxis kunne udstrække Observationens Grændser for Azimuthen lige saa langt som og maaskee længere end for Timevinkelen. Efterfølgende Tabel viser, for forskellige Breder og med forskjellig Declination, de Grændser paa begge Sider af Førsteverticalen i Høidedifferentens dh og i Tidsdifferentens dt , hvor Feilen med Formlen (1) er 1° eller $15''$ i Timevinkelen og med (4) $5'$ i Azimuthen, hvilke Feil jeg troer Enhver vil antage at være uden practisk Betydning ombord.

A.

Nr.	Brede.	Declination.	Høide i Førsteverticalen.				Udstrækning fra Førsteverticalen for Timevinkelen med				Udstrækning fra Førsteverticalen for Azimuthen med			
			mindre Høide		større Høide		mindre Høide		større Høide		mindre Høide		større Høide	
			dh	dt	dh	dt	dh	dt	dh	dt	dh	dt		
1	$15^\circ 6'$		$23^\circ 49' 13''$	$11^\circ 0'$	45^m	$10^\circ 0'$	41^m	$11^\circ 0'$	45^m	$8^\circ 0'$	33^m			
2	$= 12$		$53^\circ 26' 51''$	$11^\circ 0'$	45^m	$9^\circ 30'$	39^m	$5^\circ 40'$	23^m	$4^\circ 45'$	20^m			
3	$35^\circ 6'$		$10^\circ 30' 1''$	$5^\circ 10'$	25^m	$5^\circ 0'$	$24\frac{1}{2}^m$	fra Horiz.	51^m	$6^\circ 50'$	$33\frac{1}{2}^m$			
4	$= 12$		$21^\circ 15' 10''$	$5^\circ 20'$	26^m	$5^\circ 0'$	$24\frac{1}{2}^m$	$7^\circ 0'$	35^m	$5^\circ 15'$	26^m			
5	$= 23^\circ 27'$		$43^\circ 55' 55''$	$5^\circ 10'$	25^m	$4^\circ 40'$	23^m	$4^\circ 0'$	$19\frac{1}{2}^m$	$3^\circ 30'$	17^m			
6	$55^\circ 10'$		$12^\circ 14' 19''$	$2^\circ 50'$	20^m	$2^\circ 45'$	19^m	$*11^\circ 15'$	$79\frac{1}{2}^m$	$4^\circ 30'$	$31\frac{1}{2}^m$			
7	$= 18$		$22^\circ 9' 46''$	$3^\circ 0'$	21^m	$2^\circ 45'$	19^m	$5^\circ 0'$	34^m	$3^\circ 40'$	25^m			
8	$= 23^\circ 27'$		$29^\circ 3' 55''$	$3^\circ 0'$	21^m	$2^\circ 45'$	19^m	$4^\circ 0'$	28^m	$3^\circ 12'$	22^m			
9	$65^\circ 12'$		$13^\circ 15' 43''$	$2^\circ 0'$	19^m	$2^\circ 0'$	19^m	$*7^\circ 50'$	75^m	$3^\circ 26'$	$32\frac{1}{2}^m$			
10	$= 18$		$19^\circ 56' 8''$	$2^\circ 0'$	19^m	$2^\circ 0'$	19^m	$*10^\circ 10'$	$98\frac{1}{2}^m$	$3^\circ 0'$	$28\frac{1}{2}^m$			
11	$= 23^\circ 27'$		$26^\circ 2' 44''$	$2^\circ 0'$	19^m	$2^\circ 0'$	19^m	$3^\circ 40'$	$34\frac{1}{2}^m$	$2^\circ 45'$	26^m			

Af denne Tabel seer man, at Nøiagtigheden, hvormed Formlen $dt = \frac{dh}{15 \cos p}$ giver dt , aftager, naar Bredden bliver større; men at derimod Nøiagtigheden, hvormed Azimuthen erholdes efter Formlen $da = \tan p \cdot dh$ aftager, ligesom Declinationen tiltager, og at begge Formler

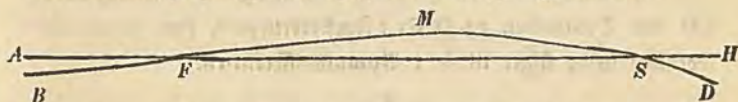
ikke have fuld saa stor Nøiagtighed, naar Høiden er større, som naar den er mindre, end Høiden i Førsteverticalen. Formlen $da = \frac{dh}{15 \cos p}$ giver altid dt eller Tidsdifferentien fra Førsteverticalen for lille. Med Formlen $da = \text{tang } p \cdot dh$ er det forsielligt. Naar Høiden er større end Høiden i Førsteverticalen, giver den da for lille, er Høiden mindre, giver den da for stor, dog gaaer den igien, med en Brede større end 45° , over til at give da for lille.

Kalder man et Himmellegemes Amplitude \mathcal{A} , saa er $\sin \mathcal{A} = \frac{\sin d}{\cos p}$; men for Himmellegemet i Førsteverticalen er $\sin h^\circ = \frac{\sin d}{\sin p}$ og derfor $\sin h^\circ \text{ tang } p = \sin \mathcal{A}$. Paa 45° Brede er $\text{tang } p = 1$, altsaa

$$h^\circ = h^\circ \text{ tang } p = \mathcal{A} = 90^\circ - a.$$

Det er: Formlen $dh \text{ tang } p = da$ giver for 45° Brede da fuldkommen rigtig i Horizonten.

For enhver Brede over 45° vil man ved Undersøgelse finde, at denne Formel ogsaa giver da rigtig i et Punkt imellem Førsteverticalen og Horizonten, eller, for at anstueliggjøre det,

tænker man sig en Linie AH igiennem alle de Punkter, som Solens virkelige Azimuther afgive, og en anden Linie igiennem alle de Punkter, som de respective Azimuthdifferentser, beregnede efter Formlen $da = \text{tang } p \cdot dh$ afgive, saa vil dette, for en Brede større end 45° , blive en krum Linie BMD , som, foruden at stiaere AH i Førsteverticalen F , tillige vil stiaere den i et andet Punkt S imellem F og Horizonten. Buen FMS har sit Maximum, \circ : Formlen giver størst Feil paa $\frac{2}{3}$ af Afstanden imellem Stiaeringspunkterne fra Førsteverticalen; den divergerer stærkt fra Stiaeringspunktet S nedad mod Horizonten, og Formlen giver her igien da for lille, ligesom ovenfor Førsteverticalen. S fierner sig fra

Horizonten eller kommer nærmere mod Førsteverticalen, ligesom Bredden fra 45° tiltager, og for samme Brede, ligesom Declinationen aftager. For de i Tabel A anførte Linier, er for

B.

Nr.	Største Feil		Ingen Feil ved dh
	i da	ved dh	
6	1' 57"	— 6' 0"	— 9' 0"
7	12 16	— 11 15	— 16 30
8	28 39	— 14 30	— 21 40
9	1 24	— 4 0	— 6 0
10	5 5	— 6 0	— 9 5
11	11 55	— 8 0	— 12 0

For enhver Brede over 45° vil saaledes gives en Declination og Høide i Førsteverticalen, hvortil Formlen $da = \text{tang } p \text{ dh}$ kan benyttes til Azimuth for den hele Høidedifferentens FMS med Sikkerhed for et vist antaget Maximum af Feil, f. Ex. 5' saaledes som af mig antaget. Det er denne Omstændighed, som har givet de i Tabel A for Nr. 6, 9 og 10 anførte og med * betegnede dh saa stor Udstrækning.

Nedenstaaende Tabel vil, som Veiledning, til forskiellig Brede vise den Declination og Høide i Førsteverticalen, hvor Feilen med Formlen netop stiger til 5' i Azimuthdifferentien.

C.

Nr.	Brede	Declination	Høide i Førsteverticalen	Størst Feil		Ingen Feil i da ved dh
				i da	ved dh	
1	$45^\circ 0'$	$10^\circ 48'$	$15^\circ 22' 0''$	$5' 0''$	$-10' 15''$	$-15' 22''$ (i Horiz.)
2	$50^\circ 0'$	$12^\circ 2'$	$15^\circ 47' 33''$	$5' 0''$	$-9' 16''$	$-13' 52''$
3	$55^\circ 0'$	$13^\circ 30'$	$16^\circ 33' 28''$	$5' 0''$	$-8' 12''$	$-12' 17''$
4	$60^\circ 0'$	$15^\circ 22'$	$17^\circ 49' 45''$	$5' 0''$	$-7' 12''$	$-10' 44''$
5	$65^\circ 0'$	$17^\circ 54'$	$19^\circ 49' 26''$	$5' 0''$	$-6' 4''$	$-9' 6''$
6	$70^\circ 0'$	$21^\circ 33'$	$23^\circ 0' 35''$	$5' 0''$	$-4' 57''$	$-7' 23''$
7	$71^\circ 56'$	$23^\circ 27'$	$24^\circ 44' 43''$	$5' 0''$	$-4' 31''$	$-6' 42''$
8	$55^\circ 41'$	$13^\circ 44'$	$16^\circ 42' 16''$	$5' 0''$	$-8' 4''$	$-12' 6''$

Paa $71^{\circ} 56'$ Brede kan man altsaa hele Sommeren benytte Formlen $da = \text{tang } p \text{ dh}$ for den hele Høidebue FMS til at finde Solens Azimuth og kun ved Solhverv være udsat for en Feil indtil $5'$. Paa høiere Brede kan Feilen ikke stige dertil.

Har man nu en Declination eller Høide i Førsteverticalen, som er mindre end de , der paa den Brede, man er paa, giver den største Feil, man vil udsætte sig for, saaledes f. Ex paa Kiøbenhavns Brede med $5'$ Feil, mindre Declination end $13^{\circ} 44'$, og man vil foretage en Misvissnings-Observation af betydelig Udstrækning, saa kan det være nyttigt paa en let Maade at kunne bestemme, endogsaa blot tilnærmelsesviis, Udstrækningen af Buen FMS eller den omtrentlige Beliggenhed af Punktet S, hvor Formlen igien giver da rigtig. En saadan Maade er, at dividere Høiden i Førsteverticalen med $\text{tang } p$, hvilket lettest udføres paa Synerscalen ved at sætte log $\text{tang } p$ fra h° paa log Num. Scalen tilvenstre. Det dh eller Afstand fra Førsteverticalen, man derved faaer ud, vil, indtil paa $64^{\circ} 30'$ Brede, være noget for lille, \therefore Punktet af „ingen Feil“ vil ligge noget nærmere ved Horizonten; over $64^{\circ} 30'$ Brede ligger derimod Punktet nærmere ved Førsteverticalen.

I nedenstaaende Tabel er Feilen viist, som $\frac{h^{\circ}}{\text{tang } p}$ giver for Skæringspunktets Afstand fra Førsteverticalen for alle de Linier, som indeholdes i Tabellerne B og C.

No.	Sfiærings- punktet ligger fra Førstever- ticalen		h°		h°	
			tang p	giver	tang p	Feil
B 6	9	0	8	34	-	0 26
7	16	30	15	31	-	0 59
8	21	40	20	21	-	1 19
9	6	0	6	11	+	0 11
10	9	5	9	19	+	0 14
11	12	0	12	9	+	0 9
C 1	15	22	15	22		0 0
2	13	52	13	15	-	0 37
3	12	17	11	36	-	0 41
4	10	44	10	17	-	0 27
5	9	6	9	15	+	0 9
6	7	23	8	22	+	0 59
7	6	42	8	4	+	1 22
8	12	6	11	24	-	0 42

Liste over Sö-Etaten,

den 1ste Januar 1844.

Udtydning af efterstaaende Tegn, der findes i Listen.

- RE.*** — Ridder af Elefanten.
SC* — Storcommandeur af Dannebrog.
SK.* — Storkors af Dannebrog.
C.* — Commandeur af Dannebrog.
R.* — Ridder af Dannebrog.
DM. — Dannebrogsmænd.
HM. — Hæders-Medailen for Slaget den 2den April 1801.
HHM. — Holmens Hæders-Medaille for 25 Aars tro Tieneste.

Admiralitäts- og Commissariats-Collegiet,

i hvilket

**Hs. K. H. Kronprinds Frederik Carl Christian
til Danmark
har Sæde og Stemme.**

Deputerede.

**Hs. Excellence Hr. Admiral, Baron H. Holsten,
RE.* SR.* DM. HM.**

Contre-Admiral U. A. Schönheyder, SR.* DM.

General-Krigs-Commissair P. C. Kinck, R.* DM.

N. Wiborg, R.* DM.

General-Adjutant for Sö-Etaten.

Contre-Admiral C. Lütken, C.* DM.

General-Auditeur.

Conferentsraad H. I. Roefoed, C.* DM.

Officierer i den kongelige Sø-Etat.

	Datum af Avancement.	
Admiral.		
Baron <i>H. Holsten</i> , RE.* SK.* DM. HM.	$\frac{22}{12}$ 1835.	1ste Militair-Deputeret.
Vice-Admiral.		
Hs. K. H. Kronprinds <i>Frederik Carl Christian</i> til Danmark, RE.* SC* DM.	$\frac{29}{6}$ 1840.	
Contre-Admiraler.		
<i>H. Stephanson</i> , SK.* DM.	$\frac{20}{12}$ 1834.	Holmens Over-Equipagemester.
<i>U. A. Schönheyder</i> , SK.* DM.	$\frac{28}{10}$ 1836.	2den Militair-Deputeret.
<i>A. Krieger</i> , C.* DM.	$\frac{22}{8}$ 1840.	
<i>A. Schifter</i> , C.* DM.	$\frac{18}{9}$ 1843.	Fabrikmester.
<i>C. Lütken</i> , C.* DM.	— —	Generaladjutant og Kongelig Jagtpitain, Chef af 1ste Di- vision, Ridder af den preus- siske Røde Ærn med Stjerne.
Commandeurer.		
<i>J. C. A. Bielke</i> , C.*	$\frac{26}{2}$ 1840.	Kammerherre, Chef af 2den Di- vision.
<i>H. D. B. Seidelin</i> , C.* DM.	$\frac{20}{6}$ —	
<i>M. Lütken</i> , R.* DM.	— —	
<i>J. W. C. Krieger</i> , R.*	$\frac{15}{2}$ 1842.	Kammerherre, Ridder af Sværd- Ordenen.
<i>E. Blom</i> , R.*	$\frac{26}{3}$ 1843.	
Commandeur - Capitainer.		
<i>H. G. Garde</i> , R.* DM.	$\frac{31}{1}$ 1840.	Chef for 1ste Div. 2det Comp.
<i>H. B. Dahlerup</i> , R.*	$\frac{7}{2}$ —	
<i>H. B. Thomsen</i> , R.*	$\frac{22}{8}$ —	Ridder af St. Anna-Ordenens 2den Classe med Brillanter.
<i>J. Seidelin</i> , R.* DM.	— —	

	Datum af Avancement.	
D. F. Lütken, R. ^o	$\frac{1^3}{2}$ 1841.	
H. C. Bodenhoff, R. ^o DM.	$\frac{2^0}{2}$ 1842.	
S. L. Tuxen, R. ^o DM.	$\frac{1^3}{3}$ —	Ridder af Æreslegionen, Equi- pagemester paa Nyholm,
J. P. Gandil, R. ^o	$\frac{3}{7}$ —	Equipagemester paa Gammel- holm
C. C. Zahrtmann, C. ^o DM.	$\frac{2^6}{3}$ 1843.	Adjutant hos Hs. M. Kongen. Ridder af den franske Orden pour le merite militaire, Rid- der af St Anna-Ordens 2den Classe, af den svenske Sværd- Orden og den preussiske røde Ørns Orden. Directeur for Sö-Kaart-Archivet, og General- Inspecteur over Sö-Eta- tens Chronometere,

Capitainer.

C. C. Paludan, R. ^o	$\frac{28}{10}$ 1836.	Chef for Söcadetcorpset.
F. A. Paludan, R. ^o	$\frac{1^6}{9}$ 1838.	
H. Aschehoug, R. ^o	$\frac{1}{5}$ 1839.	
H. Fisker, R. ^o	$\frac{31}{1}$ 1840.	Kammerjunker, Medaillen for ædel Daad.
D. W. Holsteen	$\frac{2^2}{6}$ —	
K. E. Mourier, R. ^o DM.	— —	Ridder af Sværdordenen.
J. G. Schneider, R. ^o	— —	Ridder af Isabella den Kathol- skes amerikanske Orden.
C. L. Ellbrecht, R. ^o	— —	
S. A. Bille, R. ^o	$\frac{1^3}{2}$ 1841.	Kammerherre, Ridder af den franske Orden pour le merite militaire.
J. R. Petersen, R. ^o	— —	
M. Meyer	$\frac{1^5}{2}$ 1842.	Chef for 2den Div. 4de Comp.
D. W. Michelsen, R. ^o DM.	— —	Töimester.
P. W. Tegner, R. ^o DM.	$\frac{2^0}{2}$ —	Chef for 2den Div. 1ste Comp
J. F. Braëm, R. ^o	$\frac{1^3}{5}$ —	Takkelmester, Medaillen for ædel Daad.
P. C. Bruun	$\frac{5}{6}$ —	Chef for 1ste Div. 1ste Comp.
M. P. Secher, R. ^o	$\frac{1^1}{12}$ —	Ridder af den franske Æresle- gion, Chef for 2den Div, 2det Comp.
H. Fæster	$\frac{2^6}{3}$ 1843.	Chef for 2den Div. 3die Comp.

Capitain-Lieutenanter.

J. A. K. Næser	$\frac{27}{10}$ 1839.	
J. Christmas	$\frac{2^6}{1}$ 1840.	
J. A. Meyer, R. ^o	— —	Hamburgske Medaille i Anled- ning af Branden i 1842.
A. C. Polder, R. ^o	$\frac{31}{1}$ —	Ridder af Æreslegionen.
C. L. Prösilius, R. ^o	$\frac{7}{2}$ —	

	Datum af Avancement.	
<i>C. E. van Dockum, R.*</i>	$\frac{20}{5}$ 1840.	Kammerjunker, Ridder af Æres-Legionen og Ordenen pour le merite militaire.
<i>H. E. Krenckel</i>	— —	
<i>R. Aschlund, R.*</i>	$\frac{22}{8}$ —	
<i>C. L. C. Irminger, R.* DM.</i>	— —	Kammerjunker, Adjutant hos H. K. II, Kronprindsen.
<i>M. N. Suenson</i>	$\frac{13}{2}$ 1841.	Ridder af Æres-Legionen.
<i>E. Suenson, R.*</i>	— —	Ridder af Æres-Legionen.
<i>J. L. Grove, R.*</i>	— —	
<i>J. C. Krüger</i>	— —	
<i>E. Raffenberg</i>	— —	
<i>J. P. F. Wulff, R.º</i>	— —	Ridder af Æres-Legionen.
<i>F. C. G. Muxoll, R.º</i>	— —	
<i>H. Schierbeck, R.º</i>	— —	Inspecteur ved Reberbanen.
<i>C. N. Wulff</i>	— —	
<i>P. W. Flensborg</i>	— —	
<i>J. F. G. van Dockun</i>	— —	Kammerjunker, Ridder af Æres-Legionen.
<i>C. Krieger</i>	$\frac{20}{2}$ 1842.	
<i>P. C. Holm</i>	$\frac{16}{2}$ —	Ridder af Æres-Legionen.
<i>C. B. Köbke</i>	$\frac{11}{2}$ —	
<i>H. Oxholm, R.º</i>	$\frac{26}{3}$ 1843.	Kammerjunker, Ridder af Æres-Legionen.
Premier-Lieutenanter.		
<i>M. A. Thulstrup</i>	$\frac{1}{3}$ 1835.	Hamburgske Medaille.
<i>H. Steenbach</i>	$\frac{13}{9}$ —	
<i>J. O. Donner</i>	$\frac{25}{12}$ —	
<i>F. Paludan</i>	$\frac{28}{10}$ 1836.	Medaillen for ædel Daad.
<i>J. L. Gottlieb</i>	— —	
<i>C. M. Meinertz</i>	$\frac{27}{1}$ 1838.	
<i>H. Ipsen</i>	$\frac{27}{5}$ —	
<i>C. S. Feilberg</i>	$\frac{16}{9}$ —	
<i>M. B. Böcker, R.º</i>	$\frac{26}{11}$ —	
<i>C. A. Meyer</i>	$\frac{13}{1}$ 1839.	
<i>N. E. Tuxen</i>	$\frac{1}{5}$ —	
<i>O. F. Suenson</i>	$\frac{14}{7}$ —	

	Datum af Avancement.	
<i>H. P. Rothe</i>	$\frac{1}{8}$ 1839.	
<i>E. A. Wulff</i>	$\frac{27}{10}$ —	
<i>F. L. F. Sommer</i>	$\frac{26}{1}$ 1840.	
<i>E. W. Holst</i>	$\frac{31}{1}$ —	
<i>O. J. Marstrand</i>	$\frac{7}{2}$ —	
<i>O. H. Lütken, R.^s</i>	$\frac{29}{5}$ —	
<i>P. H. C. Smidth</i>	— —	
<i>C. H. Möller</i>	$\frac{22}{8}$ —	
<i>A. F. A. Schierbeck</i>	— —	
<i>A. Bielke</i>	— —	Kammerjunker.
<i>A. C. Schultz</i>	— —	
<i>A. J. H. Agerskov</i>	$\frac{18}{2}$ 1844.	
<i>A. E. L. Knudsen</i>	— —	
<i>E. C. C. Tuxen</i>	— —	Hambørgsk Medaille.
<i>H. H. S. Grove</i>	— —	
<i>O. W. de Fine Skibsted</i>	— —	
<i>H. L. Moe</i>	$\frac{4}{4}$ —	
<i>O. C. Pedersen</i>	$\frac{1}{9}$ —	
<i>F. Frølich</i>	$\frac{7}{11}$ —	
<i>P. A. Seidelin</i>	$\frac{9}{1}$ 1842.	
<i>G. E. Tuxen</i>	$\frac{15}{2}$ —	
<i>P. C. Albeck</i>	$\frac{20}{2}$ —	
<i>G. F. W. Wrisberg</i>	$\frac{16}{8}$ —	
<i>S. Lund</i>	$\frac{11}{12}$ —	
<i>A. Krieger</i>	$\frac{26}{3}$ 1843.	Kammerjunker.
Second-Lieutenanter.		
<i>V. Skibsted</i>	$\frac{23}{8}$ 1835.	
<i>H. J. A. Hagen</i>	$\frac{27}{11}$ —	
<i>C. F. Hedemann</i>	$\frac{10}{4}$ 1836.	
<i>V. H. Köbke</i>	— —	
<i>F. S. Kinck</i>	$\frac{4}{12}$ —	
<i>P. F. Buchwald</i>	$\frac{16}{4}$ 1837.	

	Datum af Avancement.
<i>C. F. Gottlieb</i>	$\frac{16}{4}$ 1837.
<i>O. A. K. Wilde</i>	— —
<i>F. A. Gandil</i>	— —
<i>R. C. M. Bruun</i>	$\frac{20}{8}$ —
<i>G. P. Schönheyder</i>	— —
<i>A. R. Hedemann</i>	$\frac{16}{4}$ 1838.
<i>W. C. L. Jacobsen</i>	— —
<i>M. J. Harboe</i>	$\frac{26}{2}$ —
<i>E. F. Krieger</i>	$\frac{8}{9}$ 1840.
<i>C. A. Obelitz</i>	$\frac{9}{12}$ —
<i>H. A. Hensen</i>	$\frac{11}{4}$ —
<i>G. V. Schönheyder</i>	— —
<i>J. C. Tuxen</i>	$\frac{22}{8}$ —
<i>J. C. Kraft</i>	— —
<i>J. P. Schultz</i>	$\frac{29}{11}$ —
<i>W. Greve Holck</i>	— —
<i>H. C. Colsmann</i>	$\frac{22}{4}$ 1841.
<i>E. P. Groth</i>	$\frac{15}{8}$ —
<i>S. Albeck</i>	— —
<i>E. Duntzfeldt</i>	— —
<i>T. W. Pedersen</i>	— —
<i>C. F. Wrisberg</i>	— —
<i>A. J. L. Roepstorff</i>	$\frac{4}{8}$ 1842.
<i>F. E. A. E. Lund</i>	— —
<i>C. J. F. Michelsen</i>	— —
<i>D. R. Braag</i>	— —
<i>A. T. Ulrich</i>	— —
<i>L. F. Schmidt</i>	— —
<i>L. Skibsted</i>	— —
<i>O. C. Hammer</i>	$\frac{3}{8}$ 1843.

Officierer, der ere à la suite.

Vice-Admiral *J. Johansen*, SK. DM. $\frac{25}{2}$ 1835.

	Datum af Avancement.	
Contre-Admiral <i>J. P. Stibolt</i> , C.* DM.	$\frac{23}{8}$ 1836.	
Commandeur <i>F. Holst</i> , R.*	— —	
Command. Capt. <i>C. F. Wilkens</i>	$\frac{22}{8}$ 1840.	
Capitain <i>P. E. Sletting</i>	$\frac{14}{7}$ 1839.	
— <i>P. T. Grove</i>	$\frac{25}{8}$ 1839.	
— <i>V. A. Graah</i> , R.*	$\frac{22}{8}$ 1840.	
— <i>E. C. Waltersdorff</i>	$\frac{13}{2}$ 1841.	Kammerjunker.
— <i>F. W. Liebmann</i>	$\frac{24}{2}$ —	
— <i>P. C. Simmelkiær</i>	— —	
Capt. Lieut. <i>E. W. Normann</i>	$\frac{22}{8}$ 1840.	
— — <i>E. R. F. Baron Dirckinck-Holmfeld</i>	— —	Kammerjunker, Ridder af Æres-Legionen.

Anmærkning.

For ei ideligen at gientage de Ordener og Decorationer, som Officierne have, er der i det Efterfølgende blot anført en * ved deres Navne, der ere decorerede; ved da at eftersee Listen paa Officiererne, vil findes hvori disse Decorationer bestaae.

Officierernes Fordeling ved Divisionerne.

1ste Division.

Contre-Admiral *C. Lütken*,* Chef.
 Commandeur *H. D. B. Seidelin*.*
 — *J. W. C. Krieger*.*
 — *E. Blom*.*
 Command.-Capt. *H. B. Thomsen*.*
 — — *H. C. Bodenhoff*.*
 Capitain *F. A. Paludan*.*
 — *H. Fisker*.*
 — *D. W. Holsteen*.
 — *C. E. Mourier*.*

Artillerie-Corpsset.

Capitain *O. W. Michelsen*,* Chef.
 Töimester.
 Capitain-Lieut. *A. Polder*.*
 — — *I. P. F. Wulff*.*
 — — *C. Krieger*.
 Premier-Lieut. *I. O. Donner*.
 — — *C. M. Meinertz*.
 — — *E. A. Wulff*.
 — — *E. W. Holst*.
 — — *G. E. Tuxen*.
 Second-Lieut. *V. Skibsted*.

Second-Lieut. R. M. *Bruun*.
Sötöihuus-Lieut. C. *Wodrup*, DM.

HMM. Töivarter.

- *Carlsen*, DM. HMM.
 - A. A. *Smidth*, DM. HMM.
 - J. P. *Rasmussen*, DM.
- HMM., charakt.

Matros-Corpset.

Capitain *Braëm*,* Chef, Takkelmester.

Capitain-Lieut. C. *Prösilius*.*

- — F. C. *Muxoll*.*
- — C. N. *Wulff*.

Premier-Lieut. F. *Paludan*.

- — F. L. *Sommer*.
- — A. C. *Schultz*.
- — A. I. *Agerskov*.
- — P. A. *Seidelin*.
- — P. C. *Albeck*.

Second-Lieut. H. I. *Hagen*.

- — P. F. *Buchwald*.
- — A. R. *Hedemann*.
- — M. I. *Harboe*.
- — I. P. *Schultz*.
- — D. R. *Braag*.

1ste Compagnie.

Capitain P. C. *Bruun*, Chef.

Capitain-Lieut. H. E. *Krenckel*.

- — E. *Suenson*.*
- — I. C. *Krüger*.
- — P. C. *Holm*.*

Premier-Lieut. H. C. *Steenback*.

- — I. L. *Gottlieb*.
- — G. A. *Meyer*.
- — P. C. *Smidth*.

Premier-Lieut. A. *Krieger*.

Second-Lieut. G. P. *Schönheyder*.

- — H. G. *Hensen*.
- — I. C. *Kraft*.
- — F. E. *Lund*.
- — L. F. *Schmidt*.

2^{det} Compagnie.

Commandeur-Capt. *Garde*,* Chef.

Capitain-Lieut. C. E. van *Dockum*.*

- — C. *Irminger*.*
- — I. L. *Grove*.*
- — C. B. *Köbke*.

Premier-Lieut. H. *Ipsen*.

- — C. H. *Möller*.
- — H. H. *Grove*.
- — O. C. *Pedersen*.

Second-Lieut. C. *Hedemann*.

- — C. F. *Gottlieb*.
- — W. *Jacobsen*.
- — C. A. *Obelitz*.
- — E. P. *Groth*.
- — E. *Duntzfeldt*.

2^{den} Division.

Commandeur I. C. *Bielke*,* Chef.

Commandeur M. *Lütken*.*

Command.-Capt. H. B. *Dahlerup*.*

- — J. *Seidelin*.*
- — O. F. *Lütken*.*
- — C. C. *Zahrtmann*.*

Capitain H. *Aschehoug*.*

- I. G. *Schneider*.*
- C. I. *Ellbrecht*.*

Capitain S. A. *Bille*.*

— J. R. *Petersen*.*

1ste Compagnie.

Capitain P. W. *Tegner*.* Chef.

Capitain-Lieut. J. *Christmas*.

— — J. F. G. van *Dockum*.*

Premier-Lieut. C. S. *Feilberg*.

— — O. H. *Lütken*.*

— — A. E. *Knudsen*.

— — O. de *Fine Skibsted*.

Second-Lieut. F. *Kinck*.

— — E. *Krieger*.

— — I. C. *Tuxen*.

— — T. W. *Pedersen*.

— — O. C. *Hammer*.

2det Compagnie.

Capitain M. *Secher*.* Chef.

Capitain-Lieut. H. *Schierbeck*.*

— — *Flensborg*.

Premier-Lieut. M. A. *Thulstrup*.*

— — N. E. *Tuxen*.

— — O. *Suenson*.

— — A. *Schierbeck*.

— — *Frölich*.

Second-Lieut. W. *Köbke*.

— — W. Greve *Holck*.

— — I. *Albeck*.

— — *Michelsen*.

3die Compagnie.

Capitain *Fæster*, Chef.

Capitain-Lieut. I. A. *Meyer*.*

— — *Aschlund*.*

— — *Raffenberg*.

Premier-Lieut. M. *Böcher*.*

— — *Bielke*.

— — *Moe*.

— — S. *Lund*.

Second-Lieut. *Gandil*.

— — C. F. *Wrisberg*.

— — *Roepstorff*.

— — *Ulrich*.

4de Compagnie.

Capitain M. *Meyer*, Chef.

Capitain-Lieut. *Næser*.

— — M. *Suenson*.*

— — H. *Oxholm*.*

Premier-Lieut. *Rothe*.

— — *Marstrand*.

— — E. *Tuxen*.*

— — G. *Wrisberg*.

Second-Lieut. A. *Wilde*.

— — C. *Schönheyder*.

— — *Colsmann*.

— — L. *Skibsted*.

Officierer ansatte ved Holmene m. m.

Contre-Admiral *Stephansen*.* Over-Equipagemester.

— — *Schifter*.* Fabrikmester.

Capitain-Lieut. J. L. *Grove*.* Underfabrikmester.

Capitain-Lieut. H. *Schierbeck*,* forestaaer Reberbanen.
 Commandeur-Capitain S. L. *Tuxen*,* Equipagemester paa Nyholm.
 Commandeur-Capitain J. P. *Gandil*,* Equipagemester paa Gammelholm.
 Capitain *Michelsen*,* Töimester.
 Capitain *Braëm*,* Takkelmester.
 Premier-Lieut. O. F. *Suenson*, Inspecteur ved Dokken (ad interim).

Inspections-Officierer.

Paa Gammelholm.

Premier-Lieut. *E. Holst*.

Second-Lieut. *Hagen*.

Paa Nyholm.

Second-Lieut. *V. Köbke*.

— — *E. Krieger*.

— — *C. Obelitz*.

Constructions- og Regulerings-Commissionen.

Contre-Admiral A. *Krieger*.*

— — *Schifter*.*

Commandeur M. *Lütken*.*

Command.-Capt. H. B. *Thomsen*.*

— — S. L. *Tuxen*.*

— — J. P. *Gandil*.*

— — *Zahrtmann*.*

Capitain S. A. *Bille*.*

Capitain O. W. *Michelsen*.*

— J. F. *Braëm*.*

Capitain-Lieut. J. L. *Grove*.*

Premier-Lieut. N. E. *Tuxen*.

— — O. F. *Suenson*.

Krigsraad *Lipke*, const. Commis-
sions skriver.

Navigations-Directeur.

Commandeur-Capitain J. *Seidelin*,* constitueret.

Lector Matheseos.

Professor og Magister Artium C. *Jürgensen*.

Sö-Raart-Archivet.

Commandeur-Capitain *Zahrtmann*,* Directeur.

Premier-Lieut. H. P. *Rothe*.

H. C. *Klingsey*, DM. HHM., Assistent.

Commissionen for de studerende Sö-Officierer.

Contre-Admiral *Schifter*.*

Capitain *Michelsen*.*

Lector i Mathem. Prof. C. *Jürgensen*.

Premier-Lieut. N. *Tuxen*.

Defensions-Commissionen.

Generalmajor P. F. v. *Quaade*, Chef af Ingenieur-Corpsen. C.* DM.

Capitain O. W. *Michelsen**.

Krigs-Assessor C. F. *Krabbe*, Secretair og Forvalter.

Opmuddringsvæsenet.

Commandeur Greve *Trampe*, R.* DM.

Lieutenant F. A. *Sommerfeldt*, DM. Assistent.

L. *Sommerfeldt*, DM. 2den Assistent.

Krigsassessor J. L. *Möller*, constitueret Commissionsskriver, Materialforvalter og Kasserer.

Nyboder.

Commandeur-Capitain C. C. L. *Harboe*, Commandant.

F. A. *Kroyer*, constit. Commandant-Skriver.

Huusbygmester.

Professor og Stadsbygmester *Malling*.

Sö-Etatens Seildugs- og Lærreds Fabrik.

General-Krigs-Commissair N. *Wiborg**, har Overopsigt med samme.

E. R. *Grove*, Polytechniker, Fabrikör.

A. *Larsen*, HHM., Regnskabsfører.

Sö-Qvæsthuset og Assistentshuset i Kiöbenhavn.

Major E. *Möller*, R.*

Gen.-Krigs-Commissair N. *Wiborg**.

Stabs- og Over-Læge B. O. *Winckler*, R.* DM.

Over-Krigscommissair *Albeck*.

} Directeurer.

Over-Krigscommissair *Leschly*, Inspecteur ved Söqvæsthuset.
 — — *C. Hegedahl*, Forvalter.
 — — *H. Hassert*, Controlleur. } ved Assistentshuset.
 Krigs-Assessor *Harboe*, Fuldmægtig.

Sö-Etatens Hospital i Nyboder.

Contre-Admiral U. A. *Schönheyder*.* }
 General-Krigscommissair N. *Wiborg*.* } Directeurer.
 Stabs- og Overlæge B. O. *Winckler*.* }
 Commandeur-Capt. *Harboe*. }
 Krigscancellie-Secretair *Bondrop*, const. Inspecteur.
 — — — Præst.
 P. M. *Knudsen*, Oeconomus.

Sö-Etatens Læger.

B. O. *Winckler*, R.* DM., Overlæge og Stabslæge, Rang med Comd.-Capt.

Ved 1ste Division.

F. W. *Mansa*, R.* Med. Dr., Overlæge.
 H. O. *Sommerfeldt*, Med. Dr., har Prædicat af Overlæge.
 P. L. *Seidelin*. }
 A. *Drachmann*. } Underlæger.

Ved 2^{den} Division.

B. O. *Winckler**, Stabs- og Overlæge.
 C. *Müllertz*, har Prædicat af Overlæge.
 J. C. *Krieger*. }
 C. E. *Holm*. } Underlæger.

Holmens Kirke.

Adm.-Deputeret N. *Wiborg*.* }
 Justitsraad *Tilge*.* } Kirkeværger.
 A. K. *Holm*, C.* DM., Dr. Theol., Sognepræst og Provst.
 B. *Münter*, R.* DM., Hofprædikant, Dr. Theol., 1ste residerende Capellan.
 E. *Kolthoff*, 2den resid. Capellan.

- E. E. *Gottlieb*, 1ste Catechet.
 C. *Kierungaard*, 2den Catechet.
 L. *Bentzen*, 3die Catechet.
 J. F. *Johansen*, Klokker.
 Professor R. *Bay*, Cantor.
 C. *Raven*, Succentor.
 C. *Rauch*, Organist.
 N. *Gerdzen*, D. M., Overgraver.
 J. *Truelsen*, DM, HHM., Undergraver.

Commissionen for Sö-Etatens Drengeskoler.

- Commandeur H. D. B. *Seidelin*.
 — E. *Blom*.
 Commandeur-Capt. H. G. *Garde*.
 — — O. F. *Lütken*.
 — — C. *Harboe*.

- Justitsraad *Halkiær*, R.*
 Provst A. K. *Holm*.*

Commissionen for Pigeskolerne.

- Commandanten i Nyboder.
 De Herrer Præster ved Holmens Kirke.
 Justitsraad *Halkiær*.*

Proviant-Gaarden.

- Over-Krigscommissair S. P. *Nyeland*, R.*

Sö-Etatens Over-Munderingscommission.

- Commandeur-Capitain *Dahlerup*.
 — — *Bodenhoff*.
 Capitain F. A. *Paludan*.
 — *Aschehoug*.
 Divisionsquarttermester *Jerndorff*.
 — — *Eskildsen*.

Fæstningen Christiansö.

Commandeur-Capt. A. G. *Ellbrecht*, Commandant.

Premier-Lieut. C. A. *Meyer*.

— — *Dam*, af Armeen.

P. J. *Uldall*, Garnisons-Auditeur.

Sü-Krigscommissair C. F. *Nissen*, Proviant-, Ammunitions- og Materialforvalter.

Cand. Med. & Chirurg. *Hasse*, Garnisons-Læge.

C. A. *Sparre*, Præst.

Cand. Theol. J. F. *Carstensen*, Kirkesanger og Skolelærer.

Quarantainen paa Ryholm.

Capitain *Schumacher*, Commandant.

Rongelig Jagt-Capitain.

Contre-Admiral C. *Lütken**, General-Adjutant &c.

Adjutant hos Hs. Majestæt Kongen.

Commandeur-Capitain *Zahrtmann**.

Indrullerings- og Lotsvæsenet.

General-Krigscommissairer.

Oberst J. N. v. *Abrahamson*, C.* DM., Kammerherre, Ridder af flere Ordener, for Danmark.

Oberst J. A. U. v. *Salchow*, C.* DM., for Hertugdømmerne.

Overlots i Siællands District.

Commandeur E. *Wulff*, R.* DM.

Indrullerings-Chefer.

Siællands District: Commandeur J. J. *Paludan*, R.*

Laalands, Falsters og Möens District: Capitain F. A. *Wulff*.

ens District: Commandeur-Capitain K. *Linde*, R.* DM.

yske District: Capitain A. C. *Kierulff*.

esvigske District: Command. Capit. G. v. *Varendorf*, R.*

olsteenske District: Commandeur *Raaslöff*, R.*

apitain J. P. *Bluhme*, Subalterne-Officier i Jydske District.

Mynstre-Skrivere.

siællandske District: Krigsassessor A. F. *Petersen*.

siællands, Falsters og Möens District: Sö-Krigscommissair *Rathie*.

ens District: Sö-Krigscommissair *Bülow*.

yske District: Hr. H. A. *Nissen*.

esvigske District: Sö-Krigscommissair *Kierksteen*.

olsteenske District: Sö-Krigscommissair S. *Brodersen*.

Sö- og Land-Krigs-Commissairer.

ste Siællandske District: General-Krigscommissair F. E. *Frisch*.

det Siællandske District: General-Krigscommissair P. O. v. *Rosen-
örn*, R.*

ens og Langelands District: General-Krigscommissair H. C. v. *Rie-
gels*, R.*

ste Jydske District: Major v. *Würtzen*.

det Jydske District: Major v. *Sprechler*.

die Jydske District: Major F. *Toxværd* v. *Printzen*.

ste Slesvig-Holsteenske District: Kammerherre S. v. *Stemann*, R.*

det — — — Oberstlieutenant v. *Willemoës - Suhm*,
(R.* DM.)

die — — — General-Krigscommissair Greve A. af
Moltke, R.* Kammerherre.

Söcadet-Corpsset.

pitain C. C. *Paludan*, R.† Chef.

Subalterne-Officierer.

Capitain-Lieut. C. L. *Prösilius*.*

Premier-Lieut. H. *Ipsen*.

— C. H. *Möller*.

Lærere.

Premier-Lieut. O. F. *Suenson*,

— *Marstrand*.

— O. de F. *Skibsted*.

} i Mathematik og Navigation.

Capitain *Michelsen*,* i Artillerie.

Professor *Forchhammer R.** i Chemie og Physik.

Cand. Phil. *Zahrtmann*, i Dansk, Historie og Geographie.

Assessor S. *Drewsen*, i Moral og Retslære.

Professor *Abrahams*, i Fransk og Tydsk.

Hr. *Friis*, i Fransk.

Kammerraad *Rosing*,

Hr. *Jork*,

} i Engelsk.

Premier-Lieut. A. C. *Schultz*, i Regning, Calligraphie, Landtonings- og Militair-Tegning.

Hr. *Dahl*, i Frihaandstegning.

Cand. Theol. *Scheller*, i Christendom.

Lieutenant P. M. *Staal*, DM. H. H. M., i Fegting, Gymnastik og Svømning.

Hr. O. *Larcher*, i Dands.

Assessor *Drewsen*, Auditeur og Regnskabsfører.

Hr. Overlæge J. J. *Zahlmann*, Læge.

Hr. Cancellist *Boëtius*, Inspecteur og Bibliothekar.

Cadetter.

1. J. A. *Garde*.

2. H. J. W. *Rambusch*.

3. A. B. *Rothe*.

4. N. F. *Ravn*.

5. C. P. *Prösilius*.

} Under-
Officie-
rer.

6. W. *Michelsen*, Underofficier.

7. J. S. *Meldal*.

8. J. *Schoustrup*.

9. H. G. *Garde*.

10. G. *Gjødese*n.

11. V. <i>Falbe.</i>	21. J. C. <i>Tegner.</i>
12. M. A. C. B. <i>Wulff.</i>	22. G. L. <i>Rohde.</i>
13. F. W. W. <i>Lüders.</i>	23. E. E. <i>Hansen.</i>
14. L. C. <i>Braag.</i>	24. J. B. <i>Wigelsen.</i>
15. W. A. <i>Carstensen.</i>	25. W. de <i>Coninck.</i>
16. F. L. <i>Holböll.</i>	26. V. <i>Pedersen.</i>
17. R. V. <i>Bauer.</i>	27. G. F. <i>Schneider.</i>
18. P. C. <i>Holböll.</i>	28. G. <i>Mac Dougall.</i>
19. A. W. <i>Schive.</i>	29. J. W. <i>Holm.</i>
20. P. F. <i>Giödesen.</i>	30. A. <i>Tronier.</i>

Sö-Etatens Justitsvæsen.

General-Auditeur. Conferentsraad og Høiesterets-Assessor H. J. *Koefoed*, C.* DM.

Over-Auditeur. — — — —

Auditeur. Over-Auditeur E. R. P. *Esskildsen.*

Søkrigs-Procureur. Etatsraad og Høiesterets-Advocat P. G. H. L. *Salicath.*

Collegiets og Holmens Contoirer.

Admiralitets- eller 1ste Departements-Contoir.

Krigs-Assessor C. F. de *Fine Skibsted*,
 — J. *Suenson*,
 J. *Skibsted*, constit. Fuldmægtig.
 Krigs-Canc.-Secr. C. *Wellmann*, Copiist.

} Constituerede Expeditions-Secretairer.

Commissariats- eller 2^{det} Departements-Contoir.

Statsraad H. L. *Herlöv*, Chef.

Krigs-Assessor J. C. *Juel*, Fuldmægtig.

A. *Rung*, surnummerair Fuldmægtig.

Bogholder- og Archiv-Contoir.

Justitsraad T. C. *Tilge*, R.* Chef.

Krigs-Assessor C. B. *Velschov*, Fuldmægtig.

Krigs-Assessor M. C. *Bierager*, dito.

F. W. *Aagesen*, Copiist.

Revisions- og Contra-Beregnings-Contoir.

Etatsraad J. H. *Gede*, R.* DM., Chef.

Krigs-Assessor H. C. *Hansgaard*, Under-Revisor.

— C. F. *Krabbe*.
— R. *Nørregaard*. } Fuldmægtige.

A. C. *Westergaard*,

L. C. *Rist*.

J. F. *Gradmann*.

E. F. *Anker*.

N. R. *Petersen*.

C. F. *Gede*.

Copiister.

Casserer.

Krigs-Assessor C. B. *Velschov*.

Secretair hos General-Adjudanten.

Krigsraad F. C. *Esskildsen*.

Divisions Qvartermestere.

L. *Esskildsen* ved 1ste Division.

A. *Jerndorff* — 2den —

E. *Bisserup*, Assistent

Equipage- og Commando-Contoiret.

Krigsraad P. A. *Börgesen*, R.* Chef.

Krigs-Assessor J. *Lind*.

P. C. *Börgesen*.

Fuldmægtige.

C. U. *Lang*.
 L. N. *Pagh*.
 J. H. *Draskou*. } Copiister.

Veier-Contoiret.

Krigsraad H. A. *Seerup*, Chef.
 C. A. *Rasmussen*, Copiist.

Hovedmagazins Contoiret.

Krigsraad D. C. *Wibe*, Chef.
 Krigs-Assessor J. L. *Möller*, Fuldmægtig.
 J. *Seerup Knub*.
 L. P. *Sörensen*. } Copiister.

Meistere ved de Kongelige Værfter.

M. B. *Kolbye*, R.* DM. HHM. Conducteur, Pælebukker og Rapertmagermester.
 M. H. *Grönsund*, DM. HHM. Mester ved Flaadens Reparation og Dokken.
 D. *Funch*, DM. HHM. Skibsbygmester.
 C. *Hendrichsen*, DM. HHM. Constructeur.
 G. C. *Hummel*, DM. HHM. Rebslagermester.
 P. *Berg*, DM. Seilmagermester.
 H. W. *Lind*, Snedker og Stolemagermester.
 J. C. *Fuglesang*, Underskibsbygmester.
 D. J. *Svendsen*, Dreiermester.
 J. C. *Degenkolv*, Grovsmedmester.
 L. J. *Arendtsen*, Kleinsmedmester.
 A. T. *Petersen*, DM. HHM. karakteriseret Underskibsbygmester.
 H. J. *Richter*, DM. HHM. karakteriseret Baadebyggermester.

Liste over Flaaden.

Linieskibe.

<i>Dronning Maria</i>	84	Kanoner.	
<i>Waldemar</i>	84	do.	
<i>Frederik den 6te</i>	84	do.	
<i>Skiold</i>	84	do.	
<i>Christian den 8de</i>	84	do.	
<i>Danmark</i>	66	do.	
— — — — —	84	do.	paa Stabelen.

Fregatter.

<i>Thetis</i>	48	do.
<i>Freia</i>	46	do.
<i>Havfruen</i>	46	do.
<i>Rota</i>	46	do.
<i>Bellona</i>	46	do.
<i>Nymphen</i>	40	do.
<i>Fylla</i>	40	do.
<i>Geflon</i>	48	do.

Corvetter.

<i>Galathea</i>	26	do.	
<i>Naiaden</i>	20	do.	
<i>Diana</i>	20	do.	
<i>Flora</i>	20	do.	
— — — — —	20	do.	paa Stabelen.

Brigger.

<i>St. Thomas</i>	16	do.	
<i>St. Croix</i>	12	do.	
<i>Mercurius</i>	12	do.	i Vestindien.
<i>Örnen</i>	16	do.	i Sydamerika.

Skonnerter.

<i>Elben</i>	8	Kanoner.
<i>Delphinen</i>	6	do.
<i>Pilen</i>	6	do.

Cuttere.

Helsingör.
Maagen.
Svalen.

Ro-Flotillen.

Bombe-Kanonchalupper 18.

do. *Joller* 15.

Almindelige *Kanonchalupper* . . 46.

hertil kommer under Bygning:

Bombe-Kanonchalupper 2.

i alt 81.

Dampskibe.

Ægir paa 80 Hestes Kraft.

Hekla — 200 — —

Kiel — 40 — — **Transportskib.**

Avancement, Ansættelse, Afgang etc.

5te Juli er Løgen ved Batteriet Trekroner, karakteriseret Reservechirurg Tofft, allernaadigst forundt Prædicat af Overlæge.

26de Sept. har Collegiet, i Anledning af Overlærer Glahns Befordring, bifaldet at Underlærer C. W. Knudsen oprykker til Overlærer ved Sø-Statens Drengeskoler.

10de October har Collegiet ansat Cand. Theol. Paludan i den ved Skolerne vacantblevne Underlærerpost.

20de Decbr. er forhenværende Fuldmægtig under Collegiet, Krigsassesfor Lipse, der er constitueret som Secretair ved Constructions og Reglerings-Commissionen, allernaadigst forundt Krigsraads Charakter.

22de s. M. er, ved allerhoieste Rescript, Capitainlieutenant Orholm sat à la suite i Sø-Staten i eet Aar uden Gage fra 1ste Januar 1844 at regne.

Fra 1ste Januar 1844 see følgende Omflytninger af Officierer: Fra Inspectionstienesten ved Nyholm afgaaer Secondlieutenant C. Hedemann, og Sec. Lieut. Obelitz ansættes i hans Sted. Fra Inspectionstienesten ved Takkelloftet afgaaer Sec. Lieut. Jacobsen, og Sec. Lieut. Schulz ansættes i hans Sted. Ved Indrulleringsposterne: Premier-Lieut. Pedersen ansat paa Fehmarn i Pr. Lieut. Zolsts Sted; Prem. Lieut. Bocher ansat i Sønderborg i Pr. Lieut. Moes Sted, og Pr. Lieut. S. Lund i Tøndern i Pr. Lieut. Frølichs Sted.

Kongelige Rescripter og Resolutioner samt Collegii Befalinger etc.

4de Juli har Collegiet approberet: 1) Seiltegning til Fregatten Gefion, med den Modification, at Forre-Stængestagseilet gives samme Form og Proportioner som det paa Fregatten Zetis, og at det, ligesom dette, forsynes med et Reeb.

2) at Førligheden af Liniestibes og de større Fregatters Undervant, Stængebarduner, Stænge-Piaalpestag, samt Stænge-Banter forøges ved Forfærdigelse af Nyt.

3) at Skibenes Apytering paa Stabelen kun fremmes saavidt see kan uden i nogen Maade at hindre den for Afstøbningen nødvendige Forstøtning.

14de Juli har Hs. M. Kongen allernaadigst resolveret, at Blotstibet Phoenix casseres til Dphugning.

S. D. har Allerhoistamme, til Lettelse for den indenlandske Skibsfart m. m. allernaadigst anordnet nogle Forandringer i Reglerne for Skibsmandskabernes Mynstring ved Indrulleringen, hvorom under 12te Aug. er udfærdiget Placat.

S. D. har Hs. Majestæt Kongen allernaadigst forundt Indrulleringscheferne og Mynstreskriverne følgende Tillæg, navnlig:

Commandeur Raasløff et Sagetillæg af 400 Rbd. aarlig og i personligt Tillæg 100 Rbd. aarlig.

Commandeur Paludan et Sagetillæg af 450 Rbd. aarlig og i personligt Tillæg 300 Rbd. aarlig.

Command. Capt. Linde et Sagetillæg af 450 Rbd. aarlig og i personligt Tillæg 100 Rbd. aarlig.

Command. Capt. Varendorff et Sagetillæg af 200 Rbd. aarlig og i personligt Tillæg 100 Rbd. aarlig.

Capitain Wulff et Sagetillæg af 200 Rbd. aarligt og i personligt Tillæg 100 Rbd. aarlig.

Capitain Kierulff et Sagetillæg af 200 Rbd. aarlig og i personligt Tillæg 100 Rbd. aarlig.

Indrulleringsofficier i Aalborg Capitain Bluhme et personligt Tillæg af 150 Rbd. aarlig.

Og hver af de 6 Mynstreskrivere et Sagetillæg af 100 Rbd. aarlig.

Alt fra 1ste Januar 1843 at regne.

19de Aug. har Collegiet resolveret, at naar Beholdningen af Anfertkæder tillader det, medgives de Skibe, der udrustes, følgende Rættinger og Louge, nemlig:

Linieskibe og Fregatter 3 Rættinger à 90 Favne, eller 270 Favne Rætting, og 3 Louge.

Corvetten Galathea ligeledes 3 Rættinger og 2 Louge.

De 20 Kanons Corvetter ligeledes 3 Riættinger og et Loug. Briggerne 220 Favne Riætting og et Loug.

Samt desuden de allerede nu reglementerede Forløbere til Rælingsankerne; og at det under særdeles Omstændigheder maa tillades at medgive Liniesibene og Fregatter 60 Favne Riætting over Reglementet.

12te Sept. har Collegiet approberet et Forflag, fra Fabrikmesteren, til Formindstelse af Briggen St. Thomas's Reising, og den i Forbindelse dermed forelagte Tegning.

30te Sept. har Collegiet bestemt at reducerede Ladninger for Fartsis=Carronader ansættes til $\frac{3}{4}$ Pd. Krudt for 18pd. og $\frac{1}{2}$ Pd. Krudt for 12pdige Carronader, samt at Ladningerne for Percussions-Flinter og Pistoler reduceres til respective $1\frac{1}{2}$ og 1 Dvintin Krudt.

24de Oct. har Collegiet approberet Takkelas-Reglement for Fregatten Gefion med den Modification, at Hælpe-Vaterstaget forfærdiges af $6\frac{1}{2}$ istedetfor $5\frac{1}{2}$ To. Loug.

29de s. M. har Hs. M. Kongen allernaadigst bifaldet, at Bygningen af en Corvet paa 20 Stykker 13 Caliber 18pdg. Kanoner, efter allerunderdanigst forelagt Tegning, nu paabegyndes, og at der ad Aare paabegyndes Bygningen af en Brig, omtrent af Størrelse som St. Croix.

18de Nov. er udfærdiget Placat angaaende Forandring i den ved Taxten for Nyborg Lotseri af 13de Febr. 1834 bestemte Betaling for Sømærker, forsaavidt angaaer Skibe, der, blot for at klare Strømtold, indløbe indenfor noget af Mærkerne uden at benytte Lots.

25de November har Collegiet beordret en Commission nedsat til at give Forflag paa Indretningen af et Maskin-Værksted til Dampmaskiners Vedligeholdelse, samt til at tage under Overveielse, paa hvad Maade man bedst og med mindst Bekostning fikrer sig de fornødne Maskin- og Fyr-Folk.

28de Nov. har Collegiet, efter Fabrikmesterens Forflag, truffet Foranstaltning til en Forstærkning af Fregatten Thetis's

Dversfib, ved nemlig, foruden at forsøge Antallet af de tværs over Kulen gaaende Viætker og lukke Kulen med fast Dæk, at anbringe Underflag iborde under Skandse- og Vals-Dækket, samt iborde under Vanjerdækket paa Stor- og Agterlastens Længde.

12te December har Collegiet bifaldet en forbedret Indretning for Medicinens Opbevarelse ombord i de kongelige Skibe.

Under 15de f. M. har det allernaadigst behaget Hans Maje-
stæt at resolvere som følger:

„Som en Prøve, for det Første paa 3 Aar, at regne fra fuldendt Cadetsfibstogt i næste Aar, ville Vi, med Hensyn til de Cadetunderofficierer, der, efter de nugældende Regler blive færdige til at afgaae fra Academiet, allernaadigst have fastsat:

at de derefter, forsaavidt Tjenesten ikke fordrer, at de strax udnævnes til Officierer, skulle forblive et Aar ved Cadetacademiet for at udvide deres theoretiske og praktiske Dannelse, dog uden at dette maa lede til mindre streng Bedømmelse eller ringere For-
dringer, end nu er befalet, paa Cadetsfibet til at faae Officiers-
attest, eller paa Academiet til Officiersexamen;

at de i dette Aar blive at udcommandere med Øvelsesfibene, alene for at gjøre Tjeneste som Cadetter, uden at underkastes nogen Prøve eller Kiendelse, der indflyder paa deres Officiers Anciennetet, med mindre Noget af dem bestemt discrecommanderes for Mangel paa Conduite, i hvilket Tilfælde han underkastes Prøve ved en anden Chef; og

at de iland gives Underviisning paa Academiet i Naturlæren, Maskinlæren, især med Hensyn til Dampmaskinen, og Sprogene, samt anvises til Deeltagelse i Artillerie- og Matroscorpsernes Øvelser, og til at bivaane Arbejderne paa Laboratoriet, Takkellostet og Holmens øvrige Værksteder; alt ligeledes uden Indflydelse paa deres Anciennetet;

at de, i den ommeldte Tid, nyde $\frac{2}{3}$ af den besparede Officiersgage, men at Resten derimod udbetales dem ved deres Udnævnelse til Officierer, som Hiælp til deres Equipering, og endelig

at Bekostningen ved deres Underviisning udredes af Sø-Statens Fonds.

Og da vi ansee det tienligt, at Cadetunderofficererne ved en Opmuntring ansføres til Flid under det Cursus, som afholdes i Land, vilse Vi allernaadigst, at Collegiet nedlægger nærmere allerunderdanigst Forestilling om, hvorvidt Den, der har bestaaet sig bedst og opnaaet visse Points ved den Examen, som, efterat det ommeldte Cursus er tilendebragt, vil være at afholde, kunde meddeles en Medaille, et videnskabeligt Bærk eller Instrument, eller et andet Tegn paa Tilfredshed, hvorhos Vi, om Udfaldet af denne Examen, forvente Vort Collegii allerunderdanigste Indberetning, og vil det være Os kjær det deraf at erfare, at den givne Leilighed til yderligere Dannelse med Iver er benyttet.

Under 17de s. M. har Hans Majestæt Kongen allernaadigst tilladt de Officierer og øvrige Besætning, der vare stationerede paa Bagtskibet ved Altona under Hamborgs Brand i Mai Maaned 1842, at modtage de af det Hamborgske Senat for dem bestemte Medailler og Patenter, samt at anlægge og bære Medaillerne.

20de s. M. har S. M. Kongen allernaadigst bifaldet Udkast til en ny Spisetart for de kongelige Skibe, affattet efter de med allernaadigst Sanction i de senere Aar til Forsøg foretagne Forandringer i den ældre Spisetart.

Under 20de s. M. har S. M. Kongen allernaadigst befalet, at Tilladelse til at indgaae Ægteskab herefter maa meddeles Capitainlieutenanter paa ældst Capitainlieutenants Gage, uden at der fordres Bepriis for, at de have eller ved deres Giftermaal erholde noget Tilskud til deres Gage, og at det Tilskud i Gagen, som Capitainlieutenanter ifølge allerhøieste Resolution af 11te Juli 1819 skulle godtgjøre at være eller komme i Besiddelse af, for at faae Ægteskabstilladelse, for Fremtiden maa bestemmes til 400 Rbd. aarlig.

Officielle Deel.

II.

Avancement, Ansættelse, Afgang etc.

15de Januar er Gymnastiklærer Steenholdt antaget som Lærer i Gymnastik, Fegtning og Svømning ved Søcadetacademiet, i afdøde Lieutenant Staals Sted.

16de Januar er Catechet Kierumgaard indtil videre overdraget Prædikant- og Sygetrøster-Forretningerne ved Sø-Statens Hospital, saaledes, at der holdes Gudstjeneste i Hospitalet hver Søndag og i det mindste den ene Helligdag paa de store Høitider, for saavidt det Værelse, dertil afbenyttet, ikke maatte være occuperet af Patienter.

30te Januar har Hs. M. Kongen allernaadigst bifaldet, at Underfabrikmesteren, Capitainlieutenant Grove, og Premierlieutenant O. Suenson indtil videre sættes i Virksomhed ved Skibbyggeriet og Holmens Værksteder, saaledes, at en Deel af den didhenhørende Forretningsdetail fordeles imellem begge, under Fabrikmesterens Overtilsyn.

1ste Februar er Sec. Lieut. Albeck beordret at forrette Tjeneste som Inspectionsofficier ved Takkelloftet, istedetfor Secondlieutenant Schulz, der er ansat som Lærer ved Søcadetcorpset i Pr. Lieut. Schulz's Sted.

7de Februar har Hs. M. Kongen allernaadigst resolveret, at Capitain C. C. Paludan endnu i 3 Aar maa vedblive som Chef for Søcadetcorpset.

14de Februar er Second-Lieutenant Colsmann beordret til at forrette Tjeneste som Inspectionsofficier ved Takkelvæsenet i Sec. Lieutenant A. Sedemanns Sted.

19de Februar er Pr. Lieutn. L. C. Tuxen ansat som subalterne Officier paa Fæstningen Christiansø, istedetfor Prem. Lieutn. Meyer, som afgaaer derfra.

Til de iaar udgaaende Skibe have følgende Udcommandoer fundet Sted:

Til Fregatten Gefion:

Commandeurcapitain O. S. Lütken, som Chef.

Capitainlieutenanterne Krüger og Muxoll.

Premierlieutenanterne Seilberg, L. Wulff og Albeck.

Secondlieutenanterne C. Sedemann, Gottlieb, Kraft og Ulrich.

Til Fregatten Thetis:

Capitain Aschehoug, som Chef.

Capitainlieutenanterne Raffenberg og C. Wulff.

Premierlieutenanterne C. Meyer og Moe.

Secondlieutenanterne D. Skibsted, Buchwald, Jacobsen og Greve Soldt.

Til Cadetflibet Corvetten Flora:

Capitain Steen Bille som Chef.

Premier-Lieutenant Böcher.

Secund-Lieutenant Schulz.

og som Lærere med samme Skib:

Capitainlieutenant Proffilius.

Pr. Lieut. Ipsen, Møller og O. W. Skibsted.

Til Briggen St. Croix, bestemt til Vestindien:

Capitainlieutenant C. van Doekum, som Chef.

Pr. Lieut. Paludan og Grove.

Sec. Lieut. C. Schönheyder, Michelsen og L. Skibsted.

Til Bagtskibet ved Altona, Skonnerten Elben:

Capitainlieutenant Næser, som Chef.

Pr. Lieut. Steenbach.

Sec. Lieut. Kinch.

Til Bagtskibet i Sundet, Corvetten Naiaden:

Capitainlieutenant J. N. Meyer, som Chef.

Pr. Lieut. Bielle.

Sec. Lieut. N. K. Hedemann, Albeck og Sammer.

Til Bagtskibsposten paa Batteriet Trekroner:

Capitainlieutenant Krenchel, som Chef.

Pr. Lieut. Knudsen.

Til Bagtskibet i Storebælt, Skonnerten Pilen:

Capitainlieutenant M. Suenfson, som Chef.

Pr. Lieut. Meinertz.

Commandeur Seidelin er beordret som Beseilingscommissair paa Fregatten Gefion og Commandeur M. Lütken i samme Egenstab paa Fregatten Thetis.

Til at fore Dampskibet Ugir, naar det bruges, er Capitainlieutenant E. Suenfson beordret.

Som Skibslæger ere ansatte:

Paa Fregatten Gefion:

Cand. Med. & Chir. Silfverberg som Overstibslæge og

Cand. Med. & Chir. S. V. Møller som Understibslæge.

Paa Fregatten Thetis:

Cand. Med. & Chir. Mathiesen som Overstibslæge, og

Cand. Med. & Chir. Bøch som Understibslæge.

Paa Corvetten Flora.

Cand. Med. & Chir. Petersen, som Overstibslæge.

Paa Corvetten Naiaden:

Cand. Med. & Chir. Gjørling, som Skibslæge.

Paa Briggen St. Croix:

Cand. Med. & Chir. Krebs, som Skibslæge.

Paa Skonnerten Elben:

Pr. J. Vahl, som Skibslæge.

Som Skibssecretairer ere ansatte: paa Fregatten Gefion Pr. S. V. Serløv og paa Fregatten Thetis Pr. G. Rosenkilde.

21de Marts er Pr. Lieut. Meinertz ansat som subaltern Indrulleringsofficier i Nyborg, hvilken Post Lieut. Wulff fratræder.

26de Marts har Collegiet for indeværende Aar antaget Lieutenant M. Aagesen til Skibspropiantregnskabsfører og Rahytskriver paa Bagtskibet i Sundet, Krigscancellisekretair Mariager i samme Egenstab ved Bagtskibsposten i Storebælt, Søkrigscommissair Lorenzen i samme Egenstab paa Skonnerten Elben og Pr. J. Ritter til Proviantregnskabsfører paa Batteriet Trekroner.

Fra 1ste April afgaaer Pr. Lieutenanterne Meinertz og Albeck samt Sec. Lieut. Albeck fra deres Poster som Inspectionsofficiere, den Første ved Sø-Artilleriet, de to Andre ved Takkelvæsenet.

Kongelige Rescripter og Resolutioner samt Collegii Befalinger etc.

25de Januar har Collegiet bestemt, at der i Dampskibet Hella skal tilveiebringes Plads til Kul for 7 à 8 Etmaal, uden skadelig Drosselse i Upteringerne.

7de Februar har Hs. M. Kongen allernaadigst approberet Tegning til et Dampskib paa 160 Hestes Kraft, der skal armeres med 2 dreiede 60 pdg. Bombekanoner og 4 Stkr. 18 pdg. 13 Calibers Kanoner, og ved hvis Bygning bliver umuligt at tage Hensyn til at Kulkasserne kunne rumme Kul til 8 Etmaals Forbrug. Piulkasserne indrettes til Redningsfartøier. Derhos er allernaadigst befalet, at, da Skibet i Fredstid skal anvendes til Paketsart, anbringes paa Dækket en Hytte, og under Dækket Upteringer til Brug for Passagerer, dog saaledes, at Skibet med Lethed kan forandres til Krigsbrug, og endelig, at Maskineriet til dette Skib anskaffes af de engelske Fabrikanter Maudsleys dobbelte Cylinder-Maskiner. Bygningen af dette Dampskib skal ufortøvet paabegyndes og fremmes saaledes, at det kan tages i Brug til Paketsart imellem Kiøbenhavn og Stettin d. 1ste April 1845.

Samme Dato er det allernaadigst approberet, at den Corvet til at føre 20 Stkr. 13 Calibers 18 pdg. Kanoner, der under 29de October f. A. allernaadigst blev befalet sat i Bygning, maa indrettes til i paakommende Tilfælde at kunne føre 4 Stkr. 17 Calibers 18 pdg. Kanoner, istedetfor 4 Stkr. af det mindre Sktyts.

20de Febr. har Hs. M. Kongen allernaadigst resolveret:

1. at de Officiere af Marinen, der reise i Udlandet med allernaadigst Tilladelse, maae være fritagne for Gagedecourt, naar de ikke ere over 3 Maanedes fraværende, og at derimod de, der i egne Forretninger reise i længere Tid, uden Hensyn til Reisens Formaal og hvad enten Reisetilladelsen oprindeligt er meddeelt for saa lang Tid eller senere prolongeret,

- maae for hele Tiden de ere fraværende affortes en Fierdedeel af Gagen til Søqværsthuset.
2. at de alle, under saadan Fraværelse, maae beholde respective den reglementerede Ordonnants-Godtgjørelse eller de reglementerede Oppasserpenge.
 3. at de gifte Officierer, hvis Familier imidlertid forblive i Kiøbenhavn, ogsaa maae beholde Qvarteerpengene for den hele Tid, men at de Gifte, hvis Familier forlade Kiøbenhavn, og de ugifte Officierer ikkun erholde Qvarteerpenge til Udgangen af den Maaned, i hvilken de ophøre at forrette Tjeneste, medmindre de beviislig have leiet Qvarteer for længere Tid, da de isaafald maae beholde Qvarteerpengene indtil den nærmeste Flyttetid, til hvilken Qvarteret kan opsiges, Alt indtil videre eller saalænge de didhen hørende Bestemmelser for Landetaten ere giældende.

Endvidere er det allernaadigst bestemt, at de Officierer, der permitteres i Koffardifarten, vilse i de to første Aar beholde deres Gage og for den følgende Tid halv Gage; men at Qvarteer- og Oppasserpengene bortfalde for den hele Tid.

Under s. D. har Collegiet bestemt Prisen paa Capitain Tegners nautiske Astronomie, der bliver udsolgt fra Sølaartarchivet og hvoraf 200 Exemplarer forbeholdes Marinens Personale, eet Exemplar pro Persona, til 3 Rbd. pr. Exemplar af disse 200 Exemplarer, og for Resten af Dplaget, 300 Exemplarer, til 6 Rbd. pr. Exemplar for andre Kiøbere, og for 200 Exemplarer af Professor Ursins Logarithmetabeller, der skulle afhændes i Forbindelse med det Tegnerste Værk, til 2 Rbd. 24 $\frac{1}{2}$ pr. Exemplar.

25de Februar er udfærdiget specielt Reglement og Tært for Mariager Fiords Lotserie, samt en ny Tært for Lunds Lotserie paa Sydkysten af Stevns.

12te Marts har Collegiet approberet, at Krudtladningerne for 24pdg. $\frac{15}{\text{Stpd.}}$ Kanon og 24pdg. $\frac{8\frac{1}{2}}{\text{Stpd.}}$ dito, bestemmes saa-

ledes: for den	$\frac{15}{\text{Stpd.}}$	fuld Krudtladning . . .	7 Pd.
		reduceret dito	5 $\frac{1}{2}$ "
for den	$\frac{8\frac{1}{2}}{\text{Stpd.}}$	fuld Krudtladning . . .	4 "
		reduceret dito	3 "

26de Marts har Hs. M. Kongen allernaadigst befalet, at der daglig fra Bagtskibet i Sundet, ved en nedfaldende Kugle skal tilkiendegives det Dieblis da Middelmiddag indtræffer i Greenwich.

Officielle Deel.

III.

Avancement, Ansættelse, Udcommando &c.

Under 11te April 1844 er Cadet-Underofficier Janus August Garde allernaadigst udnævnt til Secondlieutenant i Søetaten.

Under 13de April 1844 er Cadet F. S. L. S. Schneider bevilget Afsted fra Søcadetcorpsen.

Under 15de s. M. er Secondlieutenant Garde beordret til at forrette Tjeneste paa Fregatten Thetis.

Under 21de s. M. er Capitainlieutenant Langemandt allernaadigst forundt Afsted i Raade af Søetaten med Pension.

Under 27de s. M. er Commandeurcapitain Dahlerup beordret at møde ved Ildebrand heri Staden istedetfor Commandeurcapitain O. S. Lütken.

Under 27de s. M. er Cadet Hansen meddeelt Afsted fra Søcadetcorpsen.

Under 30te s. M. er Secondlieutenant G. Schönheyder beordret til at forrette Tjeneste paa Dampskibet Wgir.

Under 18de Mai 1844 er Commandeurcapitain O. S. Lütken beordret til at afgive Commandoen over Fregatten Gefion til Commandeurcapitain Garde, og Capitainlieutenant Krüger beordret til at afgaae fra Fregatten.

Under 18de Mai er Capitainlieut. Krieger beordret at træde til Tjeneste paa bemeldte Fregat.

Under 20de s. M. er Capitain Schneider beordret til at overtage Inspections-Officiers Tjenesten ved Søetatens Drengeskoler i Commandeurcapitain Gardes Fraværelse.

Under 1ste Junii er Capitainlieutenant P. S. Wulff og Premierlieutenant Donner hver især allernaadigst meddeelt Permission til at fungere som Føldkrydsinspæcteur indtil Udgangen af Mæret 1845.

Under 3die s. M. er Capitain Mourier beordret til Chef for Dampskibet Hella og Premierlieutenant Smidt og Seidelin samt Secondlieutenanterne Wilde og G. Schönheyder beordrede som subalterne Officerer paa bemeldte Dampskib.

Secondlieutenant Koepstorff er beordret til at træde til Tjeneste paa Dampskibet Wgir istedetfor Secondlieutenant G. Schönheyder.

Under 4de s. M. er Candidatus medicinæ & chirurgiæ Hornemann ansat som Overstibslæge og Candidatus medicinæ & chirurgiæ Callesen som Understibslæge paa Dampskibet Hella.

Under 30te s. M. ere Maskemager Quartermand J. L. Casparsen, Skibbygger Quartermand H. G. Holm og Grovsmed Quartermand J. B. Nielsen allernaadigst udnævnte til Mestersvende i deres respective Fag.

Kongelige Rescripter og Resolutioner samt Collegii Befalinger.

Under 18de Januar er communiceret en allerhøieste Resolution, de herværende Militairbibliotheker betræffende, at:

1. De herværende Militairbibliotheker: Sø-Statens, Generalstabens, Ingenieurcorpsets, Artilleribrigadens, den militaire Høistoles, Landcadetcorpsets og Garnisonsbibliotheket, skulle forblive paa samme Maade som hidtil under den Bestyrelse, som af vedkommende Institution findes meest passende.
2. Garnisonsbibliotheket skal herefter være tilgængeligt for alle i Kiøbenhavn og Citadellet Frederikshavn tilstedeværende Officerer af Sø-Staten og Land-Staten, og dette i Regelen alle Søgnedage i nærmere bestemmende Tider.

De øvrige ovennævnte Militairbibliotheker skulle ligeledes være tilgængelige for alle i Kiøbenhavn og Citadellet Frederikshavn tilstedeværende Officerer af Sø-Staten og Land-Staten, dog saaledes:

at den frie Udgang til disse Bibliotheker ikkun er aaben enkelte forudbestemte Dage og Tider — at vedkommende Institutions egne Officerer have fortrinsviis Ret til Udgang, og — at Reglerne og Betingelserne for Udlaanet af Bøger o. s. v. nærmere bestemmes af vedkommende Autoritet og betegnes paa Bibliothekernes Cataloger.

3. Endvidere har Hs. M. allernaadigst tilladt, at de ovenfor, for Udfbenyttelsen af de 6 forstnævnte Militairbibliotheker, under §§ 2 og 3 givne Bestemmelser ogsaa maae bringes i Anvendelse med Hensyn til den militaire Afdeling af Allerhøistfamnes Haandbibliothek.

Under 20de April er udfærdiget Interims specielt Reglement og Tært for Aggercanalens Lotseri.

Under 1ste Juni er udfærdiget Tillægsbestemmelse for det specielle Reglement og Tært for Feis Lotseri af 6te Marts 1842, om at en af Feis Lotser skal tage Bopæl paa Vandholmen.

Under 17 Juni er udfærdiget specielt Reglement og Tært for Klerteminde Lotserie.

Officielle Deel.

IV.

Dødsfald.

19de August. Second-Lieutenant P. S. Buchwald død af en hidfig Feber ombord paa Fregatten Thetis under dens Station for Langer.

Ansættelse, Avancement, Udcommando &c.

6te April har Collegiet antaget til Skibsproviantforvaltere, Skibsproviantregnskabsførere og Rahytskrivere i indværende Aar:

S. Blankensteiner paa Fregatten Gesson.

J. L. Schrøder Thetis.

L. Jones paa Cadetstibet Corvetten Flora.

P. A. Nielsen paa Briggen St. Croix.

9de April er Cand. Med. & Chir. L. Skouboe constitueret som Vicarius for Garnisonslægen, Hr. Hassé, paa Christiansø, under dennes Sygdom.

20de Mai er Sec. Lieut. A. Hedemann paa Grund af Sygdom afgaaet fra Vagtskibet i Sundet og Sec. Lieut. Schmidt i hans Sted commanderet.

4de Juni har Collegiet antaget Contoirbetient ved Assistenthuset L. Busch til Skibsproviantregnskabsfører og Rahytskriver paa Dampstibet Hella.

6te Juni har Collegiet, i Anledning af Overlærer oed Søstaden, Catechet Bendzens Befordring og Underlærer Gardes Dyrkning til Overlærer, ansat Cand. Gammeltoft i den vacant blevne Underlærerpost.

10de Juni er Copist i Bogholder-Archiv- og Depeche-Contoirtet S. Hagesen allernaadigst udnævnt til Fuldmægtig i samme Contoir fra 1ste Juli d. A. med den ham forbeholdte Anciennitet.

15de Juni har Collegiet overdraget Underrevisor, Krigsassesfor Hansgaard den ved Krigsassesfor Bieragers Forflyttelse vacantblevne Bibliothekarpost ved Sø-Officiers-Bibliotheket fra 1ste Juli at regne.

27de Juni er Assistent hos Divisionsquartiermesterne, Copist

Bisferup, forflyttet til Copist i Bogholdercontoiret, og Volontair S. J. Nimb igien ansat som Assistent hos Divisionsquartermesteren fra 1ste Juli at regne.

6te Juli er M. P. Secher antaget til Medhjælper ved Divisionsquartermesternes Forretninger.

11te Juli er Premier-Lieut. Krieger beordret til Fører af Dampskibet Kiel og Sec. Lieut. Jensen til under hans Commando at forrette Tjeneste paa bemeldte Skib.

24de August har Collegiet antaget Candidat Kierumgaard til Lærer ved den indbyrdes Underviisning i Sø-Statens Pige-skoler fra 1ste Septbr. d. A. at regne, i den befordrede Lærer Budz's Sted.

30te Aug. er Sec. Lieut. Hammer formedelst Sygdom afgang fra Vagtskibet i Sundet og Sec. Lieut. A. Sedemann igien commanderet derombord.

Kongelige Resolutioner og Collegit-Befalinger.

16de April er Nyboders Asyls Locale forøget med det tilstødende Hiørnehuus.

27de April har Hs. M. Kongen allernaadigst bifaldet at Corvetten Diana caseres og udgaaer af Flaadens Tal.

18de Mai har Allerhoistfamme approberet:

1. at den Enkepension, som Sø-Statens Officierer have at for-sikkre deres Hustruer af den almindelige Enkekasse, maa for-høies saaledes:

for en Second- og en Premier-Lieutenant, fra	100 til 150 Rbd.
for en Capitainlieutenant paa yngst Gage, fra	100 til 200 —
for en dito paa ældst Gage	100 til 250 —
for en Capitain paa yngst Gage fra	180 til 250 —
for en dito paa ældst Gage	180 til 300 —
for en Commandeurcapitain	200 til 350 —
for en Commandeur	300 til 400 —
for en Divisionschef	300 til 500 —
for en Contre- eller Vice-Admiral	400 til 600 —

dog at Indstuddet for de hoiere Charger til Enkepension kun finder Sted, naar de Paagiældende ere i den Alder, at de ifølge Anordningerne kunne giøre Indstud til Enkepension for deres Hustruer.

2. at Premier- og Second-Lieutenanter skulle være pligtige til at berigtige deres første Indstud til Enkepension med content Betaling, men alle de øvrige Officiercharger ved Sø-Statens derimod have Tilladelse til at afdrage samme i 6 paa hinanden følgende Aar, ligesom ved Land-Statens.

3. at det maa indrømmes Sø-Statens nuværende givte Officierer, naar de anholde derom, for det forhøiede første Indstud efter nærværende nye Regulativ at afdrage samme i 12 paa hinanden følgende Aar.

4. at det, hvad Mellemstabspersonalet ved Sø-Statens angaaer, maa forblive ved de hidtil giældende Bestemmelser, hvor- efter enhver af de Paagiældende har at forsikre sin Hustru $\frac{1}{2}$ af den reglementerede Gage i Pension.

21de Mai har Collegiet foranstaltet, at Flaadens Compasser og Compashuse m. m. herefter opbevares paa eet Sted, nemlig paa Sammelholm i Seilskøftsbygningen og tages i Regnskab af Seilmagermesteren.

8de Juni har Collegiet givet følgende Bestemmelser for Maskinmesterens og Fyrfolkens Vilkaar paa Dampskibet Hella paa det forestaaende Tozt. Maskinmester Higgins bliver at forpleie fra Messen. Begge Undermaskinmesterne ere i Sogage tilstaaede 30 Rbd. hver, og de 2 Smedesvende, som udenfor Reglementet medgives Skibet for at oplæres og for at assistere ved Maskineriet, hver 16 Rbd. maanedlig foruden Skibskost efter Reglementet. Fyrfolkene ere tilstaaede i Sogage 9 Rbd. hver og de sex bedste desuden en Douceur af 2 Rbd. maanedlig, dog at kun de der virkelig giøre Tjeneste som Fyrfolk erholde denne Lønning, ligeledes foruden Skibskost o. s. v. efter Reglementet.

15de Juni har Collegiet approberet en af Pr. Lieut. O. Suenson forfattet Tegning til en 16 Aars Jolle efter et nyt

Princip, saaledes at en Jolle derefter bygges, men at, forinden flere Fartøier af denne eller andre Størrelser bygges efter det nye Princip, ommeldte Jolle bliver at prøve ved et af de udgaaende Skibe eller ved Vagtskibet i Sundet.

25de Juni har Collegiet approberet Tegning til formindsket Reising for Corvetten Galathea med den Modification, efter Constructions- og Reglerings-Commissionens Forslag, at Bram- og Boven-Bram-Ræerne lades uforandrede samt at Under- og Mærse-Ræer forkortes mindre end Raaligene af de tilhørende Seil, for ved længere Noller end de nuhavende at sættes istand til at bibeholde Læseilspirene uforandrede.

6te Juli er allernaadigst resolveret, at det paa Nyholm i Bygning værende Dampskib paa 160 Hestes Kraft gives Navnet Geiser.

13de s. M. har Collegiet approberet et efter Paadrag indgivet Forslag fra den constituerede Navigations-Directeur, Commandeur-Capitain Seidelin, saavel til successiv Cassation af en deel af Marinens ældre Compasser som til successiv Anstæffelse af nye, hvorved Marinen efter en vis Arrække vil være forsynet med et tilstrækkeligt Antal gode Compasser, svarende til Tidens Fordringer.

26de s. M. approberet, at en efter Forslag fra Commissionen for Sø-Statens Pigeskoler prøvet Forandring i Underviisningstiden for Skolerne indtil videre følges, hvorefter Underviisningen gives samlet fra Kl. 7 til Kl. 4 om Sommeren og fra Kl. 8 til 4 om Vinteren.

30te s. M. har Collegiet approberet Tegning til Redningsfartøi, at anbringes over Piullasjerne paa Dampskibet Geiser samt til en Installation for saadanne Fartøiers Ud- og Indsættelse.

13de August er udfærdiget Bekendtgjørelse af Forholdsregler sigtende til at forebygge Paaseiling af Dampskibe m. v.

29de August har Collegiet approberet Giennemsnit og Apterings-tegning samt Seil-tegning til Dampskibet Geiser med nogle af Constructions- og Reglerings-Commissionen foreslaaede Modificationer.

Mærke - Tøninger for Seiladsen ved Øen St Jan.

a Rame head i N. 5° W.

b og c Pynter i Coral Bayen.

d Østpynt af St Jan, kaldet Rødepynt.

e Tortola Høieste.

f Flanagan i N. t. O. 2½ Mil.

Løb

d Østpynt af St Jan.

f Flanagan.

e Tortola Høieste i N. 10° W.

g Pelikan Øen.

h Spids af Normanns Øe i N. 1° West 3 Mil. i hvid Klint.

Løb

Løb

d Østpynt af St Jan. k Kløft Tortola med Kapel. f Flanagan i N. 21½° W. 1½ Mil. e Tortola Høieste.

Anmærkning: m Østpynt af Flanagan overcøet med k i Nord 25° West er Langmurke paa Monika Klippen.

D

a Nordpynt af K.C. Bay.

b Grass Key's i S.W. $\frac{1}{2}$ N. $\frac{1}{2}$ Mil.

c Skieret 2 Brothers.

d Skier Nord for Grass Key's.

Løb 1

Løb 2

Anmærkning. Bag de tegnede Gienstande sees Land af St Thomas, etc, det er ei tegnet paa Toningen, da det vilde vildlede.

E

a Sydpynt af Steapmar.

b Nordpynt af Steapmar i S.W. $\frac{1}{2}$ S. $\frac{1}{2}$ Mil.

F

a Ostpynt af Louango. b Jost van Dyck. c Carvels Ostspids.

c (Carvels Ostspids) overet med West. Himlen af Jost -

G

b Jost van Dyck. c Carvels Ostspids.

- v. Dyck (betegnet med †) er ledende Mærke for Midten af Løbet.

H

a Dog Island. b Fugleklippen. c' Westpynt af Dog Island.

2 det ledende Mærke for Midten af Løbet er Fugleklippen fri West for c'

Mærke - Tøninger for Indscilingen til Christiansted og Frederiksted
paa S^t. Croix.

N° 1

a. Barons Bluff Pynt, b Hams Bluff Pynt.

N° 2

a. Langs Bakke. b Langs Observatorium og Flagstang.

N° 3

a. Langs Bakke. b Langs Observatorium og Flagstang. c Pynt Batteriet.

Mærket for Midten af Løbet er: Langs Flagstang overet med †

N° 4

a. Mount Welcome. b den mindre Sattel. c Christiansted Sattel.

N° 5

a. Beeston-hill Mølle. b Bulows Minde. c Orangegrove Mølle. d Arrestens Søndre Dør. e dens Nordre Dør.

N° 6

a Coachleybay Mølle. b Cottongrove hill i S. t. O. c Skolehuus. d Greenhay Mølle. e the Sight Huse. f og g the Sight og Southgate. farm Møller overet. h Greenhay omtrent i Syd 1½ Mil. i Bootsbiery Mølle. k Langs Bakke.

N° 7

a Schoy's Mølle.

b Schoy's Kogehuus Skorsteen. c Bootsbiery Mølle.

N° 8

a Langs Observatorium. b Top af den nøgne Bakke.
- c Altona Huus.

N° 9

a Smithfield Mølle i S.S.O. b Smithfield Kogehuus.
c Westride af Kokos Lund.